

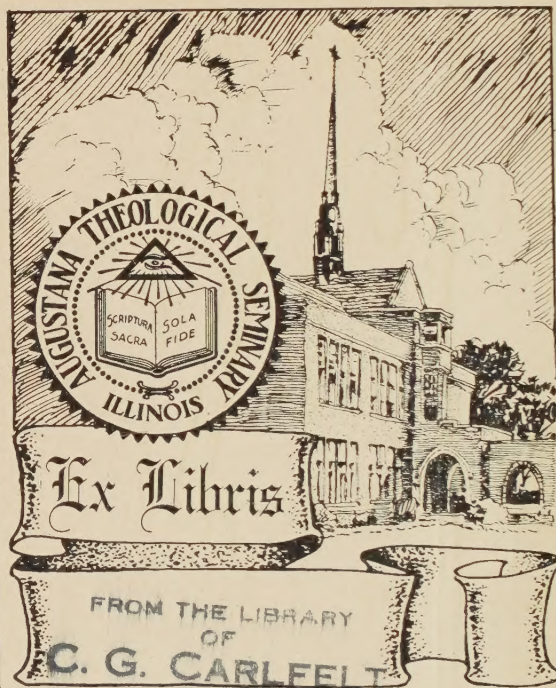
JESUIT-KRAUSS-MCCORMICK LIBRARY

3 9967 00061 7139

**NEW TESTAMENT
IN THE
ORIGINAL GREEK**

**REVISED BY
WESTCOTT**

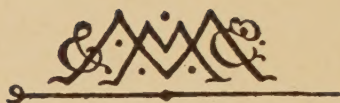
C. G. Carfelt
1931

Digitized by the Internet Archive
in 2025

THE NEW TESTAMENT

IN THE ORIGINAL GREEK

MACMILLAN AND CO., LIMITED
LONDON • BOMBAY • CALCUTTA • MADRAS
MELBOURNE

THE MACMILLAN COMPANY
NEW YORK • BOSTON • CHICAGO
DALLAS • SAN FRANCISCO

THE MACMILLAN CO. OF CANADA, LTD.
TORONTO

THE NEW TESTAMENT

IN THE ORIGINAL GREEK

THE TEXT REVISED BY

BROOKE FOSS WESTCOTT D.D.

AND

FENTON JOHN ANTHONY HORT D.D.

New York

THE MACMILLAN COMPANY

1928

All Rights Reserved

Printed in the United States of America

(BS
1965
1928

ALIORUM LITTERAE SUNT EIUSMODI UT NON PARUM MULTOS PAENITUERIT INSUMPTAE IN ILLIS OPERAE....AT FELIX ILLE QUEM IN HISCE LITTERIS MEDITANTEM MORS OCCUPAT. HAS IGITUR TOTO PECTORE SITIAMUS OMNES, HAS AMPECTAMUR, IN HIS IUGITER VERSEMUR, HAS EXOSCULEMUR, HIS DEMUM IMMORIAMUR, IN HAS TRANSFORMEMUR, QUANDOQUIDEM ABEUNT STUDIA IN MORES....HAE TIBI SACROSANCTAE MENTIS ILLIUS VIVAM REFERUNT IMAGINEM, IPSUMQUE CHRISTUM LOQUENTEM, SANANTEM, MORIENTEM, RESURGENTEM, DENIQUE TOTUM ITA PRAESENTEM REDDUNT, UT MINUS VISURUS SIS SI CORAM OCULIS CONSPICIAS.

ERASMUS

MDXVI

FROM THE LIBRARY
OF
C. G. CARLFELT

THE DE VINNE-HALLENBECK COMPANY, NEW YORK

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΗΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

1 ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.

- 2 Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ,
Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,
Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ,
3 Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ,
Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρῶμ,
Ἑσρῶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,
4 Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ,
Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών,
Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,
5 Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ῥαχάβ,
Βοὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβηδ ἐκ τῆς Ῥούθ,
Ἰωβηδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί,
6 Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυεὶδ τὸν βασιλέα.

- Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου,
7 Σολομῶν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ,
Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά,
Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ,
8 Ἀσάφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ,
Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ,
Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὁζείαν,

Ὁζείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ, 9
 Ἰωαθάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχας,
 Ἀχας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν,
 Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, 10
 Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς,
 Ἀμώς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσειάν,
 Ἰωσειας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς 11
 αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν 12
 τὸν Σαλαθιήλ,
 Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ,
 Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, 13
 Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακεῖμ,
 Ἐλιακεῖμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,
 Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδῶκ, 14
 Σαδῶκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ,
 Ἀχείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,
 Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, 15
 Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν,
 Μαθθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,
 Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ 16
 ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ 17
 δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυ-
 λῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βα-
 βυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

18 ΤΟΥ ΔΕ [ΙΗΣΟΥ] ΧΡΙΣΤΟΥ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. Μνη-
στευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ
συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος
19 ἁγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέ-
λων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολύσαι αὐτήν.
20 Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ
ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσήφ υἱὸς Δαυεὶδ, μὴ φοβηθῆς παρα-
λαβεῖν Ῥαρίαν τὴν γυναῖκά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννη-
21 θέν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου· τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέ-
σεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν
22 αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγο-
νεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου
λέγοντος

23 Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται γίόν
καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ.
24 ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. Ἐγερθεὶς
δὲ [ὁ] Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ
ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
25 καὶ οὐκ ἐγένωσκεν αὐτὴν ἕως [οὔ] ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐκάλεσεν
τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

1 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας
ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνα-
2 πολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες Ποῦ ἐστὶν
ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν
ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἦλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.
3 Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα
4 Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχι-
ερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν

ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ἐν Βηθλεέμ 5
τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου

Καὶ σὺ, Βηθλεέμ γῆ Ἰούδα, 6

οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα
ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγοῦμενος

ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν πα- 7
ρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας 8
αὐτοὺς εἰς Βηθλεέμ εἶπεν Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκρι-
βῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὔρητε ἀπαγγείλατέ μοι,
ὅπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες 9
τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν
τῇ ἀνατολῇ προήγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ
ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν με- 10
γάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδί- 11
ον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνη-
σαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγ-
καν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. καὶ χρη- 12
ματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην δι' ἄλ-
λης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ἀνα- 13

χωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἔφαινεται κα-
τ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἵσθι
ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παι-
δίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ 14
παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς
Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πλη- 15
ρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος
Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν γιόν μου. Τότε 16

Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν,
καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθ-
λεέμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατω-
τέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. Τότε 17

ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος
 18 ΦΩΝὴ ἔν Ῥαμὰ ἠκούσθη,
 κλαυθμὸς καὶ ὀδύρμὸς πολλός·
 Ῥαχὴλ κλαίονσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
 καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.
 19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαί-
 20 νεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων Ἐγερθεὶς
 παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύ-
 ου εἰς γῆν Ἰσραὴλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν
 21 ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον
 22 καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ. ἀκού-
 σας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ
 πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματι-
 σθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας,
 23 καὶ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως
 πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κλη-
 θήσεται.

1 ΕΝ ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης
 2 ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας λέγων
 3 Μετανοεῖτε, ἥγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὗτος
 γὰρ ἐστὶν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος
 ΦΩΝὴ ΒΟΩΝΤΟΣ ἐν τῇ ἐρήμῳ
 Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,
 ἐγθείας ποιεῖτε τὰς τρίβοις αὐτοῦ.
 4 Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν
 καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ,
 5 ἥ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. Τότε

ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰου-
 δαία καὶ πᾶσα ἡ περιχώρος τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐβαπτί- 6
 ζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι
 τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων 7
 καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐ-
 τοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ
 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς 8
 μετανοίας· καὶ μὴ δόξετε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν 9
 τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν
 λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη 10
 πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ
 ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.
 ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω 11
 μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς
 τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, 12
 καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον
 αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην[†], τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ
 ἀσβέστω. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς 13
 Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτι-
 σθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ διεκώλυνεν αὐτὸν λέγων Ἐγὼ 14
 χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με;
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐν τῷ ὕδατι[†] Ἄφες ἄρτι, οὕτω 15
 γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.
 τότε ἀφίησιν αὐτόν. βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη 16
 ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεώχθησαν[†] οἱ οὐρανοί, καὶ
 εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχό-
 μενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα 17
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς[†] μου ὁ ἀγαπητός, ἐν[†] ᾧ εὐδόκησα.

Τότε [ὁ] Ἰησοῦς ἀνῆλθῃ εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύ- 1
 ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας 2
 ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα ὕστερον
 ἐπείνασεν. Καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ Εἰ 3

12 αὐτοῦ

15 πρὸς αὐτόν

16 αὐτῷ

17 μου, ὁ ἀγαπητὸς ἐν

υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὼν ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.
 4 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Γέγραπται Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ
 ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπο-
 5 ρεγομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. Τότε παραλαμβάνει
 αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν
 6 ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ
 τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι

Τοῖς ἁγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ
 καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε,

μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ.
 7 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πάλιν γέγραπται Οὐκ ἐκπειράσεις
 8 Κύριον τὸν θεόν σοῦ. Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
 διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας
 9 τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Ταῦτά σοι πάντα δώσω ἐὰν πεσὼν προσκυ-
 10 νήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὑπαγε, Σατανᾶ·
 γέγραπται γὰρ Κύριον τὸν θεόν σοῦ προσκυνήσεις
 11 καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ
 διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν
 αὐτῷ.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
 13 Γαλιλαίαν. καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρά ἐλθὼν κατῴκησεν
 εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν
 14 καὶ Νεφθαλείμ· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ
 προφήτου λέγοντος

15 Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ,
 ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου,
 Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν,

16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ
 φῶς εἶδεν μέγα,
 καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου
 φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν 17
 Ἥ Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γάρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν 18
 δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θά-
 λασσαν, ἦσαν γὰρ ἀλεεῖς· καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω 19
 μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλεεῖς ἀνθρώπων. οἱ δὲ εὐθέως 20
 ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ προβάς ἐκεῖθεν 21
 εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου
 καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβε-
 δαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν,
 καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ 22
 τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ 23

περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συνα-
 γωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασι-
 λείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν
 ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν 24
 Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
 ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους, δαιμονιζο-
 μένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθερά-
 पेυσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ 25
 τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰου-
 δαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Ἰδὼν δὲ τοὺς 1

ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσ-
 ῆλθαν [αὐτῷ] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα 2
 αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων

- 3 ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ Τῷ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 4 μακάριοι ΟΙ ΠΕΝΘΟΥΝΤΕΣ, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
- 5 μακάριοι ΟΙ ΠΡΑΕΙΣ, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.
- 6 μακάριοι ΟΙ ΠΕΙΝῶΝΤΕΣ καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
- 7 μακάριοι ΟΙ ἑλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.
- 8 μακάριοι ΟΙ ΚΑΘΑΡΟΙ Τῇ ΚΑΡΔΪᾷ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.
- 9 μακάριοι ΟΙ Εἰρηνοποιοί, ὅτι [αὐτοὶ] υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.
- 10 μακάριοι ΟΙ ΔΕΔΙΩΓΜΕΝΟΙ ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ· χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.
- 13 Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθησεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω
- 14 καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κει-
- 15 μένη· οὐδε καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μύδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ
- 16 οἰκίᾳ. οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
- 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς
- 18 προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κερέα οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως [ἂν]
- 19 πάντα γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βα-

σιλεία τῶν οὐρανῶν. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισ- 20
σεύσῃ υμῶν ἢ δικαιοσύνη πλείον τῶν γραμματέων καὶ
Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν.

Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ 21
ΦΟΝΕΥΣΕΙΣ· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.
Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ 22
ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ
Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ,
ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἐὰν οὖν προσ- 23
φέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κακεῖ μνησθῇς
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἅψες ἐκεῖ τὸ δῶρόν 24
σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλ-
λάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ
δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου 25
εἴ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ, μή ποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος
τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βλη-
θῇσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκείθεν ἕως ἂν 26
ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

Ἦκούσατε ὅτι 27
ἐρρέθη Οὐ ΜΟΙΧΕΥΣΕΙΣ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέ- 28
πων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι [αὐτήν] ἤδη ἐμοίχευσεν
αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς 29
σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει
γάρ σοι ἵνα ἀπόλῃται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ
σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ 30
σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμ-
φέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόλῃται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον
τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.

Ἐρρέθη δέ 31
Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀπο-
στάσιον. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν 32
γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτὴν μοι-
χευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχα-
ταί].

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις 33
Οὐκ ἐπιорκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κγρίῳ τοῦς ὄρ-

34 ΚΟΥΣ ΣΟΥ. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν
 35 τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· μήτε ἐν τῇ
 γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς
 Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως·
 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν
 37 τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. Ἔστω δὲ ὁ λόγος
 ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ
 38 ἐστίν. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ὁφθαλμὸν ἀντὶ
 39 ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
 μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ραπίζει εἰς τὴν
 40 δεξιὰν σιαγόνα [σου], στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ
 θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἅψες αὐτῷ
 41 καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπάγε
 42 μετ' αὐτοῦ δύο. τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ
 43 σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς. Ἠκούσατε
 ὅτι ἐρρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν
 44 ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς
 45 ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως
 γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν
 ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ
 46 βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. εἰ γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς
 ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι
 47 τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; καὶ εἰ ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφούς
 ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ
 48 αὐτὸ ποιοῦσιν; Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ
 ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

1 Προσέχετε [δὲ] τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπρο-
 σθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή-
 γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς
 2 οὐρανοῖς. Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ
 σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν
 ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ
 τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν

αὐτῶν σου δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀρι- 3
στερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἢ σου ἡ ἐλεημοσύνη 4
ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀπο-
δώσει σοι.

Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε 5
ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν
ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως
φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν
μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ 6
ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσκειται
τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ
βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. Προσευχόμενοι δὲ 7
μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν
τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε 8
αὐτοῖς, οἶδεν γὰρ [ὁ θεὸς] ὁ πατήρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε
πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε 9
ὑμεῖς

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·

Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,

ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,

10

γενηθήτω τὸ θέλημά σου,

ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·

Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον

11

δὸς ἡμῖν σήμερον·

καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,

12

ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,

13

ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, 14
ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ 15
ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις [τὰ παραπτώματα αὐτῶν], οὐδὲ ὁ πα-
τήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Ὅταν 16

δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ ὑποκριταὶ σκυθρωποί,
ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς

ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν
 17 μισθὸν αὐτῶν. σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν
 18 καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώ-
 ποις νηστεύων· ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ
 ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.

19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς
 καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διερύσσουσιν καὶ
 20 κλέπτουσιν· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ,
 ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ
 21 διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θη-
 22 σαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται [καὶ] ἡ καρδιά σου. Ὁ λύχνος
 τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾗ ὁ ὀφθαλμός
 23 σου ἀπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ
 ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾗ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτινὸν
 ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος
 24 πόσον. Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ
 τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται
 καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν
 25 καὶ μαμωνᾷ. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ
 ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε [ἢ τί πίνητε], μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν
 τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ
 26 σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
 νοῦ ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν
 εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά·
 27 οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μερι-
 μνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν
 28 ἓνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ
 κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθου-
 29 σιν· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ
 30 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ
 ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον
 ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὅλι-
 31 γόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν;

ἢ Τί πίνωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ 32
 ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι
 χρήσετε τούτων πάντων. ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασι- 33
 λείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προσ-
 τεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἢ 34
 γὰρ αὔριον μεριμνήσει αὐτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία
 αὐτῆς.

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε ¹
 κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν.
 τί δὲ βλέπεis τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ 3
 σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς 4
 ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ
 ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;
 ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν, 5
 καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
 τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ 6
 βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μὴ
 ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ
 στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· 7
 ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρουετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς 8
 γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ
 κρούοντι ἄνοιγήσεται. ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν 9
 αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον—μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ 10
 καὶ ἰχθὺν αἰτήσῃ—μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς 11
 πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις
 ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
 δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν 12
 θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς
 ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Εἰσελάθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ¹ καὶ 13
 εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ
 πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη 14
 καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ

15 ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

Προσέχετε

ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν

16 ἐνδύμασι προβάτων ἕσθωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἄρπαγες. ἀπὸ

τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν

17 ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν

δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς ἁγαθοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δέν-

18 δρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ· οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν

καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς

19 καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν

20 ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν

21 αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε

κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ

ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

22 πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὐ

τῷ κυρίῳ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ κυρίῳ ὀνόματι

δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ κυρίῳ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς

23 ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε

ἔγνω ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν

ἀνομίαν.

24 Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους [τούτους] καὶ

ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδό-

25 μησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ κατέβη ἡ

βροχὴ καὶ ἦλθαν οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ

προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο

26 γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους

τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ,

27 ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. καὶ

κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθαν οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ

ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν

ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού-

29 τους, ἐξεπλήρουντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν

γὰρ διδάσκων αὐτούς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ

γραμματεῖς αὐτῶν.

Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ 1
ὄχλοι πολλοί. Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει 2
αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. καὶ 3
ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρίσθητι·
καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ 4
Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἶπης, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον
τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς 5
Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἐκατόνταρχος παρακαλῶν
αὐτὸν καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ 6
παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἐλ- 7
θὼν θεραπεύσω αὐτόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἐκατόνταρχος ἔφη 8
Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσελθῇς·
ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου· καὶ 9
γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν [τασσόμενος], ἔχων
ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ
πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ
μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς 10
ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,
παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ εὔρον. λέγω 11
δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δycmῶν ἥξουσιν
καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκ- 12
βληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ
κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 13
τῷ ἐκατοντάρχη Ὑπάγε, ὥς ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι· καὶ
ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Καὶ ἐλθὼν ὁ 14
Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ
βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐ- 15
τῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἡγέρθη, καὶ διηκόνει
αὐτῷ.

Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ 16

δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ,
 17 καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· ὅπως πληρωθῇ
 τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος Ἀὐτὸς τὰς
 ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσοις ἐβάστασεν.
 18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὄχλον περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν
 19 εἰς τὸ πέραν. Καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς
 εἶπεν αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου εἶαν ἀπέρχῃ.
 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν
 καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ
 21 ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ. Ἄλλος δὲ
 τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον
 22 ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει
 αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ἄψες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς
 23 ἑαυτῶν νεκρούς. Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον
 24 ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς
 μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτε-
 25 σθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. καὶ προσ-
 ελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολλύ-
 26 μεθα. καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε
 ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ
 27 ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν
 λέγοντες Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θά-
 28 λασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν; Καὶ ἐλθόντος αὐ-
 τοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπῆντησαν
 αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χα-
 λεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ
 29 ἐκείνης. καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ
 30 τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; Ἦν
 δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη.
 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἐκβάλλεις
 ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.
 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθαν εἰς
 τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ

κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν 33 ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοὺ 34 πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἔμβας εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλ- 1 θεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυ- 2 τικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. Καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν 3 ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλάσφημεῖ. καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς 4 ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί ἐνθυμείσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφίεν- 5 ταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ περιπάτει; ἵνα 6 δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας— τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ Ἐγει- 7 ρε ἄρῳ σου τὴν κλίνην καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰδόντες δὲ οἱ 8 ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκείθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον 9 ἐπὶ τὸ τελῶνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολούθει μοι καὶ ἀναστὰς ἡκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ 10 ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον 11 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν 12 Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ 13 θύγξιν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰω- 14 άνου λέγοντες Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν,

15 οἱ δὲ μαθηταὶ σοῦ οὐ νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πεν-
 θεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ
 ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νη-
 16 στεύσουσιν. οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνά-
 φου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ
 17 τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν
 οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ
 ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται·
 ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινούς, καὶ ἀμφό-
 τεροι συντηροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων [εἰς] προσελ-
 θὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτε-
 λεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ
 19 ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ
 20 μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη
 προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου
 21 αὐτοῦ· ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱμα-
 22τίου αὐτοῦ σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν
 αὐτήν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν
 23 σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. Καὶ ἐλθὼν ὁ
 Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς
 24 καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν Ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ
 ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.
 25 ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς
 26 αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὐ-
 27 τη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην. Καὶ παράγοντι

ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν ἑξήκοντες καὶ δύο τυφλοὶ κρᾶζοντες
 28 καὶ λέγοντες Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυεὶδ. ἐλθόντι δὲ εἰς
 τὴν οἰκίαν προσήλθαν αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν
 29 αὐτῷ Ναί, κύριε. τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων
 30 Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἠνεώχθησαν

αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὅρατε μηδεὶς γινωσκέτω· οἱ δὲ ἐξεληθόντες διεφήμι- 31
σαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. Αὐτῶν δὲ ἕξερ- 32
χομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ κωφὸν δαιμονιζόμενον· καὶ 33
ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύ-
μασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ
Ἰσραήλ. [οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν 34
δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.]

Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, 35
διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγ-
γέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγ- 36
χνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐριμμένοι
ὥσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς 37
μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλί-
γοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργά- 38
τας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς 1
δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων
ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νό-
σον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. Τῶν δὲ δώδεκα ἀπο- 2
στόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος
Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβος ὁ
τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Φίλιππος 3
καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκω-
βος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ 4
Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. Τού- 5
τους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς
λέγων

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν
μὴ εἰσέλθῃτε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τα 6
ἀπολωλῶτα οἴκου Ἰσραήλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέ- 7
γοντες ὅτι Ἡγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας 8

θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια
 9 ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. Μὴ κτήσησθε
 χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,
 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα
 11 μηδὲ ῥάβδον· ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. εἰς
 ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ
 12 ἄξιός ἐστιν· κάκεῖ μέννατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι
 13 δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· καὶ ἐὰν μὲν ἦ ἡ οἰκία
 ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἦ ἀξία, ἡ
 14 εἰρήνη ὑμῶν ἔφ' ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὅς ἂν μὴ
 δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι
 15 ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονι-
 16 ὀρτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον
 ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ
 17 πόλει ἐκείνῃ. Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς
 πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις·
 18 καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀν-
 θρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
 19 συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας
 δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐ-
 20 τοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδώσιν ὑμᾶς, μὴ μερι-
 μνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
 21 τῇ ᾧρα τί λαλήσητε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστέ οἱ λαλοῦντες
 ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.
 22 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέ-
 κνον, καὶ ἑπανάστησονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανα-
 23 τώσουσιν αὐτούς. καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
 ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.
 24 ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν
 ἐτέραν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις
 25 [τοῦ] Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Οὐκ ἔστιν
 μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δούλος ὑπὲρ τὸν κύριον
 αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος

αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδε-
 σπότην Βεεζεβούλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς¹
 αὐτοῦ. μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἔστιν κεκα- 26
 λυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνω-
 σθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί· 27
 καὶ ὃ εἰς τὸ οὐς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. καὶ 28
 μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ
 ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν
 δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχί 29
 δύο στρουθία ἀσφαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πε-
 σεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ὑμῶν δὲ καὶ 30
 αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημέναι εἰσίν. μὴ οὖν 31
 φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. Πᾶς οὖν 32
 ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμο-
 λογήσω αὐτῷ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
 τοῖς οὐρανοῖς· ὅστις δὲ ἄρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀν- 33
 θρώπων, ἄρνήσομαι αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου
 τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον 34
 βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην
 ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ 35
 πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς
 καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, καὶ ἐχθροὶ τοῦ 36
 ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ὁ φιλὼν πατέρα ἢ μη- 37
 τέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλὼν υἱὸν ἢ
 θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὃς οὐ λαμ- 38
 βάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔ-
 στιν μου ἄξιος. ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, 39
 καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὕρήσει αὐ-
 τήν. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ 40
 δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ δεχόμενος προ- 41
 φῆτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ
 ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμ-
 ψεται. καὶ ὃς ἂν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον 42

ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων ταῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ
3 χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Σὺ
4 εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδακῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ
5 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ
6 ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἄναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ
7 περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν,
8 καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μα-
9 κάρίος ἐστὶν ὃς ἂν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις
περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κά-
8 λαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν;
9 ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ
10 φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. ἀλλὰ τί ἐξήλ-
11 θατε; προφήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον
12 προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώ-
που σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου.

11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μεί-
ζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασι-
12 λείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
13 βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ
14 προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν· καὶ εἰ
15 θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλείας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. Ὁ
16 ἔχων ὦτα ἀκουέτω· Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην;

ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἃ προσφω-
νούντα τοῖς ἐτέροις λέγουσιν

17

Ἡυλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε·

ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσιν 18
Δαιμόνιον ἔχει· ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ 19
πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης,
τελωνῶν φίλος καὶ ἀμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ
τῶν ἔργων αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς 20
πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ
μετενόησαν· Οὐαί σοι, Χοραζεῖν· οὐαί σοι, Βηθσαιδάν· 21
ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμε-
ναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.
πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν 22
ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὗ· 23
ΡΑΝΟῦ ὕψωθῇς; ἕως ἄδοϋ καταβῇς. ὅτι εἰ ἐν Σο-
δόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμεινεν
ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων 24
ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐξομο- 25
λογοῦμαί σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι
ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας
αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμ- 26
προσθέν σου. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, 27
καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν
πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἔαν βούληται ὁ
υἱὸς ἀποκαλύψαι. Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ 28
πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἄρατε τὸν ζυγόν μου 29
ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῦς εἰμι καὶ ταπεινὸς
τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ 30
γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστιν.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν 1
διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ

2 ἤρξαντο τίλλειν στάχνας καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰ-
 δόντες εἶπαν αὐτῷ Ἴδου οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξε-
 3 στιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ ἀνέγνω-
 τε τί ἐποίησεν Δαυεὶδ ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
 4 πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
 προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς
 5 μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν
 τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάβ-
 6 βατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
 7 τοῦ ἱεροῦ μείζον ἐστὶν ὧδε. εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστὶν Ἐλεος
 θέλω καὶ οὐ θγῆσαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναι-
 8 τίους. κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
 9 θρώπου.

Καὶ μεταβὰς ἐκείθεν ἦλθεν εἰς τὴν
 10 συναγωγὴν αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν. καὶ
 ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν θερα-
 11 पेῦειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς
 [ἔσται] ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἐὰν ἐμ-
 πέση τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ
 12 καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου. ὥστε
 13 ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. Τότε λέγει τῷ ἀν-
 θρώπῳ Ἐκτεινόν σου τὴν χεῖρα· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκα-
 14 τεστάθη ὑγιὲς ὡς ἡ ἄλλη. Ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρι-
 σαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσω-
 15 σιν.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκείθεν.
 Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς
 16 πάντας, καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερόν αὐτὸν
 17 ποιήσωσιν· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προ-
 φήτου λέγοντος

18 Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα,

ὁ ἀγαπητός μου ὃν ἐγδόκησεν ἡ ψυχὴ μου·

θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν,

καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ.

19 Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραγγάσει,

οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν
αὐτοῦ.

κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει
καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,

ἕως ἄν ἐκβάλῃ εἰς νῆκος τὴν κρίσιν.

καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν. 21

Τότε προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζόμενον τυφλὸν καὶ 22
κωφόν¹. καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν
καὶ βλέπειν. Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον 23
Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυεὶδ; οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκού- 24
σαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ
Βεεζεβοῦλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. Εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυ- 25
μήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα
καθ' ἑαυτῆς ἐρρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα
καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν 26
ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ
βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεεζεβοῦλ ἐκβάλλω τὰ 27
δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο
αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ 28
ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ, ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ 29
ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῇσῃ
τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ 30
ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ
σκορπίζει. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλα- 31
σφημία ἀφεθήσεται[†] τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος
βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ 32
τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ
κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται[†] αὐτῷ οὔτε
ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. *Η 33
ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ
ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν·
ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἔχι- 34

²² προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός

- 35 δυνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ
 περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ὁ ἀγαθὸς
 ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ὁ ἀγαθός, καὶ
 ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλ-
 36 λει πονηρά. Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλή-
 σουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν
 37 ἡμέρᾳ κρίσεως. ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ
 τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.
 38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ
 Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον
 39 ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι-
 χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ
 40 μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰω-
 νᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς
 νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς
 41 γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ἄνδρες Νινευεῖται ἀνα-
 στήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατα-
 κρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ
 42 ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν
 τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν·
 ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σο-
 43 λομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε. Ὅταν
 δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρ-
 χεται δι' ἀνδρῶν τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρί-
 44 σκει. τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν
 ἐξῆλθον· καὶ ἔλθὼν εὐρίσκει σχολάζοντα [καὶ] σεσαρωμένον
 45 καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἐ-
 αυτοῦ ἐπτα ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελ-
 θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
 ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ
 ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.
 46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ
 οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἰσθήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλή-

σαι. ^Τ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς 48
 ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;
 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα [αὐτοῦ] ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐ- 49
 τοῦ εἶπεν Ἴδου ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου.
 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ 50
 ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ
 ἐστίν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ^Τ τῆς οἰκίας 1
 ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν 2
 ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι,
 καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἰσθῆκει. καὶ ἐλάλησεν 3
 αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων Ἴδου ἐξῆλθεν ὁ σπείρων
 τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπесεν παρὰ 4
 τὴν ὁδόν, καὶ ἔλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά. ἄλλα 5
 δὲ ἔπесεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ
 εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίου δὲ 6
 ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐ-
 ξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπесεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ 7
 ἄκανθαι καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά. ἄλλα δὲ ἔπесεν ἐπὶ τὴν γῆν 8
 τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὁ μὲν ἑκατὸν ὁ δὲ ἐξήκον-
 τα ὁ δὲ τριάκοντα. Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούετω. Καὶ ⁹
¹⁰
 προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν παραβολαῖς
 λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ^Τ ὅτι Ὑμῖν δέδοται ¹¹
 γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις
 δὲ οὐ δέδοται. ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισ- ¹²
 σευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐ-
 τοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες ¹³
 οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν·
 καὶ ἀναπληροῦνται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαίου ἡ λέγουσα ¹⁴

Ἄκοῦ ἄκούετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
 καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

47 εἶπεν δὲ τις αὐτῷ Ἴδου ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστί-
 κασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι.

15 ἑπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου,
καὶ τοῖς ὤσιν βαρέως ἤκουσαν,
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμмыσαν·
μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὤσιν ἀκούσῃσιν
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,
καὶ ἰάσωμαι αὐτοὺς.

16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα
17 [ὑμῶν] ὅτι ἀκούουσιν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προ-
φήται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν,
18 καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ὑμεῖς
19 οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. Παντὸς
ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχε-
ται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ
20 αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. ὁ δὲ ἐπὶ τὰ
πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς
21 μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ
ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ
22 διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας
σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα
τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον,
23 καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρεῖς,
οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρπο-
φορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατὸν ὁ δὲ ἐξήκοντα ὁ δὲ τριάκοντα.

24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοιω-
θη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρ-
25 μα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους
ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον
26 τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ
27 καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελ-
θόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ Κύριε,
οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν
28 ἔχει ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο

ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέγουσιν Θέλεις οὖν ἀπελθόντες
 συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ φησιν Οὐ, μὴ ποτε συλλέγον- 29
 τες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον· ἄφετε 30
 συνανξάνεσθαι ἀμφοτέρα ἕως τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ
 τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζά-
 νια καὶ δῆσατε αὐτὰ [εἰς] δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά,
 τὸν δὲ σῖτον ἑσθίετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου. Ἄλ- 31

λην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων Ὁμοία ἐστὶν ἡ
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
 ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων 32
 τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μείζον τῶν λαχάνων ἐστὶν
 καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ
 καὶ κατασκηνοῖν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. Ἄλ- 33

λην παραβολὴν [ἐλάλησεν αὐτοῖς]· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι-
 λεία τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς
 ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθῃ ὅλον. Ταῦτα 34

πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ
 χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωθῇ τὰ 35
 ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

Ἀνοίσω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
 ἐρεῖξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Τότε ἀφείς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ 36
 προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Διασάφησον
 ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀπο- 37
 κριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν 38
 σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια
 εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά 39
 ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν,
 οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ 40
 ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντε-
 λείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγ- 41
 γέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ

πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν,
 42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται
 43 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τότε οἱ δίκαιοι
 ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς
 44 αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὧτα ἀκουέτω. Ὁμοία ἐστὶν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ
 ἀγρῷ, ὃν εὐρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς
 αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν
 45 ἐκείνον. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
 46 οὐρανῶν ἔμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· εὐρὼν δὲ
 εἷνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα
 47 εἶχεν καὶ ἡγόρασεν αὐτόν. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν
 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασ-
 48 σαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη
 ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλε-
 49 ξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγῃ, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως
 ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγε-
 λοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων
 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται
 51 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Συν-
 52 ἤκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ Ναί. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασι-
 λείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις
 ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.
 53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς
 54 ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν. καὶ ἔλθων εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ
 ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσ-
 σεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ
 55 αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ
 μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκω-
 56 βος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ
 αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα
 57 πάντα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν

αὐτοῖς Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ [†] πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις 58 πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραάρχης 1 τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν 2 Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Ἡρώ- 3 δης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδωκεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης αὐτῷ Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν· 4 καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προ- 5 φήτην αὐτὸν εἶχον. γενεσίῳ δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου 6 ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρῳδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρесе τῷ Ἡρώδῃ, ὅθεν μετὰ ὅρκου ὠμολόγησεν αὐτῇ 7 δοῦναι ὃ ἂν αἰτήσῃται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς 8 μητρὸς αὐτῆς Δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστῆ. καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ 9 τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, καὶ πέψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ· καὶ ¹⁰ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, ¹¹ καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθη- ¹² τὰι αὐτοῦ ἦραν τὸ πτώμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ¹³ ἀνεχώρησεν ἐκείθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ [†] περὶ ἀπὸ τῶν πόλεων. Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγ- ¹⁴ χνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. Ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες ¹⁵ Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπό- λυσον [†] τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγο- ράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς ¹⁶ Οὐ χρειάν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους
 18 καὶ δύο ἰχθύας. ὁ δὲ εἶπεν· Φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς.
 19 καὶ ἑκλεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου,
 λαβὼν¹ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας
 εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθη-
 20 ταῖς τοὺς ἄρτους οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον
 πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν
 21 κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες
 ἦσαν ἄνδρες ὥσεί πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παι-
 22 δίων. Καὶ [εὐθέως] ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμ-
 βῆναι εἰς [†] πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως
 23 οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους
 ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὁψίας δὲ γενο-
 24 μένης μόνος ἦν ἐκεῖ. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη ἑσταδίου πολλοὺς
 ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέειχεν¹, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων,
 25 ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς
 26 ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ
 μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα
 ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι· Φάντασμα ἐστίν, καὶ ἀπὸ τοῦ
 27 φόβου ἔκραξαν. εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν [ὁ Ἰησοῦς] αὐτοῖς λέγων
 28· Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος
 εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σέ
 29 ἐπὶ τὰ ὕδατα· ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ
 πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα ἑκαὶ ἦλθεν¹ πρὸς
 30 τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξά-
 μενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· Κύριε, σῶσόν με.
 31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ
 32 καὶ λέγει αὐτῷ· Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; καὶ ἀνα-
 33 βάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. οἱ δὲ
 ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· Ἀληθῶς θεοῦ
 34 υἱὸς εἶ. Καὶ διαπεράσαντες ἦλθαν ἐπὶ τὴν γῆν
 35 εἰς Γεννησαρέτ. καὶ ἐπιγινόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου
 ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ

...χόρτου καὶ λαβὼν

22 τὸ

24 μέσον τῆς θαλάσσης ἦν

29 ἐλθεῖν

προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, καὶ παρε- 36
 κάλουν [αὐτὸν] ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱμα-
 τίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρι- 1
 σαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες Διὰ τί οἱ μαθηταί σου πα- 2
 ραβαίνουνσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ
 νίπτονται τὰς χεῖρας ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκρι- 3
 θεὶς εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν
 τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν 4
 Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ὁ κακολογῶν
 πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελεγτάτῳ· ὑμεῖς δὲ λέγετε 5
 Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ
 ὠφεληθῇς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώ- 6
 σατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ὑπο- 7
 κριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαίας λέγων

Ὁ λαὸς οὔτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

8

ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρῳ ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·

μάτην δὲ κέβονταί με,

9

ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ἘΝΤΆΛΜΑΤΑ ἈΝΘΡΩΠΩΝ.

Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ 10
 συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄν- 11
 θρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο
 κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Τότε προσελθόντες οἱ μα- 12
 θηταί λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες
 τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα 13
 φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκρι-
 ζωθήσεται. ἄφετε αὐτούς· τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοί· τυφλὸς 14
 δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦν-
 ται.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φρά- 15
 στον ἡμῖν τὴν παραβολήν. ὁ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς 16
 ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς 17
 τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλ-
 λεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρ- 18

19 δίας ἐξέρχεται, κάκεῖνα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐκ γὰρ τῆς
καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,
20 πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ταῦτά
ἐστὶν τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν
φαγεῖν οὐ κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον.

21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
22 Τύρου καὶ Σιδῶνος. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν
ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν ἰλέγουσα Ἐλέησόν με,
κύριε υἱὸς Δαυεὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.
23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μα-
θηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι
24 κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπεστά-
λην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.
25 ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι.
26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον
27 τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ εἶπεν Ναί,
κύριε, καὶ [γὰρ] τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν
28 πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ
πίστις· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ
αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασ-
30 σαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ
προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν ἡλωδούς,
κυλλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς,⁷ καὶ ἑτέρους πολλοὺς, καὶ
ἔριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν
31 αὐτούς· ὥστε τὸν ὄχλον⁷ θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς
ἡλαδούντας⁷ καὶ ἡλωδούς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέ-
32 ποντας· καὶ ἐδόξασαν⁷ τὸν θεὸν Ἰσραὴλ.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι [ἤδη] ἡμέραι τρεῖς
προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπο-
λῦσαι αὐτοὺς νήστευς οὐ θέλω, μὴ ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ

ὁδῷ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ 33
 ἄρτοι τοσούτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσούτον; καὶ λέγει 34
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν· Ἑπτὰ,
 καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν 35
 ἐπὶ τὴν γῆν ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ 36
 εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μα-
 θηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, 37
 καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν ἑπτὰ σφυρίδας
 πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ^τ τετρακισχίλιοι ἄνδρες χω- 38
 ρὶς ^γ γυναικῶν καὶ παιδίων. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους 39
 ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.

Καὶ προσελθόντες [οἱ] Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πει- 1
 ράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπι-
 δεῖξαι αὐτοῖς. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [[Ὁψίας γενο- 2
 μένης λέγετε· Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωί 3
 Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ
 μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ
 σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.]] Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοι- 4
 χαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ
 εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλ-
 theoretical.

Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν 5
 ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 6
 Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
 Σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι 7
 Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Τί διαλο- 8
 γίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
 οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν 9
 πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς 10
 ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρίδας ἐλά-
 βετε; πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσ- 11
 έχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης [τῶν 12
 ἄρτων] ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδ-

δουκαίων.

13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίπ-
 14 που ἡρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ
 15 ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπαν Οἱ μὲν
 16 Ἰωάνην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλείαν, ἕτεροι δὲ Ἱερε-
 17 μίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν. λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με
 18 λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ
 19 χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 20 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ
 καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν [τοῖς]
 21 οὐρανοῖς· καὶ γὰρ ἐγὼ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ
 ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι
 22 ᾧδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς
 βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς
 23 ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς
 γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τότε ἔπετίμησεν τοῖς
 24 μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἰπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός.

25 ΑΠΟ ΤΟΤΕ ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεικνύειν τοῖς
 μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ
 26 πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ
 γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆ-
 27 ναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτι-
 28 μᾶν αὐτῷ λέγων Ὁ Θεὸς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι
 29 τοῦτο. ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὑπαγε ὀπίσω μου,
 30 Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ; ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ
 31 ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. Τότε [ὁ] Ἰησοῦς
 εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν,
 32 ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ
 33 ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 34 σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν
 35 αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφεληθήσεται

ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι 27 ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. ἀμὴν 28 λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἐστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέ- 1 τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. καὶ μετεμορ- 2 φώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ ὥφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ Ἡλείας συνλαλοῦντες 3 μετ' αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ 4 Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ μίαν καὶ Ἡλείᾳ μίαν. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτινὴ ἐπεσκίασεν 5 αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον 6 αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς 7 καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ 8 αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ 9 ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ εἶπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Τί οὖν οἱ 10 γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλείαν δεῖ εἰλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ 11 ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἡλείας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλείας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέ- 12 γνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε 13

1 τὸν 4 σκηνάς τρεῖς 8 τὸν 9 ἀναστῇ 15 πάσχει 17 [τότε] ἀποκριθεὶς

συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

14 Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσήλθεν αὐτῷ ἄνθρω-
 15 πος γονυπετῶν αὐτὸν καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν
 υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς ἔχει, πολλάκις γὰρ
 16 πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ προσ-
 ἤνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν
 17 αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ
 γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν
 ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.
 18 καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ
 τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας
 19 ἐκείνης. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ
 κατ' ἰδίαν εἶπαν Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν
 20 αὐτό; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν·
 ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινά-
 πεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μετα-
 βήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.

22 Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς
 23 χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ
 ἡμέρᾳ ἔγερθῆσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

24 Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσήλθον οἱ τὰ
 δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος
 25 ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; λέγει Ναί. καὶ ἔλθόντα
 εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι
 δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβά-
 νουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν
 26 ἀλλοτρίων; εἰπόντος δὲ Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ
 27 Ἰησοῦς Ἀραγε ἐλεύθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοί; ἵνα δὲ μὴ Ἰσκαν-
 δαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκι-
 στρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον, καὶ ἀνοίξας

τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Ἐν ἐκείνῃ [†] τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέ- 1
γοντες· Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ;
καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν 2
καὶ εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε 3
ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός 4
ἐστὶν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃς ἐὰν 5
δέξεται ἐν παιδίῳ τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέ-
χεται· ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν 6
πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος
ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ
πελάγῃ τῆς θαλάσσης. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδά- 7
λων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ
ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. Εἰ δὲ 8

ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐ-
τὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς
τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας
ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀ- 9
φθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ
σοῦ· καλὸν σοί ἐστὶν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελ-
θεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν
τοῦ πυρός.

Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν 10
μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἑνὶ
οὐρανοῖς [†] διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός
μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. τί ὑμῖν δοκεῖ ; ἐὰν γένηται τι 12
ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ
ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς
ζητεῖ τὸ πλανώμενον ; καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν 13
λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενή-
κοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστιν 14
θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα

- 15 ἀπόληται ἐν τῶν μικρῶν τούτων. Ἐὰν δὲ
 ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγχον αὐτὸν μεταξὺ
 σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. εἰς σου ἀκούσῃ, ἐκέρδῃσας τὸν
 16 ἀδελφόν σου· εἰς δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε ἑμετὰ σοῦ ἔτι
 ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν
 17 σταθῇ πᾶν ῥῆμα· εἰς δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὼν τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ· εἰς δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι
 18 ὥσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, ὅσα εἰς δέσσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν
 οὐρανῷ καὶ ὅσα εἰς λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα
 19 ἐν οὐρανῷ. Πάλιν [ἀμὴν] λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς δύο συμ-
 φωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος
 οὗ εἰς αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς
 20 μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμέ-
 νοι εἰς τὸ ἓν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.
 21 Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν [αὐτῷ] Κύριε, ποσάκις
 ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐ-
 22 πτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις ἀλλὰ
 23 ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά. [Διὰ τοῦτο ὁμοιωθῇ ἡ βασιλεία
 τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λό-
 24 γον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ· ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναί-
 ρειν προσήχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων.
 25 μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος
 πρᾶθῃν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει,
 26 καὶ ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δούλος προσεκύνει αὐτῷ
 λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.
 27 σπλαγχνισθεῖς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου [ἐκείνου] ἀπέλυσεν
 28 αὐτόν, καὶ τὸ δάνιον ἀφήκεν αὐτῷ. [Ἐξελθὼν δὲ ὁ δούλος
 ἐκεῖνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὀφείλει αὐτῷ
 ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων Ἀπό-
 29 δος εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκά-
 λει αὐτὸν λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω
 30 σοι. ὁ δὲ οὐκ ἠθέλην, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς

φυλακὴν ἕως ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. [ἰδόντες οὖν οἱ σύν- 31
 δουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλ-
 θόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα.
 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ 32
 Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκά σοι,
 ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ ἔδει καὶ σέ ἐλεῆσαι τὸν σύν- 33
 δουλόν σου, ὡς καὶ γὰρ σέ ἠλέησα; καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος 34
 αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως [οὔ] ἀποδῶ
 πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. [Οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος 35
 ποιήσει ὑμῖν ἔαν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ
 τῶν καρδιῶν ὑμῶν.]

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τού- 1
 τούς, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια
 τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ 2
 ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

Καὶ προσῆλθαν αὐτῷ Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ 3
 λέγοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπολύσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ
 πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι 4
 ὁ κτίσας ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτοὺς
 καὶ εἶπεν Ἐνεκα τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν 5
 πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ
 αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι 6
 εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία· ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρω-
 πος μὴ χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ Τί οὖν Μωυσῆς ἐνετείλα- 7
 το δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολύσαι[†]; λέγει 8
 αὐτοῖς ὅτι Μωυσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέ-
 τρεψεν ὑμῖν ἀπολύσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ
 γέγονεν οὕτως. Ἰλέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυ- 9
 ναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται.[†]
 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀν- 10

7 αὐτήν 9 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς
 λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας
 μοιχᾶται. 14 αὐτοῖς 17 τήρησον 18 Ποίας; φησὶν. | εἶπεν

11 θρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρεи γαμῆσαι. ὁ δὲ εἶ-
 πεν αὐτοῖς Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον, ἀλλ' οἷς δέδοται.
 12 εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν
 οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς
 διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χω-
 ρεῖτω.

13 Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδιά, ἵνα τὰς χεῖρας
 ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν
 14 αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ὅτι Ἄφετε τὰ παιδιά καὶ μὴ
 κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν
 15 ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς
 ἐπορεύθη ἐκείθεν.

16 Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί
 17 ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
 Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ
 18 θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἑλθὲν τὰς ἐντολάς. Ἄγει
 αὐτῷ Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη ὅτι Οὐ φονεύσεις, Οὐ
 19 μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, Τίμα
 τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἀγαπήσεις τὸν
 20 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος
 21 Ταῦτα πάντα ἔφυλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰη-
 σοῦς Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρ-
 χοντα καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς,
 22 καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν
 λόγον [τοῦτον] ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα
 23 πολλά. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς
 24 τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, ἐυκοπώ-
 τερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ
 25 πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἀκούσαντες δὲ
 οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς ἄρα δύ-
 26 ναιται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ

Πάντα ταῦτα 21 λέγει 24 ὑμῖν ὅτι | τρυπήματος | διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν

ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατόν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ 27 Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω 28 ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε καὶ ἑπτὰ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. καὶ πᾶς ὅστις ἀφήκεν οἰκίας 29 ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, πολλαπλασίουνα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. Πολλοὶ δὲ ἔσονται 30 πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ· συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου 2 τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ 3 ἀγορᾷ ἀργούς· καὶ ἐκείνοις εἶπεν Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς 4 τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἦ δίκαιον δώσω ὑμῖν· οἱ δὲ 5 ἀπῆλθον. πάλιν [δὲ] ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἑνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν 6 ἄλλους ἐστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο· λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ὁψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος 8 τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. ἐλθόντες δὲ οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ 9 δηνάριον. καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον [τὸ] ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. λαβόν- 10 τες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες Οὗτοι 12 οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν

28 αὐτοὶ

29 ἀδελφούς ἢ...ἀγροὺς ἢ οἰκίας

8 αὐτοῖς

12 ἡμῖν αὐτοὺς

13 καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν Ἑταῖρε, οὐκ ἀ-
 14 δικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρον τὸ σὸν
 καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί·
 15 οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλ-
 16 μός σου πονηρός ἐστίν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; Οὕτως ἔσου-
 νται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

17 Ἐλλὼν δὲ ἀναβαίνειν Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλα-
 βεν τοὺς δώδεκα [μαθητὰς] κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν
 18 αὐτοῖς Ἴδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦ-
 19 σιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν [θανάτῳ], καὶ παραδώσουσιν
 αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαίξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ
 σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔγερθήσεται.

20 Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ
 τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι ἀπ' αὐτοῦ.
 21 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; Ἰσχυρὸς αὐτῷ Εἰπέ ἵνα
 καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἰς ἓκ δεξιῶν καὶ εἰς ἑξ-
 22 εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
 Ἰησοῦς εἶπεν Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ
 ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ Δυνάμεθα.
 23 λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι
 ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν ἡ δοῦναι,
 24 ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. καὶ ἀκού-
 25 σαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἶδατε ὅτι οἱ ἄρ-
 χοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι
 26 κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἐστὶν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς
 ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος,
 27 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δοῦλος·
 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ
 διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

13 εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν 14 [ἐγὼ] 17 Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς 19 ἀναστήσεται
 20 παρ' 21 ἡ δὲ εἶπεν 23 ἡ | τοῦτο 26 μέγας ἐν ὑμῖν 27 εἶναι ὑμῶν

Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱερειχῶ ἠκολούθησεν 29
 αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ 30
 τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγον-
 τες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, «υἱὸς» Δαυεὶδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετί- 31
 μησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραξαν λέ-
 γοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, «υἱὸς» Δαυεὶδ. καὶ στὰς 32
 [ὁ] Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί θέλετε ποιήσω
 ὑμῖν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ 33
 ἡμῶν. σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀμμάτων 34
 αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθ- 1
 φαγή εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν
 δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν 2
 κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ
 πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες «ἀγάγετέ» μοι. καὶ ἐάν τις 3
 ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρειὰν ἔχει·
 εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πλη- 4
 ρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος

Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών

5

Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σοῦ ἔρχεται σοι

πραῶς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον

καὶ ἐπὶ πῶλον γιόν ὑποζυγίον.

Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέ- 6
 ταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ 7
 ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐ-
 τῶν. ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια 8
 ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ
 ἐστρώννουν ἐν τῇ ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν 9
 καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες

Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυεὶδ·

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·

Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθῃ πᾶσα ἡ 10

11 πόλις λέγουσα Τίς ἐστὶν οὗτος; οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας.

12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλοῦντων τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς 13 Γέγραπται Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον ληστῶν. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας Ὡς ἂν τῷ υἱῷ Δαυεὶδ ἡγανάκησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι Ἐκ στόματος νηπιῶν καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν 17 ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠϋλίσθη ἐκεῖ.

18 Πρῶτὶ δὲ ἔπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. καὶ 19 ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ Οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ 20 ἐξηράνθη παραχρῆμα ἢ συκῇ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἢ συκῇ; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἴαν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄρει τούτῳ εἶπητε Ἀρθῇτι καὶ βλήθῃτι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· καὶ πάντα 22 ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε.

23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν προσῆλθαν αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν

ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς [δὲ] ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 24
 Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι
 καὶ γὰρ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· τὸ βάπτι- 25
 σμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ
 δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ
 οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
 ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, 26
 πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην· καὶ ἀπο- 27
 κριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ
 αὐτός Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.
 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο· ἡ προσελ- 28
 θὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν Τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν
 τῷ ἁμπελῶνι· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἐγώ, κύριε· καὶ 29
 οὐκ ἀπήλθεν. προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ 30
 δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐ θέλω· ὕστερον μεταμεληθεὶς ἀπηλ-
 θεν. τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; 31
 λέγουσιν Ὁ ὕστερος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁ- 32
 δῶ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι
 καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετε-
 μελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ. Ἄλ- 33
 λην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπό-
 της ὅστις ἐφύτευσεν ἁμπελῶνα καὶ φραγμὸν ἀγτῷ
 περιέθηκεν καὶ ὥργξεν ἐν ἀγτῷ ληνὸν καὶ ὠκο-
 δόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπε-
 δήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέ- 34
 στείλει τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς
 καρποὺς αὐτοῦ. καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους 35
 αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβό-
 λησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν 36
 πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ ἀπέ- 37
 στείλει πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται

38 τὸν υἱὸν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν
 39 αὐτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν
 40 αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· καὶ λαβόντες
 41 αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν
 οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς
 42 ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς,
 καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες
 ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.
 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γρα-
 φαῖς

ΛΙΘΟΝ ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·

παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,

καὶ ἔστιν θαύμασθῃ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

43 διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἂρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία
 τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

44 [Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν
 45 δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.] «Καὶ ἀκούσαντες»

οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνω-
 46 σαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆ-
 σαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν
 1 εἶχον.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν
 2 παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων Ὡμοιώθῃ ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
 νῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ
 3 αὐτοῦ. καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς
 4 κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. πάλιν
 ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Εἴπατε τοῖς κεκλη-
 μένοις Ἴδου τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου
 καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς
 5 τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν
 6 ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ λοιποὶ
 κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν.
 7 ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα

αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν
 ἐνέπρησεν. τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος 8
 ἑτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· πορεύεσθε 9
 οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὑρητε
 καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι 10
 ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὔρον, πονη-
 ροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων.
 εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν 11
 ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· καὶ λέγει 12
 αὐτῷ Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου;
 ὁ δὲ ἐφिमώθη. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις Δὴ 13
 σαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυ-
 γμὸς τῶν ὀδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ 14
 ἐκλεκτοί.

Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον 15
 ὅπως αὐτὸν παγιδέυσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστελλουσιν 16
 αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντας
 Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν
 ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ
 βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· εἰπὼν οὖν ἡμῖν τί σοι 17
 δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; γνούς δὲ 18
 ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειράζετε,
 ὑποκριταί; ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ 19
 δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ὁ Τίνος 20
 ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; λέγουσιν Καίσαρος. τότε 21
 λέγει αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ
 τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες 22
 αὐτὸν ἀπῆλθαν.

Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέ- 23
 γοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγον- 24
 τες Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ
 ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν

ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΣΕΙ ΣΠΕΡΜΑ Τῷ ΑΔΕΛΦῶ
 25 ΑΥΤΟΥ. ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος
 γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν
 26 γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος
 27 καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ· ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν
 28 ἡ γυνή. ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυ-
 29 νή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν
 30 δύναμιν τοῦ θεοῦ· ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν
 οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσὶν·
 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥη-
 32 θέν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος Ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς
 Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ;
 33 οὐκ ἔστιν [ὁ] θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. Καὶ ἀκούσαντες
 οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδ-
 35 δουκαίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπηρώτησεν εἰς
 36 ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν· Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ
 37 μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις Κύριον
 τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ
 38 ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶν ἡ
 39 μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολὴ. δευτέρα ὅμοια αὐτῇ Ἀγα-
 40πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς
 δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφη-
 41ται.

Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν
 42 αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ;
 43 τίνος υἱὸς ἐστίν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυεὶδ. λέγει αὐτοῖς
 Πῶς οὖν Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον ἰ λέγων

44 Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθογ' ἐκ δεξιῶν μου
 ἕως ἄν θῶ τοῦς ἐχθροῦς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν
 σου;

45 εἰ οὖν Δαυεὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν;
 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλ-

μησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

Τότε [ὁ] Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθη-¹
ταῖς αὐτοῦ λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν²
οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπω-³
σιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ
ποιεῖτε, λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. δεσμεύουσιν δὲ⁴
φορτία βαρέα[†] καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώ-
πων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι
αὐτά. πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι⁵
τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ
μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα, φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν⁶
ἐν τοῖς δεῖπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγω-
γαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι⁷
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββεΐ. ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε⁸
Ῥαββεΐ, εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ
ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· καὶ πατέρρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ⁹
τῆς γῆς, εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος· μηδὲ¹⁰
κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἔστιν εἷς ὁ χρι-¹¹
στός· ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. Ὅστις δὲ¹²
ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυ-
τὸν ὑψωθήσεται.

Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ¹⁴
Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε,
οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. Οὐαὶ ὑμῖν,¹⁵
γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν
θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ
ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλοτέρου ὑμῶν.
Οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὅς ἂν ὁμόση ἐν¹⁶
τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ
ναοῦ ὀφείλει· μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ¹⁷
χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάσας τὸν χρυσόν; καὶ Ὅς ἂν¹⁸
ὁμόση ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν
τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει·[†] τυφλοί, τί γὰρ μείζων,¹⁹

4 καὶ δυσβάστακτα

19 μωροὶ καὶ

20 τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; ὁ οὖν
 ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι
 21 τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐ-
 22 τῷ καὶ ἐν τῷ «κατοικοῦντι» αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ
 οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ
 23 ἐπάνω αὐτοῦ. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑπο-
 κριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ
 κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν
 καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι κακεῖνα
 24 μὴ ἀφείναι. ὁδηγοὶ τυφλοὶ, διυλίζοντες τὸν κώνωπα τὴν
 25 δὲ κάμηλον καταπίνοντες. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
 Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτη-
 ρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς
 26 καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ
 ἐντὸς τοῦ ποτηρίου [καὶ τῆς παροψίδος], ἵνα γένηται καὶ
 27 τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθρόν. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ
 Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι «παρομοιάζετε» τάφοις κεκονιαμέ-
 νοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέ-
 28 μουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· οὕτως καὶ
 ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν
 29 δὲ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. Οὐαὶ ὑμῖν,
 γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς
 τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν
 30 δικαίων, καὶ λέγετε Εἰ ἡμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέ-
 ρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν
 31 προφητῶν· ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν
 32 φονευσάντων τοὺς προφήτας. καὶ ὑμεῖς «πληρώσατε» τὸ
 33 μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὅφεις γεννήματα ἐχιδνῶν,
 34 πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο Ἰδοὺ
 ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ
 γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ
 ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ
 35 διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν

αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος
 Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαρα-
 χίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστη-
 ρίου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ἅταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν 36
 ταύτην. Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα 37
 τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμέ-
 νους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ
 τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία [αὐτῆς]
 ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἰδοὺ ἀφίεται ὡς 38
 οἶκος ὡν ἡμεῖς λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι 39
 ἕως ἃν εἴπητε

Εὔλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ 1
 προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιθεῖν αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς
 τοῦ ἱεροῦ· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ βλέπετε 2
 ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος
 ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται. Καθημένου δὲ αὐτοῦ 3
 ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
 κατ' ἰδίαν λέγοντες Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί
 τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος.
 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις 4
 ὑμᾶς πλανήσῃ· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί 5
 μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανή- 6
 σουσιν. μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέ- 6
 μων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὐπω
 ἐστὶν τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ 7
 βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ
 κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὧδινων. τότε παρα- 8
 δώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ 9
 ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά
 μου. καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους 10
 παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευ- 11

¹² δοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς· καὶ
 διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν
¹³ πολλῶν. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. καὶ
¹⁴ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ
 τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε
¹⁵ ἥξει τὸ τέλος. Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ ΒΔΕΛΥΓΜΑ τῆς
 ἑρμώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἐστὸς
¹⁶ ἓν τόπῳ ἀγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ
¹⁷ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ
¹⁸ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ
¹⁹ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ
 ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις
²⁰ ταῖς ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ
²¹ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ· ἔσται γὰρ τότε θλίψις
 μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ
²² νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ
 ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς
²³ ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. Τότε ἔαν
 τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστὸς ἢ Ὡδε, μὴ πιστεύσητε·
²⁴ ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ
 δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα ὥστε πλανᾶσθαι
²⁵ εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς· ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν
²⁶ ἔαν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξ-
²⁷έλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ
 γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως
 δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·
²⁸ ὅπου ἔαν ᾗ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ αἱετοί.
²⁹ Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος
 σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος
 αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,
³⁰ καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ
 τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν
 οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φύλαί τῆς γῆς

καὶ ὄψονται τὸν γίον τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ
 τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης
 πολλῆς· καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ κάλ- 31
 πιγρος ὁ μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐ-
 τοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν
 ἕως [τῶν] ἄκρων αἰτῶν. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς 32
 μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται
 ἀπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ
 θέρος· οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε 33
 ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ 34
 παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως [ἂν] πάντα ταῦτα γένηται. ὁ 35
 οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ
 παρέλθωσιν. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας 36
 οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός,
 εἰ μὴ ὁ πατὴρ ὁ μόνος. ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, 37
 οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὥς γὰρ 38
 ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις [ἐκείναις] ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ
 τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμούντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς 39
 ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν 39
 ἕως ἥλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἤρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ
 παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ 40
 ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσαι 41
 ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. γρη- 42
 γορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποία ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν
 ἔρχεται. ἐκείνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἥδει ὁ οἰκοδεσπότης 43
 ποία φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν
 εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς 44
 γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ οὐ δοκεῖτε ὥρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 ἔρχεται. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν 45
 κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι
 αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκείνος 46
 ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει οὕτως ποιοῦντα· ἀμὴν 47
 λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστή-

48 σει αὐτόν. ἔὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ
 49 καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος, καὶ ἄρξηται τύπτειν
 τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνη μετὰ τῶν με-
 50 θυνόντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἧ οὐ
 51 προσδοκᾷ καὶ ἐν ὧρᾳ ἧ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν
 καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσεται ἐκεῖ ἔσται
 1 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τότε

ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις,
 αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάν-
 2 τησιν τοῦ νυμφίου. πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ
 3 πέντε φρόνιμοι· αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας
 4 [αὐτῶν] οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι
 ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων
 5 ἑαυτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι
 6 καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ
 7 νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι
 αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν.
 8 αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου
 9 ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ
 αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μήποτε ἴου μὴ ἄρκέσῃ ἡμῖν καὶ
 ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγορά-
 10 σατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ
 νυμφίος, καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους,
 11 καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα./ ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ
 12 παρθένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· ὁ δὲ ἀποκρι-
 13 θείς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν,
 14 ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. "Ὡσπερ

γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ
 15 παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν
 πέντε τάλαντα ᾧ δὲ δύο ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν
 16 δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε
 τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα
 17 πέντε· ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο· ὁ δὲ τὸ
 18

ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον
 τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος 19
 τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. καὶ 20
 προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα
 πέντε τάλαντα λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέ-
 δωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ 21
 κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς
 πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν
 τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν 22
 Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα
 ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ 23
 πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·
 εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ 24
 ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι
 σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνά-
 γων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα 25
 τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ἀποκριθεὶς 26
 δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ,
 ᾗδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ
 διεσκόρπισα; ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς 27
 τραπεζείταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν
 τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ 28
 ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται 29
 καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθή-
 σεται ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ 30
 σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς
 τῶν ὀδόντων. [Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- 31
 που ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ,
 τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ συναχθήσονται 32
 ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς
 ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ
 τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν 33
 αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐυωνύμων. τότε ἐρεῖ ὁ βα- 34

σιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ
πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βα-
35 σιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ἐπεινάσα γὰρ καὶ ἐδώκατέ
μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ
36 συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἡσθένησα καὶ
ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἦλθατε πρὸς με.
37 τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· Κύριε, πότε
σε εἶδαμεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτί-
38 σαμεν; πότε δέ σε εἶδαμεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ
39 γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενοῦντα
40 ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἦλθομεν πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βα-
σιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε
ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιή-
41 σατε. τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ
κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ
42 διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· ἐπεινάσα γὰρ καὶ
οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, [καὶ] ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ
43 με, ξένος ἦμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περι-
εβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ
44 με. τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· Κύριε, πότε
σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ
45 ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; τότε ἀποκριθήσεται
αὐτοῖς λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε
46 ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπε-
λεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς
ζωὴν αἰώνιον.

1 ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ὅτε ἐτ' ἔλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς
2 λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Οἴδατε ὅτι
μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
3 που παραδίδεται εἰς τὸ σταυρωθῆναι. Τότε συνή-

χθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβου- 4
λεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον δέ Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένη- 5
ται ἐν τῷ λαῷ.

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος 6
τοῦ λεπροῦ, προσήλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον 7
μύρου βαρυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες 8
Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολ- 9
λοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς 10
Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἡργά-
σατο εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἐαν- 11
τῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον 12
τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίη-
σεν. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον 13
τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη
εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν 14
δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιε-
ρεῖς εἶπεν Τί θέλετέ μοι δοῦναι ἀγὰρ ὑμῖν παραδώσω 15
αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. καὶ 16
ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ 17
Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ
πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα 18
καὶ εἶπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρὸς μου
ἐγγὺς ἐστίν· πρὸς σέ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ 19
Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Ὁ ψίας δὲ 20
γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα [μαθητῶν]. καὶ 21
ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν
παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν 22
αὐτῷ εἰς ἕκαστος Μήτι ἐγὼ εἰμι, κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 23

εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ
 24 οὗτός με παραδώσει· ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει
 καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ
 δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ
 25 οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ
 παραδιδούς αὐτὸν εἶπεν Μήτι ἐγὼ εἰμι, ῥαββεΐ; λέγει
 26 αὐτῷ Σὺ εἶπας. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν
 ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δούς τοῖς
 μαθηταῖς εἶπεν Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
 27 μου. καὶ λαβὼν ποτήριον [καὶ] εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐ-
 28 τοῖς λέγων Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ
 αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον
 29 εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἅπ' ἄρτι ἐκ
 τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκεί-
 νης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ
 30 πατρὸς μου. Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ
 31 ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύ-
 τη, γέγραπται γάρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορ-
 32 πισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης· μετὰ δὲ τὸ
 33 ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς
 δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν
 34 σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς
 Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῇ-
 35σαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος Κἂν δέῃ
 με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως
 καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν.
 36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον
 Γεθσημανεὶ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσате αὐτοῦ ἕως
 37 [οὔ] ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. καὶ παραλαβὼν τὸν
 Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ
 38 ἀδημονεῖν τότε λέγει αὐτοῖς Περίλγπός ἐστιν ἡ ψυχὴ
 ΜΟΥ ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.

καὶ ἑλθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ 39
 προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν,
 παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ
 θέλω ἀλλ' ὡς σύ. καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ 40
 εὕρισκε αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕτως
 οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρηγορεῖτε 41
 καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν
 πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου 42
 ἀπελθὼν προσηύξατο [λέγων] Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται
 τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ, γενηθήτω τὸ θέλημά
 σου. καὶ ἔλθων πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν 43
 γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς αὐτοὺς 44
 πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον
 εἰπὼν πάλιν. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει 45
 αὐτοῖς Καθεύδετε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἡγγι-
 κεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας
 ἀμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἡγγικεν ὁ παραδι- 46
 δούς με. Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας 47
 εἰς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ
 μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων
 τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον 48
 λέγων Ὁν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν.
 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν Χαίρε, ῥαββεΐ· 49
 καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἑταίρε, 50
 ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ
 τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ 51
 Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ
 καὶ πατάξας τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ
 ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν 52
 μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες
 μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι 53
 παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι
 πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ 54

55 γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν
ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ
μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ
56 ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. Τοῦτο
δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν.
Τότε οἱ μαθηταὶ ὧ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

57 Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καιά-
φαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
58 συνήχθησαν. ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ [ἀπὸ] μακρόθεν
ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο
59 μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ
συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ
60 ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν, καὶ οὐχ εὔρον πολλῶν προσελ-
θόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο
61 εἶπαν Οὗτος ἔφη Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ
62 καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιε-
ρεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρ-
63 τυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν
αὐτῷ Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν
64 εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἶπας· ἢ πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν
τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν
65 τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ λέγων Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρ-
66 τύρων; Ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ;
67 οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἐνοχος θανάτου ἐστίν. Τότε
ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν,
68 οἱ δὲ ἐράπισαν λέγοντες Προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς
69 ἐστίν ὁ παῖσας σε; Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω

ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα
70 Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου· ὁ δὲ ἡρνήσατο
71 ἔμπροσθεν πάντων λέγων Οὐκ οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα

δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ
 Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου· καὶ πάλιν ἡρνή- 72
 σατο μετὰ ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μι- 73
 κρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ Ἀλη-
 θῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δηλόν
 σε ποιεῖ· τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι 74
 Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθὺς ἀλέκτωρ ἐφώνησεν·
 καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι 75
 Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθὼν
 ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Πρωίας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ 1
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ
 ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ 2
 παρέδωκαν Πειλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. Τότε ἰδὼν 3
 Ἰούδας ὁ παραδούς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη μεταμεληθεὶς
 ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρε-
 σβυτέροις λέγων Ἡμαρτον παραδούς αἷμα δίκαιον· οἱ 4
 δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψη. καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια 5
 εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγατο. Οἱ 6
 δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν Οὐκ ἔξεστιν
 βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστιν·
 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν 7
 τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς 8
 ἐκεῖνος Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. Τότε ἐπλη- 9
 ρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος
 Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ
 τετιμημένου ὃν ἐτιμῆσαντο ἀπὸ γιῶν Ἰσραὴλ, καὶ 10
 ἔδωκαν ἅτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως. καθὰ
 συνέταξέν μοι Κύριος. Ὁ δὲ Ἰησοὺς ἐστάθη 11
 ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν
 λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοὺς
 ἔφη Ὁ Κύριός ἐστιν· καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ 12
 τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε 13

λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρ-
 14 τυροῦσιν; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε
 15 θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει
 16 ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ᾔθελον. εἶχον
 17 δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. συνη-
 γμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Τίνα θέλετε
 ἀπολύσω ὑμῖν, [τὸν] Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον
 18 Χριστόν; ᾗδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.
 19 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς
 αὐτόν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ
 ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.
 20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους
 ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.
 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ
 τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν Τὸν Βαραββᾶν.
 22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγό-
 23 μενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἔφη
 Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες
 24 Σταυρωθήτω. ἰδὼν δὲ ὁ Πειλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ
 μᾶλλον θόρυβος γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας
 ἑκατέναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἐμὴν εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵμα-
 25 τος τούτου· ὑμεῖς ὁψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς
 εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.
 26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φρα-
 γελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

27 Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν
 Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτόν ὅλην τὴν
 28 σπεῖραν. καὶ ἑκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέ-
 29 θηκαν αὐτῷ, καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ
 γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγον-
 30 τες Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐμπτύσαντες εἰς
 αὐτόν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν

αὐτοῦ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν ³¹
 χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγα-
 γον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρώσαι. Ἐξερχόμενοι δὲ ³²
 εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἡγγά-
 ρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον ³³
 λεγόμενον Γολγοθά, ὃ ἐστὶν Κρανίου Τόπος λεγόμενος,
 ἔδωκαν αὐτῷ ΠΙΕΪΝ Οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ ³⁴
 γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν ³⁵
 διμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἑτάλλοντες κλῆρον,
 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω ³⁶
 τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ΟΥΤΟΣ ³⁷
 ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ ³⁸
 εἰς ἐξ εὐωνύμων. Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν ³⁹
 αὐτὸν ΚΙΝΟΥΝΤΕΣ ΤΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ Αὐτῶν καὶ λέγοντες Ὁ ⁴⁰
 καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον
 σεαυτόν· εἰ υἱὸς τοῦ θεοῦ, κατὰβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.
 ὁμοίως [καὶ] οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων ⁴¹
 καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύνα- ⁴²
 ται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπο
 τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. ΠΕΠΟΙΘΕΝ ΕΠΙ ⁴³
 τὸν θεόν, ῥγcάcθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι
 Θεοῦ εἰμὶ υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταί οἱ συνσταυρω- ⁴⁴
 θέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. Ἀπὸ δὲ ⁴⁵
 ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας
 ἐνάτης. περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ ⁴⁶
 μεγάλη λέγων Ἐλωὶ ἔλωὶ λεμὰ σαβαχθανεὶ;
 τοῦτ' ἐστὶν Θεέ μογ θεέ μογ, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες;
 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι ⁴⁷
 Ἥλειαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἐξ αὐτῶν καὶ ⁴⁸
 λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ
 ἐπότιζεν αὐτόν. οἱ δὲ λοιποὶ εἶπαν Ἄφες ἴδωμεν εἰ ⁴⁹
 ἔρχεται Ἥλειας σῶσων αὐτόν. Ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην

ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα.]]
 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.
 51 Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη [ἀπ'] ἄνωθεν
 ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσειέσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθη-
 52 σαν, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεώχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν
 53 κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν
 μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν
 54 πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν
 καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς
 55 Ἰησοῦς υἱὸς τοῦ ζῆλου. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ
 μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ
 56 τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Ἡ Μαρία ἡ
 Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἡ Ἰωσήφ ἡ μήτηρ
 καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

57 Ὁσίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ
 Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ
 58 Ἰησοῦ· οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλᾶτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα
 59 τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πειλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. καὶ
 λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ [ἐν] σινδόνι
 60 καθαρᾷ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλα-
 τόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ
 61 θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ
 Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μᾶρια καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ
 62 τάφου.

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἣτις ἐστὶν μετὰ τὴν
 παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
 63 πρὸς Πειλᾶτον λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος
 ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι·
 64 κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης
 ἡμέρας, μή ποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ ὧς κλέψωσιν αὐτὸν
 καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται
 65 ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ἔφη ὧς αὐτοῖς ὁ
 Πειλᾶτος Ἔχετε κουστωδῖαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὥς

οἶδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο τὸν τάφον σφρα- 66
γίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

Ὅψι δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, 1
ἦλθεν Ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρήσαι
τὸν τάφον. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ 2
Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν
λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς 3
ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ 4
φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς
νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν· Μὴ 5
φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον
ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε, ἡγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε 6
ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο· καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε 7
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ
ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε·
ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου 8
μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων 9
Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας
καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ 10
φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγεῖlate τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλ-
θωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται. Πα- 11
ρευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς
τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενό- 12
μενα. καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν 13
τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγον- 14
τες· Εἶπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες
ἐκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων· καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο 15
ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους
ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες ἧ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδι- 16
δάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίαις
μέχρι τῆς σήμερον [ἡμέρας]. Οἱ δὲ ἔνδεκα 16
μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ

17 ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύ-
18 νησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλά-
λησεν αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐ-
19 ρανῶ καὶ ἐπὶ [τῆς] γῆς· πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε
πάντα τὰ ἔθνη, ἁρπατίζοντες¹ αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πα-
20 τρός καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διδάσκοντες
αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος.

19 βαπτίζοντες

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΑΡΧΗ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ

1

Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἠσαΐα τῷ προφῆτῃ
Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
σου,

2

ὃς κατασκευάζει τὴν ὁδὸν σου·

Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ

3

Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,

εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ,

ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βά- 4
πτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἐξεπορεύ- 5
ετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυ-
μεῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ 6
Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην
περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.
καὶ ἐκήρυσεν λέγων Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω 7
[μου], οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν
ὑποδημάτων αὐτοῦ· ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ 8
βαπτίσει ὑμᾶς πνεύματι ἁγίῳ.

ἜΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν 9
Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς

1 υἱοῦ θεοῦ

9 Ἐγένετο

10 τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάνου. καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ
 ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς
 11 περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν· καὶ φωνὴ [ἐγένετο] ἐκ
 τῶν οὐρανῶν Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδό-
 12 κησα,
 Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει
 13 εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαεράκοντα ἡμέ-
 ρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρί-
 ων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.
 14 Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάνην ἦλθεν ὁ
 Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον
 15 τοῦ θεοῦ [καὶ λέγων] ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ
 ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύ-
 16 ετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Καὶ παράγων παρὰ
 τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀν-
 δρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θα-
 17 λάσσῃ, ἦσαν γὰρ ἀλεεῖς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλεεῖς
 18 ἀνθρώπων. καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν
 19 αὐτῷ. Καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβε-
 δαίου καὶ Ἰωάνην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ
 20 πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς.
 καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ
 μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.
 21 Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ. Καὶ εὐθὺς τοῖς
 22 σάββασιν ἔεισελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν· καὶ
 ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων
 23 αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. καὶ
 εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι
 24 ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ
 Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; «οἶδά» σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος
 25 τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς [λέγων] Φιμώ-
 26 θητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα
 τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνήσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.

καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συζητεῖν αὐτοὺς λέγον- 27
 τας Τί ἐστὶν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς
 πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.
 Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν 28
περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς 29
 συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθαν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ
 Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος 30
 κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.
 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἂ- 31
 φῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Ὁ- 32
 ψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν
 πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· καὶ 33
 ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐθερά- 34
 πεισεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαι-
 μόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφειεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια,
 ὅτι ᾔδεισαν αὐτὸν [Χριστὸν εἶναι].

Καὶ 35
 πρῶτὸν ἔννυχά λῖαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν [καὶ ἀπῆλθεν] εἰς ἔρη-
 μον τόπον κακεῖ προσηύχετο. καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων 36
 καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ εὔρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ 37
 ὅτι Πάντες ζητοῦσίν σε. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν 38
 ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω,
 εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς 39
 συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια
 ἐκβάλλων.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν 40
 [καὶ γονυπετῶν] λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς δύνασαί
 με καθαρίσαι. καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα 41
 αὐτοῦ ἤψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρίσθητι· καὶ 42
 εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. καὶ 43
 ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ λέγει 44
 αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἶπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν
 δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου
 ὡς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν 45

ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι Ἰφανερώς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις [ἦν]· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν ἡκού-
 2 σθη ὅτι ἔν οἴκῳ ἐστίν· καὶ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε
 3 μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς
 4 τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν
 5 αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι
 6 αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ
 7 ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς
 8 κατέκειτο. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ
 9 παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ἦσαν δέ
 10 τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν
 11 ταῖς καρδίαις αὐτῶν Ἰτί οὗτος οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ·
 12 τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἰς ὁ θεός; καὶ εὐθὺς
 13 ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι [οὕτως] διαλογί-
 14 ζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει [αὐτοῖς] Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν
 15 ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παρα-
 16 λυτικῷ Ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγείρου
 17 [καὶ] ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε
 18 ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφίεναι ἁμαρτίας
 19 ἐπὶ τῆς γῆς· λέγει τῷ παραλυτικῷ Σαὶ λέγω, ἔγειρε
 20 ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ
 21 ἡγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν
 22 πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν
 23 [λέγοντας] ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἶδαμεν.

24 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς
 25 ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. Καὶ
 26 παράγων εἶδεν Λευεὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ
 27 τὸ τελῶμιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. καὶ ἀναστὰς
 28 ἠκολούθησεν αὐτῷ. Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι
 29 αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτω-

λοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ. καὶ οἱ γραμμα- 16
τεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἀμαρ-
τωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι
μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν ἐσθίει[†]; καὶ ἀκούσας 17
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς [ὅτι] Οὐ χρειαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύ-
οντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι
δικαίους ἀλλὰ ἀμαρτωλούς.

Καὶ ἦσαν οἱ μα- 18
θηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται
καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μα-
θηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ [μαθηταὶ] οὐ
νηστεύουσιν; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται 19
οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν
νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν
οὐ δύνανται νηστεύειν· ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ 20
ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ἡμέρᾳ. οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ 21
ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ
τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. καὶ 22
οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μή,
ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ
οἱ ἀσκοί. [ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς.]

Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν Ἰδιαπορεύε- 23
σθαι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο
ἰόδον ποιεῖν[†] τίλλοντες τοὺς στάχυν. καὶ οἱ Φαρισαῖοι 24
ἔλεγον αὐτῷ Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξε-
στιν; καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν 25
Δαυεὶδ ὅτε χρειαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ
οἱ μετ' αὐτοῦ; [πῶς] εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ 26
ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ
ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Τὸ 27
σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος

28 διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
 1 καὶ τοῦ σαββάτου. Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς
 συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν
 2 χεῖρα· καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει
 3 αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ
 4 τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν Ἐγειρε εἰς τὸ μέσον. καὶ
 λέγει αὐτοῖς Ἐξεστὶν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ
 5 κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτείνειν; οἱ δὲ ἐσιώπων.
 6 καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συνλυνόμενος ἐπὶ
 τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ Ἐκτει-
 νον τὴν ῥαχί σου· καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ
 7 χεὶρ αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν
 Ἑρῳδιανῶν συμβούλιον ἔδιδουν κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν
 ἀπολέσωσιν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν
 πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
 8 ἠκολούθησεν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων
 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ
 Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ
 9 ἦλθαν πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα
 πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλί-
 10 βωσιν αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν
 11 αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται ὅσοι εἶχον μᾶστιγας. καὶ τὰ
 πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον
 αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
 12 καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερόν ποιήσω-
 13 σιν. Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκα-
 14 λεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ
 ἐποίησεν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, ἵνα ὧσιν
 15 μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν καὶ ἔχειν
 ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· καὶ ἐποίησεν τοὺς δώ-
 16 δεκα (καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι) Πέτρον, καὶ Ἰακώβον
 17 τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου

7 καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησεν, 8 Σιδῶνα,— | ἐποίει 11 λέγοντες

(καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὄνομα Ὑοανηργές, ὃ ἐστὶν Υἱὸς Βροντῆς), καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον 18 καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον καὶ Ἰούδαν Ἰσκα- 19 ριῶθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν. ✕

Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν [ὁ] ὄχλος, 20 ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκού- 21 σαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων κατα- 22 βάντες ἔλεγον ὅτι Βεεζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλεσάμενος 23 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, 24 οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία 25 ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἢ οἰκία ἐκείνη στῆναι· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύ- 26 νатаι στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς 27 εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρ- πάσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα 28 ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημῇσωσιν· ὃς δ' ἂν βλα- 29 σφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου ἁμαρτήματος. ὅτι 30 ἔλεγον Πνεῦμα ἀκαθαρτον ἔχει.

Καὶ ἔρχονται 31 ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἔξω ὀστήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν καλοῦντες αὐτόν. καὶ ἐκάθητο 32 περὶ αὐτόν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. καὶ ἀποκριθεὶς 33 αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί; καὶ 34 περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτόν κύκλῳ καθημένους λέ- γει Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὃς ἂν ποι- 35 ῇσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ

καὶ μήτηρ ἐστίν.

- 1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ
 2 συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλείστος, ὥστε αὐτὸν εἰς
 3 πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄ-
 4 χλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. καὶ ἐδίδασκεν
 5 αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ
 6 διδαχῇ αὐτοῦ Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖ-
 7 ραι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν
 8 ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἄλλο
 9 ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρώδες [καὶ] ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν,
 10 καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· καὶ ὅτε
 11 ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἔκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν
 12 ῥίζαν ἐξηράνθη. καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ
 13 ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν
 14 οὐκ ἔδωκεν. καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ
 15 ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν
 16 εἰς τριάκοντα καὶ ἑνὶ ἐξήκοντα καὶ ἐνὶ ἑκατόν. Καὶ ἔλε-
 17 γεν ὁ ὅς ἔχει ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω. Καὶ ὅτε
 ἐγένετο κατὰ μόνας, ἡρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς
 18 δώδεκα τὰς παραβολάς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμῖν τὸ
 19 μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ
 20 τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, ἵνα
 21 βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσιν,
 22 καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνίωσιν,
 23 μὴ ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς.
 24 καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην,
 25 καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; Ὁ σπείρων τὸν
 26 λόγον σπείρει. οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου
 27 σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ
 28 Σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον εἰς αὐτούς.
 29 καὶ οὗτοι εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι,
 30 οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβά-
 31 νουσιν αὐτόν, καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ

πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἡ διωγμοῦ διὰ
τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς 18
τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκού-
σαντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλού- 19
του καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίας εἰσπορευόμεναι συνπνί-
γουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν 20
οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν
λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα
καὶ [ἐν] ἑξήκοντα καὶ [ἐν] ἑκατόν

Καὶ ἔλεγεν 21

αὐτοῖς ὅτι Μῆτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον
τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; οὐ 22
ἔστιν κρυπτόν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο
ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. Εἴ τις ἔχει ὧτα 23
ἀκούειν ἀκουέτω.

Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε 24

τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρω μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ
προστεθήσεται ὑμῖν. ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς 25
οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Καὶ 26

ἔλεγεν Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος
βάλλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται 27
νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνεται ὡς
οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον 28
χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν ἡ πλήρη σίτον ἐν τῷ στάχυϊ.
ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέ- 29
πανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

Καὶ 30

ἔλεγεν Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν
τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν 31
σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὢν πάντων τῶν σπερμάτων
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς—καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται 32
μείζον πάντων τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους,
ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ κατασκηνοῖν.

Καὶ τοιαύταις παρα- 33

βολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύνατο
ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν 34

δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυνεν πάντα.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁψίας γενομένης
 36 Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμ-
 βάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν
 37 μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ
 κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ
 38 πλοῖον. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον
 καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδά-
 39 σκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπε-
 τίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ Σιώπα, πεφίμωσο.
 40 καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνῃ μεγάλη. καὶ
 41 εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε; οὐπω ἔχετε πίστιν; καὶ ἐφο-
 βήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς
 ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει
 1 αὐτῷ; Χ Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης
 2 εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ
 τοῦ πλοίου [εὐθὺς] ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων
 3 ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν
 ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο
 4 αὐτὸν δῆσαι διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσει
 δεδέσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς
 5 πέδας συντετριφῆθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· καὶ
 6 διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς
 7 οὐρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ ἰδὼν
 τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτόν,
 7 καὶ κράζας φωνῇ μεγάλῃ λέγει Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ
 τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανί-
 8 σης. ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ Ἐξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον
 9 ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐτόν Τί ὄνομά σοι; καὶ
 10 λέγει αὐτῷ Λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν· καὶ
 παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς
 11 χώρας. Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη
 12 βοσκομένη· καὶ παρεκάλεσαν αὐτόν λέγοντες Πέμψον

ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέ- 13
 τρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα
 εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
 ἔρημου εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν
 τῇ θαλάσῃ. Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγ- 14
 γειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν
 τί ἐστὶν τὸ γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ 15
 θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ
 σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν.
 καὶ διηγῆσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονι- 16
 ζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν 17
 αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. Καὶ ἐμβαίνοντος 18
 αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα
 μετ' αὐτοῦ ᾗ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ 19
 Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον
 αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἡλέησέν σε. καὶ 20
 ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίη-
 σεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς 21
 τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν
 θάλασσαν. Καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι 22
 Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ 23
 ᾠκιστὴς αὐτὸν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου
 ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ
 καὶ ζήσῃ. καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ 24
 ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα ἐν 25
 ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν 26
 ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν
 ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκού- 27
 σασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὅπισθεν
 ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι 28
 κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη 29
 ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴσται

30 ἀπὸ τῆς μᾶστιγος. καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ
 τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ
 31 ἔλεγεν Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ
 32 λέγεις Τίς μου ἤψατο; καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο
 33 ποιήσασαν. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα
 ὁ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν
 34 αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ
 πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιῆς
 35 ἀπὸ τῆς μᾶστιγός σου. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται
 ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου
 36 ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ Ἰησοῦς
 παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώ-
 37 γῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα
 μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον
 38 καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. καὶ ἔρχονται εἰς τὸν
 οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίον-
 39 τας καὶ ἀλαλῶντας πολλά, καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς
 Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ
 40 καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάν-
 τας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα
 καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον·
 41 καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλειθά
 κούμ, ὃ ἔστιν μεθερμηνευσόμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω,
 42 ἔγειρε. καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει, ἦν
 γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ·
 43 καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ
 εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

1 Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτου,
 2 καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Καὶ γενομένου
 σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ
 ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Πόθεν τούτῳ ταῦτα,
 καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθείσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦτα

διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, 3
ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήτος καὶ
Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε
πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. καὶ ἔλεγεν 4
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν
τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ. Καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν 5
δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθερά-
πευσεν· καὶ ἑθαύμασεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. 6

Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. Καὶ προσ- 7
καλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο
δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρ-
των, καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ 8
μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην
χαλκόν, ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ ἡμὲν ἐνδύσα- 9
σθαι δύο χιτῶνας. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅπου ἂν εἰσέλ- 10
θῃτε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθῃτε ἐκείθεν. καὶ ὅς 11
ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευό-
μενοι ἐκείθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν
ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα 12
μετανοώσιν, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἥλειφον 13
ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερόν γὰρ ἐγένετο 14
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάνης ὁ βαπτίζων ἐγή-
γερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν
αὐτῷ· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλείας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον 15
ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώ- 16
δης ἔλεγεν Ἄν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάνην, οὗτος ἠγέρθη.
Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωά- 17
νην καὶ ἔδῃσεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυ-
ναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν.
ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστί σοι 18
ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἡ δὲ Ἡρωδιάς ἐνείχεν 19

20 αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτείνει, καὶ οὐκ ἠδύνατο· ὁ γὰρ
 Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον
 καὶ ἅγιον, καὶ συνετῆρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ
 21 ἠπόρει, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν. Καὶ γενομένης ἡμέρας
 εὐκαιρίου ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν
 τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις
 22 τῆς Γαλιλαίας, καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἡρω-
 διάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συ-
 νανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Αἰτησόν
 23 με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι· καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι
 ὅτι ἐὰν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσεως τῆς βασιλείας μου.
 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ
 25 εἶπεν Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. καὶ εἰσελ-
 θοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾗτήσατο
 λέγουσα Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφα-
 26 λὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος
 ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέ-
 27 λησεν ἀθετῆσαι αὐτήν· καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς
 σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ
 28 ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἤνεγκεν
 τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κο-
 ρασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς.
 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτῶμα
 αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ
 ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.
 31 καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον
 τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι
 32 καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαιρουν. καὶ
 33 ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ
 εἶδαν αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ ἔγνωσαν πολλοί, καὶ πεζῇ
 ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον

αὐτούς. Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγ- 34
 χνίσθη ἐπ' αὐτούς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
 μένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς πολλά. Καὶ ἤδη 35
 ὥρας πολλῆς ᾔγενομένης προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἑρημὸς ἐστὶν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα
 πολλή· ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ 36
 ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. ὁ δὲ 37
 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ
 λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων δια-
 κοσίων ἄρτους καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει 38
 αὐτοῖς Πόσους ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόν-
 τες λέγουσιν Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς 39
 ᾠ ἀνακλιθῆναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ
 χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ κατὰ ἑκατὸν καὶ 40
 κατὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ 41
 τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν
 καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς
 ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν
 πᾶσιν. καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦσαν 42
 κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν 43
 ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχί- 44
 λιοι ἄνδρες. Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μα- 45
 θητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ
 πέραν πρὸς Βηθσαιδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. καὶ 46
 ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξα-
 σθαι. καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς 47
 θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἰδὼν αὐτούς 48
 βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος
 αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς
 αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἠθέλεν παρελ-
 θεῖν αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περι- 49
 πατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν καὶ ἀνέκραξαν, πάν- 50
 τες γὰρ αὐτὸν εἶδαν καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν

μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς **Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ**
 51 **φοβεῖσθε.** καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ
 52 ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, οὐ γὰρ
 συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδιά πεπω-
 53 ρωμένη.

Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον
 54 εἰς Γεννησαρέτ καὶ προσωρμίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων
 55 αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν περιέδραμον
 ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις
 56 τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἔστιν. καὶ
 ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγροὺς
 ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθесαν τοὺς ἀσθενούντας, καὶ παρεκά-
 λουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ
 ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν
 2 γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἰδόντες τινὰς
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἔστιν ἀνί-
 3 πτοις, ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους. — οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάν-
 τες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐ-
 σθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων,
 4 καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ ῥαντίσωνται¹ οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ
 ἄλλα πολλά ἔστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς
 5 ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων. — καὶ ἐπερωτῶσιν
 αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς **Διὰ τί οὐ περιπα-**
 6 **τοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυ-**
τέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτοῖς **Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαίας περὶ ὑμῶν**
τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι

Ἵψτος ὁ λαὸς¹ τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·

7 **μάτην δὲ σέβονταί με,**

διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων·

8 **ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν**

9 **τῶν ἀνθρώπων.** καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς **Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν**

ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε·
 Μωσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν 10
 μητέρα σου, καὶ Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα
 θανάτῳ τελεγτάτῳ· ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρω- 11
 πος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ Κορβάν, ὃ ἐστὶν Δῶρον, ὃ ἐὰν
 ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ 12
 πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παρα- 13
 δόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ
 ποιεῖτε. Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν 14
 αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. οὐδὲν ἔστιν 15
 ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται
 κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά
 ἐστὶν τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς 17
 οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
 τὴν παραβολήν. καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύ- 18
 νετοὶ ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς
 τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπο- 19
 ρεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ
 εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται; — καθαρίζων πάντα τὰ
 βρώματα. ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευό- 20
 μενον ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς 21
 καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύ-
 ονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονη- 22
 ρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία,
 ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν 23
 ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

Ἐκείθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρια Τύρου [καὶ 24
 Σιδῶνος] Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν γνῶναι,
 καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν· ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ 25
 αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον,
 ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ γυνὴ 26
 ἦν Ἑλληνίς, Ἑυροφονίκισσα τῷ γένει· καὶ ἡρώτα αὐτὸν
 ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. καὶ 27

ἔλεγεν αὐτῇ Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα, οὐ γάρ ἐστὶν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς
 28 κυναρίοις βαλεῖν. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν
 29 ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ
 30 δαιμόνιον. καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξε-
 31 ληλυθός.

Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας
 32 ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιᾶλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐ-
 33 τῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κα-
 τ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ
 34 πτύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐ-
 ρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὃ ἐστὶν Δια-
 35 νοίχθητι· καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ
 36 δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς· καὶ διε-
 στείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διε-
 37 στέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες Καλῶς πάντα πε-
 ποίηκεν, ὧ καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λα-
 λεῖν.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος
 καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθη-
 2 τὰς λέγει αὐτοῖς Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἤδη
 ἡμέραι τρεῖς ἡ προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί
 3 φάγωσιν· καὶ εἰς ἀπολύσω αὐτοὺς νήστευσι εἰς οἶκον αὐτῶν,
 ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν
 4 εἰσίν. καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πό-
 θεν τούτους δυνησεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἑρημίας;
 5 καὶ ἡρώτα αὐτοὺς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν
 6 Ἑπτὰ. καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς·

καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. καὶ εἶχαν ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας 7 αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτά- 8 σθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. 9 Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς [†] εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 10 ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, 11 ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει 12 Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω[†], εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφείς αὐτοὺς πά- 13 λιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. Καὶ ἐπε- 14 λάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων 15 Ὅρατε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἑρῳδου. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι 16 ἄρτους οὐκ ἔχουσιν. καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς Τί διαλογί- 17 ζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλμοῦς ἔχον- 18 τες οὐ βλέπετε καὶ ὥτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς 19 πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἦρατε; λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα. ὅτε[†] τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς 20 τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἦρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἑπτὰ. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς 21 Οὐπω συνίετε;

Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαιδάν. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ 22 τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτόν ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. καὶ 23 ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτόν ἐξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις;[†] καὶ ἀναβλέ- 24

ψας ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ
 25 περιπατοῦντας. εἶτα πάλιν ἔθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν, καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέ-
 26 βλεπεν Ἰηλαυγῶς ἅπαντα. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς
 οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσεέλθης.

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς
 κώμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα μὲ λέγουσιν οἱ
 28 ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην
 τὸν βαπτιστὴν, καὶ ἄλλοι Ἡλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἰς τῶν
 29 προφητῶν. καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτοῦς Ὑμεῖς δὲ τίνα με
 λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ
 30 χριστός. καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ
 31 αὐτοῦ.

Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ
 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμα-
 σθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν
 γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνα-
 32 στήναι· καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβό-
 33 μενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ὁ δὲ
 ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν
 Πέτρῳ καὶ λέγει Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι οὐ φρο-
 34 νεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ
 προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ
 εἶπεν αὐτοῖς Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνη-
 σάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολου-
 35 θείτω μοι. ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὠφελῆ
 ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν
 36 [ἐμοῦ καὶ] τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὥφελει
 ἄνθρωπον ἵνα κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι
 37 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς
 38 ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς
 λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ
 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν

τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.
καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ὧδε 1
τῶν ἐστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν
ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν 2
Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐ-
τοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη
ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα 3
λευκὰ λίαν οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως
λευκᾶναι. καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἡλείας σὺν Μωυσεῖ, καὶ ἦσαν 4
συνλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει 5
τῷ Ἰησοῦ Ῥαββεῖ, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ
ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεῖ μίαν καὶ
Ἡλείᾳ μίαν. οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ, ἔκφοβοι γὰρ 6
ἐγένοντο. καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ 7
ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ
ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι 8
οὐκέτι οὐδὲνα εἶδον μεθ' ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.
Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους διεστείλατο 9
αὐτοῖς ἵνα μηδεὶς ἂ εἶδον διηγῆσονται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκρά- 10
τησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶν τὸ ἐκ νεκρῶν
ἀναστῆναι. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ 11
γραμματεῖς ὅτι Ἡλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς 12
Ἡλείας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκατιστάνει πάντα, καὶ
πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ
καὶ ἐξουδενηθῇ; ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλείας ἐλήλυθεν, 13
καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ἰσοῦσα ἧθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδαν ὄχλον πολὺν 14
περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς.
καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ 15
προστρέχοντες ἤσπάζοντο αὐτόν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς 16
Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἰς ἐκ τοῦ 17

ὄχλου Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα
 18 πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἔαν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν,
 καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα
 τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν
 19 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Ὁ γενεὰ ἄπιστος, ἕως
 πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε
 20 αὐτὸν πρὸς με· καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν
 αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν
 21 ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων· καὶ ἐπηρώτησεν τὸν
 πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν
 22 αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν· καὶ πολλάκις καὶ εἰς
 πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν·
 ἀλλ' εἴ τι δύνη, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.
 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἐν δύνῃ, πάντα δυνατὰ τῷ
 24 πιστεύοντι· εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν
 25 Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ· ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς
 ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκα-
 θάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ
 ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσεέλθῃς εἰς
 26 αὐτόν· καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ
 ἐγένετο ὥσει νεκρὸς ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέ-
 27 θανεν· ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν
 28 αὐτόν, καὶ ἀνέστη· καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ
 μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς
 29 οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο
 τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.
 30 Κακείθεν ἐξελθόντες ἔπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας,
 31 καὶ οὐκ ᾔθελεν ἵνα τις γνοῖ· ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθη-
 τὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν [αὐτοῖς] ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
 που παραδίδεται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν
 αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.
 32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτόν ἐπερωτῆσαι.
 33 Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμε-

νος ἐπηρώτα αὐτοὺς Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; οἱ δὲ 34
 ἐσιώπων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς
 μείζων. καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει 35
 αὐτοῖς Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος
 καὶ πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν 36
 μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς Ὁς 37
 ἂν [ἐν] τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
 ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁς ἂν ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ
 τὸν ἀποστείλαντά με. Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης 38
 Διδάσκαλε, εἶδαμέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα
 δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἡκολούθει ἡμῖν.
 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γὰρ ἔστιν ὁς 39
 ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ
 κακολογῆσαί με· ὁς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν 40
 ἐστίν. Ὁς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνό- 41
 ματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ
 τὸν μισθὸν αὐτοῦ. Καὶ ὁς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν 42
 τούτων τῶν πιστευόντων, καλὸν ἐστίν αὐτῷ μᾶλλον εἰ
 περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ
 βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ἐὰν ἡ σκανδαλίση ὅτε ἡ 43
 χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελ-
 θεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν
 γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. καὶ ἐὰν ὁ πούς σου 45
 σκανδαλίξῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστίν σε εἰσελθεῖν
 εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς
 τὴν γέενναν. καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίξῃ σε, 47
 ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν σέ ἐστίν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι
 εἰς τὴν γέενναν, ὅπου ὁ σκῶληξ ἀγτῶν οὐ τελεεγτᾶ καὶ 48
 τὸ πῦρ οὐ σβέννυται· πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται. 49
 Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι 50
 αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν
 ἀλλήλοις.

- 1 Καὶ ἐκείθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας
 καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνπορεύονται πάλιν ὄχλοι
 2 πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. Καὶ
 [προσελθόντες Φαρισαῖοι] ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ
 3 γυναῖκα ἀπολύσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
 4 εἶπεν αὐτοῖς Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωυσῆς; οἱ δὲ εἶπαν
 Ἐπέτρεψεν Μωυσῆς ΒΙΒΛΙΟΝ ἀποστασίου γράψαι καὶ
 5 ἀπολῦσαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πρὸς τὴν σκλη-
 6 ροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην· ἀπὸ δὲ
 7 ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν [αὐτοῦς]· ἔνε-
 κεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ
 8 καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν·
 9 ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σὰρξ· ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέ-
 10 ζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν
 11 οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. καὶ λέγει αὐ-
 τοῖς Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ
 12 ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, καὶ ἐὰν αὕτη ἀπολύσασα τὸν
 ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται.
 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα αὐτῶν ἄψῃται· οἱ δὲ
 14 μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἡγα-
 νάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἀφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι
 πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ
 15 βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
 16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας
 ἐπ' αὐτά.
 17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἰς καὶ
 γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί
 18 ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός.
 19 τὰς ἐντολάς οἶδας Μὴ φονεύῃς, Μὴ μοιχεύῃς,
 Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήῃς, Μὴ ἀποστερήσῃς,
 20 Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ

Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν ²¹ αὐτῷ Ἐν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν ²² λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά. Καὶ ²³ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμ- ²⁴ βούντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· εὐκοπώτερόν ἐστιν ²⁵ κἀμῆλον διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ ²⁶ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς αὐτόν Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει ²⁷ Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον ἄλλ' οὐ παρὰ θεῷ, πάντα γὰρ δύνατὰ παρὰ [τῷ] θεῷ. Ἦρξατο λέγειν ὁ ²⁸ Πέτρος αὐτῷ Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολούθηκάμεν σοι. ἔφη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ²⁹ ἔστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ [ἕνεκεν] τοῦ εὐαγγελίου, ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ ³⁰ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ ῥαφίδας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον. πολλοὶ δὲ ἔσονται ³¹ πρῶτοι ἔσχατοι καὶ [οἱ] ἔσχατοι πρῶτοι.

Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ³² ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν

33 ὅτι Ἴδον ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμ-
 34 ματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώ-
 σουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύ-
 σουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦ-
 σιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ
 [δύο] υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν
 36 ἵνα ὁ ἕαν αἰτήσωμέν σε ποιήσης ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς
 37 Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν
 ἵνα εἰς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν
 38 τῇ δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τί
 αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ
 39 βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; οἱ δὲ εἶπαν
 αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὸ ποτή-
 40 ριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτί-
 40 ζομαι βαπτισθήσεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ
 ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.
 41 καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώ-
 42 βου καὶ Ἰωάνου. καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς
 λέγει αὐτοῖς Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν
 κατακυριευοῦσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιά-
 43 ζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν
 θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος,
 44 καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων
 45 δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακο-
 νηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
 λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

46 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱερειχώ. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
 ἀπὸ Ἱερειχῶ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ
 ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος τυφλὸς προσαίτης ἐκάθητο
 47 παρὰ τὴν ὁδόν. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός

έστιν¹ ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν Υἱὲ Δαυεὶδ Ἰησοῦ, ἐλέη-
 σόν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ 48
 πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. καὶ 49
 στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν
 τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. ὁ δὲ 50
 ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς
 τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τί 51
 σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ Ῥαββου-
 νεὶ, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε, 52
 ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ
 ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴν 1
 καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν, ἀποστέλλει
 δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς 2
 τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι
 εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὐπω
 ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτόν καὶ φέρετε. καὶ ἐάν 3
 τις ὑμῖν εἴπῃ Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε Ὁ κύριος αὐτοῦ
 χρειάν ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτόν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε.
 καὶ ἀπῆλθον καὶ εὑρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἕξω 4
 ἐπὶ τοῦ ἀμφοδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. καὶ τινες τῶν ἐκεῖ 5
 ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;
 οἱ δὲ εἶπᾶν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν 6
 αὐτούς. καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ 7
 ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐ-
 τόν. καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν 8
 ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. καὶ οἱ 9
 προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον

Ωσαννά·

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου·
 Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν 1α
 Δαυεὶδ·

Ωσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

1 καὶ εἰς | τὸ

3 ἀποστέλλει πάλιν αὐτόν

7 ἐαυτῶν

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα ὀψέ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἔξῃλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας
13 ἐπεΐνασεν. καὶ ἰδὼν συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὐρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὔρεν εἰ μὴ φύλλα, ὃ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων.
14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς

16 κατέστρεψεν καὶ οὐκ ἤφειεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν ὅτι
17 Ὁ οἶκός μου οἶκος προσεγῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπηλαῖον ληστῶν.
18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. Καὶ ὅταν ὀψέ
19 ἐγένετο, ἔξεπορεύοντο ἔξω τῆς πόλεως. Καὶ

20 παραπορευόμενοι πρῶτὴ εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Ῥαββεὶ,
22 ἴδε ἡ συκὴ ἣν κατηράσω ἐξήρανται, καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Ἐχετε πίστιν θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθῃτι καὶ βλήθῃτι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ
24 πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ. αἰτεῖσθε, πιστεύετε
25 ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ 27
 ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχι-
 ερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἔλεγον 28
 αὐτῷ Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν
 τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν 29
 αὐτοῖς Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἓνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι,
 καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· τὸ βάπτισμα 30
 τοῦ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ
 μοι. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες Ἐὰν εἴπω- 31
 μεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί [οὖν] οὐκ ἐπιστεύσατε
 αὐτῷ; ἀλλὰ εἵπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων; — ἐφοβοῦντο τὸν 32
 ὄχλον, ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφή-
 της ἦν. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν Οὐκ οἶ- 33
 δαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν
 ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Καὶ ἤρξατο 1
 αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος
 ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὠργῆσεν
 ὑπολήνιον καὶ ὠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο
 αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. καὶ ἀπέστειλεν πρὸς 2
 τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δούλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωρ-
 γῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· καὶ λα- 3
 βόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν 4
 ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δούλον· καὶ ἐκεῖνον ἐκεφα-
 λιώσαν καὶ ἠτίμασαν. καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· καὶ ἐκεῖνον 5
 ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ
 ἀποκτεννύντες. ἔτι ἓνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν 6
 αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται
 τὸν υἱόν μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν 7
 ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν
 αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες 8
 ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.
 τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπο- 9
 λείψει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

- 10 Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε
 Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,
 οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας·
- 11 παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
 καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;
- 12 Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον,
 ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ
 ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.
- 13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτόν τινὰς τῶν Φαρισαίων
 14 καὶ τῶν Ἑρωδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. καὶ
 ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς
 εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσ-
 ωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ
 διδάσκεις· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; δώμεν
 15 ἢ μὴ δώμεν; ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐ-
 16 τοῖς Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. οἱ
 δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ
 17 ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 εἶπεν Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ
 τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.
- 18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέ-
 γουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες
 19 Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελ-
 φὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ
 τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ
 20 ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπτά ἀδελφοὶ
 ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων
 21 οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα· καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ
 ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως·
 22 καὶ οἱ ἐπτά οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἔσχατον πάντων καὶ
 23 ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται
 24 γυνή; οἱ γὰρ ἐπτά ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ἔφη αὐτοῖς ὁ
 Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς

μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀνα- 25
στῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς
ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι 26
ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ
βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ θεὸς
Ἀβραὰμ καὶ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔ- 27
στιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.

Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν 28
συνζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτη-
σεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; ἀπεκρίθη 29
ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστὶν Ἀκογε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν κύριος· εἰς ἐστίν, καὶ ἀγαπήσεις Κύριον 30
τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης
τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ
ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. δευτέρα αὕτη Ἀγαπήσεις 31
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη
ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. Ἐἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς Καλῶς, 32
διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἰς ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν
ἄλλος πλην αὐτοῦ· καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης 33
καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς
ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν περισ-
σότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.
καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν 34
αὐτῷ Οὐ μακρὰν [εἰ] ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. Καὶ
οὔδεις οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι. Καὶ 35
ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς
λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυεὶδ ἐστίν;
αὐτὸς Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ 36

Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Ἐκ δεξιῶν μου
ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν
σου·

αὐτὸς Δαυεὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; 37

Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. Καὶ ἐν τῇ 38
25 οἱ ἄγγελοι οἱ 27 ὁ 29 ἡμῶν, Κύριος 30 τῆς 32 Καὶ εἶπεν 33 τῆς

διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν
 θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς
 39 ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρω-
 40 τοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις, οἱ κατέσθοντες τὰς οἰκίας
 τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὔτοι
 41 λήμψονται περισσότερον κρίμα. Καὶ καθί-
 σας ἑκέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος
 βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι
 42 ἔβαλλον πολλά· καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν
 43 λεπτὰ δύο, ὃ ἐστὶν κοδράντης. καὶ προσκαλεσάμενος
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ
 χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλείον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόν-
 44 των εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύ-
 οντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς
 πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ
 εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι
 2 καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Βλέ-
 πεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε
 3 λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ. Καὶ καθημένου
 αὐτοῦ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ
 ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωά-
 4 ης καὶ Ἀνδρέας· Εἰπόν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί
 5 τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα. ὁ δὲ
 Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς
 6 πλανήσῃ· πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέ-
 7 γοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ
 ἰακούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε·
 8 δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ
 ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται
 σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα.
 9 βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια
 καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βα-

36 Κάθισον 39, 40 δεῖπνοις· οἱ...προσευχόμενοι, 41 ἀέναντι 7 ἀκούητε

σιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέ- 10
 λιον. καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προ- 11
 μεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ
 τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς 12
 θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐΠΑΝΑΣΤΗΣΟΝΤΑΙ ΤΕΚΝΑ
 ἐπὶ ΓΟΝΕΙΣ καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθε μισοῦ- 13
 μνοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
 τέλος οὗτος σωθήσεται. Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ ΒΔΕΛΓΜΑ 14
 τῆς ἐρμηνώσεως ἐστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων
 νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη,
 ὁ ἑπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι 15
 ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρε- 16
 ψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς 17
 ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς
 ἡμέραις. προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· 18
 ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναις θλίψεις οἷα οὐ γέγονεν 19
 τοιαῦτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ
 νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν Κύριος 20
 τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς
 ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. Καὶ 21
 τότε ἐὰν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ χριστὸς Ἴδε ἐκεῖ,
 μὴ πιστεύετε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευ- 22
 δοπροφῆται καὶ δώσουσιν σήμεῖα καὶ τέρατα πρὸς
 τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς· ὑμεῖς δὲ βλέ- 23
 πετε· προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς 24
 ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται,
 καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ 25
 ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ
 δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. καὶ 26
 τότε ὄψονται τὸν γιὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν
 νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης· καὶ τότε 27

ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς
 [αὐτοῦ] ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκροϋ γῆς ἕως
 28 ἄκροϋ οὐρανοῦ. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε
 τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἀπαλὸς γένη-
 ται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος
 29 ἐστίν· οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώ-
 30 σκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι
 οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα
 31 γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι
 32 μου οὐ[†] παρελεύσονται. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ
 τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ ἰοὶ ἄγγελοι[†] ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ
 33 υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ
 34 πότε ὁ καιρὸς [ἐστίν]· ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφείς τὴν
 οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν,
 ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα
 35 γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος
 τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἡ ὁψὲς ἡ μεσονύκτιον ἡ ἀλεκτορο-
 36 φωνίας ἡ πρωί, μὴ ἐλθὼν ἐξέφνης εὖρη ὑμᾶς καθεύδοντας·
 37 ὁ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

1 HN ΔΕ ΤΟ ΠΑΣΧΑ καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.
 Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν
 2 δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν, ἔλεγον γάρ Μὴ ἐν τῇ
 ἑορτῇ, μὴ ποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.
 3 Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
 λεπροῦ κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβα-
 στρον μύρου νάρδου πιστικῆς ἱπολυτελοῦς[†] συντρίψασα τὴν
 4 ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς. ἦσαν δὲ
 5 αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον
 πραθῆναι ἐπάνω ἑκατοσίων τριακοσίων[†] καὶ δοθῆναι τοῖς

πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν 6
 Ἐφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον
 ἡργάσατο ἐν ἐμοί· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε 7
 μεθ' ἐαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς [πάντοτε] εὖ
 ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· ὁ ἔσχεν ἐποίησεν, προ- 8
 ἔλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. ἀμὴν 9
 δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον
 τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημό-
 συνον αὐτῆς.

Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριῶθ ὁ εἰς τῶν 10
 δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ
 αὐτοῖς, οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ 11
 ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθνον, 12
 λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες
 ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο 13
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν
 πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος
 βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ 14
 εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ
 ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν
 μου φάγω; καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμέ- 15
 νον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξῆλθον οἱ 16
 μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν
 αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Καὶ ὁψί- 17
 as γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἀνακειμέ- 18
 νων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων· μετ' ἐ-
 μοῦ. ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ 19
 εἰς Μήτην ἐγώ; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἰς τῶν δώδεκα, ὁ 20
 ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ [ἐν] τρύβλιον· ὅτι ὁ 21
 μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ
 αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄν-

22 θρωπος ἐκείνος. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν
 ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν
 23 Λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτή-
 ριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ
 24 πάντες. καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου
 25 τῆς Διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν· ἀμὴν
 λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς
 ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν
 26 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. Καὶ ὑμνήσαντες

27 ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. Καὶ λέγει
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγρα-
 πται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορ-
 28 πισθήσονται· ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς
 29 εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ Εἰ καὶ πάν-
 30 τες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. καὶ λέγει αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ
 31 πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. ὁ δὲ
 ἐκπερισσῶς ἐλάλει Ἐὰν δέῃ με συναποθανεῖν σοι, οὐ
 μὴ σε ἀπαρνήσομαι. ὡσαύτως [δὲ] καὶ πάντες ἔλεγον.

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεὶ, καὶ
 λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξω-
 33 μαι. καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ
 τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδη-
 34 μονεῖν, καὶ λέγει αὐτοῖς Περίλγπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου
 35 ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ ἡ προελθὼν
 μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν
 36 ἐστὶν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν Ἀββὰ ὁ
 πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο
 37 ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. καὶ ἔρχεται
 καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ
 Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;
 38 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθῃτε εἰς πειρασμόν·
 39 τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. | καὶ πάλιν

ἀπελθὼν προσηύξατο [τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν] καὶ πάλιν 40
 ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ
 ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀπο-
 κριθῶσιν αὐτῷ. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς 41
 Καθευδετε [τὸ] λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἀπέχει. ἦλθεν ἡ
 ὥρα, ἰδοὺ παραδίδεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας
 τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε ἄγωμεν. ἰδοὺ ὁ παραδιδούς 42
 με ἥγγικεν.

Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος 43
 παραγίνεται [ὁ] Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ
 ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ
 τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ 44
 παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων Ὁν ἂν φιλήσω
 αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. καὶ 45
 ἐλθὼν εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββεΐ, καὶ κατε-
 φίλησεν αὐτόν. οἱ δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκρά- 46
 τησαν αὐτόν. εἷς δὲ [τις] τῶν παρεστηκότων σπασάμενος 47
 τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεί-
 λεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν 48
 αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων
 συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ 49
 διδάσκων καὶ οὐκ ἔκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν
 αἱ γραφαί. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. Καὶ 50
 νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα
 ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν, ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν 52
 σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ 53
 συνέρχονται [†] πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
 καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολού- 54
 θησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν
 συνκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς
 τὸ φῶς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν 55
 κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ
 οὐχ ἠύρισκον· πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, 56

57 καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. καὶ τινες ἀναστάντες
 58 ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσα-
 μεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τούτου
 τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιή-
 59 τὸν οἰκοδομήσω· καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.
 60 καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν
 λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυ-
 61 ροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν
 ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστὸς
 62 ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐγὼ εἰμι, καὶ
 ὄψεσθε τὸν γιόν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον
 τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ
 63 οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρῆξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ
 64 λέγει Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκούσατε τῆς
 βλασφημίας; τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν
 65 αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν
 αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν
 αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρεταί
 66 ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον. [Καὶ οὗτος τοῦ
 Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ
 67 ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέ-
 ψασα αὐτῷ λέγει Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ
 68 Ἰησοῦ. ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι
 69 σὺ τί λέγεις, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον. καὶ ἡ
 παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρε-
 70 στῶσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο.
 καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ
 71 Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. ὁ δὲ ἤρξατο
 ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύναί ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον
 72 τούτον ὃν λέγετε. καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνη-
 σεν· καὶ ἀνέμνησθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα δις φωνῆσαι τρίς με ἀπαρ-
 νήσῃ, καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

60 ὅτι

68 ἐπίσταμαι· σὺ τί λέγεις;

69 εἶπεν

Καὶ εὐθὺς πρῶτὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς 1
μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέ-
δριον δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν
Πειλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πειλάτος Σὺ εἶ ὁ 2
βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει Σὺ
λέγεις. καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ὁ δὲ 3
Πειλάτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτὸν [λέγων] Οὐκ ἀποκρίνη
οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐτι 5
οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πειλάτον. Κατὰ δὲ 6
ἐορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν παρητοῦντο. ἦν δὲ 7
ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος
οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον ἔποιήκεισαν. καὶ ἀναβὰς 8
ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ 9
Πειλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν
τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον 10
παραδεδώκεισαν αὐτὸν [οἱ ἀρχιερεῖς]. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 11
ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ
αὐτοῖς. ὁ δὲ Πειλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς 12
Τί οὖν ποιήσω [ὃν] λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; οἱ δὲ 13
πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πειλάτος ἔλεγεν 14
αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν
Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πειλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ 15
ἱκανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέ-
δωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, 16
ὃ ἐστὶν πραιτώριον, καὶ συναλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν.
καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ 17
πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι 18
αὐτόν Χαίρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ 19
τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ
γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυ- 20
σαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ.

Καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν

1 ἑτοιμάσαντες

2 λέγεις;

21 αὐτόν· καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρη-
 ναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ
 22 Ῥοίφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν
 ἐπὶ τὸν Γολγοθὰν τόπον, ὃ ἐστὶν μεθερμηνεύμενος Ἑβ-
 23 ραῖον Τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃς δὲ
 24 οὐκ ἔλαβεν. καὶ σταυροῦσιν αὐτὸν καὶ διαμερίζονται τὰ
 25 ἱμάτια αὐτοῦ, Βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί
 26 ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν
 ἡ ἐπιγραφή τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ο ΒΑΣΙ-
 27 ΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν
 δύο ληστές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ ἐωνύμων αὐτοῦ.
 29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν ΚΙΝΟΥΝΤΕΣ
 τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν
 30 ναὸν καὶ οἰκοδομῶν [ἐν] τρισὶν ἡμέραις, σῶσον σεαυτὸν
 31 καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς
 ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον
 32 Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι ὁ χριστὸς
 ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα
 ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν
 33 αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. Καὶ γενομένης ὥρας
 ἑκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.
 34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ
 Ἐλωὶ ἔλωὶ λαμὰρ βαχθανεὶ; ὃ ἐστὶν μεθερμη-
 νευόμενον Ὁ θεὸς μου [ὁ θεὸς μου], εἰς τί ἐγκατέ-
 35 λιπές με; καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλε-
 36 γον Ἴδε Ἡλείαν φωνεῖ. δραμὼν δέ τις γεμίσας σπόγγον
 ὄξους ^{ἰσχυρῆς} περιθεὶς καλὰμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἀφετε
 37 ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλείας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 38 ἀφείς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. Καὶ τὸ καταπέτασμα
 39 τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. Ἰδὼν δὲ
 ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως
 ἐξέπνευσεν εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ
 40 ἦν. Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν

αἷς καὶ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ 41 Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστίν 42 προσάβατον, ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων 43 βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλᾶτον καὶ ᾔτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πειλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ 44 ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ἀπέθανεν· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεν- 45 τυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτώμα τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγορά- 46 σας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. Ἡ δὲ Μαρία 47 ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος ἐθεωροῦν ποῦ τέθειται.

Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου [ἡ] Μαρία ἡ Μαγδα- 1 ληνὴ καὶ Μαρία ἡ [τοῦ] Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. καὶ λίαν πρῶτῃ [τῇ] 2 μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἄνατελλαντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν 3 τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι 4 θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον κατῆ- 5 μενον ἐν τοῖς δεξιαῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐταῖς Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· 6 Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἐστίν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν· ἀλλὰ 7 ὑπάγετε εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 8 εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν, ἐφοβοῦντο γάρ· * * * * *

9 [Ἀναστὰς δὲ πρῶτῃ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον
 Μαρία τῇ Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.
 10 ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις
 11 πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν· καὶ οὗτοι ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ
 12 ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ
 αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομέ-
 13 νοις εἰς ἀγρόν· καὶ οὗτοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς
 14 λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. Ὑστερον [δὲ] ἀνακει-
 μένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν
 ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις
 15 αὐτὸν ἐγηγερμένον [ἐκ νεκρῶν] οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ
 16 εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς
 17 σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ
 τοῖς πιστεύουσιν ἁκολουθήσει ταῦτα¹, ἐν τῷ ὀνόματί μου
 18 δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν[†], [καὶ ἐν ταῖς
 χερσὶν] ὄφεις ἁροῦσιν καὶ θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ
 αὐτοὺς βλάβῃ, ἐπὶ ἁρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ
 19 καλῶς ἔξουσιν. Ὁ μὲν οὖν κύριος [Ἰησοῦς] μετὰ τὸ
 λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκά-
 20 θισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ἐκείνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκή-
 ρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργούontos καὶ τὸν λόγον
 βεβαιούontos διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων[†]]

ΑΛΛΩΣ

[Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον
 συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰη-
 σοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐ-
 τῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας.]

17 ταῦτα παρακολουθήσει | καιναῖς

20 Ἀμήν.

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ ΠΟΛΛΟΙ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι 1
διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων,
καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέ- 2
ται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε καμοὶ παρηκολουθηκότι 3
ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεό-
φιλε, ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλ- 4
λειαν.

ΕΓΕΝΕΤΟ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς 5
Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά,
καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα
αὐτῆς Ἐλειςάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ 6
θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν
τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι 7
ἦν [ἡ] Ἐλειςάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. Ἐγένετο δὲ ἐν 8
τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ
ἔναντι τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατίας ἔλαχε τοῦ θυ- 9
μιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ πᾶν τὸ 10
πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυ-
μιάματος· ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστῶς ἐκ δεξιῶν 11
τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχα- 12
ρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς 13

αὐτὸν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη
 ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλεισάβετ γεννήσει υἱόν
 14 σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάνην· καὶ ἔσται χαρά
 σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χα-
 15 ρήσονται· ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον Κυρίου, καὶ οἶνον
 καὶ σίκερα οὐ μὴ πίη, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται
 16 ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
 17 ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς προελεύ-
 σεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλείδ,
 ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν
 φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.
 8 καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γνώσομαι
 τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβη-
 19 κυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος
 εἶπεν αὐτῷ Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον
 τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ καὶ εὐαγγελί-
 20 σασθαί σοι ταῦτα· καὶ ἰδοὺ ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος
 λαλῆσαι ἄχρι ἥς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπί-
 στευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν
 21 καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν,
 22 καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ αὐτόν. ἐξελθὼν
 δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὄπτα-
 23 σίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς,
 24 καὶ διέμενεν κωφός. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ
 ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐ-
 τοῦ. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν
 Ἐλεισάβετ ἡ γυνή αὐτοῦ· καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας
 25 πέντε, λέγουσα ὅτι Οὕτως μοι πεποίηκεν Ὁ Κύριος ἐν ἡμέ-
 ραις αἷς ἐπείδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.
 26 Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ
 27 πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ ἐξ
 28 οἴκου Δαυεὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ

εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαίρε, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος
 μετὰ σοῦ. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διαταράχθη καὶ διελογίζετο 29
 ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος 30
 αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ·
 καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις 31
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς 32
 Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ θεὸς τὸν
 θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν 33
 οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ
 οὐκ ἔσται τέλος. εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς 34
 ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ 35
 ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ,
 καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώ-
 μενον ἄγιον κληθήσεται, υἱὸς θεοῦ· καὶ ἰδοὺ Ἐλειςάβητ 36
 ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς,
 καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ὅτι 37
 οὐκ ἀδυνατήσκει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. εἶπεν δὲ 38
 Μαριάμ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά
 σου. καὶ ἀπήλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος. Ἀνα- 39
 στάσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς
 τὴν ὀρινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν 40
 εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλειςάβητ.
 καὶ ἐγένετο, ὥς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ 41
 Ἐλειςάβητ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ
 ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλειςάβητ, καὶ ἀνεφώνησεν 42
 κραυγῇ μεγάλη καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν,
 καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν 43
 μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ;
 ἰδοὺ γὰρ ὥς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ 44
 ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλίασει τὸ βρέφος ἐν τῇ
 κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείω- 45
 σις τοῖς λέλαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. Καὶ εἶπεν 46
 Μαριάμ

Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον [τῇρί μου·

47 καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σω-
48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ,
ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί·

49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός,
καὶ ἄγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
50 καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς
τοῖς φοβοῦμένοις αὐτόν.

π Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ,
διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν·
52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινοὺς,
53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας
ἐξαπέστειλεν κενούς.

54 ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ,
μνησθῆναι ἐλέους,
55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,
τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

56 Ἐμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὥς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέ-
στρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

57 Τῇ δὲ Ἐλεισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν,
58 καὶ ἐγέννησεν υἱόν. καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγ-
γενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐ-
59 τῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
ὀγδόῃ ἦλθαν περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ
60 τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα
ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.
61 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἔστιν ἐκ τῆς συγγε-
62 νείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ
63 πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. καὶ αἰτή-
σας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἔστιν ὄνομα αὐτοῦ.
64 καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεφύχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παρα-

χρήμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν.
 Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐ- 65
 τοὺς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα
 τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ 66
 καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται;
 καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. Καὶ 67
 Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ
 ἐπροφήτευσεν λέγων

Εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, 68
 ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,
 καὶ ἤγειρεν κέρασ σωτηρίας ἡμῖν 69
 ἐν οἴκῳ Δαγείδ παιδὸς αὐτοῦ,

καθὼς ἐλάλησεν δια στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προ- 70
 φητῶν αὐτοῦ,

σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων 71
 τῶν μισοῦντων ἡμᾶς,

ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν 72
 καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ,

ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, 73
 τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας 74
 λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ 75
 ἐνώπιον αὐτοῦ ἡ πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν.

Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ, 76
 προπορεύσῃ γὰρ ἐνώπιον Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοῦς
 αὐτοῦ,

τοῦ δοῦναι γνώσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ 77
 ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,

διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, 78
 ἐν οἷς ἐπισκέψεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους,
 ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, 79
 τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

80 Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγουστοῦ ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· (αὕτη ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος 2 τῆς Συρίας Ἐκρηνίου·) καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ 3 εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυεὶδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐν κύῳ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τε- 4 κείν αὐτῇν, καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρῶτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διό- 5 τι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 6 καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐταῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγε- 7 λίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὃς ἔστιν χριστὸς κύριος ἐν 8 πόλει Δαυεὶδ· καὶ τοῦτο ὑμῖν ἵσημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξέφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλήθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων

14 Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας·

15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν

δὴ ἔως Βηθλεὲμ καὶ ἰδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ ἦλθαν σπεύσαντες καὶ ἀνεύραν 16 τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ 17 λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες 18 οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, ἡ δὲ Ἑὐφροσύνη πάντα συνετήρει τὰ 19 ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ 20 ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐ- 21 τόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ 22 αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ κυρίῳ, καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ 23 Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοίγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἶρη- 24 μένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ΖΕΥΓΟΣ ΤΡΥΓΟΝΩΝ ἢ ΔΥΟ ΝΟΚΚΟΥΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΩΝ.

Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν 25 ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεὼν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν αὐτῷ 26 κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν [ἢ] ἂν ἴδῃ τὸν χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν 27 τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς 28 ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν

Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα,

κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ·

30 ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου
31 ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,
32 φῶς εἰς ἀποκάλγψιν ἐθνῶν

καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

33 καὶ ἦν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς
34 λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν
καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος
κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ
35 καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον, καὶ σου [†] αὐτῆς τὴν ψυχὴν
διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν
36 καρδιῶν διαλογισμοί.

Καὶ ἦν Ἄννα προφη-
τις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ, (αὕτη προβεβηκυῖα
ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ
37 τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὕτη χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα
τεσσάρων,) ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστεύσας καὶ δεή-
38 σεσιν λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ
πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.

39 Καὶ ὥς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου,
ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

40 Τὸ δὲ παιδίον ἠὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον
σοφία, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσα-
42 λὴμ τῇ ἐορτῇ τοῦ πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα,
43 ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἐορτῆς καὶ τελειω-
σάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν
Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς
44 αὐτοῦ. νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον
ἡμέρας ὁδὸν· καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ
45 τοῖς γνωστοῖς, καὶ μὴ εὐρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
46 ἀναζητοῦντες αὐτόν. καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον
αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ
47 ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ἐξίσταντο δὲ

πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρί-
 σεσιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν 48
 πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν
 οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ ἐγὼ ὀδυνώμενοι ζητοῦμέν
 σε. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε 49
 ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ 50
 συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐ- 51
 τῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς.
 καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετῆρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρ-
 δία αὐτῆς. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν τῇ σοφίᾳ 52
 καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

ΕΝ ΕΤΕΙ δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου 1
 Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πειλάτου τῆς Ἰουδαίας,
 καὶ τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ
 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰουραίας καὶ
 Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβειληνῆς τετρα-
 ρχούντος, ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα 2
 θεοῦ ἐπὶ Ἰωάνην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ 3
 ἦλθεν εἰς πᾶσαν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βά-
 πτισμα μετανοίας εἰς ἅφεςιν ἁμαρτιῶν, ὡς γέγραπται ἐν 4
 βίβλῳ λόγων Ἠσαίου τοῦ προφήτου

ΦΩΝὴ ΒΟΩΝΤΟΣ ἐν τῇ ἐρήμῳ

Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου,

εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται

5

καὶ πᾶν ὅρος καὶ βοῦνός ταπεινωθήσεται,

καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας

καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας·

καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. 6

7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐ-
 τοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ
 8 τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους
 τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξῃσθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα
 ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς
 9 ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ καὶ
 ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δέν-
 δρον μὴ ποιῶν καρπὸν [καλὸν] ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ
 10 βάλλεται. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί
 11 οὖν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἔχων
 δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα
 12 ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ
 13 εἶπαν πρὸς αὐτὸν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν
 πρὸς αὐτοὺς Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν
 14 πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγον-
 τες Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μη-
 δένα διασεῖσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκείσθε
 15 τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν. Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λα-
 οῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
 16 περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, ἀπεκρί-
 νατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω
 ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς
 λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς
 17 βαπτίσει ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ
 χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν
 τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατα-
 18 καύσει πυρὶ ἀσβέστω. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ
 19 ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ
 τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς
 γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποί-
 20 ησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν,
 κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.
 21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰη-

σοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεφθῆναι τὸν οὐ-
 ρανὸν καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶ εἶδει ὡς ²²
 περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι Σὺ
 εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα. Καὶ ²³
 αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός,
 ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ

τοῦ Ἠλεί	τοῦ Ἐλιέζερ
²⁴ τοῦ Ματθάτ	τοῦ Ἰωρεῖμ
τοῦ Λευεί	τοῦ Μαθθάτ
τοῦ Μελχεί	τοῦ Λευεί
τοῦ Ἰανναί	³⁰ τοῦ Συμεών
τοῦ Ἰωσήφ	τοῦ Ἰούδα
²⁵ τοῦ Ματταθίου	τοῦ Ἰωσήφ
τοῦ Ἀμώς	τοῦ Ἰωνάμ
τοῦ Ναούμ	τοῦ Ἐλιακεῖμ
τοῦ Ἑσλεί	³¹ τοῦ Μελεά
τοῦ Ναγγαί	τοῦ Μεννά
²⁶ τοῦ Μαάθ	τοῦ Ματταθά
τοῦ Ματταθίου	τοῦ Ναθάμ
τοῦ Σεμεεῖν	τοῦ Δανείδ
τοῦ Ἰωσήχ	³² τοῦ Ἰεσσαί
τοῦ Ἰωδά	τοῦ Ἰωβήλ
²⁷ τοῦ Ἰωανάν	τοῦ Βοός
τοῦ Ῥησά	τοῦ Σαλά
τοῦ Ζοροβάβελ	τοῦ Ναασσών
τοῦ Σαλαθιήλ	³³ τοῦ Ῥαδμεῖν
τοῦ Νηρεί	τοῦ Ἀρνεί
²⁸ τοῦ Μελχεί	τοῦ Ἑσρών
τοῦ Ἀδδεί	τοῦ Φαρές
τοῦ Κωσάμ	τοῦ Ἰούδα
τοῦ Ἐλμαδάμ	³⁴ τοῦ Ἰακώβ
τοῦ Ἦρ	τοῦ Ἰσαάκ
²⁹ τοῦ Ἰησοῦ	τοῦ Ἀβραάμ

τοῦ Θαρα
 τοῦ Ναχώρ
 35 τοῦ Σερούχ
 τοῦ Ῥαγαύ
 τοῦ Φάλεκ
 τοῦ Ἑβερ
 τοῦ Σαλά
 36 τοῦ Καινάμ
 τοῦ Ἀρφαζάδ
 τοῦ Σήμ
 τοῦ Νῶε

τοῦ Λάμεχ
 37 τοῦ Μαθουσαλά
 τοῦ Ἐνώχ
 τοῦ Ἰάρετ
 τοῦ Μαλελεήλ
 τοῦ Καινάμ
 38 τοῦ Ἐνώς
 τοῦ Σήθ
 τοῦ Ἀδάμ
 τοῦ θεοῦ.

1 Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ
 τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ
 2 ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου.
 Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συν-
 3 τελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπείνασεν. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ δια-
 βολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα
 4 γένηται ἄρτος. καὶ ἀπεκρίθη πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Γέ-
 γραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρω-
 5 πος. Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς
 6 βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου· καὶ εἶπεν
 αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν
 καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ὧς ἂν θέλω
 7 δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ,
 8 ἔσται σοῦ πᾶσα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ
 Γέγραπται Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις
 9 καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. Ἦγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς
 Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ
 εἶπεν [αὐτῷ] Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν
 10 κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἁγγέλοις αὐτοῦ ἐντε-
 11 λεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάττει σε, καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν
 ἀροῦσίν σε μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα
 12 σοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται

8 αὐτῷ εἶπεν [ὁ] Ἰησοῦς

Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν θεόν σου. Καὶ συντε- 13
λέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ
ἄχρι καιροῦ.

Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος 14
εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περι-
χώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγω- 15
γαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἑθραμμένος, καὶ εἰσῆλ- 16
θεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων
εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη 17
αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀνοίξας τὸ βι-
βλίον εὗρεν [τὸν] τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον

Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ,

18

οὗ ἔνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς,
ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ
τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

ἀποστεῖλαι τεθραγσμένους ἐν ἀφέσει,

κηρύξαι ἐνιαγτὸν Κύριον δεκτόν.

19

καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ 20
πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες
αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πε- 21
πλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ πάντες 22
ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χά-
ριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ
ἔλεγον Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; καὶ εἶπεν πρὸς 23
αὐτοὺς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰα-
τρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς
τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου.
εἶπεν δέ Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός 24
ἐστὶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, 25
πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλείου ἐν τῷ Ἰσραὴλ,
ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς ἐγένετο
λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν 26

ἐπέμφθη Ἡλείας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς
 27 γυναιῖκα χήραν. καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ
 ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη,
 28 εἰ μὴ Ναϊμὰν ὁ Σύρος. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ
 29 ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον
 αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ
 ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρη-
 30 μνίσαι αὐτόν· αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπο-
 ρεύετο.

31 Καὶ κατήλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας.
 32 Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· καὶ ἐξεπλήσ-
 σοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος
 33 αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα
 34 δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ Ἐα, τί
 ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
 35 οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ
 ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ
 ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ
 36 μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας,
 καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗ-
 37 τος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις
 38 αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου. Ἄνα-

στὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμων-
 39 γάλω, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω
 αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παρα-
 40 χρήμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς. Δύνον-

τος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενούντας νόσοις
 ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ
 41 αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἔθεράπευεν αὐτούς. Ἐξηρχε-
 το δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι
 Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λα-

λεῖν, ὅτι ᾗδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι. Γε- 42
 νομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον·
 καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ
 κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ 43
 εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγ-
 γελίσασθαι με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο
 ἀπεστάλην. Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς 44
 Ἰουδαίας.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ 1
 ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν
 λίμνην Γεννησαρέτ, καὶ εἶδεν πλοῖα δύο ἐστῶτα παρὰ 2
 τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἀλεεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον
 τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, 3
 ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας
 δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. ὡς δὲ ἐπαύσατο 4
 λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος
 καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς 5
 Σίμων εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες
 οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα.
 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ, 6
 διεμήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. καὶ κατένευσαν τοῖς 7
 μετόχοις ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι
 αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἔπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα
 ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέ- 8
 πεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἐξέλθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι
 ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε· θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν 9
 καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ὧν
 συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς 10
 Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς
 τὸν Σίμωνα Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους
 ἔσῃ ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν 11
 ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

- 12 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ
 ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ
 πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι
 13 με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέ-
 γων Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν
 14 ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν,
 ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε
 περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς
 15 μαρτύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ
 αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύε-
 16 σθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν
 ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.
- 17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων,
 καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἱ ἦσαν
 ἐλληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας
 καὶ Ἱερουσαλὴμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι
 18 αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς
 ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ
 19 θεῖναι [αὐτόν] ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὐρόντες ποίας
 εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα
 διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ
 20 μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. κα' ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν
 21 εἶπεν Ἀνθρώπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ
 ἦρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι
 λέγοντες Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύ-
 22 νатаι ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός; ἐπιγνούς δὲ
 ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς
 23 αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν
 εὐκοπώτερον, εἰπεῖν Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ
 24 εἰπεῖν Ἐγείρε καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιεῖν ἁμαρ-
 τίας— εἶπεν τῷ «παραλελυμένῳ» Σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ
 25 ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ

παραχρήμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. Καὶ ἔκ- 26
στασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλή-
σθησαν φόβου λέγοντες ὅτι Εἶδαμεν παράδοξα σήμερον.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὄνό- 27
ματι Λευεὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ
Ἄκολουθε μοι. καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἦκο- 28
λούθει αὐτῷ. Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευεὶς αὐτῷ 29
ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολλὺς τελωνῶν καὶ
ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. καὶ ἐγόγγυζον 30
οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς
αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτω-
λῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν 31
πρὸς αὐτοὺς Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἱατροῦ
ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους 32
ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐ- 33
τόν Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις
ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίου-
σιν καὶ πίνουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μὴ 34
δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐ-
τῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύσαι; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ 35
ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύσουσιν ἐν
ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς 36
αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας
ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν
σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ
ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς 37
παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκοὺς,
καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἱ- 38
νον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. [Ὅτι οὐδεὶς 39
παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστίν.]

Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ ἰ-
σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦσθιον τοὺς

2 στάχνας ψάχοντες ταῖς χερσίν. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων
 3 εἶπαν Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; καὶ
 ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν [ὁ] Ἰησοῦς Οὐδὲ τοῦτο
 ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυεὶδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ
 4 μετ' αὐτοῦ; [ὡς] εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ
 τοῦς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν
 τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς
 5 ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Κύριός ἐστιν τοῦ σαββάτου
 6 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐγένετο δὲ ἐν ἐτέρῳ
 σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν·
 καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά·
 7 παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ
 ἐν τῷ σαββάτῳ ῥεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.
 8 αὐτὸς δὲ ἤδρι τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ
 τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἐγειρε καὶ στήθι εἰς τὸ
 9 μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. εἶπεν δὲ [ὁ] Ἰησοῦς πρὸς
 αὐτοὺς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθο-
 10 ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; καὶ
 περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐκτεινον τὴν
 χεῖρά σου· ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐ-
 11 τοῦ. Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς
 ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς
 τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσ-
 13 ευχῇ τοῦ θεοῦ. καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα,
 14 οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν
 Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ
 15 Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον
 καὶ Θωμᾶν [καὶ] Ἰάκωβον Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλού-
 16 μενον Ζηλωτὴν καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ
 17 ὃς ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ

τόπου πεδινού, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος
πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ
καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθαν ἀκοῦσαι 18
αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλού-
μενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· καὶ πᾶς ὁ 19
ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ
ἐξήρχετο καὶ ἰάτο πάντας. Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ- 20
μοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν·

Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ.

μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. 21

μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν 22
ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ
ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου·
χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ 23
μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ
ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλη- 24
σιν ὑμῶν.

οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. 25

οὐαί, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι, κατὰ 26
τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες
αὐτῶν.

Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς 27
ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς 28
καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων
ὑμᾶς. τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν 29
ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν
χιτῶνα μὴ κωλύσης. παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ 30
τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα 31
ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, [†] ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ 32

εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν;
 καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν.
 33 καὶ [γὰρ] ἐὰν ἀγαθοποιῇτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς,
 ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν.
 34 καὶ ἐὰν δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις
 [ἐστίν]; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολά-
 35 βωσιν τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ
 ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε ἡμετέροις ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται
 ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς
 36 χρηστός ἐστίν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. Γίνε-
 σθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν·
 37 καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῇτε· καὶ μὴ καταδικάζετε,
 καὶ οὐ μὴ καταδικασθῇτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε·
 38 δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον
 σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλ-
 πον ὑμῶν· ὃ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἄντιμετρηθήσεται
 39 ὑμῖν. Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μῆτι
 δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βό-
 40 θυνον ἐμπεσοῦνται; οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκα-
 λον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.
 41 Τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελ-
 φοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατα-
 42 νοεῖς; πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου Ἀδελφέ, ἄφες
 ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν
 ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε
 πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέ-
 ψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ-
 43 βαλεῖν. Οὐ γὰρ ἔστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν
 σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν.
 44 Ἐκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ
 γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βᾶτου σταφυ-
 45 λὴν τρυγῶσιν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυ-
 ροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ

πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσέυματος
 καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ. Τί δέ με καλεῖτε Κύ- 46
 ριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἅ¹ λέγω; πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς 47
 με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω
 ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι 48
 οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ
 τὴν πέτραν· πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποτα-
 μὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευῖσαι αὐτὴν διὰ
 τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ 49
 ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ
 τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ
 εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥήγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης
 μέγα.

Ἐπειδὴ¹ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα 1
 αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

Ἐκατοντάρχου δέ τινος δούλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν 2
 τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ 3
 ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρω-
 τῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δούλον αὐτοῦ· οἱ δὲ 4
 παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπου-
 δαίως λέγοντες ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο, ἀγαπᾷ 5
 γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾧκοδόμησεν
 ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ 6
 οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν φίλους ὁ
 ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ Κύριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ
 ἰκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ οὐδὲ 7
 ἔμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σέ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἶπέ λόγῳ, καὶ
 ἰαθήτω ὁ παῖς μου· καὶ γὰρ ἐγὼ ἀνθρώπος εἰμι ὑπὸ ἐξου- 8
 σίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω
 τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ
 ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στρα- 9
 φεῖς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὅχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ
 ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. καὶ ὑποστρέψαν- 10

τες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὗρον τὸν δοῦλον ὑγιαί-
 11 νοντα. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς

πόλιν καλουμένην Ναὶν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθη-
 12 ταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς. ὥς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς
 πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς μονογενὴς υἱὸς τῇ
 μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως
 13 ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγ-
 14 χνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ Μὴ κλαῖε. καὶ προσελ-
 θὼν ἥψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βασταζόντες ἔστησαν, καὶ
 15 εἶπεν Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἄνεκάθισεν
 ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ
 16 αὐτοῦ. Ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν
 θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ
 17 ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ
 λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ
 περιχώρῳ.

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάνει οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων
 τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν
 19 αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ
 20 ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς
 αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν
 ἡμᾶς πρὸς σέ λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδο-
 21 κῶμεν; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ
 νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς
 22 πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
 Πορευθέντες ἀπαγγεῖlate Ἰωάνει ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε·
 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθα-
 ρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ
 23 εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδα-
 24 λισθῇ ἐν ἐμοί. Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων

Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί
 ἐξῆλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου
 25 σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξῆλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλα-

κοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ
 τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσὶν. ἀλλὰ τί ²⁶
 ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότε-
 ρον προφήτου. οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται ²⁷

Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου
 σοῦ,

ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.
 λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδεὶς ²⁸
 ἔστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων
 αὐτοῦ ἐστίν. — Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ²⁹
 ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου·
 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέ- ³⁰
 τησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. — Τίνι οὖν ³¹
 ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν
 ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ ³²
 προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἃ λέγει

Ἠυλόησαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε·

ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἔσθων ἄρτον μήτε ³³
 πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει· ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς ³⁴
 τοῦ ἀνθρώπου ἔσθων καὶ πίνων, καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρω-
 πος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν.
 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς. ³⁵

Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐ- ³⁶
 τοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλί-
 θη. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἣτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ³⁷
 ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομί-
 σασα ἀλάβαστρον μύρου καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς ³⁸
 πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἥρξατο βρέχειν τοὺς
 πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασ-
 σεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ ³⁹
 μύρῳ. Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν
 ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν [ὁ] προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν

τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός
 40 ἔστιν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σί-
 μων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ Διδάσκαλε, εἰπέ, φησὶν.
 41 οὗο χρεοφιλέται ἦσαν δανιστῇ τινί· ὁ εἰς ὧφειλεν δηνάρια
 42 πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. μὴ ἐχόντων αὐτῶν
 ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλείον
 43 ἀγαπήσει αὐτόν; ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ὑπολαμ-
 βάνω ὅτι ὧ τὸ πλείον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὅρ-
 44 θῶς ἔκρινας. καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι
 ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν
 οἰκίαν, ὕδωρ ἔμοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς
 45 ἐξέμαξεν. φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλ-
 46 θον οὐ διέλιπεν καταφιλοῦσά μοι τοὺς πόδας. ἐλαῖω τὴν
 κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρω ἤλειψεν τοὺς
 47 πόδας μου. οὗ χάριν λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐ-
 τῆς αἱ πολλάι, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ. ὧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται,
 48 ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπεν δὲ αὐτῇ Ἀφέωνται σου αἱ ἁμαρτίαι.
 49 καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς
 50 οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφήσιν; εἶπεν δὲ πρὸς τὴν
 γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδενεν κατὰ
 πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασι-
 2 λείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες
 αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ
 ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαι-
 3 μόνια ἐπτὰ ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου
 Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλάι, αἵτινες διηκό-
 4 νουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

Συνι-
 5 ὄντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομέ-
 νων πρὸς αὐτόν εἶπεν διὰ παραβολῆς Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων
 τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν
 ὁ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πε-

τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ ἕτερον κατέπεσεν 6
ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυνὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἱκμάδα.
καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφύεισαι 7
αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν 8
γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυνὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλα-
σίονα. Ταῦτα λέγων ἐφώνει Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκου-
έτω.
Ἐπηρεώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ 9
τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή. ὁ δὲ εἶπεν Ὑμῖν δέδοται 10
γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοι-
ποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ
ἀκούοντες μὴ συνίωσιν. ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. Ὁ 11
σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν 12
εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν
λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶ-
σιν, οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας ὁ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς 13
δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς
καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.
τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, 14
καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευό-
μενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. τὸ δὲ ἐν τῇ 15
καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ
ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν
ὑπομονῇ.
Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει 16
αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας
τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. οὐ γὰρ 17
ἔστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ
οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. Βλέπετε οὖν πῶς 18
ἀκούετε· ὅς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς ἂν μὴ ἔχῃ,
καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ 19
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.
Ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου 20
ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν θέλοντές σε. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν 21

πρὸς αὐτοὺς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ
τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

- 22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς
πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Διέλ-
23 θωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. πλεόν-
των δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἄνεμου εἰς
24 τὴν λίμνην¹, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνουν. προσελ-
θόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα,
ἀπολλύμεθα· ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ
καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο
25 γαλήνη. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβη-
θέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα
οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι,
26 καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; Καὶ κατέπλευσαν εἰς
τὴν χώραν τῶν Γερασσηνῶν, ἣτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλι-
27 λαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνὴρ
τις² ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνε-
δύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνή-
28 μασιν. ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ
καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱέ [τοῦ
29 θεοῦ] τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς· ἡπα-
ρήγγελλεν³ γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ
τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν,
καὶ ἐδεσμεύετο ἀλύσεις καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ
διαρῆσσω τὰ δεσμὰ ἡλαύνετο ἄπὸ⁴ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς
30 ἐρήμους. ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Τί σοὶ ὄνομά
ἐστίν; ὁ δὲ εἶπεν Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ
31 εἰς αὐτόν. καὶ παρεκάλουν αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς
32 εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων
ἱκανῶν ἡβοσκομένη⁵ ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτόν
ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν
33 αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου
εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ
27 ὑπήντησέν [τις] ἀνὴρ 29 παρήγγειλεν | ὑπὸ 32 βοσκομένων

κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη. Ἰδόντες δὲ οἱ 34
 βόσκοντες τὸ γεγονός ἐφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν
 πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός 35
 καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὔραν καθήμενον τὸν ἄν-
 θρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν ἱματισμένον καὶ σω-
 φρονούντα παρὰ τοὺς πόδας [τοῦ] Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν.
 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονι- 36
 σθεὶς. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περι- 37
 χώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ
 μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέ-
 στρεψεν. ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει 38
 τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων
 Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν 39
 ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα
 ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο 40
 αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν.
 Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ οὗτος 41
 ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς
 πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον
 αὐτοῦ, ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν 42
 δώδεκα καὶ αὕτῃ ἀπέθνησκειν. Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν
 αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. καὶ γυνὴ οὖσα 43
 ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἣτις οὐκ ἴσχυσεν
 ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο 44
 τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα
 ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 45
 Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ
 Πέτρος Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλί-
 βουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἠψατό μού τις, ἐγὼ 46
 γὰρ ἔγνω δύναμιν ἐξεληλυθῆναι ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοῦσα δὲ ἡ 47
 γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπε-
 σοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώ-

48 πιον παντός τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ
 εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου
 49 εἰς εἰρήνην. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ
 ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου,
 50 μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας
 ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον, καὶ σωθή-
 51 σεται. ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινα
 σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν
 52 πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ
 ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέ-
 53 θανεν ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι
 54 ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν
 55 λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐ-
 τῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι
 56 φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν
 αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

1 Συνακαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύ-
 ναμιν¹ καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους
 2 θεραπεύειν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασι-
 3 λείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
 Μηδὲν αἵρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν
 μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν.
 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν
 5 ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι
 ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν
 5 ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. Ἐξερχό-
 μενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θε-
 7 ραπεύοντες πανταχοῦ. Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης
 ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέ-
 8 γεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ
 τινῶν δὲ ὅτι Ἡλείας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις
 9 τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπεν δὲ [ὁ] Ἡρώδης Ἰωάννην ἐγὼ

ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦ-
 τα; καὶ ἐξήτει ἰδεῖν αὐτόν. Καὶ ὑποστρέψαν- 10
 τες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. Καὶ
 παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλου-
 μένην Βηθσαιδά. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ. 11
 καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας
 τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἱάτο. Ἡ δὲ 12
 ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν
 αὐτῷ Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύ-
 κλω κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὗρωσιν ἐπισι-
 τισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπεν δὲ πρὸς 13
 αὐτοὺς Δότε αὐτοῖς φαγεῖν ὑμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν Οὐκ εἰ-
 σὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι
 πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον
 βρώματα. ἦσαν γὰρ ὥσεί ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν 14
 δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας
 ὥσεί ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν 15
 ἄπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο 16
 ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ
 κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ.
 καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισ- 17
 σεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ 18
 μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς
 λέγων Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; οἱ δὲ ἀποκρι- 19
 θέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλείαν,
 ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπεν 20
 δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμή- 21
 σας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο, εἰπὼν ὅτι 22
 Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμα-
 σθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-
 ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἔγερ-

- 23 θῆναι. Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας Εἴ τις θέλει ὀπίσω
μου ἔρχεσθαι, ἄρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν
24 αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν
θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν
ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.
25 τί γὰρ ὥφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον
26 ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ
με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ
27 πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς,
εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἐστηκότων οἱ οὐ μὴ γεύσωνται θανά-
του ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
- 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥσεί ἡμέραι
ὀκτὼ ἡ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέ-
29 βη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσ-
εύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ
30 ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἑξαστράπτων. καὶ ἰδοὺ ἄν-
δρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωυσῆς καὶ
31 Ἡλείας, οἱ ὁφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἣν
32 ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ
σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ
εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνε-
33 στῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς
ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα,
καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς,
μίαν σοὶ καὶμίαν Μωυσεῖ καὶμίαν Ἡλείᾳ, μὴ εἰδὼς ὁ
34 λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπε-
σκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς
35 εἰς τὴν νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέ-
γουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ
36 ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς
μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκεί-
ναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

Ἐγένετο δὲ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ 37
 τοῦ ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ 38
 ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε, δέομαί σου
 ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστιν,
 καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξέφνης κράζει, 39
 καὶ σπαράσσει αὐτόν μετὰ ἀφροῦ καὶ μόλις ἀποχωρεῖ
 ἀπ' αὐτοῦ συντρίβον αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν 40
 σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀπο- 41
 κριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διε-
 στραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι
 ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσερχο- 42
 μένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάρα-
 ξεν. ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ,
 καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ
 αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ 43
 θεοῦ.

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν
 πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν 44
 τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει
 παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ ἡγνόουν τὸ 45
 ῥήμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ
 αἰσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτόν περὶ τοῦ
 ῥήματος τούτου. Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν 46
 αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς 47
 τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος παι-
 δίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὡς ἂν 48
 δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχε-
 ται, καὶ ὡς ἂν ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με·
 ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων οὗτός ἐστιν
 μέγας. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπι- 49
 στάτα, εἵδαμέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαι-
 μόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.

50 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς Μὴ κωλύετε, ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὡς ἐτοιμάσαι αὐτῷ· καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. 54 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις ἔπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ 55 ἀναλῶσαι αὐτούς; στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. καὶ 56 ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

57 Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. καὶ εἶπεν αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν Ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπεν δὲ [πρὸς αὐτόν] ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

1 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος ἑτέρους ἐβδομήκοντα [δύο] καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο [δύο] πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ

ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· 3
 ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βα- 4
 στάξετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδέ-
 να κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσθησθε. εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθῃτε 5
 οἰκίαν πρῶτον λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ ἂν 6
 ἔκει ἢ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρή-
 νη ὑμῶν· εἰ δὲ μὴγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ 7
 τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν,
 ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ 8
 οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ 9
 δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, καὶ θερα-
 πεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς Ἑγγικεν 10
 ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλ-
 θητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας
 αὐτῆς εἶπατε Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν 11
 ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν·
 πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.
 λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον 12
 ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. Οὐαὶ σοι, Χοραζεῖν· οὐαὶ σοι, 13
 Βηθσαιδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ
 δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ
 σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι 14
 ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. Καὶ σύ, Καφαρ- 15
 ναοὺμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὕψωθήσῃ; ἕως τοῦ ἄδου
 ἑκαταβήσῃ. Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθε- 16
 τῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀπο-
 στείλαντά με. Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκον- 17
 τα [δύο] μετὰ χαρᾶς λέγοντες Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια
 ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. εἶπεν δὲ αὐ- 18
 τοῖς Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ 19
 πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν
 δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἁδικήσῃ.

20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐν γέγραπται ἐν
 21 τοῖς οὐρανοῖς. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο

τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν Ἐξομολογοῦμαί σοι, πᾶτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυσας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἂν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 26 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἔξ ὅλης καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήσῃ. Ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Καὶ τίς ἐστὶν μου πλησίον; ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοὺς εἶπεν Ἄνθρωπος τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱερειχὼ καὶ πληγασταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανή. κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν [ἐν] τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν· ὁμοίως δὲ καὶ Λευεΐτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. Σαμαρεΐτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἔπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον,

ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς
 πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκ- 35
 βαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν Ἐπι-
 μελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσης ἐγὼ ἐν τῷ
 ἐπανέρχεσθαι με ἀποδώσω σοι. τίς τούτων τῶν τριῶν 36
 πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λη-
 στάς; ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν 37
 δὲ αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.]

Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην 38
 τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν
 οἰκίαν. καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ, [ἡ] καὶ 39
 παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λό-
 γον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονί- 40
 αν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ
 μου μόνην με κατέλειπεν διακονεῖν; εἰπὼν οὖν αὐτῇ ἵνα
 μοι συναντιλάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος 41
 Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάῃ περὶ πολλά, ὀλί-
 γων δέ ἐστιν χρεία ἢ ἑνός· Μαριάμ γάρ τὴν ἀγαθὴν 42
 μερίδα ἐξελέξατο ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχό- 1
 μενον, ὡς ἐπαύσατο, εἰπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς
 αὐτόν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ
 Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτοῖς 2
 Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά
 σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιού- 3
 σιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρ- 4
 τίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλουσι ἡμῖν·
 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν. Καὶ 5
 εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύσε-
 ται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπη αὐτῷ Φίλε, χρήσόν
 μοι τρεῖς ἄρτους, ἐπεὶ δὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ 6
 πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· κακεῖνος ἔσωθεν 7

35 ἔδωκεν δύο δηνάρια

38 [εἰς τὸν ἄρτον αὐτῆς]

41 θορυβάῃ· Μαριάμ

ἀποκριθεὶς εἶπη Μὴ μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα
 8 κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην
 εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί οὐκ. λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ
 οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διὰ γε
 9 τὴν ἀναιδίαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρή-
 9 ζει. Καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖ-
 10 τε, καὶ εὕρησете· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς γὰρ
 ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι
 11 ἄνοιγήσεται. τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν ἔστιν ὁ πατέρα αἰτήσας ὁ
 12 υἱὸς ὁ ἰχθύς, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὅφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; ἢ καὶ
 13 αἰτήσας ὄν, ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονη-
 ροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις
 ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ [ὁ] ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα
 ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ
 δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν
 15 οἱ ὄχλοι· τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Ἐν Βεεζεβοὺλ τῷ
 16 ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· ἕτεροι δὲ
 17 πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ. αὐ-
 τὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα
 βασιλεία ἔφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἔρημύεται, καὶ οἶκος
 18 ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερί-
 σθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν
 19 Βεεζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεεζε-
 βοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλ-
 20 λουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἔτι ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν
 δακτύλῳ θεοῦ [ἐγὼ] ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν
 21 ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλι-
 σμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ
 22 ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν
 νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἧς ἐπεποίθει,
 23 καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ὁ μὲν ὦν μετ' ἐμοῦ

ἀνοίγεται 11 αἰτήσας τὸν πατέρα | ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ [καὶ]
 διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν 19 κριταὶ ὑμῶν

κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπί-
ζει. Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀν- 24
θρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἄνάπαισιν,
καὶ μὴ εὐρίσκον [τότε] λέγει Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν
μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει [σχολάζοντα,] σεσα- 25
ρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμ- 26
βάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἐπτά, καὶ εἰσελ-
θόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου
ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ 27

λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ ἐκ τοῦ ὄχλου
εἶπεν αὐτῷ Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ
μαστοὶ οὗς ἐθήλασας· αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦν μακάριοι 28
οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισζομένων ἤρξατο λέγειν Ἡ 29
γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά ἐστιν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖ-
ον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. καθὼς γὰρ 30
ἐγένετο [ὁ] Ἰωνᾶς τοῖς Νινευεῖταις σημεῖον, οὕτως ἔσται
καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασίλισσα 31
νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς
γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν
περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ
πλείον Σολομῶνος ᾧδε. ἄνδρες Νινευεῖται ἀναστήσονται 32
ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινούσιν
αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ
πλείον Ἰωνᾶ ᾧδε. Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρύπτην τίθη- 33
σιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ
εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. Ὁ λύχνος τοῦ σώμα- 34
τός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς
ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτινόν ἐστίν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς
ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτινόν. Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ 35
ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτινόν, 36
μὴ ἔχον μέρος τι σκοτινόν, ἔσται φωτινὸν ὅλον ὡς ὅταν
ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζη σε.

37 Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀρι-
 38 στήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος
 ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρί-
 39 στου. εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρι-
 σαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε,
 40 τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες,
 41 οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; πλὴν
 τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν
 42 ἐστίν. ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε
 τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρ-
 χεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει
 43 ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις,
 ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ
 44 τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς
 τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες
 45 ἐπάνω οὐκ οἶδασιν. Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει
 46 αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ
 εἶπεν· Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς
 ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύ-
 47 λων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι
 οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν
 48 ἀπέκτειναν αὐτοὺς. ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε
 τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν
 49 αὐτοὺς ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ
 θεοῦ εἶπεν· Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστό-
 50 λους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ διώξουσιν, ἵνα ἐκξη-
 τηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ
 51 καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ αἵματος
 Ἀβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ
 θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται
 52 ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι
 ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε
 53 καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

Κἀκεῖθεν

ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ἐνεδρεύνοντες αὐτὸν θηρεῦσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 54

Ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσιν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε 1 καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον. Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων. Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμ- 2 μένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε ἐν τῷ 3 φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων. Λέγω δὲ ὑμῖν 4 τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν 5 μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. οὐχὶ πέντε 6 στρουθία πωλοῦνται ἀσφαρίων δύο; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ καὶ αἱ 7 τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἡρίθμηνται· μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς 8 ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσῃ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· ὃ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν 9 ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 10 ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. Ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ 11 τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς [ἢ τί] ἀπολογήσησθε ἢ τί εἶπητε· τὸ 12 γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾧρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν. Εἶπεν δὲ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ Διδά- 13 σκαλε, εἶπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὃ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἀνθρωπε, τίς με κατέ- 14

15 στήσεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπεν δὲ πρὸς αὐ-
 τούς 'Ορᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι
 οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν
 16 ὑπαρχόντων αὐτῷ. Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς
 λέγων 'Ανθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα.
 17 καὶ διελογίζετο ἐν αὐτῷ λέγων Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω
 18 ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπεν Τοῦτο ποιήσω·
 καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ
 19 συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ
 ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου Ψυχῇ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ [κείμενα εἰς
 20 ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε], εὐφραίνου. εἶπεν δὲ
 αὐτῷ ὁ θεὸς Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου αἰ-
 21 τοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίμι ἔσται; [Οὕτως ὁ θη-
 22 σαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.] Εἶ-
 πεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς [αὐτοῦ] Διὰ τοῦτο 'λέγω ὑμῖν',
 μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι [ὑμῶν]
 23 τί ἐνδύσησθε. ἡ γὰρ ψυχὴ πλείον ἐστὶν τῆς τροφῆς καὶ
 24 τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι
 'οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ' θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον
 οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον
 25 ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν
 26 δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι ἡ ἡλικίαν; εἰ οὖν
 οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;
 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νῆθει·
 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιε-
 28 βάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα
 σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως
 29 ἀμφιάζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. καὶ ὑμεῖς μὴ
 30 ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίνητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε, ταῦ-
 τα γὰρ πάντα τὰ ἔβη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὁ
 31 πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήσετε τούτων· πλὴν ζητεῖτε τὴν βασι-
 32 λείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ φοβοῦ,
 τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι

25 προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ

ὑμῖν τὴν βασιλείαν. Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν 33
 καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ
 παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
 ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σῆς διαφθείρει· ὅπου γάρ 34
 ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν ἔσται.
 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὁσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι 35
 καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις 36
 τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἔλθον-
 τος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ 37
 δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἔλθων ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας·
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ
 παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν 38
 τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὖρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν
 ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκὸδεσπότης 39
 ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἔγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂ-
 φῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς γίνεσθε 40
 ἔτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχε-
 ται. ✕ Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παρα- 41
 βολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; καὶ εἶπεν ὁ 42
 κύριος Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος, ὁ φρόνιμος, ὃν
 καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι
 ἐν καιρῷ [τὸ] σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν 43
 ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως· ἀληθῶς 44
 λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστή-
 σει αὐτόν. ἐὰν δὲ εἶπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ 45
 αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύ-
 πτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν
 καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν 46
 ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχο-
 τομήσει αὐτὸν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων
 θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνούς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου 47
 αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐ-

48 τοῦ δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια
 πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ
 ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσό-
 49 τερον αἰτήσουσιν αὐτόν. Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν,
 50 καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆ-
 51 ναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. δοκεῖτε ὅτι
 εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν,
 52 ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν. ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν
 ἐνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι; τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ
 53 τρισίν, διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ γιόσς ἐπὶ
 πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θιγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέ-
 ρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν
 54 πενθεράν. Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν
 ἴδῃτε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέ-
 55 γετε ὅτι Ὁμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· καὶ ὅταν
 νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται.
 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε
 δοκιμάζειν, τὸν ἑαυτῶν δὲ τοῦτον πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμά-
 57 ζειν; Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ὥς
 58 γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ
 ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι [ἀπ'] αὐτοῦ, μὴ ποτε κατα-
 σύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ
 59 πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν. λέγω
 σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν
 ἀποδῶς.

1 Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες
 αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πειλάτος ἔμιξεν
 2 μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς
 Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάν-
 τας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν;
 3 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε πάντες ὁμοίως
 4 ἀπολείσθε. ἡ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὀκτῶ ἐφ' οὓς ἔπρεσεν ὁ
 πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐ-

τοὶ ὀφείλεται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ 5
 ᾤμετανοήσητε ᾧ πάντες ὡσαύτως ἀπολείσθε. Ἔ- 6

λεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκὴν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν Ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε, 8
 ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν καὶ βάλω κόπρια· καὶ μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον— 9
 εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββα- 10
 σιν. καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα 11
 ὀκτώ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ 12
 εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, καὶ 13
 ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγα- 14
 νακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββά-
 του. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, 15
 ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βόυν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ᾧ ἀπάγων ᾧ ποτίζει; ταύτην δὲ 16
 θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατῇ- 17
 σχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐ-
 τοῦ.

Ἔλεγεν οὖν Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασι- 18
 λεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ 19
 σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,

καὶ ἠΐξῃσεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.
 20 Καὶ πάλιν εἶπεν Τίμι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ;
 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυσεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐξυμώθη ὅλον.

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ
 23 πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. Εἶπεν δέ τις αὐτῷ
 Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς
 24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί,
 λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν,
 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν,
 καὶ ἄρξῃσθε ἕξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες
 Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν Οὐκ οἶδα
 26 ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν
 ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδί-
 27 दाξας· καὶ ἐρεῖ λέγων ὑμῖν Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπό-
 28 στητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες ἐργάται ἀδικίας. Ἐκεῖ ἔσται
 ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὤψῃσθε
 Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἕξω.
 29 καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ ἀγμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ
 30 καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. καὶ
 ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ
 31 ἔσονται ἔσχατοι. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσήλθάν
 τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἐξέλθε καὶ πορεύου
 32 ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ Ἴδοὺ
 ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον,
 33 καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον
 καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην
 34 ἀπολέσθαι ἕξω Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ Ἱερουσαλήμ,
 ἣ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς
 ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν,— ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξει

τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὁ ὡν ἡμεῶν. λέγω [δὲ] ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδῃτέ με ἕως εἴπητε

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων [τῶν] Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικός ἐμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων Ὁτι ἐξεστὶν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὐ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν Τί νος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυ- σταν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

[Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτοὺς Ὅταν κληθῇς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μὴ ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνῃς τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἐρεῖ σοι Φίλε, προσ- ἀνάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινω- θήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.]

[Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μὴ ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχοὺς, ἀναπεί- ρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι, ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστά-

15 σει τῶν δικαίων. Ακούσας δέ τις τῶν συνανα-
 κειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὅστις φάγεται
 16 ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἐν-
 θρωπός τις ἐποίει δείπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς,
 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰ-
 πεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἐρχεσθε ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἔστιν.
 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος
 εἶπεν αὐτῷ Ἀγρὸν ἠγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν
 19 ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος
 εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμά-
 20 σαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος
 εἶπεν Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.
 21 καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ
 ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ
 αὐτοῦ Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς
 πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπεύρους καὶ τυφλοὺς καὶ
 22 χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ εἶπεν ὁ δούλος Κύριε, γέ-
 23 γονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. καὶ εἶπεν ὁ κύριος
 πρὸς τὸν δούλον Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ
 24 ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· λέγω γὰρ
 ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσε-
 ταί μου τοῦ δείπνου.

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεῖς
 26 εἶπεν πρὸς αὐτούς· Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ
 τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ
 τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε καὶ τὴν
 27 ψυχὴν ἑαυτοῦ, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. ὅστις
 οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου,
 28 οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων
 πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν
 29 δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ἵνα μὴ ποτε θέντος αὐτοῦ
 θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες
 30 ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίξιν λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρω-

προς ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἥ τις 31
 βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρῳ βασιλεῖ συνβαλεῖν εἰς πόλε-
 μον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν
 δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ ἑξοσι χιλιάδων ἐρχο-
 μένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρῳ ὅντος πρε- 32
 σβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ «πρὸς» εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ 33
 ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν
 οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν 34
 δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; οὔτε εἰς γῆν 35
 οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ
 ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρ- 1
 τωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ 2
 οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέ-
 χεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν 3
 παραβολὴν ταύτην λέγων Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων 4
 ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει
 τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ
 ἀπολωλὸς ἕως εὗρη αὐτό; καὶ εὗρὼν ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τοὺς 5
 ὤμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συνακαλεῖ 6
 τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς Συγχάρητέ
 μοι ὅτι εὑρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν 7
 ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ
 μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρειαν
 ἔχουσιν μετανοίας. Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν 8
 ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν
 οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὐ εὗρῃ; καὶ εὗρούσα συν- 9
 καλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα Συγχάρητέ μοι
 ὅτι εὑρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτως, λέγω ὑμῖν, 10
 γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρ-
 τωλῷ μετανοοῦντι. Εἶπεν δὲ Ἀνθρωπὸς τις 11
 εἶχεν δύο υἱούς. καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί 12
 Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· ὁ δὲ διεῖ-

13 λεν αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν
 ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ
 14 ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανή-
 σαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν
 15 χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. καὶ πορευ-
 θείς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ
 16 ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· καὶ
 ἐπεθύμει χορτασθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι,
 17 καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη Πόσοι
 μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ
 18 ὦδε ἀπολλύμαι· ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα
 μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ
 19 ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν
 20 με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν
 πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν
 αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέ-
 πεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
 21 εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν
 καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου [·ποι-
 22 ῆσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου]. εἶπεν δὲ ὁ πατήρ
 πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν
 23 πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν
 πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν
 24 χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ φέρετε τὸν
 μὸσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν,
 25 ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἠνέζησεν, ἦν ἀπολωλὸς
 καὶ εὗρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ
 ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ,
 26 ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα
 27 τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
 ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν
 μὸσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.
 28 ὡργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ
 29 ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ

αὐτοῦ Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐν-
τολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα
μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος
ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν,
ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ
ἐστίν· εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός
σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὐρέ-
θη.

Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἄνθρωπός τις ἦν
πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς
διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν
εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον
τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνη ἔτι οἰκονομεῖν. εἶπεν
δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου
ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω,
ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μεταστα-
θῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν.
καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφιλετῶν τοῦ
κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ
κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ
εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως
γράψον πεντήκοντα. ἔπειτα ἐτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον
ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν Ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐ-
τῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.
καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονί-
μως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι
ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν
εἰσίν. Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους
ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπη δέξωνται ὑμᾶς
εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν
πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολ-
λῷ ἄδικός ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ

12 οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν
 τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἡμέτερον τίς δώσει
 13 ὑμῖν; Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ
 γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς
 ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ
 14 δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. Ἦκουον δὲ ταῦτα πάν-
 τα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήρι-
 15 ζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστὲ οἱ δικαιούντες
 ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς
 καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώ-
 16 πιον τοῦ θεοῦ. Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου
 ὑπὸ τότε ἢ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς
 17 αὐτὴν βιάζεται. Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ
 τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου ἑμίαν κερεάν πεσεῖν.
 18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν
 μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοι-
 19 χεύει. Ἀνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνε-
 διδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέ-
 20 ραν λαμπρῶς. πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο
 21 πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτα-
 σθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλου-
 σίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη
 22 αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι
 αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέ-
 23 θανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ
 ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις,
 ὁρᾷ Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλ-
 24 ποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ,
 ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ
 δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου,
 25 ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέ-
 κνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ
 σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖ-

ται σὺν δὲ ὁδυνᾶσαι. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν 26
καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες δια-
βῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκείθεν πρὸς
ἡμᾶς διαπερῶσιν. εἶπεν δέ 'Ερωτῶ σε οὖν, πάτερ, ἵνα 27
πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ἔχω γὰρ πέντε 28
ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ
ἐλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. λέγει δὲ 29
'Αβραάμ 'Εχουσι Μωυσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκου-
σάτωσαν αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν Οὐχί, πάτερ 'Αβραάμ, 30
ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοή-
σουσιν. εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν 31
οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ 'Ανένδεκτόν ἐστιν 1
τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται·
λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περικείται περὶ τὸν τρά- 2
χηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδα-
λίση τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν 3
ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοή-
σῃ ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς 4
σέ καὶ ἐπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σέ λέγων Μετανοῶ, ἀφή-
σεις αὐτῷ.

Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ 5
Πρόσθετε ἡμῖν πίστιν. εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς 6
κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ [ταύτῃ] 'Εκρι-
ζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν
ὑμῖν.

Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα 7
ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ Εὐ-
θέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ 'Ετοίμα- 8
σον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως
φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σὺ;
μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 9
οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα 10
ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὁ ὠφείλομεν

ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ
 12 αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. Καὶ
 εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἠπῆντησαν δέκα
 13 λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἠνέστησαν ἰπὸρρωθεν· καὶ αὐτοὶ ἦραν
 14 φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ
 ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς
 ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθη-
 15 σαν. εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ
 16 φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον
 παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν
 17 Σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχ οἱ δέκα
 18 ἐκαθαρίσθησαν; οἱ [δὲ] ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέ-
 ψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος;
 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσω-
 κέν σε.

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχε-
 21 ται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, οὐδὲ ἐροῦ-
 σιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ Ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ
 22 ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς

Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμᾶσθε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ
 23 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν
 Ἰδοὺ ἑκεῖ ἢ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ [ἀπέλθῃτε μηδὲ] διώξητε.
 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρα-
 νὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ
 25 ἀνθρώπου[†]. πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀπο-
 26 δοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. καὶ καθὼς ἐγένετο
 ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ
 27 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμου, ἐγαμίζοντο,
 ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ
 28 ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας· ὁμοίως

καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λῶτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἡγό-
 ραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν 29
 Λῶτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ
 καὶ ἀπώλεσεν πάντας· κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὃ 30
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ 31
 ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ θώματος καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ,
 μὴ καταβάτω ἀραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπι-
 στρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ. 32
 ὃς εἰς τὴν ζήτησιν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει 33
 αὐτήν, ὃς δ' ἂν ἀπολέσει ζωογονήσει αὐτήν. λέγω ὑμῖν, 34
 ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης [μίας], ὃ εἰς παρα-
 λημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· ἔσονται δύο ἀλή- 35
 θουσai ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται ἡ δὲ ἑτέρα
 ἀφεθήσεται. καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ, κύ- 37
 ριε; ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ αἰετοὶ
 ἐπισυναχθήσονται.

Ἔλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε 1
 προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐνκακεῖν, λέγων Κριτὴς τις 2
 ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον
 μὴ ἐντρέπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ 3
 ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀν-
 τιδίκου μου. καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον, μετὰ ταῦτα δὲ 4
 εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄν-
 θρωπον ἐντρέπομαι, διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν 5
 χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη
 ὑπωπιάζῃ με. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς ὁ 6
 τῆς ἀδικίας λέγει· ὃ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν 7
 τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός,
 καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσῃ τὴν ἐκ- 8
 δίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλ-
 θὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς 9
 ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παρα-

10 βολὴν ταύτην. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν
 11 προσεύξασθαι, ὃ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελῶνης. ὁ
 Φαρισαῖος σταθεὶς τὰυτα πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο Ὁ
 θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν
 ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἡ καὶ ὡς οὗτος ὁ τε-
 12 λῶνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα
 13 ὅσα κτῶμαι. ὁ δὲ τελῶνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν
 οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε
 τὸ στήθος ἑαυτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρ-
 14 τῶλῳ. λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν
 οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκείνων· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπει-
 νωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.]
 15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται·
 16 ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσ-
 εκαλέσατο [αὐτὰ] λέγων Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς
 με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασι-
 17 λεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν
 βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.
 18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε
 19 ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπεν δὲ
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ
 20 μὴ εἰς [ὁ] θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας Μὴ μοιχεύῃς, Μὴ
 φονεύῃς, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρή-
 21 σῃς, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ
 22 εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος. ἀκούσας δὲ ὁ
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἔτι ἓν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις
 πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν [τοῖς]
 23 οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα
 24 περιλυπὸς ἐγενήθη, ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. Ἰδὼν δὲ
 αὐτὸν [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δύσκολως οἱ τὰ χρήματα
 25 ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται· εὐκο-
 πώτερον γὰρ ἐστὶν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελ-
 θεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ ²⁶
 εἶπεν Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ²⁷
 ἐστίν. Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέν- ²⁸
 τες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμεν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν ²⁹
 λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἔστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ
 ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,
 ὃς οὐχὶ μὴ ᾿λάβῃ ᾿πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ³⁰
 καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.

Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἰδοὺ ³¹
 ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ
 γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου·
 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ³²
 ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ³³
 ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσε-
 ται. Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα ³⁴
 τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγό-
 μενα.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἱερειχὼ τυφλός ³⁵
 τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαίτων. ἀκούσας δὲ ὄχλου ³⁶
 διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί ἔειπεν τοῦτο· ἀπήγγειλαν δὲ ³⁷
 αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. καὶ ἐβόησεν ³⁸
 λέγων Ἰησοῦ υἱὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες ³⁹
 ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκρα-
 ζεν Ὑιὲ Δαυεὶδ, ἐλέησόν με. σταθεῖς δὲ Ἰησοῦς ἐκέ- ⁴⁰
 λευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ
 ἐπηρώτησεν αὐτόν Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶ- ⁴¹
 πεν Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ⁴²
 Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ παραχρῆ- ⁴³
 μα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν.
 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱερειχά. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ¹
 ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης ²
 καὶ αὐτὸς πλούσιος· καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, ³

καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπο τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.
 4 καὶ προδραμῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν
 5 ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμέλλεν διέρχεσθαι. καὶ ὡς
 ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς
 αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ
 6 οἴκῳ σου δεῖ με μέναι. καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέ-
 7 ξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέ-
 γοντες ὅτι Παρὰ ἀμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλύσαι.
 8 σταθεῖς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἰδοὺ τὰ
 ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, [τοῖς] πτωχοῖς δίδωμι,
 9 καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. εἶπεν
 δὲ πρὸς αὐτόν [ὁ] Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ
 τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ [ἐστίν].
 10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ
 ἀπολωλός.
 11 Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεῖς εἶπεν παραβολὴν
 διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτόν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι
 παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.
 12 εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν
 13 μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. καλέσας
 δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν
 14 πρὸς αὐτοὺς πραγματεύεσθαι ἐν ᾧ ἔρχομαι. Οἱ δὲ πο-
 λίται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν
 ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι
 15 ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα
 τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους
 τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγματεύ-
 16 σαντο. παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ
 17 σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐὖγε,
 ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἵσθι ἐξουσίαν
 18 ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων Ἡ
 19 μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. εἶπεν δὲ καὶ τού-
 20 τῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. καὶ ὁ ἕτερος

ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἵρεις ὁ οὐκ ἔθηκας καὶ θερίζεις ὁ οὐκ ἔσπειρας. λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, 22 πονηρὲ δοῦλε· ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι, αἵρων ὁ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὁ οὐκ ἔσπειρα; καὶ διὰ τί 23 οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; καὶ γὰρ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν 24 Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι· — καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς· — λέγω 25 ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ 26 ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται. Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου 27 τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου. Καὶ 28 εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανιὰ 29 πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἑλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν λέγων Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ 30 εἰσπορευόμενοι εὕρησете πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε 31 ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. λυόντων δὲ αὐτῶν 32 τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει. 34 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιδίψαντες αὐτῶν 35 τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν· πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώνουν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐν τῇ 36 ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ 37 ὄρους τῶν Ἑλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, λέγοντες 38

Εὔλογημένος ὁ ἐρχόμενος,
 ὁ βασιλεύς, ἐν ὀνόματι Κυρίου·
 ἐν οὐρανῷ εἰρήνη
 καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

39 Καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐ-
 40 τὸν Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν Λέγω ὑμῖν, ἂν οὗτοι σιωπήσουσιν,
 41 οἱ λίθοι κράξουσιν. Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν

42 πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων ὅτι Εἰ ἔγνωσ ἐν τῇ
 ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην— νῦν δὲ ἐκρύ-
 43 βη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ καὶ
 ἑπαινεθῶσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώ-
 44 σουσὶν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσίν σε
 καὶ τὰ τέκνα σοῦ ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ
 λίθον ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς
 45 σου. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλ-

46 λειν τοὺς πωλοῦντας, λέγων αὐτοῖς Γέγραπται Καὶ ἔσται
 ὁ οἶκος μου οἶκος προσευχῆς, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιή-
 σατε σπήλαιον ληστῶν.

47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ
 48 πρῶτοι τοῦ λαοῦ, καὶ οὐχ ἠὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ
 λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν
 λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἀρχιε-
 2 ρεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπαν λέ-
 γοντες πρὸς αὐτόν Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποι-
 3 εῖς, ἢ τίς ἐστίν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην. ἀποκριθεὶς
 δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον, καὶ
 4 εἰπατέ μοι Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ
 5 ἀνθρώπων; οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες
 ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ Διὰ τί οὐκ ἐπι-

στεύσατε αὐτῷ; ἐὰν δὲ εἴπωμεν Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς 6
 ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην
 προφήτην εἶναι· καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέκai πόθεν. καὶ 7
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξου- 8
 σίᾳ ταῦτα ποιῶ. Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν 9
 λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην Ἀνθρώπος ἐφύτευεν
 ἄμπελῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν
 χρόνους ἱκανούς. καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς 10
 δούλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἄμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ·
 οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν. καὶ 11
 προσέθετο ἕτερον πέμψαι δούλον· οἱ δὲ κάκεινον δείραντες
 καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο τρίτον 12
 πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. εἶπεν 13
 δὲ ὁ κύριος τοῦ ἄμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν
 μου τὸν ἀγαπητόν· ἵσως τοῦτον ἐντραπήσονται. ἰδόντες 14
 δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγον-
 τες Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα
 ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία· καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω 15
 τοῦ ἄμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύρι-
 ος τοῦ ἄμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς 16
 τούτους, καὶ δώσει τὸν ἄμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ
 εἶπαν Μὴ γένοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν Τί 17
 οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο

Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκείνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν 18
 δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

Καὶ ἐζήτησαν 19
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτόν τὰς
 χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνω-
 σαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.
 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομέ- 20
 νους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
 ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ

21 ἡγεμόνος. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε,
οἶδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις
22 πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις.
23 ἔξεστιν ἡμῶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐ; κατανοήσας δὲ
24 αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Δείξατέ μοι δηνά-
ριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν; οἱ δὲ εἶπαν Καί-
25 σαρρος. ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τοῖνον ἀπόδοτε τὰ Καί-
26 σαρρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν
ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θανμά-
σαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες
28 ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἔπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες Διδά-
σκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τις ἀδελφὸς ἀπο-
θάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾤ, ἵνα λάβῃ ὁ
ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα
29 τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἐπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶ-
30 τος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· καὶ ὁ δεύτερος
31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐπτὰ οὐ
32 κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον· ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέ-
33 θανεν. ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται
34 γυνή; οἱ γὰρ ἐπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα· καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ
35 γαμίσκονται, οἱ δὲ καταξιοθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν
καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε
36 γαμίζονται· οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι
γάρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.
37 ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς
βάτου, ὡς λέγει ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ἈΒΡΑΔΑΜ καὶ ΘΕΟΝ
38 ἸΣΑΔΑΚ καὶ ΘΕΟΝ ἸΑΚΩΒ· θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ
39 ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ἀποκριθέντες δὲ τινες
40 τῶν γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας· οὐκέτι
41 γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν. Εἶπεν δὲ
πρὸς αὐτοὺς Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυεὶδ

υῖον; αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν Βίβλῳ Ψαλμῶν 42
 Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθογ ἐκ δεξιῶν μου
 ἕως ἄν θῶ τοῦς ἐχθροῦς σου ὑποπόδιον τῶν πο- 43
 δῶν σου.

Δαυεὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱὸς ἐστίν; 44

Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς 45
 Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν 46
 ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς
 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισί- 47
 ας ἐν τοῖς δείπνοις, οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χη-
 ρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται
 περισσότερον κρίμα.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς 1
 βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους.
 εἶδεν δὲ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, 2
 καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ 3
 πλείον πάντων ἔβαλεν· πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισ- 4
 σεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερή-
 ματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς 5
 καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, 6
 ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ
 ὧδε ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγον- 7
 τες Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεί-
 ον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὁ δὲ εἶπεν Βλέπετε 8
 μὴ πλανηθῇτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί
 μου λέγοντες Ἐγὼ εἰμι καὶ Ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πο-
 ρευθῇτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ 9
 ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῇτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι
 πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. Τότε ἔλεγεν αὐ- 10
 τοῖς Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ
 βασιλείαν, σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λοιμοὶ καὶ 11
 λιμοὶ ἔσονται, φόβηθρά τε καὶ ἅπ' οὐρανοῦ σημεία με-
 γάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς 12

τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συνα-
 γωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγε-
 13 μόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς
 14 μαρτύριον. θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν
 15 ἀπολογηθῆναι, ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἥ οὐ
 δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ᾧ πάντες οἱ ἀντικεί-
 16 μενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελ-
 φῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν,
 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. καὶ
 18 θριξὲς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. ἐν τῇ ὑπο-
 20 μονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Ὄταν δὲ ἴδῃτε
 κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἱερουσαλὴμ, τότε γνῶτε
 21 ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
 φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτω-
 22 σαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν,
 23 ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα
 24 τὰ γεγραμμένα. οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς
 25 θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη
 26 μεγάλης ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργῇ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεσοῦνται
 στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη
 πάντα, καὶ Ἱεροσολαὴμ ἔσται πατογμένη ὑπὸ ἐθνῶν,
 25 ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν [καὶ ἔσονται] καιροὶ ἐθνῶν. καὶ
 ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ
 τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἡχοῦς θαλάσσης καὶ
 26 κάλλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας
 τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν
 27 οὐρανῶν σαλευθήσονται. καὶ τότε ὄψονται τὸν γιόν τοῦ
 ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δό-
 28 ξης πολλῆς. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ
 ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίξει ἡ ἀπολύτρωσις
 29 ὑμῶν. Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς Ἴδετε
 30 τὴν συκὴν καὶ πάντα τὰ δένδρα· ὅταν προβάλωσιν ἤδη,
 βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος

ἐστίν· οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώ- 31
σκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ἀμὴν λέγω 32
ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως [ἀν] πάντα γένη-
ται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου 33
οὐ μὴ παρελεύσονται. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε 34
βαρηθῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν ἐν κρεπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερί-
μναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς ἐφνίδιος ἡ ἡμέρα
ἐκείνη ὥς παρ' ἐμοῦ· ἐπισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς 35
καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε 36
δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα
πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἑνὶ τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας 37
ἐξερχόμενος ἠυλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν·
καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν 38
αὐτοῦ.

ἮΓΙΖΕΝ δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη Πά- 1
σχα. Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς 2
ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. Εἰς- 3
ἦλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην,
ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· καὶ ἀπελθὼν συνελάλη- 4
σεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ
αὐτόν. καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. 5
καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι 6
αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ 7
πάσχα· καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν Πο- 8
ρευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ 9
εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ εἶπεν αὐ- 10
τοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ

ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε
 11 αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται· καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκο-
 δεσπότῃ τῆς οἰκίας ὅτι Δέγει σοι ὁ διδάσκαλος· Ποῦ ἐστὶν
 τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;
 12 καὶ ἐκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοι-
 13 μάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ
 14 ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα,
 15 ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. καὶ εἶπεν πρὸς
 αὐτούς· Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν
 16 μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ
 μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θε-
 17 οῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· Λάβετε
 18 τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ
 πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ
 19 βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας
 ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά
 μου [τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν
 20 ἀνάμνησιν. καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι,
 λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί
 21 μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον]. πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ
 22 παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· ὅτι ὁ υἱὸς
 μέν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὠρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ
 23 τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο
 συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο
 24 μέλλων πράσσειν. Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία
 25 ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
 τοῖς· Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ
 26 ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕ-
 τως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ
 27 ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν· τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ
 ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν
 28 εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. Ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες
 29 μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν,

καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, ἵνα ἔσθητε καὶ 30
 πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ
 καθήσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλὰς κρίνοντας τοῦ
 Ἰσραὴλ. Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς 31
 τοῦ σκιδάσαι ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα 32
 μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον
 τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Κύριε, μετὰ σοῦ 33
 ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.
 ὁ δὲ εἶπεν Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσῃ σήμερον ἀλλέ- 34
 κτωρ ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι. Καὶ 35
 εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ
 πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν
 Οὐθενός. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον 36
 ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ
 ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ ὑμῖν 37
 ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό
 Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ
 τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπαν Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ 38
 δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰκανὸν ἐστίν.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ Ὅρος τῶν 39
 Ἑλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ [καὶ] οἱ μαθηταί. γενό- 40
 μενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ
 εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐ- 41
 τῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θείς τὰ γόνατα προσηύχετο
 λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον 42
 ἀπ' ἐμοῦ· πλήν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω.
 [ᾧφθῃ δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 43
 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· καὶ 44
 ἐγένετο ὁ ἰδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαί-
 νοντες ἐπὶ τὴν γῆν.] καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐλ- 45
 θὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς
 λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσ- 46

47 εὔχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν. Ἔτι

αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἰς
 τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ
 48 φιλῆσαι αὐτόν. Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι
 49 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐ-
 τὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ;
 50 καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δούλον καὶ
 51 ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ [ὁ] Ἰησοῦς
 εἶπεν Ἐὰτε ἕως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο
 52 αὐτόν. εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐ-
 τὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους
 Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;
 53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξε-
 τεínaτε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα
 καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

54 Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν
 οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.
 55 περιψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συνακαθισάν-
 56 των ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν. ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν
 παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ
 57 εἶπεν Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν· ὁ δὲ ἠρνήσατο λέ-
 58 γων Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος
 ἰδὼν αὐτὸν ἔφη Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος
 59 ἔφη Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὥσεὶ ὥρας μιᾶς
 ἄλλος τις διυσχυρίζετο λέγων Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος
 60 μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν· εἶπεν δὲ ὁ Πέ-
 τρος Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι
 61 λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ
 κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ
 ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα
 62 φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. [καὶ ἐξελθὼν ἔξω
 63 ἔκλαυσεν πικρῶς.] Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχον-
 64 τες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, καὶ περικαλύψαντες αὐ-

τὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προφήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε; καὶ ἕτερα πολλά βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν. 65

Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ἐὰν ὑμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῇτε. ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ γιὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι. οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρεῖαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Καὶ ἡ ἀναστὰς ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πειλᾶτον. ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὗραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι. ὁ δὲ Πειλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις. ὁ δὲ Πειλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὐρίσκω αἷτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ᾧδε. Πειλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, καὶ ἐπιγνούς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ἐν αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμ-

παίξας περιβαλὼν ἐσθήτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ
 12 Πειλάτῳ. Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε Ἑρῳδῆς καὶ ὁ Πειλά-
 τος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπήρχον γὰρ ἐν
 13 ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς. Πειλάτος δὲ συνκα-
 λεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν
 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς· Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦ-
 τον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν
 ἀνακρίνας οὐθὲν εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν
 15 κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐδὲ Ἑρῳδῆς, ἀνέπεμψεν
 γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν
 16 πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ἀνέ-
 18 κραγον δὲ πανπληθεὶ λέγοντες Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον
 19 δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενο-
 μένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ.
 20 πάλιν δὲ ὁ Πειλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολύ-
 21 σαι τὸν Ἰησοῦν. οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου
 22 σταύρου αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τί γὰρ
 κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον ἐν
 23 αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω, οἱ δὲ ἐπέκειντο
 φωναῖς μεγάλας αἰτούμενοι αὐτὸν Ἰσταυρωθῆναι, καὶ
 24 κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. καὶ Πειλάτος ἐπέκρινεν γενέ-
 25 σθαι τὸ αἶτημα αὐτῶν· ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ
 φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν ὃν ἡτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν
 παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

26 Καὶ ὡς ἰσχυροὶ ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα
 Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυ-
 27 ρὸν φέρειν ὅπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ
 πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἱ ἐκόπτοντο καὶ ἐβρήνουν
 28 αὐτόν. στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν· Θυγατέ-
 ρες Ἱερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς
 29 κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι
 ἐν αἷς ἐροῦσιν· Μακάρια αἱ στεῖραι καὶ αἱ κοιλίαι αἱ
 30 οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἔθρεψαν. τότε ἄρξονται

λέγειν τοῖς ὄρεσιν Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βο-
νοῖς Καλύψατε ἡμᾶς· ὅτι εἰ ἐν^τ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ³¹
ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι ³²
κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. Καὶ ὅτε ³³
ἦλθαν ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύ-
ρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ
ἐξ ἀριστερῶν. [ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, ³⁴
οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν.] Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμά-
τια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον. καὶ ἰστήκει ὁ λαὸς θεω- ³⁵
ρῶν. ἔξεμυκτῆρίζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ἄλ-
λους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ
θεοῦ, ὁ ἐκλεκτός. ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται ³⁶
προσερχόμενοι, ὅςτος προσφέροντες αὐτῷ καὶ λέγοντες Εἰ ³⁷
σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. ἦν δὲ ³⁸
καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥ-
ΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ. Εἰς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ³⁹
ἐβλασφήμει αὐτόν Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυ-
τόν καὶ ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ⁴⁰
ἔφη Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;
καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἅξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβά- ⁴¹
νομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. καὶ ἔλεγεν Ἰη- ⁴²
σοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς εἰς τὴν βασιλείαν σου.
καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ⁴³
ἐν τῷ παραδείσῳ. Καὶ ἦν ἤδη ὥσεί ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ⁴⁴
ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης τοῦ ἡλίου ἐκλεί- ⁴⁵
ποντος, ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. καὶ ⁴⁶
φωνήσας φωνῇ μεγάλη ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς
σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου· τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέ-
πνευσεν. Ἰδὼν δὲ ὁ ἐκατοντάρχης τὸ γινόμενον ἐδόξαζεν ⁴⁷
τὸν θεὸν λέγων Ὅντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.
καὶ πάντες οἱ συνπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ⁴⁸
ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γινόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη
ὑπέστρεφον. ἸΣΤΗΚΕΙΣΑΝ δὲ πάντες οἱ ΓΝΩΣΤΟὶ αὐτῷ ⁴⁹

ἀπὸ μακρόθεν, καὶ [†] γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ βουλευτῆς ὑπάρχων,
51 ἀνὴρ ἁγαθὸς καὶ δίκαιος, — [†] οὗτος οὐκ ἦν συνκατατεθει-
μένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, — ἀπὸ Ἀριμαθαίας
πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ
52 θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ
53 Ἰησοῦ, καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν
αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὕπω κεί-
54 μενος. Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφω-
55 σκεν. Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν
συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνη-
56 μεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοί-
μασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν,
1 τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὀρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνῆμα
2 ἦλθαν φέρουσαι ἅ ἡτοίμασαν ἀρώματα. εὑρον δὲ τὸν
3 λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἰσελθοῦσαι δὲ
4 οὐχ εὑρον τὸ σῶμα [τοῦ κυρίου Ἰησοῦ]. καὶ ἐγένετο ἐν
τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο
5 ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῇτι ἀστραπτούσῃ. ἐμφόβων δὲ
γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν
εἶπαν ᾠς πρὸς αὐτάς Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν
6 νεκρῶν; [οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἡγέρθη.] μνήσθητε ὡς
7 ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων τὸν υἱὸν τοῦ
ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρ-
τωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.
8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέψασαι
9 [ἀπὸ τοῦ μνημείου] ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα
10 καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία
καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐ-
11 ταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. καὶ ἐφάνησαν
ἐνώπιον αὐτῶν ὥσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν

αὐταῖς. [Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ 12
μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ
ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.]

Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευό- 13
μενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίου ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερου-
σαλήμ, ἥ ὄνομα Ἑμμαούς, καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλή- 14
λους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο 15
ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν [καὶ] αὐτὸς Ἰησοῦς
ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρα- 16
τοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγινῶναι αὐτόν. εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς 17
Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους
περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. ἀποκριθεὶς 18
δὲ εἰς ὀνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος
παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν
αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; 19
οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὅς
ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον
τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ὅπως τε παρέδωκεν αὐτόν οἱ 20
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ
ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστίν ὁ 21
μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσιν
τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.
ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενό- 22
μεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα 23
αὐτοῦ ἦλθαν λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακεῖναι, οἱ
λέγουσιν αὐτόν ζῆν. καὶ ἀπῆλθάν τινες τῶν σὺν ἡμῖν 24
ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς αἱ γυναῖκες εἶπον,
αὐτόν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὡ 25
ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς
ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χρι- 26
στὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος 27
ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευ-
σεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. Καὶ 28

ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσε-
 29 ποιήσατο πορρώτερον πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο
 αὐτὸν λέγοντες Μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν
 ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἡδὴ ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μέναι
 30 σὺν αὐτοῖς. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν
 μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπε-
 31 δίδου αὐτοῖς· αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ
 ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.
 32 καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομέ-
 νη ἦν[†] ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς
 33 γραφάς; Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέ-
 στρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἡθροισμένους τοὺς
 34 ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη
 35 ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν
 τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρ-
 36 του. Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν
 37 μέσῳ αὐτῶν [[καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν]]. Ἕπτοηθέντες[†]
 38 δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ
 εἶπεν αὐτοῖς Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλο-
 39 γισμοὶ ἀναβαίνουνσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; Ἴδετε τὰς χεῖράς
 μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ
 με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς
 40 ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. [[καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς
 41 χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.]] Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ
 τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς Ἔχετε τι βρώ-
 42 σιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος·
 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν. Εἶπεν δὲ
 44 πρὸς αὐτοὺς Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς
 ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα
 ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ τοῖς προφήταις καὶ Ψαλμοῖς
 45 περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι
 46 τὰς γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται πα-

θεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἅφε- 47
σιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, — ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερου-
σαλὴμ· ὑμεῖς ἰσχυροὶ μαρτυρεῖς τούτων. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω 48
τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθί- 49
σατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας 50
τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ 51
εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν [[καὶ ἀνεφέρετο εἰς
τὸν οὐρανόν]]. καὶ αὐτοὶ [[προσκυνήσαντες αὐτὸν]] ὑπέ- 52
στρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ᾤσαν 53
διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

47 καὶ | ἔθνη· ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ ὑμεῖς

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

1 ΕΝ ΑΡΧΗ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν,
 2 καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ
 3 πρὸς τὸν θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ
 4 ἐγένετο οὐδὲ ἓν. ὁ γέγονεν ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ
 5 ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
 6 καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος
 7 ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης· οὗτος ἦλθεν
 8 εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες
 9 πιστεῦσωσιν δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα
 10 μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ
 11 φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν
 12 τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος
 13 αὐτὸν οὐκ ἔγνω. Ἐἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ
 14 παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν
 15 τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελή-
 ματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ
 ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασά-
 μεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός,
 15 πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας· (Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ
 αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων — οὗτος ἦν ὁ εἰπών — Ὁ ὀπί-
 σσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου

3, 4 ἐν ᾧ γέγονεν. ἐν

11 εἰς

15 λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· ὁ

7. λέγων Οὗτος ἦν ὃν εἶπον Ὁ

ἦν·) ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβο- 16
μεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως 17
ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένε-
το. θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν 18
εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου ὅτε ἀπέστει- 19
λαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ
Λευεῖτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγη- 20
σεν καὶ οὐκ ἡρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ
ὁ χριστός· καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; [σὺ] Ἥλείας εἶ; 21
καὶ λέγει· Οὐκ εἰμὶ. Ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη
Οὐ· εἶπαν οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισιν δώμεν τοῖς 22
πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη Ἐγὼ 23
φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Εὔθύνετε τὴν ὁδὸν
Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαίας ὁ προφήτης. Καὶ ἀπεσταλ- 24
μένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν καὶ 25
εἶπαν αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς οὐδὲ
Ἥλείας οὐδὲ ὁ προφήτης; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης 26
λέγων· Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν
ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ [ἐγὼ] 27
ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. Ταῦ- 28
τα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ
Ἰωάννης βαπτίζων. Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν 29
Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς
τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστιν· 30
ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὁπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπρο-
σθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν· καγὼ οὐκ ᾔδειν 31
αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο ἦλθον
ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης 32
λέγων ὅτι· Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστε-
ρὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν· καγὼ οὐκ ᾔδειν 33
αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι
εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον

ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ·
 34 καὶ γὰρ ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς
 τοῦ θεοῦ. ✓

35 Τῇ ἐπαύριον πάλιν ἰσθῆκει Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθη-
 36 τῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι
 37 λέγει Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθη-
 38 ταὶ αὐτοῦ¹ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. στρα-
 φεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας
 λέγει αὐτοῖς Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββεῖ,
 (ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον Διδάσκαλε,) ποῦ μένεις;
 39 λέγει αὐτοῖς Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν
 ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην·
 40 ὥρα ἦν ὡς δεκάτῃ. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος
 Πέτρου εἰς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ
 41 ἀκολουθησάντων αὐτῷ· εὕρισκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν
 τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὕρηκαμεν τὸν Μεσσίαν
 42 (ὃ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός). ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς
 τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Σὺ εἶ
 Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς (ὃ ἐρμηνεύεται
 43 Πέτρος). Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς
 τὴν Γαλιλαίαν. καὶ εὕρισκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ὁ
 44 Ἰησοῦς Ἀκολούθει μοι. ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθ-
 45 σαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. εὕρισκει
 Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ Ὁν ἔγραψεν
 Μωυσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὕρηκαμεν, Ἰησοῦν
 46 υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. καὶ εἶπεν αὐτῷ Να-
 θαναήλ Ἐκ Ναζαρέτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει
 47 αὐτῷ ὁ Φίλιππος Ἔρχου καὶ ἴδε. εἶδεν Ἰησοῦς τὸν
 Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἴδε
 48 ἀληθῶς Ἰσραηλείτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. λέγει αὐτῷ
 Ναθαναήλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν
 49 συκὴν εἰδὼν σε. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ Ῥαββεῖ, σὺ

εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ. ἀπεκρίθη 50
 Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἰπὸν σοι ὅτι εἰδὼν σε ὑπο-
 κάτω τῆς σукῆς πιστεύεις; μείζω τούτων ὅψῃ. καὶ λέγει 51
 αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνε-
 φγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ
 καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

✓ Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς 1
 Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ 2
 ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερή- 3
 σαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον
 οὐκ ἔχουσιν· καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Τί ἐμοὶ καὶ σοί, 4
 γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς 5
 διακόνοις Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ 6
 λίθιναι ὑδρίαι ἐξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κεί-
 μεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει αὐτοῖς 7
 ὁ Ἰησοῦς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος· καὶ ἐγέμισαν
 αὐτὰς ἕως ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ 8
 φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· οἱ δὲ ἤνεγκαν. ὡς δὲ ἐγένετο 9
 ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει
 πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἡντληκότες τὸ ὕδωρ,
 φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς 10
 ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυ-
 σθῶσιν τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως
 ἄρτι. Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν 11
 Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ
 ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

ΜΕΤΑ ΤΟΥΤΟ κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ 12
 μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ
 ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς 13

14 Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πω-
 λούντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερ-
 15 ματιστὰς καθημένους, καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων
 πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς
 βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὰ κέρματα καὶ τὰς
 16 τραπέζας ἀνέτρεψεν, καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν
 εἶπεν Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ
 17 πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. Ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ
 αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου
 18 καταφάγεται με. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
 εἶπαν αὐτῷ Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
 19 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Λύσατε τὸν ναὸν τοῦ-
 20 τον καὶ [ἐν] τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπαν οὖν οἱ
 Ἰουδαῖοι Τεσσεράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς
 21 οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ
 22 ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὅτε οὖν
 ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο
 ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν
 ὁ Ἰησοῦς.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ
 ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες
 24 αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν
 25 αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας καὶ ὅτι οὐ
 χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς
 γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα
 2 αὐτῷ, ἀρχῶν τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυ-
 κτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββεί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλή-
 λυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα
 3 ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἡ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη
 Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις
 γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
 4 λέγει πρὸς αὐτὸν [ὁ] Νικόδημος Πῶς δύναται ἄνθρωπος

γεννηθῆναι γέρων ὦν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μη-
 τρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ἀπεκρί- 5
 θη [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ
 ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βα-
 σιλείαν τοῦ θεοῦ. τὸ γεγεννημένων ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ 6
 ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν.
 μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. 7
 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, 8
 ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως
 ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ἀπεκρίθη 9
 Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ 10
 Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι 11
 ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν
 μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν 12
 καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύ-
 σετε; καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ 13
 τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. καὶ καθὼς 14
 Μωυσῆς ὑψώσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι
 δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχη 15
 ζωὴν αἰώνιον. Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν 16
 κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ
 πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον.
 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνη 17
 τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ὁ πιστεύων 18
 εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται. ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ
 πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ.
 αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον 19
 καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν
 γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα. πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσ- 20
 σων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ
 ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται 21
 πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν θεῷ

ἐστὶν εἰργασμένα.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς
τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβά-
23 πτιζεν. ἦν δὲ καὶ [ὁ] Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ
Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ
24 ἐβαπτίζοντο. οὐπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν
25 Ἰωάννης. Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου
26 μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν
Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββει, ὅς ἦν μετὰ σοῦ πέραν
τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ
27 πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν
Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν ἂν μὴ ᾗ δεδομένον
28 αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον
[ἐγώ] Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος
29 εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν·
ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ
χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ
30 ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ ἀξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦ-
31 σθαι. Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων
ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν καὶ ἐκ τῆς γῆς
λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἑπάνω πάντων ἐστίν·
32 ὁ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν τοῦτο ἁμαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν
33 αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν
34 ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν
ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν
35 τὸ πνεῦμα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν
36 ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν
αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ
τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι
Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει [ἡ] Ἰωά-
2 νης, — καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μα-

θηται αὐτοῦ, — ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν 3
 εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Ἦδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σα- 4
 μαρίας. ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγομένην 5
 Συχάρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ [τῷ] Ἰωσήφ
 τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς 6
 κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ
 πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀν- 7
 τλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πεῖν· οἱ γὰρ 8
 μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλίθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς
 ἀγοράσωσιν. λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις Πῶς 9
 σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναῖκός Σαμα-
 ρεΐτιδος οὔσης; [οὐ γὰρ συνχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις.]
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ 10
 θεοῦ καὶ τίς ἐστίν ὁ λέγων σοι Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτη-
 σας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἅν σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ Κύ- 11
 ριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ·
 πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πα- 12
 τρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ
 αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ;
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ 13
 ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος 14
 οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ
 ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἄλλο-
 μένου εἰς ζῶην αἰώνιον. λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ Κύριε, 15
 δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι
 ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ Ὑπαγε φώνησόν σου τὸν 16
 ἄνδρα καὶ ἔλθ' ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν [αὐ- 17
 τῷ] Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Καλῶς εἶπες
 ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν 18
 ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει 19
 αὐτῷ ἡ γυνὴ Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ. οἱ 20
 πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς
 λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὃπου προσκυ-

21 νείν δεῖ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι
 ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύ-
 22 μοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶ-
 दाτε, ἡμεῖς προσκυνούμεν ὃ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ
 23 τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε
 οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύ-
 ματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ γὰρ ὁ πατήρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς
 24 προσκυνούντας αὐτόν· πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνούν-
 25 τας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει
 αὐτῷ ἡ γυνή Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος
 26 Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. λέγει
 27 αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. Καὶ
 ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι
 μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπεν Τί ζητεῖς; ἢ
 28 Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ
 γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις
 29 Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα·
 30 μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ
 31 ἦρχοντο πρὸς αὐτόν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων
 32 αὐτόν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββεῖ, φάγε. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε.
 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους Μή τις ἤνεγκεν
 34 αὐτῷ φαγεῖν; λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐμὸν βρώμά ἐστιν
 ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω
 35 αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι τετράμηνός
 ἐστίν καὶ ὁ θερισμός ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε
 τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαί
 36 εἰσιν πρὸς θερισμόν· ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει
 καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ
 37 χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστίν ἀλη-
 θινὸς ὅτι ἄλλος ἐστίν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων·
 38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε·
 ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσ-

εληλύθατε. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολ- 39
 λοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον
 τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι Εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποί-
 ησα. ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων 40
 αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας.
 καὶ πολλῶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, 41
 τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον [ὅτι] Οὐκέτι διὰ τὴν ῥῆν λαλίαν 42
 πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός
 ἐστὶν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλι- 43
 λαίαν· αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν 44
 τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν 45
 Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες
 ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ
 ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς 46
 τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ
 οἶνον. ῥα καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἡσθένει ἐν
 Καφαρναούμ· οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς 47
 Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ
 ἡρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἥμελ-
 λεν γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν 48
 Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ ῥιστεύσητε. ῥ
 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς Κύριε, κατάβηθι πρὶν 49
 ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πο- 50
 ρεῖον· ὁ υἱὸς σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ
 ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ 51
 καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ὑπῆντησαν αὐτῷ λέγοντες
 ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν 52
 ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν· εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι Ἐχθὲς
 ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ 53
 πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ
 υἱὸς σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

54 Τοῦτο [δέ] πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

1 META TAYTA ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη
2 Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύ-
μοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη
3 Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέντε στοὰς ἔχουσα· ἐν ταύταις
κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξη-
5 ρῶν. ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα [καὶ] ὀκτὼ ἔτη
6 ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατα-
κεείμενον, καὶ γνούς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει
7 αὐτῷ Θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν
Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ
με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ
8 ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐγειρε ἄρον
9 τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως ἐγένετο
ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περι-
επάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
10 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ Σάββατόν
11 ἔστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράβαττον. ὃς δὲ
ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι εἶπεν
12 Ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν αὐ-
τόν Τίς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι Ἄρον καὶ περι-
13 πάτει; ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστίν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς
14 ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. Μετὰ ταῦτα εὗρί-
σκει αὐτὸν [ὁ] Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἴδε
ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι
15 γένηται. ἀπήλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰου-
16 δαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ
τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν ὅτι ταῦτα ἐποίει
17 ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς Ὁ πατήρ μου

ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μάλ- 18
 λον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν ὅτι οὐ μόνον
 ἔλυε τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ πατέρα ἰδίου ἔλεγε τὸν θεόν,
 ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. Ἀπεκρίνατο οὖν [ὁ Ἰησοῦς] 19
 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ
 υἱὸς ποιεῖν ἅψ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἢ μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα
 ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως
 ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν 20
 αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα,
 ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς 21
 νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.
 οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδέν, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν 22
 δέδωκεν τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι 23
 τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα
 τὸν πέμψαντα αὐτόν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν 24
 λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν
 αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ
 τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι 25
 ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς
 φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν.
 ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ 26
 ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ 27
 κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. μὴ θαυμάζετε 28
 τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις
 ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ 29
 ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ ᾤ τὰ φαῦλα πρά-
 ξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν 30
 ἅπ' ἑμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ
 δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ
 θέλημα τοῦ πέμψαντός με. Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ 31
 περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· ἄλλος 32
 ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν
 ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπεστάλκατε 33

34 πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· ἐγὼ δὲ οὐ
 παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω
 35 ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ
 φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν
 36 τῷ φωτὶ αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ
 Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω
 αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ
 37 πατήρ με ἀπέσταλκεν, καὶ ὁ πέμψας με πατήρ ἐκεῖνος
 μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὐτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκη-
 38 κύατε οὐτε εἶδος αὐτοῦ ἐωράκατε, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ
 οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος τού-
 39 τῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς
 δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζῶν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ
 40 μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με
 41 ἵνα ζῶν ἔχητε. Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω,
 42 ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε
 43 ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου
 καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ
 44 ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε. πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι,
 δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ
 45 τοῦ μόνου [θεοῦ] οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγο-
 ρήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν
 46 Μωυσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωυ-
 σεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγρα-
 47 ψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς
 ἐμοῖς ῥήμασιν ᾿πιστεύετε᾿;

1 Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης
 2 τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος
 πολὺς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούν-
 3 τών. ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο
 4 μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἢ
 5 ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς

καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέγει
 πρὸς Φίλιππον Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν
 οὗτοι; τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ ᾔδει
 τί ἔμελλεν ποιεῖν. ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος Διακοσίων 7
 δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκούσιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος βραχὺ
 λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἓκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας 3
 ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου Ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς 9
 ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα
 τί ἐστὶν εἰς τοσούτους; εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ποιήσατε τοὺς 10
 ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ.
 ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι.
 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας διέ- 11
 δωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον
 ᾔθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 12
 Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπό-
 ληται. συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους 13
 κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσ-
 σευσαν τοῖς βεβρωκόσιν. Οἱ οὖν ἄνθρωποι 14
 ἰδόντες ἃ ἐποίησεν σημεῖα ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν
 ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. Ἰησοῦς 15
 οὖν γινὼς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν ἵνα
 ποιήσωσιν βασιλέα ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς
 μόνος. Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μα- 16
 θηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον 17
 ἦρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία
 ἦδη ἐγεγόνει καὶ οὐπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,
 ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο. ἐλη- 18
 λακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεω- 19
 ροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ
 ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει 20
 αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. ᾔθελον οὖν λαβεῖν 21
 αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς
 γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης
 εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν, καὶ ὅτι οὐ
 συνεισηλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον
 23 ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· ἀλλὰ ἦλθεν πλοῖα
 ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον
 24 εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι
 Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν
 αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦν-
 25 τες τὸν Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης
 26 εἶπον αὐτῷ Ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με
 οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ
 27 ἔχορτάσθητε· ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρώσιν τὴν ἀπολλυμένην
 ἀλλὰ τὴν βρώσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς
 τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγι-
 28 σεν ὁ θεός. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιῶμεν ἵνα ἔργα-
 29 ζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν
 αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἵνα πιστεύητε εἰς
 30 ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ
 31 σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάξῃ; οἱ
 πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστιν
 γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς
 32 φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν, οὐ Μωυσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
 ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 33 τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων
 34 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς
 35 αὐτόν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος
 πρὸς ἐμέ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ
 36 διψήσῃ πώποτε. ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ [με]
 37 καὶ οὐ πιστεύετε. Πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατήρ πρὸς ἐμέ
 38 ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ὅτι

καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με· τοῦτο δέ ἐστιν 39 τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου ἵνα πᾶς ὁ θεω- 40 ρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. Ἐγὼ γ- 41 γυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔλεγον Ὁὐχὶ 42 οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρα- 43 νοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ 44 γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με 45 ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν, καὶ ἐγὼ ἀνα- στήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστιν γεγραμμένον ἐν 46 τοῖς προφήταις Καὶ ἔσονται πάντες διδασκτοὶ θεοῦ· πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἐώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ [τοῦ] 47 θεοῦ, οὗτος ἐώρακεν τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 48 ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 49 οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέ- 50 θανον· οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα 51 τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ· ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐὰν τις φάγῃ 52 ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου 53 ζωῆς. Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰου- 54 δαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα [αὐτοῦ] φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν 55 λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώ- που καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἶμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἶμα ἔχει ζωὴν 56 αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· ἡ γὰρ

σάρξ μου ἀληθῆς ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῆς
 56 ἐστὶ πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ
 57 αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. καθὼς ἀπέστειλέν με
 ὁ ζῶν πατὴρ καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με
 58 καὶ κεῖνος ζήσκει δι' ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ
 καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώ-
 59 γων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσκει εἰς τὸν αἰῶνα. Ταῦτα εἶπεν
 60 ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.

Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν Σκλη-
 ρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;
 61 εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;
 62 ἂν οὖν θεωρῇτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου
 63 ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ
 οὐκ ὠφέλει οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά
 64 ἐστὶν καὶ ζωὴ ἐστίν· ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἱ οὐ πι-
 στεύουσιν. Ἦιδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ
 65 πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. καὶ ἔλεγεν
 Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με
 66 ἂν μὴ ἢ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός. Ἐκ

τούτου πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπί-
 67 σω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς
 68 τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη αὐ-
 τῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα
 69 ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκα-
 70 μεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς
 Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διά-
 71 βολός ἐστιν. ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου·
 οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.

ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ περιεπάτει [ὁ] Ἰησοῦς ἐν τῇ

Γαλιλαία, οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐξή-
 τουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν 2
 Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ 3
 αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν,
 ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσουσιν [σου] τὰ ἔργα ἃ ποιεῖς·
 οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρη- 4
 σίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.
 οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευόν εἰς αὐτόν. λέγει οὖν 5
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕπω πάρεστιν, ὁ δὲ
 καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτε ἐστίν ἑτοιμος. οὐ δύναται ὁ 7
 κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ
 αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε 8
 εἰς τὴν ἑορτὴν· ἐγὼ οὕπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύ-
 την, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὕπω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ 9
 εἰπὼν αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. Ὡς 10
 δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ
 αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερώς ἀλλὰ ὡς ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν 11
 Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ
 ἐστὶν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολλὸς ἐν 12
 τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθὸς ἐστίν, ἄλλοι [δὲ]
 ἔλεγον Οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι 13
 παρρησία ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰου-
 δαίων.

Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ 14
 ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγον- 15
 τες Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; ἀπε- 16
 κρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔ-
 στιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέ- 17
 λημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ
 τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἐαν- 18
 τοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν
 δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθὴς ἐστίν καὶ
 ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ Μωυσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν 19

νόμου; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε
20 ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε
21 ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὁ ἐν
22 ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωυσῆς
δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως
ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, — καὶ [ἐν] σαββάτῳ περιτέμνετε
23 ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμβάνει [ὁ] ἄνθρωπος ἐν σαβ-
βάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι
24 ὅλον ἄνθρωπον ὑγίη ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε
25 κατ' ὕψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε. Ὁ Ε-
λεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν Ἱεροσολυμειτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν
26 ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἶδε παρρησία λαλεῖ καὶ
οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν· μὴ ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχον-
27 τες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν
ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν
28 ἐστίν. Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων [ὁ] Ἰησοῦς καὶ
λέγων Καὶ ἐγὼ οἶδατε καὶ οἶδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυ-
τοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν
29 ὑμεῖς οὐκ οἶδατε· ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμί κα-
30 κείνός με ἀπέστειλεν. Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ
οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐληλύθει
31 ἡ ὥρα αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς
αὐτόν, καὶ ἔλεγον Ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μὴ πλείονα ση-
32 μεῖα ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν; Ἦκουσαν
οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ
ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα
33 πιάσωσιν αὐτόν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἔτι χρόνον μικρὸν
34 μεθ' ὑμῶν εἰμί καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ζητή-
σετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετετέ με, καὶ ὅπου εἰμί ἐγὼ ὑμεῖς οὐ
35 δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς Πού
οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν;
μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι
36 καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας; τίς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος ὃν

εἶπε Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετέ με καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθεῖν;

Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς ἰσθή- 37
κει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξεν λέγων Ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω
πρὸς με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ 38
γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδα-
τος ζῶντος. Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος ὁ 39
ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὐπω
γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐπω ἐδοξάσθη. Ἐκ τοῦ 40
ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον [ὅτι] Οὗ-
τός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός 41
ἐστιν ὁ χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας
ὁ χριστὸς ἔρχεται; οὐχ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρ- 42
ματος Δαυεὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν
Δαυεὶδ, ἔρχεται ὁ χριστός; σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ 43
ὄχλῳ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν. 44
ἀλλ' οὐδεὶς ἔβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. Ἦλ- 45
θον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους,
καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν;
ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως 46
ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν [αὐτοῖς] οἱ Φαρισαῖοι Μὴ 47
καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευ- 48
σεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος 49
ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. λέγει Νικόδη- 50
μος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν πρότερον, εἰς ὧν
ἐξ αὐτῶν Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν 51
μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῶ τί ποιεῖ; ἀπε- 52
κρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας
εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης
οὐκ ἐγείρεται.†

Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν [ὁ] Ἰησοῦς λέγων Ἐγώ 12
εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν μοι οὐ μὴ περι-

πατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.
 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυ-
 14 ρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
 καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ,
 ἡ ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον
 καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι
 15 ἢ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ
 16 κρίνω οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ
 ἀληθινή ἐστιν, ὅτι ὁ μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμ-
 17 ψας με [πατήρ]. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγρα-
 18 πται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγὼ
 εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ
 19 ὁ πέμψας με πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστὶν ὁ
 πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμέ οἴδατε οὔτε τὸν
 πατέρα μου· εἰ ἐμέ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν
 20 ᾔδειτε. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ
 διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω
 ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.
 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ
 με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ
 22 ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰου-
 δαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπά-
 23 γω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς
 ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τού-
 24 του τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τού-
 του. εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις
 ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι Ἐγὼ εἰμί, ἀποθανεῖσθε
 25 ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ;
 εἶπεν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν;
 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας
 με ἀληθής ἐστιν, καὶ γὰρ ἡ ἡκουσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα λαλῶ
 27 εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς

14 ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστιν

24 ἐγὼ εἰμί

25 ὑμῖν.

ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν 28
 τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἔγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐ-
 μαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατὴρ
 ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀ- 29
 φῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάν-
 τοτε. Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐ- 30
 τόν.
 Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπι- 31
 στευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λό-
 γῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστε, καὶ γνώσεσθε 32
 τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρί- 33
 θησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδεὶς
 δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι
 γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν 34
 λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν
 [τῆς ἁμαρτίας]· ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν 35
 αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. εἰ οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς 36
 ἐλευθερώσῃ, ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. οἶδα ὅτι σπέρμα 37
 Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος
 ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἀ ἐγὼ ἐώρακα παρὰ τῷ πα- 38
 τρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἀ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς
 ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν 39
 Ἀβραάμ ἐστίν. λέγει αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ
 Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ποιεῖτε· νῦν δὲ 40
 ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν
 λελάληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ
 οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 41
 εἶπαν αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεννήθημεν· ἔνα
 πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. εἶπεν αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Εἰ 42
 ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν ἡγαπᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ
 θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα,
 ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. διὰ τί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν 43
 οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.
 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας 44

τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτό-
 νος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι
 οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν
 45 ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐγὼ
 46 δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. τίς ἐξ ὑμῶν
 ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί
 47 ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ
 θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ
 48 οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ
 καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον
 49 ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ
 50 τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ
 51 ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. Ἀμὴν
 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον
 52 οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰου-
 δαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέ-
 θανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν
 λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν
 53 αἰῶνα· μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις
 ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν
 54 ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ
 δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατὴρ μου ὁ δοξάζων με,
 55 ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἁθεὸς ὑμῶν ἐστίν, καὶ οὐκ ἐγνώκατε
 αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· κἂν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐ-
 τόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ
 56 τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλ-
 λιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ
 57 ἐχάρη. εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα
 58 ἔτη οὕπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; εἶπεν αὐτοῖς
 Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι
 59 ἐγὼ εἰμί. ἦσαν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν·
 Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς.

καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Ῥαββεὶ, 2
 τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;
 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς 3
 αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ.
 ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως 4
 ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.
 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν 5
 ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ
 ἐπέθηκεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ 7
 εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ
 Σιλωάμ (ὃ ἐρμηνεύεται Ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ
 ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. Οἱ οὖν γείτονες καὶ 8
 οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον
 Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ἄλλοι ἔλε- 9
 γον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος
 αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι. ἔλεγον οὖν 10
 αὐτῷ Πῶς [οὖν] ἠνεώχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπε- 11
 κρίθη ἐκεῖνος Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν
 ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι
 ὅτι Ὑπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ
 νιψάμενος ἀνέβλεψα. καὶ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖ- 12
 νος; λέγει Οὐκ οἶδα. Ἀγουσιν αὐτὸν πρὸς 13
 τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ 14
 ἡμέρα τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ
 τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρι- 15
 σαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθη-
 κέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνίψαμην, καὶ βλέπω.
 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ 16
 θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι [δὲ]
 ἔλεγον Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα ση-
 μεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. λέγουσιν οὖν 17
 τῷ τυφλῷ πάλιν Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέωξέν
 σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν.

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν
 τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς
 19 αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες
 Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεν-
 20 νήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς
 αὐτοῦ καὶ εἶπαν Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν
 21 καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν,
 ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν·
 αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει.
 22 ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους,
 ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολο-
 23 γήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. διὰ τοῦτο οἱ
 γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι Ἑλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἔπερωτή-
 24 σατε. Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν
 τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἶδα-
 25 μεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτωλός ἐστιν. ἀπεκρίθη
 οὖν ἐκεῖνος Εἰ ἀμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα ὅτι
 26 τυφλὸς ὦν ἄρτι βλέπω. εἶπαν οὖν αὐτῷ Τί ἐποίησέν
 27 σοι; πῶς ἤνοιξέν σοι τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐ-
 τοῖς Εἶπον ὑμῖν ἥδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί [†] πάλιν θέλετε
 ἀκοῦειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;
 28 καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν Σὺ μαθητὴς εἰ ἐκείνου,
 29 ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμέν μαθηταί· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι
 Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν
 30 ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν τού-
 τῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν
 31 ἐστίν, καὶ ἠνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἶδαμεν ὅτι ὁ
 θεὸς ἀμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῇς ἢ καὶ
 32 τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠ-
 κούσθη ὅτι ἠνέωξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημέ-
 33 νου· εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἡδύνατο ποιεῖν οὐδέν.
 34 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννή-
 θης ὁλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν

ἔξω. Ἦκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, 35
καὶ εὐρών αὐτὸν εἶπεν Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-
που; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος [καὶ εἶπεν] Καὶ τίς ἐστίν, κύριε, ἵνα 36
πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Καὶ ὥρακας 37
αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη Πι- 38
στεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς 39
Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ
βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. 40
Ἦκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ
εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν αὐτοῖς [ὁ] 41
Ἰησοῦς Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἵχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγε-
τε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει. Ἀ- 1
μὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς
τὴν αὐλήν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν
ἐκεῖνος κλέπτῃς ἐστὶν καὶ ληστής· ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ 2
τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶν τῶν προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς 3
ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ
ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. ὅταν τὰ 4
ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ
πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ·
ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν ἀλλὰ φεύξονται 5
ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.
Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ 6
οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ὃ ἐλάλει αὐτοῖς. Εἶπεν 7
οὖν πάλιν [ὁ] Ἰησοῦς Ἀμὴν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγὼ εἰμι ἡ
θύρα τῶν προβάτων. πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται 8
εἰσὶν καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ 9
εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει. ὁ κλέ- 10
πτῃς οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ·
ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζῶν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. Ἐγὼ 11
εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν 12

ποιμὴν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον
 13 ἐρχόμενον καὶ ἀφήσιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, — καὶ ὁ
 14 λύκος ἀρπάξει αὐτὰ καὶ σκορπίζει, — ὅτι μισθωτός ἐστιν
 15 καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν
 ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμὰ,
 16 καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ
 τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρό-
 17 βατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κακεῖνα δεῖ με
 ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται
 18 μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατήρ ἀγαπᾷ
 ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.
 19 οὐδεὶς ἦρεν αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀ-
 π' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θείναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω
 πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
 20 τοῦ πατρός μου. Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν
 τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. ἔλεγον δὲ πολλοὶ
 21 ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;
 ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου·
 μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

22 Ἐγένετο τότε τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· χει-
 23 μὼν ἦν, καὶ περιεπάτει [ὁ] Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ
 24 στοᾷ τοῦ Σολομώνος. Ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι
 καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ
 25 σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς
 [ὁ] Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ
 ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ
 26 ἐμοῦ· ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προ-
 27 βάτων τῶν ἐμῶν. τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου
 ἀκούουσιν, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι,
 28 καὶ γὰρ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλυνται
 εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός
 29 μου. ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέν μοι πάντων μερίζον ἐστίν,

καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς.
 ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν. Ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ ³⁰
 Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰη- ³¹
 σουὶς Πολλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν καλὰ ἐκ τοῦ πατρὸς· διὰ
 ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμέ λιθάσετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ ³³
 Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ
 βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν.
 ἀπεκρίθη αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν ³⁴
 τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε; εἰ ἐκεῖ- ³⁵
 νους εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ
 δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέ- ³⁶
 στειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς,
 ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμί; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ ³⁷
 πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ ³⁸
 πιστεύητε τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε
 ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ καὶ γὰρ ἐν τῷ πατρί. Ἐζήτουν [οὖν] ³⁹
 αὐτὸν πάλιν πιάσαι· καὶ ἐξήλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ⁴⁰
 ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμενον ἐκεῖ.
 καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ⁴¹
 μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης
 περὶ τούτου ἀληθὴ ἦν. καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ⁴²
 ἐκεῖ.

Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας ἐκ τῆς ¹
 κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ ²
 Μαριάμ ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς
 πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος
 ἡσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγου- ³
 σαι Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη- ⁴
 σουὶς εἶπεν Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον
 ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ
 θεοῦ δι' αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ ⁵
 τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς οὖν ἤκουσεν ⁶

ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν τῷ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας·
7 ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς Ἀγωμεν εἰς τὴν
8 Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ῥαββεῖ,
νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις
9 ἐκεῖ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὐχὶ δώδεκα ὥραί εἰσιν τῆς ἡμέ-
ρας; εἴαν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ
10 φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· εἴαν δέ τις περιπατῇ ἐν
τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.
11 ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φί-
λος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν.
12 εἶπαν οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθή-
13 σεται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.
14 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέ-
15 θανεν, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην
16 ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγό-
μενος Δίδυμος τοῖς συνμαθηταῖς Ἀγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα
17 ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς
εὑρεν αὐτὸν τέσσαρας ἤδη ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.
18 ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων
19 δεκαπέντε. πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς
τὴν Μάρθαν καὶ Μαριάμ ἵνα παραμυθίσωνται αὐτὰς
20 περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς
ἔρχεται ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριάμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο.
21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν Κύριε, εἰ ἡς ὧδε
22 οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου· καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν
23 αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς
24 Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα
ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή·
26 ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ καὶ ἀποθάνῃ ζήσεται, καὶ πᾶς ὁ ζῶν
καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύ-
27 εις τοῦτο; λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι

σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
 καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ τὴν 28
 ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἶπασα Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ
 φωνεῖ σε. ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν ἠγέρθη ταχὺ καὶ ἦρχετο 29
 πρὸς αὐτόν· οὐπω δὲ ἐλλήλυθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, 30
 ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπῆντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα.
 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παρα- 31
 μυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη
 καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ
 μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου 32
 ἦν Ἰησοῦς ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας,
 λέγουσα αὐτῷ Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ
 ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς 33
 συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας ἐνεβριμήσατο τῷ
 πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, καὶ εἶπεν Ποῦ τεθείκατε 34
 αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. ἐδάκρυ- 35
 σεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Ἴδε πῶς ἐφίλει 36
 αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Οὐκ ἐδύνατο οὗτος 37
 ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ
 οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν 38
 ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος
 ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ Ἰησοῦς Ἀρατε τὸν λίθον. 39
 λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα Κύ-
 ριε, ἥδη ὄζει, τεταρταῖος γάρ ἐστιν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰη- 40
 σοῦς Οὐκ εἰπὸν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν
 τοῦ θεοῦ; ἦραν οὖν τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς 41
 ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι
 ἤκουσάς μου, ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· 42
 ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστώτα εἶπον ἵνα πιστεύσωσιν
 ὅτι σὺ με ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνὴ μεγάλη 43
 ἐκραύγασεν Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς 44
 δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις
 αὐτοῦ σουδαρίφ περιεδέδετο. λέγει [ὁ] Ἰησοῦς αὐτοῖς

45 Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν. Πολ-
 λοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ
 46 καὶ θεασάμενοι τὸ ἔποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· τινὲς
 δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν
 47 αὐτοῖς ἃ ἔποίησεν Ἰησοῦς. Συνήγαγον οὖν οἱ
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί
 48 ποιούμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; ἔαν
 ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ
 ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον
 49 καὶ τὸ ἔθνος. εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Κμαίφας, ἀρχιερεὺς ὢν
 τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε
 50 οὐδέν, οὐδὲ λογίξεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος
 ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόλη-
 51 ται. Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν
 τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς
 52 ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους
 μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα
 53 συναγάγῃ εἰς ἓν. Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύ-
 σαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰου-
 δαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς
 ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ ἔμεινεν μετὰ
 55 τῶν μαθητῶν. Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων,
 καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας
 56 πρὸ τοῦ πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν
 τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστη-
 κότες· Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;
 57 δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς
 ἵνα ἐάν τις γινῶ πού ἐστὶν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐ-
 τόν.

1 Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς
 Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς.
 2 ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει,

ὁ δὲ Λάζαρος εἰς ἣν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ· ἡ 3
οὖν Μαριὰμ λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυ-
τίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας [τοῦ] Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς
θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ
τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου. λέγει [δὲ] Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης 4
εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι Διὰ 5
τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ
ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν 6
ἔμελεν αὐτῷ ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκο-
μον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰη- 7
σοῦς Ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφια-
σμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε 8
μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἐγὼ 9
οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ
ἦλθαν οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λά-
ζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλευσάντο δὲ οἱ 10
ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολ- 11
λοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν
Ἰησοῦν.

Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, 12
ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον 13
τὰ βαῖα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ,
καὶ ἐκραύγαζον

Ὡσαννά,

εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου,
καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ.

εὐρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνᾶριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς 14
ἐστὶν γεγραμμένον

Μὴ φοβοῦ, θῡγάτηρ Σιών·

15

ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σοῦ ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅ- 16
τε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐ-

- 17 τῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ἐμαρτύρει
 οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν
 18 ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο
 καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν
 19 πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς
 ἑαυτούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος
 ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.
 20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα
 21 προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσήλθαν Φι-
 λίπῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων
 22 αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, θέλομέν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ἔρ-
 χεται ὁ Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας
 23 καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς
 ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ
 24 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ
 κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος
 25 μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν
 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.
 26 ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ
 ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐὰν τις ἐμοὶ
 27 διακονῇ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχὴ μου τετά-
 ρακται, καὶ τί εἶπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας
 ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.
 28 πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ
 29 οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ὁ [οὖν] ὄχλος
 ὁ ἐστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι
 30 ἔλεγον Ἀγγελοὺς αὐτῷ λελάληκεν. ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν
 Ἰησοῦς· Οὐ δι' ἐμέ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.
 31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ
 32 κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω· καὶ γὰρ ἂν ὑψωθῶ ἐκ
 33 τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν. τοῦτο δὲ
 ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰη- 34
σοῦς Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περι- 35
πατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς 36
γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελ-
θὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιη- 37
κότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ἵνα ὁ 38
λόγος Ἡσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν

Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;

καὶ ὁ Βραχίων Κυρίου τίني ἀπεκαλύφθη;

διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαί- 39
ας

Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώ- 40
ρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν,

ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν
τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν,

καὶ ἰάσονται αὐτοῦς.

ταῦτα εἶπεν Ἡσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλά- 41
λησεν περὶ αὐτοῦ. Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων 42
πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους
οὐχ ὡμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται, ἡγά- 43
πησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τὴν
δόξαν τοῦ θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν 44
Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ ἀλλὰ εἰς τὸν
πέμψαντά με, καὶ ὁ θεωρῶν ἐμέ θεωρεῖ τὸν πέμψαν- 45
τά με. ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ 46
πιστεύων εἰς ἐμέ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐάν τις 47
μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω
αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα

48 σώσω τὸν κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμέ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ
 ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλά-
 49 λησα ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· ὅτι ἐγὼ
 ἐξ ἑμαντοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐ-
 50 τός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. καὶ
 οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰωνίος ἐστίν. ἃ οὖν ἐγὼ
 λαλῶ, καθὼς εἶρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

1 ΠΡΟ ΔΕ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς
 ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
 πρὸς τὸν πατέρα ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ
 2 εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. Καὶ¹ δεῖπνου γινομένου, τοῦ δια-
 βόλου ἥδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτόν
 3 Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν
 αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν
 4 καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δεῖπνου καὶ
 τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν·
 5 εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς
 πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν
 6 διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐ-
 7 τῷ Κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς
 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση
 8 δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νίψῃς μου
 τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ Ἐὰν
 9 μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ
 Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ
 10 καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ
 λελουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν [εἰ μὴ τοὺς πόδας] νίψασθαι,
 ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ
 11 πάντες. ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο
 12 εἶπεν ὅτι Οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστε. Ὅτε οὖν ἔνιψεν

τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἄνέπε-
 σεν, πάλιν¹ εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;
 ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ διδάσκαλος καὶ Ὁ κύριος, καὶ¹³
 καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας¹⁴
 ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων
 νίπτειν τοὺς πόδας· ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς¹⁵
 ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν,¹⁶
 οὐκ ἔστιν δούλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος
 μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί¹⁷
 ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα¹⁸
 τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώ-
 γων μοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμέ τὴν πτέρναν
 αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πι-¹⁹
 στεύητε ὅταν γένηται ὅτι Ἐγὼ εἰμὶ. ἀμὴν ἀμὴν λέγω²⁰
 ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἂν τινα πέμψω ἐμέ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμέ
 λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

Ταῦτα²¹
 εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ
 εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει
 με. ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ²²
 τίνος λέγει. ἦν ἀνακειμένος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν²³
 τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα [ὁ] Ἰησοῦς· νεύει οὖν²⁴
 τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπέ τίς ἐστιν περὶ
 οὗ λέγει. ἀναπεσὼν ἐκείνος οὕτως ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ²⁵
 Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται οὖν²⁶
 [ὁ] Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώ-
 σω αὐτῷ· βάψας οὖν [τὸ] ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν
 Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε²⁷
 εἰσῆλθεν εἰς ἐκείνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς
 Ὁ ποιεῖς ποίησον τάχειον. τοῦτο [δὲ] οὐδεὶς ἔγνω²⁸
 τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· τινὲς γὰρ ἐδόκουν,²⁹
 ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ
 Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ
 τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκείνος³⁰

ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

31 Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη ὁ
32 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· καὶ ὁ
θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθύς δοξάσει αὐτόν.
33 Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς
εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ
34 δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δί-
δωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς
35 ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ἐν τούτῳ γινώσκονται
πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν
36 ἀλλήλοις.

Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε,
ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασάί
37 μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. λέγει
αὐτῷ [ὁ] Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολου-
38 θεῖν ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σου θήσω. ἀποκρίνεται
Ἰησοῦς Τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν
λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με
ἰ τρίς.

Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· ἴ-
2 στείετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμέ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ
τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν
3 ὑμῖν, ὅτι πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· καὶ ἐὰν πορευθῶ
καὶ ἐτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψο-
μαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμί ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾔητε.
4 καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν.

Λέγει
5 αὐτῷ Θωμᾶς Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς οἶδα-
6 μεν τὴν ὁδόν; λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ
ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ
7 δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε·
8 ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἐωράκατε[†].

Λέ-
γει αὐτῷ Φίλιππος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ
9 ἄρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ὁ πατήρ· ὁ
μεθ' ὑμῶν εἰμί καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἐωρακὼς
ἐμέ ἐώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις Δείξον ἡμῖν τὸν

πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν 10
 ἐμοὶ ἐστίν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ
 λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. πι- 11
 στεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ
 δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα ἅ ταῦτα πιστεύετε[†]. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω 12
 ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ καὶ ἐκεῖνος
 ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πα-
 τέρα ἔπορεύομαι[†] καὶ ὅτι ἂν αἰτήσητε[†] ἐν τῷ ὀνόματί μου 13
 τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ· ἐάν τι αἰτή- 14
 σήτε [με] ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω. Ἐάν 15

ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε· καὶ ἐγὼ ἔρω- 16
 τήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα
 ᾗ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα[†], τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ 17
 κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώ-
 σκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν
 ὑμῖν ἐστίν[†]. Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς 18
 ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς 19
 δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. ἐν ἐκείνῃ 20
 τῇ ἡμέρᾳ ὑμεῖς γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς
 ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν 21
 αὐτὰς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπη-
 θήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ
 ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.

Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, 22
 οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης, Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις
 ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς 23
 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει,
 καὶ ὁ πατὴρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσό-
 μεθα καὶ μονῇ παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ὁ μὴ ἀγαπῶν με 24
 τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔ-
 στιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς.

Ταῦ- 25
 τα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ὁ δὲ παράκλητος, τὸ 26
 πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου,
 ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ

11 αὐτοῦ | μοι

12 πορεύομαι,

13 αἰτήτε

14 ἐγώ

15 μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα

27 εἶπον ὑμῖν ἐγώ. Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν
 δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.
 28 μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά μηδὲ δειλιάτω. ἡκούσατε
 ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ
 ἡγαπᾶτέ με ἐχάρητε ἅν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα,
 29 ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μου ἐστίν. καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν
 30 γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι πολλὰ λα-
 λήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν
 31 ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ἀλλ' ἵνα γνῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν
 πατέρα, καὶ καθὼς ἐντολὴν ἔδωκέν μοι ὁ πατὴρ οὕτως ποιῶ.
 Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

1 Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατὴρ μου ὁ
 2 γεωργὸς ἐστίν· πᾶν κλήμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν ἀῖρει
 αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν
 3 πλείονα φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν
 4 λελάληκα ὑμῖν· μέινετε ἐν ἐμοί, καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ
 κλήμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ
 ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε.
 5 ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ
 καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ
 6 οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη
 ἔξω ὡς τὸ κλήμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ
 7 εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν καὶ καίεται. Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ
 καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε
 8 καὶ γενήσεται ὑμῖν· ἐν τούτῳ ἔδοξάσθη ὁ πατὴρ μου ἵνα
 9 καρπὸν πολὺν φέρετε καὶ ᾧ γένησθε ἑμοὶ μαθηταί. καθὼς
 ἡγάπησέν με ὁ πατὴρ, καὶ ἐγὼ ὑμᾶς ἡγάπησα, μέινετε ἐν τῇ
 10 ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ
 ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολάς τετήρηκα καὶ
 11 μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χα-
 12 ρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾗ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ
 ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς·
 13 μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐ-

τοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε ἐὰν 14
 ποιῆτε ὁ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, 15
 ὅτι ὁ δούλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος. ὑμᾶς δὲ
 εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου
 ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελε- 16
 ξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν
 φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη, ἵνα ὅτι ἂν αἰτήσητε
 τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν.

Ταῦτα 17
 ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Εἰ ὁ κόσμος 18
 ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.
 εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει. ὅτι δὲ 19
 ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ
 κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ 20
 λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. Οὐκ ἔστιν δούλος μεῖζων τοῦ
 κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. εἰ τὸν
 λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ἀλλὰ 21
 ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι
 οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα 22
 αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχσαν. νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχου-
 σιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα 23
 μου μισεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος 24
 ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχσαν. νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ
 μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ 25
 ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι Ἑμίσησάν
 με δωρεάν. Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω 26
 ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ
 τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.
 καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐ- 27
 στέ.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδα- 1
 λισθῆτε. ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα 2
 ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας [ὑμᾶς] δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ
 θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα 3
 οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ 4

ὦρα αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ταῦτα
 5 δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. νῦν δὲ
 ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με καὶ οὐδείς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ
 6 με Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη
 7 πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν
 λέγω ὑμῖν, συμφέρεи ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ
 ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐ μὴ ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ
 8 πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. Ἐκείνος
 ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης
 9 καὶ περὶ κρίσεως· περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν
 10 εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω
 11 καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ
 12 κόσμου τούτου κέκριται. Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν,
 13 ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ
 πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶ-
 σαν, οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἰσκούει λαλήσει,
 14 καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμέ δοξάσει,
 15 ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα
 ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστίν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ
 16 ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. Μικρὸν
 καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με.
 17 Εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· Τί
 ἐστὶν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με,
 καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ Ὅτι ὑπάγω πρὸς
 18 τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν· Τί ἐστὶν τοῦτο ὃ λέγει μικρόν;
 19 οὐκ οἶδαμεν [τί λαλεῖ]. ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν
 ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλ-
 λήλων ὅτι εἶπον· Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν
 20 μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε
 καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπη-
 21 θήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ
 ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ
 γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ

τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ 22
 ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς,
 καὶ χαρήσεται ἡμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν
 οὐδεὶς ἄρει ἂφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ 23
 οὐκ ἐρωτήσετε ὅθεν· ἄμην ἄμην λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτή-
 σῃτε τὸν πατέρα δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ἕως ἄρτι 24
 οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήμψε-
 σθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη. Ταῦτα 25
 ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν
 παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν ἀλλὰ παρρησία περὶ τοῦ πατρὸς
 ἀπαγγελῶ ὑμῖν. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου 26
 αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα
 περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς· ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ 27
 πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς
 ἐξῆλθον. ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν 28
 κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς
 τὸν πατέρα. Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰδε νῦν ἐν 29
 παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν 30
 οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε
 ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπε- 31
 κρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς· Ἄρτι πιστεύετε; ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα 32
 καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ ἐμὲ
 μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ
 ἐστίν. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε· 33
 ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα
 τὸν κόσμον.

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλ- 1
 μούς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ 2
 ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, καθὼς 3
 ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας
 αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον· αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος 3
 ζωὴ ἵνα γινώσκωσι σέ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν
 ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῇ 5

5 γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας ὁ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ
 νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ ἔιχον
 6 πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ἐφανε-
 ρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ
 τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν καὶ μοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν
 7 λόγον σου τετήρηκαν. νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα
 8 ἔδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσὶν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς
 μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς
 ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστει-
 9 λας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ
 10 ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσιν, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα
 11 σὰ ἐστίν καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. καὶ οὐ-
 κέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἁὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶν, καὶ γὰρ
 πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ
 ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς.
 12 Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί
 σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώ-
 λετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.
 13 νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα
 ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς.
 14 Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν
 αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ
 15 ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κό-
 16 σμου ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ἐκ τοῦ
 κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.
 17 ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά
 18 ἐστίν. καθὼς ἐμέ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ
 19 ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· καὶ ὑπὲρ αὐτῶν [ἐγὼ]
 ἀγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν
 20 ἀληθείᾳ. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον,
 ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς
 21 ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, καθὼς σύ, πατήρ, ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ
 ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ

ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ γὰρ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι 22
 δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὥσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἔν, ἐγὼ ἐν αὐτοῖς 23
 καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὥσιν τετελειωμένοι εἰς ἔν, ἵνα γινώ-
 σκη ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς
 καθὼς ἐμέ ἠγάπησας. Πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα 24
 ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κακεῖνοι ὥσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν
 δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν ἔδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ
 καταβολῆς κόσμου. Πατήρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔ- 25
 γνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με
 ἀπέστειλας, καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνω- 26
 ρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἡ καὶ γὰρ ἐν
 αὐτοῖς.

Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 1
 πέραν τοῦ Χειμάρρου τῶν Κέδρων ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν
 εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ἦδαι δὲ καὶ Ἰούδας 2
 ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη
 Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ οὖν Ἰούδας λα- 3
 βὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ [ἐκ] τῶν Φαρι-
 σαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων
 καὶ ὅπλων. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐ- 4
 τὸν ἐξῆλθεν, καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν 5
 αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι[†].
 ἰσθῆκε δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν.
 ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ 6
 ἔπεσαν χαμαί. πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτοὺς Τίνα 7
 ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη 8
 Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμέ ζητεῖτε,
 ἄφετε τούτους ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν 9
 ὅτι Οὐς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.
 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσε αὐτὴν καὶ 10
 ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δούλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ
 ὠτᾶριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος.

11 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς
τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ οὐ μὴ πῶ
αὐτό;

12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν
13 Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτὸν καὶ
ἤγαγον πρὸς Ἀνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καιάφα,
14 ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· ἦν δὲ Καιάφας ὁ
συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον
15 ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἦκολούθει δὲ τῷ

Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητής
ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισηλθεν τῷ
16 Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ δὲ Πέτρος ἰσθίκει
πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητής ὁ ἄλλος ὁ
γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ καὶ εἰσήγαγεν
17 τὸν Πέτρον. λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός
Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;
18 λέγει ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. ἰσθίκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ
ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψύχος ἦν, καὶ ἐθερ-
μαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἐστῶς καὶ θερ-
19 μαινόμενος. Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν

Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς
20 αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησία λελάληκα
τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ
ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ
21 ἐλάλησα οὐδέν· τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας
22 τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα
δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν
ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιε-
23 ρεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρ-
τύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;
24 Ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καιάφαν
25 τὸν ἀρχιερέα. Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστῶς
καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μα-

θητῶν αὐτοῦ εἶ; ἡρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί.
λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενῆς ὧν οὐ 26
ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ
μετ' αὐτοῦ; πάλιν οὖν ἡρνήσατο Πέτρος· καὶ εὐθέως ἀλέ- 27
κτωρ ἐφώνησεν.

Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ 28
πραιτώριον· ἦν δὲ πρωί· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ
πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πᾶσχα.
ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πειλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησιν Τίνα 29
κατηγορίαν φέρετε τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἀπεκρίθησαν 30
καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἂν σοι
παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς Πειλᾶτος Λάβετε 31
αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον
αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτείνειν οὐδένα·
ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποῖῳ 32
θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

Εἰσῆλθεν οὖν 33
πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πειλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν
Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι 34
εἰπὸν σοι περὶ ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος Μῆτι ἐγὼ 35
Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν
σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἡ βασιλεία ἡ 36
ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου
τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἠγωνί-
ζοντο ἄν, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ
βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ 37
Πειλᾶτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη [ὁ] Ἰησοῦς
Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι· ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι
καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ
ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς.
λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος Τί ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ 38
τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει
αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν· ἔστιν δὲ 39

συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἓνα ἀπολύσω ὑμῖν [ἐν] τῷ πάσχᾳ·
 βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;
 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες Μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν
 Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

1 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστί-
 2 γωσεν. καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν
 ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέ-
 3 βαλον αὐτόν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον Χαίρε,
 ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.
 4 Ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πειλᾶτος καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε
 ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω
 5 ἐν αὐτῷ. ἐξῆλθεν οὖν [ὁ] Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθι-
 νον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐ-
 6 τοῖς Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύ-
 ρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς
 καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.
 7 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν,
 καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ
 8 ἑαυτὸν ἐποίησεν. Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πειλᾶτος τοῦτον
 9 τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραι-
 τῶριον· πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ
 10 Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ
 Πειλᾶτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω
 11 ἀπολύσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; ἀπεκρίθη
 αὐτῷ Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ
 ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι
 12 μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ τούτου ὁ Πειλᾶτος ἐζητεῖ ἀπο-
 λῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες Ἐὰν
 τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ
 13 βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. Ὁ οὖν
 Πειλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν
 Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον

Λιθόστρωτον, Ἐβραϊστὶ δὲ Γαββαθά. ἦν δὲ παρα- 14
σκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰου-
δαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι 15
Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος
Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς
Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν παρέδωκεν 16
αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν· καὶ βαστάζων αὐτῷ 17
τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου Τόπον,
ὃ λέγεται Ἐβραϊστὶ Γολγοθά, ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, 18
καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ
τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πειλᾶτος καὶ 19
ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον ΙΗΣΟΥΣ
Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.
τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, 20
ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ
Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἐβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλλη-
νιστί. ἔλεγον οὖν τῷ Πειλᾶτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰου- 21
δαίων Μὴ γράφῃ Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι
ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἰμί. ἀπεκρίθη ὁ 22
Πειλᾶτος Ὁ γέγραφα γέγραφα.

Οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν ἔλα- 23
βον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἐκάστῳ
στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος,
ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου· εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλή- 24
λους Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ
τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ

ΔΙΕΜΕΡΙΣΑΝΤΟ ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ ΜΟΥ ΕΑΓΤΟΙΣ

καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κλῆρον.

Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν· ἰσθήκεισαν δὲ 25
παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ
τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ
Μαγδαληνὴ. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν 26

παρεστῶτα ὃν ἡγάπα λέγει τῇ μητρί· Ἰύναι, ἴδε ὁ υἱός
 27 σου· εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκεί-
 νης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται
 29 ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ λέγει· Διψῶ. σκεῦος ἔκειτο ὄξους
 μεστόν· σπόγγον οὖν μεστόν τοῦ ὄξους ὑσσώπῳ περιθέν-
 30 τες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ
 ὄξος [ὁ] Ἰησοῦς εἶπεν· Τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφα-
 31 λὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι,

ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώ-
 ματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἑκκίνου τοῦ
 σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πειλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν
 32 τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ
 τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ
 33 συνσταυρωθέντος αὐτῷ· ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς
 εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη,
 34 ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν,
 35 καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρ-
 τύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκείνος
 36 οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. ἐγένετο
 γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὍΣΤΟΙΝ Οὐ ΣΥΝΤΡΙ-
 37 ΒΗΣΕΤΑΙ ΔΥΤΟΨ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει· ὍΨΟΝ-
 ΤΑΙ Εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πειλᾶτον Ἰωσήφ ἀπὸ
 Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς [τοῦ] Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ
 τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ·
 καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πειλᾶτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα
 39 αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν
 νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων ἑλιγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς
 40 λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ
 ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος
 41 ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου
 ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν

ὧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος· ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρα- 42
σκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν
τὸν Ἰησοῦν.

Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρ- 1
χεται πρῶτὴ σκοτίας ἔτι οὕσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει
τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρ- 2
χεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν
ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἦραν τὸν κύ-
ριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐ-
τόν.
Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μα- 3
θητῆς, καὶ ἦρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο 4
ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς προέδραμεν τάχειον τοῦ
Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας 5
βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται 6
οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς
τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σου- 7
δάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων
κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον· τότε 8
οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ
μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν 9
τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλθον 10
οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.
Μαρία δὲ 11
ἰστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὥς οὖν ἔκλαιεν
παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν 12
λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς
τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν 13
αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι Ἦραν
τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ταῦτα 14
εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν
ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. λέγει αὐτῇ Ἰη- 15
σοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι
ὁ κηπουρός ἐστίν λέγει αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας
αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ. λέγει 16

- αὐτῇ Ἰησοῦς Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ
 17 Ἐβραϊστί Ῥαββουνεὶ (ὃ λέγεται Διδάσκαλε). λέγει
 αὐτῇ Ἰησοῦς Ῥῆ μου ἄπτου, οὕτω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς
 τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ
 εἰπὲ αὐτοῖς Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα
 18 ὑμῶν καὶ θεὸν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαριάμ ἡ
 Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ἐώρακα τὸν
 κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.
- 19 Οὕσης οὖν ὁψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων,
 καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν
 φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ
 20 μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνῃ ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν
 ἔδειξεν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν
 21 οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς [ὁ
 Ἰησοῦς] πάλιν Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ
 22 πατήρ, καὶ ἐγὼ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν
 23 καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἃν τινων ἀφήτε
 τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται αὐτοῖς· ἃν τινων κρατῆτε κεκρά-
 τηται.
- 24 Θωμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος,
 25 οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ
 οἱ ἄλλοι μαθηταὶ Ἐωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν
 αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν
 ἥλων καὶ βάλῃ τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων
 καὶ βάλῃ μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ
 26 πιστεῦσω. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὁκτὼ πάλιν ἦσαν
 ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ
 Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον
 27 καὶ εἶπεν Εἰρήνῃ ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ Φέρε
 τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε
 τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γί-
 28 νου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. ἀπεκρίθη Θωμᾶς καὶ εἶπεν
 29 αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. λέγει αὐτῷ [ὁ] Ἰη-

σοῦς Ὅτι ἐώρακάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ³⁰ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰη- ³¹ σοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ἐφάνέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς ¹ τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφάνέρωσεν δὲ οὕτως. Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θω- ² μᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθανιὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω ἀλιεύειν· ³ λέγουσιν αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθαν καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωίας δὲ ἤδη γνωμένης ἔστη Ἰησοῦς ⁴ «εἰς» τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾗδειςαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς· Παιδιά, μὴ τι προσφάγιον ἔχε- ⁵ τε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Οὐ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλή- ⁷ θους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· οἱ δὲ ⁸ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέ- ⁹ πουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ

- 10 ἄρτον. λέγει αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν
 11 ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη οὖν Σίμων Πέτρος καὶ
 εἴλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων
 12 τὸ δίκτυον. λέγει αὐτοῖς [ὁ] Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε.
 οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν Σὺ τίς εἶ;
 13 εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει
 14 τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. Τοῦ-
 το ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς
 ἐκ νεκρῶν.
- 15 Ὅτε οὖν ἡρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰη-
 σοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλεόν τούτων; λέγει
 αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ
 16 Βόσκει τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον Σίμων
 Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας
 ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε τὰ ᾠροβάτιά μου.
 17 λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη
 ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν
 αὐτῷ Κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε.
 18 λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκει τὰ ᾠροβάτιά μου. ἀμὴν ἀμὴν
 λέγω σοι, ὅτε ἡς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περι-
 19 σου, καὶ ἄλλος ζώσει σε καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο
 δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ
 20 τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. Ἐπι-
 στραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ
 Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ
 21 στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε;
 22 τί; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως
 23 ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολουθεῖ. Ἐξῆλθεν οὖν
 οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφούς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος
 οὐκ ἀποθνήσκει. οὐκ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀ-

ποθνήσκει, ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ [†] μαρτυρῶν περὶ τούτων ἵ καὶ ²⁴ ὁ [†] γράψας ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ²⁵ ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

24 καὶ | [ὁ] καὶ

ΠΕΡΙ ΜΟΙΧΑΛΙΔΟΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗ

[[ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ VII 53 — VIII 11]]

53 [[ΚΑΙ ΕΠΟΡΕΥΘΗΣΑΝ ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
¹ 2 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Ὁρθρου
 δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν[, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο
 3 πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς]. Ἀγουσιν δὲ
 οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατει-
 4 λημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν αὐτῇ
 Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατείληπται ἐπ' αὐτοφώρῳ μοι-
 5 χευομένη· ἐν δὲ τῷ νόμῳ [ἡμῖν] Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς
 6 τοιαύτας λιθάξαι· σὺ οὖν τί λέγεις; [τοῦτο δὲ ἔλεγον
 πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.] ὁ δὲ
 Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν.
 7 ὥς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες [αὐτόν], ἀνέκυσεν καὶ εἶπεν
 [αὐτοῖς] Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτὴν βαλέτω
 8 λίθον· καὶ πάλιν κατακύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.
 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν
 πρεσβυτέρων[†], καὶ κατελείφθη μόνος[†], καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ
 10 οὔσα. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ποῦ
 11 εἰσίν; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν Οὐδεὶς, κύριε.
 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου,
 ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε.]]

2 ἦλθεν 3 ἐπὶ ἀμαρτίᾳ γυναῖκα 4 εἶπον | εἵληπται 5 δὲ | περὶ
 αὐτῆς 6 ἔγραφεν 7 [τὸν] λίθον βαλέτω 8 κάτω κύψας | τῷ δακτύλῳ
 9 †...† | ὁ Ἰησοῦς 10 τῇ γυναικὶ Που

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

1 ΤΟΝ ΜΕΝ ΠΡΩΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ἐποιησάμην περὶ
πάντων, ᾧ Θεόφιλε, ᾧν ἤρξατο Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ
2 διδάσκειν ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ
3 πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη· οἷς καὶ παρέ-
στησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς
4 τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὁπτανόμενος αὐτοῖς
καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ συναλι-
ζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρί-
ζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν
5 ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ
ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας
6 ἡμέρας. Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἡρώτων αὐτὸν
λέγοντες Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν
7 βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; εἶπεν πρὸς αὐτούς Οὐχ ὑμῶν
ἐστὶν γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ
8 ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου
πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερου-
σαλὴμ καὶ [ἐν] πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρία καὶ ἕως
9 ἐσχάτου τῆς γῆς. καὶ ταῦτα εἰπὼν βλέπόντων αὐτῶν
ἐπῆρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν
10 αὐτῶν. καὶ ὥς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευο-
μένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παριστήκεισαν αὐτοῖς ἐν

ἐσθήσεσι λευκαῖς, οἱ καὶ εἶπαν Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστή- 11
κατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημ-
φθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρό-
πον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευομενον εἰς τὸν οὐρανόν. Τότε 12
ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου
Ἑλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον
ὁδόν. Καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῶον ἀνέβη- 13

σαν οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰά-
κωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος
καὶ Μαθθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ ζηλωτὴς
καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες 14
ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριάμ τῇ
μητρὶ [τοῦ] Ἰησοῦ καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

ΚΑΙ ΕΝ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ταύταις ἀναστὰς Πέτρος 15
ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ
αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσι) Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι 16
τὴν γραφὴν ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος
Δαυεὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν
Ἰησοῦν, ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν 17
κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. — Οὗτος μὲν οὖν ἐκτίσατο 18
χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος
ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ.
καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, 19
ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκείνο τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελ-
δαμάχ, τοῦτ' ἐστὶν Χωρίον Αἵματος. — Γέγραπται γὰρ 20
ἐν Βίβλῳ Ψαλμῶν

ΓΕΝΗΘΗΤΩ ἡ ἑπαγλις αὐτοῦ ἔρημος
καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ,
καί

Τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος.

21 δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ
 22 εἰσηλθεν καὶ ἐξηλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, ἀρξάμενος
 ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάνου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμ-
 φθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν
 23 γενέσθαι ἓνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ τὸν καλού-
 μενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος, καὶ Μαθθίαν.
 24 καὶ προσευξάμενοι εἶπαν· Σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων,
 25 ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω, ἐκ τούτων τῶν δύο ἓνα, λαβεῖν τὸν
 τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη
 26 Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδωκαν
 κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κληρὸς ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ
 συνκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀποστόλων.

1 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς
 2 ἦσαν πάντες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ
 οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρω-
 3 σεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, καὶ ὥφθησαν αὐ-
 τοῖς διαμεριζόμεναι γλώσσαι ὥσεί πυρός, καὶ ἐκάθισεν
 4 ἐφ' ἑνᾶ ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν πάντες πνεύματος
 ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ
 5 πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς. Ἦσαν
 6 δὲ ἑνὶ Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς
 7 ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν γενομένης δὲ τῆς
 φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκου-
 8 σεν εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν· ἐξί-
 9 σταντο δὲ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες· Ὅυχί ἰδοὺ πάντες
 10 οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούο-
 μεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;
 11 Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν
 Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ
 τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ
 μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες
 Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες καὶ Ἀραβες,

ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ
μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηποροῦντο, 12
ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες Τί θέλει τοῦτο εἶναι; ἕτεροι 13
δὲ διαχλευάζοντες ἔλεγον ὅτι Γλεύκους μεμεστωμένοι
εἰσιν.

Σταθεῖς δὲ ὁ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα 14
ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς Ἄνδρες
Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ πάντες, τοῦτο
ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ 15
γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ
ᾠρα τρίτη τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τοῦτό ἐστιν τὸ εἰρημένον διὰ 16
τοῦ προφήτου Ἰωήλ

Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, 17

ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα,
καὶ προφητεύσουσιν οἱ γῖοι ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες
ὑμῶν,

καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται,
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθή-
CONTAI·

καὶ γε ἐπὶ τοῦς δοῦλοῦς μου καὶ ἐπὶ τὰς δοῦλας 18
μου

ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύ-
ματός μου,

καὶ προφητεύσουσιν.

Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω 19
καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω,

αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ·
ὁ ἥλιος μεταστραφῆσεται εἰς σκότος 20
καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα

πρὶν ἔλθεῖν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην
καὶ ἐπιφανῆ.

Καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομα 21

Κυρίου σωθήσεται.

Ἄνδρες Ἰσραηλεῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰη- 22

σοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ
εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησεν
23 δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οὔδατε, τοῦτον
τῇ ὀρίσμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον διὰ
24 χειρὸς ἀνόμων προσπήξαντες ἀνείλατε, ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν
λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατόν
25 κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ· Δαυεὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν

Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ πάντος,
ὅτι ἐκ δεξιῶν μοῦ ἐστὶν ἵνα μὴ σαλεθῶ.

26 διὰ τοῦτο ἠψφράνθη μοῦ ἡ καρδία καὶ ἠγαλλιάσατο
ἡ γλῶσσά μου,
ἐτι δὲ καὶ ἡ σάρξ μου κατασκηνώσκει ἐπ' ἐλπίδι·

27 ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ἄδην,
οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

28 ἐγνώρισάς μοι ὁδοῦς ζωῆς,
πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου
σου.

29 Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς
περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυεὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ
ἐτάφη καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας
30 ταύτης· προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμο-
σεν ἄλτῳ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ καθίσει
31 ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, προιδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς ἀνα-
στάσεως τοῦ χριστοῦ ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ἄδην
32 οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. τοῦτο· τὸν Ἰησοῦν
33 ἀνέστησεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμέν μάρτυρες. τῇ
δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθεὶς τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύμα-
τος τοῦ ἁγίου λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ὁ
34 ὑμεῖς [καὶ] βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαυεὶδ ἀνέβη εἰς
τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός

Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθοι ἐκ δεξιῶν
μου

35 ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν
ποδῶν σου.

ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον 36
 αὐτὸν καὶ χριστὸν ἐποίησεν ὁ θεός, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν
 ὑμεῖς ἐσταυρώσατε. Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν 37
 τὴν καρδίαν, εἰπὼν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς
 ἀποστόλους Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ 38
 πρὸς αὐτούς Μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν
 ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν
 ὑμῶν, καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος·
 ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι 39
 τοῖς εἰς μακρὰν ὁσοῦς ἂν προσκαλέσχηται Κύριος
 ὁ θεὸς ἡμῶν. ἐτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ 40
 παρεκάλει αὐτοὺς λέγων Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκο-
 λιᾶς ταύτης. Οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ 41
 ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ
 ὡσεὶ τρισχίλιαι. ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν 42
 ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς
 προσευχαῖς. Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, 43
 πολλὰ δὲ τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο.
 πάντες δὲ οἱ πιστεύσαντες ἔπὶ τὸ αὐτὸ ἔιχον ἅπαντα κοινά, 44
 καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον 45
 αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν· καθ' ἡμέραν τε 46
 προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε
 κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ
 ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν 47
 πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομέ-
 νους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

I

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερόν ἐπὶ τὴν
 ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην, καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ 2
 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν
 καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην
 Ὠραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων
 εἰς τὸ ἱερόν, ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιεῖ 3

4 ναι εἰς τὸ ἱερὸν ἡρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. ἀτενίσας δὲ
 Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν Βλέψον εἰς ἡμᾶς.
 5 ὁ δὲ ἐπέειχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.
 6 εἶπεν δὲ Πέτρος Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι,
 ὁ δὲ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ
 7 τοῦ Ναζωραίου περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς
 χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἑστερεώθησαν αἱ
 8 βάσεις αὐτοῦ καὶ τὰ σφυδρά, καὶ ἐξαλλόμενος ἕστη καὶ
 περιεπάτει, καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν
 9 καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς
 10 αὐτὸν περιπστοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν, ἐπεγίνωσκον δὲ
 αὐτὸν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ
 τῇ Ὠραίᾳ Πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ
 11 ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ. Κρα-
 τοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέδραμεν
 πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶν-
 12 τος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν
 Ἄνδρες Ἰσραηλείται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί
 ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεπονηκόσιν τοῦ περι-
 13 πατεῖν αὐτόν; ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ,
 ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὔ-
 τοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἡρνήσασθε κατὰ
 14 πρόσωπον Πειλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν· ὑμεῖς δὲ
 τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἡρνήσασθε, καὶ ᾗτήσασθε ἄνδρα
 15 φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτεί-
 νατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν.
 16 καὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ
 οἴδατε ἑστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ
 ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων
 17 ὑμῶν. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε,
 18 ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· ὁ δὲ θεὸς ἅ προκατήγγειλεν
 διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν παθεῖν τὸν χριστὸν
 19 αὐτοῦ ἐπλήρωσεν οὕτως. μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε

πρὸς τὸ ἐξαλιφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσιν 20
 καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀποστείλῃ
 τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν χριστὸν Ἰησοῦν, ὃν δεῖ οὐρανὸν 21
 μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλά-
 λησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ
 προφητῶν. Μωυσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὡς ἐμέ 22
 στήσει Κύριος ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ·
 αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς
 ὑμᾶς. ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ 23
 προφήτου ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.
 καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς 24
 ὅσοι ἐλάλησαν καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. ὑμεῖς 25
 ἐστὲ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς ὁ θεὸς διέ-
 θετο πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ Καὶ
 ἐν τῷ σπέρματί σου εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πα-
 τριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παῖδα 26
 αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν
 ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν [ὑμῶν].

Λαλούν- 1
 των δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἄρχιερεῖς 2
 καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, διαπονού- 2
 μενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν
 ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐπέβαλον 3
 αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον, ἣν
 γὰρ ἐσπέρα ἦδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπί- 4
 στευσαν, καὶ ἐγενήθη ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡς χιλιάδες πέντε.

Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς 5
 ἄρχοντας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν
 Ἱερουσαλὴμ (καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ 6
 Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερα-
 τικοῦ), καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο Ἐν 7
 ποία δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;
 τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτοὺς 8
 Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι, εἰ ἡμεῖς σήμερον 9

ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενούς, ἐν τίνι
 10 οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ
 λαῷ Ἰσραὴλ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζω-
 ραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρωσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν,
 11 ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός
 ἐστὶν ὁ λίθος ὁ ἐξογθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδό-
 12 μων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν
 ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία, οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον
 ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆ-
 13 ναι ἡμᾶς. Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν
 καὶ Ἰωάνου, καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί
 εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν
 14 τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, τὸν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς
 15 ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον· οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύ-
 σαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλλον
 16 πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις
 τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν
 πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνά-
 17 μεθα ἀρνεῖσθαι· ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον· διανεμηθῇ εἰς τὸν
 λαόν, ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι
 18 τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγ-
 γειλαν καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ
 19 ὀνόματι [τοῦ] Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάνης ἀποκρι-
 θέντες εἶπαν πρὸς αὐτούς· Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ
 20 θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ κρίνατε, οὐ δυνάμεθα
 21 γὰρ ἡμεῖς ἅ εἶδαμεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ
 προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες
 τὸ πῶς κολάσονται αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες
 22 ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι· ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων
 τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γέγονει τὸ σημεῖον τοῦτο
 23 τῆς ἰάσεως. Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς
 ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
 24 πρεσβύτεροι εἶπαν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν

φωνήν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπαν Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ
πάντα τὰ ἐν αὔτοις, ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος 25
ἁγίου στόματος Δαυεὶδ παιδὸς σου εἰπών

Ἵνα τί ἐφρýαζαν ἔθνη

καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;

παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς

26

καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό

κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ.

συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν 27
ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ
Πόντιος Πειλάτος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, ποιῆσαι 28
ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή προώρισεν γενέσθαι. καὶ τὰ 29
νῦν, κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις
σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, ἐν τῷ 30
τὴν χεῖρα ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα
γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδὸς σου Ἰησοῦ.
καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνη- 31
γμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύματος,
καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ 32
μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι,
ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά. καὶ δυνάμει μεγάλη ἀπεδί- 33
δουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ τῆς
ἀναστάσεως, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. οὐδὲ 34
γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς. ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ
οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρα-
σκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων. 35
διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν. Ἰωσήφ δὲ 36
ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃ ἐστὶν μεθερ-
μηνεύμενον Υἱὸς Παρακλήσεως, Λευεΐτης, Κύπριος τῷ
γένει ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα 37

καὶ ἔθηκεν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

1 Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ
2 αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς,
συνειδυίης καὶ τῆς γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ
3 τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος
Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου
ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ
4 τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενεν καὶ πραθὲν
ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου
τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ.
5 ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξεν.
6 καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας. ἀνα-
στάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες
7 ἔθαψαν. Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα
8 καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν. ἀπε-
κρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν Πέτρος Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ
9 χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπεν Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέ-
τρος πρὸς αὐτὴν Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ
πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα
10 σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ καὶ ἐξοίσουσίν σε. ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα
πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ
νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν
11 πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην
τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ
τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν πάντες ἐν
13 τῇ Στοᾷ Σολομῶντος· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολ-
14 λᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ
προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ
15 γυναικῶν· ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς
καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου
16 Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσει τινὲς αὐτῶν. συνήρχετο δὲ

καὶ τὸ πλῆθος τῶν πέριξ πόλεων Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ 17 οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ 18 ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε 19 τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς εἶπεν Πο- 20 ρεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ 21 τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ παραγενόμενοι 22 ὑπηρεταὶ οὐχ εὔρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ δεσμωτήριον εὔρομεν 23 κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὔρομεν. ὥς δὲ 24 ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὁ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο. Παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἴδου οἱ 25 ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν 26 τοῖς ὑπηρεταῖς ἦγεν αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν· ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν 27 ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς λέγων Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ 28 τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ 29 ἀπόστολοι εἶπαν Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἡγείρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχει- 30 ρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου· τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν 31

καὶ σωτήρῃα ὑψώσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, [τοῦ] δοῦναι μετάνοιαν
 32 τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ ἡμεῖς ἔσμεν μάρ-
 τυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ
 33 ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες
 34 διεπρίοντο καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς. Ἀναστὰς δέ τις
 ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδά-
 σκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς
 35 ἀνθρώπους ποιῆσαι, εἰπέν τε πρὸς αὐτούς Ἄνδρες Ἰσραη-
 λείται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τί
 36 μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη
 Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκλίθη ἀνδρῶν
 ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνῆρέθη, καὶ πάντες ὅσοι
 37 ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ
 τούτου ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς
 ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησε λαὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κάκεῖνος
 ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθη-
 38 σαν. καὶ [τὰ] νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώ-
 πων τούτων καὶ ἄφετε αὐτούς· (ὅτι ἐὰν ἡ ἐξ ἀνθρώπων
 39 ἢ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ
 θεοῦ ἐστίν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι αὐτούς·) μή ποτε καὶ
 40 θεομάχοι εὑρεθῇτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ, καὶ προσκαλε-
 σάμενοι τοὺς ἀποστόλους δεῖραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν
 41 ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπέλυσαν. Οἱ μὲν οὖν
 ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου ὅτι
 42 κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος ἀτιμασθῆναι· πᾶσάν τε
 ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκον-
 τες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν.

1 EN ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ταύταις πληθυνόντων τῶν
 μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς
 Ἑβραίους ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ

αἱ χῆραι αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλή- 2
θος τῶν μαθητῶν εἶπαν Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλεί-
ψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις· ἐπισκέ- 3
ψασθε [δέ], ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπὶ τῆς
πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς
χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ 4
λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον 5
παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα
[πλήρη] πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ
Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ
Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν 6
ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἠῤῥξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀρι- 7
θμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος
τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα 8
καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν 9
ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρη-
ναίων καὶ Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας
συνζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ 10
σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄνδρας 11
λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλά-
σφημα εἰς Μωυσὴν καὶ τὸν θεόν· συνεκίνησάν τε τὸν λαόν 12
καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες
συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν 13
τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύε-
ται λαλῶν ῥήματα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου [τούτου] καὶ
τοῦ νόμου, ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ 14
Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει
τὰ ἔθνη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωυσῆς. καὶ ἀτενίσαντες εἰς 15
αὐτὸν πάντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδαν τὸ πρόσ-
ωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

Εἶπεν 1

2 δὲ ὁ ἀρχιερεὺς Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει; ὁ δὲ ἔφη Ἕ "Ἄνδρες
 ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. Ὁ θεὸς τῆς Δόξης
 ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ὅντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ
 3 πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπεν πρὸς
 αὐτόν Ἕ ΕΞΕΛΘΕ ἐκ τῆς γῆς σου καὶ τῆς συγγενείας
 4 σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω· τότε ἐξελ-
 θὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν. κακεῖθεν μετὰ
 τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετόκησεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν
 5 ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ
 κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγγείλατο
 δοῦνα· αὐτῷ εἰς κατὰσχεςιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι
 6 αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὅντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησεν δὲ
 οὕτως ὁ θεὸς ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν
 γῇ ἁλλοτρίᾳ, καὶ δογλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν
 7 ἔτη τετρακόσια· καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἄν δογλεύουσιν
 κρίνω ἔγώ, ὁ θεὸς εἶπεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται
 8 καὶ λατρεύουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ ἔδωκεν
 αὐτῷ Διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν
 Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτόν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ,
 καὶ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρ-
 9 χας. Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέ-
 10 δοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ
 ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν
 αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως
 Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴ-
 11 γυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθεν δὲ λιμὸς
 ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χαναὰν καὶ θλίψις
 12 μεγάλη, καὶ οὐχ ἠῦρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν·
 13 ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον ἐξαπέ-
 14 στείλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον· καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ
 ἔγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φα-
 14 νερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ
 Ἰωσήφ μετεκαλέσατο Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ πᾶσαν

τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε, κατέβη 15
 δὲ Ἰακώβ [εἰς Αἴγυπτον] καὶ ἐτελεΐτησεν αὐτὸς καὶ
 οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς Σγχέμ καὶ ἐτέθη- 16
 σαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου
 παρὰ τῶν γιῶν Ἑμμῶρ ἐν Σγχέμ. Καθὼς δὲ ἤγγιζεν 17
 ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὡμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ,
 ἠΐζησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρι οὗ 18
 ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει
 τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν 19
 ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἔκθετα αὐτῶν
 εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωυσῆς, καὶ 20
 ἦν ἄστειος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ
 τοῦ πατρός· ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θύγά- 21
 τηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἐαγτῇ εἰς γίον. καὶ 22
 ἐπαιδεύθη Μωυσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων, ἦν δὲ δυνατὸς
 ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσε- 23
 ρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέ-
 ψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς γίους Ἰσραὴλ. καὶ 24
 ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ
 καταπονουμένῳ πατάζας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνόμιζεν δὲ συ- 25
 νιέναι τοὺς ἀδελφούς· ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν
 σωτηρίαν αὐτοῖς, οἱ δὲ οὐ συνήκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ 26
 ὥφθη αὐτοῖς μαχομένοις καὶ συνήλλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρή-
 νην εἰπὼν Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους ;
 ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπὼν Τίς σὲ 27
 κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν ; μὴ ἀνε- 28
 λεῖν με σὺ θέλεις ὅν τρόπον ἀνεῖλες ἐχθρὸς τὸν Αἰ-
 γύπτιον ; ἔφυγεν δὲ Μωυσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, 29
 καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιὰμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς
 δύο. Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσεράκοντα ὥφθη αὐτῷ 30
 ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινὰ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς
 βάτου· ὁ δὲ Μωυσῆς ἰδὼν ἐθαύμασεν τὸ ὄραμα· προσερ- 31
 χομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ Κυρίου Ἐγὼ 32

ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ
 καὶ Ἰακώβ. *ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωυσῆς οὐκ ἐτόλμα*
 33 *κατανοῆσαι.* Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος Λῦσον τὸ ὑπό-
 δημα τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ
 34 ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου
 τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ ἤκουσα,
 καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο ἀποστεί-
 35 λω σε εἰς Αἴγυπτον. Τοῦτον τὸν Μωυσήν, ὃν ἠρνήσαντο
εἰπόντες Τίς σὲ κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν,
 τοῦτον ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χει-
 36 ρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν
 αὐτοὺς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν
 Ἐρυθρᾷ Θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα.
 37 οὗτός ἐστιν ὁ Μωυσῆς ὁ εἶπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ Προ-
 φήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν
 38 ὡς ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ
 ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὕρει
 Σινὰ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι
 39 ὑμῖν, ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν
 ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν
 40 εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ Ἀαρὼν Ποίησον ἡμῖν
 θεοὺς οἳ προπορεύονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς
 οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἶ-
 41 δαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς
 ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐ-
 42 φραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψεν δὲ
 ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ
 οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν Βίβλῳ τῶν προφητῶν

Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσκηνέγκατέ μοι

43 ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ;
 καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ
 καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥομφά,

τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς.

καὶ μετοικίῳ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ 44
 ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι
 αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑώρακε, ἦν καὶ εἰσῆγαγον 45
 διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατα-
 σχέσει τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῴσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν
 πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυεὶδ· ὃς εὗρεν χάριν 46
 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ᾗτήσατο εὔρεϊν σκῆνωμα τῷ
 θεῷ[†] Ἰακώβ. Σολομὼν δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. 47
 ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις κατοικεῖ· καθὼς ὁ 48
 προφήτης λέγει

Ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος,

49

καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου·

ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Κύριος.

Ἡ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;

οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησεν τὰ πάντα ; 50

Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς 51
 ὠσίν, ὑμεῖς αἰὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς
 οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν 52
 οἱ πατέρες ὑμῶν ; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγεῖλانتας
 περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ
 φονεῖς ἐγένεσθε, οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς 53
 ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

Ἀκούοντες δὲ 54

ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς
 ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου 55
 ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα
 ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν Ἴδου θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς 56
 διηνοιγμένους καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα
 τοῦ θεοῦ. κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα 57
 αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, καὶ ἐκβαλόντες 58
 ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ
 ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου.
 καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα 59
 Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου· θεῖς δὲ τὰ γόνατα 60

ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς ταύτην τὴν
 1 ἁμαρτίαν· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος

δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν
 ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες [δὲ] διεσπάρησαν
 κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρίας πλὴν τῶν
 2 ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλα-
 3 βεῖς καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος δὲ
 ἐλυμαίνεται τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμε-
 νος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν
 5 λόγον. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμα-
 6 ρίας ἐκήρυσσε αὐτοῖς τὸν χριστόν. προσεῖχον δὲ οἱ ὄχλοι
 τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ
 7 ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· πολλοὶ
 γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ με-
 γάλῃ ἐξήρχοντο, πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ
 8 ἐθεραπεύθησαν· ἐγένετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει
 9 ἐκείνῃ. Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων προσηγορεύετο
 ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξιστάνων τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρίας,
 10 λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ
 μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες Οὗτός ἐστιν ἡ Δύναμις τοῦ
 11 θεοῦ ἢ καλουμένη Μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ
 12 ἰκανῶ χρόνῳ ταῖς μαγίαις ἐξεστακεῖν αὐτούς. ὅτε δὲ
 ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασι-
 λείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτί-
 13 ζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπί-
 στευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ,
 θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξί-
 14 στατο. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις

ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμαρία τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
 15 ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς Πέτρον καὶ Ἰωάννην, οἵτινες κατα-

βάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον· οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον 16 δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετίθесαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον 17 πνεῦμα ἅγιον. Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν 18 χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδεται τὸ πνεῦμα προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα λέγων Δότε καμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην 19 ἵνα ὃ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέ- 20 τρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημά- 21 των κτᾶσθαι. οὐκ ἔστιν σοι μερίς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ 22 τούτῳ, ἡ γὰρ καρδιά σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἕναντι τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ 23 δεήθητι τοῦ κυρίου εἰ ἄρα ἀφεθήσεταιί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ 24 ὡς οὗτοι εἶπεν Δεήθητε 25 ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμέ ὧν εἰρήκατε. Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ 26 λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου ὑπέστρεφον εἰς Ἱεροσό- 27 λυμα, πολλὰς τε κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγελίζοντο.

Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων 28 Ἄναστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ 29 εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιοπῶν, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, [ὃς] ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἦν δὲ ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ 30 ἄρματος αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην Ἠσαίαν. εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ Πρόσελθε καὶ κολλήθητι 31 τῷ ἄρματι τούτῳ. προσδραμών δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν 32 αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος Ἠσαίαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν Ἀρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπεν Πῶς γὰρ 33

ἂν δυναίμην ἂν μή τις ὁδηγήσει με; παρεκάλεσέν τε τὸν
 32 Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ περιοχὴ τῆς
 γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη

Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη,
 καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ ῥ' κείροντος ἄγτὸν
 ἄφωνος.

οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

33 Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη·
 τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται;

ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φίλιππῳ εἶπεν Δέομαί σου,
 περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ
 35 ἑτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ
 ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν
 36 Ἰησοῦν. ὥς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπὶ τι
 ὕδωρ, καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος Ἴδου ὕδωρ· τί κωλύει με
 38 βαπτισθῆναι; καὶ ἐκέλευσεν στήναι τὸ ἄρμα, καὶ κατέ-
 βησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ ὃ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος,
 39 καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος,
 πνεῦμα Κυρίου ἤρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν
 οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.
 40 Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἀζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγε-
 λίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἔλθειν αὐτὸν εἰς Και-
 σαρίαν.

1 Ὁ δὲ Σαῦλος, ἔτι ἐνπνέων ἀπειλῆς καὶ φόβου εἰς τοὺς
 2 μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεὶ ᾗτήσατο
 παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς,
 ὅπως ἂν τινὰς εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἀνδρας τε καὶ γυναῖ-
 3 κας, δεδεδμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ. Ἐν δὲ
 τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίξειν τῇ Δαμασκῷ, ἐξέ-
 4 φνης τε αὐτὸν περιήστραψεν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν

ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; εἶπεν δέ Τίς εἶ, κύριε; ὁ δέ Ἐγώ εἰμι 5 Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταιί σοι ὅτι σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δέ 7 ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ ἰστήκεισαν ἐνερί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς μηδένα δὲ θεωροῦντες. ἡγέρθη δὲ Σαῦλος 8 ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεωγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπεν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν 9 οὐδὲ ἔπιεν.

Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, 10 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ κύριος Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν Ἰδοὺ ἐγώ, κύριε. ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν Ἄνάστα 11 πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεΐαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Τάρσεά, ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἄνδρα [ἐν ὁράματι] Ἀνανίαν ὀνό- 12 ματι εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ [τὰς] χεῖρας ὅπως ἀναβλέψῃ. ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν 13 περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἀγίοις σου ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλὴμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων 14 δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπεν 15 δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς ἐστίν μοι οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον [τῶν] ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων υἰῶν τε Ἰσραὴλ, ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ 16 ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπῆλθεν 17 δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθεὶς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἧ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς 18 καὶ πλησθῆς πνεύματος ἀγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐ- τοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὡς λεπίδες, ἀνέβλεψέν τε, καὶ ἀνα- 19 στὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνισχύθη.

Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς, καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν 20

21 ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ
 ἀκούοντες καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν
 Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε
 22 εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς
 ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνεν
 Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συνβιβάζων ὅτι
 23 οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέ-
 ραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν.
 24 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο
 δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν ἀνέλω-
 25 σιν· λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς δια τοῦ τείχους
 26 κατήκαν αὐτὸν χαλάσαντες ἐν σφυρίδι. Παρα-
 γενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπείραζεν κολλᾶσθαι τοῖς
 μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες
 27 ὅτι ἐστὶν μαθητής. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἡγα-
 γεν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγῆσατο αὐτοῖς πῶς ἐ-
 τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύριον καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐ-
 28 Δαμασκῷ ἐπαρρησιάζατο ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ. καὶ ἦν
 μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερου-
 29 σαλὴμ, παρρησιάζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, ἐλάλει
 τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν
 30 ἀνελεῖν αὐτόν. ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν
 εἰς Καισαρίαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.

31 Η ΜΕΝ ΟΥΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ
 Γαλιλαίας καὶ Σαμαρίας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένην, καὶ
 πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ
 ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο.

32 Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελ-
 θεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα.
 33 εὑρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα ὀνόματι Αἰνέαν ἐξ ἐτῶν ὀκτῶ

κατακείμενον ἐπὶ κραβάττου, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ 34
εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος Αἰνέα, ἰαταί σε Ἰησοῦς Χριστός·
ἀνάστηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ· καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ 35
εἶδαν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σαρῶνα,
οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.

Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβειθά, ἡ 36
διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων
ἀγαθῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς 37
ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες
δὲ ἔθηκαν[†] ἐν ὑπερῷῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ 38
οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστει-
λαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν παρακαλοῦντες Μὴ ὀκνήσης
διελθεῖν ἕως ἡμῶν· ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· 39
ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῶον, καὶ παρέστη-
σαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι
χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὔσα ἡ Δορκάς.
ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θεὸς τὰ γόνατα 40
προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν Ταβειθά,
ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα
τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν. δούς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν 41
αὐτήν, φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν
αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης Ἰόππης, καὶ 42
ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν κύριον. Ἐγένετο δὲ ἡμέρας 43
ικανὰς μέναι ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι Βυρσεῖ.

Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρίᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατον- 1
τάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ 2
φοβούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεη-
μοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός,
εἶδεν ἐν ὥραματι φανερώς ὥσπερ περὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέ- 3
ρας ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπόντα
αὐτῷ Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενό- 4
μενος εἶπεν Τί ἐστίν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ Αἰ προσευ-

χαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον
 5 ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ· καὶ νῦν πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην
 6 καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος
 7 ξενίζεται παρὰ τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστὶν οἰκία παρὰ θά-
 8 λασσαν. ὥς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας
 9 αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοι-
 10 πορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη Πέτρος
 11 ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὧραν ἔκτην. ἐγένετο δὲ
 12 πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ
 13 αὐτῶν ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν
 14 ἀνεωγμένον καὶ καταβαῖνον σκεῦός τι ὥς ὁθόνην μεγάλην
 15 τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν
 16 πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἔρπετὰ τῆς γῆς καὶ πετεινὰ τοῦ
 17 οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν Ἀναστάς, Πέτρε,
 18 θύσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι
 19 οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ
 20 πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν Ἄ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ
 21 κοῖνον. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ
 22 σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διη-
 πόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἶη τὸ ὄραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ οἱ ἄνδρες
 οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου διερωτήσαντες τὴν
 οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, καὶ φωνή-
 σαντες ἑπύθοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐν-
 θάδε ξενίζεται. Τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμυμένου περὶ τοῦ
 ὁράματος εἶπεν τὸ πνεῦμα Ἰδοὺ ἄνδρες δύο ζητούντές σε·
 ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν
 διακρινόμενος, ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέ-
 τρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν Ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς
 ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; οἱ δὲ εἶπαν Κορνηλίος ἑκατον-
 τάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν μαρτυροῦ-
 μένός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη

18 ἐπυνθάνοντο

19 αὐτῷ | [τρεις]

ὑπὸ ἀγγέλου αἰοῦ μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
 καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς 23
 ἐξένισεν. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθεν τὸν
 αὐτοῖς, καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλ-
 θαν αὐτῷ. τῇ δὲ ἐπαύριον εἰσῆλθεν εἰς τὴν Καισαρίαν· 24
 ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτοὺς συναλεσάμενος τοῖς
 συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀναγκαίοις φίλοις. Ὡς δὲ ἐγγέ- 25
 νετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορ-
 νήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος 26
 ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστηθι καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἄνθρωπος
 εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὗρίσκει συνελη- 27
 λυθότας πολλούς, ἔφη τε πρὸς αὐτούς Ὑμεῖς ἐπίστασθε 28
 ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κηλλᾶσθαι ἢ προσέρχε-
 σθαι ἰλλοφύλῳ· καὶ μοι ὁ θεὸς ἔδειξεν μηδένα κοινὸν ἢ
 ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον· διὸ καὶ ἀναντιρῆτως ἦλθον 29
 μεταπεμφθεῖς. πυνθάνομαι οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ
 με. καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη Ἀπὸ γαλᾶς ἡμέρας μέχρι 30
 ταύτης τῆς ὥρας ἤμην τὴν ἐνάτην προσευχόμενος ἐν τῷ
 οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἕστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῇτι λαμ-
 πρᾷ καὶ φησι Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ καὶ 31
 αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· πέμψον 32
 οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται
 Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ
 θάλασσαν. ἐξαντῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ τε καλῶς 33
 ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον
 τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα
 σοι ὑπὸ τοῦ κυρίου. ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν 34
 Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπο-
 λημπτης ὁ θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐ- 35
 τὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν. τὸν 36
 λόγον ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ἐπαγγελιζόμενος
 εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων κύριος.
 ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, 37

36,37 ἐν ἀποστείλῃ.....Χριστοῦ (οὗτος.....κύριος) ὑμεῖς οἴδατε, τὸ

ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυ-
 38 ξεν Ἰωάννης, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν
 ὁ θεὸς πνεύματι ἀγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθεν εὐεργετῶν
 καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ
 39 διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ· καὶ ἡμεῖς μάρτυρες
 πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ
 Ἱερουσαλὴμ· ὃν καὶ ἀνείλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλῳ.
 40 τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν
 41 ἐμφανῇ γενέσθαι, οὐ παντὶ τῷ λαῷ ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς
 προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφά-
 γομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστήναι αὐτὸν ἐκ
 42 νεκρῶν· καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ δια-
 μαρτύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ἰρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ
 43 κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ προφῆται
 μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος
 44 αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

Ἔτι
 λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα
 45 τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ
 ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ οἱ συνῆλθαν τῷ Πέτρῳ,
 ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγίου ἐκκέ-
 46 χυται· ἥκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγα-
 47 λυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέτρος Μήτι τὸ ὕδωρ
 δύναται κωλύσαί τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους οἵτινες
 48 τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; προσέταξεν
 δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι.
 τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ
 τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
 2 Ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλὴμ, διεκρίνοντο πρὸς
 3 αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς λέγοντες ὅτι εἰσῆλθεν πρὸς ἄνδρας
 4 ἀκροβυστίαν ἔχοντας καὶ συνέφαγεν αὐτοῖς. ἀρξάμενος
 5 δὲ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων Ἐγὼ ἡμην ἐν
 πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος καὶ εἶδον ἐκστάσει ὄραμα,

καταβαίνον σκευός τι ὡς ὁθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς
καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ· εἰς ἣν 6
ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ
τὰ θηρία καὶ τὰ ἐρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· ἤκουσα 7
δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ
φάγε. εἶπον δέ Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν ἡ ἀκάθαρτον 8
οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δὲ ἕκ δευ- 9
τέρου φωνῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ
κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνеспάσθη πάλιν 10
ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες 11
ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἦμεν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ
Καισαρίας πρὸς με. εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν 12
αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἐξ
ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός.
ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ 13
σταθέντα καὶ εἰπόντα Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην καὶ μετά-
πεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει 14
ρήματα πρὸς σέ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.
ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον 15
ἐπ' αὐτοὺς ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθη δὲ τοῦ 16
ρήματος τοῦ κυρίου ὡς ἔλεγεν Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν
ὑδατι ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν 17
τὴν ἴσῃν δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύ-
σασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ τίς ἡμῖν δυνατὸς
κωλύσαι τὸν θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν καὶ 18
ἐδόξασαν τὸν θεὸν λέγοντες Ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς
τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομέ- 19
νης ἐπὶ Στεφάνῳ διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ
Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰου-
δαίοις. Ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ 20
Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν καὶ

πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν.
 21 καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύ-
 22 σας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς
 τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης ἐν Ἱερουσαλὴμ περὶ
 23 αὐτῶν, καὶ ἔξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως Ἀντιοχείας· ὃς
 παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ θεοῦ ἐχάρη
 καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν
 24 [ἐν] τῷ κυρίῳ, ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύμα-
 τος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ
 25 κυρίῳ. ἐξῆλθεν δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ
 26 εὗρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνι-
 αὐτὸν ὄλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον
 ἱκανόν, χρηματίζειν τε πρῶτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς
 Χριστιανούς.

27 ΕΝ ΤΑΥΤΑΙΣ ΔΕ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ κατήλθον ἀπὸ
 28 Ἱεροσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν· ἀναστὰς δὲ εἰς ἐξ
 αὐτῶν ὀνόματι Ἀγαβὸς ἑσήμαινεν¹ διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν
 μεγάλην μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ἣτις
 29 ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις
 ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν
 30 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὁ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες
 πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβαν καὶ Σαύλου.

1 Κατ' ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασι-
 λεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλη-
 2 σίας. ἀνείλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρη.
 3 ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστιν τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλ-
 λαβεῖν καὶ Πέτρον, (ᾗσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων,) ⁴
 4 ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδούς τέσσαρσιν
 τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ
 5 τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁ μὲν οὖν Πέτρος

ἔτηρείτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενῶς γινομένη
 ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν περὶ αὐτοῦ. Ὅτε δὲ 6
 ἤμελλεν «προσαγαγεῖν» αὐτὸν ὁ Ἑρῳδῆς, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν
 ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν δεδεμένος
 ἀλύσεισιν δυσίν, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν
 φυλακὴν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμ- 7
 ψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου
 ἤγειρεν αὐτὸν λέγων Ἀνάστα ἐν τάχει· καὶ ἐξέπεσαν
 αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπεν δὲ ὁ ἄγγελος 8
 πρὸς αὐτόν Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου· ἐποί-
 ησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου
 καὶ ἀκολούθει μοι· καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει, καὶ οὐκ ᾔδει 9
 ὅτι ἀληθὲς ἐστὶν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ
 ὄραμα βλέπειν. διελθόντες δὲ πρῶτην φυλακὴν καὶ δευτέ- 10
 ραν ἦλθαν ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσιν εἰς
 τὴν πόλιν, ἣτις αὐτομάτῃ ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες
 προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος
 ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος ἐν ἑαυτῷ γενόμενος εἶπεν Νῦν 11
 αἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν ὁ κύριος τὸν ἄγγελον αὐ-
 τοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἑρῳδοῦ καὶ πάσης τῆς
 προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ 12
 τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου
 Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι.
 κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος «προσῆλθε» 13
 παιδίσκη ὑπακοῦσαι ὀνόματι Ῥόδη, καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν 14
 φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ᾔνοιξεν τὸν πυλῶνα,
 εἰσδραμούσα δὲ ἀπήγγειλεν ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ
 πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν Μαίνη. ἡ δὲ δισχυρί- 15
 ζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον Ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ.
 ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ 16
 ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγῇ- 17
 σατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς,
 εἶπέν τε Ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα.

18 καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. Γενομένης δὲ ἡμέ-
 ρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ
 19 Πέτρος ἐγένετο. Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὐρὼν
 ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν
 20 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισαρίαν διέτριβεν. Ἦν
 δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ πα-
 ρῆσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ
 κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ἡτοῦντο εἰρήνην διὰ τὸ τρέφεσθαι
 21 αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ
 [ὁ] Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν καθίσας ἐπὶ
 22 τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς· ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει
 23 Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐ-
 τὸν ἄγγελος Κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ,
 24 καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. Ὁ δὲ
 λόγος τοῦ κυρίου ἡύξανεν καὶ ἐπληθύνετο.
 25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ
 πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συναρμολογούντες Ἰωάννην τὸν
 ἐπικληθέντα Μάρκον,

1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προ-
 φῆται καὶ διδάσκαλοι ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλού-
 μενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναῆν τε Ἡρώδου
 2 τοῦ τετραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. Λειτουργούντων
 δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ
 3 ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσ-
 ευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.
 4 Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος
 κατήλθον εἰς Σελευκίαν, ἐκεῖθεν τε ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον,
 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ θε-
 οῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάν-
 6 νην ὑπηρέτην. Διελθόντες δὲ ὅλην τὴν νῆσον
 ἄχρι Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰου-

δαῖον ᾧ ὄνομα Βαριησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ 7
 Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν
 καὶ Σαῦλον ἐπεξήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἀν- 8
 θίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμη-
 νεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέφαι τὸν ἀνθύπατον
 ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς 9
 πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν Ὡ πλήρης παν- 10
 τὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ
 πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς τοῦ
 κγρίου τὰς ἐγθέας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ 11
 ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παρα-
 χρήμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων
 ἐζήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπί- 12
 στευσεν ἐκπληττόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ Παῦλον ἦλθον 13
 εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας
 ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Αὐτοὶ δὲ διελ- 14
 θόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν
 Πισιδίαν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
 σαββάτων ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου 15
 καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐ-
 τοὺς λέγοντες Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἔστιν ἐν ὑμῖν λόγος
 παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος 16
 καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν Ἄνδρες Ἰσραηλείται καὶ οἱ
 φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. Ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου 17
 Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν
 ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος
 ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, καί, ὡς τεσσαρακον- 18
 ταετὴ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ,
 καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν κατεκληρο- 19
 νόμησεν τὴν γῆν αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντή- 20
 κοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προ-
 φῆτου. καὶ κεῖθεν ἡγήσαντο βασιλεία, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς 21

ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κεῖς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμείν, ἔτη
 22 τεσσεράκοντα· καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυεῖδ
 αὐτοῖς εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας Εὔρων
 Δαγεῖδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, [ἄνδρα] κατὰ τὴν καρδίαν μου,
 23 ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ
 τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα
 24 Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάνου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου
 25 αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ. ὡς δὲ
 ἐπλήρου Ἰωάνης τὸν δρόμον, ἔλεγεν Τί ἐμὲ ὑπονοεῖτε
 εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ
 26 ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. Ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ
 γένους Ἀβραὰμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ἡμῖν
 27 ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικ-
 οῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον
 ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν
 28 σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν, καὶ
 μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὐρόντες ᾗτήσαντο Πειλᾶτον
 29 ἀναιρεθῆναι αὐτόν· ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ
 γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνη-
 30 μεῖον. ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· ὃς ὥφθη ἐπὶ
 31 ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
 εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἵτινες [νῦν] εἰσὶ μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν
 32 λαόν· καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς
 33 πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλή-
 ρωκεν τοῖς τέκνοις ἡμῶν ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ
 ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ Υἱός μου εἰς ἐγώ
 34 σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ
 νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὐ-
 τως εἶρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαγεῖδ τὰ πιστά.
 35 διότι καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει Οὐ Δώσεις τὸν ὅσιόν σου
 36 ἰδεῖν διαφθοράν· Δαγεῖδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετή-
 σας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προστετέθη πρὸς
 37 τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν, ὃν δὲ ὁ θεὸς
 25 εἶναι, οὐκ 28 ᾗτησαν τὸν 29 γεγραμμένα περὶ αὐτοῦ 33 f...f

ἤγειρεν οὐκ εἶδεν διαφθοράν. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, 38
 ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγ-
 γέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν νόμῳ 39
 Μωυσέως δικαιωθῆναι ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται.
 βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις 40

Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφα- 41
 νίσθητε,

ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν,
 ἔργον ὃ οὐ μὴ πιστεύσχητε εἰάν τις ἐκδιηγῇται
 ὑμῖν.

Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον 42
 λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. Ἐλθείσης δὲ τῆς 43
 συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν
 σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, οἵτινες
 προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι
 τοῦ θεοῦ. Τῷ δὲ ἔρχομένῳ σαββάτῳ σχε- 44
 δὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
 ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ 45
 ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου λαλουμένοις βλασφημοῦντες.
 παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπαν 46
 Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
 ἐπειδὴ ἀπωθείσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς
 τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ 47
 ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος

Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν

τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
 ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ 48
 θεοῦ, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν
 αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι' ὅλης τῆς 49
 χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖ- 50
 κας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως καὶ
 ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καὶ
 ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. οἱ δὲ ἐκτιναξάμε- 51

νοι τὸν κοριορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον,

52 ὅτι τε μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς
εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε
2 πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ
ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς
3 τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον
διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι
τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα
4 γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος
τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις οἱ δὲ σὺν
5 τοῖς ἀποστόλοις. ὥς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ
Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆ-
6 σαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυ-
7 καονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον, κακεῖ
8 εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν.

Καί τις ἀνὴρ ἀδύνατος
ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς
9 αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουεν τοῦ Παύ-
λου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν
10 τοῦ σωθῆναι εἶπεν μεγάλῃ φωνῇ Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πό-
11 δας σου ὀρθός· καὶ ἤλατο καὶ περιεπάτει. οἱ τε ὄχλοι
ιδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπήραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυ-
καονιστὶ λέγοντες Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέ-
12 βησαν πρὸς ἡμᾶς, ἐκάλουν τε τὸν Βαρνόβαν Δία, τὸν δὲ
Παῦλον Ἑρμῆν ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.
13 ὃ τε ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως ταύρους
καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις
14 ἤθελεν θύειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ
Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἔξεπήδησαν
15 εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες καὶ λέγοντες Ἄνδρες, τί ταῦτα
ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμέν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγε-
λιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ
θεὸν ζῶντα ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν

καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς 16
 παρωχημέναις γενεαῖς εἶασεν πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι
 ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν ἀφήκεν 17
 ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς
 καρποφόρους, ἐμπιπλὼν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρ-
 δίας ὑμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς 18
 ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ 19
 Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους
 καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομί-
 ζοντες αὐτὸν τεθνηκέναι. κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν 20
 αὐτὸν ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον
 ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. εὐαγγελισάμενοί 21
 τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρε-
 ψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ [εἰς] Ἀντιόχειαν,
 ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες 22
 ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ 23
 αὐτοῖς κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους προσευξάμενοι μετὰ
 νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκει-
 σαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθαν εἰς τὴν Παμ- 24
 φυλίαν, καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν 25
 εἰς Ἀτταλίαν, καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν 26
 ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ
 ἐπλήρωσαν. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν 27
 ἐκκλησίαν ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν
 καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ 28
 χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

ΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΚΑΤΕΛΘΟΝΤΕΣ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 1
 ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι Ἐὰν μὴ περιτμηθῇτε τῷ
 ἔθει τῷ Μωυσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενομένης δὲ 2

στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος
3 τούτου.

Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν τε Φοινίκην καὶ Σαμαρίαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποιοῦν χαρὰν
4 μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα παρεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς
5 ἐποίησεν μετ' αὐτῶν. Ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως.

6 Συνήχθησάν τε οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν
7 περὶ τοῦ λόγου τούτου. Πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ᾠάνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον
8 τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι, καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς δοὺς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς
9 καὶ ἡμῖν, καὶ οὐθὲν διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν,
10 τῇ πίστει καθάρισας τὰς καρδίας αὐτῶν. νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν
11 βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον ἀκεῖνοι. Ἐσίγησεν δὲ πᾶν
12 τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν
13 δι' αὐτῶν. Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος
14 λέγων ᾠάνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν
15 λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι

τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται

Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω

16

καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Δαυεὶδ τὴν πε-
πτωκυῖαν

καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω

καὶ ἀνορθώσω αὐτήν,

ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώ- 17
πων τὸν κύριον,

καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὗς ἐπικέκληται τὸ ὄνομα
μου ἐπ' αὐτοῖς,

λέγει κύριος ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος. 18

διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέ- 19

φουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι 20

τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ πνικτοῦ

καὶ τοῦ αἵματος· Μωυσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν 21

τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν

σάββατον ἀναγινωσκόμενος. Τότε ἔδοξε τοῖς 22

ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ

ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν

τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαβ- 23

βᾶν καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γρά- 23

ψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν· Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι

ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν

ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν χαίρειν. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι 24

τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς

ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστείλαμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις 25

ὁμοθυμαδὸν ἑκλεξαμένοις ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν

τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις 26

παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ

κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν 27

καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπι- 28

τίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες, ἀπέχεσθαι
 29 εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας· ἐξ ὧν
 διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. Ἐρρωσθε.

30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατήλθον εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ
 31 συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν· ἀνα-
 32 γνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ
 Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ πα-
 33 ρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπεστήριξαν· ποιήσαντες
 δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν
 35 πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτοὺς. Παῦλος δὲ

καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ
 εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ
 κυρίου.

36 Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρνάβαν Παῦλος
 Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς κατὰ πό-
 λιν πᾶσαν ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς
 37 ἔχουσιν. Βαρνάβας δὲ ἐβούλετο συνπαραλαβεῖν καὶ τὸν
 38 Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον· Παῦλος δὲ ἡξίου, τὸν ἀπο-
 στάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα
 39 αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συνπαραλαμβάνειν τοῦτον. ἐγένετο
 δὲ παροξυσμὸς ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων,
 τον τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς
 40 Κύπρον. Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθεν παρα-
 41 δοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διήρχετο
 δὲ τὴν Συρίαν καὶ [τὴν] Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλη-
 1 σίας.

Κατήντησεν δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς
 Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητὴς τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος,
 2 υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς πατρὸς δὲ Ἑλλήνος, ὃς
 ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν·
 3 τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν
 περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς
 τόποις ἐκείνοις, ἥδειςαν γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἑλλήν ὁ

πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, 4
 παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα
 ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύ-
 μοις.

Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ 5
 πίστει καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυ- 6
 θέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ, ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν 7
 Βιθυνίαν πορευθῆναι καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα
 Ἰησοῦ παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. 8
 καὶ ὄραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὥφθη, ἀνὴρ Μακεδῶν 9
 τις ἦν ἐστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων Διαβὰς
 εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ὥς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, 10
 εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, συνβιβάζοντες
 ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτοὺς.

Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμο- 11
 θράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, κάκειῖθεν εἰς Φιλίπ- 12
 πους, ἣτις ἐστὶν ἡ πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίης πόλις,
 κολωνία.

Ἡμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δια-
 τρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλ- 13
 θομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομιζομεν προσ-
 ευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις
 γυναῖξιν. καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις 14
 πόλεως Θυατείρων σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἧς ὁ κύ-
 ριος διήκουξ· τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ
 Παύλου. ὥς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλε- 15
 σεν λέγουσα Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι,
 εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένετε· καὶ παρεβιάσατο
 ἡμᾶς.

Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν 16
 προσευχὴν παιδίσκην τινα ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαν-
 τισαὶ ἡμῖν, ἣτις ἐργασίαν πολλὴν παρέιχεν τοῖς κυρίοις
 αὐτῆς μαντευομένη· αὕτη κατακολουθοῦσα [τῷ] Παύλῳ καὶ 17
 ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ θεοῦ

τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτη-
 18 ρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς
 δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν Παραγ-
 γέλλω σοι ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς·
 19 καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι
 ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι τὸν
 Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς
 20 ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν
 Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι
 21 ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν
 22 παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. καὶ συνεπέστη
 ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ περιμήξαντες αὐτῶν
 23 τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίσειν, πολλὰς δὲ ἐπιθέντες αὐτοῖς
 πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύ-
 24 λακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγελίαν τοιαύτην
 λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς
 25 πύδας ἡσφαλίσατο αὐτῶν εἰς τὸ ξύλον. Κατὰ δὲ τὸ μεσο-
 νύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν τὸν θεόν,
 26 ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι· ἄφνω δὲ σεισμός ἐγένετο
 μέγας ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου, ἠνεῶ-
 χθησαν δὲ [παραχρῆμα] αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ
 27 δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ
 ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς σπασάμενος τὴν
 μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι
 28 τοὺς δεσμίους. ἐφώνησεν δὲ Παῦλος μεγάλη φωνῇ λέγων
 Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν, ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε.
 29 αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν, καὶ ἔντρομος γενόμενος προ-
 30 ἐέσεν τῷ Παύλῳ καὶ Σίλᾳ, καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω
 31 ἔφη Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπαν
 Πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ
 32 ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ σὺν
 33 πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν
 ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ὅπρ' ὧν πληγῶν, καὶ

ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ ἅπαντες παραχρήμα, ἀναγα- 34
γών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκεν τράπεζαν, καὶ ἡγαλ-
λιάσατο πανοικεῖ πεπιστευκῶς τῷ θεῷ. Ἡμέρας δὲ γενομέ- 35
νης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες
Ἐπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δε- 36
σμοφύλαξ τοὺς λόγους πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι Ἀπέσταλ-
καν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῇ· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύ-
εσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτοὺς Δείραντες 37
ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρ-
χοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλ-
λουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.
ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα 38
ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, καὶ 39
ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἡρώτων
ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πόλεως. ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς 40
εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ ἐξῆλθαν.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν 1
ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων.
κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπὶ 2
σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοί- 3
γων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ
ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός, ὁ
Ἰησοῦς· ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν 4
ἐπείσθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ [τῷ] Σίλᾳ,
τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πλῆθος πολὺ γυναικῶν τε
τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι. Ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ 5
προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς πονηροὺς καὶ
ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπιστάντες τῇ
οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς προαγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον·
μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς 6
ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι Οἱ τὴν οἰκουμένην
ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν, οὓς ὑποδέ- 7

δεκται Ἰάσων· καὶ οἱτοὶ πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων
 Καίσαρος πρᾶσσουσιν, βασιλέα ἕτερον λέγοντες εἶναι Ἰη-
 8 σοῦν. ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούον-
 9 τας ταῦτα, καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ
 10 τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ

εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν
 εἰς Βέροϊαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν
 11 Ἰουδαίων ἀπῆρσαν· οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσ-
 σαλονίκη, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προ-
 θυμίας, [τὸ] καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντας τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι
 12 ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ
 τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν
 13 οὐκ ὀλίγοι. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης
 Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου
 ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κάκεῖ σαλεύοντες καὶ ταρασσόντες
 14 τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ
 ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινάν τε
 15 ὃ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστάνοντες τὸν
 Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς
 τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς
 αὐτὸν ἐξήρσαν.

16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου,
 παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος κατείδω-
 17 λον οὔσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ
 τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ
 18 πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ καὶ
 τῶν Ἐπικουρίων καὶ Στωικῶν φιλοσόφων συνέβαλλον
 αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος
 λέγειν; οἱ δὲ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι·
 19 ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. ἐπιλα-
 βόμενοι δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἀρειῶν Πάγον ἤγαγον, λέγοντες
 Δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη [ἡ] ὑπὸ σοῦ λαλουμένη
 20 διδαχὴ; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν

Βουλόμεθα οἷον γινῶναι τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. Ἀθηναῖοι 21
 δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἡν-
 καίρουσιν ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινότερον. σταθεῖς δὲ 22
 Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Παύλου ἔφη Ἄνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ·
 διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον 23
 καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ. ὁ οὖν
 ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ 24
 θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ,
 οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος οὐκ ἐν χειρο-
 ποιήτοις υἱοῖς κατοικεῖ οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θερα- 25
 πεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοῦς πᾶσι ζωὴν καὶ
 τιμὴν καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέν τε ἐξ ἐνὸς πᾶν ἔθνος ἀν- 26
 θρωπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὀρίσας
 προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας
 αὐτῶν, ζητεῖν τὸν θεὸν εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ 27
 εὗροιεν, καὶ γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρ-
 χοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς 28
 καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς¹ ποιητῶν εἰρήκασιν

Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν 29
 χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως
 ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους 30
 τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ νῦν ἀπαγγέλλει τοῖς ἀνθρώ-
 ποις πάντας πανταχοῦ μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν 31
 ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκογμένην ἐν δικαιοκρίνῃ
 ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισεν, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας
 αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ 32
 μὲν ἐχλεύαζον οἱ δὲ εἶπαν Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου
 καὶ πάλιν. οὕτως ὁ Παῦλος ἐξηλήθεν ἐκ μέσου αὐτῶν· 33
 τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ 34
 Διονύσιος [ὁ] Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ
 ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

1 Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κό-
 2 ρινθον. καὶ εὐρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλας, Ποντι-
 κὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ
 Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον
 χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης, προσ-
 3 ἦλθεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμενεν παρ' αὐ-
 τοῖς καὶ ἠργάζοντο, ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ.
 4 διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθ' ἐν
 5 τε Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας. Ὡς δὲ κατήλθον
 ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο
 τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι
 6 τὸν χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλα-
 σφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
 Ὅτι αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἔγώ· ἀπὸ
 7 τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ μεταβὰς ἐκείθεν
 ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τιτίου Ἰούστου σεβομέ-
 νου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.
 8 Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν τῷ κυρίῳ σὺν
 ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες
 9 ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. Εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἐν νυκτὶ
 δι' ὀράματος τῷ Παύλῳ Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ
 10 σιωπήσῃς, διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται
 σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαὸς ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει
 11 ταύτῃ. Ἐκάθισεν δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἑξ διδασκῶν ἐν
 12 αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. Γαλλίωνος δὲ ἀνθυ-
 πάτου ὄντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοθυ-
 13 μαδὸν τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες
 ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ἀναπείθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους
 14 σέβεσθαι τὸν θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν
 τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους Εἰ μὲν
 ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥαδιούργημα πονηρόν, ὧς Ἰουδαῖοι, κατὰ
 15 λόγον ἂν ἀνεσχόμεν ὑμῶν· εἰ δὲ ζητήματά ἐστιν περὶ
 λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὤψεσθε αὐτοί

3 ἠργάζετο

6 ἐγὼ ἀπὸ

12 ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι

U

κριτῆς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν 16
αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθέ- 17
νην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος·
καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἔμελεν. Ὁ δὲ 18

Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀπο-
ταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα
καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἐν Κενχρεαῖς τὴν κεφαλὴν, εἶχεν
γὰρ εὐχήν. κατήντησαν δὲ εἰς Ἑφεσον, κακείνους κατέ- 19
λιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέ-
ξατο τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα 20
χρόνον μέναι οὐκ ἐπένευσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ εἰπὼν 21
Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ θέλοντος ἀνήχθη
ἀπὸ τῆς Ἑφέσου, καὶ κατελθὼν εἰς Καισαρίαν, ἀναβὰς 22
καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν,
καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς 23
τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στήρίζων πάντας τοὺς
μαθητάς.

Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ 24
γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἑφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν
ταῖς γραφαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, 25
καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ
τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάνου. οὗτός 26
τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ· ἀκουσαντες
δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτὸν καὶ
ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ. βουλο- 27
μένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαίαν προτρεψάμενοι
οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν·
ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν
διὰ τῆς χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγ- 28
χετο δημοσίᾳ ἐπιδεικνύς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν χριστὸν
Ἰησοῦν. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι 1

ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἐλθεῖν
 2 εἰς Ἑφεσον καὶ εὐρεῖν τινὰς μαθητάς, εἶπέν τε πρὸς αὐτοὺς
 Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν
 3 Ἀλλ' οὐδ' εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. Ἐἶπέν τε Ἐἰς
 τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν Ἐἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.
 4 εἶπεν δὲ Παῦλος Ἰωάννης ἐβάπτισεν βάπτισμα μετανοίας,
 τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσω-
 5 σιν, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθη-
 6 σαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς
 τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
 7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτεουν. ἦσαν δὲ οἱ πάντες
 8 ἄνδρες ὡσεὶ δώδεκα. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συ-
 ναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ
 9 πείθων περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. ὥς δέ τινες ἐσκλη-
 ρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογούντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ
 πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητάς,
 10 καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. τοῦτο
 δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν
 Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου, Ἰουδαίους τε καὶ
 11 Ἕλληνας. Δυνάμεις τε δὲ τὰς τυχούσας ὁ θεὸς
 12 ἐποίει διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενούν-
 τας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίν-
 θια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύ-
 13 ματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι. Ἐπεχείρησαν δέ τινες καὶ
 τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς
 ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ
 λέγοντες Ὅρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν Παῦλος κηρύσσει.
 14 ἦσαν δέ τινος Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἐπτὰ υἱοὶ τοῦτοι
 15 ποιοῦντες. ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐ-
 τοῖς Τὸν [μέν] Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον ἐπίστα-
 16 μαι, ὑμεῖς δὲ τίνας ἐστέ; καὶ ἐφαλόμενος ὁ ἄνθρωπος

ἐπ' αὐτοὺς ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ ποιηρὸν κατακυριεύσας
 ἀμφοτέρων ἴσχυσεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυ-
 ματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ 17
 ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τοῖς
 κατοικοῦσιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἐπέπεσεν φόβος ἐπὶ πάντας
 αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
 πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ 18
 ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ πε- 19
 ρίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον
 ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ
 εὖρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. Οὕτως κατὰ κράτος τοῦ 20
 κυρίου ὁ λόγος ἠΐξανεν καὶ ἴσχυεν.

ΩΣ ΔΕ ΕΠΑΗΡΩΘΗ ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ 21
 πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαίαν πορεύεσθαι
 εἰς Ἱεροσόλυμα, εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ
 με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν 22
 δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἑραστον, αὐτὸς
 ἐπέσχεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐγένετο δὲ 23
 κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ.
 Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς 24
 [ἀργυροῦς] Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις οὐκ ὀλίγην
 ἐργασίαν, οὗς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργά- 25
 τας εἶπεν Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας
 ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστίν, καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον 26
 Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος
 πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ
 οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει 27
 ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἔλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγά-
 λης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐθέν λογισθῆναι, μέλλειν

τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς, ἣν ὅλη
 28 [ἡ] Ἀσία καὶ [ἡ] οἰκουμένη σέβεται. ἀκούσαντες δὲ καὶ
 γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες Μεγάλη ἡ
 29 Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως,
 ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον συναρπάσαντες
 Γαῖον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου.
 30 Παύλου δὲ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἴων
 31 αὐτὸν οἱ μαθηταί· τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ
 φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑα-
 32 τὸν εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον, ἦν
 γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν
 33 τίνας ἕνεκα συνεληλύθεισαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβα-
 σαν Ἀλέξανδρον προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων, ὁ δὲ
 Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα ᾔθελεν ἀπολογεῖσθαι
 34 τῷ δῆμῳ. ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν φωνὴ ἐγένετο
 μία ἐκ πάντων ὥσεϊ ἐπὶ ὥρας δύο ἔκραζόντων ἡ Μεγάλη ἡ
 35 Ἄρτεμις Ἐφεσίων. καταστείλας δὲ τὸν ὄχλον ὁ γραμ-
 ματεὺς φησιν Ἄνδρες Ἐφέσιοι, τίς γὰρ ἐστὶν ἀνθρώπων
 ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὔσαν τῆς
 36 μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; ἀναντιρῆτων οὖν
 ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν
 37 καὶ μηδὲν προπετές πράσσειν. ἡγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας
 τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν
 38 ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται
 ἔχουσιν πρὸς τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται καὶ ἀνθύπατοί
 39 εἰσιν, ἐγκαλείτῳσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περαιτέρῳ ἐπιζη-
 40 τεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ
 κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον μη-
 δενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι
 λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέ-
 λυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

1 Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμψάμενος

ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν πορεύεσθαι εἰς Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη 2 ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ποιήσας τε μῆνας τρεῖς γενομένης ἐπιβουλῆς 3 αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνεί- 4 πετο δὲ αὐτῷ Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σέκουνδος, καὶ Γαῖος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τύχικος καὶ Τρόφιμος· οὗτοι δὲ 5 προσελθόντες ἔμεινον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι· ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἦλθο- 6 μεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὓς διетρίψαμεν ἡμερας ἑπτά. Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν 7 σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος δι- λέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ 8 ἐν τῷ ὑπερφῶ οὗ ἡμεν συνηγμένοι· καθεζόμενος δὲ τις 9 νεανίας ὀνόματι Εὐτυχος ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλείον, κατε- 10 νεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστεγίου κάτω καὶ ἦρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ 11 συνπεριλαβὼν εἶπεν Ὑπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐστίν. ἀναβὰς δὲ [καὶ] κλάσας τὸν ἄρτον καὶ 12 γευσάμενος ἔφ' ἱκανον τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν 13 οὐ μετρίως. Ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ τὸ 14 πλοῖον ἀνῆχθημεν ἐπὶ τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀνα- λαμβάνειν τὸν Παῦλον, οὕτως γὰρ διατεταγμένος ἦν μέλ- λων αὐτὸς πεζεύειν. ὥς δὲ συνέβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, 15 ἀναλαβόντες αὐτὸν ἦλθομεν εἰς Μιτυλήνην, καθεῖθεν ἀπο- πλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ 16 δὲ ἑτέρα παρεβάλομεν εἰς Σάμον, τῇ δὲ ἐχομένη ἦλθομεν εἰς Μίλητον· κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν

Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἔσπευδεν γὰρ εἰ δυνατόν εἶη αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέ-
 18 σατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ παρεγένοντο
 πρὸς αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης
 ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν
 19 πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης
 ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάν-
 20 των μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· ὡς οὐδὲν ὑπε-
 στείλαμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ
 21 διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρτυρόμενος
 Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τὴν εἰς θεὸν μετάνοιαν καὶ
 22 πίστιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν[†]. καὶ νῦν ἰδοὺ δεδε-
 μένος ἐγὼ τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν
 23 αὐτῇ συναντήσουντα ἐμοὶ μὴ εἰδώς, πλην ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ
 ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεταί μοι λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ
 24 θλίψεις με μένουσιν· ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν
 ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς ἑτελειώσω τὸν δρόμον μου καὶ
 τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-
 25 τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν
 ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς
 26 πάντες ἐν οἷς διήλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν· διότι μαρ-
 τύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς εἰμι ἀπὸ
 27 τοῦ αἵματος πάντων, οὐ γὰρ ὑπεστείλαμην τοῦ μὴ ἀναγ-
 28 γεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ὑμῖν. προσέχετε ἑαυ-
 τοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
 ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ,
 29 ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου[†]. ἐγὼ
 οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς
 30 εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ ἐξ ὑμῶν [αὐτῶν]
 ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀπο-
 31 σπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω ἑαυτῶν· διὸ γρηγορεῖτε, μνημο-

νεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ
 δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι 32
 ὑμᾶς τῷ ἱερῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ
 οἰκοδομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγια-
 σμένοις πᾶσιν. ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς 33
 ἐπεθύμησα· αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεΐαις μου καὶ τοῖς 34
 οὗσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί. πάντα ὑπέδειξα 35
 ὑμῖν ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθε-
 νούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ὅτι
 αὐτὸς εἶπεν Μακάριόν ἐστιν μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.
 καὶ ταῦτα εἰπὼν θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς 36
 προσηύξατο. ἱκανὸς δὲ κλαυθμὸς ἐγένετο πάντων, καὶ 37
 ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλου
 αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ὃ εἶρηκε ὅτι 38
 οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμ-
 πον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐ- 1
 τῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς
 τὴν Ῥόδον, ἀκεῖθεν εἰς Πάταρα· καὶ εὐρόντες πλοῖον 2
 διαπερῶν εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες 3
 δὲ τὴν Κύπρον καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν
 εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον, ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον
 ἦν ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθη- 4
 τὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά, οἵτινες τῷ Παύλῳ
 ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα.
 ὅτε δὲ ἐγένετο ἔξαρτίσαι ἡμᾶς τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες 5
 ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ
 τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ
 τὸν αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ἀπῆσπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ 6
 ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ
 ἴδια.

Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῖον διανύσαντες ἀπὸ 7
 Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι
 τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ 8

ἐπαύριον ἐξελθόντες ἦλθαμεν εἰς Καισαρίαν, καὶ εἰσελ-
 θόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ
 9 τῶν ἑπτὰ ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες
 10 τέσσαρες παρθένοι προφητεύουσαι. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμέ-
 ρας πλείους κατῆλθén τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης
 11 ὀνόματι Ἀγαθος, καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην
 τοῦ Παύλου δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν
 Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ
 ζώνη αὕτη οὕτως δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ
 12 παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα,
 παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν
 13 αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ. τότε ἀπεκρίθη [ὁ] Παῦλος Τί
 ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ
 γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ
 14 ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. μὴ
 πειθομένον δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες Τοῦ κυρίου τὸ
 θέλημα γινέσθω.

15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνο-
 16 μεν εἰς Ἱεροσόλυμα· συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ
 Καισαρίας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί
 17 τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ. Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς
 18 Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ
 ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες
 19 τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς
 ἐξηγείτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν
 20 διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν
 θεόν, εἰπὼν τε αὐτῷ Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες
 εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων, καὶ πάντες
 21 ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν· κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ
 ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωυσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη
 πᾶντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα
 22 μηδὲ τοῖς ἔθνεσιν περιπατεῖν. τί οὖν ἐστίν; πάντως ἀκού-

35 αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολὴν. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀνα-
 βαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν
 36 διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου, ἡκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ
 37 κρᾶζοντες Αἴρε αὐτόν. Μέλλων τε εἰσάγε-
 σθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ
 Εἰ ἔξεστίν μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη Ἑλληνιστὶ
 38 γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν
 ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς
 39 τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος
 Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας,
 οὐκ ἀσήμερον πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπιτρέψόν μοι
 40 λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦλος
 ἐστῶς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ,
 πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησεν τῇ Ἑβραϊδι
 1 διαλέκτῳ λέγων Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ
 2 μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας. — ἀκούσαντες δὲ ὅτι
 τῇ Ἑβραϊδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον
 3 ἡσύχίαν. καὶ φησιν— Ἐγὼ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημέ-
 νος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει
 ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ
 ἀκρίβειαν τοῦ πατρώου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ
 4 καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστέ σήμερον, ὡς ταύτην τὴν ὁδὸν
 ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς
 5 ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι
 καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμε-
 νος πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην ἄξων
 καὶ τοὺς ἐκείσε ὄντας δεδεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμώ-
 6 ρηθῶσιν. Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ
 Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περι-
 7 στράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ, ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ
 ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις;
 8 ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην Τίς εἶ, κύριε; εἶπέν τε πρὸς ἐμέ
 9 Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ σὺν

ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν
τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ κύ- 10
ριος εἶπεν πρὸς με Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κακεῖ
σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὥς 11
δὲ ἰὸν ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειρα-
γωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν.
Ἀνανίας δέ τις ἀνὴρ εὐλαβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμε- 12
νος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρὸς 13
ἐμὲ καὶ ἐπιστὰς εἶπέν μοι Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον·
καγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν Ὁ 14
θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα
αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στό-
ματος αὐτοῦ, ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους 15
ὧν ἐώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς 16
βάπτισαι καὶ ἀπόλousαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερου- 17
σαλήμ καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν
ἐκστάσει καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι Σπεῦσον καὶ ἔξελθε 18
ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέχονται σου μαρ-
τυρίαν περὶ ἐμοῦ. καγὼ εἶπον Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται 19
ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς
τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξεχύννετο τὸ αἷμα Στε- 20
φάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ
συνευδοκῶν καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων
αὐτόν. καὶ εἶπεν πρὸς με Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη 21
μακρὰν ἔξαποστελῶ σε. Ἦκουον δὲ αὐτοῦ 22
ἄχρι τούτου τοῦ λόγου καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέ-
γοντες Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον, οὐ γὰρ καθῆκεν
αὐτὸν ζῆν. κραυγαζόντων τε αὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ 23
ἱμάτια καὶ κοινορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα ἐκέλευσεν 24
ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἶπας
μάστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτὸν ἵνα ἐπιγινῶ δι' ἣν αἰτίαν οὐ-
τως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὥς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμάσιν 25

εἶπεν πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐκατόνταρχον ὁ Παῦλος Εἰ ἄνθρω-
 πον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ἡμῖν μαστίζειν;
 26 ἀκούσας δὲ ὁ ἐκατοντάρχης προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγ-
 γειλεν λέγων Τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος
 27 Ῥωμαῖός ἐστιν. προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ
 28 Λέγε μοι, σὺ Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ ἔφη Ναί. ἀπεκρίθη δὲ
 ὁ χιλιάρχος Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην
 ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι.
 29 εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνε-
 τάξειν· καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός
 ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸν ἦν δεδεκώς.

30 Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς τὸ τί
 κατηγορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἔλυσεν αὐτόν, καὶ ἐκέλευ-
 σεν συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον, καὶ
 1 καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς. ἀτενίσας δὲ
 Ἰ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ
 συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς
 2 ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶ-
 3 σιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. τότε ὁ Παῦλος πρὸς
 αὐτόν εἶπεν Τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε·
 καὶ σὺ κάθη κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κε-
 4 λεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν Τὸν ἀρχι-
 5 ερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; ἔφη τε ὁ Παῦλος Οὐκ ᾔδειν,
 ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γὰρ ὅτι ἌΡΧΟΝΤΑ
 6 τοῦ λαοῦ οὐκ ἐρεῖς κακῶς. Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος
 ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων
 ἔκραζεν ἐν τῷ συνεδρίῳ Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός
 εἰμι, υἱὸς Φαρισαίων· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν
 7 ἵ κρίνομαι. τοῦτο δὲ αὐτοῦ Ἰαλοῦντος ἔγένετο ἵ στάσις
 τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.
 8 Σαδδουκαῖοι ἵ γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν μήτε ἄγγε-
 9 λον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφύ-
 9 τερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες τινες

τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος—. Πολλῆς δὲ ¹⁰ γινομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλιάρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν ἐκέλευσεν τὸ στράτευμα καταβὰν ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν [†] εἰς τὴν παρεμβολήν. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος ¹¹ εἶπεν· Θάρσει, ὥς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. Γε- ¹² νομένης [†] δὲ ἡμέρας ποιήσαντες συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πίνειν ἕως οὗ ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. ἦσαν δὲ πλείους ¹³ τέσσεράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιησάμενοι· οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέ- ¹⁴ ροις εἶπαν· Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ¹⁵ ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ ὅπως καταγάγῃ αὐτὸν εἰς ὑμᾶς ὥς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτὸν ἑτοιμοὶ ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς ¹⁶ τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὴν ἐνέδραν παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἓνα τῶν ἐκατονταρχῶν ¹⁷ ἔφη· Τὸν νεανίαν τοῦτον ἄπαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον, ἔχει γὰρ ἀπαγγεῖλαί τι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ¹⁸ ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλιάρχον καὶ φησιν· Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησεν τοῦτον τὸν Ἰουδαῖον ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. ἐπιλαβόμενος δὲ ¹⁹ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο· Τί ἐστίν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; εἶπεν δὲ ²⁰ ὅτι· Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὐρίον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον ὥς μέλλων τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ· σὺ οὖν μὴ πεισθῆς ²¹

αὐτοῖς, ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους
 τεσσεράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν
 μήτε πίνειν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσὶν ἑτοιμοὶ
 22 προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν χιλί-
 23 αρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον παραγγείλας μηδεὶ ἐκλαλή-
 24σαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἐμέ. Καὶ προσκαλεσάμενός
 25τινας δύο τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν Ἑτοιμάσατε στρατιώ-
 26τας διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρίας, καὶ ἵππεῖς
 27ἐβδομήκοντα καὶ δεξιοτάτους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας
 28τῆς νυκτός, κτήνη τε παραστήσαι ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν
 29Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, γράψας
 30ἐπιστολὴν ἔχουσαν τὸν τύπον τοῦτον Κλαύδιος Λυσίας
 31τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. Τὸν ἄνδρα τοῦτον
 32συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι
 33ὑπ' αὐτῶν ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξεilaμην, μαθὼν
 34ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν, βουλόμενός τε ἐπιγνῶναι τὴν αἰτίαν
 35δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ [κατήγαγον εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν].
 36ὃν εὔρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν,
 37μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἐγκλημα. μηνυ-
 38θείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσσεσθαι ἐξ αὐτῆς
 39ἔπεμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν
 40πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται
 41κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον
 42ἤγαγον διὰ νυκτός εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα· τῇ δὲ ἐπαύριον
 43ἑάσαντες τοὺς ἵππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ ὑπέστρεψαν
 44εἰς τὴν παρεμβολήν· οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισαρίαν
 45καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι παρέστησαν καὶ
 46τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δὲ καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας
 47ἐπαρχείας ἐστίν καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας Διακού-
 48σομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται
 49κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ [τοῦ] Ἡρώδου φυλάσσεσθαι
 50αὐτόν.

1 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας

μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτίλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κλη- 2
θέντος δὲ [αὐτοῦ] ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέ-
γων Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων
γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας πάντῃ τε 3
καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης
εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείον σε ἐνκόπτω, παρακαλῶ 4
ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικίᾳ. εὐρόντες γὰρ 5
τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινοῦντα στάσεις πᾶσι τοῖς
Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πρωτοστάτην τε τῆς
τῶν Ναζωραίων αἰρέσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπέειπεν βεβη- 6
λῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνα- 8
κρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦ-
μεν αὐτοῦ. συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες 9
ταῦτα οὕτως ἔχειν. Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος νεύσαντος αὐτῷ 10
τοῦ ἡγεμόνος λέγειν Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ
ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐθύμως τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολο-
γοῦμαι, δυναμένου σου ἐπιγνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσὶν μοι 11
ἡμέραι δώδεκα ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων εἰς Ἱερου-
σαλήμ, καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγό- 12
μενον ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς
οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, οὐδὲ παραστήσαι δύνανταί σοι περὶ 13
ὧν νυνὶ κατηγοροῦσίν μου. ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι ὅτι 14
κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ πα-
τρὶ ὡς θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς
ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν 15
καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι
δικαίων τε καὶ ἀδίκων· ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρὸς- 16
κοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους
διὰ παντός. δι' ἐτῶν δὲ πλείονων ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς 17
τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς, ἐν αἷς εὐρόν με 18
ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου,
τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι 19

20 καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχουσιν πρὸς ἐμέ, - ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπά-
 21 τωσαν τί εἶρον ἀδίκημα σπάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου ἢ
 περὶ μίας ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἐστὼς ὅτι
 Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ' ἡμῶν.
 22 Ἀνεβλήτο δὲ αὐτοῖς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τα
 περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπας Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ
 23 διαγνώσσομαι τὰ καθ' ἡμᾶς· διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρ-
 χῃ τηρεῖσθαι αὐτὸν ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδὲνα κωλύειν
 24 τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ. Μετὰ δὲ
 ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ
 ἰδίᾳ γυναικὶ οὗσῃ Ἰουδαία μετεπέμψατο τὸν Παῦλον καὶ
 25 ἔκλεισεν αὐτῷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. Δια-
 λεγόμενος δὲ αὐτῷ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ
 κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρί-
 26 θη· Τοῦ νῦν ἔχον πορεῖσαι, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσο-
 27 μαί σε· ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται [αὐτῷ]
 ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος
 28 ὁμίλει αὐτῷ. Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν
 διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα καταθέ-
 σθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

1 Φῆστος οὖν ἐπιβας τῇ ἑπαρχείᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας
 2 ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρίας, ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ
 οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρότοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου,
 3 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν αἰτοῦμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ ὅπως
 μεταπέμψῃται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐνέδραν ποιῶντες
 4 ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη
 τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισαρίαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν
 5 ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. Οἱ οὖν ἐν ἡμῖν, φησὶν, δυνατοὶ
 συγκαταβάτες εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἁσποῦν κατηγορεῖ-
 6 τωσαν αὐτόν. Διατρέψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας
 οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισαρίαν, τῇ
 ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον

ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ 7
 ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ
 βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι,
 τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι Οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν 8
 Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἤμαρτον
 ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις χάριν καταθέσθαι ἀπο- 9
 κριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς
 ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος 10
 Ἔστως ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός εἰμι, οὐ με δεῖ κρίνεσθαι.
 Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκηκα, ὥς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.
 εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραι- 11
 τοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν ἔστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν
 μου, οὐδεὶς με δύναται αὐτοῖς χάρισσθαι· Καίσαρα ἐπικα-
 λοῦμαι. τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου 12
 ἀπεκρίθη Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς 13
 καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισαρίαν ἄσπασάμενοι τὸν
 Φῆστον. ὥς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος 14
 τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων Ἀνὴρ
 τίς ἐστιν καταλελιμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, περὶ οὗ 15
 γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς
 καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ
 καταδίκην· πρὸς οὓς ἀπεκρίθην ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥω- 16
 μαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον πρὶν ἢ ὁ κατηγορού-
 μενος κατὰ πρόσωπον ἔχει τοὺς κατηγοροὺς τόπον ἵστα-
 ῖν ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν 17
 ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος τῇ ἐξῆς καθίσας
 ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ 18
 σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ
 ὑπενόουν ἵκνησεν, ζητήματα δὲ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισι- 19
 δαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθηγκό-
 τος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν 20
 περὶ τούτων ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς

21 Ἱεροσόλυμα κακεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου
 ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ
 διαγνώσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω αὐ-
 22 τὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον Ἐβου-
 λόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὔριον, φησίν,
 23 ἀκούσῃ αὐτοῦ. Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ
 Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ
 εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τε χιλιάρχοις καὶ
 ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως καὶ κελεύσαντος τοῦ
 24 Φήστου ἦχθη ὁ Παῦλος. καὶ φησιν ὁ Φῆστος Ἀγρίππα
 βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συνπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε
 τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχέν μοι
 ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν
 25 μηκέτι. ἐγὼ δὲ κατελαβόμεν μὴδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου
 πεπραχέναι, αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν
 26 ἔκρινα πέμπειν. περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ
 οὐκ ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ
 σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης
 27 σχῶ τί γράψω· ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον
 1 μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημῶναι. Ἀγρίππας δὲ πρὸς
 τὸν Παῦλον ἔφη Ἐπιτρέπεται σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν.
 2 τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογοίτο Περὶ πάν-
 των ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα,
 ἡγῆμαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολο-
 3 γεῖσθαι, μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ
 Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαι μακροθύμως
 4 ἀκοῦσαί μου. Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου ἐκ νεότητος τὴν
 ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις
 5 ἴσασι πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν
 θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς
 6 ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι
 τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ
 7 τοῦ θεοῦ ἔστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν

ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει ἑκαταν-
 τήσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασι-
 λεῦ· τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς 8
 ἐγείρει; Ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἑμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα 9
 Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πράξαι· ὁ καὶ 10
 ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ
 ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν
 λαβὼν, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον, καὶ 11
 κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς
 ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς
 ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις. Ἐν οἷς πορευόμενος 12
 εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν
 ἀρχιερέων ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, 13
 οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με
 φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους· πάντων τε καταπε- 14
 σόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν πρὸς
 με τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ Σαούλ Σαούλ, τί με διώκεις;
 σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπα Τίς εἶ, 15
 κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις·
 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο 16
 γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν
 τε εἶδες με ὧν τε ὀφθῆσομαί σοι, ἐξαιροῦμενός σε ἐκ 17
 τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὗς ἐγὼ ἀποστελλῶ
 σε ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπο σκό- 18
 τοῦς εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν,
 τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς
 ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, 19
 οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὁπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν 20
 Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις, πᾶσάν τε τὴν χώ-
 ραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον μετανοεῖν
 καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἅξια τῆς μετανοίας ἔργα
 πράσσοντας. ἕνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν 21
 τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχόν 22

τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστηκα μαρτυρό-
 23 μενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προ-
 24 φῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωυσῆς, εἰ παθη-
 τὸς ὁ χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει
 καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Ταῦ-
 25 τα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ φη-
 σὶν Μαίνη, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν
 26 περιτρέπει. ὁ δὲ Παῦλος Οὐ μαίνομαι, φησὶν, κράτιστε
 Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγ-
 27 γομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν[†]
 παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτὸν τούτων οὐ
 28 πείθομαι οὐθέν, οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν γωνία πεπραγμένον τοῦτο.
 29 πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι
 πιστεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον Ἐν ὀλίγῳ
 30 ἔμε πείθεις Χριστιανὸν ποιῆσαι. ὁ δὲ Παῦλος Εὐξαίμην
 ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ οὐ μόνον σὲ
 ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι
 31 τοιούτους ὁποῖος καὶ ἐγὼ εἰμι παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τού-
 32 των. Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἦ
 33 τε Βερνίκη καὶ οἱ συνκαθήμενοι αὐτοῖς, καὶ ἀναχωρήσαν-
 τες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου
 34 ἦ δεσμῶν ἄξιον πρᾶσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας
 δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος
 οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

1 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν,
 2 παρεδίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινες ἐτέρους δεσμώτας
 3 ἑκατοντάρχῃ ὀνόματι Ἰουλίῳ σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάν-
 4 τες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυνηνῷ μέλλοντι πλεῖν εἰς τοὺς κατὰ
 5 τὴν Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου
 6 Μακεδόνης Θεσσαλονικέως· τῇ τε ἐτέρα κατήχθημεν εἰς
 7 Σιδῶνα, φιλανθρωπῶς τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος
 8 ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντι ἐπιμελείας τυχεῖν.

κακείθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ 4
 τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, τό τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν 5
 Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθαμεν εἰς
 Μίρρα τῆς Λυκίας. Κακεί εὐρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον 6
 Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς
 αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις 7
 γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέ-
 μου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, μόλις τε 8
 παραλεγόμενοι αὐτὴν ἦλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον
 Καλοὺς Λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασέα. Ἰκα- 9
 νοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς
 τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι,
 παρήνει ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ 10
 ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ
 τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι
 τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ 11
 ναυκλήρῳ μᾶλλον ἐπείθετο ἢ τοῖς ὑπὸ Παύλου λεγομένοις.
 ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν 12
 οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἴ πως δύ-
 ναιτο καταστήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμέ- 13
 τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον. Ὑπο-
 πνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι
 ἄραντες ἄσσουν παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺν 14
 δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος
 Εὐρακὺλων· συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμέ- 15
 νου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον 16
 δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Καῦδα ἰσχύσαμεν μόλις
 περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, ἣν ἄραντες βοηθείαις 17
 ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν
 Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.
 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, 18
 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔριψαν. 19
 μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας 20

ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περίη-
 21 ρεῖτο ἐλπίς πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. Πολλῆς τε ἀσιτίας
 ὑπαρχούσης τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν
 "Εἶδε μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι
 ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν
 22 ζημίαν. καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν, ἀποβολὴ γὰρ
 23 ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου· παρέστη
 γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ τοῦ θεοῦ οὗ εἰμί, ᾧ καὶ λατρεύω,
 24 ἄγγελος λέγων Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παρα-
 στῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέον-
 25 τας μετὰ σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ
 26 ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆσον
 27 δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. Ὡς δὲ τεσσαρεσκαί-
 δεκάτῃ νυξὲς ἐγένετο διαφορομενων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ
 μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται ἑκαστὸν ἑνὸς
 28 χώραν. καὶ βολίσαντες εὖρον ὀργυιὰς εἴκοσι, βραχὺ δὲ
 διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὖρον ὀργυιὰς δεκα-
 29 πέντε· φοβούμενοί τε μή που κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέ-
 σωμεν ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ἤρχοντο
 30 ἡμέραν γενέσθαι. Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ
 τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν
 προφάσει ὥς ἐκ πύργου ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν,
 31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις
 Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ
 32 δύνασθε. τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται τὰ σχοινία τῆς
 33 σκάφης καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν. Ἀχρι δὲ οὗ ἡμέρα
 ἡμελλεν γίνεσθαι παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλα-
 βεῖν τροφῆς λέγων Τεσσαρεσκαίδεκάτῃ σήμερον ἡμέραν
 προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι·
 34 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς, τοῦτο γὰρ πρὸς
 τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρῖξ
 35 ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολείται. εἶπας δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν

ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ 36 προσελάβοντο τροφῆς. ἡμεθα δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ 37 πλοίῳ ὥς ἔβδομήκοντα ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκού- 38 φίζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σίτον εἰς τὴν θάλασσαν. Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον 39 δὲ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν εἰς ὃν ἐβουλεύοντο εἰ δύναιντο ἐκσῶσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόν- 40 τες εἶων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεοῦσῃ κατεί- 41 χον εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθά- 42 λασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας. Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας 43 ἀποκτείνωσιν, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ· ὁ δὲ ἑκατον- 44 τάρχης βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορίψαντας πρῶτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοι- 45 πούς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου· καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι Μελιτήνη ἡ 1 νῆσος καλεῖται. οἱ τε βάρβαροι παρέιχαν οὐ τὴν τυχού- 2 σαν φιланθρωπίαν ἡμῖν, ἄψαντες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα καὶ διὰ τὸ ψύχος. συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλῆθος καὶ 3 ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα καθήψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὥς δὲ εἶδαν οἱ βάρβαροι κρεμά- 4 μενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον Πάντως φονεύς ἐστίν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὃν διασωθέντα ἐκ 5 τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν ἀποτινά- 6 ξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν· οἱ δὲ προσε- 7 δόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων καὶ θεωρούντων

μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον
7 αὐτὸν εἶναι θεόν. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον

ἐκεῖνον ὑπῆρχεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Πο-
πλίῳ, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς ἡμέρας τρεῖς¹ φιλοφρόνως
8 ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς
καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος
εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο
9 αὐτόν. τούτου δὲ γενομένου [καὶ] οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ
10 ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, οἱ καὶ
πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο
τὰ πρὸς τὰς χρείας.

11 Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχει-
μακότι ἐν τῇ νήσῳ Ἀλεξανδρινῷ, παρασήμῳ Διοσκούροις.
12 καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας
13 τρεῖς, ὅθεν περιελόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ
μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἦλθο-
14 μεν εἰς Ποτιόλους, οὗ εὐρόντες ἀδελφούς παρεκλήθημεν
παρ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώ-
15 μην ἦλθαμεν. κάκειθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ
ἡμῶν ἦλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου Φόρου καὶ
Τριῶν Ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ
16 ἔλαβε θάρσος. Ὅτε δὲ εἰσῆλθαμεν εἰς Ῥώμην,
ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσ-
σουντι αὐτὸν στρατιώτῃ.

17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συναλέσασθαι αὐτὸν
τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν
ἔλεγεν πρὸς αὐτούς Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον
ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρώοις δέσμιος ἐξ
Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων,
18 οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδε-
19 μίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί· ἀντιλεγόντων δὲ
τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὥς

τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν. διὰ ταύτην οὖν τὴν 20
αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι, εἵνεκεν
γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περίκειμαι.
οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπαν Ἑμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ 21
ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν
ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν.
ἀξιούμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς, περὶ μὲν γὰρ 22
τῆς αἵρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἐστὶν ὅτι πανταχοῦ
ἀντιλέγεται.

Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἦλθαν 23
πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμάρτυ-
ρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ πείθων τε αὐτοὺς περὶ τοῦ
Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν ἀπὸ
πρωῖ ἕως ἑσπέρας. Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις 24
οἱ δὲ ἠπίσταντο, ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους 25
ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἐν ὅτι Καλῶς
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου
πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγων 26

Πορεύητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν

Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,

καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε·

ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, 27

καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν,

καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμмыσαν·

μή ποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς

καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσῳσιν

καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν,

καὶ ἴασθαι αὐτοὺς.

γνωστὸν οὖν ὑμῖν ἔστω ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο 28
τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

Ἐνέμεινεν δὲ διέτιαν ὅλην ἐν ιδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπε- 30
δέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων 31
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ

ΙΑΚΩΒΟΥ

ΠΕΤΡΟΥ Α

ΠΕΤΡΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Α

ΙΩΑΝΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Γ

ΙΟΥΔΑ

ΙΑΚΩΒΟΥ

1 **ΙΑΚΩΒΟΣ** θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος
ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.
2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς
3 περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν
4 τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν· ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον
τέλειον ἐχέτω, ἵνα ᾗτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ
5 λειπόμενοι. Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας,
αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὄνει-
6 δίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ· αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν
διακρινόμενος, ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσ-
7 σης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ· μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄν-
8θρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεται τι παρὰ τοῦ «κυρίου» ἀνὴρ
9 δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Καυχά-
10 σθω δὲ [ὁ] ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, ὁ δὲ πλού-
σιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρε-
11 λεύσεται. ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσῳ καὶ ἐξή-
ρανεν τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν καὶ ἡ
εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλού-
12σιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται. **Μα-**
κάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενομέ-
νος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέλατο τοῖς
13 ἀγαπῶσιν αὐτόν. μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἐκ τοῦ

θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπείραστός ἐστιν κυκλῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς 14 ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος· εἴτα ἡ ἐπι- 15 θυμία συλλαβοῦσα τίκει ἀμαρτίαν, ἡ δὲ ἀμαρτία ἀποτε- λεσθεῖσα ἀποκνεῖ θάνατον. Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου 16 ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον 17 ἄνωθέν ἐστιν, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. βου- 18 ληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν τινα τῶν «αὐτοῦ» κτισμάτων.

Ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος 19 ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν, ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐκ ἐργά- 20 ζεται. διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσείαν 21 κακίας ἐν πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνά- μενον σώσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου 22 καὶ μὴ ἀκροαταὶ μόνον παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς. ὅτι εἴ 23 τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ, κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν καὶ 24 εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον 25 τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακά- ριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς 26 εἶναι μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν «ἑαυτοῦ» ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν «ἑαυτοῦ», τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. θρησκεία 27 καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπilon ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωπολημψίαις ἔχετε τὴν 1 πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ «Χριστοῦ» τῆς δόξης· ἐὰν 2 γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος

ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ
 3 ἐσθῇτι, ἐπιβλέψῃτε δὲ ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα
 τὴν λαμπρὰν καὶ εἶπητε Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ
 πτωχῷ εἶπητε Σὺ στῇθι ἢ κάθου ἐκεῖ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιον
 4 μου, ὃν διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλο-
 5 γισμῶν πονηρῶν; Ἄκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.
 οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους
 ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο
 6 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν.
 οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλ-
 7 κουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν τὸ
 8 καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; εἰ μέντοι νόμον
 τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν ἈΓΑΠΗΣΕΙΣ Τὸν
 9 ΠΛΗΣΙΟΝ σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· εἰ δὲ προσω-
 πολημπετεῖτε, ἀμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ
 10 νόμου ὡς παραβάται. Ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρή-
 11 σῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ
 εἰπὼν Μὴ μοιχεύῃς εἶπεν καὶ Μὴ φονεύῃς· εἰ
 δὲ οὐ μοιχεύεις φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου.
 12 οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας
 13 μέλλοντες κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιή-
 14 σαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως. Τί
 ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν ἔργα
 15 δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν
 ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσιν καὶ λειπόμενοι τῆς
 16 ἐφημέρου τροφῆς, εἶπη δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν Ὑπάγετε
 ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δώτε δὲ
 17 αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί ὄφελος; οὕτως καὶ
 ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστίν καθ' ἑαυτήν.
 18 ἀλλ' ἐρεῖ τις Σὺ πίστιν ἔχεις ἡ γὰρ ἐργα ἔχω. δεῖξόν
 μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, καὶ γὰρ σοὶ δεῖξω ἐκ
 19 τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. σὺ πιστεύεις ὅτι εἰς θεὸς
 ἔστιν; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ

φρίσσουσιν. θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ 20
πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργή ἐστίν; Ἀβραὰμ ὁ πατήρ 21
ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν
γῖόν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θύσιαστήριον; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις 22
συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις
ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα Ἐπί- 23
στεύσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ
εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε ὅτι 24
ἐξ ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως
μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδι- 25
καιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐτέρα ὁδῷ ἐκβα-
λοῦσα; ὥσπερ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, 26
οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστίν.

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες 1
ὅτι μείζον κρίμα λημψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαν- 2
τες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς
χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς 3
χαλινούς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πείθεσθαι
αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μεταγομεν. ἰδοὺ 4
καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν
ἐλαυνόμενα, μεταγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἡ
ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται· οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα 5
μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μεγάλα ἀνχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκον πῦρ
ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει· καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς 6
ἀδικίας ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ
σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς
γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. πᾶσα γὰρ 7
φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίων
δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν 8
δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δαμάσαι δύναται ἀνθρώπων· ἀκατάστα-
τον κακόν, μεστή τοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ ἐβλογοῦμεν 9
τὸν κύριον καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς
ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ 10

αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή,
 11 ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς
 12 αὐτῆς ὁπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύναται,
 ἀδελφοί μου, συκῇ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε
 13 ἄλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

Τίς σοφὸς καὶ ἐπι-
 στήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ
 14 ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε
 καὶ ἐριθίαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύ-
 15 δεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνω-
 θεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης.
 16 ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πάν
 17 φαῦλον πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή
 ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστή ἐλέους
 18 καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος· καρπὸς δὲ
 δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

1 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν,
 ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν
 2 ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· «φονεύετε καὶ ἡλιούτε,
 καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε
 3 διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε,
 διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανή-
 4 σητε. μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου
 ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὅς ἐάν οὖν βουλευθῇ φίλος εἶναι
 5 τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται. ἡ δοκεῖτε ὅτι
 κενῶς ἡ γραφὴ λέγει Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα
 6 ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν; μείζονα δὲ δίδωσιν χάριν· διὸ
 λέγει Ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς
 7 δὲ δίδωσιν χάριν. Ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ
 8 τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν· ἐγγίστατε τῷ θεῷ,
 καὶ ἐγγίσει ὑμῖν. καθарίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ
 9 ἀγνίστατε καρδίας, δίψυχοι. ταλαιπωρήσατε καὶ πενήθη-
 σατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατραπήτω
 10 καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν· ταπεινώθητε ἐνώπιον Κυρίου,

6 λέγει; πρὸς...ἡμῖν; μείζονα v. λέγει; πρὸς...ἡμῖν, μείζονα

9 μεταστραφήτω

καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, 11
 ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ κρίνων τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμον καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον
 κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτὴς. εἰς ἕστιν νο- 12
 μοθέτης καὶ κριτὴς, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ
 δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων τὸν πλησίον;

Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα 13
 εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν καὶ
 ἐμπορευσόμεθα καὶ κερδήσομεν· οὔτινες οὐκ ἐπίστασθε 14
 τῆς αὔριον ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν· ἀτμὶς γὰρ ἐστε πρὸς ὀλίγον
 φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς 15
 Ἐὰν ὁ κύριος θέλῃ, καὶ ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ
 ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν· πᾶσα 16
 καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν. εἰδότες οὖν καλὸν ποιεῖν 17
 καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτίᾳ αὐτῷ ἐστίν.

Ἄγε 1
 νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαι-
 πωριαῖς ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέση- 2
 πεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, ὁ χρυσὸς 3
 ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μυρτύ-
 ριον ὑμῶν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν· ὡς τῆς
 ἐθνοαγρίκατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν 4
 ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀφυστερημένος
 ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ 5
 ὦτα Κυρίου Σαβαῶθ εἰσελήλυθιν· ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς
 γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ἐν 6
 ἡμέρᾳ σφαγῆς· κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· 6
 οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν;

Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ 7
 κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς,
 μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ ἕως λάβῃ πρόϊμον καὶ ὄψιμον

8 μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν,
 9 ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἥγγικεν. μὴ στενάζετε,
 ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῇτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς
 10 πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς
 κακοπαθίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφῆτας, οἱ ἐλά-
 11 λησαν ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς
 ὑπομείναντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος
 Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺς πλαγχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ
 12 οἰκτίρμων. Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ
 ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον
 τινὰ ὅρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τό· Ναὶ ναὶ καὶ τό Οὐ οὐ,
 13 ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε. Κακοπαθεῖ τις ἐν
 14 ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις
 ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλη-
 σίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες ἐλαίῳ ἐν
 15 τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου]· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει
 τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· καὶ ἁμαρτίας
 16 ἡ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλή-
 λους τὰς ἁμαρτίας καὶ ᾠομένης ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως
 17 ἰαθῇτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἡλείας
 ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο
 τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς
 18 τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς
 ἔδωκεν ὑετὸν καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.
 19 Ἀδελφοί μου, εἴαν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀλη-
 20 θείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, ᾠομένης ὅτι ὁ ἐπι-
 στρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν
 αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

3 ὑμῶν ὡς πῦρ

18 ἔδωκεν ὑετὸν

6 ὑμῖν.

11 Κύριος

16 εὐχέσθε

20 γινωσκέτω | ἐκ θανάτου αὐτοῦ

ΠΕΤΡΟΥ Α

ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρε- 1
 πιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας,
 Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας, κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρός, ἐν 2
 ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος
 Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 3
 Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς
 ἐλπίδα ζώσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
 εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, 4
 τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ 5
 φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμὴν ἀποκα-
 λυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον 6
 ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὰ 7
 δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ
 ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὐρεθῇ εἰς ἔπαινον
 καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὃν 8
 οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες πιστεύοντες
 δὲ ἀγαλλιᾶτε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομι- 9
 ζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως σωτηρίαν ψυχῶν. Περὶ 10
 ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφῆται οἱ περὶ
 τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, ἐραυνῶντες εἰς τίνα 11
 ἢ ποῖον καιρὸν ἑδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προ-
 μαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ
 ταῦτα δόξας· οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ 12
 διηκόνουν αὐτά, ἀ' νῦν ἀνγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγε-

λισταμένων ὑμᾶς πνεύματι ἀγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ,
εἰς ᾧ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

- 13 Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν,
νήφοντες τελείως, ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν
14 ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὥς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ
συνσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπι-
15 θυμίαις, ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοῖ
16 ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται [ὅτι]
17 Ἄγριοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἄγιος. καὶ εἰ πατέρα ἐπι-
καλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκά-
στου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀνα-
18 στράφητε· εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ,
ἐλγτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαρα-
19 δότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου
20 Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου,
21 φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς
δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα
22 εἶναι εἰς θεόν.

- Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες
ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον
23 ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημέ-
νοι οὐκ ἐκ σποράς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου
24 ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος· διότι

πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος,

καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου·

ἐξηράνθη ὁ χόρτος,

καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν·

- 25 τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

- 1 τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. Ἄ-
ποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑπό-
2 κρισιν¹ καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλίās, ὡς ἀρτιγέν-
νητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν
3 αὐτῷ αὐξηθῇτε εἰς σωτηρίαν, εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς

ὁ κύριος. πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντι, ὑπὸ 4
 ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον παρὰ δὲ θεῷ ἐκλε-
 κτὸν ἔντιμον καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομείσθε 5
 οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευ-
 ματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ·
 διότι περιέχει ἐν γραφῇ 6

Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἐκλεκτὸν ἀκρογωνι-
 αῖον ἔντιμον,

καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταίσχνηθῇ.
 ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δὲ λίθος 7
 ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγε-
 νήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας καὶ λίθος προσκόμμα- 8
 τος καὶ πέτρα σκανδάλογ οἱ προσκόπτουσιν τῷ
 λόγῳ ἀπειθοῦντες· εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος 9
 ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον,
 λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγεί-
 λητε τοῦ ἐκ σκοτοῦς ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν
 αὐτοῦ φῶς· οἷ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ 10
 οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδή- 11
 μοις ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρα-
 τεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς 12
 ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς
 κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι
 τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον· 13
 εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ 14
 πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθο-
 ποιῶν· (ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποι- 15
 οῦντας φιμοῖν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν·)
 ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας 16
 τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι. πάντα τιμήσατε, τὴν 17

ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα
18 τιμᾶτε. Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ

φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν
19 ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις εἰ διὰ συνείδησιν
20 θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως· ποῖον γὰρ κλέος
εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγα-
θοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ
21 θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν
ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολου-
22 θήσητε τοῖς ἵχνεσιν αὐτοῦ· ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν
23 οὐδὲ εὔρεθῆ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδο-
ρούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πασχων οὐκ ἠπεῖλει, παρεδί-
24 δου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἁγτός
ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς
ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὐ τῷ
25 μῶλωπι ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι,
ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν
1 ψυχῶν ὑμῶν.

Ὁμοίως γυναῖκες ὑποτασσόμεναι
τοῖς ἰδίαις ἀνδράσιν, ἵνα ἔῃ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ διὰ
τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται
2 ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφήν ὑμῶν.
3 ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἑξῶθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως
4 χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς
καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ ἡσυχίου καὶ πραέως
5 πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελές. οὕτως γὰρ
ποτε καὶ αἱ ἅγαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς θεὸν ἐκόσμου
6 ἐαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὥς Σάρρα
ὑπήκουεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενή-
θητε τέκνα ἁγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν
7 πτόησιν.

Οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ
γνώσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες
τιμὴν, ὡς καὶ ἡ συνκληρονόμος ἡ χάρις ζωῆς, εἰς τὸ μὴ
8 ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. Τὸ δὲ τέ-

6 (ὡς.....καλοῦσα, ἧς.....τέκνα,)

7 συνκληρονόμοις | ταῖς προσευχαῖς

λος πάντες όμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὖσπλαγ-
 χνοι, ταπεινόφρονες, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ 9
 ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας τὸναντίον δὲ εὐλογοῦντες,
 ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν

10

καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς

παγσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ

καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,

ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, 11

ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωζάτω αὐτήν.

ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους

12

καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν,

πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ 13
 γένησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. 14
 τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε,
 κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, 15
 ἔτοιμοι αἰεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον
 περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος. ἀλλὰ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου,
 συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλείσθε κατα- 16
 σχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ
 ἀναστροφὴν. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ 17
 θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. ὅτι καὶ Χρι- 18
 στὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ᾠκέθανεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων,
 ἵνα ὑμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ
 ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύ- 19
 μασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν, ἀπειθήσασιν ποτε ὅτε ἀπεξεδέ- 20
 χετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευα-
 ζομένης κιβωτοῦ εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὁκτὼ ψυχαί,
 διεσώθησαν δι' ὕδατος. ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει 21
 βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως
 ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
 ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων 22

- 1 αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. Χρι-
 στοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν
 2 ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίαις, εἰς
 τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν
 3 ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. ἀρετὸς γὰρ ὁ παρε-
 ληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι,
 πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις,
 4 κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. ἐν ᾧ ξενί-
 ζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας
 5 ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ
 6 ἐτοίμως κρίνοντι ζῶντας καὶ νεκρούς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ
 νεκροῖς εὐηγγελίσθη ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους
 σαρκὶ ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.
 7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ
 8 νήψατε εἰς προσευχάς· πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην
 ἐκτενῇ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπῃ καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν.
 9 φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ· ἕκαστος καθὼς
 10 ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ
 11 οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια
 θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός· ἵνα
 ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστὶν
 ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.
 12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς
 πειρασμὸν ὑμῖν γινομένη ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος,
 13 ἀλλὰ καθὼς κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε,
 ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῇτε ἀγαλ-
 14 λιόμενοι. εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι,
 ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς
 15 ἀναπαύεται. μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ
 16 κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς
 Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ
 17 ὀνόματι τούτῳ. ὅτι [ὁ] καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα

ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ 18 ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ [δὲ] ἄσεβης καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ 19 τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῷ κτίστη παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς ἔν ἀγαθοποιίᾳ.

Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συνπρεσβύτε- 1 ρος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, ποιμάνετε 2 τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυ- 3 ριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομείσθε τὸν ἀμαράν- 4 τινον τῆς δόξης στέφανον. Ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε 5 πρεσβυτέροις. Πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι [ὁ] θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.

Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταίαν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα 6 ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν 7 ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. Νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων 8 ὠρνόμενος περιπατεῖ ζητῶν ἵ καταπιεῖν· ᾧ ἀντίστητε 9 στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. Ὁ δὲ θεὸς 10 πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει. αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. 11

Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, 12 δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθὴ χάριν τοῦ θεοῦ· εἰς ἣν στήτε. Ἀσπάζεταιται 13 ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. 14

Εἰρήνῃ ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

ΠΕΤΡΟΥ Β

¹ ἸΣΙΜΩΝ ΠΕΤΡΟΣ δούλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ
 Χριστοῦ τοῖς ἰσότημον ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ
² τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ
³ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὥς πάντα ἡμῖν τῆς θείας
 δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης
 διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ
⁴ ἀρετῆς, δι' ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν ἑπαγγέλματα
 δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύ-
 σεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ
⁵ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέ-
 καντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν
⁶ δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνῶσει τὴν ἐγκρά-
 τειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ
⁷ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελ-
⁸ φίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην· ταῦτα γὰρ ὑμῖν
 ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους
 καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπί-
⁹ γνωσιν· ὃ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλὸς ἐστὶν μυωπάζων,
 λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν.
¹⁰ διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν
 κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ
¹¹ πταίσητέ ποτε· οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται
 ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν
 καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΣΥΜΕΩΝ

3 ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ

4 ἡμῖν καὶ μέγιστα

9 ἀμαρτημάτων

Διὸ μελλήσω ὑεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, 12
καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείας.
δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, 13
διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς ὅτι ταχινὴ ἐστὶν ἡ 14
ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι· σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε 15
ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖ-
σθαι. οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες 16
ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύ-
ναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου
μεγαλειότητος. λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ 17
δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρε-
ποῦς δόξης· Ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός μου οὕτως ἐστίν, εἰς ὃν
ἐγὼ εὐδόκησα,— καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν 18
ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει.
καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς 19
ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ,
ἕως οὗ ἡμέρα διαναγᾶσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα 20
προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται, οὐ γὰρ 21
θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ ὑπὸ
πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ 1
ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν
αἰρέσεις ἀπώλειας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην
ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν· καὶ 2
πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὗς
ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται· καὶ ἐν πλεονεξίᾳ 3
πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπα-
λαι οὐκ ἄργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ 4
ὁ θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειροῖς
ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, καὶ 5

ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδουν Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβέσιν τεθεικώς, καὶ δίκαιον Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρύσατο, — βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐνκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν, — οἶδεν Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονούντας. τολμηταί, αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουνσιν, βλασφημοῦντες, ὅπου ἄγγελοι ἰσχυῖ καὶ δυνάμει μέζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν [παρὰ Κυρίῳ] βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρῆσονται, ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνευχόμενοι ὑμῖν, ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπάστους ἀμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρas τέκνα, ἑκαταλείποντες ἑυθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βεῶρ ὅς μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησεν ἔλεγχιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσεν τὴν τοῦ προφήτου παραφροσίαν. οὗτοί εἰσιν πηγαὶ ἄνδρoι καὶ ὀμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἑλαινόμεναι, οἷς ὁ ζέφος τοῦ σκότους τετήρηται. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀποφεύγοντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφόμενους, ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δούλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ὃ γὰρ τις ἤτηται, τούτῳ δεδούλωται. εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τα μιάσματα

13 ἀγάπαις

15 καταλείποντες | Βοσὸρ | μισθὸν ἀδικίας ἡγάπησαν,

τοῦ κόσμου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου[†] καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· τοῦτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἡττώνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων. κρείττον γὰρ²¹ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς· συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας²² ΚÝΩΝ ΕΠΙΣΤΡΕΨΑΣ ΕΠΙ Τὸ ἸΔΙΟΝ ΕΞΕΡΑΜΑ, καὶ Ὑς λουσαμένη εἰς κυλισμὸν βορβόρου.

Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γραφῶ ἐπιστολήν,¹ ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῇ διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων² προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι ἐλεύ-³ σονται ἐπ' ἔσχατων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμπαίκεται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι καὶ λέγον-⁴ τες Ποῦ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι⁵ οὐρανοὶ ἦσαν ἑκκαλαὶ καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος «συνεστῶσα» τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε κόσμος⁶ ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ⁷ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶν πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς,⁸ ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὥς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὥς ἡμέρα μία. οὐ βραδύνει Κύριος τῆς⁹ ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τινος ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. Ἦξει δὲ ἡμέρα Κυρίου¹⁰ ὥς κλέπτῃς, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζήδον παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα «εὐρεθήσεται». Τούτων οὕτως πάντων λυομένων¹¹

ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν [ὕμᾱς] ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς
 12 καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρου-
 σίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι
 13 λυθήσονται καὶ στοιχεῖα καυσούμενα ἴθήκεται⁷. καινοῦς
 δὲ οὐρανοῦς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ
 14 προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. Διό,
 ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ
 15 ἀμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, καὶ τὴν τοῦ κυρίου
 ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγείσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγα-
 πητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν δοθείσαν αὐτῷ
 16 σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, ὡς καὶ ἐν πάσαις ἐπιστολαῖς λαλῶν
 ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν αἷς ἐστὶν δυσνόητά τινα,
 ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν ὡς καὶ τὰς
 17 λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. Ὑμεῖς
 οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ
 τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου
 18 στηριγμοῦ, αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου
 ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ
 νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος.

ΙΩΑΝΟΥ Α

Ο ΗΝ ΑΠ' ΑΡΧΗΣ, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς 1
ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψη-
λάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς,— καὶ ἡ ζωὴ ἐφανε- 2
ρώθη, καὶ ἐωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν
ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ
ἐφανερώθη ἡμῖν,— ὁ ἐωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν ἀπαγ- 3
γέλλομεν καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡ-
μῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς
καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ταῦτα 4
γράφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἡ πεπληρωμένη. 1

Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ 5
καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία
οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ οὐδεμία. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι 6
κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶ-
μεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἐν 7
τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτὸς ἔστιν ἐν τῷ φωτί, κοινω-
νίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Ἐὰν εἴπωμεν 8
ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλή-
θεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας 9
ἡμῶν, πιστός ἐστιν καὶ δίκαιος ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρ-
τίας καὶ καθάρισῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. Ἐὰν εἴπω- 10
μεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν καὶ ὁ
λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. Τεκνία μου, 1
ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἀμάρτητε. καὶ ἐὰν τις ἀμάρτη,

παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν
 2 δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστιν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν
 ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ ἴδιον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου
 3 τοῦ κόσμου. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐγνώκαμεν
 4 αὐτόν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ὅτι
 Ἔγνων αὐτόν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν ψεύστης
 5 ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν. ὅς δ' ἂν
 τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ
 θεοῦ τετελείωται. Ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἐν αὐτῷ
 6 ἐσμέν. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος
 περιπατήσεν καὶ αὐτὸς περιπατεῖν.
 7 Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντο-
 λὴν παλαιὰν ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς. ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιὰ
 8 ἐστίν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε. πάλιν ἐντολὴν καινὴν
 γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστίν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν,
 ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη
 9 φαίνει. Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν
 ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστίν ἕως ἄρτι.
 10 ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάν-
 11 δαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστίν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ,
 καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν
 12 τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Γράφω ὑμῖν, τεκνία,
 ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.
 13 γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς.
 γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.
 14 ἔγραψα ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα.
 ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς.
 ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε καὶ ὁ λόγος
 [τοῦ θεοῦ] ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν.
 15 Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις
 ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς
 16 ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς

σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλα-
ζονία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τοῦ
κόσμου ἐστίν· καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία 17
[αὐτοῦ], ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν
αἰῶνα.

Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι 18
ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνα-
σιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν 19
ἐξήλθαν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν,
μεμενηκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι
οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ 20
τοῦ ἁγίου· οἴδατε πάντες· οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴ- 21
δατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν
ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν.

Τίς ἐστίν 22
ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν
ὁ χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν
πατέρα καὶ τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν 23
πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει.
Ἑμεῖς ὁ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω· ἐὰν ἐν 24
ὑμῖν μείνῃ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ
καὶ [ἐν] τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστίν ἡ ἐπαγ- 25
γελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνι-
ον.

Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων 26
ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ μένει 27
ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς
τὸ αὐτοῦ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές
ἐστίν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς,
μένετε ἐν αὐτῷ. Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα 28
ἐὰν φανερωθῇ σχῶμεν παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυνηθῶμεν
ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῇτε ὅτι δίκαιός 29
ἐστίν, γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ
αὐτοῦ γεγέννηται.

- 1 "Ιδετε ποταπήν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ ἵνα
 τέκνα θεοῦ κληθῶμεν, καὶ ἐσμέν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος
 2 οὐ γινώσκει ἡμᾶς ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. Ἀγαπητοί, νῦν
 τέκνα θεοῦ ἐσμέν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. οἶδα-
 3 μεθα ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψό-
 4 μεθα αὐτὸν καθὼς ἐστίν. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα
 ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτὸν καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός
 5 ἐστίν. Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνο-
 6 μίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. καὶ οἶδατε ὅτι
 ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν
 7 αὐτῷ οὐκ ἔστιν. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει·
 πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἐώρακεν αὐτὸν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.
 8 Ἑκτερίᾳ, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην
 9 δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν· ὁ ποιῶν τὴν
 ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος
 ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα λύσῃ
 10 τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Πᾶς ὁ γεγεννημένος
 ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ
 μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέν-
 11 νηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστίν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ
 τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην
 οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν
 12 αὐτοῦ. ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς,
 ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· οὐ καθὼς Καὶν ἐκ τοῦ πονηροῦ
 ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος
 ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ
 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.
 13 Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.
 14 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν
 ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει
 15 ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἄν-
 θρωποκτόνος ἐστίν, καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος
 16 οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. Ἐν

τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν
ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θείναι. ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ 17
κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ
κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ
θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ 18
τῇ γλώσσῃ ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. Ἐν 19
τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμ-
προσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὴν καρδίαν ἡμῶν ὅτι ἐὰν κατα- 20
γινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρ-
δίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία 21
μὴ καταγινώσκῃ, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, καὶ 22
ὁ ἂν αἰτῶμεν λαμβάνομεν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν.
καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα ᾿πιστεύσωμεν ᾿ τῷ 23
ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν
ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς 24
ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν
τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος
οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκι- 1
μάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευ-
δοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. Ἐν 2
τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὁ ὁμο-
λογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ᾿ἐληλυθότα ᾿ ἐκ τοῦ θεοῦ
ἐστίν, καὶ πᾶν πνεῦμα ὁ ᾿μὴ ὁμολογεῖ ᾿ τὸν Ἰησοῦν ἐκ 3
τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου,
ὁ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν
ἤδη. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστέ, τεκνία, καὶ νε- 4
νικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ
κόσμῳ· αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ 5
κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ 6

τοῦ θεοῦ ἐσμέν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν ἀκούει ἡμῶν, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.

7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ
θεοῦ ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ
8 γινώσκει τὸν θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι
9 ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ
θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν
10 ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ
ἐστίν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήκαμεν τὸν θεόν,
ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐ-
11 τοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. Ἀγα-
πητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλο-
12 μεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται·
ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ
13 ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐν ἡμῖν ἐστίν. ἐν τούτῳ γινώ-
σκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ
14 πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. Καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα
καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα
15 τοῦ κόσμου. ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς [Χριστός]
ἐστίν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς
16 ἐν τῷ θεῷ. Καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν
τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. Ὁ θεὸς
ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει
17 καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ [μένει]. Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ
ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστιν καὶ ἡμεῖς ἐσμέν
18 ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ,
ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ
φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται
19 ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγά-
20 πησεν ἡμᾶς. ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ

τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἐώρακεν, τὸν θεὸν ὃν οὐχ ἐώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν. καὶ ταύτην τὴν 21 ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ χριστὸς ἐκ τοῦ 1 θεοῦ γεγέννηται, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννησάντα ἀγαπᾷ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώ- 2 σκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν· αὕτη γάρ 3 ἐστίν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, ὅτι πᾶν τὸ γε- 4 γεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. καὶ αὕτη ἐστίν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν· τίς 5 ἐστίν [δὲ] ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν 6 δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι ἴδιον ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστίν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστίν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ πνεῦμα 7 καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ 9 μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστίν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν 10 ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη 11 ἐστίν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ὁ θεὸς ἡμῖν, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν. ὁ ἔχων 12 τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν 13 ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύουσιν εἰς

14 τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία
 ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ
 15 θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. καὶ ἐὰν οἶδαμεν ὅτι ἀκούει
 ἡμῶν ὁ ἐὰν αἰτώμεθα, οἶδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ
 16 ᾔτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
 ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ
 δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον.
 ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα
 17 ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἁμαρτία
 18 οὐ πρὸς θάνατον. Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεν-
 νημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ
 τοῦ θεοῦ τηρεῖ αὐτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ.
 19 οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ
 20 πονηρῷ κείται. οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει, καὶ
 δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ
 ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ.
 21 οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. Τεκνία,
 φυλάξτε ἐαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

20 ἀληθινόν,

ΙΩΑΝΟΥ Β

Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ἑκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις 1
αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος
ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν 2
ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς
τὸν αἰῶνα· ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ 3
θεοῦ πατρός, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός,
ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

Ἐχάρην λίαν ὅτι εὗρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπα- 4
τούντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ
πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὥς ἐντολὴν 5
γράφων σοι καινὴν ἀλλὰ ἣν εἶχαμεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγα-
πῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περι- 6
πατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολή ἐστίν,
καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. ὅτι 7
πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθαν εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολο-
γούντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν
ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ 8
ἀπολέσητε ἃ ἠργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβ-
βητε. πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ 9
χριστοῦ θεοῦ οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ
τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς 10
καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν
εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ 11
χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθην διὰ 12
χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς
καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν
πεπληρωμένη ᾖ. Ἀσπάζεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς 13
σου τῆς ἐκλεκτῆς.

ΙΩΑΝΟΥ Γ

- 1 Ο ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Γαίῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ
ἐν ἀληθείᾳ.
- 2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ
3 ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν
ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ,
4 καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζοτέρα τούτων
οὐκ ἔχω ἡ χάριν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ
5 περιπατοῦντα. Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὁ ἐὰν
6 ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοῦτο ξένους, οἱ ἐμαρτύρη-
σαν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιή-
7 σεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος
8 ἐξῆλθαν μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. ἡμεῖς οὖν
ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώ-
μεθα τῇ ἀληθείᾳ.
- 9 Ἐγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν
10 Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω,
ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυα-
ρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς
ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει
καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.
- 11 Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγα-
θοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν
12 θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς
τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι
ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστίν.
- 13 Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος
14 καὶ καλάμου σοι γράφειν· ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν,
15 καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. Εἰρήνη σοι. ἀσπά-
ζονται σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

ΙΟΥΔΑ

ΙΟΥΔΑΣ Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώ- 1
βου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ
τετηρημένοις κλητοῖς· ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη 2
πληθυνθεῖη.

Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν 3
περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι
ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ
τοῖς ἁγίοις πίστει. παρεισεδύησαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ 4
πάσαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν
τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν καὶ τὸν
μόνον δεσπότην καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνού-
μενοι.

Ὑπομῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότες 5
ἅπαξ πάντα, ὅτι Ἡ κύριος Ἰησοῦς Χριστός· λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σῶσας
τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεῦσαντας ἀπώλεσεν, ἀγγέλους 6
τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἐαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολι-
πόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας
δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· ὡς Σόδομα καὶ 7
Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον
τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς
ἐτέρας, πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχου-
σαι.

Ὅμοιως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι 8
σάρκα μὲν μαιίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν, δόξας δὲ
βλασφημοῦσιν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ 9
διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωυσέως σώ-
ματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας,

10 ἀλλὰ εἶπεν Ἐπιτιμῆσαι σοι Κύριος. Οὗτοι δὲ ὅσα
 μὲν οὐκ οἶδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς
 11 τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται. οὐαὶ
 αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Καὶν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ
 τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ
 12 Κορὲ ἀπώλουντο. οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπι-
 λάδες συννευχούμενοι, ἀφόβως ἐαγτοῦς ποιμαίνοντες,
 νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι, δένδρα
 13 φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δις ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, κύματα
 ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνas, ἀστέ-
 14 ρες Ἰβανῆται οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκοτίου εἰς αἰῶνα τετήρη-
 ῖται. Ἐπροφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἔβδομος
 15 ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνῶχ λέγων Ἰδοὺ ἦλθεν Κύριος ἐν ἀγίαις
 16 μυριάσιν αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξαι
 πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας
 αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν
 17 ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. Οὗ-
 τοί εἰσιν γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας
 αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα,
 θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελίας χάριν.
 18 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προει-
 ρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 19 Χριστοῦ· ὅτι ἔλεγον ὑμῖν Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται
 ἐμπαίκεται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν
 20 ἀσεβειῶν. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦ-
 μα μὴ ἔχοντες. Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες
 21 ἑαυτοὺς τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει, ἐν πνεύματι ἀγίῳ
 προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε προσ-
 22 δεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 εἰς ζωὴν αἰώνιον. Καὶ οὓς μὲν ἔλεᾶτε διακρινομένους
 23 σώζετε ἐκ πύργου ἀρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ,
 μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐστιλωμένον
 χιτῶνα.

Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταίστους καὶ ²⁴
στήσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀνώμους ἐν ἀγαλ-
λιάσει μόνῳ θεῷ σωτῇρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ²⁵
τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία
πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς
αἰῶνας· ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

1 ΠΑΥΛΟΣ δούλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος,
2 ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ ὃ προεπηγγείλατο διὰ
3 τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις περὶ τοῦ υἱοῦ
αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ κατὰ σάρκα,
4 τοῦ ὀρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιοσύ-
νης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου
5 ἡμῶν, δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπα-
κοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος
6 αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐστὲ καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
7 πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ
Χριστοῦ περὶ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλ-
9 λεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός,
ὃς λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ
10 υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνηΐαν ὑμῶν ποιοῦμαι πάν-
τοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος εἴ πως ἤδη ποτὲ
εὐδοωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.
11 ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν
12 πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστιν
συνπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως

ύμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι 13
πολλάκις προεθέμην ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην ἄχρι
τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς
καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Ἑλλησίν 14

τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί·
οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγ- 15
γελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον, δύναμις 16
γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ
τε [πρώτον] καὶ Ἑλληνι· δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ 17
ὑποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται
Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ 18
πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν
ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν 19
ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφάνερωσεν. τὰ 20
γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν
νοούμενα καθορᾶται, ἧ τε αἰδίου αὐτοῦ δύναμις καὶ
θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, διότι γνόντες 21
τὸν θεὸν οὐχ ὥς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἡυχαρίστησαν, ἀλλὰ
ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη
ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμ- 22
ράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ 23
ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν
καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.

Διὸ παρέδωκεν 24
αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν
εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν
αὐτοῖς, οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ 25
ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ
τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.
Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· 26
αἳ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν
εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσένες ἀφέντες τὴν 27
φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει

αὐτῶν εἰς ἀλλήλους ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν, τὴν ἀσχημο-
 σύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς
 28 πλάνης αὐτῶν ἐν αἰτοῖς ἀπολαμβάνοντες. Καὶ καθὼς
 οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδω-
 κεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθή-
 29 κοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ Ἰουδαίᾳ πλεονεξία
 κακίᾳ, μεστοῦς φθόνου φόβου ἔριδος δόλου κακοηθίας,
 30 ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφά-
 νους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς,
 31 ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας· οἵτινες
 32 τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν
 ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

1 Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ
 γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις, τὰ γὰρ αὐτὰ
 2 πράσσεις ὁ κρίνων· οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ
 ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.
 3 λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα
 πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ
 4 θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνο-
 χῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ
 5 χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν
 σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησανρίζεις
 σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιο-
 6 κρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδῶκει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα
 7 αὐτοῦ· τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ
 8 τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζῶντων αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ
 ἐριθίας καὶ ἀπειθοῦσι τῇ ἀληθείᾳ πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ
 9 ὀργὴ καὶ θυμός, θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν
 ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶ-
 10 τον καὶ Ἑλλήνου· δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ
 11 ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· οὐ
 12 γάρ ἐστιν προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ. Ὅσοι

γὰρ ἀνομῶς ἥμαρτον, ἀνομῶς καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμον κριθήσονται· οὐ γὰρ οἱ ἀκροατοὶ 13 νόμου δίκαιοι παρὰ [τῷ] θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιωθήσονται. ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ 14 τοῦ νόμου ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος· οἷτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν 15 ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἡ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἡ κρίνει ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ 16 τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ.

Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ καὶ 17 καυχᾶσαι ἐν θεῷ καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάξεις 18 τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθάς τε 19 σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδεύ- 20 τὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ,— ὁ οὖν διδά- 21 σκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσό- 22 μενος τὰ εἰδῶλα ἱεροσυλεῖς; ὅς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς 23 παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάξεις; τὸ γὰρ ὄΝΟΜΑ 24 τοῦ θεοῦ ΔΙ΄ ὧΜΑς ΒΛΑΣΦΗΜΕΪΤΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ἔΘΝΕΣΙΝ, καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἂν νόμον 25 πράσσης· ἂν δὲ παραβάτης νόμου ᾖ, ἡ περιτομὴ σου ἀκροβυστία γέγονεν. ἂν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιοῦ- 26 ματα τοῦ νόμου φυλάσση, οὐχ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; καὶ κρίνει ἡ ἐκ φύσεως ἀκρο- 27 βυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμον. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ 28 Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομὴ· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν 29 πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ. Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰου- 1 δαίου, ἢ τίς ἡ ὠφελία τῆς περιτομῆς; πολὺ κατὰ πάντα 2

τρόπον. πρῶτον μὲν [γὰρ] ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια
 3 τοῦ θεοῦ. τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία
 4 αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; μὴ γένοιτο· γινέ-
 σθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης,
 καθάπερ γέγραπται

*Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου
 καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

5 εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί
 ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; κατὰ
 6 ἄνθρωπον λέγω. μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν
 7 κόσμον; εἰ [δὲ] ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι
 ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καὶ γὰρ ὡς ἁμαρ-
 8 τωλὸς κρίνομαι, καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα [καὶ] καθὼς
 φασὶν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ
 τὰ ἀγαθὰ; ὣν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστιν.

9 Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως, προητιασάμεθα γὰρ
 Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι,
 10 καθὼς γέγραπται ὅτι

Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς,

11 οὐκ ἔστιν ὁ σὺνίων, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν
 θεόν·

12 πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν·

οὐκ ἔστιν ὁ ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως
 ἐνός.

13 τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν,

ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν,

ὡς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν,

14 ὡν τὸ στόμα ὡς ἀρὰς καὶ πικρίας γέμει·

15 ὅξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα

16 σὺντριμμα καὶ τλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν,

17 καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν.

18 οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, 19
 ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος
 τῷ θεῷ· διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιοθήσεται πᾶσα 20
 σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.
 νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυ- 21
 ρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, δικαιοσύνη δὲ 22
 θεοῦ διὰ πίστεως [Ἰησοῦ] Χριστοῦ, εἰς πάντας τοὺς πιστεύ-
 οντας, οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή· πάντες γὰρ ἡμάρτον καὶ 23
 ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ 24
 αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ·
 ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ 25
 αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν
 πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ 26
 θεοῦ, πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν
 καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιῶντα τὸν ἐκ
 πίστεως Ἰησοῦ.

Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἔξε- 27
 κλείσθη. δι' ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ
 νόμου πίστεως. λογιζόμεθα γὰρ δικαιοῦσθαι πίστει ἄν- 28
 θρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. ἡ Ἰουδαίων ὁ θεὸς ἴδιον; 29
 οὐχὶ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, εἴπερ εἰς ὁ θεός, ὃς δικαιοῶσι 30
 περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.
 νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ 31
 νόμον ἰσχύνομεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν ὁ Ἀβραάμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ 1
 τάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραάμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα· 2
 ἀλλ' οὐ πρὸς θεόν, τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; ἘΠΙΣΤΕΥ- 3
 ΣΕΝ Δὲ ἈΒΡΑΑΜ Τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς
 ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται 4
 κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, 5
 πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιῶντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ
 πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην, καθάπερ καὶ Δαυεὶδ λέγει 6
 τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ὃν ὁ θεὸς λογίζεται δικαιο-
 σύνην χωρὶς ἔργων

- 7 Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν
ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι,
8 μακάριος ἀνὴρ ὁ ὧν οὐ μὴ λογίσχεται Κύριος
ἁμαρτίαν.
9 ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν
ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ
10 πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ
ᾧ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκρο-
11 βυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβεν Ἐπεριτομῆς, σφραγίδα τῆς
δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι
αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας,
12 εἰς τὸ λογισθῆναι αὐτοῖς [τὴν] δικαιοσύνην, καὶ πατέρα
περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς
στοιχοῦσιν τοῖς ἔχουσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ
13 πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ
ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρο-
νόμον αὐτὸν εἶναι κόσμον, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως·
14 εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις καὶ
15 κατήργηται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται,
16 οὗ δὲ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις. Διὰ
τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν
ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον
ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, (ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων
17 ἡμῶν, καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέ-
θεικά σε,) κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος
18 τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· ὁς παρ' ἐλ-
πίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα
πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον Ὁὕτως ἔσται τὸ
19 σπέρμα σου· καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν
τὸ ἑαυτοῦ σῶμα [ἤδη] νεκρωμένον, ἑκατονταετῆς που
20 ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μητέρας Σάρρας, εἰς δὲ τὴν
ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ ἀλλὰ ἐνεδυ-
21 ναμώθη τῇ πίστει, δούς δόξαν τῷ θεῷ καὶ πληροφορηθεὶς

ὅτι ὁ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. διὸ [καὶ] ²²
 ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Οὐκ ἐγράφη ²³
 δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς ²⁴
 οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα
 Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ ²⁵
 παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν ¹
 θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν ²
 προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν [τῇ πίστει] εἰς τὴν χάριν ταύτην
 ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
 θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ³καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψε-
 σιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ⁴
 ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κα- ⁵
 ταισχύνει. ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρ-
 διαῖς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ⁶Ἐγὼ γε
 Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσε-
 βῶν ἀπέθανεν. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται. ⁷
 ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν.
 συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς ὅτι ⁸
 ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν.
 πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐ- ⁹
 τοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ¹⁰
 ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ
 αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ
 ζωῇ αὐτοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ ¹¹
 θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ], δι' οὗ νῦν
 τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς ¹²
 τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ
 οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν ἐφ' ᾧ
 πάντες ἥμαρτον—. ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν ¹³
 κόσμῳ, ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογᾶται μὴ ὄντος νόμου, ἀλλὰ ¹⁴

ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωυσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἀμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβασεως
 15 Ἀδὰμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος. Ἄλλ' οὐχ ὥς τὸ παράπτωμα, οὕτως [καὶ] τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν
 16 καὶ οὐχ ὥς δι' ἐνὸς ἀμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν
 17 παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἐνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεΐαν τῆς χάριτος καὶ [τῆς δωρεᾶς] τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύουσιν διὰ τοῦ
 18 ἐνός Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄρα οὖν ὥς δι' ἐνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἐνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν
 19 ζωῆς· ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου ἀμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί.
 20 νόμος δὲ παρεισήλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ
 21 ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

1 Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἀμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις
 2 πλεονάσῃ; μὴ γένοιτο· οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἀμαρτίᾳ,
 3 πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν [Ἰησοῦν] εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ
 4 ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὥσπερ ἡγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι
 5 ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως

ἐσόμεθα· τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρω- 6
 πος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας,
 τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ, ὁ γὰρ ἀποθανὼν 7
 δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν 8
 Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συνζήσομεν αὐτῷ· εἰδότες 9
 ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος
 αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέ- 10
 θανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. οὕτως καὶ ὑμεῖς λογί- 11
 ζεσθε ἑαυτοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ
 θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Μὴ οὖν βασιλευέτω 12
 ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν
 ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν 13
 ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς
 τῷ θεῷ ὥσπερ ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα
 δικαιοσύνης τῷ θεῷ· ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει, 14
 οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν. Τί 15
 οὖν; ἁμαρτήσωμεν ὅτι οὐκ ἐσμέν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ
 χάριν; μὴ γένοιτο· οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς 16
 δούλους εἰς ὑπακοήν, δούλοι ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἥτοι ἁμαρ-
 τίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; χάρις δὲ τῷ 17
 θεῷ ὅτι ἦτε δούλοι τῆς ἁμαρτίας ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρ-
 δίας εἰς ὃν παρεδίθητε τύπον διδαχῆς, ἐλευθερωθέντες δὲ 18
 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ· ἀνθρώπινον 19
 λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ πα-
 ρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δούλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ
 ἀνομίᾳ [εἰς τὴν ἀνομίαν], οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη
 ὑμῶν δούλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν· ὅτε γὰρ δούλοι 20
 ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν 21
 καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ
 τέλος ἐκείνων θάνατος· νυνὶ δέ, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς 22
 ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν
 εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ ὀψώνια 23
 τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος

ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

- 1 Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ,
ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ;
2 ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ
ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός.
3 ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίσει ἐὰν γένη-
ται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν
ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην
4 ἀνδρὶ ἐτέρῳ. ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε
τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι
ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι ἵνα καρποφορήσωμεν
5 τῷ θεῷ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν
ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν
6 εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ· νυνὶ δὲ κατηργήθημεν
ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δου-
λεύειν [ἡμᾶς] ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι
7 γράμματος. Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνω ἐἰ μὴ διὰ
νόμου, τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν ἐἰ μὴ ὁ νόμος
8 ἔλεγεν· Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ
ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπι-
9 θυμίαν, χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζων
χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία
10 ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὗρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς
11 ζῶντων αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα
διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.
12 ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ δικαία καὶ
13 ἀγαθή. Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος;
μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία διὰ τοῦ
ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον· ἵνα γένηται καθ' ὑπερ-
14 βολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἶδαμεν
γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι,
15 πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ

γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω τοῦτο πρᾶσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ
 τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύνφημι τῷ 16
 νόμῳ ὅτι καλός. Nunὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ 17
 ἀλλὰ ἡ ἐνοικοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἶ- 18
 κεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· το γὰρ
 θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ· οὐ 19
 γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο
 πρᾶσσω. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατερ- 20
 γάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Εὐρίσκω 21
 ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν ὅτι ἐμοὶ τὸ
 κακὸν παράκειται· συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ 22
 τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσίν 23
 μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμα-
 λωτίζοντά με [ἐν] τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς
 μέλεσίν μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ῥύσεται 24
 ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; ᾠ χάρις [δὲ] τῷ θεῷ 25
 διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ
 τῷ μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρ-
 τίας.

Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ 1
 Ἰησοῦ· ο γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ 2
 Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν ᾠ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ
 τοῦ θανάτου. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἡσθένει 3
 διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώ-
 ματι σαρκὸς ἁμαρτίας καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν
 ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρω- 4
 θῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ
 πνεῦμα· οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, 5
 οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. τὸ γὰρ φρόνημα 6
 τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ
 καὶ εἰρήνη· διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν, 7
 τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται·
 οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται. Ὑμεῖς δὲ 8
 οὐκ ἐστέ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα θεοῦ 9

οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος
 10 οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα
 νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην.
 11 εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ
 ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Χριστὸν Ἰησοῦν ζωοποιήσῃ
 [καὶ] τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τοῦ ἐνοικούντος αὐτοῦ
 πνεύματος ἐν ὑμῖν.

12 Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ
 13 κατὰ σάρκα ζῆν, εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε μέλλετε ἀπο-
 θνήσκειν, εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανα-
 14 τοῦτε ζήσεσθε. ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι
 15 υἱοὶ θεοῦ εἰσίν. οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς
 φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας, ἐν ᾧ κρᾶζομεν
 16 Ἀββᾶ ὁ πατήρ· αὐτὸ τὸ πνεῦμα συνμαρτυρεῖ τῷ πνεύ-
 17 ματι ἡμῶν ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ. εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρο-
 νόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συνκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ,
 18 εἶπερ συνπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

Δο-
 γίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ
 19 πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ
 γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νύων
 20 τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπε-
 τάγη, οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐφ' ἐλπίδι
 21 ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας
 τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ
 22 θεοῦ. οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συνστενάζει καὶ
 23 συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
 τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες [ἡμεῖς] καὶ αὐτοὶ ἐν
 ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἀπο-
 24 λύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν·
 ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς, ὁ γὰρ βλέπει τίς
 25 ἐλπίζει; εἰ δὲ ὁ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς
 26 ἀπεκδεχόμεθα.

Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα
 συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσ-

15,16 υἰοθεσίας· ἐν.....πατήρ, αὐτὸ 24 τις, τί καὶ ἐλπίζει ν. τίς καὶ ὑπομένει

ευξώμεθα καθὸ δεῖ οὐκ οἶδαμεν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα
 ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, ὃ δὲ ἑραυνῶν τὰς 27
 καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν
 ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων. οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν 28
 θεὸν πάντα συνεργεῖ [ὁ θεὸς] εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρό-
 θεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν 29
 συμμόρφους τῆς εἰκόνας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν
 πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὓς δὲ προώρισεν, τού- 30
 τους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν·
 οὓς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν. Τί 31
 οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς
 καθ' ἡμῶν; ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ 32
 ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ
 πάντα ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; 33
 θεὸς ὁ δικαίων· τίς ὁ κατακρινῶν; Χριστὸς [Ἰησοῦς] 34
 ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθεὶς [ἐκ νεκρῶν], ὃς ἐστίν
 ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν· τίς 35
 ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ «χριστοῦ»; θλίψις ἢ
 στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ
 μάχαιρα; καθὼς γέγραπται ὅτι 36

ἜΝΕΚΕΝ COY ΘΑΝΑΤΟΥΜΕΘΑ ὅλην τὴν ἡμέραν,
 ἐΛΟΓΙΣΘΗΜΕΝ ὡς πρόβατα σφαγῆς.

ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος 37
 ἡμᾶς. πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε 38
 ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα οὔτε
 δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις ἑτέρα 39
 δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συναρτυ- 1
 ρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι 2
 λύπη μοί ἐστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὁδύνη τῇ καρδίᾳ
 μου· ἡυχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ χριστοῦ 3

ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σὰρκα,
 4 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλείται, ὧν ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ
 διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι,
 5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σὰρκα, ὁ ὧν ἐπὶ
 6 πάντων, θεὸς ἐὺλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Οὐχ οἶον
 δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ
 7 Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ,
 πάντες τέκνα, ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα.
 8 τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ,
 9 ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα· ἐπαγ-
 γελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος. Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
 10 ἐλεῶμαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ γιός. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ
 καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἐνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς
 11 ἡμῶν· μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν
 ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένη,
 12 οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι (Ὁ
 13 μείζων δογλεύσει τῷ ἐλάσσονι· καθάπερ ἡ γέγραπται
 Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαὺ ἐμίσησα.

14 Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο·
 15 τῷ Μωυσεὶ γὰρ λέγει· Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτεί-
 16 ρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ
 17 τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ
 Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐνδείξω-
 18 μαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγελῇ
 19 τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ,
 20 ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. Ἐρεῖς μοι οὖν Τί
 21 ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ὃ
 ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ;
 22 εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι
 τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεῆν

ὁργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦ- 23
τον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν
εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων 24
ἀλλὰ καὶ ἐξ ἔθνων—; ὡς καὶ ἐν τῷ Ὠσηῆ λέγει 25

Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου

καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην·

καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἑρρέθη [αὐτοῖς] Οὐ 26
λαός μου ὡς ἐγώ,

ἐκεῖ κληθήσονται γιοὶ θεοῦ ζῶντος.

Ἡσαίας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ Ἐὰν ᾗ ὁ ἀριθμὸς 27
τῶν γίων Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ
ὑπόλιμμα σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελών καὶ 28
συντέμνων ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς 29
προεῖρηκεν Ἡσαίας 30

Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα,
ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν
ὠμοιωθήμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην 30
κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως·
Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν. 31
διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων· προσέκοψαν 32
τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέγραπται 33

Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ
πέτραν σκανδάλογ,

καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταίσχυνθήσεται.

Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις 1
πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ 2
αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν· ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν,
ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν 3
ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν·
τέλος γὰρ νόμον Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύ- 4
οντι. Μωυσῆς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου 5
ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ ἐκ πί- 6

- στεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει Μὴ εἶπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ
 σου Τίς ἀναθήσεται εἰς τὸν οὐρανόν, τοῦτ' ἔστιν
 7 Χριστὸν καταγαγεῖν· ἢ Τίς καταθήσεται εἰς τὴν ἄ-
 8 βυσσον; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ τί
 λέγει; Ἐγγύς σοῦ τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ στόματί
 σοῦ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σοῦ· τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πί-
 9 στεως ὃ κηρύσσομεν. ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς τὸ ῥῆμα ἐν τῷ
 στόματί σοῦ ὅτι ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ¹, καὶ πιστεύσῃς ἐν
 τῇ καρδίᾳ σοῦ ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ·
 10 καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολο-
 11 γεῖται εἰς σωτηρίαν· λέγει γὰρ ἡ γραφή Πᾶς ὁ πιστεύων
 12 ἐπ' αὐτῷ οὐ καταδικασθήσεται. οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή
 Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος, ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων,
 13 πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· Πᾶς γὰρ
 ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται.
 14 Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πι-
 15 στεύσωσιν οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς κηρύσ-
 16 στοντος; πῶς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; Ἰκαθάπερ
 γέγραπται Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομέ-
 16 νων ἀγαθά. Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ
 εὐαγγελίῳ· Ἡσαίας γὰρ λέγει Κύριε, τίς ἐπίστευσεν
 17 τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ
 18 ῥήματος Χριστοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε
 Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν,
 καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα
 αὐτῶν.
 19 ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶτος Μωυσῆς λέγει
 Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει,
 ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργισῶ ὑμᾶς.
 20 Ἡσαίας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει
 Εὔρέθην[†] τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν,
 ἐμφανὲς ἐγενόμην[†] τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν.
 21 πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει Ὁλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέ-

ΤΑΣΑ ΤΑΣ ΧΕΙΡΑΣ ΜΟΥ ΠΡΟΣ ΛΑΘΝ ἈΠΕΙΘΟΨΝΤΑ ΚΑΙ
 ἈΝΤΙΛΕΓΟΝΤΑ. Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ 1
 θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσρα-
 ηλείτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμείν.
 οὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. 2
 ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἡλείᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει
 τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ; Κύριε, τοὺς προφῆτας σοῦ 3
 ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν,
 καὶ γὰρ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσιν τὴν
 ψυχὴν μου. ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κα- 4
 τέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες
 οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάβυλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ 5
 νῦν καιρῷ λίμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· εἰ δὲ χά- 6
 ριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις.
 τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἡ δὲ 7
 ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν, καθάπερ γέγρα- 8
 πται Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως,
 ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκοῦ-
 ειν, ἕως τῆς ἡμέρας. καὶ Δαυεὶδ λέγει 9

ΓΕΝΗΘΗΤΩ ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ Αὐτῶν εἰς ΠΑΓΙΔΑ καὶ εἰς
 ΘΗΡΑΝ

καὶ εἰς ΣΚΑΝΔΑΛΟΝ καὶ εἰς ἈΝΤΑΠΟΔΟΜΑ Αὐτοῖς,
 ΣΚΟΤΙΣΘΗΤΩΣΑΝ Οἱ ὀφθαλμοὶ Αὐτῶν τοῦ μὴ 10
 ΒΛΕΠΕΙΝ,

καὶ τὸν Νῶτον Αὐτῶν διὰ ΠΑΝΤΟΣ ΣΥΝΚΑΜΨΟΝ.
 Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ 11
 τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ
 ΠΑΡΑΖΗΛΩΣΑΙ αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦ- 12
 τος κόσμος καὶ τὸ ἥτημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσω
 μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν.

Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμί ἐγὼ 13
 ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, εἴ πως παρα- 14
 ζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ 15
 ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἢ πρόσλημψις εἰ

16 μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα·
 17 καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. Εἰ δέ τινες
 τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεν-
 τρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συνκοινωνὸς τῆς ῥίζης τῆς πιότητος
 18 τῆς ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατα-
 καυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάξεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ.
 19 ἐρεῖς οὖν Ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐνκεντρισθῶ.
 20 καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστη-
 21 κας. μὴ ὑψηλὰ φρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν
 κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σοῦ φείσεται.
 22 Ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς
 πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σέ χρηστότης θεοῦ, ἐὰν ἐπι-
 23 μένης τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. κἀκεῖνοι
 δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐνκεντρισθήσονται· δύνα-
 24 τὸς γὰρ ἐστὶν ὁ θεὸς πάλιν ἐνκεντρίσαι αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ
 ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν
 ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ
 25 φύσιν ἐνκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ. Οὐ
 γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα
 μὴ ᾔτε ἑν' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους τῷ
 Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ,
 26 καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται· καθὼς γέγραπται

“Ἦξει ἐκ Σιών ὁ ῥγόμενος,

ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.

27 καὶ αἴτη αἰτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη,

ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρτίας αἰτῶν.

28 κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλο-

29 γὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας· ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ

30 χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτὲ

ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, ἡνὺν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθίᾳ.

31 οὕτως καὶ οὗτοι νῦν ἠπειθήσαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει ἵνα καὶ

32 αὐτοὶ νῦν ἐλεθῶσιν· συνέκλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας

33 εἰς ἀπειθίαν ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. Ὡ βίθις πλούτου

καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὥς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ 34
ἐγένετο;

ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθῆσεται αὐτῷ; 35
ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ 36
ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ 1
θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν
τῷ θεῷ εὐάρεστον, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν καὶ μὴ 2
συνσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε
τῇ ἀνακαίνωσει τοῦ νοός, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέ-
λημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ 3
ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ
φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστῳ ὥς ὁ θεὸς ἐμέρισεν μέ-
τρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι «πολλὰ μέλη» 4
ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως 5
οἱ πολλοὶ ἐν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἰς ἀλλή-
λων μέλη. Ἐχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν 6
δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀνα-
λογίαν τῆς πίστεως, εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ 7
διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρα- 8
κλήσει, ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ προϋστάμενος ἐν
σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. 9
ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. τῇ 10
φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους
προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, 11
τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπο- 12
μένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρείαις τῶν 13
ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε 14
τοὺς διώκοντας, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε χαίρειν μετὰ 15

1 εὐάρεστον τῷ θεῷ

2 συνσχηματίζεσθαι.....μεταμορφοῦσθαι

4 μέλη πολλὰ

16 χαιρόντων, [†] κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλή-
 λους φρονούντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονούντες ἀλλὰ τοῖς τα-
 πεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυ-
 17 τοῖς. μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοοῦ-
 18 μενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν,
 19 τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς
 ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ, γέγραπται
 γάρ Ἑμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος.
 20 ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σοῦ, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν
 διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἀνθρακας πυρὸς
 21 σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ
 1 κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. Πᾶσα
 ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ γὰρ ἔστιν
 ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι
 2 εἰσὶν· ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ
 διαταγῇ ἀνθέστηκεν, οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα
 3 λήμψονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἁγαθῷ
 ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξου-
 4 σίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· θεοῦ
 γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν
 ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ
 γὰρ διάκονός ἐστιν, ἕκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσ-
 5 σοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν
 6 ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν, διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
 φόρους τελεῖτε, λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο
 7 προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν
 φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον
 8 τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν. Μηδενὶ
 μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· ὁ γὰρ ἀγαπῶν
 9 τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. τὸ γάρ Οὐ μοιχεύσεις,
 Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ
 εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται,
 [ἐν τῷ] Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν 10
νόμου ἡ ἀγάπη. Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρόν, 11
ὅτι ὦρα ἤδη ὑμᾶς ἔξ ὑπνου ἐγερθῆναι, νῦν γὰρ ἐγγύ-
τερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεῦσαμεν. ἡ νῦν προέ- 12
κοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ
σκότους, ἐνδυσώμεθα [δὲ] τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. ὥς ἐν 13
ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις,
μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ. ἀλλὰ 14
ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ τῆς σαρκὸς
πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς 1
διακρίσεις διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεῦει φαγεῖν πάντα, ὁ 2
δὲ ἀσθενῶν λάχυνα ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ 3
ἐξουθενεῖτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, ὁ
θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλό- 4
τριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται
δέ, δυνατεῖ γὰρ ὁ κύριος στήσαι αὐτόν. ὃς μὲν [γὰρ] κρίνει 5
ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος
ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω· ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν 6
κυρίῳ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ
τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ
τῷ θεῷ. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ 7
ἀποθνήσκει· ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, ἐάν τε 8
ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν
ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ 9
Χριστὸς ἀπέθανεν ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων
κυριεύσῃ. Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί 10
ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα
τῷ βήματι τοῦ θεοῦ· γέγραπται γάρ 11

Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ,
καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ.

Ἄρα [οὖν] ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει [τῷ 12
θεῷ].

Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ 13

τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι ἑπὶ πρόσκομμα τῷ
 14 ἀδελφῷ ἢ ἑπὶ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ
 Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ
 15 τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός
 σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώ-
 16 ματί σου ἐκείνῳ ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. μὴ
 17 βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ
 βασιλεία τοῦ θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ
 18 εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ· ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων
 τῷ χριστῷ εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.
 19 ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς
 20 τῆς εἰς ἀλλήλους· μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον
 τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ
 21 διὰ προσκόμματος ἐσθίουσι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ
 22 πίνειν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει· σὺ πίστιν
 ἣν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχεις ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος
 23 ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει· ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν
 φάγῃ κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ
 1 πίστεως ἁμαρτία ἐστίν.

Ὅφειλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ
 δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ
 2 ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς
 3 τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν· καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ
 ἤρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνει-
 4 διζόντων ἐπ' ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη,
 [πάντα] εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα διὰ τῆς
 ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα
 5 ἔχωμεν. ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως
 δώῃ ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Ἰησοῦν
 6 Ἰησοῦν, ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν
 καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς
 8 προσελάβετο ἡμᾶς, εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ. λέγω γὰρ Χρι-
 στὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ,

εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, τὰ δὲ 9
 ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν· καθὼς γέγραπται Διὰ
 τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἔν ἔθνεσι, καὶ τῷ
 ὀνοματί σου ψαλῶ. καὶ πάλιν λέγει Εὐφράνθητε, 10
 ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν 11

Αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν κύριον,
 καὶ ἐπαινέσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.
 καὶ πάλιν Ἡσαίας λέγει 12

Ἔσται ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί,
 καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν·
 ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρῶσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ 13
 εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ
 ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, 14
 ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι
 πάσης τῆς γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν.
 τολμηροτέρως δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους, ὥς ἐπαναμι- 15
 νήσκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσάν μοι ἀπὸ τοῦ
 θεοῦ εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ 16
 ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ
 προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύ-
 ματι ἁγίῳ. ἔχω οὖν [τὴν] καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ 17
 πρὸς τὸν θεόν· οὐ γὰρ ἔτολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειρ- 18
 γάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ
 ἔργῳ, ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος 19
 [ἁγίου]· ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ
 Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, οὕτως 20
 δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη
 Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, ἀλλὰ 21
 καθὼς γέγραπται

Ὅψονται οἱς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ,
 καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν σὺνήσουσιν.

18 τολμῶ

21 Οἱς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὁψονται

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς·
 23 νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιπό-
 24 θειαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν, ὥς
 ἂν πορεύομαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος
 θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ ἐὰν ὑμῶν
 25 πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ,— νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς
 26 Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις ἡυδόκησαν γὰρ Μακε-
 δονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτω-
 27 χοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. ἡυδόκησαν γάρ, καὶ
 ὀφειλέται εἰσὶν αὐτῶν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν
 ἐκοινωνήσαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς
 28 λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγι-
 σάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν
 29 εἰς Σπανίαν· οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώ-
 30 ματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ
 δὲ ὑμᾶς [, ἀδελφοί,] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
 καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος συναγωνίσασθαι μοι ἐν
 31 ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ
 τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς
 32 Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς ἁγίοις γένηται, ἵνα ἐν χαρᾷ
 ἔλθων πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος ἰϛεοῦ συναναπαύσωμαι
 33 ὑμῖν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν.

1 Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν
 2 [καὶ] διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κενχρεαῖς, ἵνα ἰπρο-
 δέξησθε αὐτὴν ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστήτε
 αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήζη πράγματι, καὶ γὰρ αὐτὴ προ-
 στάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

3 Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου
 4 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν
 τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ
 5 πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν
 ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς
 6 ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε Μαρίαν,

ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον 7
καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου,
οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ
γέγοναν ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγα- 8
πητόν μου ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν 9
ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. ἀσπά- 10
σασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε
τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα τὸν 11
συγγενῇ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς
ὄντας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς 12
κοπιώσας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν,
ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥούφον τὸν 13
ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπά- 14
σασθε Ἀσύνκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν,
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον 15
καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν,
καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. Ἀσπάσασθε ἀλλή- 16
λους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι
πάσαι τοῦ χριστοῦ.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχο- 17
στασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμά-
θετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν· οἱ γὰρ τοιοῦτοι 18
τῷ κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν
κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι
τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας 19
ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω, θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς [μέν]
εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ θεὸς 20
τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν
ἐν τάχει.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ^Τ μεθ' ὑμῶν.

Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός [μου], καὶ 21
Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου.
ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν 22

23 κυρίῳ. ἀσπάζεταιται ὑμῶς Γαῖος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς
ἐκκλησίας. ἀσπάζεταιται ὑμῶς Ἑραστός ὁ οἰκονόμος τῆς
πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

25 Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου
καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστη-
26 ρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν
διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου
θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος,
27 μόνῳ σοφῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ [ῥ] ἡ δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας· ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

ΠΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ ¹
 θελήματος θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ ²
 τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ
 ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ
 αὐτῶν καὶ ἡμῶν· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ³
 ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι ⁴
 τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ⁵
 ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει,
 καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ⁶
 ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδε- ⁷
 χομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
 ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ⁸
 τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ]. πιστὸς ὁ θεὸς δι' οὗ ⁹
 ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ
 κυρίου ἡμῶν.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ¹⁰
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες,
 καὶ μὴ ᾗ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ᾗτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ
 αὐτῷ νοῦ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ¹¹
 ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσίν.
 λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει Ἐγὼ μὲν εἰμι ¹²
 Παῦλον, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ
 Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ ἁριστός. μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ¹³

14 ὑπὲρ ὑμῶν, ἣ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε· εὐχα-
ριστῶ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ
15 Γαῖον, ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε·
16 ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἰ
17 τινα ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλιν με Χριστὸς
βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα
μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ χριστοῦ.

18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις
μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν.
19 γέγραπται γάρ

Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν,

καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω.

20 ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητὴς
τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν
21 τοῦ κόσμου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω
ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ
22 τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπει-
δὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦ-
23 σιν· ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίους
24 μὲν σκάνδαλον ἔθνεσιν δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς,
Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ
25 σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώ-
πων ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν
26 ἀνθρώπων.

Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν,
ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ
27 δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου
ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφούς, καὶ τὰ
ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ
28 ἰσχυρά, καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα
ἐξελέξατο ὁ θεός, [καὶ] τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταρ-
29 γήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.
30 ἐξ αὐτοῦ δε ὑμεῖς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγεννηθῇ σοφία
ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύ-

τρωςις, ἵνα καθὼς γέγραπται Ὁ ΚΑΥΧΩΜΕΝΟΣ ἘΝ ΚΥΡΙῷ 31
ΚΑΥΧΑΣΘΩ.

Καὶ γὰρ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπερο- 1
χὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ ἑκ μυστήριον τοῦ
θεοῦ, οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν 2
καὶ τοῦτον ἑσταυρωμένον· καὶ γὰρ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ 3
καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὁ λόγος μου 4
καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πιθοῖς σοφίας λόγοις ἀλλ' ἐν
ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ 5
ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ. Σοφίαν 6

δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος
τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργου-
μένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν 7
ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς
δόξαν ἡμῶν· ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου 8
ἔγνωκεν, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης
ἑσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται 9

Ἄ ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΟΥΚ ΕΊΔΕΝ ΚΑΙ ΟΥΣ ΟΥΚ ἤΚΟΥΣΕΝ
καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,

ὅσα ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.
ἡμῖν γὰρ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος, τὸ γὰρ 10
πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν 11
ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου
τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν εἰ μὴ
τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου 12
ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν· ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν 13
διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς
πνεύματος, ἑνευματικοῖς πνευματικὰ συνκρίνοντας. ψυ- 14
χικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ,
μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευμα-
τικῶς ἀνακρίνεται· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει ἑμὲν πάντα, 15
αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν 16

- ΚΥΡΙΟΥ, ὃς CYNBIBÁCEI ΔΥΤΟΝ; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ
 1 ἔχομεν. Καὶ γὰρ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι
 ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν
 2 Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα, οὐπω γὰρ ἐδύ-
 νασθε.
 3 Ἄλλ' οὐδὲ [ἔτι] νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε.
 ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ
 4 κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις Ἐγὼ μὲν
 εἰμι Παῦλον, ἕτερος δὲ Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρωποι
 5 ἐστε; τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τί δὲ ἐστὶν Παῦλος; διά-
 κονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν.
 6 ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ἡύξανε·
 7 ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶν τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ
 8 αὐξάνων θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσιν,
 ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον,
 9 θεοῦ γὰρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομὴ
 10 ἐστε. Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθείσάν
 μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικο-
 11 δομεῖ. ἕκαστος δὲ βλέπेटω πῶς ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον
 γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὃς
 12 ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός· εἰ δὲ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θε-
 μέλιον ἡ χρυσίον, ἡ ἀργύριον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον,
 13 καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται, ἡ γὰρ
 ἡμέρα δηλώσει· ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ
 14 ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. εἴ τις τὸ
 15 ἔργον μενεῖ ὁ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· εἴ τις τὸ
 ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται,
 16 οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς
 17 θεοῦ ἐστὲ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ἔν ὑμῖν οἰκεῖ; εἴ τις
 τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ
 ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.
 18 Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν
 ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός,

ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν· 19
 γέγραπται γάρ· Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πα-
 νουργίᾳ αὐτῶν· καὶ πάλιν· Κύριος γινώσκει τοὺς δια- 20
 λογισμοὺς τῶν σοφῶν ὅτι εἰς ἴνα μάταιοι. ὥστε μηδεὶς 21
 καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, εἴτε Παῦ- 22
 λος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε
 θάνατος εἴτε ἐνεστώτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν, ὑμεῖς 23
 δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

Οὕτως ἡμᾶς λογι- 1
 ζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους
 μυστηρίων θεοῦ. ὧδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις 2
 ἵνα πιστός τις εὕρεθῇ. ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα 3
 ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ
 ἐμαυτὸν ἀνακρίνω· οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν 4
 τούτῳ δεδικαίωμαι, ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. ὥστε 5
 μὴ πρὸ κριτοῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ
 φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς
 τῶν καρδιῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ
 τοῦ θεοῦ.

Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα 6
 εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τό
 Μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυσιοῦ-
 σθε κατὰ τοῦ ἐτέρου. τίς γὰρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ 7
 οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβὼν;
 ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ; ἤδη ἐπλουτήσατε; χωρὶς ἡμῶν 8
 ἐβασιλεύσατε; καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς
 ὑμῖν συνβασιλεύσωμεν. δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς 9
 ἀποστόλους ἐσχάτους ᾠκείως ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέα-
 τρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις.
 ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· 10
 ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ
 ἄτιμοι. ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ 11
 γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν καὶ κοπι- 12
 ῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι εὐλο-
 γοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, δυσφημούμενοι παρακα- 13

14 λοῖμεν· ὥς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων
 15 ταῦτα, ἀλλ' ὥς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶν· ἐὰν γὰρ
 16 ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γί-
 17 νεσθε. Διὰ τοῦτο[†] ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ἐστίν μου
 18 τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει
 19 τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ], καθὼς πανταχοῦ ἐν
 20 πᾶσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. Ὡς μὴ ἐρχομένου δέ
 21 μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες· ἐλεύσομαι δὲ ταχέως
 πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν
 λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν, οὐ γὰρ ἐν
 λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. τί θέλετε; ἐν
 ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἡ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραύ-
 τητος;

1 Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία
 2 ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναικὰ τινα τοῦ πατρὸς
 3 ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο
 4 πράξας; Ἐγὼ μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ
 5 πνεύματι, ἥδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο κατεργα-
 6 σάμενον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ, συνα-
 7 χθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ
 8 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ
 9 εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
 τοῦ κυρίου[†]. Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἶδατε ὅτι
 μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν πα-
 λαιὰν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι.
 καὶ γὰρ τὸ πᾶς χα ἡμῶν ἐΤΥΘΗ Χριστός· ὥστε ἐορτάζωμεν,
 μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας,
 ἀλλ' ἐν ἄζυμοις εὐλοκρινίας καὶ ἀληθείας. Ἐγραψα

ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, οὐ πάν- 10
 τως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ
 ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου
 ἐξελθεῖν. νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι ἐάν τις 11
 ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλο-
 λάτρης ἢ λοιδορος ἢ μέθυσος ἢ ἄρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ
 συνεσθίειν. τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω 12
 ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει; ἔξάρατε τὸν 13
 ΠΟΝΗΡὸν ἔξ ὧν ἈΓΩΝ.

Τολμᾷ τις ὑμῶν πράγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρί- 1
 νεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ἢ οὐκ οἴδατε 2
 ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον ἱκρυνούσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται
 ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; οὐκ οἴδατε 3
 ὅτι ἀγγέλους κρυνούμεν, μήτιγε βιωτικά; βιωτικά μὲν οὖν 4
 κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
 τούτους καθίζετε; πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως 5
 οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφὸς ὃς δυνήσεται διακρίναι ἀνὰ
 μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ 6
 κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἤδη μὲν οὖν ὅλως ἡττημα 7
 ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· διὰ τί οὐχὶ
 μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ 8
 ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ἢ 9
 οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν;
 Μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ
 οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενοκοῖται οὔτε κλέπται οὔτε πλεο- 10
 νέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν
 θεοῦ κληρονομήσουσιν. Καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπε- 11
 λούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνό-
 ματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι
 τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Πάντα μοι ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα 12
 μοι ἔξεστιν· ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος.
 τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ 13

θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ
 14 πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι· ὁ δὲ θεὸς
 καὶ τὸν κύριον ἡγείρεν καὶ ἡμᾶς ἔξεγερεῖ δια τῆς δυνάμεως
 15 αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ἡμῶν μέλη Χριστοῦ
 ἐστίν; ἄρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη·
 16 μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν
 σώματι ἐστίν; Ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα
 17 μία. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνεύματι ἐστίν.
 18 φεύγετε τὴν πορνείαν· πῶν ἀμάρτημα ὁ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρω-
 πος ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστίν, ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον
 19 σῶμα ἀμαρτάνει. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ἡμῶν ναὸς
 τοῦ ἐν ἡμῖν ἁγίου πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ·
 20 καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν, ἡγοράσθητε γὰρ τιμῇ· δοξάσατε οὖν
 τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

1 Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ
 2 ἁπτεσθαι· οὐδὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα
 3 ἐχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ
 4 ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδοῖδω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
 5 ἀνδρί, ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ
 6 ἀνὴρ, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξου-
 7 σιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴτι
 [ἀν] ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα σχολάσῃτε τῇ προσειχί
 καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ τειράσῃ ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς
 8 δια τὴν ἀκρασίαν [ἡμῶν]. τοῦτο δὲ λέγω κατα συνγνώμην,
 9 οὐ κατ' ἐπιταγὴν. θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς
 καὶ ἑμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χρίσμα ἐκ θεοῦ, ὁ
 μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως.

9 Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν
 10 μέινωσιν ὡς καὶ ἐγώ· εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεῖνται, γαμήσάτωσαν,
 11 κρεῖττον γάρ ἐστιν γαμεῖν ἢ πυροῖσθαι. τοῖς δὲ γεγαμη-
 12 κόσιν παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἁ-
 13 ὁρὸς μὴ χωρισθῆναι.— ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος
 ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω.— καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφίέναι.

14 ἐξήγειρεν

19 πνεύματος ἁγίου ἐστίν

2 γαμήσαι

Τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς 12
 γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐ-
 τοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν· καὶ γυνὴ ἣτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, 13
 καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν
 ἄνδρα. ἡγίασται γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ 14
 ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα τὰ
 τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἁγιά ἐστιν. εἰ δὲ ὁ 15
 ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς
 ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις, ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν
 ἡμεῖς ὁ θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; 16
 ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; Εἰ 17
 μὴ ἐκάστω ὡς ἡμερίκεν ὁ κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν
 ὁ θεός, οὕτως περιπατεῖτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις
 πάσαις διατάσσομαι. περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ 18
 ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις; μὴ περιτεμνέσθω.
 ἡ περιτομὴ οὐδὲν ἐστίν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδὲν ἐστίν, 19
 ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἢ 20
 ἐκλήθη ἐν ταύτῃ μενέτω. δούλος ἐκλήθη; μὴ σοι με- 21
 λέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον
 χρήσαι. ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δούλος ἀπελεύθερος 22
 κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δούλος ἐστίν
 Χριστοῦ. τιμῆς ἡγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δούλοι ἀνθρώ- 23
 πων. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω 24
 παρὰ θεῷ.

Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην 25
 δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. Νο- 26
 μίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην,
 ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί; μὴ 27
 ζῆτει λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζῆτει γυναῖκα· ἐὰν 28
 δὲ καὶ γαμήσης, οὐχ ἡμαρτες. καὶ ἐὰν γήμη [ἡ] παρθένος,
 οὐχ ἡμαρτεν. θλίψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι,
 ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς 29
 συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας

30 ὥς μὴ ἔχοντες ὧσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὥς μὴ κλαίοντες, καὶ
 οἱ χαίροντες ὥς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὥς μὴ
 31 κατέχοντες, καὶ οἱ ἠρώμενοι τὸν κόσμον ὥς μὴ καταχρώ-
 32 μενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω
 δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ
 33 κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ
 τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ
 34 γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα
 ἡ ἀγία [καὶ] τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα
 35 μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ
 πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν
 ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ
 36 ἀπερισπάστως. Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν
 παρθένον αὐτοῦ νομίζει ἐὰν ἡ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει
 γίνεσθαι, ὃ θέλει ποιεῖτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν.
 37 ὅς δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐδραῖος, μὴ ἔχων ἀνάγκην,
 ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρι-
 κεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς
 38 ποιήσει· ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον¹ καλῶς
 39 ποιεῖ², καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρείσσον ποιήσει. Γυ-
 νὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοι-
 μηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν
 40 κυρίῳ· μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν
 ἐμὴν γνώμην, δοκῶ γὰρ καλῶ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν
 2 ἔχομεν. ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις
 3 δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὕτω ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι· εἰ δὲ
 4 τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. Περὶ τῆς
 βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν
 5 κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν
 λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν
 6 θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, [ἀλλ'] ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ

πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἰς κύριος
 Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.
 Ἄλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνώσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως 7
 ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνεί-
 δησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὕσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς 8
 οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε ἂν μὴ φάγωμεν, ὑστερού-
 μεθα, οὔτε ἂν φάγωμεν, περισσεύομεν. βλέπετε δὲ μή 9
 πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθε-
 νέσιν. ἂν γάρ τις ἴδῃ [σέ] τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλίῳ 10
 κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκο-
 δομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθута ἐσθίειν; ἀπόλλυται γὰρ 11
 ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς
 ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ 12
 τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν
 ἁμαρτάνετε. διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν 13
 μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν
 μου σκανδαλίσω.

Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν 1
 τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστὲ ἐν
 κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμί, 2
 ἡ γὰρ σφραγίς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κυ-
 ρίῳ. Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν 3
 ἐστίν αὕτη. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν; 4
 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ 5
 οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς;
 ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργά- 6
 ζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίῳις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει 7
 ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; [ἦ] τίς ποι-
 μαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει;
 Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ, ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ 8
 λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωυσέως νόμῳ γέγραπται Οὐ φι- 9
 μώσκει βοῶν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ,
 ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγγράφη, ὅτι ὀφείλει 10

ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι
 11 τοῦ μετέχειν. Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν,
 12 μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι τῆς
 ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρη-
 σάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μὴ
 13 τινα ἐνκοπὴν δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ. οὐκ οἶδατε
 ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ
 τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συνμερί-
 14 ζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον
 15 καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐ κέχρη-
 μαι οὐδενὶ τούτων. Οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται
 ἐν ἐμοί, καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ — τὸ καύχη-
 16 μά μου οὐδεὶς κενώσει. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν
 μοι καύχημα, ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γάρ μοι
 17 ἔστιν ἐὰν μὴ ἑὐαγγελίσωμαι. εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πράσσω,
 18 μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν
 . μού ἔστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω
 τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν
 19 τῷ εὐαγγελίῳ. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων
 20 πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ
 ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερ-
 δήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ
 21 νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς
 ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα
 22 κερδανῶ τοὺς ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής,
 ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα
 23 πάντως τινὰς σώσω. πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον,
 24 ἵνα συνκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. Οὐκ οἶδατε
 ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἰς δὲ
 λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε.
 25 πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκείνοι μὲν
 οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον.
 26 ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτως πυκτεύω ὡς

οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλὰ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλα- 27
γωγῶ, μή πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες 1
ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃν ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς
θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες εἰς τὸν Μωυσῆν ἔβαπτί- 2
σαντο ἔν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ πάντες [τὸ 3
αὐτὸ] πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον καὶ πάντες τὸ αὐτὸ 4
πνευματικὸν ἔπιον πόμα, ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκο-
λουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν 5
τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ἠυδόκησεν ὁ θεός, κατεστρώθησαν
γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν 6

ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν,
καθὼς καὶ ἐκεῖνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, 7
καθὼς τινες αὐτῶν ὥσπερ γέγραπται Ἐκάθισεν ὁ λαὸς
φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. μηδὲ πορ- 8
νεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπесαν ὁ μὴ
ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν κύριον, 9
καθὼς τινες αὐτῶν ἔπειρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλ-
λυντο. μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, 10
καὶ ἀπώλουντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. ταῦτα δὲ τυπικῶς 11
συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς
οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. Ὡστε ὁ 12

δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση. πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἰ- 13
ληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἑάσει
ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ
πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.

Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. 14
ὥς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημι. Τὸ ποτήριον 15
τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος 16
τοῦ χριστοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ
σώματος τοῦ χριστοῦ ἐστίν; ὅτι εἰς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ 17
πολλοὶ ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.
βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχ' οἱ ἐσθίοντες τὰς 18

19 θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶν; τί οὖν φημί; ὅτι
 20 εἰδωλόθυτόν τί ἐστίν, ἢ ὅτι εἰδωλόν τί ἐστίν; ἀλλ' ὅτι ἂ
 θύουσιν [τὰ ἔθνη], ΔΑΙΜΟΝΙΟΙΣ καὶ Οὐ ΘΕῶ ΘΥΟΥΣΙΝ, οὐ
 21 θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνα-
 σθε ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων. οὐ δύνα-
 σθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.
 22 ἢ ΠΑΡΑΖΗΛΟΥΜΕΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ
 23 ἐσμέν; Πάντα ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα συμ-
 24 φέρει. πάντα ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς
 25 τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου. Πᾶν
 τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ
 26 τὴν συνείδησιν, τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα
 27 αὐτῆς. εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύ-
 εσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρί-
 28 νοντες διὰ τὴν συνείδησιν· ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ Τοῦτο
 ἱερόθυτόν ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκείνον τὸν μηνύσαντα καὶ
 29 τὴν συνείδησιν· συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ
 τὴν τοῦ ἑτέρου· ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ
 30 ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦ-
 31 μαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; Εἴτε οὖν ἐσθίετε
 εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε.
 32 ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἑλλήσιν καὶ τῇ
 33 ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ
 ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα
 1 σωθῶσιν. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ.
 2 Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς
 3 παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. Θέλω δὲ ὑμᾶς
 εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ἡ «χριστός» ἐστίν,
 κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ χριστοῦ ὁ θεός.
 4 πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς
 5 ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· πᾶσα δὲ γυνὴ προσ-
 ευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ κα-
 ταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐν γὰρ ἐστίν καὶ τὸ αὐτὸ

τῇ ἐξυρημένῃ. εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειρά- 6
 σθω· εἰ δὲ αἰσχροὺς γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατα-
 καλυπτέσθω. ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι 7
 τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνή δὲ
 δόξα ἀνδρός ἐστίν. οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ 8
 γυνή ἐξ ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, 9
 ἀλλὰ γυνή διὰ τὸν ἄνδρα. διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνή 10
 ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. πλὴν 11
 οὔτε γυνή χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν
 κυρίῳ· ὥσπερ γὰρ ἡ γυνή ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ 12
 ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ἐν ὑμῖν 13
 αὐτοῖς κρίνате· πρέπον ἐστὶν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ
 θεῷ προσεύχεσθαι; οὐδὲ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι 14
 ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾶ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν, γυνή δὲ ἐὰν κομᾶ, 15
 δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται
 αὐτῇ. Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόναικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην 16
 συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ 17
 κρείσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἥσσον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ 18
 συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν
 ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν 19
 ὑμῖν εἶναι, ἵνα [καὶ] οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν.
 Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστιν κυριακὸν 20
 δεῖπνον φαγεῖν, ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει 21
 ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ 22
 οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας
 τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύnete τοὺς μὴ ἔχοντας;
 τί εἶπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ. ἐγὼ 23
 γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι
 ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον
 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν· Τοῦτό μου ἐστὶν τὸ 24
 σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τοῦτο 25

τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι
 τοῦτο ποιεῖτε, ὅσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.
 26 ὅσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον
 πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρι οὗ ἔλθῃ.
 27 ὥστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνη τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου
 ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ
 28 κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ
 29 ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων
 καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ
 30 σῶμα. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι
 31 καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν
 32 ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα,
 33 ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου,
 34 συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. εἴ τις
 πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ
 δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

1 Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς
 2 ἀγνοεῖν. Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδῶλα τὰ
 3 ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι
 οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει ΑΝΑΘΕΜΑ ΙΗΣΟΥΣ
 ΣΟΥΣ, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ εἰ
 4 μὴ ἐν πνεύματι ἀγίῳ. Διαιρέσεις δὲ χαρισμά-
 5 των εἰσὶν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶν,
 6 καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν,
 7 καὶ ὁ αὐτὸς θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἐκάστῳ
 δὲ δίδεται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον.
 8 ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ
 9 δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἐτέρῳ πίστις ἐν
 τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἐνὶ
 10 πνεύματι, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ [δὲ] προ-
 φητεία, ἄλλῳ [δὲ] διακρίσεις πνευμάτων, ἐτέρῳ γένη γλωσ-
 11 σῶν, ἄλλῳ δὲ ἐρμηνία γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ

ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδία ἐκάστῳ καθὼς βού-
 λεται. Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἑστίν καὶ μέλη 12
 πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἐν
 ἑστίν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι 13
 ἡμεῖς πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε
 Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἐν πνεῦμα
 ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος ἀλλὰ 14
 πολλά. ἔαν εἴπῃ ὁ πούς Ὅτι οὐκ εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ 15
 τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος·
 καὶ ἔαν εἴπῃ τὸ οὖς Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ 16
 τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος·
 εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, 17
 ποῦ ἡ ὄσφρησις; ἡ νῦν δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκάστον 18
 αὐτῶν, ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν [τὰ] πάντα 19
 ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ ^τ μέλη, ἐν δὲ σῶμα. 20
 οὐ δύναται [δὲ] ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ Χρείαν σου 21
 οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν Χρείαν ὑμῶν
 οὐκ ἔχω· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ 22
 σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, καὶ ἃ 23
 δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισ-
 σοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην
 περισσοτέραν ἔχει, τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. 24
 ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ ὑστερουμένῳ περισ-
 σοτέραν δὸς τιμὴν, ἵνα μὴ ἦ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ 25
 τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε 26
 πάσχει ἐν μέλος, συνπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται
 μέλος, συναίρει πάντα τὰ μέλη. ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα 27
 Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν 28
 τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον
 διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἱαμάτων,
 ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες 29
 ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδασκαλοι;
 μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἱαμά- 30

των; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα.

1 Καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἡχών ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.
2 κἂν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, κἂν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὅρη
3 μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. κἂν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, κἂν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα
4 καυχῶμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, οὐ περιερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ
5 ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει,
6 πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει. εἴτε δὲ ᾠροφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται.
7 ἐκ μέρους γὰρ γινώσκουμεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύουμεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.
8 ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς
9 καὶ ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· τὰ τρία ταῦτα, μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

1 Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ θεῷ, οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια· ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ
2 παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφη-

τεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις,
 ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ.
 νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί 6
 ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν
 γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα 7
 φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς
 φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ
 κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον Ἦσαλπιγξ φωνήν᾽ δῶ, 8
 τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς 9
 γλώσσης ἐὰν μὴ εὖσημον λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ
 λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. τοσαῦτα εἰ 10
 τύχοι γένῃ φωνῶν εἰσὶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον· ἐὰν 11
 οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι
 βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτως καὶ ὑμεῖς, 12
 ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς
 ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. Διὸ ὁ λαλῶν γλώσση 13
 προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν [γὰρ] προσεύχωμαι 14
 γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρ-
 πός ἐστιν. τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσ- 15
 εύξομαι δὲ καὶ τῷ νοῖ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ [δὲ] καὶ
 τῷ νοῖ· ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῆς [ἐν] πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν 16
 τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἔρεῖ τό Ἀμήν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχα-
 ριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν· σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐ- 17
 χαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ 18
 θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον Ἦγλώσσαις᾽ λαλῶ· ἀλλὰ ἐν ἐκκλη- 19
 σίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοῖ μου λαλήσαι, ἵνα καὶ ἄλλους
 κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση. Ἀδελ- 20
 φοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπι-
 ζετε, ταῖς δὲ φρεσίν τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται 21
 ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέρων
 λαλήσω τῷ λαῷ τοῦτό, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακού-
 σονταί μου, λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημείον 22
 εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἢ δὲ προφη-

23 **τεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν.** Ἐὰν οὖν
 συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλώσιν
 γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιώται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν
 24 ὅτι μαίνεσθε; ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις
 ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ
 25 πάντων, τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται, καὶ οὕ-
 τως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσει τῷ θεῷ, ἀπαγγέλ-
 26 λων ὅτι ὩΝΤΩΣ ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν. Τί
 οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν
 ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν ἔχει, ἔρμη-
 27 νίον ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. εἴτε γλώσση
 τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος,
 28 καὶ εἰς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ἦ ^ἡ ^ἡ διερμηνευτής, σιγάτω
 29 ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλεῖτω καὶ τῷ θεῷ. προφήται δὲ
 30 δύο ἢ τρεῖς λαλεῖτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν· ἐὰν
 31 δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύ-
 νασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μαθηά-
 32 νωσιν καὶ πάντες ^ἡ παρακαλῶνται, (καὶ πνεύματα προφητῶν
 33 προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γάρ ἐστιν ἀκυταστασίας ὁ θεὸς
 ἀλλὰ εἰρήνης,) ὥς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἀγίων.
 34 Αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν, οὐ γὰρ
 ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν· ἀλλὰ ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς
 35 καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ τι ^ἡ ^ἡ μαθηάνειν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ
 τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν, αἰσχρὸν γάρ ἐστιν γυ-
 36 ναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. *^ἡ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ
 37 ἐξῆλθεν, ἡ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήνησεν; Εἰ
 τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ὁ
 38 γράφω ὑμῖν ὅτι κυρίου ἐστὶν ἐντολή· εἰ δέ τις ἀγνοεῖ,
 39 ^ἡ ἀγνοεῖται. ὥστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν,
 40 καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κωλύετε γλώσσαις· πάντα δὲ εὐσχημόνως
 καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελι-

ἐρμηνευτής 31-34 παρακαλῶνται, καὶ...εἰρήνης. Ὡς...ἀγίων, αἱ 35 μαθεῖν 38 ἀγνοεῖτω

σάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ 2
καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε,
ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκῇ ἐπιστεύσατε. παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν 3
πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν
ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι 4
ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι 5
ᾤφθη Κηφᾶ, «εἶτα» τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ᾤφθη ἐπάνω 6
πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν
ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ᾤφθη Ἰακώβῳ, 7
«εἶτα» τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων ὥσπερ 8
τῷ ἐκτρώματι ᾤφθη καὶ μοί. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος 9
τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος,
διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ· χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὁ 10
εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμέ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ
περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ
ἡ χάρις τοῦ θεοῦ [†] σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, 11
οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, 12
πὼς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;
εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· 13
εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα [†] τὸ κήρυγμα 14
ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις [†] ἡμῶν, εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδο- 15
μάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι
ἡγείρεν τὸν χριστόν, ὃν οὐκ ἡγείρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ
οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς 16
ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις 17
ὑμῶν [ἐστίν], ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα καὶ οἱ 18
κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλουντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν 19
Χριστῷ ἡλπικότες ἐσμέν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀν-
θρώπων ἐσμέν. Nunὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ 20
νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώ- 21
που θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν· ὥσπερ 22
γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ

23 χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. Ἐκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ
τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ χριστοῦ ἐν τῇ
24 παρουσίᾳ αὐτοῦ· εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν βασι-
λειάν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ
25 πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν
ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.
26 ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος, πάντα γὰρ ὑπέ-
27 ταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα
ὑποτάσσεται, δηλὸν ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ
28 πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε [καὶ] αὐτὸς
ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ
29 ὁ θεὸς πάντα ἐν πᾶσιν. Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ
βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγεί-
30 ρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς κιν-
31 δυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν
ὑμετέραν καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
32 κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ,
τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν
33 καὶ πίωμεν, ἄγριον γὰρ ἀποθνήσκωμεν. μὴ πλα-
34 νᾶσθε· φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίας κακαί· ἐκνήψατε
δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς
ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ.

35 Ἀλλὰ ἐρεῖ τις Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί, ποίῳ δὲ
36 σώματι ἐρχονται; ἄφρων, σὺ ὁ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται
37 ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησό-
μενον σπείρεις ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἢ τινος
38 τῶν λοιπῶν· ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλη-
39 σεν, καὶ ἐκάστω τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. οὐ πᾶσα
σὰρξ ἡ αὐτὴ σὰρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ
40 σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. καὶ
σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ
41 τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. ἄλλη
δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέ-

ρων, ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτως καὶ ἡ 42
ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν
ἀφθαρσίᾳ· σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπεί- 43
ρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα 44
ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. Εἰ ἔστιν σῶμα ψυ-
χικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν. οὕτως καὶ γέγραπται ἘΓΕ- 45
ΝΕΤΟ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν·
ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον 46
τὸ πνευματικόν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν.
ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος 47
ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος 48
ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέ- 49
σαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ἴφορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα
τοῦ ἐπουρανίου. Τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ 50
αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύναται, οὐδὲ ἡ
φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν 51
λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα,
ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι 52
σαλπίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ
ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύ- 53
σασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθα-
νασίαν. ὅταν δὲ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται [τὴν] ἀθα- 54
νασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ΚΑΤΕ-
ΠΟΘΗ ὁ ΘΑΝΑΤΟΣ Εἰς Νῆκος. ΠΟῦ ΟΥ, ΘΑΝΑΤΕ, ΤΟ 55
Νῆκος; ΠΟῦ ΟΥ, ΘΑΝΑΤΕ, ΤΟ Κέντρον; τὸ δὲ κέντρον 56
τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ
νόμος· τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ Νῆκος διὰ 57
τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡστε, ἀδελφοί μου 58
ἀγαπητοί, ἐδράιοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν
τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν
οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὥσπερ διέταξα 1

ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.
 2 κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω
 θησαυρίζων ὅτι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε
 3 λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμά-
 σητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν
 4 ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· ἐὰν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ καμῆ πορεύεσθαι,
 5 σὺν ἐμοὶ πορεύονται. Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς
 ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω, Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι,
 6 πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν καταμενῶ ἢ ἡ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς
 7 με προπέμψητε οὐ ἐὰν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς
 ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν, ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι
 8 πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ. ἐπιμένω δὲ ἐν Ἐφέσῳ
 9 ἕως τῆς πεντηκοστῆς· θύρα γὰρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καὶ
 10 ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. Ἐὰν δὲ ἔλθῃ

Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς, τὸ γὰρ
 11 ἔργον Κυρίου ἐργάζεται ὡς ἐγώ· μὴ τις οὖν αὐτὸν ἐξουθε-
 νήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με,
 12 ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Περὶ

δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν
 ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως
 οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαι-
 13 ρήσῃ. Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει,

14 ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέ-
 15 σθω. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν

οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαίας καὶ εἰς
 16 διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς· ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑπο-
 τάσσησθε τοῖς τοιούτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ
 17 κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορ-
 τουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι
 18 ἀνεπλήρωσαν, ἀνέπασαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν.
 ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.

19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπά-
 ζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν

τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ²⁰
ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι
ἀγίῳ. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. ²¹
εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἦτω ἀνάθεμα. Μαρὰν ἀθά. ²²
ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου ²³
μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ²⁴

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ
οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσιν τοῖς οὔσιν ἐν
2 ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς
ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ θεὸς πάσης παρα-
4 κλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν,
εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει
διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ
5 θεοῦ. ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ χριστοῦ
εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παρά-
6 κλησις ἡμῶν. Ἐῖτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρα-
κλήσεως καὶ σωτηρίας· εῖτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς
ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν
7 αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπίς
ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν·¹ εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοὶ ἐστε
8 τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. Οὐ γὰρ
θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, Ἐπὲρ² τῆς θλίψεως ἡμῶν
τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ
δύναμιν ἐβάρηθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ
9 ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου

6,7 εἰτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ
ἡμῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν·
εἰτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· 8 παρὶ

ἐσχῆκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου 10 θανάτου ἐρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται, εἰς ὃν ἠλπίκαμεν [ὅτι] καὶ ἔτι ῥύσεται, συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν 11 τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ γὰρ καύχσις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον 12 τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀγιότητι καὶ εἰλικρινίᾳ τοῦ θεοῦ, [καὶ] οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ. ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς· οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγνώ- 13 σκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε, καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι 14 καύχημα ὑμῶν ἐσμέν καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς 15 ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἵνα δευτέραν [χαρὰν] σχῆτε, καὶ δι' ὑμῶν 16 διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; 17 ἢ ἃ βουλευόμαι κατὰ σάρκα βουλευόμαι, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τό Ναί ναι καὶ τό Οὐ οὐ; πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι 18 ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν Ναί καὶ Οὐ· ὁ 19 τοῦ θεοῦ γὰρ υἱὸς Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο Ναί καὶ Οὐ, ἀλλὰ Ναί ἐν αὐτῷ γέγονεν· ὅσαι γὰρ 20 ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τό Ναί· διὸ καὶ δι' αὐτοῦ τό Ἀμήν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. ὁ δὲ βεβαιῶν 21 ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, [ὁ] καὶ 22 σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

Ἐγὼ δὲ μάρτυρα 23 τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν 24

τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν, τῇ
 1 γὰρ πίστει ἐστήκατε. ἔκρινα Ἵ γὰρ ἑμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ
 2 πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν· εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς,
 3 καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ
 ἔγραψα τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν ἔδει
 με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ
 4 πάντων ὑμῶν ἐστίν. ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς
 καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπη-
 θήτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως
 5 εἰς ὑμᾶς. Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμέ λελύ-
 πηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.
 6 ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων,
 7 ὥστε τοῦναντίον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μὴ
 8 πῶς τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ
 9 παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· εἰς τοῦτο
 γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, Ἵ εἰ εἰς
 10 πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ὧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγώ· καὶ γὰρ
 ἐγὼ ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώ-
 11 πῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ,
 12 οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. Ἐλθὼν
 δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, καὶ
 13 θύρας μοι ἀνεωγμένης ἐν κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ
 πνεύματί μου τῷ μὴ εὔρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου,
 14 ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. Τῷ
 δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ χρι-
 στῷ καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν
 15 ἐν παντὶ τόπῳ· ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν τῷ θεῷ ἐν
 16 τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν ὁσμὴ
 ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν.
 17 καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; οὐ γὰρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ
 καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς εἰλικρινεῖς,
 ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

1 Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρήζομεν

ὥς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν·
 ἢ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστέ, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρ- 2
 διαῖς ἡμῶν, γνωσκομένη καὶ ἀναγνωσκομένη ὑπὸ πάντων
 ἀνθρώπων· φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ δια- 3
 κونهῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἔνγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ
 πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαστῇν λιθίναις ἀλλ' ἐν
 ἑν πλαστῇν καρδίαις σαρκίναίς.

Πεποιθήσιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ χριστοῦ πρὸς 4
 τὸν θεόν. οὐχ ὅτι ἀφ' ἐαυτῶν ἱκανοὶ ἐσμεν λογίσασθαί 5
 τι ὡς ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ 6
 ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῇ, διαθήκης, οὐ γράμματος
 ἀλλὰ πνεύματος, τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ
 πνεῦμα ζωοποιεῖ. Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου 7
 ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε
 μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον
 Μωυσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου ἀγτοῦ τὴν
 καταργουμένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος 8
 ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, 9
 πολλῶ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξη.
 καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ 10
 τῷ μέρει εἵνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης· εἰ γὰρ τὸ κα- 11
 ταργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δό-
 ξῃ. Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρ- 12
 ρησία χρώμεθα, καὶ οὐ καθάπερ Μωυσῆς ἐτίθει κά- 13
 λυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἀγτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι
 τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. ἀλλὰ 14
 ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον
 ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς
 διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ κα-
 ταργεῖται, ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται 15
 Μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κείται· ἡνίκα 16
 ἡ δὲ ἐὰν ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ
 κάλυμμα. ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα 17

18 ἸΚυρίου, ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένοι
προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν
εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, Ἰκαθάπερ
1 ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

Διὰ τοῦτο, ἔχοντες
τὴν διακονίαν ταύτην καθὼς ἡλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν,
2 ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπα-
τοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ
θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστάνοντες
ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ
3 θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν,
4 ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἔστιν κεκαλυμμένον, ἐν οἷς ὁ θεὸς
τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων
εἰς τὸ μὴ αὐγᾶσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς
5 δόξης τοῦ χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ
ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ ἸΧριστὸν Ἰησοῦν κύριον,
6 ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπὼν
ἸΕκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις
ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
ἐν προσώπῳ Χριστοῦ.

7 Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις
σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ θεοῦ καὶ
8 μὴ ἐξ ἡμῶν ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμε-
9 νοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, διωκόμενοι
ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀ-
10 πολλύμενοι, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ
σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ
11 σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. αἰὲ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς
θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ
12 Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ θά-
13 νατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ἔχοντες
δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμέ-
νον Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν,
14 διὸ καὶ λαλοῦμεν, εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν [κύριον] Ἰησοῦν

καὶ ἡμᾶς σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.
τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ 15
τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν
τοῦ θεοῦ.

Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν, ἀλλ' ἐὶ καὶ ὁ ἔξω 16
ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαι-
νοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. τὸ γὰρ παραυτίκα ἔλαφρόν τῆς 17
θλίψεως [†] καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος
δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ 18
βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, τὰ γὰρ βλεπόμενα
πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. οἶδαμεν γὰρ ὅτι 1
ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκο-
δομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον 2
ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, [†] εἴ γε 3
καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ εὕρεθησόμεθα. καὶ γὰρ 4
οἱ ὄντες ἐν τῷ σκήνει στενάζομεν βαρούμενοι ἐφ' ᾧ οὐ
θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ
τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς 5
εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δὸς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύ-
ματος.

Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες 6
ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ
κυρίου, διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν οὐ διὰ εἰδους,— 7
θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ 8
σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον· διὸ καὶ φιλοτι- 9
μούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι
αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμ- 10
προσθεν τοῦ βήματος τοῦ χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος
τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ᾧ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε
φάυλον.

Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθο- 11
μεν, θεῷ δὲ πεφανερῶμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνει-
δήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνι- 12
στάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος

ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχώμε-
 13 νους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε
 14 σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ χριστοῦ συνέχει
 ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο ὅτι εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν·
 15 ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν ἵνα
 οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν
 16 ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Ὡστε ἡμεῖς ἀπὸ
 τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν
 17 κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκουμεν. ὥστε
 εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ
 18 γέγονεν καινά· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλά-
 ξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν
 19 διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ
 κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ
 παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς
 20 καταλλαγῆς. Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν
 ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ
 21 Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν
 ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δι-
 1 καιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ. Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦ-
 μεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς·
 2 λέγει γάρ

Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκοός σου

καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι·

ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτη-
 3 ρίας· μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ
 4 μωμηθῇ ἡ διακονία, ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάνοντες ἑαυ-
 τοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι· ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν,
 5 ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς,
 ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις,
 6 ἐν ἰγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι,
 7 ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας,
 ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν
 8 δεξιῶν καὶ ἁριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφη-

μίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, ὡς ἀγνοούμενοι 9
καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶ-
μεν, ὡς παιδεγόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυ- 10
πούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτί-
ζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.

Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ 11
καρδία ἡμῶν πεπλάτγνται· οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, 12
στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχχνοις ὑμῶν· τὴν δὲ 13
αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ
ὑμεῖς.

Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς 14
γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας, ἢ τίς κοινωνία φωτὶ
πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ, 15
ἢ τίς μερίς «πιστῶ» μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συνκατάθεσις 16
ναῶ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἐσμέν
ζῶντος· καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι

ἽΕΝΟΙΚΗΣΩ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνπεριπατήσω,
καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται
μοῦ λαός.

διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν, 17

καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος,

καὶ ἀκαθάρτογ μὴ ἄπτεσθε·

καὶ γὰρ εἰσδέξομαι ὑμᾶς·

καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, 18

καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς γίους καὶ θυγατέρας,

λέγει Κύριος Παντοκράτωρ.

ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθάρισω- 1
μεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος,
ἐπιτελοῦντες ἁγίωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ. Χω- 2

ρήσατε ἡμᾶς· οὐδὲνα ἠδίκησαμεν, οὐδὲνα ἐφθείραμεν,
οὐδὲνα ἐπλεονεκτήσαμεν. πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω, 3
προεῖρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστὲ εἰς
τὸ συναποθανεῖν καὶ συνζῆν. πολλή μοι παρρησία 4
πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλή-

ρωμαὶ τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ
 5 πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν. Καὶ γὰρ ἐλθόντων
 ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἢ σὰρξ
 ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι—ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν
 6 φόβοι—. ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν
 7 ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ
 παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἣ παρεκλή-
 θη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν
 ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με
 8 μᾶλλον χαρῆσαι. ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπι-
 στολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην, (Ἰβλέπω
 ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς,)
 9 νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς
 μετάνοιαν, ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζη-
 10 μιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς
 σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη
 11 θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ
 θεὸν λυπηθῆναι πόσῃν κατειργάσατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ
 ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπι-
 πόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνε-
 12 στήσατε ἑαυτοὺς ἀγνοοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ
 ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, [ἀλλ'] οὐδὲ
 ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι
 τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ
 13 θεοῦ. διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα. Ἐπὶ δὲ τῇ
 παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ
 τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ
 14 πάντων ὑμῶν· ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ
 κατησχύνθην, ἀλλ' ὥς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν,
 οὕτως καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἔπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη.
 15 καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν
 ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὥς μετὰ
 16 φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. Χαίρω ὅτι ἐν παντὶ

θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν ¹
 δεδουμένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, ὅτι ἐν πολ- ²
 λῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ
 κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος
 τῆς ἀπλότητος αὐτῶν· ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ³
 παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεύ- ⁴
 μενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς
 εἰς τοὺς ἁγίους,— καὶ οὐ καθὼς ἡλπίσαμεν ἀλλ' ἑαυτοὺς ⁵
 ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ, εἰς ⁶
 τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον ἵνα καθὼς προενήρξατο οὕτως
 καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην· ἀλλ' ὥσπερ ⁷
 ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ
 πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν ἀγάπῃ, ἵνα ⁸
 καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. Οὐ ⁸
 κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ
 τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων· γινώσκετε γὰρ ⁹
 τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ], ὅτι δι' ὑμᾶς
 ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ
 πλουτήσητε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ¹⁰
 ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ
 θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσιν· νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ¹¹
 ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν οὕτως
 καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρό- ¹²
 κειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ ¹³
 γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν ἑθλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος ἐν ¹⁴
 τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περισσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρη-
 μα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περισσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέ-
 ρημα, ὅπως γένηται ἰσότης· καθὼς γέγραπται Ὁ Τὸ πολὺ ¹⁵
 οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλαττώ-
 νησεν. Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν ¹⁶
 σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, ὅτι τὴν μὲν παρά- ¹⁷
 κλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων αὐθαίρετος

- 18 ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν
 ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν
 19 ἐκκλησιῶν,— οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεῖς ὑπὸ τῶν
 ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακο-
 νουμένη ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προ-
 20 θυμίαν ἡμῶν,— στελλόμενοι τοῦτο μή τις ἡμᾶς μωμήσῃται
 21 ἐν τῇ ἀδρότῃ ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν, ΠΡΟΝΟΟΥ-
 ΜΕΝ γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἑνώπιον ΚΥΡΙΟΥ ἀλλὰ καὶ
 22 ἐνώπιον ἈΝΘΡΩΠΩΝ. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελ-
 φὸν ἡμῶν ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπου-
 दाῖον ὄντα, ἡνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ
 23 τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς
 συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀποστόλοι ἐκκλησιῶν, δόξα
 24 Χριστοῦ. Τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν
 καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἑνδείξασθε εἰς πρόσωπον
 1 τῶν ἐκκλησιῶν. Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας
 τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσὸν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν,
 2 οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι
 Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ τὸ
 3 ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελ-
 φούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν
 τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε,
 4 μὴ πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὐρωσιν ὑμᾶς
 ἀπαρασκευάστους κατασχυρθῶμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν
 5 ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. ἀναγκαῖον οὖν ἡγησάμεν
 παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς καὶ
 προκαταρτίσωσι τὴν προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύ-
 την ἐτοιμὴν εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονε-
 6 ξίαν. Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδο-
 μένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλο-
 7 γίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προήρηται τῇ καρδίᾳ,
 μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἸΛΑΡὸν γὰρ ΔΟΤΗΝ ἀγαπᾷ
 8 ὁ ΘΕΟΣ. δυνατεῖ δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς

ὕμᾱς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες
περισευήτε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· (καθὼς γέγραπται 9

Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν,

ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα·

ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς 10
βρώσιν χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ
αὐξήσει τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·) ἐν 11
παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἣτις κατεργάζεται-
ται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ,— ὅτι ἡ διακονία τῆς 12
λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ
ὑστερήματα τῶν ἀγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν
εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ,— διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύ- 13
της δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας
ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ καὶ ἀπλότητι τῆς
κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, καὶ αὐτῶν δεήσει 14
ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν υπερβάλλουσαν
χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. Χάρις τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδι- 15
γήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πριμῆς 1
τητος καὶ ἐπιεικίας τοῦ χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν
ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δὲ τὸ 2
μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ἢ λογίζομαι τολμῆσαι
ἐπὶ τινὰς τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπα-
τοῦντας. Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα 3
στρατευνόμεθα,— τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρ- 4
κικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων,—
λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ 5
τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς
τὴν ὑπακοὴν τοῦ χριστοῦ, καὶ ἐν ἐτοιμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι 6
πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. Τὰ 7
κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ
εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ ὅτι καθὼς αὐτὸς
Χριστοῦ οὕτως καὶ ἡμεῖς. Ἐάν τε γὰρ περισσώτερόν τι 8

καυχῆσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος
 εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθή-
 9 ιτομαι, ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστο-
 10 λῶν· ὅτι Αἱ ἐπιστολαὶ μέν, ἡ φησὶν, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί,
 ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενῆς καὶ ὁ λόγος ἐξουθε-
 11 νημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἱοί ἐσμεν τῷ
 λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ
 12 ἔργῳ. Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐνκρίναι ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς
 τισιν τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς
 ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντας ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ
 13 συνιᾶσιν. ἡμεῖς δὲ οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ
 κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς
 14 μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.— Ὁ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνού-
 μενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτοὺς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν
 15 ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ.— οὐκ εἰς τὰ
 ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες
 αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ
 16 τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεΐαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν
 εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα
 17 καυχῆσασθαι. Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω·
 18 οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων, ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλὰ
 ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

1 Ὁφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ
 2 ἀνέχεσθέ μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζηλῶ, ἡρμοσάμην
 γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνὴν παραστήσαι τῷ χριστῷ·
 3 φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὐάν ἐν τῇ
 πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλό-
 4 τητος [καὶ τῆς ἀγνότητος] τῆς εἰς τὸν χριστόν. εἰ μὲν
 γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκη-
 ρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ
 εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἄνέχεσθε.
 5 λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστό-
 6 λων· εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ' ἐν

παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ⁷ Ἡ
 ἁμαρτίαν ἐποίησα ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε,
 ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν;
 ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν 8
 διακονίαν, καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατε- 9
 νάρκησα οὐθενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρω-
 σαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ
 ἀβαρῇ ἑμαυτὸν ὑμῖν ἐτήρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια 10
 Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς
 ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ 11
 ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν. ¹² Ὁ δὲ ποιῶ καὶ ποιήσω,
 ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελούντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ
 καυχῶνται εὐρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι 13
 ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς
 ἀποστόλους Χριστοῦ· καὶ οὐ θαῦμα, αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς 14
 μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός· οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ 15
 οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιο-
 σύνης, ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Πάλιν λέγω, μή τις με δόξῃ ἄφρονα εἶναι.— εἰ δὲ 16
 μῆγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα καὶ γὰρ μικρόν τι καυ-
 χήσωμαι· ὁ λαλῶ οὐ κατὰ κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφρο- 17
 σύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. ἐπεὶ πολλοὶ 18
 καυχῶνται κατὰ [τὴν] σάρκα, καὶ γὰρ καυχήσομαι. ἡδέως 19
 γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γὰρ 20
 εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει,
 εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. κατὰ 21
 ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἡσθενήκαμεν· ἐν ᾧ δ' ἂν τις
 τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ καγώ. Ἑβραῖοί εἰσιν; 22
 καγώ. Ἰσραηλεῖταί εἰσιν; καγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν;
 καγώ. διάκονοι Χριστοῦ εἰσίν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπερ 23
 ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως,
 ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις· ὑπὸ 24
 Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαρέκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς 25

ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐνανάγησα, νυχθήμερον
 26 ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις
 ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις
 27 ἐξ ἔθνων, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις
 ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, κόπῳ καὶ μόχθῳ,
 28 ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις
 ἐπίστασίς μοι ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλη-
 29 σιῶν. τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται,
 30 καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθε-
 31 νείας [μου] καυχήσομαι. ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου
 Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύ-
 32 δομαι. ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως
 33 ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκηνῶν πιάσαι με, καὶ διὰ
 1 θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέ-
 1 φυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Καυχᾶσθαι δεῖ· οὐ
 συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις
 2 Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσά-
 ρων,— εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος
 οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν,— ἄρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου
 3 οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον,— εἴτε ἐν σώματι
 4 εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος [οὐκ οἶδα,] ὁ θεὸς οἶδεν,— ὅτι
 ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ
 5 οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλήσαι. ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχή-
 σομαι, ὑπὲρ δὲ ἑμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθε-
 6 νείαις. ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων,
 ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φεῖδομαι δέ, μὴ τις εἰς ἐμὲ λογίστηται
 7 ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει ἐξ ἑμοῦ, καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν
 ἀποκαλύψεων. διὸ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ
 τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ
 8 ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα
 9 ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέν μοι Ἀρκεῖ σοι ἢ χάρις
 μου· ἢ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται.

"H-

διστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμέ ἡ δύναμις τοῦ χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ¹⁰ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὑβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς καὶ στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ¹¹ ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδὲν εἰμι· τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ¹² ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, σημείοις [τε] καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν. τί γὰρ ἐστὶν ὁ ¹³ ἡσώθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Ἴδου τρίτον τοῦτο ἐτοίμως ἔχω ἐλθεῖν ¹⁴ πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς, οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησανρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπα- ¹⁵ νήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἥσσον ἀγαπῶμαι; Ἔστω ¹⁶ δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦργος δούλω ὑμᾶς ἔλαβον. μὴ τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, ¹⁷ δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον καὶ συνα- ¹⁸ πέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν;

Πάλαι δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογού- ¹⁹ μεθα; κατέναντι θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς, φοβοῦμαι γὰρ μή ²⁰ πως ἐλθὼν οὐχ οἷους θέλω εὔρω ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὔρεθῶ ὑμῖν ἴον οὐ θέλετε, μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθίαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μὴ πάλιν ²¹ ἐλθόντος μου ταπεινώσῃ με ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήθῃσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἣ ἔπραξαν.

Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ¹

ἐπὶ στόματος δ' ὅμοις μαρτύρων καὶ τριῶν σταθῆσεται
 2 πᾶν ῥῆμα. προείρηκα καὶ προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον
 καὶ ἀπὼν νῦν τοῖς προσημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν,
 3 ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι, ἐπεὶ δοκιμὴν
 ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος χριστοῦ· ὃς εἰς ὑμᾶς
 4 οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν, καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ
 ἀσθενείας, ἀλλὰ ᾤκη ἐκ δυνάμεως θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς
 ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως
 5 θεοῦ [εἰς ὑμᾶς]. Ἐαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστέ ἐν τῇ πίστει,
 ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι Ἰη-
 6 σοῦς Χριστοῦ ἐν ὑμῖν; εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ
 7 ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. εὐχόμεθα δὲ
 πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς
 δόκιμοι φανώμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ
 8 ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀλη-
 9 θείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς
 ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε· τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν
 10 ὑμῶν κατάρτισιν. Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα
 παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ
 κύριος ἔδωκέν μοι, εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.
 11 Λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε,
 τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ
 12 εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ
 φιλήματι. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.
 13 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ [Χριστοῦ] καὶ ἡ ἀγάπη
 τοῦ θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων
 ὑμῶν.

4 σὺν

5 Χριστὸς Ἰησοῦς

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀν- 1
θρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ
ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες 2
ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ 3
εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ,
τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ὅπως ἐξέ- 4
ληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἵωνος τοῦ ἐνεστῶτος πονηροῦ κατὰ τὸ
θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς 5
αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέ- 6
σαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ 7
οὐκ ἔστιν ἄλλο· εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσοντες ὑμᾶς καὶ
θέλοντες μεταστρέφειν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. ἀλλὰ 8
καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται [ὑμῖν]
παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρη- 9
καμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται
παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώ- 10
ποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος
οὐκ ἂν ἦμην. γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ 11
εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· οὐδὲ 12
γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην,
ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡκού- 13
σατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῳ, ὅτι
καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπόρ-

14 θουν αὐτήν, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολ-
 λους συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτης
 15 ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. Ὅτε δὲ εὐδόκησεν
 [ὁ θεὸς] ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ κα-
 16 λέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 ἐν ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ
 17 προσανέθεμην σαρκὶ καὶ αἵματι, οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱερο-
 σόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς
 18 Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν. Ἐπειτα
 μετὰ τρία ἔτη ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορήσαι Κηφᾶν,
 19 καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε· ἕτερον δὲ
 τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν
 20 τοῦ κυρίου. ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι
 21 οὐ ψεύδομαι. ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας
 22 καὶ [τῆς] Κιλικίας. ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ
 23 ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ, μόνον δὲ
 ἀκροῖοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτὲ νῦν εὐαγγελί-
 24 ζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει, καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ
 1 τὸν θεόν. Ἐπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην
 εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα, συνπαραλαβὼν καὶ Τίτον·
 2 ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν· καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγ-
 γέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς
 3 δοκοῦσιν, μή πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. ἀλλ' οὐδὲ
 4 Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἑλλήν ὢν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· διὰ
 δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισήλθον
 κατασκοπῆσαι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ
 5 Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσουσιν, — οἷς οὐδὲ πρὸς ὦραν
 εἵξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου δια-
 6 μείνη πρὸς ὑμᾶς. ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι — ὁποῖοί
 ποτε ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει — πρόσωπον [ὁ] θεὸς ἀνθρώ-
 7 πον οὐ λαμβάνει — ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκούντες οὐδέν προσανέ-
 8 γέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς, ὁ

γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήρ-
 γησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν 9
 δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δο-
 κοῦντες στύλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβα
 κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περι-
 τομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπού- 10
 δασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. Ὅτε δὲ ἦλθεν Κηφᾶς εἰς 11
 Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατε-
 γνωσμένος ἦν· πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου 12
 μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλεν καὶ
 ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. καὶ 13
 συνυπεκρίθησαν αὐτῷ [καὶ] οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ
 Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει· ἀλλ' ὅτε εἶδον 14
 ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου,
 εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων· Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρ-
 χων ἐθνικῶς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς ζῆς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγ-
 κάσεις Ἰουδαΐζειν; Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ 15
 οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἀμαρτωλοί, εἰδότες δὲ ὅτι οὐ δικαιоῦται ἄν- 16
 θρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Χριστοῦ
 Ἰησοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα
 δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου,
 ὅτι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ. εἰ δὲ 17
 ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ
 ἀμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς ἀμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο·
 εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην 18
 ἐμαυτὸν συνιστάνω. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον 19
 ἵνα θεῷ ζήσω· Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, 20
 ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ
 τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος
 ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ 21
 διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

Ὡ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ' ὁ- 1
 φθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος; τοῦτο 2

μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα
 3 ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξά-
 4 μνοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε; τοσαῦτα ἐπάθετε
 5 εἰκῇ; εἶ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα
 καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς
 6 πίστεως; καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλο-
 γίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

7 Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοὶ εἰσιν
 8 Ἀβραάμ. προῖδουσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ
 ἔθνη ὁ θεὸς προεηγγελίστο τῷ Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογη-
 9 θήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὥστε οἱ ἐκ πίστε-
 10 ως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι

γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν ὑπὸ κατάραν εἰσίν, γέγραπται γὰρ
 ὅτι Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσιν τοῖς
 γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι
 11 αὐτά. ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ θεῷ
 12 δῆλον, ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, ὁ δὲ νό-
 μος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται
 13 ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς καταράς
 τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, ὅτι γέγραπται
 14 Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλῳ, ἵνα
 εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν Ἰησοῦ
 Χριστῷ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν
 15 διὰ τῆς πίστεως. Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον

λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ
 16 ἢ ἐπιδιатάσσεται. τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγ-
 γελίαι καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει Καὶ τοῖς
 σπέρμασιν, ὥς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὥς ἐφ' ἑνός Καὶ τῷ
 17 σπέρματί σοι, ὃς ἐστιν Χριστός. τοῦτο δὲ λέγω· δια-
 θήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὁ μετὰ τετρακόσια
 καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταρ-
 18 γῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,
 οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας

κεχάρισται ὁ θεός.

Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παρα- 19
βάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις ᾧ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ
ἐπήγγελται, διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου· ὁ δὲ 20
μεσίτης ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. ὁ οὖν νόμος 21
κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν [τοῦ θεοῦ]; μὴ γένοιτο· εἰ γὰρ ἐδόθη
νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὥτως ἔν νόμῳ ἂν ἦν ἡ
δικαιοσύνη. ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ 22
ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ
δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

Πρὸ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα 23
συνκλειόμενοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.
ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα 24
ἐκ πίστεως δικαιωθώμεν· ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι 25
ὑπὸ παιδαγωγόν ἔσμεν.

Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ 26
ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς 27
Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε· οὐκ ἔνι Ἰου- 28
δαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι
ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστὲ ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα 29
ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

Λέγω δέ, 1
ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νηπίος ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει
δούλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ 2
οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. οὕτως καὶ 3
ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νηπιοί, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεθα
δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξα- 4
πέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός,
γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα 5
τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν.

Ὅτι δὲ ἐστε υἱοί, 6
ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς
καρδίας ἡμῶν, κραῶζον Ἀββὰ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ 7
δούλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ.

Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς 8
φύσει μὴ οὖσι θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ 9

γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ
 ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν ἑδουλεύσαι
 10 θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ
 11 ἐνιαυτοὺς. φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.
 12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι
 13 ὑμῶν. οὐδέν με ἡδίκησατε· οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν
 14 τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, καὶ τὸν
 πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ
 ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς
 15 Χριστὸν Ἰησοῦν. ποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ
 γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες
 16 ἐδώκατέ μοι. ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν;
 17 ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι ὑμᾶς θέλουσιν,
 18 ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε,
 19 καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς, ἑτεκνία μου,
 οὗς πάλιν ὠδίνω μέχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.
 20 ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν
 φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον
 22 οὐκ ἀκούετε; γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν,
 23 ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας· ἀλλ' ὁ
 [μὲν] ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς
 24 ἐλευθέρας δι' ἐπαγγελίας. ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα·
 αὗται γὰρ εἰσιν δύο διαθήκαι, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινά, εἰς
 25 δουλείαν γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἀγαρ, τὸ δὲ Ἀγαρ Σινὰ
 ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συνστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερου-
 26 σαλήμ, δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· ἡ δὲ ἄνω
 27 Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ ἡμῶν·
 γέγραπται γάρ

Εὔφράνηθι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα·

ῥῆξον καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα·

ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον ἢ
 τῆς ἐχογῆς τὸν ἄνδρα.

ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν· 28
 ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδῶκε τὸν κατὰ 29
 πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκ- 30
 βαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν γιόν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ
 κληρονομήσει ὁ γιὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ γιόϋ
 τῆς ἐλευθέρας. διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα 31
 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

Ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἡλευθέρωσεν· στήκετε 1
 οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. —

Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε 2
 Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν 3
 παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον
 τὸν νόμον ποιῆσαι. κατηγορήθητε ἀπὸ Χριστοῦ οἵτινες ἐν 4
 νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς γὰρ πνεύ- 5
 ματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ 6
 Χριστῷ [Ἰησοῦ] οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία,
 ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. Ἐτρέχετε 7
 καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ 8
 πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη ὅλον 9
 τὸ φύραμα ζυμοῖ. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι 10
 οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταρασσὼν ὑμᾶς βαστάσει τὸ
 κρίμα, ὅστις ἐὰν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι 11
 κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον
 τοῦ σταυροῦ. Ὁφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες 12
 ὑμᾶς.

Ἐγὼ γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον 13
 μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς
 ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις· ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ 14
 πεπληρῶται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
 σεαυτόν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέ- 15
 πετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῇτε. Λέγω δέ, 16
 πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέ-
 σιτε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ 17

πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται,
 18 ἵνα μὴ ἂ ἐὰν θέλητε ταῦτα ποιῆτε. εἰ δὲ πνεύματι ἄγε-
 19 σθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. φανερὰ δὲ ἐστὶν τὰ ἔργα τῆς
 20 σαρκός, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-
 λολατρία, φαρμακία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλος, ἔθυμοί, ἐριθίαι,
 21 διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια
 τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς ἵ προείπον ὅτι οἱ τὰ
 τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.
 22 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη,
 23 μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραῦτης,
 24 ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. οἱ δὲ τοῦ
 χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθή-
 25 μασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Εἰ ζῶμεν πνεύματι,
 26 πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλή-
 1 λους προκαλούμενοι, ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς φθονοῦντες. Ἀδελφοί,
 ἐὰν καὶ προλημφθῇ ἄνθρωπος ἕν τι παραπτώματι, ὑμεῖς
 οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραῦ-
 2 τητος, σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων
 τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον
 3 τοῦ χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μηδὲν ὦν, φρενα-
 4 πατᾶ ἑαυτὸν· τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω [ἕκαστος],
 καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς
 5 τὸν ἕτερον, ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.
 6 Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι
 7 ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ
 μυκτηρίζεται· ὁ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ
 8 θερίσει· ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς
 σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ
 9 τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιούν-
 τες μὴ ἐγκακῶμεν, καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυύ-
 10 μενοι. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐργαζώμεθα τὸ
 ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς
 πίστεως.

"Ιδετε ἡλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. 11
 Ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκά- 12
 ζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ
 χριστοῦ [Ἰησοῦ]— μὴ διώκωνται· οὐδὲ γὰρ οἱ ἡεριτεμνό- 13
 μενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς
 περιτέμνεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶνται.
 ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ 14
 κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύ-
 ρωται καὶ γὰρ κόσμῳ. οὔτε γὰρ περιτομή τι ἔστιν οὔτε 15
 ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. καὶ ὅσοι τῷ κανόνι 16
 τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ
 ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω, ἐγὼ γὰρ 17
 τὰ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ 18
 πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν.

11 ἡλίκοις

13 περιτετμημένοι

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

- 1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
θεοῦ τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν Ἑφέσῳ] καὶ πιστοῖς
2 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πα-
τρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 3 Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ
4 ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς
ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ
5 ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας ἡμᾶς
εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδο-
6 κίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος
7 αὐτοῦ ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ, ἐν ᾧ ἔχο-
μεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν
τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ
8 ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονή-
9 σει γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ,
10 κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκο-
νομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι
τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ
11 τῆς γῆς· ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέν-
τες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργούντος κατὰ τὴν
12 βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς
ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ·
13 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ
εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες

ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅ 14
ἐστὶν ἄρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν
τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν 15
ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους,
οὐ παυομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν μνεῖαν ποιούμε- 16
νος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου 17
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, ἡ δόξα ὑμῖν
πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ,
πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας [ὑμῶν] εἰς 18
τὸ εἶδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς
ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς
ἁγίοις, καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ 19
εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἣν ἑνήργηκεν ἑν τῷ χριστῷ ἐγείρας 20
αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς
ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνά- 21
μεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ
μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ 22
πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοῦς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν
ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἐστὶν τὸ 23
σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρου-
μένου. καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ 1
ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ἐν αἷς ποτὲ περιεπατήσατε κατὰ 2
τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς
ἐξουσίας τοῦ αἔρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος
ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες 3
ἀνεστράφημεν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς
ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν δια-
νοιῶν, καὶ ἡμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· —
ὁ δὲ θεὸς πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην 4
αὐτοῦ ἣν ἡγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς 5
παραπτώμασιν συνεζωοποίησεν ἑν τῷ χριστῷ, — χάριτί ἐστε

6 σεσωσμένοι,— καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς
7 ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς
αἰώσιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς
χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
8 τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ πίστεως· καὶ τοῦτο
9 οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις
10 καυχῇσθαι. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοίμασεν ὁ
θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ
λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν
12 σαρκὶ χειροποιήτου,— ὅτι ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς
Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ
ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες
13 καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ
ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ
14 χριστοῦ. Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ
15 ἀμφότερα ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν
ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν
δόγμασιν, καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἓνα
16 καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς
ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ ἀπο-
17 κτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ· καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο
εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς·
18 ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν
19 ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. Ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι
καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἐστὲ συνπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκῆοι
20 τοῦ θεοῦ, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστό-
λων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ
21 Ἰησοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογούμενη αὖξει
22 εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε
εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

1 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ χριστοῦ

Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν, — εἴ γε ἠκούσατε τὴν οἰκο- 2
 νομίαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς,
 [ὅτι] κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστήριον, καθὼς 3
 προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆ- 4
 σαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ χριστοῦ, ὃ ἐτέrais 5
 γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς .σῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν
 ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις 6
 ἐν πνεύματι, εἶναι τὰ ἔθνη συνκληρονομία καὶ σύνσωμα 6
 καὶ συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ
 εὐαγγελίου, οὗ ἐγενήθη διáκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς 7
 χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς
 δυνάμεως αὐτοῦ — ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων 8
 ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη — τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ
 ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ χριστοῦ, καὶ φωτίσαι [†] τίς ἡ 9
 οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν
 αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ πάντα κτίσαντι, ἵνα γνωρισθῇ νῦν 10
 ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς
 ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν 11
 τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
 ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ προσαγωγὴν ἐν 12
 πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. Διὸ αἰτοῦμαι μὴ 13
 ἐνκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἧτις ἐστὶν δόξα
 ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου 14
 πρὸς τὸν πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ 15
 γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῶ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς δόξης 16
 αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς
 τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικῆσαι τὸν χριστὸν διὰ τῆς πίστεως 17
 ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ· ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμε-
 λιωμένοι, ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς 18
 ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μήκος καὶ ὕψος καὶ βάθος[†],
 γινῶναι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ 19
 χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς[†] πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ 20

ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργου-
 21 μένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ
 Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

1 Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἀξίως
 2 περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης τα-
 πεινοφροσύνης καὶ πραύτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνε-
 3 χόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν
 4 ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· ἐν
 σῶμα καὶ ἐν πνεύμα, καθὼς [καὶ] ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι
 5 τῆς κλήσεως ὑμῶν· εἰς κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα·
 6 εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων
 7 καὶ ἐν πᾶσιν. Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη [ἡ] χάρις κατὰ
 8 τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ χριστοῦ. διὸ λέγει

Ἀναβὰς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν,

[καὶ] ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις.

9 τὸ δὲ ἈΝΕΒΗ τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη ¹ εἰς τὰ
 10 κατώτερα μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ
 ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ
 11 πάντα. καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ
 προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ
 12 διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον
 13 διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ, μέχρι
 καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ
 τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς
 14 μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ χριστοῦ, ἵνα μηκέτι
 ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ
 ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐν
 15 πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδίαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ
 ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ
 16 κεφαλὴ, Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον
 καὶ συνβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας
 κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἐκάστου ἑμέρους τὴν αὔξησιν
 τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς ¹⁷
 περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ
 νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριω- ¹⁸
 μένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν
 αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, οἵτινες ἀπηλ- ¹⁹
 γηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν
 ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. Ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ²⁰
 ἐμάθετε τὸν χριστόν, εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ²¹
 ἐδιδάχθητε, καθὼς ἔστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, ἀποθέσθαι ²²
 ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρω-
 πον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης,
 ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσα- ²³
 σθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν ²⁴
 δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος ²⁵
 μετὰ τοῦ πλησίον αὔτοϋ, ὅτι ἐσμέν ἀλλήλων μέλη.
 ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ²⁶
 ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ
 ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾷτω ἐργαζόμε- ²⁸
 νος ταῖς ἑρσὶν τὸ ἀγαθόν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεί-
 αν ἔχοντι. πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ²⁹
 ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς
 χρείας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ ³⁰
 πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέ-
 ραν ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ ³¹
 κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ.
 γίνεσθε [δὲ] εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὖσπλαγχοι, χαρι- ³²
 ζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο
 ἡμῖν. γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, ¹
 καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς ἠγάπησεν ²
 ὑμᾶς καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ὑμῶν προσφορὰν καὶ
 θύςαν τῷ θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. Πορνεία ³
 δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἣ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν

4 ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, καὶ αἰσχροτήης καὶ μωρολογία
 ἢ εὐτραπεία, ἃ οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.
 5 τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος
 ἢ πλεονέκτης, ὃ ἐστὶν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν
 6 ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ. Μηδεὶς
 ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις, διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ
 7 τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε
 8 συνμέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν
 9 κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, ὃ γὰρ καρπὸς τοῦ
 φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ,
 10 δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ· καὶ μὴ συνκοι-
 11 νωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ
 12 καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν
 13 ἐστὶν καὶ λέγειν· τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς
 14 φανεροῦνται, πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστίν. διὸ
 λέγει

Ὁ ἐγειρε, ὁ καθεύδων,
 καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν,
 καὶ ἐπιφάνει σοι ὁ χριστός.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι
 16 ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι
 17 πονηραὶ εἰσιν. διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ
 18 συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου· καὶ μὴ μεθύσκεσθε
 οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι,
 19 λαλοῦντες ἑαυτοῖς ὡς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοι καὶ ᾠδαῖς πνευμα-
 τικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ,
 20 εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου
 21 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὑποτασσόμενοι
 22 ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ. Αἱ γυναῖκες τοῖς
 23 ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ κυρίῳ, ὅτι ἁνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς
 24 σωτηρ τοῦ σώματος. ἀλλὰ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται
 τῷ χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί.

Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ χριστὸς 25
 ἡγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς,
 ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθάρισας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν 26
 ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, 27
 μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα
 ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως ὀφείλουσιν [καὶ] οἱ ἄνδρες ἀγα- 28
 πᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα· ὁ ἀγαπῶν
 τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ, οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν 29
 ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν,
 καθὼς καὶ ὁ χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμέν τοῦ σώμα- 30
 τος αὐτοῦ. ἀντὶ τοῦτο καταλείψει ἄνθρωπος [τὸν] 31
 πατέρα καὶ [τὴν] μητέρα καὶ προσκολληθήσεται
 ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα ὡς ἑαυτόν, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς
 σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω 32
 εἰς Χριστὸν καὶ [εἰς] τὴν ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ 33
 καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς
 ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. Τὰ 1
 τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν [ἐν κυρίῳ], τοῦτο γάρ
 ἐστὶν δίκαιον· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, 2
 ἣτις ἐστὶν ἐντολὴ ἡ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, ἵνα ἔῃ σοι 3
 γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οἱ 4
 πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε
 αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. Οἱ 5
 δούλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου
 καὶ τρόμου ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ χριστῷ,
 μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦ- 6
 λοι Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἐκ ψυχῆς 7
 μετ' εὐνοίας δουλεύοντες, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις,
 εἰδότες ὅτι ἕκαστος, εἴτις ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομί- 8
 σεται παρὰ κυρίου, εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος. Καὶ οἱ 9
 κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπει-
 λήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριός ἐστιν ἐν
 οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

10 Τοῦ λοιποῦ ἑνδυναμοῦσθε ἑν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει
 11 τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ
 πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ
 12 διαβόλου· ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ
 σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς
 τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκοτίους τούτου, πρὸς τὰ πνευμα-
 13 τικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀνα-
 λάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυνηθῇτε ἀντιστή-
 ναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι
 14 στήναι. στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν
 ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδύσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιο-
 15 σύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ
 16 τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐν πᾶσιν ἀναλαμβάνοντες
 τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη
 17 τοῦ πονηροῦ [τὰ] πεφυρωμένα σβέσαι· καὶ τὴν περι-
 κεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν
 18 τοῦ πνεύματος, ὃ ἔστιν ῥῆμα θεοῦ, διὰ πάσης προσ-
 ευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν
 πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρ-
 19 τερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἀγίων, καὶ ὑπὲρ
 ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοιξίᾳ τοῦ στόματός μου,
 ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον [τοῦ εὐαγγελίου]
 20 ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσω-
 μαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21 Ἵνα δὲ εἰδῇτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω,
 πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ
 22 πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς
 αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς
 καρδίας ὑμῶν.

23 Εἰρήνῃ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπῃ μετὰ πίστεως ἀπὸ
 24 θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ χάρις μετὰ
 πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν
 ἐν ἀφθαρσίᾳ.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ δούλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ 1
πᾶσιν τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπ-
ποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη 2
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνεΐᾳ ὑμῶν 3
πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, μετὰ 4
χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ 5
εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, πεποιθὼς 6
αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπι-
τελέσει ἄχρι ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθὼς ἐστὶν δίκαιον 7
ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν
τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ
καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συνκοινωνούς μου τῆς χά-
ριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας· μάρτυς γάρ μου ὁ θεός, ὡς ἐπι- 8
ποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ. καὶ 9
τοῦτο προσεύχομαι ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ
μᾶλλον ῥεῖ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς 10
τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ᾗτε εἰλικρινεῖς καὶ
ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν 11
δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον
θεοῦ.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμέ 12
μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε 13
τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ
τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, καὶ τοὺς πλείο- 14

νας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου
 περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ θεοῦ λα-
 15 λείν. Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς
 16 δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν χριστὸν κηρύσσουσιν· οἱ μὲν ἐξ
 ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαὶν τοῦ εὐαγγελίου κείμεναι,
 17 οἱ δὲ ἐξ ἐριθίας τὸν χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἁγνῶς,
 18 οἰόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. τί γάρ; πλὴν
 ὅτι παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς
 καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω· ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι,
 19 οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ
 τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ
 20 Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν
 οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρρησίᾳ ὡς πάν-
 τοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου,
 21 εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. Ἐμοὶ γὰρ
 22 τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ τὸ ζῆν
 ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου,— καὶ τί αἰρήσομαι οὐ
 23 γνωρίζω· συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων
 εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῷ γὰρ μᾶλλον
 24 κρεῖσσον, τὸ δὲ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαϊότερον δι' ὑμᾶς.
 25 καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ πᾶσιν
 26 ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν ἡς πίστεως, ἵνα τὸ
 καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ
 27 τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. Μό-
 νον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα
 εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἀκούω τὰ περὶ ὑμῶν,
 ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθλοῦντες τῇ
 28 πίστει τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ
 τῶν ἀντικειμένων (ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας,
 29 ὑμῶν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ, ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη
 τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ
 30 καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν), τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες
 οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ¹
 ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ
 οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, ²
 τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύνψυχοι, τὸ ^{ἐν} φρονούντες,
 μηδὲν κατ' ἐριθίαν μηδὲ κατὰ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινο- ³
 φροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, μὴ τὰ ⁴
 ἑαυτῶν ^{ἕκαστοι} σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ^{ἐτέρων} ἕκα-
 στοι. τοῦτο ^ᾧ φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁵
 ὡς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ ⁶
 εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου ⁷
 λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι
 εὐρέθεις ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὲρ ⁸
 κοῦς μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· διὸ καὶ ὁ θεὸς ⁹
 αὐτὸν ὑπερύψωσεν, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ
 πάντων ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πάντες γόνοι κάμψῃ ¹⁰
 ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πάντα ¹¹
 γλῶσσαι ἐξομολογήσῃται ὅτι ΚΥΡΙΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙ-
 ΣΤΟΣ εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς.

Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ¹²
 [ὡς] ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον
 ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν
 σωτηρίαν κατεργάζεσθε, θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ¹³
 ὑμῖν καὶ τὸ θέλει καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας·
 πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν· ἵνα ¹⁴
¹⁵
 γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα μέσον
 γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαί-
 νεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, ¹⁶
 εἰς καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν
 ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίδα. Ἀλλὰ εἰ καὶ σπέν- ¹⁷
 δομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν,
 χαίρω καὶ συνχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς ¹⁸
 χαίρετε καὶ συνχαίρετέ μοι.

Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ¹⁹

2 αὐτὸ

4 ἕκαστος

4,5 ἐτέρων. ἕκαστοι τοῦτο

20 ὑμῖν, ἵνα καὶ γὰρ εὐψυχῶ γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδέναι
 γὰρ ἔχω ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει,
 21 οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Ἰησοῦ.
 22 τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρί τέκνον σὺν
 23 ἔμοι ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. Τοῦτον μὲν οὖν
 ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμέ ἐξ αὐτῆς.
 24 πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι.
 25 ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ
 συνεργὸν καὶ συνστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ
 26 λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, ἐπειδὴ
 ἐπιποθῶν ἦν ἅπαντας ὑμᾶς [ἰδεῖν], καὶ ἀδημονῶν διότι
 27 ἠκούσατε ὅτι ἡσθένησεν. καὶ γὰρ ἡσθένησεν παραπλήσιον
 θανάτου· ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐτόν, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον
 28 ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. σπουδαιοτέρως
 οὖν ἔπεμψα αὐτὸν ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε καὶ γὰρ
 29 ἀλυπότερος ὢ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ
 30 πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε, ὅτι διὰ
 τὸ ἔργον Ἰησοῦ μέχρι θανάτου ἡγγισεν, παραβολευσά-
 μενος τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς
 πρὸς με λειτουργίας.

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ
 γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.—

2 Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας,
 3 βλέπετε τὴν κατατομήν. ἡμεῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περιτομή,
 οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ
 4 Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, καίπερ ἐγὼ ἔχων
 πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος

5 πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περιτομῇ ὀκταήμερος,
 ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων,
 6 κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν,
 7 κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος. Ἀλ-
 λὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ τὸν χριστὸν
 8 ζημίαν. ἀλλὰ μὲν οὖν γε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι

διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου δι' ὃν τὰ πάντα ἐξημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα ἵνα Χριστὸν κερδήσω καὶ εὔρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν 9 δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, τοῦ γνῶναι αὐτὸν 10 καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ κοινωνίαν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. 11 οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελείωμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ 12 καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ [Ἰησοῦ]. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμαυτὸν ὡς πᾶσι λογίζομαι κατεληφέναι· ἐν 13 δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς 14 αἰῶν κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι οὖν 15 τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, 16 τῷ αὐτῷ στοιχεῖν.

Συνμιμηταί μου γίνεσθε, 17 ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς· πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὓς πολλὰ 18 κίς ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστοῦ, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς 19 ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονούντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, 20 ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμ- 21 μορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ 1 καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπη- τοί.

Εὐδοκίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρα- 2 καλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. ναὶ ἐρωτῶ καὶ σέ, 3 γνήσιε ὁ σύνζυγε, συναλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ

τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν Βίβλῳ
 4 ΖΩΗC.

Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ,
 5 χαίρετε. τὸ ἐπικεκός ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις.
 6 ὁ κύριος ἐγγύς· μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ
 προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα
 7 ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἡ
 ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ
 8 τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Τὸ λοι-

πόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια,
 ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφρημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ
 9 εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· ἃ καὶ ἐμάθετε καὶ πα-
 ρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσ-
 σετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

10 Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθά-
 λετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε ἡκαι-
 11 ρεῖσθε δέ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω, ἐγὼ γὰρ ἔμαθον
 12 ἐν οἷς εἰμὶ αὐτάρκης εἶναι· οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα
 καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ
 13 χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι·
 14 πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με. πλὴν καλῶς ἐποίη-
 15 σατε συνκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. οἶδατε δὲ καὶ
 ὑμεῖς, Φιλιππησίιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε
 ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνη-
 σεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι,
 16 ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρείαν
 17 μοι ἐπέμψατε. οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ
 18 τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. ἀπέχω
 δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπληρωμαι δεξάμενος παρὰ
 Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὅC ΜΗΝ ΕὔωδιC, θυσίαν
 19 δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. ὁ δὲ θεὸς μου πληρώσει
 πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν
 20 Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

21 Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀσπά-

ζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες 22
οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ- 23
ματος ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
2 θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἀγίοις
καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.
3 Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
4 [Χριστοῦ] πάντοτε ᾠπερὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες
τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην [ἣν
5 ἔχετε] εἰς πάντας τοὺς ἀγίους διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκει-
μένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ
6 τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς
καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶν καρποφορούμενον καὶ αὐξανό-
μενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ
7 ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· καθὼς ἐμά-
θετε ἀπὸ Ἑπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς
8 ἐστὶν πιστὸς ὑπὲρ ἡμῶν διάκονος τοῦ χριστοῦ, ὁ καὶ
9 δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. Διὰ
τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ πανόμεθα
ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῇτε
τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ
10 καὶ συνέσει πνευματικῇ, περίπατῆσαι ἀξίως τοῦ κυρίου
εἰς πᾶσαν ἀρεσκίαν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφο-
11 ροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ, ἐν
πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης
αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς,
12 εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἰκανώσαντι ὑμᾶς εἰς τὴν

μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, ὃς ἐρύσατο 13
 ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς
 τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν 14
 τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· ὃς ἐστίν 15
 εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως,
 ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ 16
 τῆς γῆς, τὰ ὀρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε
 κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ
 καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτὸς ἔστιν πρὸ πάντων 17
 καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, καὶ αὐτός ἐστιν 18
 ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστίν [ἡ]
 ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν
 αὐτὸς πρωτεύων, ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρω- 19
 μα κατοικῆσαι καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα 20
 εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ
 αὐτοῦ, [δι' αὐτοῦ] εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς
 οὐρανοῖς· καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ 21
 ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς,— νυνὶ 22
 δὲ ἁποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ
 τοῦ θανάτου,— παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἁμώμους
 καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, εἴ γε ἐπιμένετε τῇ 23
 πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι
 ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κη-
 ρυθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ
 ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἅντα- 24
 ναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ χριστοῦ ἐν
 τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστίν ἡ ἐκ-
 κλησία, ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν 25
 τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν
 λόγον τοῦ θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ 26
 τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν,— νῦν δὲ ἐφανερώθη
 τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ 27

πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν,
 28 ὅς ἐστιν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς
 καταγγέλλομεν νοουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδά-
 σκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστή-
 29 σωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· εἰς ὃ καὶ
 κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνερ-
 1 γουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. Θέλω γὰρ ὑμᾶς
 εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν
 Λαοδικίᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἑώρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν
 2 σαρκί, ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συνβιβα-
 σθέντες ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος τῆς πληροφορίας
 τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ,
 3 Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας
 4 καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι. Τοῦτο λέγω ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς
 5 παραλογίζεται ἐν πιθανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ
 ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμί, χαίρων καὶ
 βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν
 πίστεως ὑμῶν.

6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον,
 7 ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἑρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι
 ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, πε-
 8 ρισσεύοντες [ἐν αὐτῇ] ἐν εὐχαριστίᾳ. Βλέ-
 πετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφί-
 ας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ-
 πων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν·
 9 ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος
 10 σωματικῶς, καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν
 11 ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἐν ᾧ καὶ περιε-
 τμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ
 σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ χριστοῦ,
 12 συνταféντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνη-
 γέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ
 13 ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν· καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄν-

τας τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς
 ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς¹ σὺν αὐτῷ· χαρισάμενος
 ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν¹⁴
 χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν,¹ καὶ
 αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·
 ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν¹⁵
 ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ. Μὴ¹⁶
 οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν
 μέρει ἑορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ σαββάτων, ἃ¹⁷ ἐστὶν σκιά¹⁷
 τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ χριστοῦ. μηδεὶς¹⁸
 ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρη-
 σκεΐᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ἑώρακεν ἐμβατεῦων,¹ εἰκῇ φυσιοῦ-
 μενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν¹⁹
 τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συν-
 δέσιων ἐπιχορηγούμενον καὶ συνβιβαζόμενον αὖξει τὴν
 αὖξησιν τοῦ θεοῦ.

Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ²⁰
 κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε Μὴ ἄψῃ²¹
 μηδὲ γεύσῃ μηδὲ θίγῃς, ἃ ἐστὶν πάντα εἰς φθορὰν²²
 τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας
 τῶν ἀνθρώπων; ἅτινά ἐστιν λόγον μὲν ἔχοντα σο-²³
 φίας ἐν ἐθελοθησκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ [καὶ] ἀφει-
 δία σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλησμονὴν τῆς
 σαρκός¹.

Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ χριστῷ, τὰ¹
 ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ χριστὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ
 καθήμενος· τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς,²
 ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ³
 χριστῷ ἐν τῷ θεῷ· ὅταν ὁ χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ⁴
 ὑμῶν¹ τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν
 δόξῃ.

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν,⁵
 ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν
 ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, δι' ἣ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ·⁶

7 ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιπατήσατέ ποτε ὅτε ἐζήτε ἐν
 8 τούτοις· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν,
 θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ
 9 στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους· ἀπεκ-
 10 δυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν
 11 ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, ὅπου
 οὐκ ἔνι Ἑλλήν καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία,
 βάρβαρος, Σκύθης, δούλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ πάντα καὶ
 12 ἐν πᾶσιν Χριστός.

Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλε-
 κτοὶ τοῦ θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρ-
 μοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραῦτητα, μακρο-
 13 θυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς
 ἐάν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ ἑκκύριος
 14 ἐχαρίσατο ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις
 15 τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. καὶ ἡ
 εἰρήνη τοῦ χριστοῦ βραβεύέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,
 εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν [ἐν] σώματι· καὶ εὐχάριστοι
 16 γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ ἑκκύριου ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν
 πλουσίως ἐν πίσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες
 ἑαυτοὺς ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν ἡ χάριτι,
 17 ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ θεῷ· καὶ πᾶν ὅτι
 ἐὰν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου
 Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

18 Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν
 19 ἐν κυρίῳ. Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ
 20 πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς.

Τὰ τέκνα, ὑπακούετε
 τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν
 21 ἐν κυρίῳ. Οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν,
 22 ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.

Οἱ δούλοι, ὑπακούετε κατὰ
 πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμο-
 δουλίαις, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ,
 23 φοβούμενοι τὸν κύριον. ὁ ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργά-

ζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ 24
κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀναπαύοσιν τῆς κληρονομίας·
τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε· ὁ γὰρ ἀδικῶν κομίζεται 25
ὁ ἡδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία. Οἱ κύριοι, 1
τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε,
εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.

Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ 2
ἐν εὐχαριστίᾳ, προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα 3
ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστή-
ριον τοῦ χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φανερώσω αὐτὸ 4
ὡς δεῖ με λαλῆσαι. Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς 5
ἐξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε 6
ἐν χάριτι, ἅλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ
ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τύχικος ὁ ἀγαπητὸς 7
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ,
ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ 8
περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, σὺν 9
Ὁνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὃς ἔστιν
ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσιν τὰ ὧδε.

Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, 10
καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντο-
λὰς, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς δέξασθε αὐτόν,) καὶ Ἰησοῦς 11
ὁ λεγόμενος Ἰουστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς, οὗτοι
μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες
ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς 12
ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος
ὕπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα σταθῇτε τέλειοι
καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ.
μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ ὑμῶν 13
καὶ τῶν ἐν Λαοδικίᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱερᾷ Πόλει. ἀσπά- 14
ζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς.
Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικίᾳ ἀδελφούς καὶ Νύμφαν καὶ 15

- 16 τὴν κατ' οἶκον αὐτῆς ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ
παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδι-
κέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικίας ἵνα
17 καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ Βλέπε τὴν
διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.
18 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετε
μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ τῇ ¹
ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ
Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν ²
μνησίαν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως
μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ ³
κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς ἡμῶν, εἰδότες, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ [τοῦ] ⁴
θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἔγε- ⁵
νήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ
ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πληροφορία πολλῇ, καθὼς οἴδατε
οἱ ἐγενήθημεν [†] ὑμῖν δι' ὑμᾶς· καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ⁶
ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει
πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς ⁷
[τύπον] πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν
τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχεται ὁ λόγος τοῦ κυρίου ⁸
οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν παντὶ
τόπῳ ἢ πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελέλυθεν, ὥστε
μὴ χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι· αὐτοὶ γὰρ περὶ [ἡμῶν] ⁹
ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ
πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δου-
λεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν ¹⁰
αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἡγειρεν ἐκ [τῶν] νεκρῶν,
Ἰησοῦν τὸν ρυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

- 1 Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς
 2 ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέν-
 3 τες καθὼς οἶδατε ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ
 4 θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν
 5 πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης
 6 οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ, ἀλλὰ καθὼς δεδοκι-
 7 μάσμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως
 8 λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες ἀλλὰ θεῷ τῷ
 9 δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ
 10 κολακίας ἐγενήθημεν, καθὼς οἶδατε, οὔτε προφάσει πλεο-
 11 νεξίας, θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν,
 12 οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι
 13 ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ἀλλὰ ἐγενήθημεν νήπιοι ἐν μέσῳ
 14 ὑμῶν, ὡς εἶναι τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα· οὕτως
 15 ὁμειρόμενοι ὑμῶν ἠδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ
 16 εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι
 17 ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε· μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν
 18 κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζό-
 19 μενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν ἐκρηύξαμεν εἰς
 20 ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός,
 21 ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν
 22 ἐγενήθημεν, καθάπερ οἶδατε ὡς ἔναι ἕκαστον ὑμῶν ὡς
 23 πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθού-
 24 μενοι καὶ μαρτυρόμενοι, εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ
 25 θεοῦ τοῦ «καλοῦντος» ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ
 26 δόξαν.
 27 Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδι-
 28 λείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ
 29 θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἀληθῶς
 30 ἐστὶν λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύ-
 31 ουσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκ-
 32 κλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ
 33 Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων

συμφυλετῶν καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ 15
τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς προφῆτας καὶ
ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν
ἀνθρώποις ἐναιτίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λα- 16
λῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς
ἀμαρτίας πάντοτε. Ἐφθασεν δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς
τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς 17
καιρὸν ὥρας, προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδά-
σαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.
διότι ἠβελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος 18
καὶ ἄπαξ καὶ δῖς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς 19
γάρ, ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως — ἢ οὐχὶ
καὶ ὑμεῖς — ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ
αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ 20
χαρά. Διὸ μηκέτι στέγοντες ἠὐδοκήσαμεν 1
καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμό- 2
θεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ διάκονον τοῦ θεοῦ ἐν τῷ
εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρα-
καλέσαι ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν τὸ μηδένα σαίνεισθαι 3
ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο
κειμέθα· καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν 4
ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε.
διὰ τοῦτο καὶ γὰρ μηκέτι στέγων ἐπεμψα εἰς τὸ γινῶναι τὴν 5
πίστιν ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ
εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν. Ἄρτι δὲ ἐλθόντος 6
Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν
τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησίαν
ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ
καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, 7
ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς
ὑμῶν πίστεως, ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. 8
τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ 9

ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ἣ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν
 10 τοῦ θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεό-
 μενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ
 11 ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν; Αὐτὸς δὲ ὁ
 θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς κατευ-
 12 θύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεο-
 νάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς
 13 πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στηριξάει ὑμῶν
 τὰς καρδίας ἁμέμπτους ἐν ἀγιοσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ
 καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ.[†]

1 Ἑλπιόν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦ-
 μεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, [ἵνα] καθὼς παρελάβετε παρ' ἡ-
 μῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ,
 2 καθὼς καὶ περιπατεῖτε, — ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. οἴδατε
 γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου
 3 Ἰησοῦ. Τοῦτο γάρ ἐστιν θέλημα τοῦ θεοῦ,
 ὁ ἁγιασμός ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας,
 4 εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγια-
 5 σμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ
 6 ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν, τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ
 πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι
 ἕκδικος Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προεί-
 7 παμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ
 8 θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσία ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἄθε-
 τῶν οὐκ ἄνθρωπον ἄθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν διδόντα τὸ
 9 πνεῦμα ἀγιοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς. Περὶ δὲ
 τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ
 γὰρ ὑμεῖς — θεοδίδακτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους·
 10 καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς [τούς] ἐν
 ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς,
 11 ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον, καὶ φιλοτιμείσθαι ἡσυχάζ-
 ειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν

ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε εὐσχη- 12
μόνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε.

Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν 13
κοιμωμένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ
ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν 14
καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ
Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν 15
λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς
τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμη-
θέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ 16
ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐ-
ρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον,
ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς 17
ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς
ἀέρα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἐσόμεθα. Ὡστε 18
παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ 1
χρεῖαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι, αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε 2
ὅτι ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται.
ὅταν ὁ λέγωσιν Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνί- 3
διος αὐτοῖς ἐπίσταται ὄλεθρος ὥσπερ ἡ ὥδιν τῇ ἐν
γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελ- 4
φοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς ἡ κλέπτῃς
καταλάβῃ, πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ 5
ἡμέρας. Οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· ἅρα οὖν μὴ 6
καθεύδωμεν ὡς οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.
οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκό- 7
μενοι νυκτὸς μεθύουσιν· ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, 8
ἐνδυσκάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικε-
φαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς 9
εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ], τοῦ ἀποθανόντος ἡμῶν 10
ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσω-

- 11 **μεν.** Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἰς τὸν
 ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.
- 12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εὐδέναι τοὺς κοπιῶντας
 ἐν ὑμῖν καὶ προϋσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας
 13 ὑμᾶς, καὶ ἡγείσθαι αὐτοὺς ἡπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ
 14 τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς. Παρακαλοῦμεν
 δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε
 τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε
 15 πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μὴ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀπο-
 δῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε [†] εἰς ἀλλήλους καὶ
 16 εἰς πάντας. Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε,
 17 ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ
 18 Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ
 19 ἐξουθενεῖτε· πάντα [δὲ] δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε,
 20 ἀπὸ παντός εἵδους πονηροῦ ἀπέχεσθε. Αὐτὸς δὲ
 21 ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον
 22 ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν
 23 τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθεῖη.
- 24 πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.
- 25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε [καὶ] περὶ ἡμῶν.
- 26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι
 27 ἀγίῳ. Ἐνορκίζω ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν
 ἐπιστολὴν πᾶσιν τοῖς [†] ἀδελφοῖς.
- 28 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΛΟΥΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΙΜΟΘΕΟΣ τῇ 1
ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ
Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς 2
καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, 3
ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις
ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν
εἰς ἀλλήλους, ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς ἐν ὑμῖν ἐνκαυχᾶσθαι ἐν 4
ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ
πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν
αἷς ἁνέχεσθε, ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς 5
τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς
καὶ πάσχετε, εἴπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς 6
θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν 7
μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ
μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος 8
ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακού-
ουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, οἵτινες δίκην 9
τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου
καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ 10
ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι
ἐν πᾶσιν τοῖς πιστεύσασιν, ὅτι ἔπιστεύθη τὸ μαρτύριον
ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Εἰς ὃ καὶ 11
προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς
κλήσεως ὃ θεὸς ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγα-

12 θωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, ὅπως ἐνδοξαζοῦν
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς
ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ
Χριστοῦ.

1 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ
κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς
2 ἐπ' αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοῦς
μηδὲ θροεῖσθαι μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε
δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ
3 «κυρίου.» μὴ τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον·
ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ
4 ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντι-
κείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον
θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ
5 καθίκαί, ἀποδεικνύοντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός—. Οὐ
μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;
6 καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτόν
7 ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ· τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς
ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται.
8 καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος [Ἰη-
σοῦς] «ἀνελεῖ» τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ
9 καὶ καταργήσῃ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ, οὗ
ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέογειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ
10 δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους καὶ ἐν πάσῃ
11 τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτοὺς· καὶ
διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ
12 πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσιν «πάντες» οἱ μὴ
πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλὰ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.

13 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε
περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴ-
λατο ὑμᾶς ὁ θεὸς «ἀπ' ἀρχῆς» εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ
14 πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ

τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ 15 κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς 16 Χριστὸς καὶ [ὁ] θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίξαι ἐν 17 παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ.

Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα 1 ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν 2 ἀνθρώπων, οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. Πιστὸς 3 δὲ ἐστὶν ὁ κύριος, ὃς στηρίζει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πεποιθήμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἡ πα- 4 ραγγέλλομεν [καὶ] ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. Ὁ δὲ κύριος 5 κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ 6 κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παρά- 7 δοσιν ἣν ἔπαρελάβετε παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ οἶδατε 7 πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ 8 καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, 9 ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, 10 ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν 11 γὰρ τινὰς περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργα- 12 ζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιούτοις πα- 12 ραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίω- 13 σιν. Ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐνκακήσητε καλοποιούντας.

14 εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς,
τοῦτον σημειοῦσθε, μὴ συναναμίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐν-
15 τραπῇ· καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγείσθε, ἀλλὰ νοθεύετε
16 ὡς ἀδελφόν. Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώη ὑμῖν
τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ
πάντων ὑμῶν.

17 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶν σημεῖον ἐν
18 πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΡΟΠΩΣ *πάλαι* ὁ θεὸς ¹
 λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου ²
 τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκεν
 κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας· ὃς ³
 ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως
 αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐ-
 τοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν
 δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, τοσοῦτῳ κρείττων ⁴
 γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς
 κεκληρονόμηκεν ὄνομα. *Τίνι γὰρ εἰπέν ποτε* ⁵
τῶν ἀγγέλων

Υἱός μοι εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε,
 καὶ πάλιν

Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται
 μοι εἰς γιόν·
 ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἴκου- ⁶
 μένην, λέγει

Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι
 θεοῦ.

καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει

Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα,
 καὶ τοὺς λειτοῦργοὺς αὐτοῦ πῦρὸς φλόγα·
 πρὸς δὲ τὸν υἱόν

7

8

Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα [τοῦ αἰῶνος],
καὶ ἡ ῥάβδος τῆς ἐξουσίας τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ.

9 ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν.
διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ θεός, ὁ θεός σου, ἔλαιον
ἀγαλλιᾶσεως παρὰ τοῖς μετόχοις σου.

10 καὶ

Σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας,
καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί.

11 αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις.

καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται,

12 καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς,

ὡς ἱμάτιον καὶ ἀλλαγήσονται.

σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλεί-
ψουσιν.

13 πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἶρηκέν ποτε

κάθου ἐκ δεξιῶν σου

ἕως ἄν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν
ποδῶν σου;

14 οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν
ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτη-
1 ρίαν; διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν

2 ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μή ποτε παραρῶμεν. εἰ γὰρ
ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πάντα
παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν,

3 πῶς ἡμεῖς ἐκφενξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτη-
ρίας, ἥτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου,

4 ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρ-
τυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις
δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν
αὐτοῦ θέλησιν;

5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλ-
6 λουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν· διεμαρτύρατο δὲ πού τις

λέγων

Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμησκήσῃ αὐτοῦ,
ἢ γιὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;
ἡλάττωσε αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους,
δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,
[καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν
σου,]

πάντα ὑπέταζας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ·
ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι [αὐτῷ] τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν
αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάν-
τα ὑποτεταγμένα· τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους
ἡλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ
θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι
θεοῦ ὑπὲρ πάντος γεύσῃται θανάτου. Ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ,
δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς
εἰς δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν
διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὃ τε γὰρ ἀγιάζων καὶ οἱ
ἀγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύ-
νεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων

Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου,
ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε·
καὶ πάλιν

Ἐγὼ ἔσομαι πεποιοῦς ἐπ' αὐτῷ·
καὶ πάλιν

Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.
ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός,
καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχευεν τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ
τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανά-
του, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους,
ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν
δουλείας. οὐ γὰρ δὴ πού ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ
σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὥφειλεν
κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων
γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς

18 το ἰλάσκεισθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ἐν ᾧ γὰρ πέποιθεν αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας
2 ἡμῶν Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν ὡς καὶ
3 Μωϋσῆς ἐν [ὄλῳ] τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωυσῆν ἡξίωται καθ' ὅσον πλείονα
4 τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν· πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ πάντα κατασκευάσας
5 θεός. καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστός ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων,
6 Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος
7 [μέχρι τέλους βεβαίαν] κατάσχωμεν. Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσχητε,

8 μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ,

κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ,

9 οἷ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ

10 καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη·

διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ

καὶ εἶπον Ἐὐὲ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ·

αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου·

11 ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου

Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου·⁷

12 βλέπετε, ἀδελφοί, μὴ ποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδιά πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος,

13 ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τό Σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ

14 ὑμῶν¹ ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας· μέτοχοι γὰρ τοῦ χριστοῦ γεγόναμεν, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι

τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. ἐν τῷ λέγεσθαι

15

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἄκούσχητε,

Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ
παραπικρασμῷ.

τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες 16
οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωυσέως; τίσιν δὲ προσ- 17
ώχθισεν τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἀμαρτήσασιν,
ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσιν δὲ ὤμοσεν 18
μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ
τοῖς ἀπειθήσασιν; καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἡδυνήθησαν 19
εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν. φοβηθῶμεν οὖν μὴ ποτε κατα- 1
λειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν
αὐτοῦ δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκεῖν· καὶ γὰρ ἐσμεν 2
εὐηγγελισμένοι καθάπερ κακεῖνοι, ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν
ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, ἢ μὴ ἑσυνκεκρασμένους τῇ
πίστει τοῖς ἀκούσασιν. Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς [τὴν] 3
κατάπαυσιν οἱ πιστεῖσαντες, καθὼς εἴρηκεν

Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου

Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου,
καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γεννηθέντων,
εἴρηκεν γὰρ πού περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτως Καὶ κατέ- 4
παυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ
πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν Εἰ 5
εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν 6
ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον
εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν, πάλιν 7
τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον, ἐν Δαυεὶδ λέγων μετὰ
τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται,

Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἄκούσχητε,

μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν·

εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοὺς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης 8
ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας ἄρα ἀπολείπεται σαββα- 9
τισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ· ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν 10

15 ἀκούσχητε,--

2 f...f { συνκεκρασμένους

κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν
 11 ἔργων αὐτοῦ ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. Σπου-
 δάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν,
 12 ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπει-
 13 θείας. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ
 τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ δικνού-
 μενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ
 μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας·
 13 καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ
 14 γυμνὰ καὶ τετραχλησμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς
 14 ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα
 μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ
 15 θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας· οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα
 μὴ δυνάμενον συναπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπει-
 ρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας.
 16 προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάρι-
 τος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον
 βοήθειαν.

1 Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ
 ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ
 2 δῶρά [τε] καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν
 δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις ἐπεὶ καὶ αὐτὸς
 3 περίκειται ἀσθενείαν, καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει, καθὼς περὶ
 τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ
 4 ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ
 5 καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καθὼς περ καὶ Ἰακώβ. Οὕτως
 καὶ ὁ χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γεννηθῆναι ἀρχιερέα,
 ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν

Υἱός μου εἰ μὴ ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε·
 6 καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει

Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελ-
 χιεδέκ.

7 ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ

ίκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου
μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας καὶ
εἰσακουσθεῖς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν 8
ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθείς ἐγένετο 9
πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου,
προσαγορευθεῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν 10
Μελχισεδέκ.

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος 11
λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς· καὶ γὰρ 12
ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν
χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς
ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες
γάλακτος, ὃ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων 13
γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γὰρ ἐστίν·
τελείων δέ ἐστίν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἑξίν τὰ 14
αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ
τε καὶ κακοῦ. Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστοῦ 1
λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον
καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως
ἐπὶ θεόν, βαπτισμῶν ἡ διδαχὴν ἐπιθέσεως τε χειρῶν, 2
ἀναστάσεως ὃ νεκρῶν καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο 3
ποιήσομεν ἕανπερ ἐπιτρέπη ὁ θεός. Ἀδύνατον γὰρ τοὺς 4
ἅπαξ ἡ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς
ἐπουρανίου καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου
καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος 5
αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετά- 6
νοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ
παραδειγματίζοντας. Ὡς γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς 7
ἐρχόμενον ποταμὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον
ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας
ἀπὸ τοῦ θεοῦ· ἐκφέρογχα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους 8
ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς καὶ-
σιν.

Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, 9

τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦ-
 10 μεν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ἡμῶν
 καὶ τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ,
 11 διακονήσαντες τοῖς ἀγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν
 δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς
 12 τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, ἵνα μὴ νωθροὶ
 γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας
 13 κληρονομοῦντων τὰς ἐπαγγελίας. Τῷ γὰρ
 Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν
 14 μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσεν καθ' ἐάγτοϋ, λέγων Εἰ μὴν
 εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ
 15 σε· καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας.
 16 ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσιν, καὶ πάσης
 17 αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· ἐν ᾧ
 περισσότερον βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρο-
 νόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ
 18 ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων,
 ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι ὁ θεός, ἰσχυρὰν παράκλησιν
 ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλ-
 19 πίδος· ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς, ἀσφαλῆ τε
 καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ
 20 καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλ-
 θεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς
 γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

1 Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς
 τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ ὃς συναντήσας Ἀβραὰμ
 ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ
 2 εὐλογῆσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων
 ἐμέρισεν Ἀβραὰμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος Βασιλεὺς
 Δικαιοσύνης ἔπειτα δὲ καὶ Βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστίν
 3 βασιλεὺς Εἰρήνης, ἀπάτῳρ, ἀμήτῳρ, ἀγενεαλόγητος,
 μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιω-
 μένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ

διηγεκές.

Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος ϕ τ ΔΕ- 4
 ΚΑΤΗΝ ἈΒΡΑΑΜ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρ-
 χης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν νιῶν Λευεὶ τὴν ἱερατίαν λαμβά- 5
 νοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῖν τὸν λαὸν κατὰ τὸν
 νόμον, τοῦτ' ἔστιν τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξελη-
 λυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος Ἀβραάμ· ὁ δὲ μὴ γενεαλογού- 6
 μενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα
 τὰς ἐπαγγελίας ἐγλόγηκεν. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας 7
 τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν 8
 δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ
 μαρτυρουμενος ὅτι ζῇ. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, δι' Ἀβραάμ 9
 καὶ Λευεὶς ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτῳται, ἔτι γὰρ 10
 ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε ΣΥΝΗΝΤΗΣΕΝ Αὐτῷ
 Μελχισεδεκ. Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς 11

Λευεϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς νενομο-
 θέτῃται, τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν ΤΑΞΙΝ Μελχισεδεκ
 ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν ΤΑΞΙΝ
 Ἀαρὼν λέγεσθαι; μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης 12
 ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. ἐφ' ὃν γὰρ λέ- 13
 γεται ταῦτα φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς
 προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ· πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ 14
 Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ
 ἱερέων οὐδεν Μωυσῆς ἐλάλησεν. Καὶ περισσότερον ἔτι 15
 καταδήλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδεκ
 ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς 16
 σάρκινης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου,
 μαρτυρεῖται γὰρ ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα 17
 κατὰ τὴν ΤΑΞΙΝ Μελχισεδεκ. ἀθέτησις μὲν γὰρ γί- 18
 νεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ
 ἀνωφελές, οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγὴ 19
 δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ. Καὶ 20
 καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας, (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς
 ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας 21

διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν Ὡμοσεν Κύριος, καὶ οὐ
 22 μεταμεληθήσεται, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα,) κατὰ
 τοσοῦτο καὶ κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰη-
 23 σοῦς. Καὶ οἱ μὲν πλείονες εἰσιν γεγονότες ἱερεῖς διὰ
 24 τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν
 αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύ-
 25 νην· ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς
 προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ
 26 ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν
 [καὶ] ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχω-
 ρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν
 27 οὐρανῶν γενόμενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην,
 ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν
 θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· (τοῦτο γὰρ
 28 ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἁνερέγκας·) ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώ-
 πους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος
 δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον γιόν, εἰς τὸν
 αἰῶνα τετελειωμένον.

1 Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν
 ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγα-
 2 λωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ
 τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος,
 3 οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν
 δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν
 4 τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς,
 οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον
 5 τὰ δῶρα· (οἷτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν
 ἐπουρανίων, καθὼς κεχημάτισται Μωυσῆς μέλλων ἐπι-
 τελεῖν τὴν σκηνήν, Ὅρα γάρ, φησὶν, ποιήσεις πάντα
 κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει·)
 6 Ἦν δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσῳ καὶ
 κρείττονός ἐστιν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττωσιν
 7 ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν

ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος· μεμφόμενος 8
γὰρ ἑαυτοὺς ᾗ λέγει

Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος,
καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ
ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν,
οὗ κατὰ τὴν διαθήκην ἥν ἐποίησα τοῖς πα- 9
τέράσιν αὐτῶν

ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου,
ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου,
καρῶν ἡμέλῃσα αὐτῶν, λέγει Κύριος.
ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἥν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ 10
Ἰσραὴλ

μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος,
διδούς νόμοις μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν,
καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοὺς,
καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν
καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν.

καὶ οὗ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ 11
καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων Γνώθι
τὸν κύριον,

ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με

ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν.

ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, 12

καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὗ μὴ μνησθῶ ἔτι.

ἐν τῷ λέγειν καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην, τὸ δὲ 13
παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

Εἶχε μὲν οὖν [καὶ] ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό- 1
τε ἅγιον κοσμικόν. σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη 2
ἐν ᾗ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν
ἄρτων, ἣτις λέγεται Ἁγία· μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέ- 3
τασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἁγία Ἀγίων, χρυσοῦν ἔχουσα 4
θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμέ-

νην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ᾗ στάμνος χρυσῇ ἔχουσα τὸ
 μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα καὶ αἱ πλά-
 5 κες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβεὶν δόξης
 κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν
 6 λέγειν κατὰ μέρος. Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων,
 εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίσιασιν οἱ ἱερεῖς
 7 τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ
 ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὁ προσφέρει
 8 ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, τοῦτο δηλοῦν-
 τος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν
 9 ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν, ἥτις
 παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δωρά-
 τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν
 10 τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πό-
 μασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, [†] δικαιώματα σαρκὸς μέ-
 11 χρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. Χριστὸς
 δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν ᾿γενομένων[†] ἀγαθῶν διὰ
 τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου,
 12 τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων
 καὶ μόσχων διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς
 13 τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα
 τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς
 κεκοινωμένους ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,
 14 πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος
 αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ
 τὴν συνείδησιν ᾿ἡμῶν[†] ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν
 15 θεῷ ζῶντι. Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης
 ἐστίν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ
 τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν
 16 οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ δια-
 17 θήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· διαθήκη
 γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ ᾿μή τότε[†] ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ
 18 διαθέμενος.[†] Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἔνκε-

καίνισται· λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον 19
 ὑπὸ Μωυσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων
 καὶ τῶν τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὕσσώ-
 που αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν,
 λέγων· Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἥς ἐνετείλατο 20
 πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός· καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ 21
 σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισεν. καὶ σχε- 22
 δὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς
 αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. Ἀνάγκη 23

οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις
 καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις
 παρὰ ταύτας. οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσῆλθεν ἅγια 24
 Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν
 οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ
 ἡμῶν· οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ 25
 ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι
 ἀλλοτρίῳ, ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ κατα- 26
 βολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων
 εἰς ἀθέτησιν τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέ-
 ρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ 27
 ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτως καὶ ὁ χριστός, 28
 ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρ-
 τίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν
 ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, 1
 οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ἡ κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς
 αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές οὐδέ-
 ποτε ἰδύνανται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι· ἐπεὶ 2
 οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν
 ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρι-
 σμένους; ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνι- 3
 αὐτόν, ἰδύνατον γὰρ αἷμα ἡ τῶν τράγων ἀφαιρεῖν 4
 ἁμαρτίας. Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει 5

1 †...† | αὐτῶν | δύναται

4 τράγων καὶ ταύρων

ΘΥΣΙΑΝ καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ
κατηρτίσω μοι·

6 ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὔδόκησας.

7 τότε εἶπον Ἰδοὺ ἤκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου
γέγραπται περὶ ἐμοῦ,
τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεός, τὸ θέλημά σου.

8 ἀνώτερον λέγων ὅτι Θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὀλο-
καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ
9 εὔδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται, τότε
εἶρηκεν Ἰδοὺ ἤκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου·

10 ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελή-
ματι ἡγιασμένοι ἐσμέν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος

11 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν
καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέ-
ρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας.

12 οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ
13 διηνεκές ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδε-
χόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον

14 τῶν ποδῶν αὐτοῦ, μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς
15 τὸ διηνεκές τοὺς ἁγιαζομένους. Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι

16 Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς
μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει Κύριος,
Διδοὺς νόμους μοῦ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν,

καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοίς,—

17 Καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν

18 οὐ μὴ μνησθῆσομαι ἐτι· ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων,
οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

19 Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν
20 ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσ-
φατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν

21 τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ

22 θεοῦ, προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληρο-

φορία πίστεως, ρεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδή-
σεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ· κα- 23
τέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ
ὁ ἐπαγγειλάμενος· καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυ- 24
σμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν 25
ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακα-
λοῦντες, καὶ τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσιν
τὴν ἡμέραν.

Ἐκουσίως γὰρ ἀμαρτανόντων 26
ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι
περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχή 27
κρίσεως καὶ πῦρὸς ζῆλος ἐςθίειν μέλλοντος τοῦς ὑπε-
ναντίους. ἀθετήσας τις νόμον Μωυσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν 28
ἐπὶ ΔΥΣΙΝ ἢ ΤΡΙΣΙΝ ΜΑΡΤΥΣΙΝ ΑΠΟΘΝΗΣΚΕΙ· ΠΟΣΩ 29
κεῖτε χεῖρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ
καταπατήσας, καὶ τὸ Αἷμα τῆς ΔΙΑΘΗΚΗΣ κοινὸν ἡγή-
σάμενος ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυ-
βρίσας. οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα Ἐμοὶ ἐκδίκησις, 30
ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν ΚΡΙΝΕῖ ΚΥΡΙΟΣ Τὸν
ΛΑὸΝ Αὐτοῦ. φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ 31
ζῶντος.

Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον 32
ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνα-
τε παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν 33
θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρε-
φόμενων γενηθέντες· καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε, 34
καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς
προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς κρείσσονα
ὑπαρξιν καὶ μένουσαν. Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρ- 35
ρησιαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν, ὑπομονῆς 36
γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες
κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν·

ἔτι γὰρ ΜΙΚΡὸν ὅσον ὅσον,

37

ὁ ἐρχομενος ἤξει καὶ οὐ χρονίσει·

ὁ δὲ ΔΙΚΑΙὸς [ΜΟΥ] ἐκ πίστεως ΖΗΣΕΤΑΙ,

38

καὶ ἐὰν ὑποστείλῃται, οὐκ ἐγδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου
ἐν αὐτῷ.

39 ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμέν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ
πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

1 Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων
2 ἔλεγχος οὐ βλεπομένων· ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν
3 οἱ πρεσβύτεροι. Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι

τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ
4 βλεπόμενον γεγονέναι. Πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ

παρὰ Καὶν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι
δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις ἁὐτοῦ τοῦ
5 θεοῦ, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. Πίστει

Ἐνώχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠγρίσκετο
διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέ-

6 σεως μεμαρτύρηται ἐγδρεσθηκέναι τῷ θεῷ, χωρὶς δὲ
πίστεως ἀδύνατον ἐγδρεσθῆναι, πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν

προσερχόμενον [τῷ] θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν
7 αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε

περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν
κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν

τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο
8 κληρονόμος. Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν

ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονο-

9 μίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. Πίστει

παρώκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν
σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συν-

10 κληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ
τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δη-

11 μιουργὸς ὁ θεός. Πίστει καὶ ἁὐτὴ Σάρρα δύνάμιν εἰς
καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας,

12 ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς
ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένον, καθὼς τὰ ἄστρα
τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ

χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος. Κατὰ 13
 πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγ-
 γελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι,
 καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν
 ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν 14
 ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον 15
 ἀφ' ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· νῦν δὲ 16
 κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐ-
 παισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν,
 ἡτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν. Πίστει προσ- 17
 ἐνήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν
 μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος,
 πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι 18
 σπέρμα, λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυ- 19
 νατὸς ὁ θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομί-
 σατο. Πίστει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ 20
 τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. Πίστει Ἰακώβ ἀποθνή- 21
 σκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν, καὶ προσεκύ-
 νησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. Πίστει 22
 Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνη-
 μόνευσεν, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο. Πίστει 23
 Μωυσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων
 αὐτοῦ, διότι εἶδον ἄστεϊον τὸ παιδίον καὶ οὐκ ἐφοβή-
 θησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. Πίστει Μωϋσῆς 24
 μέγας γενόμενος ἡρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς
 Φαραώ, μᾶλλον ἐλόμενος συνκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ 25
 θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα 26
 πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνει-
 δισμὸν τοῦ χριστοῦ, ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαπο-
 δοσίαν. Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν 27
 θυμὸν τοῦ βασιλέως, τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέ-
 ρησεν. Πίστει πέποιήκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν 28
 τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θιγῇ

29 αὐτῶν. Πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ὡς
 διὰ ξηρᾶς γῆς, ἧς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπό-
 30 θησαν. Πίστει τὰ τεῖχη Ἱερειχὼ ἔπεσαν κυκλωθέντα
 31 ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώ-
 λετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους
 32 μετ' εἰρήνης. Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με
 γὰρ διηγουμένον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμφών,
 33 Ἰεφθάε, Δαυεὶδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, οἱ
 διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἡργάσαντο δικαιο-
 οσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων,
 34 ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρης, ἔδυνα-
 μωθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ,
 35 παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων· ἔλαβον ἑγναῖκες ἑξ
 ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθη-
 σαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος
 36 ἀναστάσεως τύχωσιν· ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων
 37 πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν,
 ἑπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρης ἀπέθανον,
 περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγίοις δέρμασιν, ὑστερού-
 38 μενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κό-
 σμος ἑπὶ ἑρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις
 39 καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. Καὶ οὗτοι πάντες
 μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγ-
 40 γελίαν, τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρείττον τι προβλεψαμένου,
 ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.
 1 Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον
 ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὅγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν
 εὐπερίστατον ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχουμεν τὸν προ-
 2 κείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως
 ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης
 αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας,
 3 ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν. ἀναλογί-
 σασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἀμαρτω-

ΛΩΝ ΕΙΣ ἘΑΓΤΟΥΣ ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε ταῖς ψυχαῖς
 ὑμῶν ἐκλυόμενοι. Οὕτω μέχρις αἵματος ἀντικατέστη- 4
 τε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, καὶ ἐκλέλυσθε 5
 τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται,

Υἱέ ΜΟΥ, Μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου,

ΜΗΔΕ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος·

ὮΝ ΓΑΡ ἈΓΑΠῃ ΚΥΡΙΟΣ ΠΑΙΔΕΪΕΙ,

6

ΜΑΣΤΙΓΟῖ ΔΕ ΠΑΝΤΑ ΓΙΟΝ ὮΝ ΠΑΡΑΔΕΧΕΤΑΙ.

εἰς ΠΑΙΔΕΙΑΝ ὑπομένετε· ὥς γιόις ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός· 7
 τίς γὰρ γιός ὢν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ χωρὶς ἔστε 8
 παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι καὶ
 οὐχ γιόι ἔστε. εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέ- 9
 ρας εἶχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μᾶλλον
 ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν;
 οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς 10
 ἐπαίδευσεν, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς
 ἀγιότητος αὐτοῦ. πᾶσα ἡ μὲν παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν 11
 οὐ δοκεῖ χαρὰς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρη-
 νικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύ-
 νης. Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυ- 12
 μένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποι- 13
 εἴτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χῶλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ
 μᾶλλον.

Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, 14
 καὶ τὸν ἀγνισμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, ἐπι- 15
 σκοποῦντες μὴ τις ὕστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ,
 μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύοις ἐνοχλήῃ καὶ δι' αὐ-
 τῆς μianθῶσιν οἱ πολλοί, μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς 16
 Ησαΐ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδετο τὰ πρωτοτόκια
 ἑαυτοῦ. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι 17
 τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὖ-
 ρεν, καίπερ μετὰ δακρῶν ἐκζητήσας αὐτήν.

Οὐ 18

γὰρ προσελλύθατε ψηλαφώμενῳ καὶ κεκαγμένῳ πγρὶ
 καὶ γνώφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θγέλλῃ καὶ cάλπιγρος 19

ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρη-
 20 τήσαντο ὅτι προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ
 διαστελλόμενον. ΚΑΝ ΘΗΡΙΟΝ ΘΙΓῃ τοῦ ὄρου, ΛΙΘΟ-
 21 ΒΟΛΗΘΗΣΕΤΑΙ· καί, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον,
 22 Μωυσῆς εἶπεν· ΕΚΦΟΒΌC εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ
 προσεληλύθατε Σιών ὅρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερου-
 23 σαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἁγγέλων, πανηγύρει καὶ
 ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ
 κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων,
 24 καὶ διαθήκης νέας μεσίτη Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ
 25 κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. Βλέπετε μὴ παραι-
 τήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ
 γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μᾶλλον
 26 ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· οὐ ἡ φωνὴ
 τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελται λέγων ἜΤΙ
 ἄΠΑΞ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν
 27 ΟὐΡΑΝΌΝ. τὸ δὲ ἜΤΙ ἄΠΑΞ δηλοῖ [τὴν] τῶν σαλευο-
 μένων μετάθεσιν ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σα-
 28 λεύόμενα. Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες
 ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύομεν εὐαρέστως τῷ θεῷ
 29 μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους, καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶρ
 ΚΑΤΑΝΑΛΪCΚΟΝ.

¹ Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλαν-
² θάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέ-
 3 λους. μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κα-
 4 κουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. Τίμιος ὁ
 5 γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, πόρνους γὰρ καὶ
 6 μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. Ἀφιλόργυρος ὁ τρόπος· ἀρ-
 6 σε ἀνῶ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω· ὥστε θαρρούν-
 τας ἡμᾶς λέγειν

Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι·
 τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ἡμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθέωρουντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμείσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς 8
Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ 9
χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες. ἔχομεν θυσιαστήριον 10
ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν [ἐξουσίαν] οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας 11
εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς· διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα 12
ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμ- 13
βολῆς, τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες, οὐ γὰρ ἔχομεν 14
ᾧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν· δι' αὐτοῦ ἁναφέρωμεν θύςιαν αἰνέσεως διὰ παντός 15
τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ 16
ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ 17
ὑπέικετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν, πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν 18
συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι ἵνα τάχει- 19
ον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, 20
ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἀγαθῷ εἰς 21
τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. Παρακαλῶ δὲ 22

- ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἵνα ἀνέχεσθε[†] τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως,
 23 καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. Γινώ-
 σκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ
 εἰς τὰς πόλεις ἔρχεται ὁψομαι ὑμᾶς.
 24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας
 τοὺς ἁγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
 25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. [†]

22 ἀνέχεσθαι

25 ἀμήν.

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν ¹
 θεοῦ σωτήρος ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν
 Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ²
 ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευό- ³
 μενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶν μὴ ἑτεροδι-
 δασκαλεῖν μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπε- ⁴
 ράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονο-
 μίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει,— τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ⁵
 ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς
 καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες ἐξετρά- ⁶
 πησαν εἰς ματαιολογίαν, θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, ⁷
 μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων διαβε-
 βαιοῦνται. Οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος ἐάν τις αὐτῷ ⁸
 νομίμως χρῆται, εἰδὼς τοῦτο ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κείται, ⁹
 ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς,
 ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρολῳαῖς καὶ μητρολῳαῖς, ἀνδρο-
 φόνοις, πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ¹⁰
 ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντί-
 κειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ¹¹
 ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ. Χάριν ἔχω τῷ ἑνδυναμώ- ¹²
 σαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με

13 ἡγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν, τὸ πρότερον ὄντα βλάσφη-
 14 μου καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἡλεήθη, ὅτι ἀγνοῶν
 15 πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς
 16 Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι· ὧν
 17 πρῶτός εἰμι ἐγώ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλεήθη, ἵνα ἐν ἐμοὶ
 18 πρῶτῳ ἐνδείξηται Ἐχριστὸς Ἰησοῦς τὴν ἅπασαν μακροθυ-
 19 μίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ
 20 εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ,
 21 ἀοράτῳ, μόνῳ θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 22 αἰώνων· ἀμήν. Ταύτην τὴν παραγγελίαν πα-
 23 ρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ
 24 σὲ προφητείας, ἵνα ἑστρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρα-
 25 τείαν, ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπώσα-
 26 μενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος
 καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ ἵνα παιδευθῶσι
 μὴ βλασφημεῖν.

1 Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις,
 2 προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων,
 3 ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα
 4 ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ
 5 σεμνότητι. τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σω-
 6 τήρος ἡμῶν θεοῦ ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ
 7 εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. Εἰς γὰρ θεός, εἰς καὶ
 8 μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς,
 9 ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον
 10 καιροῖς ἰδίοις· εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος, —
 11 ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι, — διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει
 12 καὶ ἀληθείᾳ. Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς
 13 ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὀσίους χεῖρας χωρὶς
 14 ὀργῆς καὶ ἑξαπολογισμῶν. Ὡσαύτως γυναῖκας ἐν κα-
 15 ταστολῇ ἡ κοσμίᾳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν

ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν καὶ ἡ χρυσίῳ ἡ μαργαρίταις ἡ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὁ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελ- 10
 λομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. Γυνὴ ἐν ἡσυ- 11
 χίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· διδάσκειν δὲ γυναικὶ 12
 οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυ-
 χίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐὰ καὶ Ἀδὰμ 13
 οὐκ ἡπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγο- 14
 νεν. σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν 15
 πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης. πιστὸς 1
 ὁ λόγος.

Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔρ-
 γου ἐπιθυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπιλημπτον εἶναι, 2
 μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σῶφρονα, κόσμιον, φιλό-
 ξενον, διδακτικόν, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, ἀλλὰ ἐπιεικῆ, 3
 ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, 4
 τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δὲ 5
 τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας
 θεοῦ ἐπιμελήσεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς 6
 κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν 7
 ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ
 παγίδα τοῦ διαβόλου. Διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ 8
 διλόγους, μὴ οἶνω πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς,
 ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. 9
 καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονεῖτωσαν 10
 ἀνέγκλητοι ὄντες. γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβό- 11
 λους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. διάκονοι ἔστώσαν 12
 μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν
 ἰδίων οἴκων· οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς 13
 καλὸν περιποιοῦνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν [πρὸς σέ] ἐν τάχει, ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς 15
 πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία
 θεοῦ ζῶντος, στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας· καὶ 16
 ὁμολογούμενως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον·

*Ὁς ἐφανερώθη ἐν σαρκί,
 ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι,
 ὤφθη ἀγγέλοις,
 ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,
 ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ,
 ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

1 Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς
 ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι
 2 πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων ἐν ὑποκρίσει ψευδο-
 3 λόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, ἡ κωλυ-
 όντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς
 μετάλημψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι
 4 τὴν ἀλήθειαν. ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπό-
 5 βλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, ἀγιάζεται γὰρ
 6 διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Ταῦτα ὑποτιθέ-
 μενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔσῃ διάκονος Χριστοῦ Ἰησοῦ,
 ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδα-
 7 скаλίας ἧς ἡ παρηκολούθηκας, τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώ-
 8 δεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν·
 ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος,
 ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν
 9 ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς ὁ
 10 λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν
 καὶ ἡγωνιζόμεθα, ὅτι ἡλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς
 ἐστὶν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

11 Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. μηδεὶς σου τῆς νεό-
 τητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν
 13 λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνίᾳ. ἕως
 ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδα-
 14 σκαλίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι
 διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυ-
 15 τερίου. ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προ-
 16 κοπή φανερὰ ᾖ πᾶσιν· ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ·

ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πα- 1
τέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, 2
νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνίᾳ. Χήρας τίμα τὰς 3
ὄντως χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθα- 4
νέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀπο-
διδόναι τοῖς προγόνοις, τοῦτο γάρ ἐστίν ἀπόδεκτον ἐνώπιον 5
τοῦ θεοῦ· ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ 5
[τὸν] θεόν· καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευ-
χαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· ἡ δὲ σπαταλώσα ζῶσα τέθηκεν. 6
καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίλημπτοι ᾧσιν· εἰ δέ τις 7
τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν 8
ἥρνηται καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. Χήρα καταλεγέσθω 9
μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή,
ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ 10
ἐξενοδόχησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἐνίψεν, εἰ θλιβομένοις
ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. νεωτέ- 11
ρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ
χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, ἔχουσai κρίμα ὅτι τὴν πρώτην 12
πίστιν ἠθέτησαν· ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσιν, περι- 13
ερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαὶ ἀλλὰ καὶ φλύαροι
καὶ περίεργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν 14
νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν
ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· ἥδη γάρ 15
τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. εἴ τις πιστὴ ἔχει 16
χήρας, ἑπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία,
ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ. Οἱ καλῶς 17
προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μά-
λιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ· λέγει γὰρ ἡ 18
γραφὴ Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καὶ Ἄξιος ὁ ἐρ-
γάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν 19
μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων·

20 τοὺς [δὲ] ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ
 21 λοιποὶ φόβον ἔχωσιν. Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ
 καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα
 φυλάξης χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσ-
 22 κλισιν. Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει
 23 ἁμαρτίαις ἄλλοτρίαις· σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει. Μηκέτι ὕδρο-
 πότει, ἀλλὰ οἶνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ τὰς
 24 πυκνάς σου ἀσθενείας. Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι
 πρόδηλοί εἰσιν, προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπα-
 25 κολουθοῦσιν· ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ πρόδηλα, καὶ
 1 τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται. Ὅσοι
 εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δούλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς
 ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δι-
 2 δασκαλία βλασφημῇται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης
 μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον
 δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν καὶ ἁγαπητοὶ οἱ τῆς εὐερ-
 γείας ἀντιλαμβανόμενοι.
 3 Ταῦτα διδάσκει καὶ παρακάλει. εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ
 καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις, τοῖς τοῦ κυρίου
 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,
 4 τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις
 καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι,
 5 ὑπόνοιαι πονηραί, διαπαραιριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων
 τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πο-
 6 ρισμόν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἔστιν δὲ πορισμὸς μέγας ἡ
 7 εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας· οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν
 8 κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἔξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ ἁ-
 9 τροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθυσόμεθα. οἱ δὲ
 βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ πα-
 γίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες
 10 βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν· ρίζα
 γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινὲς ὕρε-
 γόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς

περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. Σὺ δέ, ὦ ἄν- 11
 θρωπε [†] θεοῦ, ταῦτα φεύγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέ-
 βειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραῦπαθίαν. ἀγωνίζου 12
 τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς,
 εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώ-
 πιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ 13
 θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος τὰ πάντα καὶ [†]Χριστοῦ [†]Ἰησοῦ [†]τοῦ
 μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πειλάτου τὴν καλὴν ὁμο-
 λογίαν, τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον ἀνεπίλημπτοι 14
 μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν [†]Ἰησοῦ [†]Χριστοῦ, ἣν 15
 καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ
 βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων. ὁ 16
 μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οὐκ ὄντων ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν
 οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται. ὧς τιμὴ καὶ κράτις
 αἰώνιον ἂμην. Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι 17
 παράγγελλε μὴ [†]ὑψηλοφρονεῖν [†]μηδὲ ἡλπικέναι ἐπὶ πλού-
 του ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ [†]θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα
 πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις 18
 καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας 19
 ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς
 ὄντως ζωῆς. ὦ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύ- 20
 λαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέ-
 σεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἣν τινες ἐπαγγελλόμενοι 21
 περὶ τὴν πίστιν ἡστόχησαν.

Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

11 τοῦ

13 Ἰησοῦ Χριστοῦ

17 ὑψηλά φρονεῖν | τῷ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος
2 θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ
ἀγαπητῷ τέκνῳ· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ
3 Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

4 Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν κα-
θαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνηΐαν
5 ἐν ταῖς δεήσεσίν μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν,
6 μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ ὑπόμνη-
σιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνώκησεν
7 πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωίδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκη,
8 πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω
σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ
9 τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου· οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς
πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρο-
10 νισμοῦ. μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου
ἡμῶν μηδὲ ἐμέ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συνκακοπάθησον
11 τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν θεοῦ, τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ
καλέσαντος κλήσει ἁγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ
12 ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς
ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργή-
σαντος μὲν τὸν θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωῆν καὶ ἀφθαρ-
11 σίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπό-
12 στολος καὶ διδάσκαλος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω,
ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέ-

2 κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ

πεισμαι ὅτι δυνατός ἐστὶν τὴν παραθήκην μου φυλάξαι
εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαίνοντων 13
λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύ- 14
ματος ἁγίου τοῦ ἐνοικούντος ἐν ἡμῖν. Οἶδας 15

τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν
ἐστὶν Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δῶή ἔλεος ὁ κύριος τῷ 16
Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξεν, καὶ τὴν
ἄλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη· ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ 17
σπουδαίως ἐζήτησέν με καὶ εὔρεν·— δῶή αὐτῷ ὁ κύριος 18
εὐρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ·— καὶ ὅσα ἐν
Ἐφέσῳ διηκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν 1
Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρ- 2
τύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ
ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι. συνκακοπάθησον ὡς καλὸς 3
στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέ- 4
κεται ταῖς τοῦ βίου πραγματίαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι
ἀρέσῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομί- 5
μως ἀθλήσῃ· τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρ- 6
πῶν μεταλαμβάνειν. νόει ὃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ κύριος 7
σύνεσιν ἐν πᾶσιν. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγερ- 8
μένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυεὶδ, κατὰ τὸ εὐαγ-
γέλιόν μου· ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος. 9
ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται· διὰ τοῦτο πάντα ὑπο- 10
μένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ 11
λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συνζήσομεν· εἰ ὑπο- 12
μόνομεν, καὶ συνβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνησόμεθα, κἀκεῖνος
ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει, ἀρνή- 13
σασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται. Ταῦτα ὑπο- 14
μύνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ ἁγίου, μὴ λογο-
μαχεῖν, ἐπ' οὐδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόν-

15 των. σπούδαςον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ θεῷ,
 ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀλη-
 16 θείας. τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιίστασο· ἐπὶ
 17 πλείον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς
 γάγγραινα νομὴν ἔξει· ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος,
 18 οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἡστόχησαν, λέγοντες ὅτι ἀνά-
 στασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ ἀνατρέπουσιν τὴν τινῶν
 19 πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἔστηκεν,
 ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην Ὁ ΕΓΩ ΚΥΡΙΟΣ ΤΟῦΣ ὄΝΤΑΣ
 ἀγτοῦ, καὶ Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων
 20 τὸ ὄνομα Κυρίου. ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον
 σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα,
 21 καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν· ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ
 ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον,
 εὐχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμέ-
 22 νον. τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεύγε, δίδωκε δὲ δικαιο-
 σύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ ὅτων ἐπικαλουμένων
 23 τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαι-
 24 δεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας· δοῦ-
 λον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλὰ ἥπιον εἶναι πρὸς
 25 πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, ἐν πραύτητι παιδεύοντα
 τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μὴ ποτε ὀργῇ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετά-
 26 νοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ
 διαβόλου παγίδος, ἐξωγερμένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου
 θέλημα.

1 Τοῦτο δὲ γίνωσκε ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται
 2 καιροὶ χαλεποί· ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φιλαυτοὶ, φιλάρ-
 γυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπει-
 3 θεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι,
 4 ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τε-
 5 τυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρ-
 φωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι· καὶ
 6 τούτους ἀποτρέπου. ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες

εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυναικάρια σεσωρευ-
 μένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάντοτε 7
 μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν
 δυνάμενα. ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν 8
 Μωυσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρω-
 ποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν.
 ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλείον, ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδη- 9
 λος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. Σὺ δὲ Ἰακώβου 10
 λούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ
 πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διω- 11
 γμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν
 Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα· καὶ ἐκ πάν-
 των με ἐρύσατο ὁ κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν 12
 εὖσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· πονηροὶ δὲ ἄν- 13
 θρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες
 καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώ- 14
 θης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ἱερὰ 15
 γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσει εἰς σωτηρίαν
 διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· πᾶσα γραφὴ θεόπνευ- 16
 στος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγμὸν, πρὸς
 ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος 17
 ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτι-
 σμένος.

Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ 1
 Χριστοῦ Ἰησοῦ, τοῦ μέλλοντος ἰκρίνειν ζῶντας καὶ νε-
 κρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ·
 κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγχον, 2
 ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ δι-
 δαχῇ. ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας 3
 οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοῖς
 ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ 4
 ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέφουσιν, ἐπὶ δὲ
 τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακο- 5
 πάθησον, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου

6 πληροφόρησον.

Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. τὸν καλὸν ἀγῶνα ἡγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

9 Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως· Δημᾶς γάρ με
10 ἔγκατέλειπεν ἁγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλμα-
11 τίαν· Λουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ, ἔστιν γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν,
12 Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἐφεσον. τὸν φελόνην, ὃν
13 ἀπέλειπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ ἐνεδείξατο·— ἀποδώσει αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·— ὃν καὶ σὺ φυλάσσου,
14 λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με
15 ἔγκατέλειπον·— μὴ αὐτοῖς λογισθείη·— ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἀκούσωσιν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρύσθην
16 ἐκ στόματος λέοντος. ῥύσεται με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

19 Ἀσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. Ἐραστός ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφι-
20 μον δὲ ἀπέλειπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεται σε Εὐβου-
21 λος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ [πάντες].

22 Ὁ κύριος ὁ μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ¹ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων ἐφανερώσεν δὲ καὶ³ τοῖς ἰδίοις, τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ⁴ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν ἀπέλειπόν⁵ σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διευταξάμην, εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, ὁ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα⁹ δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. Εἰσὶν γὰρ¹⁰ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μά-
λιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἷτινες¹¹ ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἰπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης,¹²

Κρήτες ἀεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί· ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε¹³

¹ Χριστοῦ [Ἰησοῦ]

⁵ ἀπέλειπόν

14 αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν [ἐν] τῇ πίστει, μὴ προσέ-
 χοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀπο-
 15 στρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς·
 τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ
 16 μεμιάνται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. θεὸν ὁμο-
 λογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες
 καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

1 Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ.
 2 Πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοὺς, σώφρονας, ὑγιαί-
 3 νοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ. πρεσβύτιδας
 ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους
 4 μηδὲ ὡῖω πολλῶ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα
 5 σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σώ-
 φρονας, ἀγνάς, οἰκουργοὺς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς
 ἰδίους ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται.
 6 τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν· περὶ πάντα
 7 σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκα-
 8 λίᾳ ἀφθορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα
 ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦ-
 9 λον. δούλους ἰδίους δεσπύταις ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσιν,
 10 εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους,
 ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν
 διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν
 11 πᾶσιν.

Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτή-
 12 ριος πᾶσιν ἀνθρώποις παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι
 τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ
 13 δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχό-
 μενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ
 14 μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς
 ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πά-
 15 ρης ἀνομίας καὶ καθαρῇ ἐαγτῷ λαῷ περιόycιον,
 Ταῦτα λάλει καὶ παρὰ

3 διαβόλους, μὴ 7 ἔργων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀφθορίαν 9,10 ἀντιλέγοντας μηδὲ
 10 ἐνδεικνυμένους ἀγάπην 13 ἡμῶν, | Ἰησοῦ Χριστοῦ

κάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου περι-
 φρονεῖτω. Ὑπομίμησκε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑπο- 1
 τάσσεσθαι πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοίμους εἶ-
 ναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν 2
 ἐνδεικνυμένους πραῦτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Ἦμεν 3
 γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δου-
 λεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ
 φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ 4
 ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιланθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος
 ἡμῶν θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν 5
 ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ
 παλινγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέ- 6
 χεον ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος
 ἡμῶν, ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενη- 7
 θῶμεν κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ 8
 περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν
 καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. Ταῦτά
 ἐστὶν καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ ζητή- 9
 σεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔριν καὶ μάχας νομικὰς περι-
 ῖστασο, εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἰρετικὸν ἄνθρω- 10
 πον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς 11
 ὅτι ἐξέστραπτai ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει, ὧν αὐτο-
 κατάκριτος.

Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σέ ἢ Τύχικον, σπούδασον 12
 ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παρα-
 χειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν σπουδαίως 13
 πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς ᾿λείπῃ. Μανθανέτωσαν 14
 δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς
 ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. Ἀσπασαι 15
 τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

1 ΠΑΥΛΟΣ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ
 2 ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν καὶ
 3 Ἀπφία τῇ ἀδελφῇ καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συνστρατιώτῃ ἡμῶν
 4 καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη
 ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 5 Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνησίαν σου ποιούμενος
 6 ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν
 πίστιν ἣν ἔχεις εἰς τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς
 7 ἀγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται
 ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ [τοῦ] ἐν ἡμῖν εἰς Χριστόν·
 8 χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ
 σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαιται διὰ σοῦ,
 9 ἀδελφέ. Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν
 10 ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον, διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον
 παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης ἡγνὺς δὲ
 11 καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, — παρακαλῶ σε περὶ τοῦ
 12 ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς Ὀνήσιμον, τόν
 13 ποτέ σοι ἄχρηστον νυνὶ δὲ τῷ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν
 14 ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα· ὃν
 ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι
 15 διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου, χωρὶς δὲ τῆς
 σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ
 16 ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ἢ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα
 γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὦραν ἵνα αἰώνιον αὐτὸν
 ἀπέχης, οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλὰ ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν

ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν
 σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ. εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσ- 17
 λαβοῦ αὐτόν ὡς ἐμέ. εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, 18
 τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί, 19
 ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λεγῶ σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσ-
 οφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν κυρίῳ· ἀνα- 20
 παυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ.

Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ 21
 ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν, 22
 ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι
 ὑμῖν.

Ἀσπάζεται σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν 23
 Χριστῷ Ἰησοῦ, Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, 24
 οἱ συνεργοί μου.

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ὑ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύ- 25
 ματος ὑμῶν.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΟΥ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΟΥ

1 ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἣν ἔδωκεν
αὐτῷ ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι
ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου
2 αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάνει, ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν
λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα
3 εἶδεν. μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς
λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ
γεγραμμένα, ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

4 ΙΩΑΝΗΣ ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ·
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὄντος καὶ ὁ ἦν καὶ
ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπτὰ πνευμάτων ἡ ἐνώ-
5 πιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ
ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. τῷ ἀγαπῶντι
ἡμᾶς καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν [ἡμῶν]
6 ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, — καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν,
ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ, — αὐτῷ ἡ δόξα
7 καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Ἰδοὺ ἔρ-
χεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς

ὁφθαλμοὺς καὶ οὔτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φύλαί τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.

Ἐγὼ εἰμι τὸ Ἀλφα καὶ τὸ Ὠ, λέγει Κύριος, ὁ θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συνκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγουσῆς Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἐπτά ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδελφίαν καὶ εἰς Λαοδικίαν. Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἐπτά λυχίας χρυσᾶς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχινῶν ὅμοιον γιόν ἄνθρωπον, ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσαῖαν· ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ θί πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν, καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἐπτά, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὁξεῖα ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ λέγων

Μὴ φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν, — καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, — καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ

19 θανάτου καὶ τοῦ ἄδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν
 20 καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα. τὸ μυστήριον
 τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ
 τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες,
 ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ
 ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶν.

1 Τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον

Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δε-
 ξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν

2 τῶν χρυσῶν, Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον καὶ
 τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοὺς,
 καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους,

3 καὶ οὐκ εἰσὶν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπο-
 μονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ

4 οὐ κεκοπίακες. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην
 5 σου τὴν πρώτην ἀφῆκες. μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκες,

καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μὴ,
 6 αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανόησης. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις ὅτι μισεῖς

7 τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ καγὼ μισῶ. Ὁ ἔχων οὓς
 ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ

νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ζύλου τῆς ζωῆς,
 8 ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ[†].

8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον

Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο
 9 νεκρὸς καὶ ἔζησεν, Οἶδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν

πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ
 τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν,

10 ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. Ἥμῃ φοβοῦ ἃ μέλλεις
 πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς

φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἔχητε[†] θλίψιν ἡμερῶν
 δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν

11 στέφανον τῆς ζωῆς. Ὁ ἔχων οὓς ἀκουσάτω τί τὸ

πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γρά-
ψον

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν
✓ ὀξεῖαν Οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, 13
καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἡρνήσω τὴν πίστιν
μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντίπας, ὁ μάρτυς μου, ὁ
πιστός [μου], ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς
κατοικεῖ. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ 14
κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ
Βαλακ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν γιῶν Ἰσραὴλ,
φαγεῖν εἰδωλόθγτα καὶ πορνεῦσαι· οὕτως ἔχεις καὶ 15
σὺν κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. μετα- 16
νόησον οὖν· εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω
μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. Ὁ ἔχων 17
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ
νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ
δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα
καινὸν γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβά-
νων.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γρά- 18
ψον

Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς [αὐτοῦ] ὡς φλόγα πύρος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ
ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν 19
ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν
ὑπομονὴν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα
τῶν πρώτων. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφείς τὴν 20
ᾠδα γυναικᾶ Ἰεζάβελ, ἣ λέγουσα ἑαυτὴν προφήτιν, καὶ
διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμούς δούλους πορνεῦσαι καὶ
φαγεῖν εἰδωλόθγτα. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετα- 21
νοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.

12 †...†

13 †...†

14 ὀλίγα·

20 γυναικὰ σου

22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας
μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσουσιν
23 ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς· καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ
ἐν θανάτῳ· καὶ γινώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ
εἰμι ὁ ἔραγνων νεφροῦς καὶ καρδίας, καὶ δώσω
24 ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω
τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν θνατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν
τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα
τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν, οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο
25 βάρος· πλην ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι οὗ ἂν ἦξω. Καὶ
26 ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω
27 αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιμανεῖ
αὐτοῦς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ὡς τὰ σκεῖη τὰ κε-
ραμικὰ συντρίβεται, ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πα-
28 τρός μου, καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν.
29 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλη-
σίαις.

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γρά-
ψον

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ
καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα
2 ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ
στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ
εὕρηκά σου ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου·
3 μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας καὶ τήρει, καὶ
μετανόησον· ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσης, ἦξω ὡς κλέπτης,
4 καὶ οὐ μὴ γνῶς ποῖαν ὥραν ἦξω ἐπὶ σέ· ἀλλὰ ἔχεις
ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια
αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι
5 ἄξιοί εἰσιν. Ὁ νικῶν οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις
λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς
βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἐνώπιον τοῦ πατρός μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων

αὐτοῦ. Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει 6
ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας 7
γράψον

Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν
κλεῖν τὴν Δαγείδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὔδεις κλείσει, καὶ
κλείων καὶ οὔδεις ἀνοίγει, Οἶδά σου τὰ ἔργα, — 8
ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεωγμένην, ἣν οὐδεὶς
δύναται κλείσαι αὐτήν, — ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ
ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά
μου. ἰδοὺ διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῶν 9
λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ
ψεύδονται, — ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥζουσιν καὶ
προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ
γνώσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον 10
τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας
τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκου-
μένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.
ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν 11
στέφανόν σου. Ὁ νικῶν ποιήσω αὐτὸν στύλον ἐν τῷ 12
ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ
γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ
τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, τῆς καὶ νῦν
Ἱερουσαλὴμ, ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ
τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. Ὁ ἔχων 13
οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικίᾳ ἐκκλησίας γρά- 14
ψον

Τάδε λέγει ὁ Ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ [ὁ]
ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ, Οἶδά σου 15
τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὅφελον
ψυχρὸς ἢ ἢ ζεστός. οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ καὶ οὔτε 16
ζεστός οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός

17 μου. ὅτι λέγεις ὅτι Πλούσιός εἰμι καὶ πεπλοῦτήκα
καὶ οὐδὲν χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ
ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ ἔλεινός καὶ πτωχός καὶ τυφλός
18 καὶ γυμνός, συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυ-
σίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμά-
τια λευκὰ ἵνα περιβάλλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ
τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἐγχεῖσαι τοῖς
19 ὀφθαλμοῖς σου ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσοις ἐὰν φιλῶ
ἐλέγχω καὶ παιδεύω. ζήλευε οὖν καὶ μετανόη-
20 σον. Ἴδου ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. ἐάν
τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν,
ὁ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ
21 καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. Ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι
μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ ἐγὼ ἐνίκησα καὶ
ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.
22 Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς
ἐκκλησίαις.

1 Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδὼν θύρα ἡνεωγμένη ἐν τῷ
οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς ῥάλπιγος
λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων Ἀνάβα ὧδε, καὶ δεῖξω σοι
2 ὃ ΔΕΙ ΓΕΝΕΣΘΑΙ. μετὰ ταῦτα εὐθέως ἐγενόμην ἐν
πνεύματι· καὶ ἰδὼν θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
3 ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος, καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος
ὁράσει λίθῳ ἱάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἱρις γυρλόθεν
4 τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ κυκλόθεν
τοῦ θρόνου ἑξήκοντι τέσσαρες, καὶ ἐπὶ τοῖς
θρόνοις ἑξήκοντι τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους πε-
ριβεβλημένους ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
5 αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπο-
ρεύονται ἄστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ
λαμπάδες πυρὸς καίόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἱ εἰσιν
6 τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου

ὡς θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ. καὶ ἐν μέσῳ
τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα
γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν· καὶ τὸ 7
ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον
ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχων τὸ
πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον
ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ· καὶ τα τέσσαρα ζῶα, ἐν 8
καθ' ἐν αὐτῶν ἔχων ἀνά πτέρυγας ἑξ, κύκλόθεν
καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαισιν
οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες

Ἄγιος ἄγιος ἄγιος Κύριος, ὁ θεός, ὁ παντοκρά-
τωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.

Καὶ ὅταν δώσουσιν τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ 9
εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ 10
εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου
ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφά-
νους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες

Ἄξιός ἐστι, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν 11
τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι
σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου
ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου 1
ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ
ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγίσιν ἑπτὰ. καὶ 2
εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγά-
λῃ· Τίς ἄξιός ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς
σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ 3
οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ
βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ [ἐγὼ] ἔκλαιον πολὺ 4
ὅτι οὐδεὶς ἄξιός εὐρέθῃ ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε
βλέπειν αὐτό· καὶ εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει 5

7 ἔχον

9 τῷ θρόνῳ

3 οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε

μοι Μὴ κλαίῃ· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς
φυλῆς Ἰοῦδα, ἡ ῥίζα Δαυεὶδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ
6 τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. Καὶ εἶδον ἐν

μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων καὶ ἐν μέσῳ
τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον,
ἔχων κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, οἳ εἰσιν τὰ
[ἑπτὰ] πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν

7 τὴν γῆν. καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ

8 καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. Καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βι-
βλίον, τὰ τέσσερα ζῶα καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρε-
σβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος
κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων,
9 αἳ εἰσιν αἱ προσερχαὶ τῶν ἁγίων καὶ ἄδοysin
ὧδὴν καινὴν λέγοντες

Ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς
σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγη καὶ ἡγόρασας τῷ
θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ
10 γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας
αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ
βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

11 καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἡ φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν
κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων,
καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ
12 χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ

Ἄξιόν ἐστιν τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λα-
βεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ
ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.

13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης [ἐστίν],
καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας

Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ
ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κρά-
τος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

καὶ τὰ τέσσερα ζῶα ἔλεγον Ἀμήν, καὶ οἱ πρεσβύ- 14
τεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν 1
ἐπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώ-
ων λέγοντος ὡς φωνῇ βροντῆς Ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ 2
ἰδοὺ ἵππος λεγκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων
τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ
ἵνα νικήσῃ.

Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν 3
δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος Ἔρχου.
καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ 4
ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη [αὐτῷ] λαβεῖν τὴν εἰρήνην [ἐκ] τῆς γῆς
καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάξουσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα
μεγάλη.

Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν 5
τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος Ἔρχου. καὶ
εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν
ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν 6
ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν Χοῖνιξ σίτου
δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηναρίου. καὶ τὸ
ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

Καὶ ὅτε 7
ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ
τετάρτου ζώου λέγοντος Ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ 8
ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω [αὐτοῦ] ὄνομα
αὐτῷ [Ο] ΘΑΝΑΤΟΣ, καὶ ὁ ἄδης ἠκολούθει μετ' αὐ-
τοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς,
ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λίμῳ καὶ ἐν θα-
νάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

Καὶ 9
ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ
θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λό-
γον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον. καὶ 10
ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες Ἔως πότε, ὁ δε-
σπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς
τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικοῦντων ἐπὶ τῆς
γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ λευκή, καὶ 11

ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται ἔτι χρόνον μικρόν,
 ἕως ᾗ πληρωθῶσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀ-
 δελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτενέσθαι ὡς καὶ
 12 αὐτοί. Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφρα-
 γίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ
 ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ
 13 ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ
 οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς σὺγκῇ βάλλει τοὺς
 14 ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, καὶ ὁ
 οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλιεσσόμενον, καὶ
 πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.
 15 καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ
 οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς
 δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια
 16 καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων· καὶ λέγουσιν τοῖς
 ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις Πέσατε ἐφ' ἡμᾶς καὶ
 κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ
 17 τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι
 ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς
 δύναται σταθῆναι;

1 ᾿Μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ
 τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσ-
 σαρὰς ἀνέμοις τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ
 τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ πᾶν δέν-
 2 δρον. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ
 ᾿ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ ζῶντος, καὶ
 ᾿ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς
 ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,
 3 λέγων Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν ᾿μήτε τὴν θάλασσαν
 μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ
 4 θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα
 τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσαράκον-
 τα τέσσαρες χιλιάδες, ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς

υἱῶν Ἰσραήλ·

ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι, 5

ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Γαδ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες, 6

ἐκ φυλῆς Νεφθαλὶμ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Μανασσὴ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, 7

ἐκ φυλῆς Λευεὶ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ἰσσαχάρ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, 8

ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι 9
αὐτὸν οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ
λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώ-
πιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ
φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ 10
λέγοντες

Ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ

τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ.

καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι ἰστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ 11
τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεναν
ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύ-
νησαν τῷ θεῷ, λέγοντες 12

Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ

εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς

τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων [· ἀμήν].

Καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι Οὗτοι 13
οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς τίνες εἰσιν καὶ
πόθεν ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῷ Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ 14
εἶπέν μοι Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς
μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἔλε-
ν.

15 **ΚΑΝΑΝ** αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν
ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας
καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ
16 **ΘΡΟΝΟΥ** σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάουσιν ἔτι
οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ
17 **ἥΛΙΟΣ** οὐδὲ πᾶν καῦμα, ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον
τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς
ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὕδατων· καὶ ἔξαλείψει ὁ θεὸς
πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

1 Καὶ ὅταν ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο
2 **ΣΙΓΗ** ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμίωρον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ
ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἑδόθησαν
3 αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. Καὶ ἄλλος ἄγγελος
ἦλθεν καὶ ἐστάθην ἐπὶ τοῦ **ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ** ἔχων
λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ **ΘΥΜΙΑΜΑΤΑ** πολλὰ
ἵνα δώσῃ ταῖς προσερχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ
4 **ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ** τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ ἀνέ-
βη ὁ καπνὸς τῶν **ΘΥΜΙΑΜΑΤΩΝ** ταῖς προσερχαῖς τῶν
5 ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ
εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν **ΛΙΒΑΝΩΤΟΝ**, καὶ ἐρέμισεν
αὐτὸν ἐκ τοῦ πύργου τοῦ **ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ**, καὶ ἔβαλεν
εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο **ΒΡΟΝΤΑΙ** καὶ **ΦΩΝΑΙ** καὶ
6 **ἈΣΤΡΑΠΑΙ** καὶ σεισμός. Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι
οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἠτοίμασαν αὐτοὺς ἵνα
σαλπίσωσιν.

7 Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο **ΧΑΛΑΖΑ** καὶ
πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ
τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων
8 κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη. Καὶ
ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα πύρρι
καίόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ
9 τρίτον τῆς θαλάσσης αἶμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν
κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὰ

5 ἀστραπαὶ καὶ φωναί

τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν. Καὶ ὁ τρίτος ¹⁰
 ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἄστηρ
 μέγας καίόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν
 ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. καὶ τὸ ὄνομα ¹¹
 τοῦ ἀστέρος λέγεται Ὁ Ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον
 τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέ-
 θανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν. Καὶ ¹²
 ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ
 ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν
 ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ
 φάνῃ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν ¹³
 μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ Οὐαὶ οὐαὶ
 οὐαὶ τοῖς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν
 φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελ-
 λόντων σαλπίζειν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ ¹
 τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ
 κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου· καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ²
 ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς
 καμίνοϋ μεγάλης, καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ
 ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ³
 ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν
 ἐξουσίαν οἱ σκορπιοὶ τῆς γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ⁴
 ἀδικήσουσιν τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν
 οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔ-
 χουσι τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων.
 καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα ⁵
 βασανισθῶσιν μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐ-
 τῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παίσῃ ἄνθρωπον.
 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι ⁶
 τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτόν, καὶ ἐπι-
 θυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.

- 7 καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοι-
 μασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν
 ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς
 8 πρόσωπα ἀνθρώπων, καὶ εἶχαν τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν,
 9 καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, καὶ εἶχαν
 θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων
 αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων
 10 εἰς πόλεμον· καὶ ἔχουσιν οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις
 καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν
 11 ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε. ἔχουσιν ἐπ' αὐ-
 τῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ
 Ἐβραϊστὶ Ἀβαδδὼν καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει
 12 Ἀπολλύων. Ἡ Οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ
 ἔρχεται ἔτι δύο Οὐαὶ μετὰ ταῦτα.
- 13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν
 μίαν ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ
 14 ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, λέγοντα τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων
 τὴν σάλπιγγα, Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δε-
 δεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.
- 15 καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς
 τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἑνιαυτόν, ἵνα ἀπο-
 16 κτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς
 τῶν στρατευμάτων τοῦ ἱππικοῦ δις μυριάδες μυριάδων·
- 17 ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον τοὺς
 ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν,
 ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις·
 καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ
 ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς
- 18 καὶ θεῖον. ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθη-
 σαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ
 καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στο-
 19 μάτων αὐτῶν. ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι
 αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ

αὐτῶν ὅμοιαι ὄφουσιν, ἔχουσιν κεφαλάς, καὶ ἐν αὐταῖς
ἀδικοῦσιν. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπε- 20
κτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, ὅτι μετενόησαν
ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσ-
κυνήσουσιν τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἰδωλα τὰ χρυσᾶ
καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ
τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται οὔτε ἀκοΰ-
ειν οὔτε περιπατεῖν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν 21
φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμάκων· αὐτῶν οὔτε ἐκ
τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐ-
τῶν.

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν 1
καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλῃν,
καὶ ἡ ἱρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον
αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι
πυρός, καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον 2
ἡνεωγμένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν
ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται. καὶ 3
ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν
φωνάς. Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, ἤμελλον 4
γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγου-
σαν ΣΦΡΑΓΙΣΘΕ ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ
μὴ αὐτὰ γράψης. Καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ 5
τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ
τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὥμοσεν ἐν τῷ 6
ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὅς ἐκτίσεν
τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ
τὰ ἐν αὐτῇ [καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ],
ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται· ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς 7
φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν,
καὶ ἐτελέσθῃ τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν
τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. Καὶ ἡ φωνὴ 8
ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ

20 οὔτε ν. οὐδὲ

21 φαρμακίων

6,7 ἔσται, ἀλλ'...σαλπίζειν

καὶ λέγουσαν Ὑπαγε λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεωγμένον
ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θα-
9 λάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθα πρὸς τὸν
ἄγγελον λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον.
καὶ λέγει μοι Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεί-
σογ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σογ ἔσται
10 γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς
χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν
ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύν. καὶ ὅτε ἔφαγον
11 αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ λέγουσίν μοι Δεῖ
σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσιν καὶ
1 γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς. Καὶ
ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων Ἐγειρε καὶ
μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ
2 τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν
ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ μὴ αὐτὴν με-
τρῆσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν
ἀγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσεράκοντα [καὶ] δύο.
3 καὶ δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύ-
σουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, Ἐπιβεβλημέ-
4 νους¹ σάκκους. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο
λγχνίδαι [αἱ] ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἐστῶτες.
5 καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῶρ ἐκπορεύεται
ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς
αὐτῶν· καὶ εἴ τις ἑλήσῃ² αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτως
6 δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. οὗτοι ἔχουσιν τὴν ἐξουσίαν
κλείσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ἕτερος βρέχῃ τὰς ἡμέρας
τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν
γδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάζει τὴν
7 γῆν ἐν πᾶσιν πληγῇ ὅσας ἐὰν θελήσωσιν. καὶ
ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ
ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν
πόλεμον καὶ νικᾷ αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς.

καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς 8
 μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυ-
 πτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπου- 9
 σιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ
 πτώμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα
 αὐτῶν οὐκ ἀφίουνσιν τεθῆναι εἰς μνήμα. καὶ οἱ κατοι- 10
 κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραί-
 νονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο
 προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ 11
 μετὰ [τὰς] τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ
 θεοῦ εἰσῆλθεν [ἐν] αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς
 πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς
 θεωροῦντας αὐτούς· καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ 12
 οὐρανοῦ λεγούσης· ἀνάβατε ὧδε, καὶ ἀνέβησαν
 εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς
 οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο 13
 σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν,
 καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων
 χιλιάδες ἐπτά, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ
 ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ 14
 Οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ Οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται
 ταχύ.

Καὶ ὁ ἔβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένοντο 15
 φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες

Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου
 ἡμῶν καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύ-
 σει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

καὶ οἱ ἑῴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι [οἱ] ἐνώπιον τοῦ 16
 θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ
 πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, λέγοντες 17

Εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε, ὁ θεός, ὁ παντο-
 κράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφες
 τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας·

18 καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή
σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι, καὶ δοῦ-
ναι τὸν μισθὸν τοῖς δοῦλοῖς σου τοῖς προ-
φήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις
τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγά-
λοῖς, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.
19 καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ
ᾤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ
αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἄστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ
καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.

1 Καὶ σημεῖον μέγα ᾤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβε-
βλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν
αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων
2 δώδεκα, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα· καὶ κράζει ὠδίνουσα καὶ
3 βασανιζομένη τεκεῖν. καὶ ᾤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ
οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων ὁ μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς
ἐπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἐπτὰ
4 διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέ-
ρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.
καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλού-
5 σης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ
ἔτεκεν υἱόν, ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ
ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς
6 πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνή
ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμέ-
νον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ ἰδέσθωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλί-
7 ας διακοσίας ἐξήκοντα. Καὶ ἐγένετο πόλεμος
ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πο-
λεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν
8 καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὐ-
9 ρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ
μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ

Ὁ ΣΑΤΑΝᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, — ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν

10

Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγwor τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι -θανάτου· διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, [†] οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

11

12

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμίς γ' καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφεις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὅπισω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἡνοίξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.

18

Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κερμάτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα [†] βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον ² παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα

αὐτοῦ ὡς στόμα ᾠόντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων
 τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν
 3 μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην
 εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη.
 4 καὶ ἐθαυμάσθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, καὶ προσε-
 κύνησαν τῷ δράκοντι ὅτι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ,
 καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες Τίς ὅμοιος τῷ
 5 θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη
 αὐτῷ στόμα λαλοῦν μέγα καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη
 αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσεράκοντα [καὶ] δύο.
 6 καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεόν,
 βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς
 7 ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. [καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι
 πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς,] καὶ
 ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλωσ-
 8 σαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοι-
 κοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οἳ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου τοῦ ἐσφαγμέ-
 9 νοῦ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Εἴ τις ἔχει οὓς ἀκουσάτω.
 10 εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ
 τις ἐν μαχαίρῃ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀπο-
 κτανθῆναι. Ὡδέ ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν
 11 ἁγίων. Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ
 τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο ὅμοια ἁγίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς
 12 δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν
 ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ
 κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν τὸ θηρίον τὸ πρῶτον,
 13 οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ
 σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαί-
 14 νειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς
 κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα αὐτοῦ ἐδόθη αὐτῷ
 ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν
 ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὃς ἔχει τὴν πληγὴν

τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν. καὶ ἐδόθη ἡ αὐτῇ δοῦναι πνεῦμα 15
 τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρί-
 ου καὶ ποιήσῃ [ἵνα] ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν
 τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. καὶ ποιεῖ πάντας, 16
 τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ
 τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους,
 ἵνα δώσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς
 δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, [καὶ] ἵνα μή τις δύνηται 17
 ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ
 ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.
 Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν 18
 τοῦ θηρίου, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν· καὶ ὁ ἀριθμὸς
 αὐτοῦ ἑξήκοντα ἕξι.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἐστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, 1
 καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες
 ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
 γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα 2
 φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν
 καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα
 ὡς κιθαρωδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ 3
 ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώ-
 πιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς
 ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα
 τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί 4
 εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ
 εἰσιν· οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ·
 οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ
 καὶ τῷ ἀρνίῳ, καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ ἐγρέθη 5
 ψεῦδος· ἅμωμοί εἰσιν.

Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, 6
 ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους
 ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ
 λαόν, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ Φοβήθητε τὸν θεὸν καὶ δότε 7

15 †...† | ποιήσει | τὴν εἰκόνα

16 †δώσει†

17 δύναται

18 ἐστίν | ἑξακόσιοι

- αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσ-
 κυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
 8 καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. Καὶ ἄλλος
 δεύτερος [ἄγγελος] ἠκολούθησεν λέγων ἜΠΕΣΕΝ, ἔΠΕΣΕΝ
 ΒΑΒΥΛΩΝ ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς
 9 πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη. Καὶ
 ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ
 μεγάλῃ Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ,
 καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν
 10 χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίετται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ
 θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτογ ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς
 ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ
 11 ἐνώπιον ἁγγέλων ἁγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ
 καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀνα-
 βαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός,
 οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ
 12 τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὡδε ἡ
 ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ
 13 θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. Καὶ ἤκουσα φωνῆς
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης Γράψον Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ
 ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. ναί, λέγει τὸ πνεῦμα,
 ἵνα ἀναπαήσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ γὰρ ἔργα αὐ-
 τῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.
 14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέ-
 λην καθήμενον ὅμοιον γιόν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ
 15 δρέπανον ὀξύ. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ
 τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς
 νεφέλης Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι
 ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.
 16 καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης τὸ δρέπανον
 17 αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ. Καὶ
 ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ

ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. Καὶ ἄλλος 18
 ἄγγελος [ἐξῆλθεν] ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, [ὁ] ἔχων ἐξουσίαν
 ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ
 δρέπανον τὸ ὀξύ λέγων Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ
 ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι
 ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ 19
 δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἀμπελον
 τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ
 τὸν μέγαν. καὶ ἐπατῆθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, 20
 καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν
 ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ 1
 θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ
 τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ
 θεοῦ.

Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμι- 2
 γμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς
 εἰκόνης αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ
 ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας
 τοῦ θεοῦ. καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ 3
 Δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου λέγοντες

Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σοῦ, κύριε,
 ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ
 αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων· τίς οὐ 4
 μὴ φοβηθῇ, κύριε, καὶ δοξάζει τὸ ὄνομά σοῦ,
 ὅτι μόνος ὁσιός; ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἡζοῦσιν
 καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σοῦ, ὅτι τὰ δικαι-
 ὠματά σου ἐφανερώθησαν.

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς ἐκκλησίας 5
 τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐξῆλθαν οἱ ἑπτὰ ἄγγε- 6
 λοι [οἱ] ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυ-
 μένοι λίθον καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ
 στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν 7
 τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ
 θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

- 8 καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καύπνου ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ
καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελ-
θεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ
1 τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων. Καὶ ἤκουσα μεγάλης φωνῆς ἐκ
τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις Ὑπάγετε καὶ
ἐκχέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν
2 γῆν. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν
φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν καὶ
πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χά-
ραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι
3 αὐτοῦ. Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νε-
κροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν, τὰ ἐν τῇ θα-
4 λάσσῃ. Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην
αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων·
5 καὶ ἔγένετο αἷμα. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν
ὑδάτων λέγοντος Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, [ὁ] ὄσιος,
6 ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν,
7 καὶ αἷμα ἀγίοις δέδωκας πεῖν· ἅξιοί εἰσιν. Καὶ ἤ-
κουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος Ναί, κύριε, ὁ θεός,
ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις
8 σοῦ. Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους
9 ἐν πυρί, καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα·
καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν
ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν
10 δοῦναι αὐτῷ δόξαν. Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν
φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ
βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας
11 αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ
οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν,
12 καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν. Καὶ
ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν

ΜΕΓΑΝ [ΤΟΝ] ΕΥΦΡΑΤΗΝ· καὶ ἐΞΗΡΑΝΘΗ Τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἸΑΝΑΤΟΛΗΣ ἡλίου. Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ 13 ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς ΒΑΤΡΑΧΟΙ· εἰσὶν 14 γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ.— Ἴδου ἔρχομαι ὡς κλέπτης. μακάριος 15 ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.— καὶ 16 συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστί Ἀρ Μαγεδών.

Καὶ ὁ ἔβδομος ἐξέχεεν 17 τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν αέρα· — καὶ ἐξῆλθεν ΦΩΝΗ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα Γέγονεν· — καὶ ἐγένοντο Ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, 18 καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἶος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος σεισμὸς οὕτω μέγας, καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, 19 καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν· καὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ πάντα νῆσος 20 ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς 21 ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς 1 ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρίμα τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὕδατων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπορνεύσαν οἱ βασιλεῖς 2 τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς 3 ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον

κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα βλασφημίας, ἔχων κεφαλὰς
 4 ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἡ γυνὴ ἣν περιβεβλημένη
 πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἡ χρυσίῳ καὶ
 λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν
 ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς ἡ γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα
 5 τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γε-
 γραμμένον, μυστήριον, ΒΑΒΥΛΩΝ Η ΜΕΓΑΛΗ,
 Η ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ ΠΟΡΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΔΕΛΥΓΜΑ-
 6 ΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ. καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ
 τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μάρτύ-
 7 ρων Ἰησοῦ. Καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα· καὶ
 εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος Διὰ τί θαύμασας; ἔγὼ ἐρῶ σοὶ τὸ
 μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βασιλεύοντος
 αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα·
 8 τὸ θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν
 ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει· καὶ θαυμασθή-
 σονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ
 ὄνομα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου,
 βλέπόντων τὸ θηρίον ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστιν καὶ πάρεσται.
 9 Ὡδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὕρη
 εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ
 10 εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθεν,
 11 καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι, καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν
 καὶ οὐκ ἔστιν· καὶ αὐτὸς ὁ γδοός ἐστιν καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ
 12 ἐστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα
 ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσὶν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω
 ἔλαβον, ἀλλὰ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά-
 13 νουσιν μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ
 τὴν δύναμιν καὶ ἡ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδώσιν.
 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσιν, καὶ τὸ ἀρνίον
 νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ βασιλεὺς
 βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ
 15 πιστοί. Καὶ λέγει μοι Τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρις
 7 ἐγὼ σοὶ ἐρῶ 8 ὑπάγειν 10,11 μέναι. καὶ τὸ.....οὐκ ἔστιν, 13 τὴν

κάθεται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. καὶ 16
τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι
τὴν πόρνην, καὶ ἡρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ
γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατα-
καύσουσιν [ἐν] πυρί· ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας 17
αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώ-
μην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι
τελεσθήσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες 18
ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν
ΒΑΣΙΛΕΩΝ τῆς Γῆς.

Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον 1
ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἑξουσίαν
μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ 2
ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων ἜΠΕΣΕΝ, ἜΠΕΣΕΝ ΒΑ-
ΒΥΛΩΝ. Ἡ ΜΕΓΑΛΗ, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμο-
νίων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλα-
κὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου, ὅτι ἐκ [τοῦ 3
οἴνου] τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς [πέπτωκαν] πάν-
τα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ ΒΑΣΙΛΕΙΣ τῆς Γῆς μετ' αὐτῆς
ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως
τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν. Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν 4
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν ἘΞΕΛΘΑΤΕ, ὁ λαὸς μου, ἐξ
αὐτῆς, ἵνα μὴ συνκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ
ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι ἐΚΟΛΛΗΘΗΣΑΝ 5
αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν
ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ 6
αὐτὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε [τὰ] διπλᾶ κατὰ τὰ
ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ δι-
πλοῦν· ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε 7
αὐτῇ βασανισμόν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς
λέγει ὅτι ΚΑΘΗΜΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ, καὶ χήρα οὐκ εἰμί,
καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω· διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ 8
ἦΖΟΥΣΙΝ αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός,
καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς [Κύριος] ὁ θεὸς

9 ὁ κρίνας αὐτήν. καὶ ἱκλαΐσοῦσιν ἱ καὶ κόψονται ἐπ' αὐ-
 τήν ὁί βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες
 καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώ-
 10 σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ
 βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη,
 Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι ἡμῖν ὥρα ἦλθεν ✓
 11 ἡ κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ
 πένθοῦσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει
 12 οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ
 ἡμαργαριτῶν ἡ καὶ βύσσινου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ
 κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύινον καὶ πᾶν σκεῦος ἑλεφάν-
 τινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ
 13 καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμωμον
 καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ
 ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα,
 καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων.
 14 καὶ ἡ ὥρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ
 σου, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ
 15 σου, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὰ εὐρήσουσιν. οἱ ἔμποροι
 τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στή-
 σονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες
 16 καὶ πένθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη,
 ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον,
 καὶ κεχρυσωμένη [ἐν] ἡ χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργα-
 17 ρίτῃ, ὅτι ἡμῖν ὥρα ἡρῆμώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς
 κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων, καὶ ναῖται καὶ
 ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἑστήσαν
 18 καὶ ἔκραξαν βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς
 19 λέγοντες Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; καὶ ἔβαλον ἡ
 χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραξαν κλαί-
 οντες καὶ πένθοῦντες, λέγοντες Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις
 ἡ μεγάλη, ἐν ἡ ἐπλόγησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ
 πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι

10 μίαν ὥραν

12 † μαργαρίτας †

16 χρυσῷ

19 ἐπέβαλον

μὴ ὄρα ἡρμώθη. Εὐφραίνογ ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ 20
οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν
ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. Καὶ ἦρεν εἰς 21
ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλιον μέγαν, καὶ ἔβαλεν
εἰς τὴν θάλασσαν λέγων Οὔτως ὁρμήματι βληθήσεται
Βαβυλῶν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὔρεθῇ ἔτι.
καὶ φωνὴ κιθαρωδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ 22
σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης
[πάσης τέχνης] οὐ μὴ εὔρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ
μήλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνογ 23
οὐ μὴ φάνη ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ
νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι [οἱ] ἔμποροι
σου ἦσαν οἱ μεριστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρ-
μακίᾳ σογ ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα 24
προφητῶν καὶ ἁγίων εὔρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφα-
γμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολ- 1
λοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων

ἈΛΛΗΛΟΥΙΑ· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις
τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἄληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις 2
αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἣτις
ἔφθειρεν τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκη-
σεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς.
καὶ δεύτερον εἶρηκαν ἈΛΛΗΛΟΥΙΑ· καὶ ὁ καπνὸς 3
αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ 4
ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσερα
ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ
θρόνῳ λέγοντες Ἀμήν, ἈΛΛΗΛΟΥΙΑ. καὶ φωνὴ αἰγῶ 5
τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα

Αἰνεῖτε τῷ θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ,
οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.
Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν 6
ῥδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν,
«λεγόντων»

- ἈΛΛΗΛΟΓΙΑ, ὅτι ἐΒΑΣΙΛΕΥCΕΝ ΚΥΡΙΟC, ὁ θεὸς
 7 [ἡμῶν], ὁ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλ-
 λιῶμεν, καὶ ᾄδωμεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν
 ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν
 8 ἑαυτήν, καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσι-
 νον λαμπρὸν καθαρόν, τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιο-
 ματα τῶν ἁγίων ἐστίν.
 9 Καὶ λέγει μοι Γράψον Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ
 γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι Οὔτοι οἱ
 10 λόγοι ἰ ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσίν. καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν
 τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι Ὅρα
 μή· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν
 ἔχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον·
 ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστίν τὸ πνεῦμα τῆς προφητεί-
 11 ας. Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεωγμένον,
 καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν πιστὸς
 [καλούμενος] καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοκρίνῃ κρίνει καὶ
 12 πολεμεῖ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὄνομα γεγραμ-
 13 μένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος
 ἱμάτιον ῥεραντισμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνομα
 14 αὐτοῦ Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ
 οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι
 15 ῥύτιον λευκὸν καθαρόν. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ
 ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη,
 καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς
 πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ
 16 θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ
 ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον ΒΑΣΙΛΕΥC
 ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟC ΚΥΡΙΩΝ.
 17 Καὶ εἶδον ἓνα ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν
 [ἐν] φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πε-
 τομένοισι ἐν μεσουρανήματι Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ

δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων 18
καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας
ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτούς, καὶ σάρκας
πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν καὶ με-
γάλων.

Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοῦς βα- 19
σιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα
ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου
καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον 20
καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα
ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χά-
ραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι
αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς
τῆς καιομένης ἐν θείῳ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν 21
ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελ-
θούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα
ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 1
ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ
τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις 2
ὁ ἀρχαῖος, ὅς ἐστιν Διάβολος καὶ Ὁ Σατανᾶς, καὶ
ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσ- 3
σον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ
πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ
ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον.

Καὶ 4
εἶδον θρόνον, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα
ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν
μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες
οὐ προσεκυνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ
οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα
αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ χριστοῦ
χίλια ἔτη. 5 οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ
τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος 6
καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ

τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται
 ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν
 7 μετ' αὐτοῦ [τὰ] χίλια ἔτη. Καὶ ὅταν τελεσθῇ
 τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ,
 8 καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι
 γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐ-
 τοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος
 9 τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς,
 καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν
 τὴν ἡγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ^τ ἐκ τοῦ οὐρα-
 10 νοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς· καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν
 αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πύρρος καὶ ^τ θείου,
 ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθή-
 σονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
 11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον
 ἐπ' αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐφύγγεν ἡ γῆ καὶ ὁ
 12 οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς
 νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστῶτας ἐνώπιον
 τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον
 ἠνοιχθῇ, ὃ ἐστὶν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ
 τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.
 13 καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ
 θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς,
 14 καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ
 θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.
 οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερός ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός.
 15 καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμ-
 1 μένος ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Καὶ
 εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶ-
 2 τος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα
 οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱεροῦσαλὴμ
 καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ,
 ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἁγίῳ

αὐτῆς. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λε-³
 γούσης Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων,
 καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ Ἕλαοὶ ἁγτοῦ
 ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται [†],
 καὶ ἔξαλείψει πᾶν δάκρυον ἔκ τῶν ὀφθαλμῶν ⁴
 αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι· οὔτε πένθος οὔτε
 κραγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι. τὰ πρῶτα ἁπῆλ-
 θαν[†]. καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ Ἰδοὺ ⁵
 καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει [†] Γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ
 λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσιν. καὶ εἶπέν μοι Γέγο- ⁶
 ναν. ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.
 ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς
 ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσο- ⁷
 μαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι γιός. τοῖς δὲ δει- ⁸
 λοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ
 πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς
 ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ
 πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἐστὶν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ⁹
 ἑπτὰ φιάλας, τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχά-
 των, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων Δεῦρο, δείξω σοι τὴν
 νύμφην τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. καὶ ἀπῆνεγκέν με ἐν ¹⁰
 πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέν μοι
 τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱεροῦσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ¹¹
 ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἱάσπιδι
 κρυσταλλίζοντι· ἔχουσα τείχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα ¹²
 πύλῳνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῳσιν ἀγγέλους δώδεκα,
 καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα ἃ ἐστὶν τῶν δώδεκα
 φυλῶν γίων Ἰσραὴλ· ἀπὸ ἀνατολῆς πύλῳνες ¹³
 τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πύλῳνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νό-
 τοῦ πύλῳνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δycmῶν πύλῳνες
 τρεῖς· καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα, ¹⁴

καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ
 15 ἄρνιου. Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον
 χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς
 16 καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται,
 καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν
 πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ ἑσταδίων ἑξήκοντα χιλιάδων· τὸ
 μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν.
 17 καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα
 τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἐστὶν ἀγγέλου.
 18 καὶ ἡ ἐνδύμησις τοῦ τείχεος αὐτῆς ἰασπιδίος, καὶ ἡ πόλις
 19 χρυσεῖον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ· οἱ θεμέλιοι τοῦ
 τείχεος τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ
 θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰασπιδίος, ὁ δεῦτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος
 20 χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ,
 ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βή-
 ρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ
 21 ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος· καὶ οἱ δώδεκα
 πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων
 ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυ-
 22 σεῖον καθαρὸν ὡς ὕαλος διαυγής. Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν
 αὐτῇ, ὁ γὰρ κύριος, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς
 23 ἐστίν, καὶ τὸ ἄρνιον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ
 ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ, ἡ γὰρ
 δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ
 24 ἄρνιον. καὶ περιπατήσοysιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτός
 αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέροysιν τὴν δόξαν
 25 αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πύλῳνες αὐτῆς οὐ μὴ κλει-
 26 σθῶσιν ἡμέρας, νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ· καὶ οἴκοysιν
 27 τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. καὶ
 οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινὸν καὶ [ὁ] ποιῶν
 βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ
 1 βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἄρνιου. καὶ ἔδειξέν μοι ποτα-
 μὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευό-

ΜΕΝΟΝ ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν μέσῳ ²
 τῆς πλατείας αὐτῆς· καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ
 ἐκεῖθεν ζύλον ζωῆς ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ
 μῆνα ἕκαστον ἀποδιδούν τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ ³
 φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. καὶ πᾶν
 κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ
 ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ λατρεύουσιν
 αὐτῷ, καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα ⁴
 αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ νῦν οὐκ ἔσται ἔτι, ⁵
 καὶ οὐκ ἔχουσιν χρεῖαν φωτὸς λύχνου καὶ φῶς ἡλίου,
 ὅτι Κύριος ὁ θεὸς φωτίζει [ἐπ'] αὐτούς, καὶ βασι-
 λεύουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ εἶπέν μοι Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, ⁶
 καὶ ὁ κύριος, ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν,
 ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δείξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ
 δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ· μα- ⁷
 κάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου
 τούτου.

Κἀγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ⁸
 ταῦτα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι
 ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύντός μοι
 ταῦτα. καὶ λέγει μοι Ὅρα μὴ σύνδουλός σου εἼμι καὶ ⁹
 τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων
 τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνη-
 σον.

Καὶ λέγει μοι Μὴ σφραγίσῃς τοὺς ¹⁰
 λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ
 ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ¹¹
 ῥυπανθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι,
 καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.— ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, ¹²
 καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς
 τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠ, ¹³
 ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.—
 Μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ¹⁴
 ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ζύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς

- 15 πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ
 φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι
 καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.
- 16 Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι
 ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ
 τὸ γένος Δαυεὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς, ὁ πρωινός.
- 17 Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν Ἔρχου· καὶ
 ὁ ἀκούων εἰπάτω Ἔρχου· καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω, ὁ
 θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.
- 18 Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους
 τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ
 ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς
 γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις
 ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας
 ταύτης, ἀφελεῖ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου
 τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμ-
 μένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.
- 20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα Ναί· ἔρχομαι ταχύ.
 Ἀμήν· ἔρχου, κύριε Ἰησοῦ.
- 21 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ [Χριστοῦ] μετὰ τῶν
 ἁγίων.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ

ΙΑΚΩΒΟΥ

ΠΕΤΡΟΥ Α

ΠΕΤΡΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Α

ΙΩΑΝΟΥ Β

ΙΩΑΝΟΥ Γ

ΙΟΥΔΑ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ

ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΟΥ

This edition of the Greek text of the New Testament is reproduced from a larger edition published in 1881 with an accompanying volume containing an Introduction and an Appendix of Notes on Select Readings and on Orthography. The second and corrected impression of the larger edition of the text, issued in December 1881, is here followed. Additional simplicity has been gained by removing all strictly alternative marginal readings from the margin to the foot of the page, and by transferring to the end of the volume all such rejected readings as had been allowed to stand in the margin on account of some special interest, together with such other rejected readings as were noticed only in the Appendix. The subsidiary matter which already stood at the end has likewise been adapted to the requirements of a single independent volume.

The principles of criticism which have been followed in the determination of the text were set forth in detail in the Introduction, to which a full Table of Contents was prefixed. The following brief and general explanation was likewise appended to the Greek text itself. It is reprinted here in the hope that it may be useful to some readers of the text, who may not care to study in detail the discussions and statements of evidence upon which the various conclusions set forth in the Introduction are founded.

Wherever there are more readings than one, two classes of evidence are available for making the decision between them.

We may compare the probability of the readings themselves, that is, employ internal evidence; and we may compare the authority of the documents which attest them, that is, employ external or documentary evidence.

Internal evidence is itself of two kinds, the consideration of what an author is likely to have written, and the consideration of what a copyist is likely to have made him seem to have written. The former kind, resting on 'intrinsic' probability, valuable as it sometimes is, has little force in the innumerable variations in which each of the rival readings is unobjectionable, so that either of them would be reasonably approved in the absence of the other. The latter kind, resting on 'transcriptional' probability, is not less valuable; but it is subject to analogous uncertainty, because in a vast number of cases each reading can be explained as a corruption of the other by reference to some tendency of scribes which is known to be often productive of textual change, and the tendency which actually operated in producing change in any particular case need not be the tendency which is most obvious to modern eyes. A few hours spent in studying a series of the countless corrections which no one would think of accepting will shew the variety of instinct to be found among scribes, the frequent disagreement between their instincts and our own, and, above all, the conflicting effects of different instincts in the same passage. Moreover, though normally a scribe's correction, or, more properly, corruption, should exhibit at once plausibility and latent inferiority, that is, should be condemned by transcriptional and by intrinsic evidence alike, the imperfection of our knowledge more commonly leaves unreconciled the apparent conflict of the two kinds of probability, arising out of the consideration that no scribe would consciously introduce a worse reading instead of a better. Lastly, all decisions made solely or chiefly on the ground of internal evidence are subject to the chances of mistake inseparable from single and isolated judgements: they lack the security given by comparison and mutual correction. Hence it is dangerous to fix

the mind in the first instance on any kind of internal probability: the bias thus inevitably acquired can hardly fail to mislead where the authority of documents is not obviously clear and decisive at once. The uses of internal evidence are subordinate and accessory: if taken as the primary guide, it cannot but lead to extensive error.

Documentary evidence in its simplest form consists in the relative authority of individual documents; that is, in the relative antecedent probability that a reading attested by them is the true reading. This is what is meant when it is said in popular language that 'good MSS' should be trusted. A presumption of relatively high authority is conferred by priority of date; a presumption verified on the average by experience, but still no more than a presumption, because the exemplar from which a MS was copied may have been either only a little older than itself or of any earlier date, and because corruption may be rapid in one line of transmission, slow in another. The only adequate criterion of authority for an individual document, apart from its affinity to other documents, is the character of its text, as ascertained by the fullest possible comparison of its different readings; the variations in which internal evidence is of such exceptional clearness as to be provisionally decisive being taken as tests of the general characteristics of the text throughout, and thus shewing how far it is likely to have preserved genuine readings in the more numerous variations in which internal evidence is more or less ambiguous. Criticism resting on this basis, the basis of 'internal evidence of documents' as distinguished from the preceding 'internal evidence of readings', involves not a single but a threefold process; tentative examination of readings, examination of the texts of documents by means of the materials thus collected, and final decision upon readings. It thus makes all variations contribute to the interpretation of each. Its principle may be expressed in the single proposition, *Knowledge of documents should precede final judgement upon readings.*

The use of 'internal evidence of documents' in the New Testament is however impeded by various exceptions to the homogeneousness of texts, especially by the difficulty of applying it to a plurality of documents in places where the better documents are ranged on different sides, and by the fusion of two or more independent texts in one. This fusion or mixture would arise in several different ways. Sometimes two exemplars would be used together in transcription: sometimes a scribe would consciously or unconsciously intermingle reminiscences of another MS with the text which he was copying: sometimes variant readings noted in the margin of the exemplar, or inserted as corrections of it, would be substituted for the corresponding readings of the exemplar itself. Now, since almost every important document combines readings from more than one ancient source, the nature and therefore ultimately the value of its testimony in any particular case must vary accordingly; and there is no possibility of discriminating the readings derived from the several sources except by observing what the other documents are with which in each case it is associated. When therefore each document is treated as a constant unit of authority, so that the attestation of each reading becomes merely the sum of such units, there is no way of arriving at a decision except by resolving the comparison of total authority for two readings into a simple arithmetical balance; and this arithmetical proceeding must be hopelessly vitiated by the impossibility of assigning to each document a numerical value proportional to its ascertained excellence, as well as by the fragmentary nature of many documents, and the large element of consequent fortuitousness in the amount of extant attestation for this or that reading. A more or less distinct sense of these difficulties has doubtless had a considerable influence in encouraging a dangerous reliance on the direct use of 'internal evidence of readings' in the New Testament. But unfortunately this is an expedient which succeeds only in disguising the uncertainty, not in removing it.

There is but one way through the chaos of complex attesta-

tion; and that is by tracing it back to its several causes, in other words, by enquiring what antecedent circumstances of transmission will account for such combinations of agreements and differences between the several documents as we find actually existing. *All trustworthy restoration of corrupted texts is founded on the study of their history, that is, of the relations of descent or affinity which connect the several documents.* The importance of genealogy in textual criticism is at once shown by the considerations that no multiplication of copies, or of copies of copies, can give their joint testimony any higher authority than that of the single document from which they sprang, and that one early document may have left a single descendant, another a hundred or a thousand. Since then identical numerical relations among existing documents are compatible with the utmost dissimilarity in the numerical relations among their ancestors, and *vice versa*, no available presumptions whatever as to text can be obtained from number alone, that is, from number not as yet interpreted by descent.

When, as often happens, the extant copies of an ancient work can be distributed into definite families having each a single common ancestor, the task of tracing textual genealogy is comparatively easy. In the New Testament the problem is one of much complexity, not only from the amount and variety of evidence, but from the early and frequent confluence of different lines of descent by mixture. Instances of immediate derivation of one extant document from another are extremely rare. But the combined evidence of agreements and discrepancies clearly discloses the existence of many sets of extant documents, deriving a greater or less part of their text ultimately from single lost documents, or from single lines of transmission consisting of successions of lost documents. The relation of the whole mass of documents containing a book to the single autograph is in fact repeated on a smaller scale by each subordinate set of documents for a large body of their readings; and it is impossible to have any true conception of the origin of

the present distribution of readings till it is clearly understood that fundamentally all textual transmission takes the form of a genealogical tree, diverging into smaller and smaller branches, of which the extant documents are casual and scattered fragments or joints. This fundamental type of transmission is indeed greatly obscured in the New Testament by the coalescence of different branches of the tree through textual mixture, and the consequent rarity of pure representatives of the earlier and wholly divergent branches. But this seeming confusion is comparatively seldom productive of real and permanent difficulty in determining what lines of transmission did or did not contain a given reading in ancient times.

The use of genealogical evidence, like the use of 'internal evidence of documents', brings to the elucidation of each single place a knowledge gained by the examination of many, and thus involves three successive processes. In this instance they are, first, the analysis and comparison of the documentary evidence for a succession of individual variations; next, the investigation of the genealogical relations between the documents, and therefore between their ancestors, by means of the materials thus obtained; and thirdly, the application of these genealogical relations to the interpretation of the documentary evidence for each individual variation. The results of the interpretation of documentary evidence thus and thus alone made possible are various. In the first place, it winnows away a multitude of readings which genealogical relations prove to be of late origin, and which therefore cannot have been derived by transmission from the autograph. Further, as regards all other readings, it so presents and limits the possible genealogical antecedents of the existing combinations of documentary evidence as to supply presumptions in favour of one reading against another, varying from what amounts under favourable circumstances to practically absolute certainty down to complete equipoise. On the other hand the inequalities and occasional ambiguities in the evidence for the genealogical relations frequently leave room for

more than one interpretation. In what manner the genealogical principle can be applied to these more difficult cases will appear presently.

The documentary evidence for the text of the New Testament consists of Greek MSS dating from the fourth to the sixteenth century, most of the earlier being in a fragmentary state; of ancient Versions in different languages; and of quotations found in the extant remains of the Fathers, written in Greek, in Latin, and to a small extent in Syriac. In order to understand fully the history of the text, documents of all kinds and ages have to be taken into account; though, as soon as the history is known, a vast numerical majority of documents must be treated as of no primary authority in ordinary variations. Since even the two earliest Greek MSS do not carry us back further than to the middle of the fourth century, the fixing of historical landmarks is chiefly dependent on the evidence of patristic quotations, which are for the most part definitely chronological, and also of the versions, three or four of which can hardly have been later than the second century. Each kind of evidence has its own imperfections. Quotations are often made from memory, and therefore liable to be loose and confused: different forms of text are used at different times by the same writer: and another kind of uncertainty is introduced by the diversity of text often exhibited by the MSS of patristic writings in quotations, which betrays the liability to corruption from the influence of late current texts of the New Testament, and by the uncritical handling from which the text of most Fathers still suffers. Versions are affected by the genius and grammatical peculiarities of their language, and in other respects are not equally or uniformly literal; while some have as yet been insufficiently edited. But all these drawbacks, however they introduce ambiguity into the evidence for single passages, do not materially impede the arrival at secure conclusions about the history of the text at large.

Comparison with patristic quotations discloses at once the striking fact that all the more considerable variations of reading must have arisen before the latter half of the fourth century. Variations of later origin are for the most part of little moment, and the changes which took place after that period were mainly changes in the distribution of readings already existing. A text virtually identical with the prevalent Greek text of the Middle Ages was used by Chrysostom and other Antiochian Fathers in the latter part of the fourth century, and thus must have been represented by MSS as old as any MS now surviving. This Antiochian or 'Syrian' text can frequently be recognised as standing out in opposition to the text or texts of most of the definitely ancient documents.

Another great landmark is furnished by the writings of Origen, which carry us to the middle of the third century, and even earlier. They establish the prior existence of at least three types of text, which can be identified through numerous readings distinctively attested by characteristic groups of extant documents. The most clearly marked of these is one that has long been conventionally known as 'Western'. Another, less prominent as being less consistently represented by any single ancient document, may be called 'Alexandrian'. The third holds a middle or neutral position, sometimes simply opposed to Western or to Alexandrian readings, occasionally opposed to Western and to Alexandrian readings alike. On the other hand Origen's writings contain no certain traces of distinctively Syrian readings.

The priority of two at least of the three texts just noticed to the Syrian text is further brought to light by the existence of a certain number of distinctively Syrian readings which prove on close examination to be due to a combination of the Western with the neutral readings. Moreover the use of Western and of neutral readings thus presupposed renders it morally certain that other readings from the same sources were adopted as they stood, sometimes from a Western, sometimes from a neutral

text; and the supposition is fully confirmed by an analysis of the distribution of documentary attestation. A similar analysis in other cases shews that Alexandrian readings also were sometimes adopted by the authors of the Syrian text. To the two processes of combination and direct selective adoption must be added a third, selective adoption with modifications. In fact the Syrian text has all the marks of having been carefully constructed out of materials which are accessible to us on other authority, and apparently out of these alone. All the readings which have an exclusively Syrian attestation can be easily accounted for as parts of an editorial revision; and none of them have the stamp of genuineness to attest the use of extraneous and purer sources.

Leaving then the Syrian text, we have to consider the relations between its predecessors. The rapid and wide propagation of the Western text is the most striking phenomenon of textual history in the three centuries following the death of the Apostles. The first clear evidence (Marcion, Justin) shews us a text containing definitely Western readings before the middle of the second century; and a similar text is predominant, to say the least, in the ample citations made towards the end of the century. Nay, the text used by all the Ante-Nicene Greek writers not connected with Alexandria, who have left considerable remains (Irenæus, Hippolytus, Methodius), is substantially Western. Even in the two chief Alexandrians, Clement and Origen, especially in some of Origen's writings, Western quotations hold a conspicuous place, while in Eusebius they are on the whole predominant. After Eusebius they make no show in Greek theology, except so far as they were adopted into eclectic texts: a few writers offer rare traces of the expiring tradition, but nothing more. The Old Latin version in both its earlier forms was Western from the first. The Old Syriac, so far as can be judged from a single imperfect MS of the Gospels, was at least predominantly Western too. But indeed the Western influence to a certain extent affected every ancient version sooner

or later: in those of Upper Egypt, Ethiopia, and Armenia it is often peculiarly well marked.

When Western readings generally are confronted with their ancient rivals in order to obtain a broad view of the relations between the texts, it would be difficult for any textual critic to doubt that the Western not merely is the less pure text, but also owes most of its differences to a perilous confusion between transcription and reproduction, and even between the preservation of a record and its supposed improvement. Its chief and constant characteristic is a love of paraphrase, not generically different from the tendency to verbal modification exhibited by many scribes, but rather an extreme form of it. Words and even clauses are changed, omitted, and inserted with surprising freedom, wherever it seemed that the meaning could be brought out with greater force and definiteness. Another common and dangerous type of licence which is seen here in full force is the assimilation of clauses or sentences at once like and unlike, and especially the obliteration of the characteristic statements of the several Gospels in parallel passages through the natural impulse to harmonise and to complete. More peculiar to the Western text is the readiness to adopt alterations or additions from sources extraneous to the books which ultimately became canonical. These various tendencies must have been in action for some time. The Western text is not to be thought of as a single recension, complete from the first. However its parent copy or copies may have differed from the originals, there must have been no little subsequent and progressive change.

Meanwhile the Western licence did not prevail everywhere, and MSS unaffected by its results were still copied. The perpetuation of the purer text may in great measure be laid to the credit of the watchful scholars of Alexandria: its best representatives among the versions are the Egyptian, and especially that of Lower Egypt; and the quotations which follow it are most abundant in Clement, Origen, (Dionysius, Peter,) Didymus, and the younger Cyril, all Alexandrians. On the other

hand there are many textual facts which it would be difficult to reconcile with an exclusive limitation of the Non-Western text to Alexandria in early times; and, as might have been anticipated, there is sufficient evidence that here and there elsewhere it held its ground with more or less success against the triumphant popularity of Western readings. But further, as was indirectly noticed above, a group of extant documents bears witness to the early existence of independent corruptions, apparently Alexandrian in origin. They are in all respects much less important, as well as less numerous, than the Western readings, and betray no inclination to introduce extraneous matter, or to have recourse to the bolder forms of change. They often shew care and skill, more especially in the use of language, and sometimes present a deceptive appearance of originality.

The unfortunate loss of nearly all the Christian literature of the second half of the third century makes a partial chasm in textual history; but it is evident that increasing intercourse between churches led to much mixture of texts in that interval of comparative peace. Apart from miscellaneous and accidental mixture, it is probable that more than one eclectic text was deliberately formed. One such at all events, to which reference has been already made, must belong either to this time or to the years which follow. The Syrian text has all the appearance of being a careful attempt to supersede the chaos of rival texts by a judicious selection from them all. It would be doing violence alike to all that is known of ancient criticism and to the evidence supplied by a comparison of the results with the antecedent materials to imagine that the Syrian revisers would have any trustworthy means of learning which of the various texts, MSS, or readings had the best pedigree. They could only be guided by 'intrinsic' probabilities of a vague kind, and were not in a position to distinguish between the purity of a text and its present acceptability or usefulness. They evidently wished their text to be, as far as possible, easy, smooth, and complete; and for this purpose borrowed freely from all quarters, and as freely

used the file to remove surviving asperities.

In the fourth century mixture prevailed almost everywhere: nearly all its texts, so far as they can be seen through the quotations of theologians, are more or less chaotic. In the early years the persecution under Diocletian and his colleagues, and then the reaction under Constantine, must have affected the text not less powerfully than the Canon of the New Testament. The long and serious effort to annihilate the Scriptures could not be otherwise than unequally successful in different places, and thus the texts current in certain districts would obtain rapid extension in the next generation. Moreover various tendencies of that century of rapid innovation were unfavourable to the preservation of local peculiarities. It is therefore no wonder that the ancient types of text are seldom to be discerned except in fragments intermingled with other texts. Meanwhile the Syrian text grew in influence. For some centuries after the fourth there was in the East a joint currency of the Syrian and other texts, nearly all mixed; but at last the Syrian text almost wholly displaced the rest. The causes of this supremacy are not far to seek. Western Christendom became exclusively Latin, as well as estranged from Eastern Christendom: with few exceptions the use and knowledge of the Greek language died out in the West. The ravages of the barbarians and Mahometans destroyed the MSS of vast regions, and narrowly limited the area within which transcription was carried on. On the other hand Greek Christendom became centralised, with Constantinople for its centre. Now Antioch is the true ecclesiastical parent of Constantinople; so that naturally the Antiochian text of the fourth century would first acquire traditional if not formal authority at Constantinople, and then become in practice the standard New Testament of the Greek East. To carry the history one step further, the printed 'Received Text' of the sixteenth century, with the exception of scattered readings commended in most cases by Latin authority to Erasmus or his successors, is a reproduction of the Syrian text

in this its mediæval form.

Such being in brief the history of the text, the first endeavour of the critic must evidently be to penetrate beyond the time of mixture, and ascertain as far as possible what readings were to be found in the several lines of tradition while they still preserved their distinctive characters. For this purpose it is necessary to ascertain how far the texts of the several existing documents correspond with the principal ancient texts. No satisfactory result was attainable so long as even our oldest documents were assumed to be constant and faithful representatives of ancient texts or 'recensions'. Yet they will yield up indirectly to careful criticism the evidence which is vainly sought from them by direct inspection. A double process is necessary; first to discover the outlines of the history, as it has just been sketched, from the sum total of evidence of all dates and all kinds, and then to apply the standard so obtained to determine the origin and character of each principal document by means of the numerous variations in which the grouping of documents is tolerably free from obscurity. A document may have transmitted one ancient type of text in approximate purity; or it may be directly or indirectly derived by mixture from originals of different defined types; or it may have arisen from a more comprehensive mixture. What has to be noted is, first, the presence or absence of distinctively Syrian or distinctively Pre-Syrian readings; and secondly, among Pre-Syrian readings, the presence or absence of distinctively Western, or distinctively Alexandrian, or distinctively neutral readings.

When the texts of existing documents are tested in this manner, it becomes evident that they are almost all in some sense mixed. One Greek MS in most chapters of the Gospels and Acts (D), two in St Paul's Epistles (D₂G₃), one in the Epistle to the Hebrews (D₂) have approximately Western texts. Of the two oldest MSS, **Σ** is Pre-Syrian and largely neutral, but with considerable Western and Alexandrian elements, B is Pre-Syrian and almost wholly neutral, but with a limited Western

element in the Pauline Epistles. All other Greek MSS contain a greater or less Syrian element, and their Pre-Syrian elements almost always exhibit readings of all three Pre-Syrian types, though in different proportions. Nor is the general proportion of mixture by any means uniform throughout each document: thus the Syrian element of A is very large in the Gospels, much smaller in the other books, the transcription having probably been made from different smaller exemplars in different parts of the New Testament. The Western character of the Old Latin version in its earlier forms and apparently of the Old Syriac has been already noticed. The other early versions, the Memphitic and Thebaic, both Egyptian, are apparently altogether Pre-Syrian: they certainly are for the most part sometimes neutral, sometimes Alexandrian, though not without a Western element, which in the Thebaic is considerable. A revision of the Old Syriac version appears to have taken place early in the fourth century, or sooner; and doubtless in some connexion with the Syrian revision of the Greek text, the readings being to a very great extent coincident. All subsequent versions and revisions of versions are much affected by Syrian influence, more especially the Gothic and the 'Italian' Latin: but the Pre-Syrian elements of the Ethiopic, the Armenian, and the Jerusalem Syriac are large and important.

The textual elements of each principal document having been thus ascertained, it now becomes possible to determine the genealogy of a much larger number of individual readings than before in relation to the several ancient texts. The process can hardly be reduced to rule; but after a while the contrasted groupings of attestation become for the most part easy to interpret with patience and care. When once the ancient distribution of a reading has thus been ascertained, the characteristics of the several ancient texts furnish presumptions of the highest value as to its genuineness or spuriousness.

A reading marked as Syrian or Post-Syrian by the range of the documents which attest it may be safely rejected at once. If

it has but one rival, that rival reading will be sustained by the united authority of all Pre-Syrian texts, Western, Alexandrian, and neutral alike. If there are two or more rival readings, this circumstance leaves untouched the antecedent improbability of all distinctively Syrian readings as deduced from the historical relations of the Syrian text as a whole to other texts. On the other hand it is a less simple matter to determine the antecedent probability or improbability of readings ascertained to be evidently or probably Pre-Syrian. A more precise definition of origin has in all cases to be sought, since the most important divergences of text took place in Pre-Syrian times.

Here the Syrian text comes in again from another point of view, as disguising the relative attestation of two or more Pre-Syrian readings. In the numberless cases in which the Syrian revisers adopted unchanged one or other of the earlier readings a necessary result was the doubling, so to speak, of the attestation of that reading: it cannot but have the combined support of all the extant documents which in these variations have a Syrian origin and of all the extant documents which in these variations have a Pre-Syrian origin of a particular type. It will thus present the appearance of being much more fully attested than its rival, though in reality a large part of its attestation is merely equivalent to the single Syrian text. The importance of this consideration is especially exemplified by the numerous Western readings which owe a deceptive amplitude of apparent authority to the accident that they found favour with the Syrian revisers when numerous other readings of identical origin and not inferior character were refused.

Allowance being made for this possible cause of erroneous estimation of evidence, a large proportion of Pre-Syrian readings can be confidently referred to one or other of the chief Pre-Syrian lines of attestation. When these lines of attestation are compared with each other as wholes by examination of the internal evidence for and against the whole body of their respective readings, it becomes manifest that as wholes the Western

and Alexandrian texts are aberrant texts. Where there are but two readings, the Non-Western approves itself to be more original than the Western, the Non-Alexandrian than the Alexandrian: where there are three readings, the neutral reading, if supported by such documents as stand most frequently on both the Non-Western and the Non-Alexandrian sides in the preceding cases, approves itself more original than either the Western or the Alexandrian.

There are some scattered Western and Alexandrian readings which in the present state of knowledge it would be imprudent to reject altogether. Nay, there are a few places in the Gospels, marked in this edition with a special notation, in which we believe that the Western text represents faithfully the autographs in its omission of matter contained in all Non-Western documents. In these last exceptional cases, when they are considered together, internal evidence is peculiarly strong: and moreover, in the absence of special grounds to the contrary, erroneous insertion of matter is always antecedently more probable than its erroneous omission, owing to the constant tendency of scribes towards completeness of text and their equally constant unwillingness to let go anything which they have received. On the other hand the textual integrity of the Western text cannot rightly be upheld in the numerous places in which it has preserved interesting matter omitted in the other Pre-Syrian texts, yet manifestly not due to the inventiveness of scribes, much less to any of the ordinary incidents of transcription. All these places, it should be observed, occur in the historical books, and perhaps in the Gospels only. The paradox disappears when it is remembered that the causes of various readings originating in very early times need not all lie within the text itself. When the Western text was growing up, oral traditions and written memorials of the apostolic age were still current, doubtless mixed in character; while the reverence paid to the writings which ultimately formed the Canon of the New Testament had not yet assumed a character that would forbid

what might well seem their temperate enrichment from other memories or records. A few of the more important of these peculiar interpolations from extraneous sources are inserted in the text of the Gospels, or appended to them, with a special notation; and it has likewise been thought worth while to print many of the rest in the margin within distinctive marks, along with some other interesting Western readings. But the accessory recognition of these classes of readings, in association with the books of the New Testament, not as originally forming part of their true text, does not affect the primary conclusion derived from genealogical evidence with reference to the chief ancient texts, that readings found either in the Western alone or of the Pre-Syrian texts or in the Alexandrian alone or of the Pre-Syrian texts must lie under a strong presumption of having been introduced by scribes.

Numerous variations remain in which the distribution of documentary evidence may be reasonably interpreted in more ways than one, so that a reference of the several readings to this or that principal ancient text is open to doubt; or in which there is little or no reason to suppose that the divergence of reading has any connexion with the divergence of the principal ancient texts. Here too however the genealogical principle can be applied by an extension of 'internal evidence of documents' to the lost ancestors of groups of documents. The general internal character of distinctively Western and of distinctively Alexandrian readings was ascertained in precisely the same manner as the general internal character of any single document is ascertained, namely by consecutive examination of the whole body of readings; and the power thus given of employing easy variations as a key to difficult variations is of universal range, the same mode of testing general internal character being applicable to the whole body of readings of any other group of documents which frequently stands out in opposition to other documents. In every place in which two or more documents

have the same reading, unless the reading is such as can naturally be accounted for by accidental coincidence, they must by the nature of the case have had a single common ancestor, whether it be the autograph or some later MS. If the same group of documents is found standing by itself in a considerable series of readings, sufficient material is provided for generalisations as to the common ancestor in all these places, which ancestor is virtually a series of fragments of a lost MS. This 'internal evidence of groups', by rendering it possible to estimate as wholes the documentary arrays by which rival readings are attested, independently of any estimates that may be formed of the character of their constituent members individually, escapes the difficulties caused by mixture which beset every attempt to treat individual documents of the New Testament as so many 'authorities' of constant value.

The number of groups that deserve serious attention is soon found to be comparatively small. Neither Greek MSS containing a large amount of distinctively Pre-Syrian text nor early Versions nor early Fathers are numerous, and to a great extent they are fragmentary or discontinuous; and combinations into which none of them enter may evidently in most cases be safely neglected. It is likewise soon found that various groups practically identical are somewhat variable in their limits through the defection of one or another of the documents which are habitually their members. This is the natural result of the casual eclecticism of miscellaneous mixture, which tends to disguise the simplicity of the primitive relations of text under a superficial complexity of existing attestation. Before investigation has proceeded far, it becomes manifest that the groups which can by any possibility carry authority in doubtful variations are sure to contain one or more of a very small number of primary Greek MSS. In strictness the earlier Versions and Fathers should be included in the list of primary documents, and the process would certainly be incomplete if no account were ultimately taken of readings attested by them without the support of any primary

Greek MS ; but nothing is lost and much simplicity is gained by treating them in the first instance as accessory to Greek MSS.

The next step is to determine how far there is a common element in all or most of those groups which shew the best character when tried by 'internal evidence of groups'. Here two remarkable facts come out successively with especial clearness, the constant superiority of groups containing both B and $\aleph$ to groups containing neither, wherever internal evidence is tolerably unambiguous, and the general but by no means universal superiority of groups containing B to opposed groups containing $\aleph$. These facts exactly correspond the one with the immunity of both MSS from Syrian readings, and the other with the almost complete immunity of B from the mixture with the chief aberrant Pre-Syrian texts which has largely affected $\aleph$; while they are elicited from a different kind of evidence. They are moreover independent of the size of the groups. Thus the cases in which $\aleph$ B have no support from other Greek MSS, or no documentary support at all, are connected by every gradation with the cases in which they stand at the head of a considerable group. If B and $\aleph$ were for a great part of their text derived from a proximate common original, that common original, whatever might have been its own date, must have had a very ancient and a very pure text. There is however no tangible evidence for this supposition; while various considerations drawn from careful comparison of the accessory attestation of readings supported by $\aleph$ B together, by B against $\aleph$, and by $\aleph$ against B respectively, render it morally certain that the ancestries of B and of $\aleph$ diverged from a point near the autographs, and never came into contact subsequently; so that the coincidence of $\aleph$ B marks those portions of text in which two primitive and entirely separate lines of transmission had not come to differ from each other through independent corruption in the one or the other. Accordingly, with certain limited classes of exceptions, the readings of $\aleph$ B combined may safely be accepted as genuine in the absence of specially strong internal evidence to the contrary, and

can never be safely rejected altogether.

Next come the numerous variations in which **Σ** and B stand on different sides. Here an important lesson is learned by examining in the same consecutive manner as before the readings of every combination of each of these MSS with one other primary MS. Every such binary combination containing B (as in the Gospels BL, BC, BT, &c.) is found to have a large proportion of readings which on the closest scrutiny have the ring of genuineness, and hardly any that look suspicious after full consideration: in fact, the character of such groups is scarcely to be distinguished from that of **ΣB**. On the other hand every combination of **Σ** with another primary MS presents for the most part readings which cannot be finally approved, along with, it may be, a few which deserve more consideration. All other MSS stand the trial with even less success than **Σ**.

Analogous though not identical results are obtained by testing the groups formed by **Σ** or B with only secondary support, that is, associated only with inferior Greek MSS, or with Versions, or with Fathers, or with two or three of these classes of documents. The same high standard of excellence as before is reached where groups of this kind containing B shew variety in the accessory evidence: where B is supported by a single version only, the character varies with the version associated. Even when B stands quite alone, its readings must never be lightly rejected, though here full account has to be taken of the chances of clerical error, and of such proclivities as can be detected in the scribe of B, chiefly a tendency to slight and inartificial assimilation between neighbouring passages: the fondness for omissions which has sometimes been attributed to him is imaginary, except perhaps as regards single petty words. On the other hand the readings in which **Σ** stands alone bear almost always the marks of either carelessness or boldness; and except in a few readings, some of them important, the general character of all the various groups containing **Σ** with such accessory attestation as is described above is more or less suspicious.

Many of the readings of such groups are, it can hardly be doubted, Western, and many others Alexandrian. Still more unfavourable results are obtained by a similar testing of other single MSS.

These general results are such as might naturally be anticipated from the relations of **N** and **B** to other documents and to each other. It was to be expected that the text of the extremely ancient common source of **B** and **N**, which is shown by the concordant readings of **NB** to have been of singular purity, should as a rule be preserved in one or other of the two MSS where they differ; and further that **B** should usually, though not always, be its faithful representative. The wrong readings of **B**, with whatever amount of accessory attestation, being for the most part due only to sporadic corruption, it would naturally preserve a much larger amount of the common ancestral text than a MS so largely affected by Western and Alexandrian influences as **N**; and, as regards readings in which each of them stands alone, the different types of transcription characteristic of their respective scribes would naturally have similar consequences.

Although however a text formed by taking **B** as the sole authority, except where it contains self-betraying errors, would be incomparably nearer the true text of the autographs than a text formed in like manner from any other single document, it would certainly include many wrong readings; and the only safe criticism is that which throughout takes account of all existing evidence. The places in which the true reading appears to have been lost in both **B** and **N** are extremely few; but certain or possible exceptions to the usual superiority of **B** to **N** are many; and thus the various presumptions afforded by the internal character of various groups of documents are invaluable, while 'internal evidence of readings' is often a helpful instrument of verification in the last decision, removing many uncertainties which must otherwise have continued unresolved, and again occasionally suggesting uncertainties which claim recognition.

Such also, wherever the ancient texts are difficult to identify, are virtually the resources on which criticism depends in those parts of the Epistles which have perished in B, namely in the latter part (ix 14—end) of the Epistle to the Hebrews, in the Pastoral Epistles, and in the Epistle to Philemon. In the Apocalypse the authority of single documents is merged still more in that of grouped documents and in internal evidence; and the leading ancient texts are at least more obscure than elsewhere. Whether B ever contained the Apocalypse or not, it is now defective from Hebrews ix 14 onward. The loss is the greater because in the Apocalypse **N** has a text conspicuously inferior to its text of the other books, partly inherited from earlier more or less corrupted texts, partly due to increased licence of transcription; and, though A, more especially when it is supported by C, here proves itself entitled to considerable authority, it does but imperfectly supply the deficiency, and moreover the want of early and good versions other than the Latin is sensibly felt. Yet even here the number of variations in which it is difficult to come to a trustworthy conclusion is much smaller than might have been anticipated.

The sketch contained in the preceding pages may suffice to indicate the principal lines of criticism which have been followed in this edition. The aim of sound textual criticism must always be to take account of every class of textual facts, and to assign to the evidence supplied by each class its proper use and rank. When once it is clearly understood that, by the very nature of textual transmission, all existing documents are more or less closely related to each other, and that these relations of descent and affinity have been the determining causes of nearly all their readings, the historical investigation of general and partial genealogy becomes the necessary starting-point of criticism. Genealogical results, taken in combination with the internal character of the chief ancient texts or of the texts of extant documentary groups, supply the presumptions, stronger or weaker

as the case may be, which constitute the primary and often the virtually decisive evidence for one reading as against another. Before however the decision as to any variation is finally made, it is always prudent, and often necessary, to take into consideration the internal evidence specially affecting it, both intrinsic and transcriptional. If it points to a result different from that which the documentary evidence suggested, a second and closer inspection will usually detect some hitherto overlooked characteristic of the best attested reading which might naturally lead to its alteration; while sometimes on the other hand reexamination brings to light an ambiguity in the attestation. No definite rule can be given in the comparatively few cases in which the apparent conflict remains, more especially where the documentary evidence is scanty on one side or obscure. The ultimate determination must evidently be here left to personal judgement on a comprehensive review of the whole evidence. But in a text so richly attested as that of the New Testament it is dangerous to reject a reading clearly commended by documentary evidence genealogically interpreted, though it is by no means always safe to reject the rival reading. Here, as in the many variations in which documentary and internal evidence are both indecisive, it is manifestly right to abstain from placing before the reader an appearance of greater certainty than really exists, and therefore to print alternative readings, so as to mark the places where an absolute decision would at present be arbitrary, and also to mark the limits within which the uncertainty is confined.

The office of criticism thus far has been to discriminate between existing various readings, adopting one and discarding another. But it is at least theoretically possible that the originality of the text thus attained is relative only, and that all existing documents are affected by errors introduced in the early stages of transmission. Here there is no possible ultimate criterion except internal evidence: but the history of the text of the New Testament shews the meeting-point of the extant lines

of transmission to have been so near the autographs that complete freedom from primitive corruption would not be antecedently improbable. As far as we are able to judge, the purity of the best transmitted text does in all essential respects receive satisfactory confirmation from internal evidence. We have never observed the slightest trace of undetected interpolations or corruptions of any moment, and entirely disbelieve their existence. There are however some passages which one or both of us suspect to contain a primitive error of no great importance, and which are accordingly indicated as open to question, all suggestions for their correction being reserved for the Appendix.

This brief account of the text of the New Testament would be incomplete without a word of caution against a natural misunderstanding. Since textual criticism has various readings for its subject, and the discrimination of genuine readings from corruptions for its aim, discussions on textual criticism almost inevitably obscure the simple fact that variations are but secondary incidents of a fundamentally single and identical text. In the New Testament in particular it is difficult to escape an exaggerated impression as to the proportion which the words subject to variation bear to the whole text, and also, in most cases, as to their intrinsic importance. It is not superfluous therefore to state explicitly that the great bulk of the words of the New Testament stand out above all discriminative processes of criticism, because they are free from variation, and need only to be transcribed. Much too of the variation which it is necessary to record has only an antiquarian interest, except in so far as it supplies evidence as to the history of textual transmission, or as to the characteristics of some document or group of documents. The whole area of variation between readings that have ever been admitted, or are likely to be ever admitted, into any printed texts is comparatively small; and a large part of it is due merely to differences between the early uncritical editions

and the texts formed within the last half-century with the help of the priceless documentary evidence brought to light in recent times. A small fraction of the gross residue of disputed words alone remains after the application of the improved methods of criticism won from the experience of nearly two centuries of investigation and discussion. If comparative trivialities, such as changes of order, the insertion or omission of the article with proper names, and the like, are set aside, the words in our opinion still subject to doubt can hardly amount to more than a thousandth part of the whole New Testament.

Nor must it be forgotten how strong an assurance of incorruptness in the unvarying parts of the text of the New Testament is supplied indirectly by many of the variations which do exist, inasmuch as they carry us back by the convergence of independent lines of transmission to a concord of testimonies from the highest antiquity; or again what unusually ample resources of evidence the New Testament possesses for the reduction of the area of textual uncertainty to a minimum. The apparent ease and simplicity with which many ancient texts are edited might be thought, on a hasty view, to imply that the New Testament cannot be restored with equal security. But this ease and simplicity is in fact the mark of evidence too scanty to be tested; whereas in the variety and fullness of the evidence on which it rests the text of the New Testament stands absolutely and unapproachably alone among ancient prose writings. Doubtful points are out of sight even in critical editions of classical authors merely because in ordinary literature it is seldom worth while to trouble the clearness of a page. The one disadvantage on the side of the New Testament, the comparatively early mixture of independent lines of transmission, is more than neutralised, as soon as it is distinctly perceived, by the antiquity and variety of the evidence; and the expression of doubt wherever doubt is really felt is owing to the paramount necessity for fidelity as to the exact words of Scripture.

SUMMARY OF DOCUMENTARY EVIDENCE

THE documentary evidence for the text of the New Testament is derived entirely from manuscripts. Direct evidence is furnished by *Greek manuscripts*: they represent to us what was originally written or dictated by the author of a book, subject only to such errors as may have arisen through transcription. Indirect evidence is furnished by *Versions* and by the quotations of *Fathers*. *Versions*, themselves transmitted to us through manuscripts (Latin, Syriac &c.), are liable not only to errors of transcription but also to errors or at least uncertainties arising from the passage from one language to another, the two chief causes of such uncertainty being inability to express Greek distinctions, and paraphrastic freedom of rendering. On the other hand through the medium of Versions we are enabled more or less clearly to discern the text of the Greek MSS from which they were translated, and such Greek MSS must in most cases have been older than all but a few of the extant Greek MSS, and in some cases much older. Again, the quotations occurring in the writings of *Fathers*, themselves transmitted to us through MSS, which are rarely of any high antiquity, are liable not only to errors of transcription, but also to errors or uncertainties of quotation, due either to imperfect recollection or to modification of language for the sake of grammar or convenience. And yet, once more, the quotations reveal to us with greater or less distinctness the texts of the Greek MSS with which the Fathers were familiar, and such MSS must have been at least as early as the Fathers who used them.

Thus each great class of documentary evidence supplies valuable testimony both for the investigation of the history of the text as a whole and for the determination of the true text in detail.

Greek MSS

The Greek MSS of the New Testament are usually divided into two classes, conventionally known as 'Uncials' and 'Cursives', according as they are written in capital letters or in a more or less running hand. For the sake of brevity it is customary to distinguish Uncials by capital letters (ABC &c.; ΓΔΘ &c.; Ⲛ), and Cursives for the most part by arabic numerals (1, 2, 3, 4, 13, 22, 33 &c.).

At the head of the list of Uncials stand four great MSS belonging to the fourth and fifth centuries, which contained when complete both the Old and the New Testaments. They are

B, *Codex Vaticanus*, at Rome, containing the whole New Testament except the later chapters of Hebrews, the Pastoral Epistles, Philemon, and the Apocalypse.

Ⲛ, *Codex Sinaiticus*, at St Petersburg, containing the entire New Testament. Discovered by Tischendorf in 1859 in the convent on Mount Sinai.

A, *Codex Alexandrinus*, in the British Museum, containing all, except about the first 24 chapters of St Matthew's and two leaves of St John's Gospel and three of 2 Corinthians. Preserved at Alexandria from at least the end of the eleventh century. Presented to Charles I in 1628 by Cyril Lucar, Patriarch of Constantinople.

C, *Codex Ephraemi rescriptus*, at Paris, containing nearly three fifths of the whole, part of almost every book being preserved. A 'palimpsest', the original writing having been partially washed out, and Greek translations of works of Ephrem Syrus written over.

B and $\aleph$ appear to belong to the middle of the fourth century: A and C are certainly of somewhat later date, and are assigned by the best judges to the fifth century. It is on the whole probable that B and $\aleph$ were written in Italy, A and C at Alexandria: but the evidence as yet known is not decisive.

The remaining Uncial MSS are all of smaller though variable size. None of them shew signs of having belonged to a complete Bible, and it is even doubtful whether any of them belonged to a complete New Testament.

Next in interest to the four great Greek Bibles are the bilingual Uncial MSS in Greek and Latin, written in parallel pages or columns, or in one instance with the Latin between the lines of the Greek. They are, exclusive of small fragments,

D, *Codex Bezae*, at Cambridge (University Library), containing the greater part of the Gospels and Acts: a fragment of the Latin version of 3 John shews that the Catholic Epistles were originally included. Presented to the University of Cambridge in 1581 by Beza, who states that it was found at Lyons in the war of 1562. Written in the sixth century.

$\Delta + G_3$. Δ , *Codex Sangallensis*, at St Gallen, containing the Gospels all but complete. G_3 , *Codex Boernerianus*, at Dresden, containing the Pauline Epistles (Hebrews excepted) with a few gaps. The two portions originally formed a single MS, written by an Irish scribe, probably at St Gallen, in the ninth century. The Greek text of G_3 was copied in a somewhat later bilingual Uncial MS, F_2 , *Codex Augiensis*, preserved and perhaps written at Reichenau near Constanx, purchased by Bentley, and now belonging to Trinity College, Cambridge.

E_2 , *Codex Laudianus*, at Oxford (Bodleian Library), containing the Acts with some gaps. Written about the sixth century, perhaps in Sardinia, where it was preserved in early times; used and cited by Bede in his later commentary on the Acts; and presented to the University of Oxford by Arch-

bishop Laud.

D₂, *Codex Claromontanus*, at Paris, containing the Pauline Epistles with a few gaps. Written in the sixth century. Formerly in the possession of Beza, who states that it was found at Clermont near Beauvais. After undergoing many corrections, the text was copied in another bilingual Uncial MS, E₃, *Codex Sangermanensis*, written in the ninth century, preserved in modern times at St Germain des Prez, and since the French Revolution at St Petersburg.

These four (six) bilingual MSS must have been written in the West of Europe.

Most of the remaining uncial MSS of any great critical value are very fragmentary. The most important are

L, at Paris, containing the Gospels with a few gaps (Cent. VIII).

Z, *Codex Dublinensis*, in Dublin (Trinity College), containing many palimpsest fragments of St Matthew (Cent. VI).

Ξ, *Codex Zacynthius*, in London (British and Foreign Bible Society), containing many palimpsest fragments of St Luke, with a marginal commentary (Cent. VIII).

R, *Codex Nitriensis*, in the British Museum, containing many palimpsest fragments of St Luke (Cent. VI).

P, Q, *Codices Guelferbytani*, at Wolfenbüttel, apparently originally belonging to Bobio, containing palimpsest fragments of the Gospels (Cent. VI and V respectively).

T, *Codex Borgianus*, fragments containing nearly 180 verses of St Luke and St John (? Cent. V). Of special interest not only for the antiquity of the text, but as an Egyptian bilingual MS, having the Thebaic version (see p. 574) on opposite pages to the Greek.

H₃, fragments of the Pauline Epistles, scattered in several libraries on the Continent (Cent. VI).

P₂, *Codex Porphyrianus*, belonging to the Russian Bishop Porfiri, noteworthy as containing, with some gaps, the whole New Testament except the Gospels. A palimpsest, written originally in Cent. IX.

The Cursive MSS range from the ninth to the sixteenth centuries. Many of them contain two or more groups of books, and above 30 the whole New Testament. If each MS is counted as one, irrespectively of the books contained, the total number probably far exceeds 1000. Much still remains to be done in exploring their contents. But enough is already known through the labours of many collators to render it highly improbable that any considerable amount of valuable evidence lies buried in the copies as yet uncollated.

An accessory class of Greek MSS is formed by Lectionaries or books of ecclesiastical lessons taken from the New Testament, of which several hundreds have been catalogued. Many of these are Uncial. None however are believed to be older than the eighth or possibly the seventh century. All the extant Greek Lectionaries follow the lection-system of Constantinople, itself derived from the local lection-system of Antioch, which cannot be traced further back than the latter part of the fourth century. The lection-systems of other Greek Churches about the fourth century were certainly different: but few of their details are known.

On the texts found in Greek MSS see pp. 553 f. and Introduction §§ 201—212; 261—268.

Versions

Of Versions, or ancient translations of the whole or parts of the New Testament, made chiefly for the use of countries in which Greek was at least not habitually spoken, there are three principal classes, the LATIN, the SYRIAC, and the EGYPTIAN.

The LATIN MSS are usually and conveniently classified under two heads, 'Old Latin' (sometimes miscalled 'Italic')

and 'Vulgate'. There is however a wider difference between the earlier and the later stages of the 'Old Latin' (in this comprehensive sense of the term) than between the later stages and the Vulgate. The earliest known form of the Old Latin is the 'African Latin', which can be clearly identified by the quotations of Cyprian, Bishop of Carthage towards the middle of the third century, and more obscurely by those of his master Tertullian. Two MSS of the Gospels, both unfortunately very imperfect, are substantially African, though with an admixture of other readings: they are the *Codex Palatinus* (designated *e*), formerly at Trent, now at Vienna (one leaf in Dublin), written in the fourth or fifth century with gold and silver letters on purple vellum; and the *Codex Bobiensis* (*k*), now at Turin, a small MS probably of the fifth century (portions of the first two Gospels only). Apart from quotations, the only other African text is that of a few palimpsest fragments of the Acts and Apocalypse at Paris (*h*), written in the fifth or sixth century. Nearly the whole African Apocalypse has however been recovered from the quotations of Primasius.

The 'European Latin' is a second type of text, found current in Western Europe, and especially in North Italy, in the fourth century. Its precise relation to the African text has not yet been clearly ascertained. In the Gospels it is represented by a few MSS, some of great antiquity;—*a*, *Codex Vercellensis*, at Vercelli (Cent. IV); *b*, *Codex Veronensis* at Verona (Cent. IV or V); *c*, *Codex Colbertinus*, at Paris (about Cent. XI); *ff*, *Codex Corbeiensis*, formerly at Corbey, now at Paris (Cent. VI); *h*, *Codex Claromontanus* (part of St Matthew), formerly at Clermont, now at Rome (Cent. IV or V); *i*, *Codex Vindobonensis* (part of St Mark and St Luke), at Vienna (Cent. V or VI); *r*, *Codex Dublinensis* (much damaged fragments of all the Gospels), in Dublin (Cent. VI or VII); besides smaller fragments, and also MSS of mixed text. In addition to fragments, there is a single 'European' copy of the Acts, *g*, *Codex Holmiensis* (?Cent. XIII), at Stockholm: the Apocalypse in the

same huge manuscript Bible ('*Gigas*') may also be called late 'European'. A peculiar version of St James is preserved in *f*, *Codex Corbeiensis*, formerly at Corbey, now at St Petersburg (Cent. x). The Latin texts of some of the bilingual MSS, *d* of D (Gospels and Acts), *d* of D₂ (Pauline Epistles), *e* of E₂ (Acts), and *g* of G₃ (St Paul), are founded on 'European' texts, but with so much artificial assimilation to the Greek texts which they accompany that they but rarely afford independent evidence for the original Greek text of the New Testament.

A third type of text is the 'Italian Latin', formed by various revisions of the 'European' text, made partly to bring it into accord with such Greek MSS as chanced to be available, partly to give the Latinity a smoother and more customary aspect. To this type belongs the Latin text found in many of Augustine's writings. Two MSS of the Gospels (besides fragments) have an 'Italian' text, *f*, *Codex Brixianus*, at Brescïa, and *q*, *Codex Monacensis*, at Munich, both probably of the sixth century; as have also a few fragments of the Pauline Epistles from two MSS (*r* *r*₂), formerly at Freisingen, now at Munich (Cent. v or vi, and vii respectively), and from a third (*r*₃), at Göttweig on the Danube (Cent. vi or vii), and probably a few Freisingen fragments of the Catholic Epistles (*q*), now at Munich (Cent. vi). The Apocalypse in the Stockholm '*Gigas*' should perhaps be added.

Other portions of Old Latin texts of different books are said to have been discovered, and to be on the way to publication; and doubtless others will in due time be brought to light.

What is called the 'Vulgate Latin' is a text formed by another revision undertaken by Jerome about 383. Internal evidence shews that the Latin MSS which he took as a basis for his corrections contained an already revised text, chiefly if not wholly 'Italian' in character. In the Gospels his changes seem to have been comparatively numerous; in the other books of the New Testament they were evidently much scantier and more perfunctory. Aided by the credit justly won by his sub-

stantially independent translation of the Old Testament from the Hebrew, Jerome's revised text of the New Testament slowly and gradually displaced the chaos of unrevised and imperfectly revised texts which had preceded it; and thus in due time acquired the right to be called the Latin Vulgate.

Before the Old Latin texts had passed out of use, many of their readings were casually adopted by transcribers of the Vulgate, and thus various mixed texts were formed. The scattered particles or portions of Old Latin texts thus preserved are sometimes of considerable interest and value.

The SYRIAC Versions are, strictly speaking, three in number. The principal is the great popular version commonly called the Peshito or *Simple*. External evidence as to its date and history is entirely wanting: but there is no reason to doubt that it is at least as old as the Latin Version. Till recently it has been known only in the form which it finally received by an evidently authoritative revision, a Syriac 'Vulgate' answering to the Latin 'Vulgate'. It has long been seen, on the ground of clear internal evidence, that this present form of the version cannot be a true representation of the Syriac text as it stood originally, but as it stood after undergoing a revision in conformity with Greek MSS. In other words, an Old Syriac must have existed as well as an Old Latin. Within the last few years the surmise has been verified. An imperfect Old Syriac copy of the Gospels, assigned to the fifth century, was found by Cureton among MSS brought to the British Museum from Egypt in 1842. The character of the fundamental text confirms the great antiquity of the version in its original form; while many readings suggest that, like the Latin Version, it degenerated by transcription and perhaps also by irregular revision. A similar testimony is borne by the fragments of a Syriac Harmony of the Gospels preserved in an exposition by Ephrem Syrus, which has recently come to light in an Armenian translation: this Harmony, or a Greek original of it, is no other than the *Diatessaron* of Tatian, compiled early in the second half of the second century. No MS of the Old

Syriac Acts and Epistles has yet been discovered. The revision by which the Peshito assumed its Vulgate form may be safely taken to have been connected with the revision which produced the Syrian Greek text (see pp. 549, 551 and Introduction §§ 188 ff.). The four minor Catholic Epistles and the Apocalypse, not being included in the Canon of the Syrian Churches, are absent from the true Syriac Vulgate, but are extant in supplementary versions.

A second Syriac Version, closely literal in its renderings, was made for Philoxenus of Mabug in 508. Little is known of it in this its original condition. We possess a revision of it made by Thomas of Harkel in 616, from whom it is called the 'Harklean Syriac'. It includes all the New Testament except the Apocalypse. The margin contains various readings from Greek MSS which must either have been ancient or have had ancient texts.

A third Version, written in a peculiar dialect, is found almost exclusively in Gospel Lectionaries (a few verses of the Acts have lately come to light), and is commonly called the 'Jerusalem Syriac'. The text is mainly of ancient character: but the origin and history of the version are obscure.

The third great group of Versions is the EGYPTIAN. The Coptic or Egyptian Versions proper are three, very unequally preserved. The Memphitic or Boheiric, sometimes loosely designated as the Coptic, contains the whole New Testament, though it does not follow that all the books were translated at the same period, and the Apocalypse was apparently not treated as a canonical book. The greater-part of the version cannot well be later than the second century. The MSS shew much diversity of text; and in Egypt, as elsewhere, corruption was doubtless progressive. The Version of Upper Egypt, the Thebaic or Sahidic, was probably little if at all inferior in antiquity. It in like manner contained the whole New Testament, with the Apocalypse as an appendix. No one book is preserved complete, but the number of extant fragments is considerable. Of the third Version, the Bashmuri or Fajumic, from Middle Egypt, about 330

verses from St John's Gospel and the Pauline Epistles alone survive. With the Egyptian Versions proper may be associated the *ÆTHIOPIC*, the Version of ancient Abyssinia, dating from the fourth or fifth century. Though written in a totally different language, it has strong affinities of text with its northern neighbours. The numerous MSS containing it vary considerably, and give evidence of mixture and revision. No book of the New Testament is wanting.

Besides the three great groups two solitary Versions are of considerable interest, the one from outlying Asia, the other from outlying Europe. These are the *ARMENIAN* and the *GOTHIC*. The *ARMENIAN*, which is complete, was made early in the fifth century. In its original form it was made from Greek MSS, probably obtained from Cappadocia, the mother of Armenian Christianity. The *GOTHIC* Version, the work of Ulfilas or Wulfila, the great bishop of the Goths, dates from the middle of the fourth century. He received a Greek education from his Christian parents, originally Cappadocians; and Greek MSS supplied the original for his version. We possess the Gospels and the Pauline Epistles (Hebrews excepted), with many gaps, in MSS of about the sixth century.

The other Versions are of comparatively late date, and of little direct value for the Greek text. Most of them are only secondary translations from versions already noticed, chiefly the Latin and Syriac Vulgates.

Lectionaries as well as continuous texts are extant for most of the versions. But unfortunately no Old Syriac Lectionary is known to exist, and of Old Latin Lectionaries a few fragments only.

On the texts found in Versions see p. 554 and Introduction §§ 213—219, 269—273, 280.

Quotations of Fathers

The third class of documentary evidence is supplied by the writings of the Fathers, which enable us with more or less certainty to discover the readings of the MS or MSS of the New Testament which they employed. The quotations naturally vary in form from verbal transcripts of passages, short or long, through loose citations down to slight allusions. Nay there are cases in which the absence of even an allusion allows the text read by an author to be inferred with tolerable certainty: but this negative evidence is admissible only with the utmost caution.

A large proportion of the Ante-Nicene Christian literature is entirely lost, and some of the most interesting of the extant writings are of little use for the present purpose on account of the scantiness and comparative vagueness of the textual materials contained in them. The only period for which we have anything like a sufficiency of representative knowledge consists roughly of three quarters of a century from about 175 to 250: but the remains of four eminent Greek Fathers, which range through this period, cast a strong light on textual history backward and forward. They are Irenæus, of Asia Minor, Rome, and Lyons (a large proportion of his chief work is preserved only in a Latin translation); his disciple Hippolytus, of Rome; Clement, of Athens and Alexandria; and his disciple Origen, of Alexandria and Palestine. To the same period belong the Latin representatives of North Africa, Tertullian and Cyprian, as also Cyprian's Roman contemporary Novatian. Towards the close of the third century we have somewhat considerable remains of Methodius, of Lycia and Tyre, an enemy of the Origenian school; and in the first third of the fourth century several writings of Eusebius of Cæsarea in Palestine, the most learned of its disciples. For the second half of the third century we have other fragments, but they are few in number.

It would be useless to enumerate the Greek writers after Eusebius. All of them in various degrees supply valuable evidence for tracing the history of the text. But when the outlines of the history of the text have once been ascertained, it becomes clear that, owing to the increase of textual mixture and the growing displacement of the earlier texts by the later, few writers supply testimony of much value for the discrimination of true readings individually. The most important of them for this purpose is Cyril of Alexandria, though his writings belong to the fifth century.

The Latin Fathers of the fourth century furnish a larger proportion of valuable material. Their quotations constitute a not less important province of Old Latin evidence than the extant MSS; not only supplying landmarks for the investigation of the history of the version, but preserving numerous verses and passages in texts belonging to various ages and in various stages of modification. Even in the Gospels their aid is always welcome, often of the highest value; while in most other books they supply not only a much greater bulk of evidence than our fragmentary MSS, but also in not a few cases texts of greater antiquity. The most important Latin Fathers of this period for textual purposes are Lucifer, Hilary, Victorinus, Ambrose, the writer known as Ambrosiaster, and Jerome. Later writers for the most part are less worthy of notice, as the Latin texts degenerated rapidly through revision made under the influence of late Greek texts.

Some considerable works written in Greek have been preserved only or chiefly in another language. In these cases the readings which meet the eye may either be a faithful reproduction of the original readings or be due to a more or less complete assimilation to the language of the Version most familiar to the translator. The most important Latin translations are those which have preserved to us the great treatise of Irenæus against heresies and several of Origen's writings, the subsidiary text being one or other form of Old Latin. To Syriac translations

we chiefly owe the *Theophania* of Eusebius and a large part of the younger Cyril's Homilies on St Luke, to name only the most characteristic examples; in the former case the Old Syriac, in the latter the Vulgate Syriac, is the intrusive element in the text.

With the evidence of the Fathers may be classed a few collections of biblical extracts, selected and arranged for doctrinal or ethical purposes. Of this kind are the Latin *Speculum* designated *m*, of unknown authorship, and the three invaluable books of *Testimonia* compiled by Cyprian.

On the texts found in the Fathers see pp. 548—552 and Introduction §§ 130, 156—162, 177 ff., 182, 188, 191 ff., 220—223, 274—280.

ORTHOGRAPHY

THE purer texts of the New Testament contain many spellings and inflexions of words which differ from the forms made familiar by Attic and literary usage. The true nature of these to modern readers unfamiliar forms is disguised by the use of such terms as 'Alexandrine' or 'Hellenistic', which are often applied to them. They do not occur in Alexandria or elsewhere in Egypt more abundantly than elsewhere; nor is there any reason to believe that they were more freely employed by Greek-speaking Jews than by men of other creeds or nationalities under similar circumstances. There is sufficient evidence in late classical literature, and the amplest evidence in inscriptions, that these forms are in reality for the most part the spellings and inflexions of common life, such as would or might be spontaneously used by any one not scrupulous as to literary correctness. Forms of this kind do not constitute a dialect. Their own range of departure from conventional standards, and the extent to which they are adopted in writing, must from the nature of the case be subject to endless variation. Within the New Testament itself the usage of different writers is not identical, nor, as far as the testimony of extant MSS shews, is even the usage of each writer constant.

Moreover, while some unfamiliar forms are so amply attested as not to leave the slightest room for doubt as to their genuineness, the evidence for many others is too limited or too irregular to justify either absolute acceptance or absolute rejection. In such cases the form regarded as less probable than the form printed in the text must be accounted an alternative reading. On consideration however of the purely formal nature of such

alternative readings, it has not been thought necessary to reproduce them in this edition. In the larger edition they will be found in the Appendix, arranged under grammatical heads in the Notes on Orthography, accompanied with brief statements of evidence and illustrations from extraneous sources. Further explanations of the problems presented by the orthography of the New Testament will be found in the Introduction §§ 393—416.

As examples of variations from the more familiar orthography under some of the principal heads the following may be taken:—

Breathings: ἐφ' ἐλπίδι (once).

Changes of Consonants: σφυρίς (= σπυρίς), σφυδρά (= σφυρά).

Non-assimilation of the final ν of σύν ἐν &c. in composition: συνλαλέω, ἐγκρίνω, παλινγενεσία.

Changes of Vowels: τέσσερα, ἐκαθερίσθην, ἐραυνάω, ἐφνίδιος (αἴφν—), κερέα (-αία), ἀνάπειρος (-ηρος), πρόϊμος, δανίζω, χρεοφιλέρης, καταλέλιμμαι (-λειμμαι), τάχειον; and in terminations ἀλαζονία, ἀναιδία, αἴγιος (= αἴγειος), σκοτινός.

Inflections of nouns: μαχαίρη, συνειδυίης, ἔλεος -έους, χάριτα.

Inflections of verbs: εἶπαν, ἔπесαν, ἦλθαν, εἶδαν, ἔγνωκαν (= ἐγνώκασιν), ἠρώτουν, κατασκηνοῖν (-οῦν), ἀφίομεν (from ἀφίω = ἀφίημι), ἀφεῖς (from ἀφέω = ἀφίημι), διδῶ (from διδῶω = δίδωμι), δοῖ (= οῦ), πειν (= πιεῖν), ἀνελήμφθην (-ήφθην) and so ἀνάλημψις; and specially augments, ἡργασάμην (εἰργ-), διερμήνευσα, ἀνορθώθην, οἰκοδομήθην, ἰστήκειν (εἰστ-), ἀπεκατεστάθην, ἐράντισα (and so ἄραφος), ἐριμμένος, ῥεραντισμένος.

The breathings of foreign proper names cannot be fixed by authority, for, with rare exceptions, breathings are not found in MSS of the New Testament before the seventh century. In the present text they follow the original spelling or etymology of the names in their respective languages; as Ἀδρίας, Ἀβελ, Ἀλφαῖος, Ἑβραῖος, Ἱεροσόλυμα; and similarly Ἀλληλονιά.

NOTATION

Alternative Readings

WHEREVER it has been found impossible to decide that one of two or more various readings is certainly right, alternative readings are given: and no alternative reading is given which does not appear to have a reasonable probability of being the true reading. The primary place in the text itself is assigned to those readings which on the whole are the more probable, or in cases of equal probability the better attested (see p. 563 and Introduction § 377). The other alternative readings occupy a secondary place, with a notation which varies according as they differ from the primary readings by Omission, by Addition, or by Substitution.

A secondary reading consisting in the Omission of words retained in the primary reading is marked by simple brackets [] in the text. Thus in Matt. vii 24 τοὺς λόγους τούτους is the primary reading, τοὺς λόγους without τούτους the secondary reading.

A secondary reading consisting in the Addition of words omitted in the primary reading is printed at the foot of the page without any accompanying marks, the place of insertion being indicated by the mark [†] in the text. Thus in Matt. xxiii 38 ὁ οἶκος ὑμῶν without ἔρημος is the primary reading, ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος the secondary reading.

A secondary reading consisting in the Substitution of other words for the words of the primary reading is printed at the foot of the page without any accompanying mark, the words of

the primary reading being included within the marks 「」 in the text. Thus in Matt. xvi 20 ἐπετίμησεν is the primary reading, διεστέλλατο the secondary reading. The notation for substitution is employed for the sake of convenience in a few cases that fall in strictness under the two former heads. Thus in Matt. xi 5 it expresses the secondary omission of καί, with a change of punctuation; and in Matt. xxi 28 it expresses the secondary addition of μου, with a change of accentuation. It is likewise employed for alternative punctuations.

Where there are two or more secondary readings, they are separated by *v.* at the foot of the page, unless they differ from each other merely by the omission or addition of words; in which case they are distinguished from each other by brackets at the foot of the page, enclosing part or the whole of the longer reading. Thus there are two secondary readings in Matt. xiii 30, both ἄχρι and μέχρι; in xvii 17, both τότε ἀποκριθéis and ἀποκριθéis alone; and in xviii 10, both ἐν τῷ οὐρανῷ and the omission of these or any corresponding words. Sometimes one of two secondary readings differs from the primary reading by omission only, so that it can be expressed by simple brackets in the text, while the other stands as a substitution at the foot of the page. Thus in Matt. ix 18, εἰς προσελθών being the primary reading, προσελθών and εἰσελθών are both secondary readings.

A few alternative readings and punctuations are examined in the Appendix to the larger edition.

Secondary readings of an orthographical character are omitted in this edition. See above, pp. 579 f.

Suspected Readings

Wherever it has appeared to the editors, or to either of them, that the text probably contains some primitive error, that is, has not been quite rightly preserved in any existing docu-

ment, or at least in any existing document of sufficient authority (see p. 564), the marks †† are placed at the foot of the page, the extreme limits of the words suspected to contain an error of transcription being indicated by the marks ' ' in the text. Where either of two suspected extant readings might legitimately have been printed in the text, one of them is printed as an alternative reading between the ††: where there is no such second reading entitled to be associated with the text, the †† are divided only by dots. All places marked with †† are the subject of notes in the Appendix to the larger edition. A list of them follows on the next page. In a few cases a reading apparently right, and also attested largely though not by the best documents, being probably a successful ancient conjecture, is printed in the text, the better attested reading being placed at the foot with 'MSS' added, and a note inserted in the Appendix. (The same notation is used for one or two well attested spellings or forms not adopted in the text.) See Introduction §§ 361—368, 380, 88.

*Noteworthy Rejected Readings
printed within double brackets*

A few very early interpolations in the Gospels, omitted by 'Western' documents alone (Luke xxii 19 f.; xxiv 3, 6, 12, 36, 40, 51, 52), or by 'Western' and 'Syrian' documents alone (Matt. xxvii 49), are inserted within double brackets [] in the body of the text. See p. 557 and Introduction §§ 240 f., 383.

A few interpolations in the Gospels, probably 'Western' in origin, containing important matter apparently derived from extraneous sources, are inserted within double brackets [] in the body of the text (Matt. xvi 2 f.; Luke xxii 43 f.; xxiii 34), or separately (Mark xvi 9—20, where the same notation is used for the alternative Shorter Conclusion of the Gospel; John vii 53—viii 11). See p. 557 and Introduction § 384.

LIST OF SUSPECTED READINGS

The following is a list of all words or passages marked with †† at the foot of the page, as probably containing some 'primitive' error, that is, an error affecting the texts of all or virtually all existing documents, and thus incapable of being rectified without the aid of conjecture. The corresponding note is enclosed in [] where one of the editors is on the whole disposed

to believe that there is no primitive error. The mark ‡ is affixed to suggested readings having some slight secondary attestation, and thus not strictly conjectural. See p. 582 f. and the references there given.

In all cases + denotes the addition of the words following, < their omission. The grave accent is retained when it would stand in the continuous text.

ST MATTHEW

xv 30 χωλούς, κυλλούς, τυφλούς, κωφούς] order of the words uncertain.

xxi 28—31 'Εγώ,...οὐκ ἀπῆλθεν.....Οὐ θέλω,...ἀπῆλθεν.....'Ο ὕστερος] Οὐ θέλω,...ἀπῆλθεν... ..'Εγώ,...οὐκ ἀπῆλθεν.....'Ο ὕστερος (v. ἔσχατος).

Also Οὐ θέλω,...ἀπῆλθεν.....'Εγώ,...οὐκ ἀπῆλθεν.....'Ο πρῶτος.

[λέγουσιν 'Ο ὕστερος. perhaps a primitive interpolation.]

xxviii 7 εἶπον] [perhaps a primitive error for εἶπεν (‡).]

ST MARK

iv 28 πλήρη σῖτον] πλήρης [ὁ] σῖτος, πλήρης σῖτον [probably right ‡], and other forms.

ST LUKE

xi 35] εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος, τὸ σκότος πόσον with omission of v. 36. And (v. 36) ὡς ὅταν...φωτίσῃ] καὶ ὡς [ὁ] λύχνος [τῆς] ἀστραπῆς φωτίσει (in Versions only, not in Greek) and other variations. Some primitive error probable.

ST JOHN

iv 1 [some primitive error not improbable.]

vi 4 [τὸ πάσχα perhaps a primitive interpolation (‡).]

SECTION ON THE WOMAN
TAKEN IN ADULTERY

9 πρεσβυτέρων,] + πάντες ἀνεχώρησαν. ‡

ACTS

iv 25 ὁ τοῦ πατρὸς...παιδὸς σου] many variations. Some primitive error probable, perhaps either διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος for διὰ στόματος with διὰ πνεύματος ἁγίου transposed, or τοῦ πατρὸς for τοῖς πατράσιν.

vii 46 τῷ θεῷ Ἰακώβ] τῷ οἴκῳ Ἰακώβ. Some primitive error probable. [Perhaps τῷ οἴκῳ for τῷ κυρίῳ (τωκῷ).]

xii 25 ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ πληρώσαντες τὴν διακονίαν] perhaps τὴν stood originally before εἰς, and was-transposed by a primitive error.

xiii 32 τοῖς τέκνοις ἡμῶν] τοῖς τέκνοις αὐτῶν: also τ. τ. αὐτῶν ἡμῶν. Doubtless a primitive error for τ. τ. ἡμῶν ‡.

xiii 42 Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν.....ταῦτα] < παρεκάλουν: and ἡξίουν for παρεκάλουν. And αὐτῶν] + ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων (or the same substituted), and παρεκάλουν] + τὰ ἔθνη. Some primitive error probable. [Perhaps Ἐξιόντων for Ἀξιούντων, and παρεκάλουν an

interpolation, with change of punctuation.]

xvi 12 πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας] πρώτης [τῆς] μερίδος τῆς M. and other variations. [Some primitive error probable, perhaps μερίδος for Πιρίδος.]

xix 40 περὶ τῆς σήμερον...ταύτης] < οὐ: also < περὶ 3°. [Some primitive error probable, perhaps αἰτίου ὑπάρχοντος for αἰτιοὶ ὑπάρχοντες.]

xx 28 τοῦ θεοῦ] τοῦ κυρίου. And τοῦ αἵματος τοῦ ἰδίου] τοῦ ἰδίου αἵματος. [τοῦ ἰδίου perhaps a primitive error for τοῦ ἰδίου υἱοῦ.]

xxv 13 ἀσπασάμενοι] ἀσπασόμενοι. [Some primitive error not improbable.]

xxvi 28 ποιῆσαι] γενέσθαι. Some primitive error probable. [Perhaps με πείθεις for πέποιθας.]

1 PETER

i 7 [τὸ δοκίμιον probably a primitive error for τὸ δόκιμον ‡.]

iii 21 [δ probably a primitive error for ῥ ‡.]

2 PETER

iii 10 εὐρεθήσεται] οὐχ εὐρεθήσεται: also κατακαήσεται: also ἀφανισθήσονται: also < εὐρεθήσεται: also' < the whole clause. Some primitive error probable; perhaps text for ῥησεται, or some form of that stem.

iii 12 τήκεται] τακῆσεται (-ονται). [Text probably a primitive error for τήξεται.]

I JOHN

v 10 τῷ θεῷ] τῷ υἱῷ: also *Jesu Christo*: also omitted. Text probably a primitive interpolation.

JUDE

i ἐν θεῷ...τετρηγμένοις] several slight variations. [Text probably a primitive error for θεῷ (without ἐν) and ἐν Ἰησοῦ.]

5 Κύριος] (altern.) Ἰησοῦς: also ὁ θεός. Some primitive error probable, apparently ΟΤΙΚῚ (ὅτι Κύριος) and ΟΤΙΙC (ὅτι Ἰησοῦς) for ΟΤΙΟ [ὅτι-ὶ].

22 f. οὓς μὲν ἐλεᾶτε...ἐν φόβῳ] οὓς μὲν ἐλέγχετε διακρινομένους, οὓς δὲ σώζετε (ἐλεᾶτε) ἐκ πυρός κ.τ.λ.: also οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινομένους, οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρός ἀρπάζοντες [, οὓς δὲ ἐλεᾶτε] ἐν φόβῳ and other variations, some shorter. Some primitive error probable; perhaps the first ἐλεᾶτε an interpolation.

ROMANS

i 32 ποιοῦσιν...συνευδοκοῦσιν] [οἱ] ποιοῦντες...[οἱ] συνευδοκοῦντες. Some primitive error probable.

iv 12 [καὶ τοῖς probably a primitive error for καὶ αὐτοῖς.]

v 6 εἴ γε] ἔτι γὰρ with and without ἔτι below: also εἰς τί γὰρ: also εἰ γὰρ: also εἰ δέ. [Text possibly a primitive error for εἴπερ.]

viii 2 σε] (altern.) με. Text probably a primitive interpolation ‡.

xiii 3 [τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ probably a primitive error for τῷ ἀγαθοεργῷ ‡.]

xv 32 θεοῦ] κυρίου Ἰησοῦ: also Χριστοῦ Ἰησοῦ: also Ἰησοῦ Χριστοῦ. Text probably a primitive interpolation.

I CORINTHIANS

xii 2 ὅτι ὅτε] < ὅτι: also < ὅτε. Probably a primitive error for ὅτι ποτέ.

2 CORINTHIANS

iii 3 πλαξίν καρδίαις σαρκίναῖς] καρδίαις for καρδίαις. Πλαξίν probably a primitive interpolation (‡).

iii 17 [Κυρίου probably a primitive error for κύριον.]

vii 8 βλέπω] + γὰρ. Βλέπω probably a primitive error for βλέπων ‡.

xii 7 < διὸ. And < ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι 2º. Some primitive error probable.

GALATIANS

iv 31; v 1 τῆς ἐλευθέρας. Τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν· στήκετε οὖν καὶ] τῆς ἐλευθέρας, ἡ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν. στήκετε οὖν καὶ: also τῆς ἐλευθέρας. Τῇ ἐλευθερίᾳ [οὖν] ἡ Χριστὸς ἡμᾶς (ἡμᾶς Χριστὸς) ἠλευθέρωσεν στήκετε καὶ. [Τῇ ἐλευθερίᾳ probably a primitive error for Ἐπ' ἐλευθερίᾳ.]

COLOSSIANS

ii 2 τοῦ θεοῦ, Χριστοῦ] τοῦ θεοῦ
 ὃ ἐστὶν Χριστός: also τοῦ θεοῦ καὶ
 Χριστοῦ: also τοῦ θεοῦ: also τοῦ
 θεοῦ πατὴρ τοῦ χριστοῦ (and the
 same with καὶ inserted before or
 after πατὴρ): also τοῦ θεοῦ ἐν
 Χριστῷ. [Τοῦ θεοῦ, Χριστοῦ prob-
 ably a primitive error for τοῦ ἐν
 Χριστῷ (‡).]

ii 18 < ἐν. [Some primitive
 error probable, perhaps θέλων
 ἐν ταπεινοφροσύνῃ for ἐν ἐθελο-
 ταπεινοφροσύνῃ.]

ibid. ἃ ἐόρακεν ἐμβατεύων] ἃ μὴ
 (οὐχ) ἐόρακεν ἐμβατεύων. Pro-
 bably a primitive error for ἀέρα
 (or αἰώρα) κενεμβατεύων.

ii 23 [καὶ] ἀφειδίᾳ...σαρκὸς]
 [some primitive error probable.]

2 THESSALONIANS

i 10 [ἐπιστεύθη probably a
 primitive error for ἐπιστώθη.]

HEBREWS

iv 2 some primitive error prob-
 able. [Perhaps ἀκούσασιν for
 ἀκούσασιν.]

x 1 ταῖς αὐταῖς...δύν.] < αἷς (αἷς).
 And δύνανται] (altern.) δύναται.
 Some primitive error probable.

xi 4 αὐτοῦ τοῦ θεοῦ] αὐτοῦ τῷ
 θεῷ. Text probably a primitive
 error for αὐτῷ τοῦ θεοῦ ‡.

xi 37 ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθη-
 σαν] (altern.) ἐπρίσθησαν, ἐπειρά-
 σθησαν: also < ἐπειράσθησαν:
 also < ἐπρίσθησαν. Ἐπειράσθη-
 σαν probably either a primitive
 interpolation or a primitive error

for some other word, as ἐνεπρή-
 σθησαν or ἐπειρώθησαν (ἐπηρ.).

xii 11 πᾶσα μὲν] (altern.) πᾶσα
 [δὲ]. Some primitive error in the
 particle not improbable,

xiii 21 ποιῶν with alternative
 αὐτῷ ποιῶν] probably a primitive
 error for αὐτὸς ποιῶν ‡.

1 TIMOTHY

iv 3 κωλύοντων γαμεῖν, ἀπέχε-
 σθαι βρωμάτων] some primitive
 error probable. [Perhaps γαμεῖν
 ἀπέχεσθαι for γαμεῖν καὶ γεύε-
 σθαι or γαμεῖν ἢ ἄπτεσθαι.]

vi 7 διτι] ἀληθὲς ὅτι: also δῆ-
 λον ὅτι and other supplements.
 Some primitive error probable,
 perhaps interpolation of ὅτι after
 -ον.

2 TIMOTHY

i 13 [ὧν probably a primitive
 error for ὧν.]

PHILEMON

9 πρεσβύτης] a primitive error
 for πρεσβευτής, if not used in the
 same sense.

APOCALYPSE

i 20 αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ] a primitive
 error for αἱ ἑπτὰ ‡.

ii 12; iii 1, 7, 14 τῷ ἀγγέλῳ
 τῆς a primitive error for τῷ ἀγ-
 γέλῳ τῷ (as ii 1, 8, 18).

ii 13 καὶ ἐν ταῖς...ὑμῖν] < καὶ.
 And ἡμέραις] + [ἐν] αἷς. And <
 ὅς. Some primitive error prob-
 able; apparently Ἀντίπας for
 Ἀντίπα.

ix 10 ὁμοίας probably a primitive error for ὅμοια.

xi 3 περιβεβλημένους] περιβεβλημένοι. Perhaps a primitive error for περιβεβλημένοις.

xiii 10 ἀποκτενεῖ] ἀποκτανθῆναι: also omitted. Apparently a primitive error for ἀποκτείνειν or ἀποκτεῖναι.

xiii 15 αὐτῇ] αὐτῷ. Some primitive error probable; [perhaps interpolation of αὐτῇ] [or loss of τῇ γῇ after or for αὐτῇ.]

xiii 16 δῶσιν] δώσουσιν and other variations. Apparently δῶσιν a primitive error for δώσει ‡.

xviii 12 μαργαριτῶν] μαργαριταις: also μαργαριτοῦ. Some primitive error probable.

xix 13 βεραντισμένον] βεβαμμένον: also ἐρραμμένον: also περιεραμμένον. Probably a primitive error for βεραμμένον.

LIST OF NOTEWORTHY REJECTED READINGS

In the Gospels and Acts many 'Western' interpolations and substitutions containing some apparently fresh or distinctive matter, such as might probably or possibly come from an extraneous source or which is otherwise of more than average interest, but having no sufficient intrinsic claim to any form of incorporation with the New Testament, are printed between the special marks †† in the margin of the larger edition. See Introduction § 385. In the present edition these readings are transferred from the margin to the following supplementary list.

Besides the preceding class of rejected readings, which owe their exceptional claim to preservation within the volume to considerations arising out of early textual history, miscellaneous rejected readings having some special interest are noticed in the Appendix to the larger edition. These readings include some of 'Western' origin, that might with perhaps equal fitness have been placed between ††. Both these classes of readings are by their nature indefinite in extent,

and are limited only by selection; so that they might without impropriety have been either enlarged or diminished. See Introduction § 386.

The following list includes both classes of rejected readings, the special marks †† being retained for those 'Western' interpolations and substitutions which are distinguished by them from true alternative readings in the margin of the larger edition. It has not been thought necessary to repeat here those few noteworthy rejected readings which are printed in the text itself within double brackets. Some of the slighter accessory variations in places noticed in the list are likewise passed over. On the other hand the more important variations mentioned in the Appendix in association with readings included in †† are subjoined to these readings: they are of miscellaneous origin and character.

In all cases + denotes the addition of the words following, < their omission. The grave accent is retained when it would stand in the continuous text.

ST MATTHEW

i 8 Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν] + τὸν Ὀχοζίαν, Ὀχοζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωᾶς, Ἰωᾶς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμασίαν, Ἀμασίας δὲ ἐγέννησεν

i 11 Ἰωσείας δὲ ἐγέννησεν] + τὸν Ἰωακείμ, Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησεν

i 18 γένεσις] γέννησις

i 25 υἱὸν] τὸν υἱὸν [αὐτῆς] τὸν πρωτότοκον

ii 11 τοὺς θησαυροὺς] τὰς πῆρας

iii 15 *fin.*] + *et cum baptizaretur, lumen ingens circumfulsit de aqua, ita ut timerent omnes qui advenerant.*

iv 10 ὕπαγε] + ὀπίσω [μου]

v 4, 5] + μακάριοι οἱ πραεῖς κ.τ.λ. μακάριοι οἱ πενθοῦντες κ.τ.λ. +

v 22 πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ] + εἰκῇ

v 37 ναὶ ναὶ, οὐ οὐ] τό Ναὶ ναὶ καὶ τό Οὐ οὐ

vi 13 *fin.*] + ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. with variations; and other doxological forms.

vi 33 τὴν βασιλείαν] + τοῦ θεοῦ with variations.

vii 21 *fin.*] + + οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν +

vii 22 Κύριε κύριε] + οὐ τῷ ὀνόματί σου ἐφάγομεν καὶ [τῷ ὀνόματί σου] ἐπίομεν,

vii 29 *fin.*] + + καὶ οἱ Φαρισαῖοι +

viii 11 μετὰ Ἀβραάμ] ἐν τοῖς κόλποις [τοῦ] Ἀβραάμ

viii 12 ἐκβληθήσονται] + ἐξελεύσονται +: also *iduni*

viii 28 Γαδαρηνῶν] Γερασηνῶν: also Γεργεσηνῶν

ix 15 νυμφῶνος] + νυμφίου +

x 3 Θαδδαῖος] + Λεββαῖος +: also Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος: also *Judas Zelotes*

x 23 φεύγετε εἰς τὴν ἐτέραν] + + καὶ ἐκ ταύτης διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην + with much variation.

x 42 ἀπολέση τὸν μισθὸν] + ἀπολήται ὁ μισθὸς +

xi 19 ἔργων] τέκνων

xiii 55 Ἰωσήφ] Ἰωσή: also Ἰωάννης

xvi 21 Ἰησοῦς Χριστὸς] [ὁ] Ἰησοῦς: also omitted.

xvii 12 f. οὕτως...αὐτῶν. τότε...αὐτοῖς.] τότε...αὐτοῖς. οὕτως...αὐτῶν.

xvii 20 *fin.*] + (v. 21) τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ with variations.

xviii 10 *fin.*] + (v. 11) ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

xviii 20] οὐκ εἰσὶν γὰρ δύο ἡ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα παρ' οἷς οὐκ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

xix 16 Διδάσκαλε] + ἀγαθέ And (v. 17) Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ] Τί με λέγεις ἀγαθόν And εἰς ἐστὶν ὁ ἀγαθός] οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς

And ἀγαθός] + ὁ θεός: also ὁ πατὴρ [μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς]

xix 19] <, καὶ ἀγαπήσεις...ὥς σεαυτὸν

xx 16 *fin.*] + + πολλοὶ γὰρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. +

xx 28 *fin.*] + ὑμεῖς δὲ ζητεῖτε ἐκ μικροῦ αὐξῆσαι καὶ ἐκ μεΐζονος ἑλαττον εἶναι. εἰσερχόμενοι δὲ

αὐτὸν παρακληθέντες δειπνήσαι μὴ
νακλίνεσθε εἰς τοὺς ἐξέχοντας
ἵππους, μή ποτε ἐνδοξότερός σου
γέλῃ καὶ προσελθὼν ὁ δειπνο-
λήτωρ εἴπῃ σοι "Ἐτι κάτω χώρει,
αὐτὸν κατασχυνθήσῃ. ἐὰν δὲ ἀνα-
έσῃς εἰς τὸν ἥττονα τόπον καὶ
γέλῃ σου ἥττων, ἐρεῖ σοι ὁ δει-
νοκλήτωρ Σύναγε ἔτι ἄνω, καὶ
ταῦτα σοι τοῦτο χρήσιμον.

xx 33 *fin.*] + *Quibus dixit Jesus
reditis posse me hoc facere? qui
sponderunt ei Ita, Domine:*
so 'and we may see thee'.

xxi 12 τὸ ἱερὸν] + τοῦ θεοῦ +
xxi 17 *fin.*] + *et docebat eos de
igno Dei*

xxii 12 < Ἐταῖρε

xxiii 14 *fin.*] + (v. 13) Οὐαὶ
ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι
τοκκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς
κίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει
ἐκρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο
ἠμψέσθε περισσότερον κρίμα:
so with δέ (Οὐαὶ δὲ ὑμῖν κ.τ.λ.)
before v. 14.

xxiii 27 οἵτινες... γέμουσιν] ἔξω-
ν ὁ τάφος φαίνεται ὥραϊος ἔσω-
ν δὲ γέμει

xxiii 35 < υιοῦ Βαραχίου

xxiv 36 < οὐδὲ ὁ υἱός

xxv 1 τοῦ νυμφίου] + καὶ τῆς
μυφης +

xxv 41 τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον] τὸ
ότος τὸ ἐξώτερον. And v. 46
λασιν] *ignem*: also *ambus-*
nem or *combustionem*.

xxv 41 τὸ ἡτοιμασμένον] + ὁ
οἰμασεν ὁ πατήρ μου + with va-
riations.

xxvi 15 ἀργύρια] + στατήρας +:
ο στατήρας ἀργυρίου

xxvi 73 δῆλόν σε ποιεῖ] + ὁμοι-
ει +

xxvii 2 Πειλάτῳ] + Ποντίῳ +
Πειλάτῳ

xxvii 9 < Ἱερεμίου: also Ζαχα-
ρίου substituted: also *Esaiam*

xxvii 16 Βαραββάν] Ἰησοῦν
Βαραββάν: and v. 17 [τὸν] Βα-
αββάν] Ἰησοῦν Βαραββάν

xxvii 32 Κυρηναῖον] + + εἰς
ἀπάντησιν αὐτοῦ +

xxvii 34 οἶνον] ὄξος

xxvii 35 *fin.*] + ἵνα πληρωθῇ τὸ
ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου Διευμε-
ρίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἐαυτοῖς,
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον
κλῆρον.

xxvii 38 δεξιῶν] + *nomine Zo-*
atham: and εὐωνύμων] + *nomine*
Camma

xxvii 45] < ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν

xxvii 46 Ἐλὼλ ἐλὼλ λεμὰ σα-
βαχθανέλ] + Ἡλεὶ ἡλεὶ λαμὰ ζα-
φθανέλ +

xxvii 56 Ἰωσήφ μήτηρ καὶ ἡ
μήτηρ] ἡ Μαρία ἡ Ἰωσήφ καὶ ἡ
Μαρία ἡ: also ἡ Ἰωσήφ μήτηρ
καὶ ἡ μήτηρ: also Ἰωσήφ καὶ ἡ
μήτηρ

xxviii 6 ἔκειτο] + ὁ κύριος +

ST MARK

i 41 σπλαγχνισθεῖς] + ὀργι-
σθεῖς +

ii 14 Λευεῖν] + Ἰάκωβον +

iii 18 Θαδδαῖον] + Λεββαῖον +

iii 29 ἁμαρτήματος] κρίσεως:
also ἁμαρτίας

iii 32 οἱ ἀδελφοί σου] + καὶ αἱ
ἀδελφαί σου +

iv 9 ἀκουέτω] + καὶ ὁ συνίων
συνιέτω +

v 33 τρέμουσα] + διὸ πεποιή-
κει λάθρα +

vi 3 ὁ τέκτων, ὁ] ὁ τοῦ τέκτο-
nos υἱὸς καὶ ὁ
ibid. 'Ιωσήτος] 'Ιωσήφ: also
'Ιωσή: also omitted.

vi 20 ἡπόρει] ἐποίει

vi 33 καὶ προῆλθον αὐτοὺς] + καὶ
συνῆλθον αὐτοῦ †: also καὶ ἦλθον
αὐτοῦ: also καὶ προῆλθον αὐτὸν
αὐτοῦ: also καὶ προῆλθον αὐτοὺς
καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν

vi 36 κύκλῳ] + ἔγγιστα †

vi 47 ἦν] + † πάλαι †

vi 56 ἀγοραῖς] + πλατεῖαις †

vii 3 πυγμῇ] πυκνὰ

vii 4 χαλκίων] + † καὶ κλινῶν †

vii 6 τιμᾷ] + ἀγαπᾷ †

vii 9 τηρήσητε] + στήσητε †

vii 13 τῇ παραδόσει ὑμῶν] +
† τῇ μωρᾷ †

vii 19 ἀφεδρῶνα] + ὄχετον †

vii 28 Ναί, κύριε] + Κύριε,
ἀλλὰ †: also Κύριε alone.

viii 22 Βηθσαιδάν] + Βηθανί-
αν †

viii 26 Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰ-
σέλθης] + Μηδενὶ εἴπης εἰς τὴν
κώμην †, with or without Ἔπαγε
εἰς τὸν οἶκόν σου prefixed: also
Ἔπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἐὰν
εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης μηδενὶ
εἴπης [μηδὲ ἐν τῇ κώμῃ]: also
Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης
μηδὲ εἴπης τινὶ ἐν τῇ κώμῃ

ix 24 παιδίον] + † μετὰ δα-
κρύων †

ix 29 προσευχῇ] + † καὶ νη-
στεῖα † with variation of order.

ix 38 καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι
οὐκ ἡκολούθει ἡμῖν] + ὅς οὐκ ἀκο-
λουθεῖ μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐκωλύομεν
αὐτόν †: also with ἐκωλύσαμεν:
also ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ
ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκο-
λουθεῖ ἡμῖν

ix 49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσε-
ται] + πᾶσα γὰρ θυσία ἀλὶ ἀλα-
σθήσεται †: also πᾶς γὰρ πυρὶ
ἀλισθήσεται, καὶ πᾶσα θυσία
[ἀλὶ] ἀλισθήσεται

x 19 Μὴ φονεύσης, Μὴ μοι-
χεύσης] + Μὴ μοιχεύσης, Μὴ πορ-
νεύσης †: also Μὴ μοιχεύσης, Μὴ
φονεύσης and other variations.

x 24 δύσκολόν ἐστιν] + τοὺς πε-
ποιθότας ἐπὶ [τοῖς] χρήμασιν: also
divitem and other supplements.

x 27 ἀδύνατον ἀλλ' οὐ παρὸ
θεῶ, πάντα γὰρ δυνατὰ παρὲ
[τῷ] θεῷ] + ἀδύνατον ἐστιν παρὰ
δὲ τῷ θεῷ δυνατόν †

x 30 οἰκίας.....ζωὴν αἰώ-
νιον] + ὅς δὲ ἀφῆκεν οἰκίαν καὶ
ἀδελφὰς καὶ ἀδελφούς καὶ μητέρας
καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διω-
γμοῦ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ
ζωὴν αἰώνιον λήμψεται †

x 51 Ῥαββουνεῖ] + Κύριε ῤαββί
βεί†: also Ῥαββεί only.

xi 32 εἶχον] + ἤδεισαν †

xii 14 κῆνσον] + ἐπικεφάλαιον †

xii 23 ἐν τῇ ἀναστάσει] + ὅταν
ἀναστῶσω

xii 40 χερῶν] + † καὶ ὀφθαλμῶν †

xiii 2 *fin.*] + † καὶ διὰ τριῶν
ἡμερῶν ἄλλος ἀναστήσεται ἀνεὶ
χειρῶν † with variations.

xiii 8 λιμοί] + καὶ παραχαί

xiv 4 ἦσαν δὲ τινες ἀγαπο-
κτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς] + οἱ δὲ
μαθηταὶ αὐτοῦ διεπονοῦντο καὶ
ἔλεγον † with variations.

xiv 41 ἀπέχει] + τὸ τέλος with
variations.

xiv 51 αὐτόν] + οἱ νεανίσκοι

xiv 58 ἀχειροποίητον οἰκοδομή-
σιν] + ἀναστήσω ἀχειροποίητον †

xiv 68 *fin.*] + καὶ ἀλέκτωρ ἐφώ-
νησεν. And v. 72] < ἐκ δευτέρου

xv 25 τρίτη] ἔκτη
ιδιά. ἐσταύρωσαν] + ἐφύλασ-
τον †

xv 27 *fin.*] + (v. 28) καὶ ἐπληρώ-
η ἡ γραφή ἡ λέγουσα Καὶ μετὰ
τόνων ἐλογίσθη.

xv 34 ἐγκατέλιπες] + ὠνεί-
δισας †

xv 47 Ἰωσήτος] Ἰακώβου: also
Ἰωσή and Ἰωσήφ.

xvi 3 ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνη-
μείου;] *ab osteo? Subito autem
ad horam tertiam tenebrae diei
[l. die] factae sunt per totum
orbem terrae, et descenderunt de
caelis angeli et surgent [l. sur-
gentes] in claritate vivi Dei
et simul ascenderunt cum eo, et con-
tinuo lux facta est. Tunc illae
accesserunt ad monimentum,*

xvi 14 *fin.*] + *Et illi satisfaciant
dicentes Saeculum istud
iniquitatis et incredulitatis sub-
stantia [al. sub Satana] est, quae
non sinit per immundos spiritus
veram Dei apprehendi virtutem:
circo jam nunc revela justitiam
tuam.*

ST LUKE

i 28 *fin.*] + ἐυλογημένη σὺ ἐν
γυναιξίν. †

i 35 τὸ γεννώμενον] + ἐκ σοῦ

i 46 Μαριάμ] *Elisabet*

ii 2 αὐτῇ] + ἡ: also a variation
of order.

ii 7 φάτνη] σπηλαίω

ii 33 ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μή-
τηρ] Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.
And similar changes of language
in vv 41, 43, 48; Mt i 16.

iii 1 ἡγεμονεύοντος] + ἐπιτρο-

πεύοντος †

iii 16 πνεύματι ἁγίῳ] < ἁγίῳ

iii 22 Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγα-
πητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα] + Ὑἱὸς
μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά
σε †

iii 24] < τοῦ Ματθάτ τοῦ Λευεῖ

iii 33 τοῦ Ἀδμεῖν τοῦ Ἀρνεῖ]
τοῦ Ἀμιναδάβ (-αδάμ) τοῦ Ἀράμ
with variations.

iv 1 πνεύματος ἁγίου] < ἁγίου
(s. q.)

iv 44 Ἰουδαίας] + Γαλιλαίας †

v 10 f.] ἦσαν δὲ κοινῶν αὐτοῦ
Ἰακώβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβε-
δαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Δεῦτε καὶ
μὴ γέινεσθε ἀλλεῖς ἰχθύων, ποιήσω
γὰρ ὑμᾶς ἀλλεῖς ἀνθρώπων· οἱ δὲ
ἀκούσαντες πάντα κατέλειψαν ἐπὶ
τῆς γῆς καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

v 14 εἰς μαρτύριον αὐτοῖς] + ἵνα
εἰς μαρτύριον ἦν (l. ἦ) ὑμῖν τοῦτο †

vi 1 ἐν σαββάτῳ] + † δευτερο-
πρώτῳ †: also *mane*

vi 5] transposed to the end
of v. 10, the following narrative
being substituted here:— Τῇ αὐτῇ
ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἐργαζό-
μενον τῷ σαββάτῳ εἶπεν αὐτῷ
Ἄνθρωπε, εἰ μὲν οἶδας τί ποιεῖς,
μακάριος εἶ· εἰ δὲ μὴ οἶδας, ἐπι-
κατάρατος καὶ παραβάτης εἶ τοῦ
νόμου.

vi 17 Ἱερουσαλὴμ] + καὶ Πιρα-
ας (? Πιεραιας) or *et trans fretum*

vii 14 Νεανίσκε] + † νεανίσκε †

viii 26, 37 Γερασσηνῶν] Γεργε-
σηνῶν: also Γαδαρηνῶν

viii 51] < καὶ Ἰωάννην

ix 27 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ]
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον
ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ with variations.

ix 37 τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ] + διὰ τῆς
ἡμέρας † with variations.

ix 54 ἀναλῶσαι αὐτούς] + + ὡς
καὶ Ἡλίας ἐποίησεν +

ix 55 ἐπετίμησεν αὐτοῖς] + + καὶ
εἶπεν Οὐκ οἴδατε πολὺ πνεύμα-
τός ἐστε + with variations.

And + + [ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
οὐκ ἦλθεν ψυχὰς [ἀνθρώπων] ἀπο-
λέσαι ἀλλὰ σῶσαι.] + with varia-
tions.

ix 62 ἐπιβαλὼν...ὀπίσω] + eis
τὰ ὀπίσω βλέπων καὶ ἐπιβάλλων
τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον +

xi 2 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου] ἐλ-
θέτω τὸ ἅγιον πνευμά σου ἐφ' ἡμᾶς
καὶ καθαρίσάτω ἡμᾶς

xi 13 πνεῦμα ἅγιον] + ἀγαθὸν
δόμα +: also πνεῦμα ἀγαθὸν : also
spiritum bonum datum

xi 42 κρῖσιν] κλῆσιν

xi 44 ὡς τὰ μνημεῖα τὰ] + μνη-
μεῖα +

xi 48 καὶ συνευδοκεῖτε] + μὴ
συνευδοκεῖν +

xi 52 ἦρατε] + ἐκρύψατε +

xi 53, 54 Κακέῖθεν...στόματος
αὐτοῦ] + Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα
πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ
λαοῦ ἦρξαντο οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ
νομικοὶ δεινῶς ἔχειν καὶ συνβάλ-
λειν αὐτῷ περὶ πλεονόντων, ζητοῦν-
τες ἀφορμὴν τινα λαβεῖν αὐτοῦ ἵνα
εὗρωσιν κατηγορῆσαι αὐτοῦ + with
many variations.

xii 18 τὸν σίτον καὶ τὰ ἀγαθὰ
μου] + τὰ γενήματά μου +: also
τοῦ καρποῦ μου : also τὰ γενή-
ματά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου

xii 26 εἰ οὖν...λοιπῶν] + καὶ
περὶ τῶν λοιπῶν τί +

xii 27 αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ
νῆθει] + οὔτε νῆθει οὔτε ὑφαίνει +

xii 38 κὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ...οὐ-
τως] + καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἐσπερινῇ
φυλακῇ καὶ εὐρήσει, οὕτως ποιή-

σει, καὶ ἐὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ
τρίτῃ + with many variations.

xiii 8 κόπρια] + κόφινον καὶ
πρίων +

xiv 5 υἱὸς] ὄνος : also πρό-
βατον

xv 16 χορτασθῆναι] + γεμίσαι
τὴν κοιλίαν αὐτοῦ +

xvi 22 f. καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ
ᾄδῃ ἐπάρας] καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ᾄδῃ
ἐπάρας or the same words with
the stop placed after ἐτάφη.

xvii 11 Γαλιλαίας] + et Ferichā

xviii 30 πολλαπλασίονα] + ἑπτα-
πλασίονα +

xx 20 παρατηρήσαντες] + ἀπο-
χωρήσαντες +: also omitted.

xx 34 Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου
+ + γεννῶνται καὶ γεννῶσιν, +
with variations.

xx 36 δύνανται] + μέλλουσιν +
ibid. ἰσαγγελοὶ γάρ εἰσιν, καὶ
υἱοὶ εἰσιν θεοῦ] ἰσαγγελοὶ γάρ εἰ-
σιν + τῷ θεῷ +

xxi 11 ἔσται] + (ῥ καὶ χειμῶνες)
et hiemes (*tempestates*)

xxi 18] < the verse.

xxi 38 *fin.*] + [John] vii 53—
viii 11 (p. 241)

xxii 42 εἰ βούλει....γενέσθω
+ μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν
γενέσθω· εἰ βούλει παρένεγκε
τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ. +

xxii 68 οὐ μὴ ἀποκριθῆτε] +
+ ἢ ἀπολύσητε +

xxiii 2 ἡμῶν] + καὶ καταλύοντα
τὸν νόμον καὶ τοὺς προφῆτας
and διδόναι] + καὶ ἀποστρέφοντα
τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα

xxiii 5 *fin.*] + et filios nostros et
uxores avertit a nobis [see the
Greek on v. 2], non enim bapti-
zantur sicut [et] nos [nec sunt
mundant].

xxiii 42 f.] καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν κύριον εἶπεν αὐτῷ Μνήσθητί μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐλεύσεώς σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τῷ ἐπλησοντι (l. ἐπιπλήσσουντι) Θαρσει, σήμερον κ.τ.λ.

xxiii 43] <σήμερον... παραδείσω (so stated, but probably the whole verse).

xxiii 45 ἐνάτης τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος] + ἐνάτης, [καὶ] ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος + with variations.

xxiii 48 *fin.*] + *dicentes Vae nobis quae facta sunt hodie propter peccata nostra; appropinquavit enim desolatio Hierusalem.*

xxiii 55 *al*] + δύο +: also omitted

xxiv 13 ἐξήκοντα] ἑκατὸν ἐξήκοντα

xxiv 27 ἀρξάμενος... διερμήνευσεν] + ἦν ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ πάντων τῶν προφητῶν ἐρμηνεύειν + with variations.

xxiv 32 ἡμῶν καιομένη ἦν] + ἦν ἡμῶν κεκαλυμμένη +: also [? πεπρωμένη] *excaecatum* and *ortusum* and *exterminatum*: also other variations.

xxiv 39 ψηλαφήσατέ με] < με: and < σάρκα καὶ: and σάρκα] σάρκας

xxiv 42 ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος] + καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίον +: also with κηρίου.

xxiv 43 ἔφαγεν] + καὶ [λαβὼν] τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς

xxiv 46 οὕτως γέγραπται] + καὶ οὕτως ἔδει: also οὕτως ἔδει substituted.

xxiv 53 εὐλογοῦντες] + αἰνοῦντες +: also αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες

ST JOHN

i 4 ἦν 1°] + ἐστίν +
i 13 οἱ... ἐγεννήθησαν] *qui... natus est*

i 18 μονογενὴς θεὸς] + ὁ μονογενὴς υἱὸς +

i 28 Βηθανίᾳ] Βηθαβαρά with variations.

i 34 ὁ υἱὸς] + ὁ ἐκλεκτὸς +: also *electus filius Dei*

ii 3 ὑστερήσαντος οἴνου] + οἶνον οὐκ εἶχον ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου· εἶτα + with variations.

iii 5 γεννηθῇ] ἀναγεννηθῇ
ibid. εἰσελθεῖν εἰς] ἰδεῖν: and τοῦ θεοῦ] τῶν οὐρανῶν

iii 6 σὰρξ ἐστίν] + ὅτι ἐκ τῆς σαρκὸς ἐγεννήθη: and πνεῦμά ἐστίν] + ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματός ἐστιν: also *quia Deus spiritus est, et ex Deo natus est*

iii 8 ἐκ] + + τοῦ ὕδατος καὶ +
iii 13 τοῦ ἀνθρώπου] + + ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ +

iv 46, 49 βασιλικὸς] + βασιλίσκος +

v 1 ἐορτῇ] ἡ ἐορτῇ
v 2 ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα] [προβατικῇ] κολυμβήθρα

v 3 ξηρῶν] +, παραλυτικῶν
ibid. *fin.*] +, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν

Also + the same with another addition (v. 4). ἄγγελος δὲ (γὰρ) Κυρίου [κατὰ καιρὸν] κατέβαιεν (v. ἐλούετο) ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐταράσσετο (v. ἐτάρασσε) τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς [μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος] ὑγίης ἐγίνετο οἷον (v. ᾧ) δῆποτ' οὖν (v. δῆποτε) κατείχετο νοσήματι. Also the second addition alone.

vi 51 ἡ σὰρξ... [ωῆς] ὑπὲρ τῆς

τοῦ κόσμου ζωῆς ἡ σὰρξ μου ἐστίν :
also ἡ σὰρξ μου ἐστίν ἣν ἐγὼ
δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς

vi 56 ἐν αὐτῷ] + καθὼς ἐν ἐμοὶ
ὁ πατήρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ. ἀμὴν
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ λάβητε
τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου
ὡς τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε
ζωὴν ἐν αὐτῷ.

vi 59 Καφαρναούμ] + + σαβ-
βάτῳ +

vii 39 πνεῦμα] + δεδομένον :
also + ἅγιον : also + ἅγιον ἐπ' αὐ-
τοῖς : also + ἅγιον δεδομένον

viii 38 ἃ ἐγὼ...πατὴρ] + ἐγὼ ἃ
ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ μου [ταῦτα]
λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἑωράκατε
παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν + with varia-
tions.

x 8 ἦλθον πρὸ ἐμοῦ] < πρὸ ἐμοῦ

xi 54 χάραν] + Σαμφουρεῖν

xii 28 τὸ ὄνομα] τὸν υἱόν

xii 32 πάντας] + πάντα + with
variation of order.

xii 41 ὅτι] ὅτε

xiii 31 ἐν αὐτῷ.] + εἰ ὁ θεὸς
ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ,

xvii 7 ἐγνωκαν] + ἐγνων + : also
ἐγ. ωκα.

xvii 11 ἔρχομαι] + · οὐκέτι εἰμὶ
ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ
εἰμὶ

xvii 21 ἐν ἡμῖν] + ἐν

xvii 23 ἡγάπησας] ἡγάπησα

xviii 1 τῶν Κέδρων] + τοῦ Κέ-
δρου + : also τοῦ Κεδρῶν : also
τῶν δένδρων

xix 4 οὐδεμίαν] οὐχ with varia-
tions of order : and < ἐν αὐτῷ

xix 14 ἕκτῃ] τρίτῃ

xxi 25] < the verse.

SECTION ON THE WOMAN TAKEN IN ADULTERY

10 κατέκρινεν] lapidavit

ACTS

ii 9 Ἰουδαίαν] *Armeniam* : also
in *Syria*

ii 30 τῆς οσφύος αὐτοῦ] + [κατὰ
σάρκα] ἀναστήσαι τὸν χριστὸν
[καὶ]

iv 32 ψυχὴ μία,] + καὶ οὐκ ἦν
διάκρισις ἐν αὐτοῖς οὐδεμία

v 38 ἄφετε αὐτοὺς] + μὴ μάναν-
τες τὰς χεῖρας [ὑμῶν]

vii 16 ἐν Συχέμ] τοῦ Συχέμ :
also τοῦ ἐν Συχέμ

vii 43 Ῥομφά] Ῥεμφάμ (-άν) :
also Ῥαιφάν (Ῥεφάν)

viii 24 *fin.*] + · ὅς πολλα κλαί-
ων οὐ διελίμπανεν +

viii 36 *fin.*] + (v. 37) + εἶπεν
δὲ αὐτῷ [ὁ Φίλιππος] Εἰ πιστεύεις
ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου [, ἔξεστιν].
ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν Πιστεύω τὸν
υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν
[Χριστὸν]. + with much varia-
tion.

viii 39 πνεῦμα Κυρίου] πνεῦμα
ἅγιον ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν εὐνούχον,
ἄγγελος δὲ Κυρίου

x 25 Ὡς...Πέτρον,] Προσεγγί-
ζοντος δὲ τοῦ Πέτρου [εἰς τὴν Και-
σαρίαν] προδραμῶν εἰς τῶν δούλων
δισάφησεν παραγεγονέναι αὐτόν.
ὁ δὲ Κορνήλιος [ἐκκηδήσας καὶ]

xi 2 Ὅτε...περιτομῆς] Ὁ μὲν
οὖν Πέτρος διὰ ἰκανοῦ χρόνου ἠθέ-
λησεν πορευθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα·
καὶ προσφωνήσας τοὺς ἀδελφοὺς
καὶ ἐπιστηρίξας αὐτοὺς πολὺν λό-
γον ποιούμενος διὰ τῶν χωρῶν

[? δι' αὐτῶν ἐχώρει] διδάσκων αὐ-
τούς· ὁ δὲ καὶ κατήνησεν αὐτοῖς
[? αὐτοῦ] καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς
τὴν χάριν τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ ἐκ περι-
τομῆς ἀδελφοὶ διεκρίνοντο πρὸς
αὐτὸν

xi 20 'Ελληνιστάς] "Ελληνας
xiii 18 ἐτροποφόρησεν] ἐτροφο-
φόρησεν

xiii 33 δευτέρῳ] πρώτῳ
xiv 2 *fin.*] + ὁ δὲ κύριος ἔδωκεν
[ταχύ] εἰρήνην.

xv 2 ἔταξαν...ἐξ αὐτῶν] ἔλεγεν
γὰρ ὁ Παῦλος μένειν οὕτως καθὼς
ἐπίστευσαν δισχυριζόμενος· οἱ δὲ
ἐληλυθότες ἀπὸ 'Ιερουσαλὴμ πα-
ρήγγειλαν αὐτοῖς τῷ Παύλῳ καὶ
Βαρνάβᾳ καὶ τισιν ἄλλοις ἀνα-
βαίνειν

xv 18 γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος.]
+ γνωστὸν ἀπ' αἰῶνός [ἐστιν] τῷ
κυρίῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ. † : also
γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστιν τῷ θεῷ
[πάντα] τὰ ἔργα αὐτοῦ.

xv 20 *fin.*] + καὶ ὅσα ἂν μὴ θέ-
λωσιν αὐτοῖς γίνεσθαι ἑτέροις μὴ
ποιεῖν : and v. 29 πορνείας] +, καὶ
ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι
ἐτέρῳ μὴ ποιείτε.

xv 29 πράξετε] + † φερόμενοι ἐν
τῷ ἀγίῳ πνεύματι †

xv 33 *fin.*] + (v. 34) + ἔδοξεν δὲ
τῷ Σίλα ἐπιμείναι αὐτούς (v.
αὐτοῦ) [, μόνος δὲ 'Ιούδας ἐπο-
ρεύθη]. †

xvi 30 ἔξω] + τοὺς λοιποὺς
ἀσφαλισάμενος

xviii 21 Πάλιν] + Δεῖ με πάντως
τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι
εἰς 'Ιερουσόλυμα· [*et iterum*] † with
variations.

xviii 27 βουλομένου .. αὐτόν·]
+ ἐν δὲ τῇ 'Εφέσῳ ἐπιδημοῦντές
τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐ-

τοῦ παρεκάλουν διελθεῖν σὺν αὐ-
τοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν·
συνκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ
'Εφέσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ
μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν
ἄνδρα· †

xix 1, 2 'Εγένετο...εἰπέν τε]
+ Θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ
τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς
'Ιερουσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦ-
μα ὑποστρέφειν εἰς τὴν 'Ασίαν· δι-
ελθὼν δὲ τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔρ-
χεται εἰς 'Εφεσον, καὶ εὐρών τινας
μαθητὰς εἶπεν † : also the last
five words only.

xix 9 Τυράννου] + † ἀπὸ ὥρας ἕ-
ως δεκάτης †

xix 28 θυμοῦ] + † δραμόντες εἰς
τὸ ἄμφοδοι †

xx 4 αὐτῷ] + † ἄχρι τῆς 'Ασίας †
ibid. 'Αριανοί] 'Εφέσιοι

xx 15 τῇ δὲ 2^ο] + καὶ μέιναντες
ἐν Τρωγυλίῳ τῇ †

xx 18 πῶς...ἐγενόμην] ὥς τριε-
τίαν ἢ καὶ πλεῖον ποταπῶς μεθ' ὑ-
μῶν ἦν παντός χρόνου [?]

xxi 1 Πάταρα] + † καὶ Μύρα †

xxi 16 ξενισθῶμεν] + καὶ παρα-
γενόμενοι εἰς τινα κώμην ἐγενό-
μεθα παρὰ

ibid. Μνάσωνι] 'Ιάσονι
xxiii 15 ἀνελεῖν αὐτόν] +, ἐὰν
δέη καὶ ἀποθανεῖν

xxiii 23 ἐβδομήκοντα] ἑκατον

xxiii 24 *fin.*] + ἐφοβήθη γὰρ μή-
ποτε ἀρπάσαντες αὐτὸν οἱ 'Ιουδαῖοι
ἀποκτε[ί]νωσι, καὶ αὐτὸς μεταξὺ
ἐγκλημα ἔχη ὥς ἀργύριον εἰληφώς.

xxiii 29 ἐγκλημα] + ἐξήγαγον
αὐτὸν μόλις τῇ βίᾳ

xxiv 6 ἐκρατήσαμεν,] + καὶ κατὰ
τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν
κρίναι. (v. 7) παρελθὼν δὲ Λυσίας
ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ

τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, (v. 8)
κελεύσας τοὺς κατηγοροὺς αὐτοῦ
ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ. with variations.

xxiv 27 θέλων...δεδεμένον] τὸν
δὲ Παῦλον εἰσεν ἐν τηρήσει διὰ
Δρουσίλλαν

xxvii 5 διαπλεύσαντες]+ + δι' ἡ-
μερῶν δεκάπεντε +

xxvii 15 ἐπιδόντες]+ + τῷ πλέοντι
καὶ συστειλάντες τὰ ἰστία

xxvii 35 ἐσθίειν]+ + ἐπιδιδούς
καὶ ἡμῖν

xxviii 16 ἐπετράπη τῷ Παύλῳ]
+ ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκεν τοὺς
δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῳ, τῷ
δὲ Παύλῳ ἐπετράπη +

ibid. εαυτὸν]+ + ἔξω τῆς πα-
ρεμβολῆς +

xxviii 28 *fin.*]+ (v. 29) καὶ
ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ
Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυ-
τοῖς ζήτησιν.

I PETER

iii 22 θεοῦ]+, *deglutiens mor-
tem ut vitae aeternae haeredes
efficeremur*,

iv 14 δόξης]+ + καὶ δυνάμεως
with variations.

ibid. *fin.*]+ + κατὰ μὲν αὐτοὺς
βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξά-
ζεται.

v 2 θεοῦ]+ + ἐπισκοποῦντες

ibid. ἐκουσίως]+ + κατὰ θεόν

2 PETER

i 10 σπουδάσατε]+ + ἵνα διὰ τῶν
καλῶν [ὑμῶν] ἔργων with (for ποι-
εῖσθαι) ποιείσθε (-ῇσθε)

I JOHN

ii 17 αἰῶνα]+ + *quomodo [et] ille
manet in aeternum* with varia-
tions.

v 6 αἵματος]+ + καὶ πνεύματος
ibid. τὸ πνεῦμα] *Christus*

v 7 τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ
τὸ αἷμα] *in terra, spiritus [et]
aqua et sanguis, et hi tres unum
sunt in Christo Jesu: et tres sunt
qui testimonium dicunt in caelo,
Pater Verbum et Spiritus* with
variations.

2 JOHN

ii *fin.*]+ + *Ecce praedixi vobis,
ut in diem Domini [nostri Jesu
Christi] non confundamini.*

JUDE

6 δεσμοῖς αἰδίοις]+ + ἀγλῶν ἀγγέ-
λων

ROMANS

i 7] < ἐν Ῥώμῃ; and v. 15]
< τοῖς ἐν Ῥώμῃ

iii 22 εἰς πάντας]+ + καὶ ἐπὶ
πάντας

iii 26 Ἰησοῦ] omitted; also +
Χριστοῦ; also Ἰησοῦν substituted.

iv 19 κατενόησεν] οὐ κατενόησεν
v 14 τοὺς μὴ ἀμαρτήσαντας]
< μὴ

viii 1 *fin.*]+ + μὴ κατὰ σάρκα
περιπατοῦσιν: also the same with

ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα added.

ix 28 συντέμνων] + ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον

xi 6 *fin.*] + εἰ δὲ ἐξ ἔργων οὐκέτι [ἐστὶ] χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι χάρις (ἔργον).

xii 11 κυρίῳ] καιρῷ

xii 13 χρεαίαις] μνείαις

xiii 8 ὀφείλετε] ὀφείλητε: also ὀφείλοντες

xiv 6 φρονεῖ] +, καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ

xiv 23] + Τῷ δὲ δυναμένῳ... αἰῶνας· ἀμήν. (xvi 25—27) with and without its retention at the end of the Epistle.

xv 31 διακονία] δωροφορία

xvi 5 'Ασίας] 'Αχαίας

xvi 20] ἡ χάρις... ὑμῶν transposed from this place to stand slightly modified (v. 24) after v. 23.

xvi 23 *fin.*] + (v. 24) ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν. (with variations), with and without its retention in v. 20.

xvi 25—27] < the three verses, with and without their retention at the end of c. xiv.

xvi 26 προφητικῶν] + καὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

I CORINTHIANS

v 6 Οὐ καλὸν] Καλὸν

ibid. ζυμοῖ] δολοῖ

vi 20 δοξάσατε δὴ] + *et portate* (ἄρατε from ἀρά γε)

ibid. fin.] + καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστιν τοῦ θεοῦ

vii 33 f. γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ... μεριμνᾷ] γυναικί. μεμέρισται [καὶ] ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἀγαμος μεριμνᾷ: also γυναικί. καὶ μεμέρισται ἡ ἀγαμος καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἀγαμος μεριμνᾷ with variations of detail and punctuation.

viii 6 *fin.*] +, καὶ ἐν πνεύμα ἁγίον, ἐν ᾧ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ

ix 5 ἀδελφὴν γυναῖκα] [ἀδελφάς] γυναῖκας: also γυναῖκα [ἀδελφὴν]

xi 10 ἐξουσίαν] κάλυμμα (*velamen*)

xi 24 Τοῦτο] Λάβετε φάγετε, τοῦτο. And ὑπὲρ ὑμῶν] + κλώμενον: also θρυπτόμενον: also 'given' and *tradetur*.

xii 29 πίνων] + ἀναξίως

xiii 3 καυχῆσώμαι] καυθήσομαι

xv 5 δώδεκα] ἑνδεκα

xv 47 ὁ δεῦτερος ἀνθρωπος] + ὁ κύριος

xv 51 πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα πάντες δὲ] πάντες [μὲν] ἀναστησόμεθα οὐ πάντες δὲ: also πάντες [μὲν] κοιμηθησόμεθα οὐ πάντες δὲ

GALATIANS

ii 5] < οἷς οὐδὲ

ii 12 ἦλθον] ἦλθεν

ii 20 τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ] τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ

iii 1 ἐβάσκανεν] + τῇ ἀληθείᾳ αὐτὴν πείθεσθαι

iv 7 διὰ θεοῦ] [θεοῦ] διὰ Χριστοῦ: also διὰ θεόν: also 'of God'

v 8] < οὐκ

v 9 ζυμοῖ] δολοῖ

EPHESIANS

- i 1] < [ἐν Ἐφέσῳ]
 i 15 καὶ] + τὴν ἀγάπην: also
 transposed
 iv 19 ἀπηλγηκότες] ἀπηλπιό-
 tes
 iv 29 χρείας] πίστεως
 v 14 ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός]
 ἐπιψάυσεις τοῦ χριστοῦ
 v 30 *fin.*] + , ἐκ τῆς σαρκὸς
 αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ
 v 31] < καὶ προσκολληθήσεται
 πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ

I THESSALONIANS

- ii 7 νῆπιοι] ηπιιοι

HEBREWS

- ii 9 χάριτι] χωρὶς
 ix 2 ἄρτων] + καὶ τὸ χρυσοῦν
 θυμιατήριον with omission of χρυ-
 σοῦν and θυμιατήριον καὶ in v. 4.
 xi 23 *fin.*] + πίστει μέγας γενό-
 μενος Μωυσῆς ἀνείλεν τὸν Αἰγύ-
 πτιον κατανοῶν τὴν ταπείνωσιν
 τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ.

I TIMOTHY

- i 4 οἰκονομίαν] οἰκοδομήν
 iii 1 πιστός] ἀνθρώπινος
 iii 16 δς] δ: also θεός
 v 19] < ἐκτὸς εἰ μὴ...μαρτύρων

2 TIMOTHY

- iii 8 Ἰαμβρῆς] Μαμβρῆς
 iv 10 Γαλατίαν] Γαλλίαν
 iv 19 Ἀκύλαν] +, Λεκτρὰν τὴν
 γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Σιμαίαν καὶ
 Ζήνωνα τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ,

TITUS

- iii 10] < καὶ δευτέραν: also
 variations of order.

APOCALYPSE

- i 5 λύσαντι] λούσαντι
 viii 13 αἰοῦ] ἀγγέλου
 xiii 18 ἑξακοσ. ἐξήκοντα ἕξ]
 ἑξακοσ. δέκα ἕξ
 xiv 20 χιλίων ἑξακοσίων] χιλίων
 ἑξακοσίων ἕξ: also χιλίων διακο-
 σίων
 xv 6 λίθον] λίνον

QUOTATIONS

FROM THE OLD TESTAMENT

The following is a list of the passages and phrases which are marked by uncial type in the text as taken from the Old Testament (see Introduction § 413), together with references to the places from which they are derived. Many of the quotations are composite, being formed from two or more definite passages, or from one passage modified by the introduction of a phrase found in one or more other definite passages. Sometimes also it is difficult to tell from which of several similar passages a phrase was taken, if indeed it was taken from one more than another. In all these cases we have given a plurality of references. On the other hand we have abstained from multiplying references for the purposes of illustration; and have therefore passed over such passages of the Old Testament as neither had an equal claim to notice with the passages actually referred to, nor contributed any supplementary and otherwise unrepresented element to the

language of the quotations in the New Testament. But in all these points, no less than in the selection of passages and words for marking by uncial type, it has not been found possible to draw and maintain a clear line of distinction.

The list has had the benefit of a careful and thorough examination by Dr Moulton. We are much indebted to him for the labour which he has bestowed upon it, and also for many excellent suggestions.

The numeration of chapters and verses is that of the ordinary English editions. It has not seemed worth while to add the numeration current in Hebrew editions except in the few cases in which it differs by more than a verse or two. The same principle has been followed as to the numeration used in editions of the LXX; for instance, that of the Psalms or of chapters in Jeremiah has been given in brackets throughout: but petty differences in the reckoning of the verses have been neglected.

Where a quotation, or a substantive element of a quotation, agrees with the Massoretic text but not with the LXX as represented by any of its better documents, we have added 'Heb.' or 'Chald.' to the numerals, and in the converse case 'LXX'. But

we have seldom attempted to mark the limitation in mixed cases (as Mt xxiv 7), or in cases where the difference of texts amounts to no more than a slight modification of the one by the other.

ST MATTHEW

i 23	Is vii 14
ii 6	Mic v 2
15	Hos xi 1
18	Jer xxxi (xxxviii) 15
iii 3	Is xl 3
iv 4	Deut viii 3
6	Ps xci (xc) 11 f.
7	Deut vi 16
10	Deut vi 13
15 f.	Is ix 1 f.
v 3 f.	Is lxi 1 f.
5	Ps xxxvii (xxxvi) 11
8	Ps xxiv (xxiii) 4
21	Ex xx 13; Deut v 17
27	Ex xx 14; Deut v 18
31	Deut xxiv 1 (3)
33	Num xxx 2; Deut xxiii 21
34 f.	Is lxvi 1
35	Ps xlviii (xlvii) 2
38	Ex xxi 24; Lev xxiv 20; Deut xix 21
43	Lev xix 18
48	Deut xviii 13
vi 6	Is xxxvi 20; 2 Reg iv 33
vii 22	Jer xxvii 15 (xxxiv 12); xiv 14
23	Ps vi 8
viii 4	Lev xiii 49
11	Mal i 11; Is lix 19
17	Is liii 4
ix 13	Hos vi 6

ix 36	Num xxvii 17; Ez xxxiv 5
x 21	Mic vii 6
35 f.	Mic vii 6
xi 5	Is lxi 1
10	Mal iii 1
23	Is xiv 13, 15
29	Jer vi 16 Heb.
xii 4	1 Sam xxi 6
7	Hos vi 6
18 ff.	Is xlii 1-4; xli 8 f.
40	Jon i 17 (ii 1)
xiii 14 f.	Is vi 9 f.
32	Dan iv 12, 21 Chald.
35	Ps lxxviii (lxxvii) 2
41	Zeph i 3 Heb.
43	Dan xii 3
xv 4	Ex xx 12; Deut v 16
—	Ex xxi 17
8 f.	Is. xxix 13
xvi 27	Ps lxii (lxi) 12; Prov xxiv 12
xvii 11	Mal iv 5 f. (iii 23 f.)
xviii 16	Deut xix 15
xix 4	Gen i 27
5	Gen ii 24
7	Deut xxiv 1 (3)
18	Ex xx 13-16; Deut v 17-20
19	Ex xx 12; Deut v 16
—	Lev xix 18
26	Gen xviii 14; Job xlii 2; Zech viii 6 LXX
xxi 5	Is lxii 11
—	Zech ix 9

xxi	9	P ^s cxviii (cxvii) 25 f.
	13	Is lvi 7
	—	Jer vii 11
	15	P ^s cxviii (cxvii) 25
	16	P ^s viii 2
	33	Is v 1 f.
	42	P ^s cxviii (cxvii) 22 f.
xxii	24	Deut xxv 5; Gen xxxviii 8
	32	Ex iii 6
	37	Deut vi 5
	39	Lev xix 18
	44	P ^s cx (cix) 1
xxiii	38	Jer xxii 5; xii 7
	39	P ^s cxviii (cxvii) 26
xxiv	6	Dan ii 28
	7	Is xix 2
	10	Dan xi 41 LXX
	15	Dan ix 27; xii 11
	21	Dan xii 1
	24	Deut xiii 1
	29	Is xiii 10
	—	Is xxxiv 4
	30	Zech xii 12
	—	Dan vii 13
	31	Is xxvii 13
	—	Zech ii 6; Deut xxx 4
	38	Gen vii 7
xxv	31	Zech xiv 5
	46	Dan xii 2
xxvi	15	Zech xi 12
	28	Ex xxiv 8; Zech ix 11
	31	Zech xiii 7
	38	P ^s xlii (xli) 5
	64	Dan vii 13; P ^s cx (cix) 1 ff.
xxvii	9 f.	Zech xi 13
	34	P ^s lxix (lxviii) 21
	35	P ^s xxii (xxi) 18
	39	P ^s xxii (xxi) 7; cix (cvi) 25
	43	P ^s xxii (xxi) 8
	46	P ^s xxii (xxi) 1
	48	P ^s lxix (lxviii) 21

ST MARK

i	2	Mal iii 1
	3	Is xl 3
	44	Lev xiii 49
ii	26	1 Sam xxi 6
iv	12	Is vi 9 f.
	29	Joel iii (iv) 13
	32	Dan iv 12, 21 Chald.; Ez xvii 23
vi	34	Num xxvii 17; Ez xxxiv 5
vii	6 f.	Is xxix 13
	10	Ex xx 12; Deut v 16
	—	Ex xxi 17
viii	18	Jer v 21; Ez xii 2
ix	12	Mal iv 5 f. (iii 23 f.)
	48	Is lxvi 24
x	4	Deut xxiv 1 (3)
	6	Gen i 27
	7 f.	Gen ii 24
	19	Ex xx 13-16; Deut v 17-20
	—	Ex xx 12; Deut v 16
	27	Gen xviii 14; Job xlii 2; Zech viii 6 LXX
xi	9 f.	P ^s . cxviii (cxvii) 25 f.
	17	Is lvi 7
	—	Jer vii 11
xii	1	Is v 1 f.
	10 f.	P ^s cxviii (cxvii) 22 f.
	19	Deut xxv 5; Gen xxxviii 8
	26	Ex iii 6
	29 f.	Deut vi 4 f. (two texts of LXX)
	31	Lev xix 18
	32	Deut vi 4
	—	Deut iv 35
	33	Deut vi 5
	—	Lev xix 18
	—	1 Sam xv 22

xii	36	Ps cx (cix) 1
xiii	7	Dan ii 28
	8	Is xix 2
	12	Mic vii 6
	14	Dan ix 27; xii 11
	19	Dan xii 1
	22	Deut xiii 1
	24	Is xiii 10
	25	Is xxxiv 4
	26	Dan vii 13
	27	Zech ii 6; Deut xxx 4
xiv	18	Ps xli (xl) 9
	24	Ex xxiv 8; Zech ix 11
	27	Zech xiii 7
	34	Ps xlii (xli) 5
	62	Dan vii 13; Ps cx (cix) 1 ff.
xv	24	Ps xxii (xxi) 18
	29	Ps xxii (xxi) 7; cix (cviii) 25
	34	Ps xxii (xxi) 1
	36	Ps lxix (lxviii) 21
xvi	19	2 Reg ii 11
—		Ps cx (cix) 1

ST LUKE

i	15	Num vi 3; 1 Sam i 11 LXX
	17	Mal iv 5 f. (iii 23 f.)
	32 f.	Is ix 7
	35	Ex xiii 12
	37	Gen xviii 14
	46 f.	1 Sam ii 1
	48	1 Sam i 11
	49	Ps cxi (cx) 9
	50	Ps ciii (cii) 17
	51	Ps lxxxix (lxxxviii) 10
	52	Job xii 19
—		Job v 11; 1 Sam ii 7 f.

i	53	Ps cvii (cvi) 9; xxxiv (xxxiii) 10 LXX; 1 Sam ii 5
	54 f.	Is. xli 8 f.
	54	Ps. xcvi (xcvii) 3
	55	Mic vii 20
	68	Ps xli (xl) 13; lxxii (lxxi) 18; cvi (cv) 48
—		Ps cxi (cx) 9
	69	Ps cxxxii (cxxx) 17; 1 Sam ii 10
	71	Ps cvi (cv) 10
	72 f.	Ps cv (civ) 8 f.; cvi (cv) 45; Mic vii 20
	76	Mal iii 1
	79	Is ix 2
ii	22	Lev xii 6
	23	Ex xiii 12
	24	Lev xii 8; v 11
	30 f.	Is xl 5; lii 10
	32	Is xxv 7 Heb.; xlii 6; xlix 6
—		Is xlvi 13
	52	1 Sam ii 26
iii	4 ff.	Is xl 3 ff.
iv	4	Deut viii 3
	8	Deut vi 13
	10 f.	Ps xci (xc) 11 f.
	12	Deut vi 16
	18 f.	Is lxi 1 f.
	26	1 Reg xvii 9
v	14	Lev xiii 49
vi	4	1 Sam xxi 6
vii	22	Is lxi 1
	27	Mal iii 1
viii	10	Is vi 9
ix	54	2 Reg i 10
x	15	Is xiv 13, 15
	19	Ps xci (xc) 13
	27	Deut vi 5
—		Lev xix 18
	28	Lev xviii 5
xii	53	Mic vii 6

- xiii 19 Dan iv 12; 21 Chald.
 27 Ps vi 8
 29 Mal i 11; Is lix 19
 35 Jer xxii 5; xii 7
 — Ps cxviii (cxvii) 26
 xvii 14 Lev xiii 49
 27 Gen vii 7
 29 Gen xix 24
 31 Gen xix 26
 xviii 20 Ex xx 12-16; Deut v
 16-20
 xix 10 Ez xxxiv 16
 38 Ps cxviii (cxvii) 26
 44 Ps cxxxvii (cxxxvi) 9
 46 Is lvi 7
 — Jer vii 11
 xx 9 Is v 1
 17 Ps cxviii (cxvii) 22
 28 Deut xxv 5; Gen
 xxxviii 8
 37 Ex iii 6
 42 f. Ps cx (cix) 1
 xxi 9 Dan ii 28
 10 Is xix 2
 22 Hos ix 7
 24 Zech xii 3 LXX; Is
 lxiii 18; Ps lxxix
 (lxxviii) 1; Dan
 viii 13
 25 Ps lxx (lxxiv) 7
 26 Is xxxiv 4
 27 Dan vii 13
 35 Is xxiv 17
 xxii 20 Ex xxiv 8; Zech ix 11
 37 Is liii 12
 69 Dan vii 13; Ps cx
 (cix) 1 ff.
 xxiii 30 Hos x 8
 34 Ps xxii (xxi) 18
 35 Ps xxii (xxi) 7
 36 Ps lxix (lxviii) 21
 46 Ps xxxi (xxx) 5
 49 Ps lxxxviii (lxxxvii) 8;
 xxxviii (xxxvii) 11

ST JOHN

- i 23 Is xl 3
 51 Gen xxviii 12
 ii 17 Ps lxix (lxviii) 9
 vi 31 Ex xvi 4, 15; Ps
 lxxviii (lxxvii) 24 f.
 45 Is liv 13
 vii 42 Ps lxxxix (lxxxviii)
 3 f.
 — Mic v 2
 x 16 Ez xxxvii 24; xxxiv
 23
 34 Ps lxxxii (lxxx) 6
 xii 13 Ps cxviii (cxvii) 25 f.
 15 Zech ix 9
 27 Ps vi 3; xlii (xli) 6
 38 Is liii 1
 40 Is vi 10
 xiii 18 Ps xli (xl) 9
 xv 25 Ps xxxv (xxxiv) 19;
 lxix (lxviii) 4
 xvi 22 Is lxvi 14
 xix 24 Ps xxii (xxi) 18
 28 f. Ps lxix (lxviii) 21
 36 Ex xii 46; Num ix 12;
 Ps xxxiv (xxxiii) 20
 37 Zech xii 10

ACTS

- i 20 Ps lxix (lxviii) 25
 — Ps cix (cviii) 8
 ii 17-21 Joel ii 28-32 (iii 1-5)
 25-28 Ps xvi (xv) 8-11
 30 Ps cxxxii (cxxx) 11
 31 Ps xvi (xv) 10
 34 f. Ps cx (cix) 1
 39 Is lvii 19
 — Joel ii 32 (iii 5)

iii 13	Ex iii 6	vii 30	Ex iii 1 f.
—	Is lii 13	32	Ex iii 6
22 f.	Deut xviii 15 f., 18 f.	33	Ex iii 7
23	Lev xxiii 29	—	Ex iii 5
25	Gen xxii 18	34	Ex iii 7 f., 10; ii 24
iv 11	Ps cxviii (cxvii) 22	35	Ex ii 14
24	Ex xx 11; Ps cxlvi
(cxlv) 6	36	Ex vii 3; Num xiv 33
25 ff.	Ps. ii 1 f.	37	Deut xviii 15, 18
v 30	Deut xxi 22 f.	39	Num xiv 3 f.
vii 2	Ps xxix (xxviii) 3	40	Ex xxxii 1, 23
3	Gen xii 1; xlviii 4	41	Ex xxxii 4, 6
5	Deut ii 5	42	Jer vii 18 LXX; xix 13
—	Gen xvii 8; xlviii 4;
Deut xxxii 49	42 f.	Am v 25 ff.
6 f.	Gen xv 13 f.; Ex ii
22	44	Ex xxv 1, 40
7	Ex iii 12	45	Gen xvii 8; xlviii 4;
Deut xxxii 49
8	Gen xvii 101.	46	Ps cxxxii (cxxx) 5
—	Gen xxi 4	47	1 Reg vi 1, 2 (6)
9	Gen xxxvii 11	49 f.	Is lxvi 1 f.
—	Gen xlv 4	51	Ex xxxiii 3, 5
—	Gen xxxix 2 f., 21	—	Jer ix 26; vi 10
10	Gen xxxix 21	—	Num xxvii 14; Is
lxiii 10
—	Gen xli 40 f., 43, 46;
Ps cv (civ) 21	viii 21	Ps lxxviii (lxxvii) 37
11	Gen xli 54 f.	23	Is lviii 6
—	Gen xlii 5	32 f.	Is liii 7 f.
12	Gen xlii 2	x 34	Deut x 17
13	Gen xlv 1	36	Ps cvii (cvi) 20; cxlviii
18
14 f.	Deut x 22	—	Is lii 7; Nah i 15
(ii 1)
15	Ex i 6	38	Is lxi 1
16	Jos xxiv 32	39	Deut xxi 22 f.
—	Gen l 13	xiii 10	Hos xiv 9
17 f.	Ex i 7 f.	17	Ex vi 1, 6
19	Ex i 9 ff.	18	Deut i 31
—	Ex i 18	19	Deut vii 1
20	Ex ii 2	—	Jos xiv 1
21	Ex ii 5	22	Ps lxxxix (lxxxviii) 20
—	Ex ii 10	—	1 Sam xiii 14
23	Ex ii 11	26	Ps cvii (cvi) 20
24	Ex ii 12	33	Ps ii 7
27 f.	Ex ii 13 f.	34	Is lv 3
29	Ex ii 15, 22	34 f.	Ps xvi (xv) 10

- xlii 36 I Reg ii 10; Jud ii 10
 41 Hab i 5
 47 Is xlix 6
 xiv 15 Ex xx 11; Ps cxlvi
 (cxlv) 6
 xv 16 Jer xii 15
 16 f. Am ix 11 f.
 18 Is xlv 21
 xvii 24 f. Is xlii 5
 31 Ps ix 8; xcvi (xcv)
 13; xcvi (xcvii) 9
 xviii 9 f. Is xliii 5; Jer i 8
 xx 28 Ps lxxiv (lxxiii) 2
 32 Deut xxxiii 3 f.
 xxi 26 Num vi 5
 xxiii 5 Ex xxii 28
 xxvi 16 f. Ez ii 1, 3
 17 Jer i 7 f.; I Chr xvi
 35
 18 Is xlii 7, 16; Deut
 xxxiii 3 f.
 xxviii 26 f. Is vi 9 f.
 28 Ps lxvii (lxvi) 2

ST JAMES

- i 10 f. Is xl 6 f.
 12 Dan xii 12
 ii 8 Lev xix 18
 11 Ex xx 13 f.; Deut v
 17 f.
 21 Gen xxii 2, 9
 23 Gen xv 6
 — Is xli 8 Heb.; 2 Chr
 xx 7 Heb.
 iii 9 Gen i 26
 iv 6 Prov iii 34
 v 3 Prov xvi 27
 4 Deut xxiv 15, 17; Mal
 iii 5
 Is v 9

- v 5 Jer xii 3
 6 Hos i 6; Prov iii 34
 7 Deut xi 14; Jer v 24;
 Joel ii 23; Zech x 1
 11 Dan xii 12
 — Ps ciii (cii) 8; cxi
 (cx) 4
 20 Prov x 12 Heb.

I PETER

- i 16 Lev xi 44 f.; xix 2;
 xx 7
 17 Jer iii 19
 18 Is lii 3
 23 Dan vi 26
 24 f. Is xl 6-9
 ii 3 Ps xxxiv (xxxiii) 8
 4 Ps cxviii (cxvii) 22
 4,6 Is xxviii 16 LXX
 7 Ps cxviii (cxvii) 22
 8 Is viii 14 f.
 9 Is xliii 20 f.
 — Ex xix 5 f.; xxiii 22
 LXX
 10 Hos i 6, 8 f.; ii 1 (3),
 23 (25)
 11 Ps xxxix (xxxviii) 12
 12 Is x 3
 17 Prov xxiv 21
 22 Is liii 9
 24 Is liii 12
 24 f. Is liii 5 f.
 iii 6 Gen xviii 12
 — Prov iii 25
 10 ff. Ps xxxiv (xxxiii) 12-
 16
 14 f. Is viii 12 f.
 22 Ps cx (cix) 1
 iv 8 Prov x 12 Heb.
 14 Ps lxxxix (lxxxviii)
 50 f.

- iv 14 Is xi 2
 17 Ez ix 6
 18 Prov xi 31 LXX
 v 5 Prov iii 34
 7 Ps lv (liv) 22

2 PETER

- ii 2 Is lii 5
 22 Prov xxvi 11
 iii 8 Ps xc (lxxxix) 4
 12 Is xxxiv 4
 13 Is lxxv 17; lxxvi 22

JUDE

- 9 Dan xii 1
 — Zech iii 2
 12 Ez xxxiv 8
 14 Deut xxxiii 2; Zech
 xiv 5
 23 Zech iii 2 ff.

ROMANS

- i 17 Hab ii 4
 23 Ps cvi (cv) 20
 ii 6 Ps lxii (lxi) 12; Prov
 xxiv 12
 24 Is lii 5
 iii 4 Ps cxvi 11 (cxv 2)
 — Ps li (l) 4
 10 ff. Ps xiv (xiii) 1 ff.
 13 Ps v 9
 — Ps cxi (cxxxix) 3
 14 Ps x 7 (ix 28)
 15 ff. Is lix 7 f.
 18 Ps xxxvi (xxxv) 1

- iii 20 Ps cxliii (cxlii) 2
 iv 3 Gen xv 6
 7 f. Ps xxxii (xxxi) 1 f.
 9 Gen xv 6
 11 Gen xvii 11
 17 f. Gen xvii 5
 18 Gen xv 5
 22 f. Gen xv 6
 25 Is liii 12 LXX
 v 5 Ps xxii (xxi) 5
 vii 7 Ex xx 14, 17; Deut
 v 18, 21
 viii 33 f. Is 18 f.
 34 Ps cx (cix) 1
 36 Ps xlv (xliii) 22
 ix 7 Gen xxi 12
 9 Gen xviii 10
 12 Gen xxv 23
 13 Mal i 2 f.
 15 Ex xxxiii 19
 17 Ex ix 16
 18 Ex vii 3; ix 12; xiv
 4, 17
 20 Is xxix 16; xlv 9
 21 Jer xviii 6; Is xxix
 16; xlv 9
 22 Jer 1 (xxvii) 25; Is
 xiii 5 Heb.
 — Is liv 16
 25 Hos ii 23
 26 f. Hos i 10 (ii 1)
 27 f. Is x 22 f.
 29 Is i 9
 32 f. Is viii 14 f.
 33 Is xxviii 16 LXX
 x 5 Lev xviii 5
 6-9 Deut xxx 12 ff.
 11 Is xxviii 16 LXX
 13 Joel ii 32 (iii 5)
 15 Is lii 7 Heb.
 16 Is liii 1
 18 Ps xix (xviii) 4
 19 Deut xxxii 21
 20 f. Is lxxv 1 f.

- xi 1 f. Ps xciv (xciii) 14; 1
 Sam xii 22
 3 1 Reg xix 10
 4 1 Reg xix 18
 8 Is xxix 10; Deut
 xxix 4
 9 f. Ps lxix (lxviii) 22 f.;
 Ps xxxv (xxxiv) 8
 11 Deut xxxii 21
 26 f. Is lix 20 f.
 27 Is xxvii 9
 34 f. Is xl 13 f.
 xii 16 Prov iii 7
 17 Prov iii 4 LXX
 19 Deut xxxii 35 Heb.
 20 f. Prov xxv 21 f.
 xiii 9 Ex xx 13 ff., 17;
 Deut v 17 ff., 21
 — Lev xix 18
 xiv 11 Is xlv 23; xlix 18
 xv 3 Ps lxix (lxviii) 9
 9 Ps xviii (xvii) 49
 10 Deut xxxii 43
 11 Ps cxvii (cxvi) 1
 12 Is xi 10
 21 Is lii 15

1 CORINTHIANS

- i 19 Is xxix 14
 20 Is xix 11 f.; xxxiii 18
 31 Jer ix 24
 ii 9 Is lxiv 4
 16 Is xl 13
 iii 19 Job v 13
 20 Ps xciv (xciii) 11
 v 7 Ex xii 21
 13 Deut xxii 24
 vi 16 Gen ii 24
 ix 9 Deut xxv 4

- x 5 Num xiv 16
 6 Num xi 34, 4
 7 Ex xxxii 6
 20 Deut xxxii 17
 21 Mal i 7, 12
 22 Deut xxxii 21
 26 Ps xxiv (xxiii) 1
 xi 7 Gen v 1
 25 Ex xxxiv 8; Zech ix 11
 xiii 5 Zech viii 17 LXX
 xiv 21 Is xxviii 11 f.
 25 Is xlv 14 Heb.
 xv 25 Ps cx (cix) 1
 27 Ps viii 6
 32 Is xxii 13
 45, 47 Gen ii 7
 54 Is xxv 8
 55, 57 Hos xiii 14

2 CORINTHIANS

- iii 3 Ex xxxi 18; xxxiv 1
 — Prov iii 3; Ez xi 19;
 xxxvi 26
 7, 10, } Ex xxxiv 29 f.; 34 f.
 13, 16 }
 18 Ex xxiv 17
 iv 13 Ps cxvi 10 (cxv) 1
 v 17 Is xliii 18 f.
 vi 2 Is xlix 8
 9 Ps cxviii (cxvii) 17 f.
 11 Ps cxix (cxviii) 32
 16 Lev xxvi 11 f.; Ez
 xxxvii 27
 17 Is lii 11; Jer li 45
 Heb.; Ez xx 33 f.,
 41
 18 2 Sam vii 8, 14; Hos
 i 10; Is xliii 6;
 Am iv 13 LXX

- viii 15 Ex xvi 18
 21 Prov iii 4 LXX
 ix 7 Prov xxii 8 LXX
 9 Ps cxii (cxi) 9
 10 Hos x 12; Is lv 10
 x 17 Jer ix 24
 xi 3 Gen iii 13
 xiii 1 Deut xix 15

GALATIANS

- i 15 Is xlix 1
 ii 16 Ps cxliii (cxlii) 2
 iii 6 Gen xv 6
 8 Gen xii 3; xviii 18
 10 Deut xxvii 26
 11 Hab ii 4
 12 Lev xviii 5
 13 Deut xxi 23
 16 Gen xii 7; xiii 15;
 xvii 7 f.; xxii 18;
 xxiv 7
 iv 27 Is liv 1
 30 Gen xxi 10
 v 14 Lev xix 18
 vi 16 Ps cxxv (cxxiv) 5;
 cxxviii (cxxvii) 6

EPHESIANS

- i 18 Deut xxxiii 3 f.
 20 Ps cx (cix) 1
 22 Ps viii 6
 ii 13 f., 17 Is lvii 19; lii 7
 20 Is xxviii 16
 iv 8-11 Ps lxviii (lxvii) 18

- iv 25 Zech viii 16
 26 Ps iv 4
 v 2 Ps xl (xxxix) 6
 — Gen viii 21
 — Ez xx 41
 18 Prov xxiii 31 LXX
 31 Gen ii 24
 vi 2 f. Ex xx 12; Deut v 16
 4 Prov iii 11; Is l 5
 — Prov ii 2 LXX, 5
 14 Is xi 5
 — Is lix 17
 15 Is lii 7
 — Is xl 3, 9
 17 Is lix 17
 — Is xi 4; xlix 2; li 16;
 Hos vi 5

PHILIPPIANS

- i 19 Job xiii 16
 ii 10 f. Is xlv 23
 15 Deut xxxii 5
 16 Is xlix 4; lxxv 23
 iv 3 Ps lxix (lxviii) 28
 18 Ez xx 41

COLOSSIANS

- ii 3 Is xlv 3; Prov ii 3 f.
 22 Is xxix 13
 iii 1 Ps cx (cix) 1
 10 Gen i 27

1 THESSALONIANS

- ii 4 Jer xi 20
16 Gen xv 16
iv 5 Jer x 25; Ps lxxix
(lxxviii) 6
6 Ps xciv (xciii) 1
8 Ez xxxvii 14
v 8 Is lix 17
22 Job i 1; ii 3

2 THESSALONIANS

- i 8 Is lxvi 14 f.
— Jer x 25; Ps lxxix
(lxxviii) 6
9 f. Is ii 10 f., 19, 21
10 Ps lxxxix (lxxxviii)
7; lxviii (lxvii) 35
LXX; Is xlix 3
12 Is lxvi 5 LXX
ii 4 Dan xi 36 f.
— Ez xxviii 2
8 Is xi 4; Job iv 9
13 Deut xxxiii 12

HEBREWS

- i 3 Ps cx (cix) 1
5 Ps ii 7
— 2 Sam vii 14
6 Deut xxxii 43 LXX;
Ps xcvi (xcv) 7
7 Ps civ (ciii) 4
8 f. Ps xlv (xliv) 6 f.
10 ff. Ps cii (ci) 25 ff.

- i 13 Ps cx (cix) 1
ii 6-9. Ps viii 4 ff.
11 f. Ps xxii (xxi) 22
13 f. Is viii 17 f.
16 Is xli 8 f.
17 Ps xxii (xxi) 22
iii 2, 5 f. Num xii 7
7-11, 13, } Ps xciv (xciv)
15-19 } 7-11
17 Num xiv 29
iv 1, 3 Ps xciv (xciv) 11
3 f. Gen ii 2
5 f. Ps xciv (xciv) 11
7 Ps xciv (xciv) 7 f.
10 Gen ii 2
10 f. Ps xciv (xciv) 11
v 5 Ps ii 7
6 Ps cx (cix) 4
9 Is xlv 17
10 Ps cx (cix) 4
vi 7 Gen i 11 f.
8 Gen iii 17 f.
13 f. Gen xxii 16 f.
19 Lev xvi 2, 12
20 Ps cx (cix) 4
vii 1 f. Gen xiv 17 ff.
3 Gen xiv 18; Ps cx
(cix) 4
4, 6 ff., 10 Gen xiv 17 ff.
11, 15, 17, } Ps cx (cix) 4
21, 24, 28 }
28 Ps ii 7
viii 1 Ps cx (cix) 1
2 Num xxiv 6
5 Ex xxv 40
8-13 Jer xxxi (xxxviii)
31-34
ix 20 Ex xxiv 8
28 Is liii 12
x 5-10 Ps xl (xxxix) 6-8
12 f. Ps cx (cix) 1
16 f. Jer xxxi (xxxviii) 33 f.
21 Zech vi 11 ff.; Num
xii 7

i 6	Ex xix 6	iii 17	Hos xii 8
7	Dan vii 13	19	Prov iii 12 (two texts of LXX)
—	Zech xii 10, 12, 14	iv 1	Ex xix 16, 24
8	Ex iii 14; Is xli 4	—	Dan ii 29
—	Am iv 13 LXX	2	Is vi 1; Ps xlvii (xlvi) 8
13	Dan vii 13; Ez i 26; viii 2	3	Ez i 26 ff.
—	Ez ix 2 f. LXX, 11 LXX	5	Ez i 13
—	Dan x 5 Chald.	—	Ex xix 16 (Heb. + LXX)
14	Dan vii 9	6	Ez i 5, 18, 22, 26; x 1
14 f.	Dan x 6	—	Is vi 1 f.
15	Ez i 24; xliii 2 Heb.	7	Ez i 10; x 14
16	Jud v 31	8	Is vi 2 f.
17	Dan x 12, 19	—	Ez i 18; x 12
—	Is xlv 6 Heb.; xlviii 12 Heb.	—	Am iv 13 LXX
19	Is xlviii 6; Dan ii 29 Chald.	—	Ex iii 14; Is xli 4
20	Dan ii 29	9 f.	Is vi 1; Ps xlvii (xlvi) 8
ii 7	Gen ii 9; iii 22; Ez xxxi 8	—	Dan iv 34; vi 26; xii 7
8	Is xlv 6 Heb.; xlviii 12 Heb.	v 1	Is vi 1; Ps xlvii (xlvi) 8
10	Dan i 12, 19	—	Ez ii 9 f.
14	Num xxxi 16	—	Is xxix 11
—	Num xxv 1 f.	5	Gen xlix 9
17	Ps lxxviii (lxxvii) 24	—	Is xi 10
—	Is lxii 2; lxxv 15	6	Is liii 7
18	Dan x 6	—	Zech iv 10
20	Num xxv 1 f.	7	Is vi 1; Ps xlvii (xlvi) 8
23	Jer xvii 10; Ps vii 9; lxii (lxi) 12	8	Ps cxli (cxl) 2
26 f.	Ps ii 8 f.	9	Ps cxliv (cxliii) 9
iii 5	Ex xxxii 33; Ps lxix (lxviii) 28	10	Ex xix 6
7	Is xxii 22	11	Dan vii 10
9	Is xlv 14; xlix 23; lx 14 Heb.; lxvi 23	12	Is liii 7
—	Is xliii 4	13	Is vi 1; Ps xlvii (xlvi) 8
12	Ez xlviii 35	vi 2,4 f.	Zech i 8; vi 2 f., 6
—	Is lxii 2; lxxv 15	8	Hos xlii 14
14	Ps lxxxix (lxxxviii) 37	—	Ez xxxiii 27; xiv 21; v 12
—	Prov viii 22	—	Ez xxix 5; xxxiv 28

- vi 10 Zech i 12
 — Deut xxxii 43; 2 Reg
 ix 7
 — Hos iv 1
 12 Joel ii 31
 13 f Is xxxiv 4; xiii 10
 15 Ps xlviii (xlvii) 4 LXX;
 ii 2; Is xxiv 21;
 xxxiv 12
 — Jer iv 29; Is ii 10
 16 Hos x 8
 — Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 17 Joel ii 11; Zeph i
 14 f., 18
 — Mal iii 2
vii 1 Ez vii 2
 — Ez xxxvii 9; Zech vi 5
 3 Ez ix 4
 10 Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 14 Dan xii 1
 — Gen xlix 11
 15 Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 16 f. Is xlix 10
 17 Ez xxxiv 23
 — Jer ii 13
 — Is xxv 8
 — Jer xxxi (xxxviii) 16
viii 3 Am ix 1
 3 f. Ps cxli (cxl) 2
 5 Lev xvi 12
 — Ex xix 16 (Heb. +
 LXX)
 7 Ex ix 24; Ez xxxviii
 22
 — Joel ii 30
 8 Jer li (xxviii) 25
 — Ex vii 19
 10 Is xiv 12
ix 2 Gen xix 28 Heb.;
 Ex xix 18
 — Joel ii 10
 ix 3 f. Ex x 12, 15
 4 Ez ix 4
 6 Job iii 21
 7 Joel ii 4 f.
 8 Joel i 6
 9 Joel ii 5
 14 Gen xv 18; Deut i
 7; Jos i 4
 20 Is xvii 8; Dan v 3,
 23 LXX
 — Dan v 4, 23 Chald.
 — Deut xxxii 17
 — Ps cxv 7 (cxiv 15)
 21 2 Reg ix 22
 x 4 Dan viii 26; xii 4
 5 f. Dan xii 7
 — Gen xiv 19, 22
 — Neh ix 6; Ex xx 11;
 Ps cxlvi (cxlv) 6
 7 Am iii 7 Heb.; Dan
 ix 6, 10; Zech i 6
 9 f. Ez iii 1 ff.
 11 Jer i 10; xxv 30
 (xxxii 16); Dan iii
 4; vii 14
xi 1 Ez xl 3
 2 Zech xii 3 LXX; Is
 lxiii 18; Ps lxxix
 (lxxviii) 1; Dan
 viii 13
 4 Zech iv 2 f., 11, 14
 5 2 Reg i 10
 — 2 Sam xxii 9; Jer v
 14
 — Ps xcvi (xcv) 3
 6 1 Reg xvii 1
 — Ex vii 17, 19
 — 1 Sam iv 8
 7 Dan vii 3, 7, 8 LXX,
 21
 8 Is i 10
 10 f. Ps cv (civ) 38
 11 Ez xxxvii 5, 10
 12 2 Reg ii 11

xi	13	Ez xxxviii 19 f.	xiv	3	Ps cxliv (cxliii) 9
—	—	Dan ii 19 Chald.	5	Is liii 9; Zeph iii 13	
15	—	Obad 21; Ps xxii	7	Ex xx 11; Ps cxlvi	
—	—	(xxi) 28	8	(cxlv) 6	
—	—	Ex xv 18; Ps x 16		Is xxi 9; Dan iv 30	
—	—	(ix 37); Dan ii 44;		(27); Jer li (xxviii)	
—	—	vii 14		7 f.	
—	—	Ps ii 2	10	Is li 17	
17	—	Am iv 13 LXX	—	Ps lxxv (lxxiv) 8	
—	—	Ex iii 14; Is xli 4	—	Gen xix 24; Ez	
17 f.	—	Ps xcix (xcviii) 1		xxxviii 22	
18	—	Ps ii 1 Heb., 5; xlv	11	Is xxxiv 10	
—	—	(xlv) 6 Heb.	14	Dan vii 13; x 16	
—	—	Ps cxv 13 (cxiii 21)	15, 18, 20	Joel iii 13 (18)	
—	—	Am iii 7; Dan ix 6,	xv	1	Lev xxvi 21
—	—	10; Zech i 6	3	Ex xv 1	
19	—	1 Reg viii 1, 6; 2	—	Jos xiv 7	
—	—	Chr v 7	—	Ps cxi (cx) 2	
—	—	Ex xix 16 (Heb. +	—	Ex xxxiv 10; Ps	
—	—	LXX)	—	cxix (cxviii) 14	
—	—	Ex ix 24	—	Am iv 13 LXX	
xii	2	Is lxvi 6 f.	—	Deut xxxii 4	
3	—	Dan vii 7	—	Jer x 10 Heb.; [marg.	
4	—	Dan viii 10	—	Jer x 7 Heb.]	
5	—	Is lxvi 7	4	Jer x 7 Heb.	
—	—	Ps ii 8 f.	—	Ps lxxxvi (lxxxv) 9;	
7	—	Dan x 13, 20	—	Mal i 11	
9	—	Gen iii 1	—	Deut xxxii 4; Ps cxlv	
—	—	Zech iii 1 f. (Heb. +	—	(cxliv) 17	
—	—	LXX)	5	Ex xl 34	
12	—	Is xlv 23; xlix 13	6	Lev xxvi 21	
14	—	Dan vii 25; xii 7	—	Ez xxviii 13	
xiii	1	Dan vii 3, 7	8	Is vi 4	
2	—	Dan vii 4 ff., 8	—	Ex xl 34 f. (28 f.)	
5	—	Dan viii 12, 24	—	Lev xxvi 21	
7	—	Dan vii 8 LXX, 21	xvi	1	Is lxvi 6
8	—	Dan xii 1; Ps lxix	—	Ps lxix (lxviii) 24;	
—	—	(lxviii) 28	—	Jer x 25; Zeph	
—	—	Is liii 7	—	iii 8	
10	—	Jer xv 2	2	Ex ix 9 f.; Deut	
15	—	Dan iii 5 f.	—	xxviii 35	
xiv	1	Ez ix 4	3	Ex vii 20 Heb., 21	
2	—	Ez i 24; xliii 2 Heb.;	4	Ps lxxviii (lxxvii) 44	
—	—	Dan x 6	—	Ex vii 20 Heb.	

- xvi 5 Ps cxix (cxviii) 137
 — Ex iii 14; Is xli 4
 — Deut xxxii 4; Ps
 cxlv (cxliv) 17
 6 Ps lxxix (lxxviii) 3
 — Is xlix 26
 7 Am iv 13 LXX
 — Ps xix (xviii) 9; Ps
 cxix (cxviii) 137
 10 Ex x 22
 11 Dan ii 19 Chald.
 12 Is xliv 27; Jer 1
 (xxvii) 38 Heb.
 — Gen xv 18; Deut i
 7; Jos i 4
 — Is xli 2, 25
 13 Ex viii 3
 14 Am iv 13 LXX
 16 Zech xii 11 Heb.
 17 Is lxvi 6
 18 Ex xix 16 (Heb. +
 LXX)
 — Dan xii 1
 19 Dan iv 30 (27)
 — Is li 17; Jer xxv 15
 (xxxii 1)
 21 Ex ix 24
 xvii 1 f. Jer li (xxviii) 13
 Heb.; 7
 2 Is xxiii 17 Heb.
 3 Dan vii 7
 4 Jer li (xxviii) 7
 5 Dan iv 30 (27)
 8 Dan vii 3
 — Dan xii 1; Ps lxix
 (lxviii) 28
 12 Dan vii 24
 14 Deut x 17; Dan ii 47
 15 Jer li (xxviii) 13 Heb.
 18 Ps ii 2; lxxxix
 (lxxxviii) 27
 xviii 2 Is xxi 9; Dan iv 30
 (27)
 — Jer ix 11
 xviii 2 Is xlii 21; xxxiv 14:
 cf. Lev xvii 7
 Heb.; 2 Chr xi 15
 Heb.
 3 Jer li (xxviii) 7, [49
 8]; xxv 16, 27
 (xxxii 2, 13): cf.
 Is li 17, 22
 — Is xxiii 17
 4 f. Jer li (xxviii) 6, 9, 45
 6 Ps cxxxvii (cxxxvi) 8
 — Jer l (xxvii) 29
 7 f. Is. xlvii 7 ff.
 8 Jer l (xxvii) 34
 9 Ez xxvi 16 f.; xxvii
 30, 33
 — Ps xlviii (xlvii) 4 LXX;
 Ez xxvii 35
 — Is xxiii 17
 10 Dan iv 30 (27)
 — Ez xxvi 17
 11 Ez xxvii 36, 30 f
 13 Ez xxvii 13
 15 Ez xxvii 36, 30 f
 17 Ez xxvii 28 f.
 18 Ez xxvii 32
 19 Ez xxvii 30 f., 36,
 33, 9; xxvi 19
 20 Deut xxxii 43
 21 Jer li (xxviii) 63 f.;
 Ez xxvi 21
 — Dan iv 30 (27)
 22 Ez xxvi 13
 22 f. Jer xxv 10 Heb.
 23 Is xxiii 8
 — Is xlvii 9
 24 Jer li (xxviii) 49
 xix 1 Ps civ 35 (1)
 2 Ps xix (xviii) 9; cxix
 (cxviii) 137
 — Deut xxxii 43 Heb.
 2 Reg ix 7
 3 Is xxxiv 10
 3 f. Ps civ 35 (1)

- xix 4 Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 5 Ps cxxxiv (cxxxiii) 1;
 cxxxv (cxxxiv) 1
 — Ps xxii (xxi) 23; cxv
 13 (cxiii 21)
 6 Dan x 6
 — Ez i 24; xliii 2 Heb.
 — Ps civ 35 (1)
 — Ps xciii (xcii) 1;
 xcix (xcviii) 1
 — Am iv 13 LXX
 6 f. Ps xcvi (xcv) 1
 11 Ez i 1
 — Ps xcvi (xcv) 13
 12 Dan x 6
 15 Is xi 4; Ps ii 8 f.
 — Joel iii 13 (18)
 — Am iv 13 LXX
 16 Deut x 17; Dan ii 47
 17 f. Ez xxxix 17 f., 20
 19 Ps ii 2
 20 Gen xix 24; Is xxx
 33; Ez xxxviii 22
 21 Ez xxxix 17 f., 20
 xx 2 Gen iii 1
 — Zech iii 1 f. (LXX +
 Heb.)
 4 Dan vii 9 f., 22
 6 Is lxi 6
 8 Ez vii 2
 — Ez xxxviii 2
 9 Hab i 6
 — Jer xi 15; xii 7: cf
 Ps lxxxvii (lxxxvi)
 2; lxxviii (lxxvii)
 68
 — 2 Reg i 10
 10 Gen xix 24; Ez
 xxxviii 22
 11 Is vi 1; Dan vii 9
 — Ps cxiv (cxiii) 7, 3
 — Dan ii 35 Chald.
 12 Dan vii 10
 xx 12 Ps lxix (lxviii) 28
 12 f. Ps xxviii (xxvii) 4;
 lxii (lxi) 12; Jer
 xvii 10
 15 Dan xii 1; Ps lxix
 (lxviii) 28
 xxi 1 Is lxxv 17; lxxvi 22
 2 Is lii 1
 — Is lxi 10
 3 Ez xxxvii 27; Zech ii
 10 f.; Is viii 8
 4 Is xxv 8; Jer xxxi
 (xxxviii) 16
 — Is lxxv 19, 17
 5 Is vi 1; Ps xlvii
 (xlvi) 8
 — Is xliii 19
 6 Is lv 1; Zech xiv 8
 7 2 Sam vii 14; Ps
 lxxxix (lxxxviii) 26
 8 Gen xix 24; Is xxx
 33; Ez xxxviii 22
 9 Lev xxvi 21
 10 Ez xl 1 f.
 — Is lii 1
 11 Is lviii 8; lx 1 f., 19
 12 Ez xlviii 31-34 Heb.
 15 ff. Ez xl 3, 5
 16 Ez xliii 16
 18 f. Is liv 11 f.
 22 Am iv 13 LXX
 23-26 Is lx 1 ff., 6, 10 f.,
 13, 19
 24 Pslxxxix (lxxxviii) 27
 27 Is lii 1
 — Dan xii 1; Ps lxix
 (lxviii) 28
 xxii 1 Zech xiv 8
 1 f. Gen ii 9 f.; iii 22;
 Ez xlvii 1, 7, 12
 3 Zech xiv 11
 4 Ps xvii (xvi) 15
 5 Is lx 19
 — Dan vii 18

xxii 6	Dan ii 28	xlvi 12 Heb.
7	Is xl 10	xxii 14 Gen xlix 11
10	Dan xii 4	— Gen ii 9; iii 22
12	Is xl 10	16 Is xi 10
—	Ps xxviii (xxvii) 4; lxii (lxi) 12; Jer xvii 10	17 Is lv 1; Zech xiv 8
13	Is xlv 6 Heb.;	18 f. Deut iv 2; xii 32; xxix 20
		19 Gen ii 9; iii 22

*IPSA SUMMA IN LIBRIS OMNIBUS SALVA EST EX
DEI PROVIDENTIA; SED TAMEN ILLAM IPSAM PROVI-
DENTIAM NON DEBEMUS EO ALLEGARE UT A LIMA
QUAM ACCURATISSIMA DETERREAMUR. EORUM QUI
PRAECESSERE NEQUE DEFECTUM EXAGITABIMUS
NEQUE AD EUM NOS ADSTRINGEMUS; EORUM QUI
SEQUENTUR PROFECTUM NEQUE POSTULABIMUS IN
PRAESENTI NEQUE PRAECLUDEMUS IN POSTERUM:
QUAELIBET AETAS PRO SUA FACULTATE VERITA-
TEM INVESTIGARE ET AMPECTI FIDELITATEMQUE
IN MINIMIS ET MAXIMIS PRAESTARE DEBET.*

BENGEL

MDCCXXXIV

CONTENTS

TEXT

PRINCIPLES OF TEXTUAL CRITICISM AND THEIR APPLICATION	541
SUMMARY OF DOCUMENTARY EVIDENCE .	566
ORTHOGRAPHY	579
NOTATION	581
LIST OF SUSPECTED READINGS	584
LIST OF NOTEWORTHY REJECTED READINGS	589
QUOTATIONS FROM THE OLD TESTAMENT .	601

GREEK-ENGLISH LEXICON

TO THE

NEW TESTAMENT

AFTER THE LATEST AND BEST AUTHORITIES

BY

W. J. HICKIE, M.A.

ST. JOHN'S COLLEGE, CAMBRIDGE: LATE ASSISTANT MASTER
IN DENSTONE COLLEGE

NEW YORK

THE MACMILLAN COMPANY

LONDON: MACMILLAN & Co., LTD.

1929

All rights reserved

Printed May, 1893. Reprinted January, July, 1894.
October, 1896; July, 1897; October, 1898; November,
1899; September, 1900; July, 1901; February, 1902;
June, 1903; July, 1904; **February, 1905; January, 1906;**
March, December, 1907; November, 1908; October, 1909,
January, 1911; November, 1912; **November, 1913; October**
1914; September, 1915; May, 1916; February, 1917.

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA BY
THE BERWICK & SMITH CO.

GREEK-ENGLISH LEXICON

TO THE NEW TESTAMENT.

α]

A, α, Ἄλφα, τὸ, indecl., the first letter of the Greek alphabet. As a numeral α = 1, but α = 1000. Hence τὸ Ἄλφα = *the first*, Rev. i. 8. xxi. 6. xxii. 13. Its force, in composition, is (1) *privative*, as if from ἀνευ; as ἀτιμος, *without honour*; (2) *copulative*, as if from ἄμα; as ἀλοχος, *a spouse*; (3) *intensive*, as if from ἄγαν; as ἀτενής, *closely-clinging*. This last sense is denied by some scholars.

Ἀαρὼν, indecl., *Aaron*, the brother of Moses, and the first high-priest of the Israelites, Luke, i. 5. Acts, vii. 40. Hebr. v. 4. vii. 11. ix. 4.

Ἀβαδδὼν, indecl., *the Destroyer*. Also called Apollon, Rev. ix. 11.

ἀβαρής, from βάρος, *without weight, not burdensome*, 2 Cor. xi. 9.

Ἀββᾶ, indecl., *father*, Mrk. xiv. 36. Rom. viii. 15. Gal. iv. 6. [Chaldee.]

[ἀγα

Ἀβιά, indecl., *Abia* or *Abijah*, son of Rehoboam, Matt. i. 7. Also a priest, the head of a sacerdotal family, from whom the class *Abia*, the eighth in order, took its name, after David divided the priests into 24 classes, Luke, i. 5.

Ἀβιληνή, ἡ, *Abilene*, a district lying between Lebanon and Hermon, 18 miles from Damascus and 37 from Heliopolis, Luke, iii. 1.

Ἀβραάμ, indecl., *Abraham*, the founder of the Jewish nation, Matt. i. 1. xxii. 32. Luke, xix. 9 etc. etc.

ἄβυσσος, ἡ, *the abode of demons, the abyss*, Luke, viii. 31. Rev. ix. 1, 11. xvii. 8. xx. 3. Also = *Hades*, Rom. x. 7. (In classical authors always an Adjective = *bottomless*.)

ἀγαθοεργέω, *to do good*, 1 Tim. vi. 18. (For ἀγαθοουργέω, Acts, xiv. 17.)

ἀγαθοποιέω, *to do good, to benefit*, Mrk. iii. 4. Luke, vi. 9; *to act right*, 1 Pet. ii. 15, 20.

ἀγαθοποιῆ, *h*, *well-doing*, 1 Pet. iv. 19.

ἀγαθοποιὸς, *acting rightly*, 1 Pet. ii. 14.

ἀγαθός, *good in its kind*, Matt. vii. 18, 19. James, i. 17; *fertile*, Luke, viii. 15; ἀγαθὰ, *good things*, Luke, i. 53, xvi. 25.

ἀγαθωσύνη, *h*, *benevolence, goodness*, Gal. v. 22. 2 Thess. i. 11. Rom. xv. 14. Ephes. v. 9.

ἀγαλλίασις, *h*, from ἀγαλλιάω, *gladness, joy*, Luke, i. 14, 44. Acts, ii. 46. Hebr. i. 9. Jude, 24.

ἀγαλλιάω, *to exult, to rejoice*, Luke, i. 47. Rev. xix. 7. 1 Pet. i. 8. Also ἀγαλλιάομαι = *id.*, Matt. v. 12. Luke, x. 21. Acts, ii. 26. Joh. viii. 56.

ἀγαμος, *unmarried*, 1 Cor. vii. 8, 11, 32, 34.

ἀγανακτέω, *to be indignant, to be moved with indignation*, Matt. xx. 24. xxi. 15. Mrk. x. 41. Luke, xiii. 14.

ἀγανάκτησις, *h*, *indignation*, 2 Cor. vii. 11.

ἀγαπάω, *to love*, Luke, vii. 47. 1 Joh. iv. 7; *to wish well to*, Matt. v. 43. xix. 19; *to take pleasure in*, Hebr. i. 9. Joh. iii. 19. 1 Joh. ii. 15; *to long for*, 2 Tim. iv. 8.

ἀγάπη, *h*, *love, benevolence, charity*, Joh. xv. 13. Rom. xiii. 10. Luke, xi. 42. Rom. v. 8. 1 Cor. xiii. 1; ἀγάπαι, *love-feasts*, Jude, 12 (purely biblical word)

ἀγαπητός, *beloved*, Matt. iii. 17 etc

ἀγγαρεύω, *to employ a courier, from ἀγγρας, a courier employed by the kings*

of Persia to convey messages, who was authorised to press others into the service. Hence ἀγγαρεύειν τινα = *to compel one to go a journey, to bear a burden, or to perform any other service*, Matt. v. 41. xxvii. 32. Mrk. xv. 21.

ἀγγεῖον, τὸ, *a vessel, a receptacle*, Matt. xxv. 4.

ἀγγελία, *h*, *a message, or announcement*, 1 Joh. i. 5.

ἄγγελος, ὁ, *a messenger*, Matt. xi. 10; *an angel*, Matt. iv. 6 etc.; perhaps *bishop*, Rev. i. 20 etc.

ἀγγέλλω, *to announce*, Joh. xx. 18.

ἄγγος, τὸ, *a vessel*, Matt. xiii. 48.

ἄγε, *interj., come!* James, iv. 13. v. 1. (In both AV and RV rendered *go to!* It is properly Imperat. of ἄγω.)

ἀγέλη, *h*, *a herd*, Matt. viii. 30. Mrk. v. 11. Luke, viii. 32.

ἀγενεαλόγητος, *of whose descent there is no account*, Hebr. vii. 3. (In AV, *without descent*; in RV, *without genealogy*.)

ἀγενής, *of low birth, ignoble, base*, 1 Cor. i. 28.

ἀγιάζω, *to make holy, to hallow*, Matt. vi. 9. Luke, xi. 2; *to sanctify*, 1 Pet. iii. 15. Matt. xxiii. 17. Hebr. ix. 13.

ἀγιασμός, *sanctification*, 1 Cor. i. 30. 1 Thess. iv. 3.

ἅγιος, *holy*, Rev. iv. 8. Luke, ii. 23; τὸ ἅγιον and τὰ ἅγια, *the sanctuary*, Hebr. ix. 1, 2, 24; οἱ ἅγιοι, *the saints*, Rom. i. 7. viii. 27. 1 Thess. iii. 13.

ἀγιότης, *h*, *sanctity, holiness*, 2 Cor. i. 12. Hebr. xii. 10.

ἀγιωσύνη, ἡ, *holiness*, Rom. i. 4; *purity*, 2 Cor. vii. 1. (It is a purely biblical word.)

ἀγκάλη, ἡ, *the arm*, Luke, ii. 28.

ἀγκιστρον, τὸ, *a fish-hook*, Matt. xvii. 27.

ἄγκυρα, ἡ, *an anchor*, Acts, xxvii. 29. Hebr. vi. 19.

ἄγναφος, *unfulled, undressed*, Matt. ix. 16. Mrk. ii. 21.

ἀγνία, and ἀγνεία, ἡ, *purity*, 1 Tim. iv. 12.

ἀγνίζω, *to purify*, Joh. xi. 55. James, iv. 8; the Passive, in a reflexive sense, *to take upon one's self a purification*, Acts, xxi. 24; ἡγνισμένον, *purified*, Acts, xxiv. 18.

ἀγνισμός, ὁ, *purification*, Acts, xxi. 26.

ἀγνοεῖω, *to be ignorant, not to know*, Acts, xiii. 27; *not to understand*, Mrk. ix. 32.

Luke, ix. 45; ἀγνοεῖται, *he is disregarded*, 1 Cor. xiv. 38.

ἀγνόημα, τὸ, *sin of ignorance, error*, Hebr. ix. 7.

ἀγνοια, ἡ, *ignorance*, Acts, xvii. 30.

ἀγνός, *pure*, 2 Cor. vii. 11; *chaste*, Tit. ii. 5.

ἀγνότης, ἡ, *pureness*, 2 Cor. vi. 6.

ἀγνῶς, *sincerely*, Philipp. i. 17.

ἀγνώσια, ἡ, *ignorance*, 1 Pet. ii. 15. 1 Cor. xv. 34.

ἄγνωστος, *unknown*, Acts, xvii. 23.

ἀγορά, ἡ, *forum, marketplace*, Acts, xvi. 19. xvii. 17. Mrk. vii. 4. Matt. xxiii. 7.

ἀγοράζω, *to buy*, Matt. xiii. 44, 46. 1 Cor. vi. 20. Rev. v. 9.

ἀγοραῖος, *lounging in the market-place, vile*; οἱ ἀγοραῖοι, *the rabble*, Acts, xvii. 5; of affairs usually transacted in the marketplace; hence ἀγοραῖοι (sc. ἡμέραι), *court days*, Acts, xix. 38. (The supposed distinction between ἀγόραιος and ἀγοραῖος is without foundation.)

ἄγρα, ἡ, *a catching*, Luke, v. 4; also *what is taken, a draught*, Luke, v. 9.

ἀγράμματος, *illiterate*, Acts, iv. 13.

ἀγραυλέω, *to live in the fields, to be in the open air*, Luke, ii. 8.

ἀγρεύω, *to catch, to entrap*, Mrk. xii. 13. Cf. Luke, xx. 20.

ἀγριέλαιος, ἡ, *the wild olive*, Rom. xi. 17, 24.

ἀγριος, *wild*, Matt. iii. 4. Mrk. i. 6; *fierce*, Jude, 13.

ἀγρός, ὁ, *a field*, Matt. vi. 28. xiii. 24; *an estate, a farm*,

Acts, iv. 37; οἱ ἀγροί, as oppos. to ἡ πόλις, *the country*, Mrk. v. 14. Luke, ix. 12.

ἀγρυπνέω, *to be sleepless, to watch*; hence, *to be watchful, to be circumspect*, 1 Pet. v. 8. Luke, xxi. 36. Hebr. xiii. 17.

ἀγρυπνία, ἡ, *sleeplessness, watching*, 2 Cor. vi. 5. xi. 27.

ἄγω, *to lead*, Rom. ii. 4. Luke, iv. 1; *to bring*, Joh. vii. 45.

Acts, xxi. 16; *to spend, to keep, of festivals and days*, Luke, xxiv. 21. Acts, xix. 38; and intrans., *to go, to depart*, Joh. xiv. 31. Matt. xxvi. 46. Mrk. xiv. 42.

ἀγωγή, ἡ, *a leading; a way or course of life*, 2 Tim. iii. 10. (RV, *conduct*.)

ἀγών, ὁ, *a contest, a fight*, Philipp.

1. 30. 1 Tim. vi. 12. 2 Tim. iv. 7; *a race*, Hebr. xii. 1; *anxiety, solicitude*, Coloss. ii. 1.

ἀγωνία, ἡ, *mental emotion, agony*, Luke, xxii. 44.

ἀγωνίζομαι, *to enter into a contest*, 1 Cor. ix. 25; *to contend in*, 1 Tim. vi. 12; *to strive*, Luke, xiii. 24. Joh. xviii. 26. Coloss. i. 29. 1 Tim. iv. 10.

Ἀδὰμ, indecl., *Adam*, the first man, and the parent of the human race, Rom. v. 14 etc. In 1 Cor. xv. 45 Christ is called ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ, and contrasted with ὁ πρῶτος ἄνθρωπος.

ἀδάπανος, *without expense*, 1 Cor. ix. 18.

ἀδελφή, ἡ, *a sister*, Luke, x. 39. Rom. xvi. 15; *a Christian woman especially dear to one*, Rom. xvi. 1. Philem. 2.

ἀδελφός, ὁ, *a brother*, Joh. i. 40; *a near relation*, Luke, viii. 19. Joh. ii. 12; *a fellow-countryman*, Acts, xiii. 26; *a fellow-believer*, Matt. xxiii. 8. Acts, vi. 3; οἱ ἀδελφοί, *the Apostles*, Joh. xxi. 23.

ἀδελφότης, ἡ, *brotherhood; Christian brethren*, 1 Pet. ii. 17. v. 9.

ἀδηλος, *not manifest, out of sight*, Luke, xi. 44; *indistinct, uncertain*, 1 Cor. xiv. 8.

ἀδηλότης, ἡ, *uncertainty*, 1 Tim. vi. 17.

ἀδήλως, *uncertainly*, 1 Cor. ix. 26.

ἀδημονέω, *to be troubled, to be distressed*, Matt. xxvi. 37. Mrk. xiv. 33. Philipp. ii. 26.

Ἄιδης, ὁ, *Hades; the place of departed spirits*, Acts, ii. 27, 31; *hell*, Luke, xvi. 23. Matt. xvi. 18. Rev. i. 18; *the lowest condition*, Matt. xi. 23. Luke, x. 15.

ἀδιάκριτος, *without uncertainty, unambiguous*, James, iii. 17.

ἀδιάλειπτος, *unceasing*, Rom. ix. 2. 2 Tim. i. 3.

ἀδιαλείπτως, *without ceasing, unceasingly*, Rom. i. 9. 1 Thess. i. 2. ii. 13. v. 17.

ἀδιαφθορία, ἡ, *uncorruptness, soundness*, Tit. ii. 7.

ἀδικέω, *to be unjust*, Rev. xxii. 11. Coloss. iii. 25; *to do wrong*, Acts, xxv. 11. 1 Cor. vi. 8; *to do hurt*, Rev. ix. 19; *to wrong, to injure*, Acts, vii. 26. Matt. xx. 13; ἀδικεῖσθαι, *to suffer wrong*, 2 Pet. ii. 13.

ἀδίκημα, τὸ, *a wrong committed, a misdeed*, Acts, xxiv. 20. Rev. xviii. 5.

ἀδικία, ἡ, *injustice*, Rom. ix. 14. Luke, xviii. 6; *unrighteousness*, 1 Joh. v. 17; αἱ ἀδικίαι, *iniquities*, Hebr. viii. 12.

ἄδικος, *unjust*, Rom. iii. 5. Hebr. vi. 10; *sinful*, 1 Pet. iii. 18. Matt. v. 45.

ἀδίκως, *unjustly, wrongfully*, 1 Pet. ii. 19.

ἀδόκιμος, *that has not stood the test, disapproved*, Hebr. vi. 8; *reprobate*, 2 Cor. xiii. 5. Rom. i. 28. 2 Tim. iii. 8; *worthless*, Tit. i. 16.

ἀδολος, *without guile, pure*, 1 Pet. ii. 2.

ἀδρότης, ἡ, *liberality, bounty*. 2 Cor. viii. 20.

- ἀδυνατέω**, *to be without power*, Luke, i. 37; *to be impossible*, Matt. xvii. 20.
ἀδύνατος, *without strength, weak*, Acts, xiv. 8. Rom. xv. 1; *impossible*, Matt. xix. 26. Luke, xviii. 27.
ᾄδω, *to sing*, Rev. v. 9. Ephes. v. 19. Coloss. iii. 16.
ἀεί, *always, at all times*, 1 Pet. iii. 15. Hebr. iii. 10.
ἀετός, ὁ, *an eagle*, Rev. iv. 7. viii. 13.
ἄζυμος, *unleavened, unfermented*; hence *devoid of iniquity*, 1 Cor. v. 7; τὰ ἄζυμα, *the feast of unleavened bread*, Luke, xxii. 1.
ἀήρ, ὁ, *the air, the atmosphere*, Acts xxiii. 23. 1 Cor. ix. 26.
ἀθανασία, ἡ, *immortality*, 1 Cor. xv. 53. 1 Tim. vi. 16.
ἀθέμιτος, *unlawful, criminal*, 1 Pet. iv. 3. Acts, x. 28.
ἄθεος, *without God*, Ephes. ii. 12.
ἄθεσμος, *lawless, licentious*, 2 Pet. ii. 7.
ἀθετέω, *to do away with, make void, reject*, Mrk. vii. 9. Luke, vii. 30. x. 16. Gal. iii. 15.
ἀθέτησις, ἡ, *a disannulling, a rejection, a putting away*, Hebr. vii. 18. ix. 26.
ἀθλέω, *to contend as in the public games*, 2 Tim. ii. 5.
ἀθλησις, ἡ, *a contest, a conflict*, Hebr. x. 32.
ἀθροίζω, *to collect together; pass., to be assembled*, Luke, xxiv. 33.
ἀθυμέω, *to be dispirited, to be disheartened*, Coloss. iii. 21.
ἀθώπος, *unpunished; innocent*, Matt. xxvii. 24.
αἴγιος, *of a goat*, Hebr. xi. 37.
αἰγιαλός, ὁ, *the shore of a sea or lake, the beach*, Matt. xiii. 2. Joh. xxi. 4. Acts, xxi. 5.
αἰδιός, *eternal, everlasting*, Rom. i. 20. Jude, 6.
αἰδώς; ἡ, *modesty*, 1 Tim. ii. 9.
αἷμα, τὸ, *blood*, Acts, xv. 20; *death*, Hebr. xii. 4; *murder*, Rev. xviii. 24.
αἵματεκχυσία, ἡ, *a shedding of blood*, Hebr. ix. 22.
αἰμορροέω, *to suffer from an issue of blood*, Matt. ix. 20.
αἰνεσις, ἡ, *praise*, Hebr. xiii. 15.
αἰνέω, *to praise*, Acts, ii. 47; with dative, *to give praise to*, Rev. xix. 5.
αἰνιγμα, τὸ, *a dark saying*; ἐν αἰνιγματι, *darkly*, 1 Cor. xiii. 12.
αἶνος, ὁ, *praise*, Luke, xviii. 43.
αἵρεσις, ἡ, *a tenet, a heresy*, 2 Pet. ii. 1; *a sect*, Acts, v. 17. xv. 5. xxiv. 5; *dissension*, Gal. v. 20. 1 Cor. xi. 19. [lit. *a choice*.]
αἵρετιζω, *to choose*, Matt. xii. 18.
αἵρετικός, *schismatic, factious*, Tit. iii. 10.
αἰροῦμαι, *to choose*, 2 Thess. ii. 13. Philipp. i. 22. Hebr. xi. 25. (αἰρέω is not used in the NT.)
αἴρω, *to raise, to draw up*, Acts, xxvii. 17. Matt. xvii. 27; *to take up*, Joh. viii. 59. Matt. xvi. 18; *to lift up*, Luke, xvii. 13. Acts, iv. 24; *to carry*, Matt. iv. 6. Luke, iv. 11; *to take away*, Matt. xiii. 12; *to excite, to keep in suspense*, Joh. x. 24.
αἰσθάνομαι, *to perceive, to understand*, Luke, ix. 45.

αἰσθησις, ἡ, *perception, discernment*, Philipp. i. 9.

αἰσθητήριον, τὸ, *perceptive faculty, sense*, Hebr. v. 14.

αἰσχροκερδής, *eager for base gain*, 1 Tim. iii. 8.

αἰσχροκερδῶς, *from eagerness for base gain*, 1 Pet. v. 2.

αἰσχρολογία, ἡ, *filthy language*, Coloss. iii. 8.

αἰσχρὸς, *shameful*, 1 Cor. xiv. 35. Ephes. v. 12.

αἰσχρότης, *base conduct*, Ephes. v. 4.

αἰσχύνη, ἡ, *shame*, Luke, xiv. 9. 2 Cor. iv. 2; *ignominy*, Hebr. xii. 2; αἰσχύναι, *shameful deeds*, Jude, 13.

αἰσχύνομαι, *to be ashamed*, 1 Pet. iv. 16.

αἰτέω, *to ask*, Matt. v. 42, xx. 20; αἰτέομαι, *to ask for*, Joh. xvi. 26.

αἴτημα, τὸ, *a request*, Philipp. iv. 6. 1 Joh. v. 15.

αἰτία, ἡ, *a cause, a reason*, Luke, viii. 47. Matt. xix. 3; *a crime*, Matt. xxvii. 37; *an accusation*, Acts, xxv. 18, 27; *a case* (cf. *res*), Matt. xix. 10.

αἴτιος, *causative*; ὁ αἴτιος, *the author*, Hebr. v. 9; τὸ αἴτιον, *the cause*, Acts, xix. 40; *a fault*, Luke, xxiii. 4, 14.

αἰτίωμα, τὸ, *a charge, an accusation*, Acts, xxv. 7.

αἰφνίδιος, *sudden*, Luke, xxi. 34. 1 Thess. v. 3.

αἰχμαλωσία, ἡ, *captivity*, Rev. xiii. 10. Ephes. iv. 8.

αἰχμαλωτεύω, *to take captive, to lead captive*, Ephes. iv. 8.

αἰχμαλωτίζω, *to lead away captive*, Luke, xxi. 24; *to captivate*, 2 Tim. iii. 6; *to subjugate*, 2 Cor. x. 5.

αἰχμάλωτος, *captive*, Luke, iv. 18.

αἰών, ὁ, *an indefinitely long period of time, an age*; hence eis τὸν αἰῶνα, *for ever*, Joh. vi. 51; and eis τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, or eis τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, *for ever and ever*, Hebr. i. 8. Gal. i. 5. 1 Tim. i. 17; ἀπὸ τῶν αἰώνων, *from all eternity*, Coloss. i. 26. Ephes. iii. 9; πρὸ τῶν αἰώνων, *before time was, before the foundation of the world*, 1 Cor. ii. 7; πρόθεσις τῶν αἰώνων, *eternal purpose*, Ephes. iii. 11; ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, *from of old*, Luke, i. 70; ὁ νῦν αἰὼν, and ὁ ἐνεστὼς αἰὼν, *the present age*, 1 Tim. vi. 17. Gal. i. 4; ὁ αἰὼν ἐκεῖνος, *the time to come, life eternal*, Luke, xx. 35; οἱ αἰῶνες, *the universe*, Hebr. xi. 3.

αἰώνιος, *without beginning or end, eternal*, Rom. xvi. 26. Hebr. ix. 14; *without end, everlasting*, 2 Cor. iv. 18. 2 Pet. i. 11. Hebr. ix. 15.

ἀκαθαρσία, ἡ, *uncleanness*, Matt. xxiii. 27. Rom. i. 24 etc.

ἀκάθαρτος, *unclean*, Ephes. v. 5. Rev. xvii. 4. Acts, x. 28.

ἀκαιρέομαι, *to lack opportunity*, Philipp. iv. 10.

ἀκαιρως, *unseasonably, out of season*, 2 Tim. iv. 2.

ἄκακος, *guileless*, Hebr. vii. 26; *simple-minded*, Rom. xvi. 18.

- ἀκανθα, ἡ, *a thorn*, Matt. vii. 16. xxvii. 29.
 ἀκάνθινος, *made of thorns*, Mrk. xv. 17. Joh. xix. 5.
 ἄκαρπος, *without fruit*, Jude, 12; *barren, unfruitful*, Matt. xiii. 22. Tit. iii. 14; *pernicious*, Ephes. v. 11.
 ἀκατάγνωστος, *that cannot be condemned*, Tit. ii. 8.
 ἀκατακάλυπτος, *uncovered, unveiled*, 1 Cor. xi. 5, 13.
 ἀκατάκριτος, *uncondemned*, Acts xvi. 37. xxii. 25.
 ἀκατάλυτος, *not subject to dissolution, endless*, Hebr. vii. 16.
 ἀκατάπαυστος, *that is not satiated*, 2 Pet. ii. 14. (Some MSS. read ἀκαταπαύστους in this passage=*that never cease*.)
 ἀκαταστασία, ἡ, *confusion*, 1 Cor. xiv. 33. James, iii. 16; in plur., *dissensions*, 2 Cor. xii. 20; *tumults*, Luke, xxi. 9. 2 Cor. vi. 5.
 ἀκατάστατος, *unstable*, James, i. 8. iii. 8.
 ἀκατάσχετος, *that cannot be restrained*, a var. lect. ad James, iii. 8.
 ἀκέραιος, *pure, innocent*, Matt. x. 16. Rom. xvi. 19. Philipp. ii. 15.
 ἀκλινής, *firm, unwavering*, Hebr. x. 23.
 ἀκμάζω, *to be ripe*, Rev. xiv. 18.
 ἀκμή, ἡ, *a point of time, a crisis; ἀκμὴν, adverbially, even yet*, Matt. xv. 16.
 ἀκοή, ἡ, *hearing*, 1 Cor. xii. 17. Acts, xxviii. 26; *the ear*, Mrk. vii. 35. Luke, vii. 1; *a report*, Joh. xii. 38. Rom. x. 16.
 ἀκολουθεῖν, *to follow*, Matt. iv. 25. ix. 19.
 ἀκοῦν, *to hear*, Matt. xi. 15; *to hearken to*, Joh. v. 25. Matt. ii. 9; *to understand*, 1 Cor. xiv. 2. Mrk. iv. 33.
 ἀκρασία, ἡ, *intemperance*, Matt. xxiii. 25; *incontinence*, 1 Cor. vii. 5.
 ἀκράτης, *without control*, 2 Tim. iii. 3.
 ἀκρατος, *unmixed*, Rev. xiv. 10.
 ἀκρίβεια, *exactness*, Acts, xxii. 3.
 ἀκριβής, *exact, strict*, Acts, xxvi. 5.
 ἀκριβῶς, *to ascertain exactly*, Matt. ii. 7, 16.
 ἀκριβῶς, *accurately*, Luke, i. 3; *circumspectly*, Ephes. v. 15.
 ἀκρίς, ἡ, *a locust*, Matt. iii. 4.
 ἀκροατήριον, τὸ, *the place of audience*, Acts, xxv. 23.
 ἀκροατής, ὁ, *a hearer*, James, i. 22, 25.
 ἀκροβυστία, ἡ, *the foreskin*, Acts, xi. 3; *uncircumcision*, Rom. iv. 10; met., *an uncircumcised person*, Rom. ii. 26. (It is a purely biblical word.)
 ἀκρογωνιαίος, *placed at the extreme corner; λίθος ἀκρογ., a corner-stone*, 1 Pet. ii. 6. (It is a purely biblical word.)
 ἀκροθίνιον, τὸ, *usually in the plur., the first-fruits*, Hebr. vii. 4. (In RV *the chief spoils*.)
 ἄκρος, *extreme; τὸ ἄκρον, the topmost point*, Hebr. xi. 21; *the tip*, Luke, xvi. 24; *the extremity*, Mrk. xiii. 27.
 ἀκυρῶν, *to invalidate, to make void*, Matt. xv. 6. Gal. iii. 17.

- ἀκωλύτως, *without hindrance*, Acts, xxviii. 31.
 ἄκων, *unwilling*, 1 Cor. ix. 17.
 ἀλάβαστρον, τὸ, *a box made of alabaster*, Mrk. xiv. 3 (fem. form), Luke, vii. 37. Matt. xxvi. 7.
 ἀλαζονία, ἡ, *vaunting*, James, iv. 16; *vain display*, 1 Joh. ii. 16.
 ἀλαζών, ὁ, *a boaster*, 2 Tim. iii. 2. Rom. i. 30.
 ἀλαλάζω, *to wail, to lament*, Mrk. v. 38; *to ring loudly, to clang*, 1 Cor. xiii. 1.
 ἄλαλος, *dumb*, Mrk. vii. 37. ix. 17.
 ἄλας, τὸ, *salt*, Matt. v. 13; *met., wisdom*, Coloss. iv. 6. (a NT for n for ἄλς.)
 ἄλειψ, ὁ, *for ἄλειψ, a fisherman*, Luke, v. 2. Matt. iv. 18. (This form is not recognized in Pape's Lexicon.)
 ἀλείψω, *to anoint*, Luke, vii. 46.
 ἀλεκτροφωνία, ἡ, *cock-crowing*, used of the third watch of the night, Mrk. xiii. 35.
 ἀλέκτωρ, ὁ, *a cock*, Matt. xxvi. 74. etc.
 ἄλευρον, τὸ, *wheaten flour*, Matt. xiii. 33.
 ἀλήθεια, ἡ, *truth*, Joh. v. 33. Rom. i. 25.
 ἀληθεύω, *to speak the truth*, Gal. iv. 16. Ephes. iv. 15.
 ἀληθής, *true*, Joh. x. 41; *truthful*, Joh. vii. 18. Matt. xxii. 16.
 ἀληθινός, *true*, Joh. xix. 35; *real*, Luke, xvi. 11; *sincere*, Hebr. x. 22.
 ἀλῆγω, *to grind*, Matt. xxiv. 41. Luke, xvii. 35.
 ἀληθώς, *of a truth, really*, Joh. vi. 14.
 ἄλειψ: see ἄλειψ.
 ἄλειψω, *to fish*, Joh. xxi. 3.
 ἀλίζω, *to season with salt, to salt*, Matt. v. 13. Mrk. ix. 49.
 ἀλίσγημα, τὸ, *pollution*, Acts, xv. 20. (It is a purely NT form.)
 ἀλλὰ, *but, however*.
 ἀλλάσσω, *to change*, Acts, vi. 14; *to transform*, 1 Cor. xv 51.
 ἀλλαχόθεν, *from another place*, Joh. x. 1.
 ἀλλαχοῦ, *elsewhere*, Mrk. i. 38.
 ἀλληγορέω, *to speak allegorically*, Gal. iv. 24.
 ἀλληλουιά, *hallelujah = praise ye the Lord!* Rev. xix. 1, 3, 6.
 ἀλλήλων, ἀλλήλους, *one another*, Acts, xxviii. 25.
 ἄλλογενής, *of another race or nation, a foreigner*, Luke, xvii. 18.
 ἄλλομαι, *to leap*, Acts, iii. 8; *to spring up*, Joh. iv. 14.
 ἄλλος, *another, other*, Matt. xxvii. 42. Mrk. vi. 15; ὁ ἄλλος, *the other*, Matt. v. 39; οἱ ἄλλοι, *the rest*, 1 Cor. xiv. 29.
 ἄλλοτρισεπίσκοπος, ὁ, *a meddler in other men's matters*, 1 Pet. iv. 15.
 ἀλλότριος, *belonging to another, not one's own*, Rom. xiv. 4. Hebr. ix. 25; *foreign, strange*, Acts, vii. 6; *a stranger, an alien*, Matt. xvii. 25; *an enemy*, Hebr. xi. 34.
 ἀλλόφυλος, *of another nation*, Acts, x. 28.
 ἄλλως, *otherwise*, 1 Tim. v. 25.

- ἀλοάω, *to thresh*, 1 Cor. ix. 10.
 ἀλογος, *without reason*, Jude, 10; *unreasonable, absurd*, Acts, xxv. 27.
 ἀλόη, ἡ, *the aloe*, Joh. xix. 39.
 ἄλς, ὁ: see ἄλας. ἄλι and ἄλα occur.
 ἀλυκός, *brackish, salt*, James, iii. 12.
 ἄλυπος, *free from grief*, Philipp. ii. 28.
 ἄλυσις, ἡ, *a chain*. Mrk. v. 3. Acts, xxi. 33. 2 Tim. i. 16.
 ἀλυσιτελής, *unprofitable*, Hebr. xiii. 17.
 ἄλφα, τό: see A.
 ἄλων, ἡ, *the threshing-floor*, Matt. iii. 12. Luke, iii. 17.
 ἀλώπηξ, ἡ, *a fox*, Matt. viii. 20; *met., a crafty man*, Luke, xiii. 32.
 ἄλωσις, ἡ, *a catching, a capture*, 2 Pet. ii. 12.
 ἅμα, *together*, Rom. iii. 12; *at the same time*, Acts, xxvii. 40; ἅμα πρωί, *early in the morning*, Matt. xx. 1.
 ἄμαθής, *ignorant*, 2 Pet. iii. 16.
 ἀμαράντινος, *composed of amaranth, i.e. everlasting*, 1 Pet. v. 4.
 ἀμαρτάνω, *to sin*, Matt. xxvii. 4. Joh. v. 14; ἀμαρτάνειν ἀμαρτίαν, *to commit a sin*, 1 Joh. v. 16.
 ἀμάρτημα, τό, *an evil deed, a sin*, Mrk. iii. 28.
 ἀμαρτία, ἡ, *the principle of sinfulness, a sinning, a sin*, 1 Joh. iii. 4. (Nouns in -μα denote the dead result of the action of the Verb, while those in -ία and -is denote the active principle. Cf. σόφισμα and σοφία.)
- ἀμάρτυρος, *without witness*, Acts, xiv. 17.
 ἀμαρτωλός, *sinful, a sinner*, Luke, v. 8, 32. Matt. ix. 10. Mrk. ii. 15.
 ἄμαχος, *without fighting; met., not contentious*, 1 Tim. iii. 3. Tit. iii. 2.
 ἀμάω, *to mow down*, James, v. 4.
 ἀμέθυστος, ἡ, *amethyst*, Rev. xxi. 20.
 ἀμελέω, *to be careless of, to neglect*, Hebr. ii. 3. Matt. xxii. 5.
 ἄμεμπτος, *blameless*, Luke, i. 6. Philipp. ii. 15. iii. 6.
 ἀμέμπτως, *blamelessly*, 1 Thess. ii. 10.
 ἀμέριμνος, *free from care*, 1 Cor. vii. 32. Matt. xxviii. 14.
 ἀμετάβητος, *immutable*, Hebr. vi. 18; τὸ ἀμετάβητον, *the immutability*, Hebr. vi. 17.
 ἀμετακίνητος, *immovable*, 1 Cor. xv. 58.
 ἀμεταμέλητος, *not to be repented of*, 2 Cor. .vii. 10; *without repentance*, Rom. xi. 29.
 ἀμετανόητος, *impenitent*, Rom. ii. 5.
 ἄμετρος, *without measure, beyond measure*, 2 Cor. x. 13.
 ἀμήν, *a Hebrew word, amen! of a truth, verily*, Matt. v. 18. Joh. iii. 3; *so be it*, Ephes. iii. 21. Gal. i. 5; *so it is*, Rom. ix. 5. 1 Pet. iv. 11; ὁ Ἀμήν, *the true One*, Rev. iii. 14; τὸ Ἀμήν, *certainly*, 2 Cor. i. 20.
 ἀμήτωρ, *without mother*, Hebr. vii. 3.
 ἀμίαντος, *undefiled*, Hebr. vii. 26. xiii. 4. James, i. 27.

ἄμμος, ἡ, *sand*, Rom. ix. 27.
Matt. vii. 26.

ἄμνος, ὁ, *a lamb*, Joh. i. 29, 36.
Acts, viii. 32.

ἀμοιβή, ἡ, *a requital, a recompense*, 1 Tim. v. 4.

ἄμπελος, ἡ, *a vine*, Joh. xv. 1.
Matt. xxvi. 29.

ἀμπελουργός, ὁ, *a vine-dresser*,
Luke, xiii. 7.

ἀμπελὼν, ὁ, *a vineyard*, Matt.
xx. 1.

ἀμύνομαι, *to avenge*, Acts, vii.
24.

ἀμφιάζω, *to clothe*, Luke, xii. 28.

ἀμφιβάλλω, *to cast*, Mrk. i. 16.

ἀμφίβληστρον, *a net*, Matt. iv.
18.

ἀμφιέζω, *to clothe*, a var. lect.
ad Luke, xii. 28.

ἀμφιέννυμι, *to clothe*, Matt. vi.
30. xi. 8. Luke, vii. 25.

ἄμφοδον, τὸ, *a street*, Mrk. xi. 4.

ἄμφότεροι, *both*, Matt. ix. 17
etc.

ἄμώμητος, *blameless*, 2 Pet. iii.
14.

ἄμωμον, τὸ, *anemum*, a plant
from which a fragrant oint-
ment was made, Rev. xviii.
13.

ἄμωμος, *without blemish*, 1 Pet.
i. 19. Hebr. ix. 14; *unblam-
able*, Ephes. i. 4. v. 27.
Coloss. i. 22.

ἀν, a particle modifying certain
forms. The reader is referred
to his Greek Grammar. When
it stands at the *beginning* of
a sentence, it is but another
form of ἐάν. See Joh. xx.
• 23.

ἀνὰ, a preposition, *upwards*.
In the NT it forms a variety

of phrases; ἀνὰ δύο, *two and
two*, Luke, x. 1; ἀνὰ δηνάριον,
*at the rate of a denarius
apiece*, Matt. xx. 9; ἀνὰ
μέσον, *in the midst*, Matt.
xiii. 25; ἀνὰ μερος, *in turn*,
1 Cor. xiv. 27 etc. etc.

ἀναβαθμός, ὁ, *a flight of steps,
a stair*, Acts, xxi. 35, 40.

ἀναβαίνω, *to go up, to ascend*,
Matt. v. 1. xx. 17; *to climb*,
Luke, xix. 4; *to come up, to
rise up*, Matt. xvii. 27. Rev.
viii. 4; met. 1 Cor. ii. 9; *to
grow up*, Matt. xiii. 7. Mrk.
iv. 7, 32.

ἀναβάλλομαι, *to put off, to defer*,
Acts, xxiv. 22.

ἀναβιβάζω, *to draw up*, Matt.
xiii. 48.

ἀναβλέπω, *to look up*, Matt.
xiv. 19. Mrk. viii. 24; *to
recover one's sight*, Luke,
xviii. 41. Matt. xi. 5.

ἀνάβλεψις, ἡ, *recovery of sight*,
Luke, iv. 18.

ἀναβοάω, *to cry out*, a var. lect.
ad Luke, ix. 38. Matt. xxvii.
46.

ἀναβολή, ἡ, *a delay*, Acts, xxv.
17.

ἀνάγαιον, τὸ, *an upper room*,
Mrk. xiv. 15. Luke, xxii. 12.

ἀναγγέλλω, *to declare, to make
known*, Acts, xiv. 27. xix. 18;
to report, 2 Cor. vii. 7.

ἀναγεννάω, *to beget again*, 1 Pet.
i. 3, 23.

ἀναγιγνώσκω, *to read*, Acts,
viii. 28, 30. Matt. xxii. 31;
*to read to others, to read
aloud*, 1 Thess. v. 27. Coloss.
iv. 16. 2 Cor. iii. 15. Acts,
xv. 21.

- ἀναγκάζω, *to compel, to constrain*, Matt. xiv. 22. Luke, xiv. 23.
- ἀναγκαῖος, *necessary*, 1 Cor. xii. 22. 2 Cor. ix. 5; *needful*, Philipp. i. 24; *closely connected, intimate*, Acts, x. 24.
- ἀναγκαστῶς, *of constraint*, 1 Pet. v. 2.
- ἀνάγκη, ἡ, *necessity*, 1 Cor. ix. 16. Philem. 14; *calamity, distress*, Luke, xxi. 23. 1 Cor. vii. 26.
- ἀναγνωρίζω, *to make known*, a var. lect. ad Acts, vii. 13.
- ἀνάγνωσις, ἡ, *reading*, 1 Tim. iv. 13. 2 Cor. iii. 14. Acts, xiii. 15. (Nowhere used for *studying*.)
- ἀνάγω, *to lead up*, Luke, ii. 22. iv. 5; *to raise, to bring up*, Hebr. xiii. 20. Rom. x. 7; *to bring out*, Acts, xii. 4; ἀνάγομαι, *to set sail*, Acts, xxvii. 2, 4, 12, etc.
- ἀναδεικνυμι, *to show clearly*, Acts, i. 24; *to appoint*, Luke, x. 1.
- ἀνάδειξις, ἡ, *manifestation*, Luke, i. 80.
- ἀναδέχομαι, *to receive*, Hebr. xi. 17; *entertain*, Acts, xxviii. 7.
- ἀναδίδωμι, *to deliver, to hand in*, Acts, xxiii. 33.
- ἀναζάω, *to live again*, Luke, xv. 24, a var. lect. ad Rom. xiv. 9; *to revive*, Rom. vii. 9.
- ἀναζητέω, *to seek for*, Luke, ii. 44. Acts, xi. 25.
- ἀναζώννυμι, *to gird up*, 1 Pet. i. 13.
- ἀναζωπυρέω, *to rekindle*, 2 Tim. i. 6.
- ἀναθάλλω, *to revive*, Philipp. iv. 10.
- ἀνάθεμα, τὸ, *a thing devoted; a person accursed*, Gal. i. 8. 1 Cor. xii. 3. xvi. 22; *a curse*, Acts, xxiii. 14.
- ἀναθεματίζω, *to bind oneself by a curse*, Acts, xxiii. 12, 21; *to curse*, Mrk. xiv. 71.
- ἀναθεωρέω, *to consider*, Hebr. xiii. 7. Acts, xvii. 23.
- ἀνάθημα, τὸ, *a votive offering*, Luke, xxi. 5.
- ἀναίδεια, ἡ, *shamelessness, impurity*, Luke, xi. 8.
- ἀναίδία, ἡ, a var. lect. ad Luke, xi. 8.
- ἀνάλρεσις, ἡ, *death, slaying*, Acts, viii. 1.
- ἀναιρέω, *to take away, to abolish*, Hebr. x. 9; *to slay*, Acts, x. 39. xxii. 20. Matt. ii. 16; ἀναιρεῖσθαι, *to take up, to adopt*, Acts, vii. 21.
- ἀναίτιος, *guiltless, innocent*, Matt. xii. 5, 7.
- ἀνακαθίζω, *to sit up*, Luke, vii. 15. Acts, ix. 40.
- ἀνακαινίζω, *to renew*, Hebr. vi. 6.
- ἀνακαινίσω, *to make new; pass., to be renewed*, 2 Cor. iv. 16. Coloss. iii. 10.
- ἀνακαίνωσις, ἡ, *a renewal*, Rom. xii. 2. Tit. iii. 5.
- ἀνακαλύπτω, *to unveil; pass., to be unveiled*, 2 Cor. iii. 18; *to be unveiled*, 2 Cor. iii. 14.
- ἀνακάμπτω, *to return*, Matt. ii. 12. Luke, x. 6. Acts, xviii. 21. Hebr. xi. 15.
- ἀνάκειμαι, *to recline at meals*, Matt. ix. 10. xxvi. 7, 20. Joh. vi. 11.

ἀνακεφαλαίω, *to sum up*, Rom. xiii. 9; *to bring together*, *to combine*, Ephes. i. 10.

ἀνακλίνω, *to lay*, Luke, ii. 7; *to make to recline*, Luke, xii. 37; *pass.*, *to recline*, Mrk. vi. 39. Matt. xiv. 19. Luke, xiii. 29.

ἀνακόπτω, *to hinder*, a var. lect. ad Gal. v. 7.

ἀνακράζω, *to cry out*, Mrk. i. 23. Luke, iv. 33. viii. 28.

ἀνακρίνω, *to search*, *to examine*, Acts, xvii. 11. Luke, xxiii. 14; *to judge*, *to determine*, 1 Cor. ii. 15. iv. 3. xiv. 24; *to ask questions*, 1 Cor. x. 25, 27.

ἀνάκρισις, ἡ, *examination*, Acts, xxv. 26.

ἀνακυλίω, *to roll back*, Mrk. xvi. 4. Cf. ἀποκυλίω.

ἀνακύπτω, *to raise oneself up*, Luke, xiii. 11. Joh. viii. 7, 10; *to be elated*, Luke, xxi. 28.

ἀναλαμβάνω, *to take up*, *to raise*, Mrk. xvi. 19. Acts, i. 11. x. 16; *to take in*, Acts, xx. 13.

ἀνάληψις, ἡ, and ἀνάληψις, ἡ, *a taking up*, Luke, ix. 51.

ἀναλίσκω, *to consume*, *to destroy*, Luke, ix. 54. Gal. v. 15.

ἀναλογία, ἡ, *proportion*, Rom. xii. 6.

ἀναλογίζομαι, *to consider*, Hebr. xii. 3.

ἀναλος, *without salt*, *saltless*, Mrk. ix. 50.

ἀνάλυσις, ἡ, *a departure*, 2 Tim. iv. 6.

ἀναλύω, *to unloose*; *to depart*, Philipp. i. 23; *to return*, Luke, xii. 36.

ἀναμάρτητος, *without sin*, *sinless*, Joh. viii. 7.

ἀναμένω, *to wait for*, 1 Thess. i. 10.

ἀναμνησκω, *to remind*, 1 Cor. iv. 17; *to admonish*, 2 Tim. i. 6; ἀναμνησκομαι, *to remember*, Mrk. xi. 21. xiv. 72. Hebr. x. 32.

ἀνάμνησις, ἡ, *a remembrance*, Hebr. x. 3.

ἀνανεώω, *to renew*; *pass.*, *to be renewed*, Ephes. iv. 23.

ἀνανήφω, *to return to soberness*, 2 Tim. ii. 26.

ἀναντίρρητος, *not to be gainsaid*, Acts, xix. 36. (Here the common texts give ἀναντίρρητος.)

ἀναντιρήτως, *without gainsaying*, Acts, x. 29. (See the preceding article.)

ἀνάξιος, *unworthy*, 1 Cor. vi. 2.

ἀναξίως, *unworthily*, 1 Cor. xi. 27.

ἀνάπαυσις, ἡ, *intermission*, Rev. iv. 8; *rest*, Matt. xi. 29. xii. 43. Rev. xiv. 11.

ἀναπαύω, *to cause to rest*, *to give rest to*, Matt. xi. 28; *to refresh*, 1 Cor. xvi. 18. Philem. 20; *mid.*, *to rest*, Rev. xiv. 13. Mrk. vi. 31. xiv. 41.

ἀναπειθω, *to persuade*, Acts, xviii. 13.

ἀνάπειρος, *maimed*, Luke, xiv. 13, 21. (But see ἀνάπηρος.)

ἀναπέμπω, *to send back*, Philem. 12. Luke, xxiii. 11; *to send*, Acts, xxv. 21. Luke, xxiii. 7.

ἀναπηδάω, *to spring up*, Mrk. x. 50.

ἀνάπηρος, *maimed*; see ἀνάπειρος.

- ἀναπίπτω, *to sit down*, Joh. vi. 10. Matt. xv. 35. Luke, xiv. 10; *to lean back*, Joh. xiii. 25.
- ἀναπληρῶ, *to fill up, to complete*, 1 Thess. ii. 16. Matt. xxiii. 32; *to fulfil*, Gal. vi. 2. Matt. xiii. 14; *to supply*, Philipp. ii. 30. 1 Cor. xvi. 17.
- ἀναπολόγητος, *without excuse*, Rom. i. 20. ii. 1.
- ἀναπτύσσω, *to unfold, to open*, a var. lect. ad Luke, iv. 7.
- ἀνάπτω, *to kindle*, Luke, xii. 49. James, iii. 5.
- ἀναρίθμητος, *innumerable*, Hebr. xi. 12.
- ἀνασείω, *to stir up, to excite*, Luke, xxiii. 5. Mrk. xv. 11.
- ἀνασκενάζω, *to unsettle, to subvert*, Acts, xv. 24.
- ἀνασπάω, *to draw up*, Luke, xiv. 5. Acts, xi. 10.
- ἀνάστασις, ἡ, *a rising up*, Luke, ii. 34; *the resurrection*, Matt. xxii. 23, 28. Acts, ii. 31. iv. 33. Rom. vi. 5.
- ἀναστατόω, *to disturb, to stir up*, Acts, xvii. 6. xxi. 38; *to unsettle*, Gal. v. 12. (It is a purely biblical word.)
- ἀνασταυρῶ, *to crucify afresh*, Hebr. vi. 6.
- ἀνασπεννάζω, *to sigh deeply*, Mrk. viii. 12.
- ἀναστρέφω, *to overturn*, Joh. ii. 15; *intrans., to return*, Acts, v. 22. xv. 16; *to conduct oneself, to live*, 2 Cor. i. 12. 1 Tim. iii. 15.
- ἀναστροφή, ἡ, *manner of life, conduct*, Gal. i. 13. Ephes. iv. 22; *life*, Hebr. xiii. 7.
- ἀνατάσσομαι, *to arrange in order, to compare*, Luke, i. 1.
- ἀνατέλλω, *to make to rise*, Matt. v. 45; *intrans., to rise*, Matt. xiii. 6. Mrk. iv. 6. Luke, xii. 54; *to be descended from*, Hebr. vii. 14.
- ἀνατίθεμαι, *to set forth, to declare*, Acts, xxv. 14. Gal. ii. 2.
- ἀνατολή, ἡ, *sunrise*, Luke, i. 78; *the East*, Matt. ii. 2, 9. Rev. xxi. 13.
- ἀνατρέπω, *to overturn, to subvert*, 1 Tit. i. 11. 2 Tim. ii. 18.
- ἀνατρέφωμαι, *to be nourished, to be brought up*, Acts, vii. 20. xxii. 3.
- ἀναφαίνω, *to get a sight of, to come in sight of*, Acts, xxi. 3; *pass., to appear*, Luke, xix. 11.
- ἀναφέρω, *to lead up*, Matt. xvii. 1. Mrk. ix. 2; *to carry up*, 1 Pet. ii. 24; *to offer*, Hebr. vii. 27. xiii. 15; *to take upon oneself*, Hebr. ix. 28.
- ἀναφωνέω, *to cry aloud*, Luke, i. 42.
- ἀνάχυσις, ἡ, *excess*, 1 Pet. iv. 4 [lit. a flood].
- ἀναχωρέω, *to return*, Matt. ii. 12; *to withdraw, to retire*, Matt. ii. 14, 22. ix. 24. Acts xxvi. 31.
- ἀνάψυξις, ἡ, *a refreshing*, Acts iii. 20.
- ἀναψύχω, *to refresh*, 2 Tim. i. 16.
- ἀνδραποδιστής, ὁ, *a manstealer, a slave-dealer*, 1 Tim. i. 10.
- ἀνδρίζομαι, *to shew oneself brave, to be brave*, 1 Cor. xvi. 13.
- ἀνδροφόνος, ὁ, *a manslayer, a homicide*, 1 Tim. i. 9.

ἀνέγκλητος, *that cannot be accused, irreproachable, blameless*, Coloss. i. 22. 1 Cor. i. 8. 1 Tim. iii. 10. 1 Tit. i. 6, 7.

ἀνεκδιήγητος, *unspeakable, indescribable*, 2 Cor. ix. 15. (It is a purely eccles. word.)

ἀνεκλάλητος, *unspeakable*, 1 Pet. i. 8.

ἀνεκλειπτος, *unfailing*, Luke, xii. 33.

ἀνεκτός, *bearable, tolerable*, Matt. x. 15. xi. 22, 24. Luke, x. 12.

ἀνελεήμων, *merciless*, Rom. i. 31.

ἀνέλεος, *without mercy*, James, ii. 13.

ἀνεμίζομαι, *to be driven by the winds*, James. i. 6.

άνεμος, *ó*, *the wind*, Matt. xi. 7; *οἱ τέσσαρες άνεμοι* = the four cardinal winds, Rev. vii. 1; also = the four quarters of the heavens, Matt. xxiv. 31. Mrk. xiii. 27; *met. variable-ness, change*, Ephes. iv. 14.

ἀνέκδεκτος, *inadmissible, impossible*, Luke, xvii. 1.

ἀνεξέραυνητος, and **ἀνεξερεύνητος**, *that cannot be searched out, unsearchable*, Rom. xi. 33.

ἀνεξίκακος, *patient of wrongs*, 2 Tim. ii. 24. (RV *for-bearing*.)

ἀνεξιχνίαστος, *that cannot be traced out, unsearchable*, Rom. xi. 33. Ephes. iii. 8.

ἀνεπαίσχυντος, *having no cause to be ashamed*, 2 Tim. ii. 15.

ἀνεπιλημπος, *that cannot be censured, without reproach*, 1 Tim. iii. 2. v. 7. vi. 14. (Commonly written **ἀνεπιληπτος**.)

ἀνέρχομαι, *to go up*, Joh. vi. 3. Gal. i. 17.

άνεσις, *η*, *relaxation from restraint, indulgence*, Acts, xxiv. 23; *relief, rest*, 2 Thes. i. 7. 2 Cor. ii. 13. vii. 5. viii. 13.

ἀνετάζω, *to examine*, Acts, xxii. 24, 29. (It is a purely biblical word.)

άνευ, *prepos., without*; **άνευ τοῦ πατρός ὑμῶν**, *without your Father's permission*, Matt. x. 29.

ἀνεύθετος, *incommodious*, Acts, xxvii. 12.

ἀνευρίσκω, *to find*, Acts, xxi. 4. Luke, ii. 16.

άνεχομαι, *to bear, to endure, bear with*, 2 Tim. iv. 3. Hebr. xiii. 22. Matt. xvii. 17. Acts, xviii. 14. (The form **άνέχω** does not appear in the NT.)

άνεψιός, *ó*, *a cousin*, Coloss. iv. 10.

άνηθον, *τὸ*, *anise*, Matt. xxiii. 23.

άνήκω, *to pertain to*; *ὡς άνήκεν*, *as was fitting*, Coloss. iii. 18; *α̅ οὐκ άνήκεν*, *which are not befitting*, Ephes. v. 4; *τὸ άνήκον*, *what is fitting*, Philem. 8.

άνήμερος, *fierce, savage*, 2 Tim. iii. 3.

άνήρ, *ó*, *a man*, Acts, viii. 12. xvii. 12; *a husband*, Matt. i. 16. Joh. iv. 17; with appellative nouns, **άνήρ προφήτης**, *a prophet*, Luke, xxiv. 19; **άνήρ φονεύς**, *a murderer*, Acts, iii. 14.

άνθίστημι, *to set against*; **άνθίσταμαι**, *to withstand, to oppose*, Acts, vi. 10. xiii. 8.

ἀνθολογέομαι, *to confess; to give thanks to*, Luke, ii. 38.

ἄνθος, τὸ, *a flower*, James, i. 10. 1 Pet. i. 24.

ἀνθρακιά, ἡ, *a fire of charcoal*, Joh. xviii. 18. xxi. 9.

ἄνθραξ, ὁ, *charcoal; ἀνθρακες, burning coals*, Rom. xii. 20.

ἀνθρωπάρεσκος, *studying to please men*, Coloss. iii. 22. Ephes. vi. 6.

ἀνθρώπινος, *human*, Acts, xvii. 25. 1 Cor. ii. 13; *within man's power to bear*, 1 Cor. x. 13.

ἀνθρωποκτόνος, *murderous*, Joh. viii. 44. 1 Joh. iii. 15.

ἄνθρωπος, ὁ, *a man*, Acts, x. 26; ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, i.e. *Christ Jesus in His humanity*, 1 Tim. ii. 5. S. Paul seems to have had no other mode of expressing this idea; for the proper word for *humanity* (ἀνθρωπότης) did not come into use till more than 130 years after the time of S. Paul, while the use of the word ἀνθρωπισμός, if known to him at all, which is very doubtful, would certainly have been rejected by him, just as in his own writings he has carefully avoided the use of the word βωμός.

ἀνθυπατεύω, *to be proconsul*, var. lect. ad Acts, xviii. 12.

ἀνθύπατος, ὁ, *a proconsul*, Acts, xiii. 7, 8, 12. xviii. 12.

ἀνίημι, *to loosen*, Acts, xvi. 26. xxvii. 40; *to give up, to forbear*, Ephes. vi. 9; *to leave, to forsake*, Hebr. xiii. 5.

ἀνίλεως, *without mercy*, James, i. 13. (See ἀνέλεος.)

ἀνίπτος, *unwashed*, Matt. xv. 20. Mrk. vii. 2.

ἀνίστημι, *to cause to rise, to raise up*, Acts, ix. 41. xiii. 34. Joh. vi. 39. Matt. xxii. 24; ἀναστήναι, *to stand up, to rise*, Luke, viii. 55. xxii. 45; ἀνίστασθαι, *to arise, to appear*, Rom. xv. 12. Hebr. vii. 11.

ἀνόητος, *senseless, foolish*, Rom. i. 14. Luke, xxiv. 25.

ἄνοια, ἡ, *senselessness, folly*, 2 Tim. iii. 9; *madness*, Luke, vi. 11.

ἀνοίγω, *to open*, Acts, v. 19. xii. 14; ἀνέωγα, *to be open*, 2 Cor. vi. 11. 1 Cor. xvi. 9.

ἀνοικοδομέω, *to build again*, Acts, xv. 16.

ἀνοξίς, ἡ, *an opening*, Ephes. vi. 19.

ἀνομία, ἡ, *lawlessness, iniquity*, Matt. xxiii. 28. xxiv. 12; αἱ ἀνομίαι, *iniquities*, Rom. iv. 7.

ἄνομος, *without law*, 1 Cor. ix. 21; *lawless, unjust, wicked*, 1 Tim. i. 9. Luke, xxii. 37. Acts, ii. 23.

ἀνόμως, *illegally; without the law*, Rom. ii. 12 (i.e. in ignorance of it).

ἀνορθόω, *to raise up, to make straight*, Luke, xiii. 13. Hebr. xii. 12; *to raise again, to rebuild*, Acts, xv. 16.

ἀνέσιος, *unholy*, 1 Tim. i. 9. 2 Tim. iii. 2.

ἀνοχή, ἡ, *forbearance*, Rom. ii. 4. iii. 25.

ἀνταγωνίζομαι, *to strive agt inst*, Hebr. xii. 4.

ἀντάλλαγμα, τὸ, *what is given in exchange, an equivalent*, Matt. xvi. 26. Mrk. viii. 37.

ἀνταναπληρῶ, *to fill up in turn*, Coloss. i. 24.

ἀνταπόδιδωμι, *to repay*, Rom. xi. 35. Luke, xiv. 14; *to render, to return*, 1 Thess. iii. 9; *to recompense, to requite*, Rom. xii. 19. Hebr. x. 30.

ἀνταπόδομα, τὸ, *a recompense*, Luke, xiv. 12. Rom. xi. 9.

ἀνταπόδοσις, ἡ, *a recompense*, Coloss. iii. 24.

ἀνταποκρίνομαι, *to make a reply*, Luke, xiv. 6; *to reply against*, Rom. ix. 20.

ἀντειπεῖν, *to gainsay*, Luke, xxi. 15. Acts, iv. 14.

ἀντέχομαι, *to hold to, to cleave to*, Matt. vi. 24. Luke, xvi. 13. Tit. i. 9; *to aid, to support*, 1 Thess. v. 14. (The form ἀντέχω does not appear in the NT.)

ἀντί, prepos., *instead of, in place of*, Luke, xi. 11; ἀνθ' ὧν, *wherefore*, Luke, xii. 3; ἀντὶ τούτου, *for this cause*, Ephes. v. 31; *because*, Luke, i. 20. xix. 44.

ἀντιβάλλω, *to exchange; to converse about*, Luke, xxiv. 17.

ἀντιδιατίθεμαι, *to oppose*, 2 Tim. ii. 25.

ἀντίδικος, ὁ, *an adversary*, Matt. v. 25. Luke, xii. 58. 1 Pet. v. 8.

ἀντίθεσις, ἡ, *opposition*, 1 Tim. vi. 20.

ἀντικαθίστημι, (in 2nd aor.), *to resist*, Hebr. xii. 4.

ἀντικαλέω, *to invite in turn*, Luke, xiv. 12.

ἀντίκειμαι, *to oppose, to withstand*, Luke, xxi. 15; *to be contrary to*, Gal. v. 17. 1 Tim. i. 10; ὁ ἀντικείμενος, *the adversary*, Luke, xiii. 17. Philipp. i. 28.

ἀντικρὺ, *over against, opposite*, Acts, xx. 15.

ἀντιλαμβάνω, *to help, to succour*, Luke, i. 54. Acts, xx. 35; *to partake of*, 1 Tim. vi. 2.

ἀντιλέγω, *to speak against, to gainsay*, Acts, xiii. 45. xxviii. 19; *to oppose*, Joh. xix. 12.

ἀντίληψις, ἡ, *help, ministration*, 1 Cor. xii. 28.

ἀντιλογία, ἡ, *gainsaying, dispute*, Hebr. vi. 16. vii. 7; *rebellion*, Jude, 11.

ἀντιλοιδорέω, *to revile in turn*, 1 Pet. ii. 23.

ἀντίλυτρον, τὸ, *a ransom*, 1 Tim. ii. 6.

ἀντιμετρέω, *to measure in return*, Luke, vi. 38.

ἀντιμισθία, ἡ, *a recompense*, 2 Cor. vi. 13. Rom. i. 27.

ἀντιπαρέρχομαι, *to pass by on the other side*, Luke, x. 31.

ἀντίπερα, adv., *over against*, Luke, viii. 26.

ἀντιπίπτω, *to oppose, to resist*, Acts, vii. 51.

ἀντιστρατεύομαι, *to war against, to oppose*, Rom. vii. 23.

ἀντιτάσσομαι, *to oppose, to resist*, Rom. xiii. 2. James, iv. 6. 1 Pet. v. 5.

ἀντίτυπος, *like in pattern*, Hebr. ix. 24; τὸ ἀντίτυπον, *an antitype*, 1 Pet. iii. 21.

ἀντίχριστος, *ὁ, the Antichrist*, 1 Joh. iv. 3. (This word appears only in S. John and in the ecclesiastical writers.)

ἀντλέω, *to pump out; to draw water*, Joh. ii. 8. iv. 15.

ἀντλημα, *τὸ, a vessel to draw with*, Joh. iv. 11.

ἀντοφθαλμέω, *to stand up against, to withstand to the face*, Acts, xxvii. 15.

ἀνυδρος, *waterless, without water*, 2 Pet. ii. 17. Jude, 12. Matt. xii. 43. Luke, xi. 24.

ἀνυπόκριτος, *without hypocrisy, unfeigned*, Rom. xii. 9. 2 Cor. vi. 6.

ἀνυπότακτος, *unsubdued*, Hebr. ii. 8; *that cannot be subjected, disobedient, unruly*, 1 Tim. i. 9. Tit. i. 6, 10.

ἄνω, *adv., upwards, up*, Joh. xi. 41. Hebr. xii. 15; *ὡς ἄνω, up to the brim*, Joh. ii. 7; *ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, the heavenly Jerusalem*, Gal. iv. 26; *ἡ ἄνω κλῆσις, the heavenly calling*, Philipp. iii. 14. (Cf. Hebr. iii. 1); *τὰ ἄνω, heavenly things*, Coloss. iii. 1; *ἐκ τῶν ἄνω, from Heaven*, Joh. viii. 23.

ἀνώγειν, *τό*: see ἀνάγειν.

ἄνωθεν, *adv., from above, from Heaven*, Joh. iii. 31. xix. 11; *from the first*, Luke, i. 3. Acts, xxvi. 5; *afresh, anew*, Joh. iii. 3, 7; *ἀπ' ἄνωθεν, and ἐκ τῶν ἄνωθεν, from the top*, Mrk. xv. 38. Joh. xix. 23; *πάλιν ἄνωθεν, over again*, Gal. iv. 9.

ἀνωτερικός, *upper, inland*, Acts, xix. 1.

ἀνώτερος, *higher*; ἀνώτερον *as adv., higher*, Luke, xiv. 10; *in a preceding passage*, Hebr. x. 8.

ἀνωφελής, *unprofitable*, Tit. iii. 9; *τὸ ἀνωφελές, unprofitableness*, Hebr. vii. 18.

ἀξίνη, *ἡ, an axe*, Matt. iii. 10. Luke, iii. 9.

ἀξίος, *worthy*, Hebr. xi. 38. Matt. x. 10; *deserving of*, Luke, xii. 48. xxiii. 15; *meet, befitting*, Matt. iii. 8. Acts, xxvi. 20. 2 Thess. i. 3.

ἀξιόω, *to deem worthy*, Luke, vii. 7. 2 Thess. i. 11; *to think it right*, Acts, xv. 38. xxviii. 22.

ἀξίως, *worthily*, Coloss. i. 10. Ephes. iv. 1.

ἀόρατος, *unseen; invisible*, Coloss. i. 15. 1 Tim. i. 17.

ἀπαγγέλλω, *to bring word, to report*, Acts, iv. 23. Matt. ii. 8; *to declare*, 1 Joh. i. 2. Acts, xxvi. 20.

ἀπάγχομαι, *to hang himself*, Matt. xxvii. 5.

ἀπάγω, *to lead away*, Luke, xiii. 15. Matt. xxvi. 57; *to lead*, Matt. vii. 13; *to lead astray*, 1 Cor. xii. 2.

ἀπαίδευτος, *uninstructed; ignorant*, 2 Tim. ii. 23.

ἀπαίρω, *to take away*, Matt. ix. 15. Luke, v. 35.

ἀπαιτέω, *to demand back*, Luke, vi. 30. xii. 20.

ἀπαλγέω, *to be past feeling*, Ephes. iv. 19.

ἀπαλλάσσω, *to remove; to deliver*, Hebr. ii. 15; *ἀπαλλάσσομαι, to depart*, Acts, xix. 12; *to be released*, Luke, xii. 58.

- ἀπαλλοτριόω, *to estrange, to alienate*, Ephes. ii. 12. iv. 18. Coloss. i. 21.
- ἀπαλός, *tender*, Mrk. xiii. 28. Matt. xxiv. 32.
- ἀπαντάω, *to meet*, Mrk. xiv. 13. Luke, xvii. 12.
- ἀπάντησις, ἡ, *a meeting*, Acts, xxviii. 15. 1 Thess. iv. 17.
- ἅπαξ, *adv., once*, 1 Thess. ii. 8; *once for all*, 1 Pet. iii. 18.
- ἀπαράβατος, *inviolable; unchangeable*, Hebr. vii. 24.
- ἀπαρασκεύαστος, *unprepared*, 2 Cor. ix. 4.
- ἰπαρνέομαι, *to deny*, Matt. xxvi. 31, 75. Mrk. xiv. 30, 72; *to lose sight of, to disregard*, Matt. xvi. 24. Mrk. viii. 34.
- ἀπάρτι, *for ἀπ' ἀρτι, henceforth*, Matt. xxiii. 39. xxvi. 29. (Contra, ἀπαρτί, *exactly*: see Pape's Lex. in voc. ἀπαρτί.)
- ἀπαρτισμός, ὁ, *completion*, Luke, xiv. 28.
- ἀπαρχή, ἡ, *the first fruits*, Rom. xi. 16. 1 Cor. xvi. 5. James, i. 18.
- ἅπας, *all*, Luke, iv. 6. Mrk. xvi. 15.
- ἀπασπίζομαι, *to take leave of*, Acts, xxi. 6.
- ἀπατάω, *to deceive*, James, i. 26. Ephes. v. 6.
- ἀπάτη, ἡ, *deceit*, Coloss. ii. 8; *deceitfulness*, Matt. xiii. 22. Mrk. iv. 19.
- ἀπάτωρ, *without father*, Hebr. vii. 3.
- ἀπαύγασμα, τὸ, *the effulgence*, Hebr. i. 3.
- ἀπείδον, *to look at, to perceive*, a var. lect. for ἀφείδον, ad Philipp. ii. 23.
- ἀπειθεία, ἡ, and ἀπειθία, ἡ, *disobedience*, Rom. xi. 30, 32. Hebr. iv. 6, 11. Ephes. ii. 2. v. 6.
- ἀπειθέω, *to be disobedient*, 1 Pet. ii. 8. iii. 1; *to disbelieve*, Joh. iii. 36. Rom. ii. 8. 1 Pet. iv. 17.
- ἀπειθής, *disobedient*, Luke, i. 17. Tit. i. 16. iii. 3.
- ἀπειλέω, *to threaten*, 1 Pet. ii. 23; and ἀπειλόμαι=ἀπειλέω, Acts, iv. 17.
- ἀπειλή, ἡ, *a threat*, Acts, iv. 29. ix. 1. Ephes. vi. 9.
- ἀπείμι, (from εἶμι), *to be absent*, 1 Cor. v. 3. 2 Cor. x. 1, 11. Coloss. ii. 5.
- ἀπείμι, (from εἶμι), *to go away, to depart*, Acts, xvii. 10.
- ἀπείπον, and ἀπειπάμην, *to renounce*, 2 Cor. iv. 2.
- ἀπειραστος, *that cannot be tempted*, James, i. 13.
- ἀπειρος, *without experience*, Hebr. v. 13.
- ἀπεκδέχομαι, *to wait for*, Rom. viii. 19, 23, 25. Philipp. iii. 20.
- ἀπεκδύομαι, *to put off*, Coloss. iii. 9; *to despoil*, Coloss. ii. 15. (RV *having put off from himself*.)
- ἀπέκδυσις, ἡ, *a putting off*, Coloss. ii. 11. (Found in no other writer, but only in this passage.)
- ἀπελαύνω, *to drive away*, Acts, xviii. 16.
- ἀπελεγμός, ὁ, *disesteem, dispute*, Acts, xix. 27. (Found nowhere else.)
- ἀπελεύθερος, ὁ, ἡ, *a freedman*, 1 Cor. vii. 22.

ἀπελπίζω, *to despair*, Luke, vi. 35.

ἀπέναντι, *adv., over against, opposite*, Matt. xxvii. 6; *in sight of, before*, Acts, iii. 16. Rom. iii. 18; *contrary to, against*, Acts, xvii. 7.

ἀπέραντος, *endless*, 1 Tim. i. 4.

ἀπερισπάστως, *adv., without distraction*, 1 Cor. vii. 35.

ἀπερίτμητος, *uncircumcised*, Acts, vii. 51.

ἐπέρχομαι, *to go away, to depart*, Matt. xiii. 25. xix. 22. Joh. xvi. 7; *to go forth, to spread abroad*, Matt. iv. 24; ἀπέρχεσθαι ὀπίσω τινός, *to go after, to follow*, Mrk. i. 20. Joh. xii. 19; ἀπέρχεσθαι εἰς τὰ ὀπίσω, *to go back, to forsake*, Joh. vi. 66; *to draw back, to retire*, Joh. xviii. 6.

ἀπέχω, *to receive*, Matt. vi. 2, 5, 16. Luke, vi. 24; *intrans., to be away, to be distant*, Luke, xv. 20. xxiv. 13; ἀπέχεσθαι, *to abstain*, Acts, xv. 20, 28. 1 Thess. iv. 3. v. 22; ἀπέχει, *impers., it sufficeth, it is enough*, Mrk. xiv. 41.

ἀπιστέω, *to be unfaithful, to be without faith*, Rom. iii. 3. 2 Tim. ii. 13; *to disbelieve*, Luke, xxiv. 41. Mrk. xvi. 11, 16.

ἄπιστία, ἡ, *want of faith, unbelief*, Rom. iv. 20. Hebr. iii. 19; *unfaithfulness*, Rom. iii. 3.

ἄπιστος, *faithless, unfaithful*, Matt. xvii. 17. Mrk. ix. 19. Luke, xii. 46; *unbelieving*, 1 Cor. vii. 12. Joh. xx. 27. Rev. xxi. 8; *incredible*, Acts, xxvi. 8.

ἀπλότης, ἡ, *singleness, simplicity, sincerity*, 2 Cor. xi. 3. Coloss. iii. 22. Ephes. vi. 5; *liberality*, 2 Cor. viii. 2. ix. 11. Rom. xii. 8.

ἄπλοῦς, *single, sound*, Matt. vi. 22. Luke, xi. 34.

ἀπλῶς, *frankly, liberally*, James, i. 5.

ἀπὸ, *prepos., from; out of, of*, Luke, i. 52. Matt. xv. 27; ἀπὸ τοῦ νῦν, *henceforth*, Luke, i. 48. v. 10; ἀπὸ τότε, *from that time*, Matt. iv. 17. xvi. 21; ἀπὸ πρῶι, *from early morn*, Acts, xxviii. 23; ἀπὸ πέρυσι, *since last year*, 2 Cor. viii. 10. ix. 2; ἀπ' ἑμαυτοῦ, *of my own will, of myself*, Joh. vii. 17, 28; ἀπὸ μέρους, *in part*, 2 Cor. i. 14. ii. 5; ἀπὸ μᾶς. (sc. γνώμης,) *with one consent*, Luke, xiv. 18; *by reason of*, Luke, xix. 3. Joh. xxi. 6. Acts, xxii. 11.

ἀποβαίνω, *to go out, to disembark*, Luke, v. 2. Joh. xxi. 9; *to turn out, to result*, Luke, xxi. 13. Philipp. i. 19.

ἀποβάλλω, *to throw off, to cast away*, Mrk. x. 50. Hebr. x. 35.

ἀποβλέπω, *to look attentively*, Hebr. xi. 26.

ἀπόβλητος, *to be thrown away, to be rejected*, 1 Tim. iv. 4.

ἀποβολή, ἡ, *a throwing away, a rejection*, Rom. xi. 15; *loss*, Acts, xxvii. 22.

ἀπογιγνομαι, *to die; with dat., to die unto, to be separated from*, 1 Pet. ii. 24.

ἀπογραφή, ἡ, *a registration, a census*, Acts, v. 37. Luke, ii. 2.

- ἀπογράφω, *to enrol, to register*, Luke, ii. 1, 3, 5; οἱ ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένοι, *those who are registered in Heaven*, Hebr. xii. 23.
- ἀποδείκνυμι, *to shew forth, to exhibit*, 1 Cor. iv. 9. 2 Thess. ii. 4; *to prove*, Acts, xxv. 7; *to approve*, Acts, ii. 22.
- ἀποδείξις, ἡ, *a proof, a demonstration*, 1 Cor. ii. 4.
- ἀποδεκατεύω, *to pay tithes of*, Luke, xviii. 12.
- ἀποδεκατόν, *to exact tithes, to tithe*, Hebr. vii. 5: *to pay tithes*, Matt. xxiii. 23. Luke, xi. 42.
- ἀπόδεκτος, *agreeable, acceptable*, 1 Tim. ii. 3. v. 4.
- ἀποδέχομαι, *to accept*, Acts, ii. 41. xxiv. 3; *to receive*, Acts, xviii. 27; *to welcome*, Luke, viii. 40. ix. 11.
- ἀποδημέω, *to go into foreign parts, to go abroad*, Matt. xxi. 33. xxv. 14. Luke, xv. 13.
- ἀπόδημος, *away abroad*, Mrk. xiii. 34.
- ἀποδίδωμι, *to pay*, Luke, vii. 42. x. 35. Matt. v. 26; *to deliver up*, Matt. xxvii. 58; *to render, to give*, Matt. xii. 36. Luke, xvi. 2; *to give back, to restore*, Luke, iv. 20; *to recompense*, Matt. vi. 4, 6, 18; ἀποδίδομαι, *to sell*, Acts, v. 8. vii. 9. Hebr. xii. 16.
- ἀποδιорίζω, *to separate, to cause separations*, Jude, 19.
- ἀποδοκιμάζω, *to disapprove, to reject*, Matt. xxi. 42. Mrk. viii. 31. Luke, xvii. 25. 1 Pet. ii. 4, 7.
- ἀποδοχή, *acceptance*, 1 Tim. i. 15. iv. 9.
- ἀπόθεσις, ἡ, *a putting off*, 1 Pet. iii. 21. 2 Pet. i. 14.
- ἀποθήκη, ἡ, *a granary, a barn*, Matt. iii. 12. vi. 26. xiii. 30.
- ἀποθησαυρίζω, *to store up*, 1 Tim. vi. 19.
- ἀποθλίβω, *to squeeze, to press hard*, Luke, viii. 45.
- ἀποθνήσκω, *to die*, Matt. xxvi. 35. Acts, xxi. 13. Rom. vi. 8.
- ἀποκαθίστημι, *to restore to its former state*; 2nd aor. and pass., *to be restored*, Mrk. viii. 25. Matt. xii. 13. Luke, vi. 10. Mrk. iii. 5. Acts, i. 6.
- ἀποκαλύπτω, *to uncover, to disclose, to reveal*, Matt. x. 26. Luke, xii. 2; pass., *to become manifest, to appear*, Joh. xii. 38. Rom. i. 18. viii. 18.
- ἀποκάλυψις, ἡ, *a revelation, a manifestation*, Luke, ii. 32. 2 Thess. i. 7. 2 Cor. xii. 1.
- ἀποκαραδοκία, ἡ, *expectation*, Rom. viii. 19. Philipp. i. 20.
- ἀποκαταλλάσσω, *to reconcile*, Ephes. ii. 16. Coloss. i. 20, 22. (It is a purely N i word.)
- ἀποκατάστασις, ἡ, *a restoration*, Acts, iii. 21.
- ἀπόκειμαι, *to be laid up, to be reserved*, Luke, xix. 20. Coloss. i. 5. 2 Tim. iv. 8; *to be appointed*, Hebr. ix. 27.
- ἀποκεφαλίζω, *to behead*, Luke, ix. 9. Matt. xiv. 10. Mrk. vi. 16, 27.
- ἀποκλείω, *to shut*, Luke, xiii. 25.
- ἀποκόπτω, *to cut off*, Mrk. ix. 43. Joh. xviii. 10, 26. Gal. v. 12. Acts, xxvii. 32.

- ἀπόκριμα, τὸ, *an answer*, 2 Cor. i. 9.
- ἀποκρίνω, *to separate*; 1 aor. pass., *to answer*, Mrk. xii. 28, 34. Luke, x. 28. Matt. xxvii. 14; the classical form, ἀπεκρίνατο, is much less frequent in the NT, Matt. xxvii. 12. Mrk. xiv. 61 etc.
- ἀπόκρισις, ἡ, *an answer*, Joh. i. 22. xix. 9. Luke, ii. 47.
- ἀποκρύπτω, *to hide*, Luke, x. 21. 1 Cor. ii. 7. Coloss. i. 26.
- ἀπόκρυφος, *hidden, concealed*, Mrk. iv. 22. Luke, viii. 17; *stored up*, Coloss. ii. 3.
- ἀποκτείνω, *to kill, to slay*, Matt. xvi. 21. xxii. 6; *to do away with, to abolish*, Ephes. ii. 16.
- ἀποκυέω, *to be pregnant*; *to bring forth*, James, i. 15, 18.
- ἀποκυλίω, *to roll away*, Matt. xxviii. 2. Mrk. xvi. 3. Luke, xxiv. 2. (See ἀνακυλίω.)
- ἀπολαμβάνω, *to receive*, Luke, xvi. 25. xxiii. 41. Gal. iv. 5; *to receive back, to recover*, Luke, xv. 27; ἀπολαμβάνομαι, *to take a person aside*, Mrk. vii. 33.
- ἀπόλαυσις, ἡ, *enjoyment*, 1 Tim. vi. 17. Hebr. xi. 25.
- ἀπόλλυμι, and ἀπολλύω, *to destroy*, Luke, iv. 34. xvii. 27, 29. Jude, 5; *to kill*, Matt. ii. 13. xii. 14. Mrk. xi. 18; *to lose*, Matt. x. 42. Joh. vi. 39. xii. 25; ἀπόλλυμαι, *to perish*, Matt. viii. 25. Luke, xiii. 3, 5, 33. xv. 17. xxi. 18.
- Ἀπολλύων, ὁ, Ἀρμύνη, i.e. *The Destroyer*, Rev. ix. 11. (See Ἀβάδδων.)
- ἀπολογέομαι, *to make a defence*, Luke, xxi. 14. Acts, xix. 33. xxvi. 1, 24; *to defend, to excuse*, Rom. ii. 15.
- ἀπολογία, ἡ, *a verbal defence, a speech in defence*, Acts, xxii. 1. xxv. 16. 1 Cor. ix. 3.
- ἀπολούομαι, *to wash away*, Acts, xxii. 16. 1 Cor. vi. 11.
- ἀπολύτρωσις, ἡ, *redemption*, Ephes. i. 7. Coloss. i. 14. Rom. iii. 24; *deliverance*, Hebr. xi. 35. Luke, xxi. 28.
- ἀπολύω, *to set free, to release*, Luke, xiii. 12. xxiii. 22. Joh. xix. 10; *to send away, to dismiss*, Matt. xiv. 15, 22. xv. 23. Luke, ii. 29; *to put away, to divorce*, Matt. i. 19. v. 31. xix. 3; ἀπολύομαι, *to depart*, Acts, xxviii. 25.
- ἀπομάσσομαι, *to wipe off*, Luke, x. 11.
- ἀπονέμω, *to distribute, to assign*, 1 Pet. iii. 7.
- ἀπονίπτω, *to wash*, Matt. xxvii. 24.
- ἀποπίπτω, *to fall off*, Acts, ix. 18.
- ἀποπλανάω, *to lead astray*, Mrk. xiii. 22; pass., *to go astray*, 1 Tim. vi. 10.
- ἀποπλέω, *to sail away, to set sail*, Acts, xiii. 4. xiv. 26.
- ἀποπλύνω, *to wash*, a var. lect. ad Luke, v. 2.
- ἀποπνίγω, *to suffocate, to choke*, Matt. xiii. 7. Luke, viii. 7; pass., *to be drowned*, Luke, viii. 33.
- ἀπορέομαι, *to be in doubt, to be perplexed*, 2 Cor. iv. 8. Gal. iv. 20. Luke, xxiv. 4. Acts, xxv. 20. [Act. ἀπορέω, Mrk. vi. 20.]

- ἀπορία, ἡ, *perplexity*, Luke, xxi. 25.
- ἀπορρίπτω, *to throw themselves overboard*, Acts, xxvii. 43.
- ἀπορφανίζομαι, *to be bereaved*, 1 Thess. ii. 17.
- ἀποσκευάζομαι, *to collect the baggage*, a var. lect. ad Acts, xxi. 15. (See ἐπισκευάζομαι.)
- ἀποσκίασμα, τὸ, *a shadow*, James, i. 17.
- ἀποσπάω, *to draw away*, Acts, xx. 30; *to draw*, Matt. xxvi. 51; *pass.*, *to be separated*, *to part*, Luke, xxii. 41. Acts, xxi. 1.
- ἀποστασία, ἡ, *a falling away*, *an apostasy*, 2 Thess. ii. 3. Acts, xxi. 21.
- ἀποστάσιον, τὸ, *a divorce*, *a bill of divorcement*, Matt. v. 31. xix. 7. Mrk. x. 4.
- ἀποστεγάω, *to uncover*, *to strip off*, Mrk. ii. 4.
- ἀποστέλλω, *to send*, Joh. iii. 17. x. 36. xvii. 18; *to send away*, Mrk. v. 10. viii. 26. xii. 3.
- ἀποστρέφω, *to defraud*, Mrk. x. 19. 1 Cor. vi. 8. vii. 5; ἀποστερέομαι, *to allow one's self to be defrauded*, 1 Cor. vi. 7; ἀπεστερημένος, *deprived*, *deft*, 1 Tim. vi. 5; in James, v. 4. a var. lect. for ἀφυστερημένος, *withheld*, *kept back*. (See ἀφυστερέω.)
- ἀποστολή, ἡ, *a sending away*; *the office of an apostle*, *the apostleship*, Acts, i. 25. Rom. i. 5. 1 Cor. ix. 2. Gal. ii. 8.
- ἀπόστολος, ὁ, *a messenger*, *a delegate*, Joh. xiii. 16; *an apostle*, Hebr. iij. 1. Matt. x. 2. Acts, i. 26. Gal. i. 1.
- ἀποστοματίζω, *to urge to speak off-hand*, Luke, xi. 53.
- ἀποστρέφω, *to turn away*, 2 Tim. iv. 4. Acts, iii. 26; *to remove*, Rom. xi. 26; *to put back*, *to return*, Matt. xxvi. 52; *to pervert*, Luke, xxiii. 14; ἀποστρέφομαι, *with accus.*, *to turn away from*, Matt. v. 42. Hebr. xii. 25. Tit. i. 14. 2 Tim. i. 15.
- ἀποστιγνέω, *to hate*, *to abhor*, Rom. xii. 9.
- ἀποσυνάγωγος, *put out of the synagogue*, Joh. ix. 22. xii. 42. xvi. 2. (It is a purely biblical word.)
- ἀποτάσσομαι, *with dat.*, *to take leave of*, Acts, xviii. 18, 21. 2 Cor. ii. 13. Luke, ix. 61; *to renounce*, Luke, xiv. 33.
- ἀποτελέω, *to accomplish*, *to perform*, Luke, xiii. 32; *pass.*, *to be matured*, James, i. 15.
- ἀποτίθεμαι, *to put off*, Acts, vii. 58; *to put away*, *to renounce*, Rom. xiii. 12. Ephes. iv. 22. Coloss. iii. 8. James, i. 21; *to put*, Matt. xiv. 3.
- ἀποτινάσσω, *to shake off*, Luke, ix. 5. Acts, xxviii. 5.
- ἀποτίνω, *to repay*, Philem. 19.
- ἀποτολμάω, *to assume boldness*, Rom. x. 20.
- ἀποτομία, ἡ, *severity*, Rom. xi. 22.
- ἀποτόμως, *sharply*, *severely*, Tit. i. 13. 2 Cor. xiii. 10.
- ἀποτρέπομαι, *to turn away from*, *to avoid*, 2 Tim. iii. 5.
- ἀπουσία, ἡ, *absence*, Philipp. ii. 12.

- ἀποφέρω, *to carry away*, Mrk. xv. 1. Rev. xvii. 3. xxi. 10; *pass., to be carried away*, Acts, xix. 12. Luke, xvi. 22.
- ἀποφεύγω, *with accus., to fly from, to escape from*, 2 Pet. ii. 18; *also with genit.*, 2 Pet. i. 4.
- ἀποφθέγγομαι, *to speak out, to declare*, Acts, ii. 14. xxvi. 25.
- ἀποφορτίζομαι, *to unlade, to discharge*, Acts, xxi. 3.
- ἀπόχρησις, ἡ, *abuse*, Coloss. ii. 22. (RV *with the using*.)
- ἀποχωρέω, *to go away, to depart*, Acts, xiii. 13 etc.
- ἀποχωρίζω, *to sever*, Rev. vi. 14; *mid. to separate*, Acts, xv. 39.
- ἀποψύχω, *to breathe out life, to faint*, Luke, xxi. 26.
- ἀπρόσιτος, *unapproachable*, 1 Tim. vi. 16.
- ἀπρόσκοπος, *actively, not causing to stumble*, 1 Cor. x. 32; *passively, not led into sin, without offence, blameless*, Philipp. i. 10. Acts, xxiv. 16.
- ἀπροσωπολήμπως, *without respect of persons, impartially*, 1 Pet. i. 17. (It is a purely ecclesiastical word.)
- ἀπταιστος, *without stumbling*, Jude, 24.
- ἄπτω, *to kindle, to light*, Luke, viii. 16. Acts, xxviii. 2; ἄπτομαι, *to touch*, Matt. viii. 3. Joh. xx. 17; *to handle*, Coloss. ii. 21; *to assail*, 1 Joh. v. 18.
- ἀπωθέομαι, *to thrust away, to reject*, Acts, vii. 27, 39. xiii. 46. Rom. xi. 1. 1 Tim. i. 19.
- ἀπώλεια, ἡ, *destruction*, Rom. ix. 22. Acts, viii. 20; αἰρέσεις ἀπωλείας, *destructive heresies*, 2 Pet. ii. 1; *perdition*, Rev. xvii. 8, 11. 2 Thess. ii. 3. Philipp. iii. 19; *waste*, Mrk. xiv. 4. Matt. xxvi. 8.
- ἄρα, *an illative particle, consequently, then*; in good Greek writers always *subjoined*, but in the NT sometimes placed *first* (Luke, xi. 48. Rom. x. 17. 1 Cor. xv. 18).
- ἄρα, *an interrogative particle, corresponding to the Latin -ne*.
- ἄρα, ἡ, *imprecation, cursing*, Rom. iii. 14.
- ἀραβών, ὁ. See ἀραβών.
- ἀραφος, *not sewn together, without seam*, Joh. xix. 23.
- ἀργέω, *to be idle; to linger*, 2 Pet. ii. 3.
- ἀργός, ἴδιος, *idle*, Matt. xx. 3, 6. 1 Tim. v. 13; *shunning labour, lazy*, 2 Pet. i. 8; γαστέρες ἀργαί, *idle gluttons*, Tit. i. 12; *unprofitable*, James, ii. 20. Matt. xii. 36.
- ἀργύρεος, -ους, *Acts, xix. 24; of silver*, 2 Tim. ii. 20. Rev. ix. 20.
- ἀργύριον, τὸ, *silver*, Acts, iii. 6. xx. 33; *money*, Matt. xxv. 18. 27. Luke, ix. 3; *a piece of silver*; ἀργυρίου μυριάδες πέντε, *fifty thousand pieces of silver*, Acts, xix. 19. Cf. Matt. xxvi. 15.
- ἀργυροκόπος, ὁ, *a silversmith*, Acts, xix. 24.
- ἀργυρος, ὁ, *silver*, Acts, xvii. 29. James, v. 3. Rev. xviii. 12.
- "Ἀρειος, *of or belonging to Mars*; "Ἀρειος πάγος, *Mars' Hill, The Areopagus*, Acts, xvii. 19, 22.

- Ἄρειοπαγίτης, ὁ, *a member of the court of Areopagus, an Areopagite*, Acts, xvii. 34.
- ἀρεσκία, ἡ, *a pleasing*, Coloss. i. 10.
- ἀρέσκω, *to please*, Matt. xiv. 6. 1 Thess. ii. 4.
- ἀρεστὸς, *pleasing*, Joh. viii. 29. Acts, xii. 3; *fitting*, Acts, vi. 2.
- ἀρετή, ἡ, *excellence, perfection*, 1 Pet. ii. 9; *virtue*, Philipp. iv. 8. 2 Pet. i. 5.
- ἀρην, ὁ, ἀρνός, ἀρνί, ἀρνα, ἀρνες, ἀρνῶν, ἀρνάσι, ἀρνas, *a lamb*, Luke, x. 3. (The nom. sing. is not in use, and in Attic writers is supplied by ὁ ἀρνός.)
- ἀριθμέω, *to number*, Rev. vii. 9. Matt. x. 30.
- ἀριθμός, ὁ, *a number*, Joh. vi. 10. Rev. xiii. 18.
- ἀριστάω, *to breakfast*, Joh. xxi. 12, 15; *to dine*, Luke, xi. 37.
- ἀριστερός, *left*; ἡ ἀριστερά (sc. χεῖρ), *the left hand*, Matt. vi. 3. Luke, xxiii. 33; ὅπλα ἀριστερὰ, *armour on the left hand*, 2 Cor. vi. 7.
- ἀριστον, τὸ, *breakfast; dinner*, Matt. xxii. 4. Luke, xi. 38. xiv. 12.
- ἀρκερὸς, *sufficient*, Matt. vi. 34. x. 25. 1 Pet. iv. 3.
- ἀρκέω, *to be enough, to be sufficient*, Matt. xxv. 9. Joh. vi. 7. 2 Cor. xii. 9; impersonally, ἀρκεῖ ἡμῖν, *it sufficeth us*, Joh. xiv. 8; pass., *to be satisfied, to be content*, Luke, iii. 14. 1 Tim. vi. 8. Hebr. xiii. 5.
- ἄρκος, ὁ, ἡ, *a bear*, Rev. xiii. 2. (It is a late form for ἄρκτος.)
- ἄρμα, τὸ, *a chariot*, Acts, viii. 28, 38. Rev. ix. 9.
- Ἄρμαγεδών, indecl., *Harmagedon*, the name of a place where the kings opposed to Christ are to be destroyed, Rev. xvi. 16. (RV *Harmagedon*.)
- ἀρμόζομαι, *to join in marriage, to espouse*, 2 Cor. xi. 2.
- ἀρμός, ὁ, *a joint*, Hebr. iv. 12.
- ἀρνέομαι, *to deny*, Matt. xxvi. 70. Joh. i. 20; *to renounce*, Tit. ii. 12; *to reject*, Acts, iii. 14. vii. 35.
- ἀρνίον, τὸ, *a little lamb, a lamb*, Joh. xxi. 15. Rev. v. 6, 8, 12, 13.
- ἀροτριάω, *to plough*, Luke, xvii. 7. 1 Cor. ix. 9.
- ἀροτρον, τὸ, *a plough*, Luke, ix. 62.
- ἀρπαγή, ἡ, *the plundering, the despoiling*, Hebr. x. 34; *extortion*, Matt. xxiii. 25. Luke, xi. 39.
- ἀρπαγμός, ὁ, *a thing to be seized; an accidental acquisition*, Philipp. ii. 6. ("Quod quis non jure sed casu accipit=ἐρμαῖον, S. Paul. Philipp. ii. 6," Toup ad Long. Subl. iv. 5.)
- ἀρπάζω, *to seize*, Joh. x. 12; *to take by force*, Matt. xi. 12. Joh. vi. 15. Acts, xxiii. 10. *to snatch away*, Matt. xiii. 19. Joh. x. 28. Acts, viii. 39; *to snatch out, to rescue*, Jude, 23.

ἄρπαξ, *ravenous*, Matt. vii. 15;
an extortioner, Luke, xviii.
 11. 1 Cor. v. 10. vi. 10.

ἄρραβών, ὁ, *an earnest, a pledge*,
 Ephes. i. 14. 2 Cor. i. 22. v.
 5.

ἄρραφος: see ἀραφος.

ἄρρητος. *unspeakable*, 2 Cor.
 xii. 4.

ἄρρωστος, *without strength, sick*,
 Mrk. vi. 5, 13. xvi. 18.

ἄρσενοκόλης, ὁ, *an abuser of
 himself with men*, 1 Cor. vi.
 9. 1 Tim. i. 10

ἄρσην, and ἄρρην, *male*, Matt.
 xix. 4. Gal. iii. 28.

ἄρτέμων, ὁ, *the foresail*, Acts,
 xxvii. 40.

ἄρτι, *just now*, Matt. ix. 18. 1
 Thess. iii. 6; *at this time*,
now, Joh. ix. 19, 25. xvi. 12,
 31; ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας, *up to
 the present hour*, 1 Cor. iv.
 11; ἕως ἄρτι, *until now*, Matt.
 xi. 12. Joh. ii. 10. ἀπ' ἄρτι:
 see ἀπαρτι.

ἀρτιγέννητος, *newly born*, 1 Pet.
 ii. 2.

ἄρτιος, *complete, perfect*, 2 Tim.
 iii. 17.

ἄρτος, ὁ, *a loaf, bread*, Matt.
 iv. 3. vii. 9.

ἀρτώω, *to season*, Mrk. ix. 50.
 Luke, xiv. 34. Coloss. iv. 6.

ἀρχάγγελος, ὁ, *an archangel*, 1
 Thess. iv. 16. Jude, 9.

ἀρχαῖος, *ancient, old*, Luke, ix.
 8, 19; οἱ ἀρχαῖοι, *the ancients*,
the early Israelites, Matt. v.
 21, 33.

ἀρχή, ἡ, *the beginning*, Joh. i.
 1. Matt. xxiv. 21; *the first
 principles*, Hebr. v. 12. vi.
 1; *the author*, Rev. iii. 18;

an extremity, a corner, Acts,
 x. 11. xi. 5; *a magistrate*,
an authority, Luke, xii. 11.
 xx. 20. Tit. iii. 1.

ἀρχηγός, ὁ, *a leader, a prince*,
 Acts, v. 31; *an author*, Acts,
 iii. 15. Hebr. ii. 10. xii. 2.

ἀρχιερατικός, *of the high-priest*,
high-priestly, Acts, iv. 6.

ἀρχιερεὺς, ὁ, *chief-priest*, Matt.
 xxvi. 3; *high priest*, Acts,
 iv. 6. Hebr. ii. 17.

ἀρχιποίμην, ὁ, *the chief shep-
 herd*, 1 Pet. v. 4.

ἀρχισυνάγωγος, ὁ, *a ruler of
 the synagogue*, Luke, viii. 49.
 xiii. 14.

ἀρχιτέκτων, ὁ, *a master-builder*,
 1 Cor. iii. 10.

ἀρχιτελώνης, ὁ, *a chief publican*,
 Luke, xix. 2.

ἀρχιτρίκλινος, ὁ, *the superin-
 tendent of a dining room*,
 Joh. ii. 8, 9. (RV *the ruler
 of the feast*.)

ἄρχω, *to rule over*, Rom. xv.
 12. Mrk. x. 42; ἀρχομαι, *to
 begin*, Matt. xii. 1. Luke, xv.
 14. 1 Pet. iv. 17.

ἔρχων, *a ruler, a chief*, Matt.
 xx. 25. Acts, vii. 27, 35.
 xxiii. 5.

ἄρωμα, τὸ, *spice*, Luke, xxiii.
 56. xxiv. 1. Joh. xix. 40.

ἀσάλευτος, *unshaken, unmoved*,
 Acts, xxvii. 41; *firm, im-
 movable*, Hebr. xii. 28.

ἀσβεστος, *unquenchable*, Matt.
 iii. 12. Luke, iii. 17. Mrk.
 ix. 43.

ἀσέβεια, ἡ, *ungodliness*, Rom. i.
 18. xi. 26.

ἀσεβέω, *to be ungodly*, 2 Pet.
 ii. 6. Jude, 15.

- ἀσεβής, *ungodly*, Rom. iv. 5. v. 6. Jude, 4, 15.
- ἀσέλγεια, ἡ, *wantonness, lasciviousness*, 2 Cor. xii. 21. Gal. v. 19. Ephes. iv. 19.
- ἀσημος, *of no mark, insignificant*, Acts, xxi. 39.
- ἀσθένεια, ἡ, *weakness, infirmity*, 1 Cor. xv. 43. 2 Cor. xiii. 4; *sickness*, Joh. xi. 4.
- ἀσθενέω, *to be weak*, Rom. viii. 3. 2 Cor. xii. 10. xiii. 4; *to be sick*, Matt. x. 8. Joh. vi. 2. Mrk. vi. 56.
- ἀσθένημα, τὸ, *infirmity*, Rom. xv. 1.
- ἀσθενής, *weak*, Mrk. xiv. 38. Rom. v. 6; *sick*, Matt. xxv. 39. Luke, x. 9. Acts, v. 15.
- Ἀσιάρχης, ὁ, *an Asiarch, a president of Asia*, a title given under the Roman government to the citizen annually selected to preside over the games to be exhibited that year, Acts, xix. 31.
- ἀσιτία, ἡ, *abstinence from food*, Acts, xxvii. 21.
- ἀσιτος, *without having eaten, fasting*, Acts, xxvii. 33.
- ἀσκέω, *to exercise oneself*, Acts, xxiv. 16.
- ἀσκὸς, ὁ, *a leather bottle, a wine-skin*, Matt. ix. 17. Luke, v. 37. Mrk. ii. 22.
- ἀσμένως, *gladly*, Acts, xxi. 17.
- ἄσοφος, *unwise, foolish*, Ephes. v. 15.
- ἀσπάζομαι, *to greet, to salute*, Acts, xxi. 19. Matt. x. 12. Luke, i. 40; *to welcome*, Hebr. xi. 13.
- ἀσπασμὸς, ὁ, *a salutation*, Luke, i. 29, 41, 44. 1 Cor. xvi. 21. 2 Thess. iii. 17. Coloss. iv. 18.
- ἄσπιλος, *without spot, spotless*, 1 Pet. i. 19. 1 Tim. vi. 14. 2 Pet. iii. 14; *unsullied*, James, i. 27.
- ἄσπις, ἡ, *an asp, a species of venomous serpent*, Rom. iii. 13.
- ἄσπονδος, *implacable*, 2 Tim. iii. 3.
- ἀσπάριον, τὸ, *a dimin. of the Roman as, and equal to the tenth part of a drachma*, Matt. x. 29. Luke, xii. 6. (The AV and RV render it *a farthing*.)
- ἄσπον, *adv., nearer, a doubtful reading ad Acts, xxvii. 13. (RV sailed along Crete, close in shore.)*
- ἀστατέω, *to be without a settled abode*, 1 Cor. iv. 11. (RV have no certain dwelling-place.)
- ἀστέιος, *comely, fair*, Hebr. xi. 23. Acts, vii. 20.
- ἀστήρ, ὁ, *a star*, Matt. ii. 2, 7, 9, 10. Rev. i. 16; *ἀστέρες πλανῆται, wandering stars*, Jude, 13. ("These are not planets, but far more probably comets, which Jude regards as stars which have left the course prescribed them by God, and wander about at will," Thayer.)
- ἀστήρικτος, *unstable, unsteady*, 2 Pet. ii. 14. iii. 16.
- ἀστοργος, *without natural affection*, Rom. i. 31. 2 Tim. iii. 3.

ἄστοχέω, *to deviate from, to miss*, 1 Tim. i. 6; *to err*, 1 Tim. vi. 21. 2 Tim. ii. 18.

ἄστραπή, ἡ, *lightning*, Matt. xxiv. 27. Rev. iv. 5; *brightness*, Luke, xi. 36.

ἀστράπτω, *to lighten*, Luke, xvii. 24; *to shine*, Luke, xxiv. 4. (RV in *dazzling apparel*.)

ἄστρον, τὸ, *a star*, Luke, xxi. 25. Hebr. xi. 12.

ἀσύμφωνος, *at variance*, Acts, xxviii. 25.

ἀσύνετος, *without understanding*, Matt. xv. 16. Mrk. vii. 18; *unintelligent, foolish*, Rom. i. 21. x. 19.

ἀσύνθετος, *not keeping their covenant, faithless*, Rom. i. 31.

ἀσφάλεια, ἡ, *safety, security*, Acts, v. 23. 1 Thess. v. 3; *certainly*, Luke, i. 4.

ἀσφαλής, *safe*, Philipp. iii. 1; *secure, firm*, Hebr. vi. 19; *certain*, Acts, xxv. 26; τὸ ἀσφαλές, *the certainty*, Acts, xxi. 34. xxii. 30.

ἀσφαλίζομαι, *to be made secure*, Matt. xxvii. 64; *mid., to make secure, to make fast*, Acts, xvi. 24. Matt. xxvii. 65.

ἀσφαλῶς, *adv., safely*, Acts, xvi. 23. Mrk. xiv. 44; *for a certainty, assuredly*, Acts, ii. 36.

ἀσχημονέω, *to act unbecomingly*, 1 Cor. vii. 36. xiii. 5.

ἀσχημοσύνη, ἡ, *unseemliness*, Rom. i. 27; *shame, nakedness*, Rev. xvi. 15.

ἀσχήμων, *uncomely*, 1 Cor. xii. 23.

ἄσωτία, ἡ, *profligacy*, 1 Pet. iv. 4. Tit. i. 6. Ephes. v. 18.

ἄσώτως, *adv., dissolutely, prodigally*, Luke, xv. 13.

ἄτακτέω, *to lead a disorderly life*, 2 Thess. iii. 7.

ἄτακτος, *disorderly*, 1 Thess. v. 14.

ἄτάκτως, *adv., in a disorderly manner*, 2 Thess. iii. 6, 11.

ἄτεκνος, *childless*, Luke, xx. 28, 29.

ἀτενίζω, *to fix the eyes upon*, Luke, iv. 20. xxii. 56; *to look steadfastly*, Acts, i. 10. vii. 55.

ἄτερ, *prepos., without*, Luke, xxii. 6, 35.

ἀτιμάζω, *to dishonour*, Joh. viii. 49. Rom. ii. 23. Mrk. xii. 4.

ἀτιμάω, *a var. lect. ad Mrk. xii. 4.*

ἀτιμία, ἡ, *dishonour*, 1 Cor. xi. 14. xv. 43; κατ' ἀτιμίαν, *with contempt*, 2 Cor. xi. 21; εἰς ἀτιμίαν, *for dishonourable use*, Rom. ix. 21. 2 Tim. ii. 20; πάθη ἀτιμίας, *vile passions*, Rom. i. 26.

ἄτιμος, *without honour*, Matt. xiii. 57. Mrk. vi. 4; ἀτιμότερος, *of less esteem*, 1 Cor. xii. 23.

ἀτιμώω, *a var. lect. ad Mrk. xii. 4. (See ἀτιμάζω and ἀτιμάω.)*

ἀτμός, ἡ, *vapour*, James, iv. 14. Acts, ii. 19.

ἄτομος, *that cannot be cut, indivisible*; ἐν ἀτόμῳ, *in a moment*, 1 Cor. xv. 52.

ἄτοπος, *out of place; wrong, wicked*, Acts, xxv. 5. Luke, xxiii. 41; *unrighteous*, 2

- Thess. iii. 2. (RV *unreasonable*); *μηδὲν ἄσπον*, no harm, Acts, xxviii. 6.
- αὐγάζω**, to shine forth, 2 Cor. iv. 4.
- αὐγή**, ἡ, brightness; *ἄχρι αὐγῆς*, till daylight, Acts, xx. 11.
- αὐθάδης**, self-willed, Tit. i. 7. 2 Pet. ii. 10.
- αὐθαίρετος**, voluntary; of one's own accord, 2 Cor. viii. 3, 17.
- αὐθεντέω**, to have dominion over, to govern, 1 Tim. ii. 12.
- αὐλέω**, to play on the flute, to pipe, Matt. xi. 17. Luke, vii. 32. 1 Cor. xiv. 7.
- αὐλή**, ἡ, a sheepfold, Joh. x. 1, 16; a court, Rev. xi. 2. Matt. xxvi. 69. Luke, xxii. 55.
- αὐλητής**, ὁ, a flute-player, Matt. ix. 23. Rev. xviii. 22.
- αὐλόχομαι**, to pass the night, to lodge, Matt. xxi. 17. Luke, xxi. 37.
- αὐλός**, ὁ, a flute, a pipe, 1 Cor. xiv. 7.
- αὐξάνω**, to cause to grow, to augment, 1 Cor. iii. 6. 2 Cor. ix. 10; intrans., to grow, to increase, Acts, vi. 7. vii. 17. Matt. vi. 28. Joh. iii. 30; pass., to grow, to increase, to become greater, Matt. xiii. 32. Mrk. iv. 8. 2 Cor. x. 15. Coloss. i. 6, 10.
- αὕξισις**, ἡ, increase, Ephes. iv. 16. Coloss. ii. 19.
- αὔριον**, adv., to-morrow, Matt. vi. 30. Luke, xiii. 32; ἡ αὔριον (sc. *ἡμέρα*), the morrow, Matt. vi. 34; τῆς αὔριον, on the morrow, James, iv. 14.
- αὐστηρὸς**, rigid, austere, Luke, xix. 21, 22.
- αὐτάρκεια**, ἡ, sufficiency, 2 Cor. ix. 8; contentment, 1 Tim. vi. 6.
- αὐτάρκης**, contented, Philipp. iv. 11.
- αὐτοκατάκριτος**, self-condemned, Tit. iii. 11.
- αὐτόματος**, spontaneous, of its own accord, Acts, xii. 10. Mrk. iv. 28.
- αὐτόπτης**, ὁ, an eye-witness, Luke, i. 2.
- αὐτὸς**, himself, Joh. ii. 24. iv. 2; τὰ ἔργα αὐτὰ, or αὐτὰ τὰ ἔργα, the works themselves, Joh. v. 36. xiv. 11. (But τὰ αὐτὰ ἔργα, the same works. Cf. Matt. xxvii. 44); κατὰ τὸ αὐτὸ, or ἐπὶ τὸ αὐτὸ, together, Luke, xvii. 35. Acts, xiv. 1. 1 Cor. xi. 20; ἐς αὐτὸ τοῦτο, for this very purpose, Rom. ix. 17; αὐτοῦ, there, Acts, xviii. 19; here, Matt. xxvi. 36. (For αὐτοῦ, αὐτὸν etc., see *ἐαυτοῦ*, *ἐαυτὸν* etc.)
- αὐτόφωρος**, caught in the act of theft; hence ἐπ' αὐτοφώρῳ, in the very act, Joh. viii. 4.
- αὐτόχειρ**, with his own hand, Acts, xxvii. 19.
- αὐχέω**, to boast, James, iii. 5.
- αὐχμηρὸς**, dirty; dark, 2 Pet. i. 19.
- ἀφαιρέω**, to take away, Luke, i. 25. x. 42. Rev. xxii. 19; to cut off, Matt. xxvi. 51. Luke, xxii. 50. Mrk. xiv. 47; ἀφαιρέομαι, to take away, Luke, xvi. 3. Rom. xi. 27.
- ἀφανής**, not manifest, hidden Hebr. iv. 13.

- ἀφανίζω, *to put out of sight; to destroy, to consume*, Matt. vi. 19; *to disfigure*, Matt. vi. 16; *pass., to perish*, Acts, xiii. 41; *to disappear, to vanish away*, James, iv. 14.
- ἀφανισμός, ὁ, *destruction*, Hebr. viii. 13.
- ἀφαντος, *out of sight, invisible; ἀφαντος γενέσθαι, to vanish*, Luke, xxiv. 31.
- ἀφεδρών, ὁ, *a privy*, Matt. xv. 17. Mrk. vii. 19.
- ἀφειδία, ἡ, *severity, unsparing treatment*, Coloss. ii. 23.
- ἀφελότης, ἡ, *simplicity, singleness*, Acts, ii. 46. (Cf. Pape's Lex. in voc.)
- ἀφεις, ἡ, *release, deliverance*, Luke, iv. 18; *remission, forgiveness*, Matt. xxvi. 28. Acts, ii. 38. Ephes. i. 7.
- ἀφή, ἡ, *a joint*, Coloss. ii. 19. Ephes. iv. 16.
- ἀφθαρσία, ἡ, *incorruption*, 1 Cor. xv. 42, 53. Rom. ii. 7; *immortality*, 2 Tim. i. 10. *incorruptness*, a var. lect. ad Tit. ii. 7.
- ἀφθαρτος, *incorruptible*, 1 Cor. ix. 25. xv. 52. 1 Pet. i. 4, 23. iii. 4; *immortal*, 1 Tim. i. 17. Rom. i. 23.
- ἀφθορία, ἡ, *incorruptness*, Tit. ii. 7. (See ἀφθαρσία.)
- ἀφίημι, *to give up, to yield up*, Matt. xxvii. 50; *to utter*, Mrk. xv. 37; *to pass over, to neglect*, Hebr. vi. 1; *to remit, to forgive*, Matt. ix. 2, 5. xviii. 27, 32; *to retain no longer, to desert*, Rev. ii. 4; *to give up, to surrender*, Matt. v. 40; *to leave*, Matt. xxii. 22. xxvi. 44. Joh. iv. 3. xvi. 28; *to leave behind, to leave on dying*, Matt. xxii. 25. Mrk. xii. 20; *to permit, to suffer*, Matt. iii. 15. xiii. 30. Mrk. x. 14.
- ἀφικνέομαι, *to arrive at, to come to the knowledge of*, Rom. xvi. 19.
- ἀφιλάγαθος, *not loving goodness*, 2 Tim. iii. 3. (Found only in this passage.)
- ἀφιλάργυρος, *free from avarice*, Hebr. xiii. 5. 1 Tim. iii. 3. (It is a purely NT form.)
- ἀφίξις, ἡ, *a departure*, Acts, xx. 29.
- ἀφίστημι, *to cause to revolt, to draw away*, Acts, v. 37; *intrans., to depart*, Luke, xiii. 27. Acts, xii. 10. xix. 9; *to refrain*, Acts, v. 38. 2 Tim. ii. 19; *mid., to depart*, Luke, ii. 37; *to fall away*, Luke, viii. 13. 1 Tim. iv. 1.
- ἐφνω, *adv., suddenly*, Acts, ii. 2. xvi. 26. xxviii. 6.
- ἐφόβως, *adv., without fear, boldly*, Luke, i. 74. Jude, 12. 1 Cor. xvi. 10.
- ἀφομοιόω, *to make like; pass., to be made like*, Hebr. vii. 3.
- ἀφοράω, *to see in the distance; to see clearly*, Philipp. ii. 23; *to look towards*, Hebr. xii. 2.
- ἀφορίζω, *to limit; to separate*, Gal. ii. 12. Acts, xix. 9. Matt. xxv. 32; *to set apart*, Acts, xiii. 2. Gal. i. 15; *to excommunicate*, Luke, vi. 22. *pass., to be separated*, 2 Cor. vi. 17; *to be set apart*, Rom. i. 1.

ἀφορμή, ἡ, *an occasion*, Rom. vii. 8, 11. Gal. v. 13. 2 Cor. v. 12. 1 Tim. v. 14.

ἀφρόλζω, *to foam*, Mrk. ix. 18, 20.

ἀφρός, ὁ, *foam*, Luke, ix. 39.

ἀφροσύνη, ἡ, *foolishness*, 2 Cor. xi. 1, 17, 21. Mrk. vii. 22.

ἄφρων, *senseless, foolish*, Luke, xi. 40. xii. 20.

ἀφυπνῶω, *to fall asleep*, Luke, viii. 23.

ἀφυστέρεω, *to keep back by fraud*, James, v. 4.

ἄφρωνος, *dumb*, Acts, viii. 32. 2 Pet. ii. 16. 1 Cor. xii. 2; *unmeaning*, 1 Cor. xiv. 10.

ἀχάριστος, *unthankful*, Luke, vi. 35. 2 Tim. iii. 2.

ἀχειροποίητος, *not made with hands*, 2 Cor. v. 1. Coloss. ii. 11.

ἀχλὺς, ἡ, *a mist*, Acts, xiii. 11.

ἀχρεῖος, *unprofitable*, Luke, xvii. 10. Matt. xxv. 30.

ἀχρεῖω, *to make unprofitable*, Rom. iii. 12.

ἄχρηστος, *unprofitable*, Philem. 11.

ἄχρι, and ἄχρις, *even to, up to, until*; ἄχρι ἧς ἡμέρας, *up to the day that*, Matt. xxiv. 38.

Luke, i. 20; ἄχρις οὗ, *until*, Acts, vii. 18; ἄχρι καιροῦ, *for a season*, Acts, xiii. 11.

Luke, iv. 13.

ἄχυρον, τὸ, *chaff*, Matt. iii. 12. Luke, iii. 17.

ἀψευδής, *truthful*, Tit. i. 2.

ἄψινθος, ὁ and ἡ, *wormwood*, Rev. viii. 11.

ἄψυχος, *without life*, 1 Cor. xiv. 7.

B.

Βαάλ, indecl., *Baal*, the name of the pagan deity worshipped by the Canaanites, Phoenicians, Babylonians and others, and generally identified with the *Sun God*, Rom. xi. 4. (See also Βεελζεβοὺβ and Βεελζεβούλ.)

βαθέως, adv., *deeply*; ὁρῶν βαθέως, *at early dawn*, Luke, xxiv. 1. (But this form is not recognized at all in Pape's Lexicon, and βαθέως here is generally taken as the genitive of βαθύς.)

βαθμὸς, ὁ, *a step*; *position, rank*, 1 Tim. iii. 13.

βάθος, τὸ, *depth*, Matt. xiii. 5. Rom. viii. 39; ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν, *their deep poverty*, 2 Cor. viii. 2; τὰ βάθη τοῦ θεοῦ, *the deep things of God*, 1 Cor. ii. 10.

βαθύνω, *to make deep*; ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, *digged deep*, Luke, vi. 48. (RV *digged and went deep*.)

βαθὺς, deep, Joh. iv. 11; met., βαθὺς ὕπνος, *a deep sleep*, Acts, xx. 9; ὁρῶν βαθὺς, *early dawn*: see βαθέως.

βαῖον, τὸ, *a palm branch*, Joh. xii. 13. (Hence ἡ κυριακὴ τῶν βατῶν, *Palm Sunday*.)

βαλλάντιον, and βαλάντιον, τὸ, *a purse*, Luke, x. 4. xii. 33. xxii. 35.

βάλλω, *to cast*, Joh. viii. 7, 59. Matt. iv. 18; *to send*, Matt. x. 34; *to put, to insert*. Joh. xx. 25, 27. Mrk. vii. 33; *to thrust in*, Rev. xiv. 19; *to*

- pour*, Joh. xiii. 5. Matt. ix. 17; intrans., *to rush*, Acts, xxvii. 6; pass., *to lie*, Matt. viii. 6. ix. 2. Mrk. vii. 30; *to be cast down*, Rev. xii. 10.
- βαπτίζω**, *to wash*, *to cleanse*; *to baptize*, Mrk. i. 4. Joh. i. 25, 28; pass., *to wash*, Luke, xi. 38; mid., *to receive baptism*, Acts, xxii. 16.
- βάπτισμα**, *τὸ, baptism*, Matt. iii. 7. xxi. 25. Ephes. iv. 5.
- βαπτισμὸς**, *ὁ, a washing*, Mrk. vii. 4. Hebr. vi. 2. ix. 10.
- βαπτιστής**, *ὁ, one who baptizes; the Baptist*, Matt. iii. 1. xi. 11. Mrk. vi. 25. viii. 28.
- βάπτω**, *to dip*, Luke, xvi. 24. Joh. xiii. 26; *to dye*, a var. lect. ad Rev. xix. 13.
- βάρβαρος**, *ὁ, a foreigner*, 1 Cor. xiv. 11; *a barbarian*, Coloss. iii. 11. Rom. i. 14. Acts, xxviii. 2, 4.
- βαρέω**, *to weigh down*; in the NT used only in the pass.; *βεβαρημένος, weighed down*, Matt. xxvi. 43. Luke, ix. 32. 2 Cor. i. 8; *βαρεῖσθαι, to be burdened*, 1 Tim. v. 16. 2 Cor. v. 4; *βαρηθῶσιν, be overpowered*, Luke, xxi. 34. (RV overcharged.)
- βαρέως**, *heavily, with difficulty*, Matt. xiii. 15. Acts, xxviii. 27.
- βάρος**, *τὸ, a weight*, 2 Cor. iv. 17; *ἐν βάρει, in authority*, 1 Thess. ii. 6. (RV *might have been burdensome*); *a burden*, Matt. xx. 12. Gal. vi. 2. Acts, xv. 28. Rev. ii. 24. ("The meaning of the last passage is, *I put upon*
- you no other injunction which it might be difficult to observe,"* Thayer.)
- βαρύνω**, *to weigh down*, a var. lect. ad Luke, xxi. 34.
- βαρὺς**, *heavy*, Matt. xxiii. 4; *burdensome*, 1 Joh. v. 3; *grievous*, Acts, xx. 29. xxv. 7; *weighty*, 2 Cor. x. 10. Matt. xxiii. 23.
- βαρύτιμος**, *very costly*, Matt. xxvi. 7.
- βασανίζω**, *to test*; *to vex*, *to torment*, Matt. viii. 29. Luke, viii. 28. 2 Pet. ii. 8; pass., *to be tormented*, Matt. viii. 6. Rev. ix. 5; *to be distressed*, Matt. xiv. 24. Mrk. vi. 48.
- βασανισμὸς**, *ὁ, a testing*; *torment*, Rev. ix. 5. xiv. 11. xviii. 7, 10.
- βασανιστής**, *ὁ, a torturer, a tormentor*, Matt. xviii. 34. (Thayer, *a jailer.*)
- βάσανος**, *ἡ, the touchstone*; *grievous pain*, Matt. iv. 24; *torment*, Luke, xvi. 23, 28.
- βοσιλεία**, *ἡ, a kingdom*, Matt. iv. 23. xii. 25; *kingship*, Luke, i. 33.
- βασίλειος**, *royal*, 1 Pet. ii. 9; *τὰ βασίλεια, palaces*, Luke, vii. 25.
- βασιλεὺς**, *ὁ, a king*, Matt. xvii. 25. Luke, xxii. 25.
- βασιλεύω**, *to be king*; *to reign over*, Matt. ii. 22; *to reign*, Rom. v. 14, 17, 21.
- βασιλικὸς**, *kingly, royal*, Acts, xii. 21. James, ii. 8; *belonging to the king*, Acts, xii. 20; *a courtier*, Joh. iv. 46. (RV *a nobleman.*)
- βασίλισσα**, *ἡ, a queen*, Matt. xii. 42. Acts, viii. 27.

- βίσις, ἡ, *the foot*, Acts, iii. 7.
 βασκαίνω, *to bewitch; to deceive*, Gal. iii. 1.
 βαστάζω, *to take up*, Joh. x. 31; *to carry, to bear*, Mrk. xiv. 13. Luke, xiv. 27; *to carry off*, Matt. viii. 17; *to endure*, Joh. xvi. 12. Gal. vi. 5. Acts, xv. 10; *to support, to sustain*, Rom. xi. 18; *to spread abroad by preaching*, Acts, ix. 15.
 βάτος, ὁ and ἡ, *a bramble, a thorn*, Luke, vi. 44; *a thorn-bush*, Acts, vii. 30, 35. (at the episode) *of the bush*, Luke, xx. 37. Mrk. xii. 26.
 βάτος, ὁ, *a bath, a Jewish liquid measure*, Luke, xvi. 6. (About 8 or 9 gallons.)
 βάτραχος, ὁ, *a frog*, Rev. xvi. 13.
 βαττολογέω, and βατταλογέω, *to use vain repetitions*, Matt. vi. 7. ("Of kindred origin with βατταρίζω," Pape.)
 βδέλυγμα, τὸ, *an abominable thing, an abomination*, Luke, xvi. 15. Matt. xxiv. 15. Rev. xvii. 4, 5. xxi. 27.
 βδελυκτός, *abominable*, Tit. i. 16.
 βδελύσσω, *to defile; βδελύσσομαι, to detest, to abhor*, Rom. ii. 22; ἐβδελυμένος, *abominable*, Rev. xxi. 8. ("The Active only in ecclesiastical writers," Pape.)
 βέβαιος, *firm, steadfast*, Hebr. iii. 14. vi. 19. 2 Cor. i. 7; *sure, trustworthy*, Rom. iv. 16. 2 Pet. i. 19. Hebr. ii. 2; *in force, valid*, Hebr. ix. 17.
 βεβαιώω, *to make steadfast*, 1 Cor. i. 8. 2 Cor. i. 21. Hebr. xiii. 9; *to confirm*, Mrk. xvi. 20. Rom. xv. 8. 1 Cor. i. 6.
 βεβαίωσις, ἡ, *confirmation*, Philipp. i. 7. Hebr. vi. 16.
 βέβηλος, *profane*, 1 Tim. iv. 7. vi. 20. 2 Tim. ii. 16; *ungodly*, 1 Tim. i. 9. Hebr. xii. 16.
 βεβηλώω, *to profane*, Matt. xii. 5. Acts. xxiv. 6.
 Βεελζεβούβ, and Βεελζεβούλ, ὁ, indecl., *Beelzebub, or Beelzebub, a name of Satan, the prince of evil spirits*, Matt. x. 25. xii. 24, 27. The form Βεελζεβούβ = *lord of flies*, but the Israelites, to shew their detestation of him, are said to have turned the name into βεελζεβούλ = *lord of excrement*.
 βελόνη, ἡ, *a needle*, Luke, xviii. 25.
 βέλος, τὸ, *a missile, a dart*, Ephes. vi. 16.
 βελτίων, *better; βέλτιον, adverbially*, 2 Tim. i. 18. (AV and RV *very well*.)
 βῆμα, τὸ, *a step; βῆμα ποδός, a foot-breadth*, Acts, vii. 5; *the judgment-seat*, Joh. xix. 13. Rom. xiv. 10. 2 Cor. v. 10; *the rostrum*, Acts, xii. 21. (AV and RV *throne*.)
 βήρυλλος, ἡ, *the beryl, a precious stone of a pale green colour*, Rev. xxi. 20.
 βία, ἡ, *force, violence*, Acts, v. 26. xxvii. 41.
 βιάζω, *to use force; pass., to be taken by storm*, Matt. xi. 12; *mid., to force their way*, Luke, xvi. 16.
 βίαιος, *violent*, Acts, ii. 2.
 βιαστής, ὁ, *a violent man*, Matt. xi. 12.

- βιβλίδιον, τὸ, *a little book*, Rev. x. 2, 9, 10.
- βιβλιδάριον, τὸ, *a little book*, a var. lect. ad Rev. x. 8.
- βιβλίον, τὸ, *a scroll, a small book*, Luke, iv. 17, 20. Joh. xx. 30. Gal. iii. 10; *a written document*; βιβλίον ἀποστασίον, *a bill of divorcement*, Matt. xix. 7. Mrk. x. 4; τὸ βιβλίον ζωῆς, *the book of life*, Rev. xiii. 8. xvii. 8.
- βιβλος, ἡ, *a book*, Luke, iii. 4. Mrk. xii. 26. Acts, i. 20; ἡ βιβλος τῆς ζωῆς, *the book of life*, Rev. iii. 5. Philipp. iv. 3.
- βιβρώσκω, *to eat*, Joh. vi. 13.
- βίος, ὁ, *life*, Luke, viii. 14; *substance, living*, Mrk. xii. 44. Luke, xv. 12, 30; *goods*, 1 Joh. iii. 17.
- βιώω, *to live*; βιώσαι χρόνον, *to spend the time*, 1 Pet. iv. 2.
- βίωσις, ἡ, *manner of living*, Acts, xxvi. 4. (It is a purely ecclesiastical word.)
- βιωτικὸς, *pertaining to this life*, Luke, xxi. 34. 1 Cor. vi. 3.
- βλαβερὸς, *hurtful*, 1 Tim. vi. 9.
- βλάπτω, *to hurt, to injure*, Matt. xvi. 18. Luke, iv. 35.
- βλαστάνω, *to spring up*, Matt. xiii. 26. Mrk. iv. 27; *to sprout, to bud*, Hebr. ix. 4.
- βλασφημέω, *to speak blasphemy, to blaspheme*, Acts, xxvi. 11. 1 Tim. i. 20; *to revile*, Matt. xxvii. 39. Luke, xxii. 65; pass., *to be evil spoken of*, Rom. xiv. 16. 1 Cor. x. 30. 2 Pet. ii. 2.
- βλασφημία, ἡ, *blasphemy*, Matt. xii. 31. xxvi. 65. Mrk. iii. 28;
- railing, reviling, Matt. xv. 19. Mrk. vii. 22.
- βλάσφημος, *slandorous, blasphemous*, Acts, vi. 11. 2 Pet. ii. 11; as subst., *a blasphemer*, 1 Tim. i. 13. 2 Tim. iii. 2.
- βλέμμα, τὸ, *sight*; βλέμματι καὶ ἀκοῇ, *in seeing and hearing*, 2 Pet. ii. 8.
- βλέπω, *to be possessed of sight, to see*, Matt. xiii. 16. xv. 31; *to look upon*, Matt. v. 28; *to take care*, 1 Cor. viii. 9. xvi. 10. Matt. xxiv. 4; βλέπειν ἀπὸ, *to beware of*, Mrk. viii. 15. xii. 38; *of places, to look towards, to face*, Acts, xxvii. 12.
- βλητέος, *to be put*, Luke, v. 38.
- βοᾶω, *to cry aloud*, Matt. iii. 3. Gal. iv. 27; *to cry for help*, Luke, xviii. 7.
- βοή, ἡ, *a cry*, James, v. 4.
- βοήθεια, ἡ, *help*, Hebr. iv. 16. Acts, xxvii. 17.
- βοηθέω, *to help, to succour*, Matt. xv. 25. Mrk. ix. 22, 24.
- βοηθός, *helping*; as subst., *a helper*, Hebr. xiii. 6.
- βόθυνος, ὁ, *a ditch, a pit*, Matt. xii. 11. xv. 14.
- βολή, ἡ, *a cast, a throw*; ὡσεὶ λίθου βολὴν, *about a stone's throw*, Luke, xxii. 41.
- βολίζω, *to take soundings*, Acts, xxvii. 28.
- βολίς, ἡ, *a dart*, a var. lect. ad Hebr. xii. 20.
- βόρβορος, ὁ, *dung, mire*, 2 Pet. ii. 22.
- βορρᾶς, ὁ, *the north-west wind*; *the north*, Luke, xiii. 29. Rev. xxi. 13.

βόσκω, *to feed*, Luke, xv. 15. Joh. xxi. 15, 17; ὁ βόσκων, *the herdsman*, Matt. viii. 33. Luke, viii. 34; βόσκομαι, *to graze, to feed*, Mrk. v. 11. Matt. viii. 30.

βοτάνη, ἡ, *a plant, an herb*, Hebr. vi. 7.

βότρυς, ὁ, *a cluster of grapes*, Rev. xiv. 18.

βουλευτής, ὁ, *a senator, a counsellor*, Mrk. xv. 43. Luke, xxiii. 50.

βουλεύομαι, *to deliberate, to consider*, Luke, xiv. 31; *to take counsel*, Joh. xi. 53. Acts, xxvii. 39; *to purpose*, Acts, v. 33. xv. 37.

βουλή, ἡ, *counsel*, Luke, xxiii. 51. Acts, v. 38; *purpose*, Acts, xx. 27.

βούλημα, τὸ, *counsel, purpose*, Acts, xxvii. 43; *will*, Rom. ix. 19.

βούλομαι, *to will*, James, i. 18. 1 Cor. xii. 11; *to purpose, to be minded*, Matt. i. 19. Acts, v. 33. xviii. 27. xix. 30; *to desire*, 1 Tim. vi. 9. Acts, xvii. 20.

βουνός, ὁ, *a hill*, Luke, iii. 5. xxiii. 30.

βοῦς, ὁ and ἡ, *an ox, a cow*, Joh. ii. 14. Luke, xiii. 15.

βραβεῖον, τὸ, *the prize*, 1 Cor. ix. 24. Philipp. iii. 14.

βραβεύω, *to be an umpire; to rule*, Coloss. iii. 15.

βραδύνω, *to retard; intrans., to be slow, to linger*, 1 Tim. iii. 15; οὐ βραδύνει τῆς ἐπαγγελίας, *is not slack as regards his promise*, 2 Pet. iii. 9.

βραδυνλόω, *to sail slowly*, Acts, xxvii. 7.

βραδύς, *slow*, James, i. 19; *dull*, Luke, xxiv. 25.

βραδυτής, ἡ, *slowness, slackness*, 2 Pet. iii. 9.

βραχίων, ὁ, *the arm*, Luke, i. 51. Acts, xiii. 17; *power, might*, Joh. xii. 38.

βραχύς, *short, little*; βραχύ, *a little*, Joh. vi. 7; διὰ βραχείων, *briefly*, Hebr. xiii. 22; βραχύ, *a short distance*, Acts, xxvii. 28; βραχύ τι, *for a short while*, Hebr. ii. 7, 9. Cf. Acts, v. 34; μετὰ βραχύ, *shortly after*, Luke, xxii. 58.

βρέφος, τὸ, *an unborn child*, Luke, i. 41, 44; *a newborn child, an infant*, Luke, ii. 12, 16. Acts, vii. 19; ἀπὸ βρέφους, *from childhood*, 2 Tim. iii. 15.

βρέχω, *to wet*, Luke, vii. 38; *to send rain*, Matt. v. 45; *impers., to rain*, James, v. 17. Luke, xvii. 29; with subject (ὕερὸς) added, Rev. xi. 6.

βροντή, ἡ, *thunder*, Mrk. iii. 17. Joh. xii. 29. Rev. iv. 5.

βροχή, ἡ, *rain*, Matt. vii. 25, 27.

βρόχος, ὁ, *a noose, a constraint*, 1 Cor. vii. 35.

βρυγμός, ὁ, *a gnashing of teeth*, Luke, xiii. 28. Matt. viii. 12. xiii. 42, 50.

βρύχω, *to gnash the teeth*, Acts, vii. 54.

βρύω, *to gush forth; trans., to send forth*, James, iii. 11.

βρῶμα, τὸ, *food, meat*, 1 Cor. viii. 8, 13. x. 3. Joh. iv. 34.

- Rom. xiv. 15, 20; βρώματα καὶ πόματα, *meats and drinks*, Hebr. ix. 10.
- βρώσιμος, *eatable*, Luke, xxiv. 41.
- βρώσις, ἡ, *eating*, Rom. xiv. 17; *food*, Joh. iv. 32. vi. 27. 2 Cor. ix. 10. Coloss. ii. 16; *rust*, Matt. vi. 19.
- βυθίζω, *to cause to sink, to plunge*, 1 Tim. vi. 9; *pass.*, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτὰ, *so that they began to sink*, Luke, v. 7.
- βυθός, ὁ, *the deep; the deep sea*, 2 Cor. xi. 25.
- βυρσεὺς, ὁ, *a tanner*, Acts, ix. 43. x. 6, 32.
- βύσσινος, *made of fine linen; βύσσινον* (sc. ἱμάτιον), *fine linen*, Rev. xviii. 12, 16. xix. 8, 14.
- βύσσος, ἡ, *bysseus*, a species of Egyptian flax; *fine linen*, Luke, xvi. 19.
- βωμὸς, ὁ, *an altar*, Acts, xvii. 23. (Found no where else in the NT. The ecclesiastical word is θυσιαστήριον.)
- Γ
- γάγγραινα, ἡ, *a gangrene*, 2 Tim. ii. 17.
- γάζα, ἡ, *a treasure*, Acts, viii. 27. ("A Persian word," Pape.)
- γαζοφυλάκιον, τὸ, *the treasury*, Mrk. xii. 41, 43. Luke, xxi. 1. Joh. viii. 20.
- γάλα, τὸ, *milk*, 1 Cor. ix. 7; *met.*, of the more elementary doctrines of Christianity, 1 Cor. iii. 2. Hebr. v. 12. 1 Pet. ii. 2. (Cf. βρῶμα.)
- γαλήνη, ἡ, *a calm*, Matt. viii. 26. Luke, viii. 24.
- γαμέω, *to take to wife, to marry*, Matt. v. 32. xix. 9; γαμέομαι, of the woman, *to give herself in marriage, to marry*, 1 Cor. vii. 39; γαμέω, for γαμέομαι, of the woman, 1 Tim. v. 11. 1 Cor. vii. 28, 34.
- γαμίζω, *to give in marriage*, 1 Cor. vii. 38; γαμίζομαι, *to be given in marriage*, Luke, xvii. 27. xx. 35.
- γαμίσκω = γαμίζω, a var. lect. ad Matt. xxiv. 38; γαμίσκομαι = γαμίζομαι, Luke, xx. 34.
- γάμος, ὁ, *marriage, matrimony*, Hebr. xiii. 4; *a marriage-feast*, kept on the third day after the marriage, the Lat. *Reposita*, Joh. ii. 1. (See Toup ad Longin. Subl. iv. 5.)
- γάρ, a postpositive conjunction, *for*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- γαστήρ, ἡ, *the belly; the womb*, Matt. i. 18, 23. Luke, xxi. 23; *a glutton*, Tit. i. 12.
- γέ, an enclitic, throwing an emphasis on the word to which it is subjoined; when used in the second clause of a sentence = *at least*. (For further information the reader is referred to his Greek Grammar.)
- γέεννα, ἡ, *gehenna*, the valley of Hinnom, south of Jerusalem, formerly the scene of the worship of Moloch; in later times the name was transferred to the place of

- punishment* in Hades, Matt. v. 22, 29. x. 28. Luke, xii. 5. Mrk. ix. 43, 45.
- γείτων, ὁ and ἡ, *a neighbour*, Luke, xv. 6, 9. Joh. ix. 8.
- γελᾶω, *to laugh*, Luke, vi. 21, 25.
- γέλως, ὁ, *laughter*, James, iv. 9.
- γεμίζω, *to fill*, Joh. ii. 7. vi. 13. Mrk. xv. 36.
- γέμω, *to be full*, Matt. xxiii. 25, 27. Luke, xi. 39. Rom. iii. 14.
- γενεά, ἡ, *a generation*, Matt. i. 17. xvii. 17. Luke, vii. 31; *an age*, Ephes. iii. 5. Acts, xiv. 16. xv. 21.
- γενεαλογέω, *to trace the descent; pass., to derive one's genealogy*, Hebr. vii. 6.
- γενεαλογία, ἡ, *a genealogy*, 1 Tim. i. 4. Tit. iii. 9.
- γενέσθαι, τὰ, *a birthday celebration*, Matt. xiv. 6. Mrk. vi. 21.
- γένεσις, ἡ, *linage, descent*, Matt. i. 1; *nativity, birth*, Matt. i. 18. Luke, i. 14; met., τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ, *his natural face*, James, i. 23; *existence, life*; ὁ τροχὸς τῆς γενέσεως, *the course of life*, James, iii. 6.
- γενετή, ἡ, *birth*, Joh. ix. 1.
- γένημα, τὸ, the NT form of γέννημα, *offspring*, Matt. iii. 7. xii. 34; (Westcott reads γεννήματα in both passages); *fruit*, Matt. xxvi. 29. Mrk. xiv. 25. Luke, xxii. 18; met., *fruit, profit*, 2 Cor. ix. 10. (The form γένημα is not recognized in Pape's Lexicon. See γέννημα.)
- γεννάω, *to beget*, Matt. i. 16. Acts, vii. 8, 29; *to cause, to excite*, 2 Tim. ii. 23; of the woman, *to bear, to bring forth*, Luke, i. 13, 57. xxiii. 29; pass., *to be begotten*, Matt. i. 20; *to be born*, Matt. ii. 1, 4. Joh. ix. 2, 19, 32.
- γέννημα, τὸ, see γένημα.
- γέννησις, ἡ, a var. lect. ad Matt. i. 18. Luke, i. 14. (See γένεσις.)
- γεννητὸς, born, Matt. xi. 11. Luke, vii. 28.
- γένος, τὸ, *offspring*, Acts, xvii. 28. Rev. xxii. 16; *family, kindred*, Acts, iv. 6; *race, stock*, 1 Pet. ii. 9. Acts, vii. 13. xiii. 26. Philipp. iii. 5; *nation*, 2 Cor. xi. 26. Gal. i. 14; *nationality*, Mrk. vii. 26. Acts, iv. 36. xviii. 2, 24; *sort, kind*, 1 Cor. xii. 10, 28. xiv. 10. Matt. xiii. 47. Mrk. ix. 29.
- γερουσία, ἡ, *the Senate, the Sanhedrim* of the Jews, Acts, v. 21.
- γέρων, ὁ, *an old man*, Joh. iii. 4.
- γεύω, *to cause to taste*; in the NT only in the mid., *to taste*, Joh. ii. 9. Matt. xxvii. 34; *to take food, to eat*, Acts, x. 10. xx. 11. xxiii. 14; met., *to experience, to feel*, Matt. xvi. 28. Luke, ix. 27. Mrk. ix. 1.
- γεωργέω, *to till the ground*, Hebr. vi. 7.
- γεώργιον, τὸ, *a field*, 1 Cor. iii. 9. (RV husbandry.)
- γεωργός, ὁ, *a husbandman*, 2 Tim. ii. 6. James, v. 7.

- γή**, ἡ, *earth, ground*, Mrk. iv. 8, 20, 26, 28, 31. Matt. xii. 5, 8, 23; *the earth*, Ephes. i. 10. Matt. v. 18, 35; *the land*, Mrk. iv. 1. vi. 47, Luke, v. 3; *country*, Acts, vii. 3.
- γήρας**, τὸ, *old age*, Luke, i. 36.
- γηράσκω**, and **γηράω**, *to grow old*, Joh. xxi. 18. Hebr. viii. 13.
- γίνομαι**, a later form for γίγνομαι, *to become, to be, to exist*, Joh. i. 15, 30. viii. 58. 1 Cor. xv. 37; *to be born*, Rom. i. 3. Gal. iv. 4; *to arise, to ensue*, Matt. viii. 26. Rev. viii. 5. xvi. 18; *to take place, to happen*, Matt. i. 22. xxi. 4. xxvi. 56; *μή γένοιτο, far be it! God forbid!* Rom. iii. 4, 6, 31; *to come forth, to appear*, Mrk. i. 4. 2 Pet. ii. 1. 1 Joh. ii. 18; *to be done, to be wrought*, Acts, ii. 43. iv. 30; *γίνεσθαι ἐν ἑαυτῷ, to come to himself*, Acts, xii. 11.
- γινώσκω**, a later form for γινώσκω, *to know*, Luke, xii. 47. xvi. 15; *to understand*, Acts, viii. 30. Luke, xviii. 34; *to perceive*, Mrk. v. 29. Luke, viii. 46; *to resolve*, Luke, xvi. 4; *to know carnally*, Matt. i. 25. Luke, i. 34.
- γλεῦκος**, τὸ, *must, new wine*, Acts, ii. 13.
- γλυκὺς**, *sweet*, James, iii. 11. Rev. x. 9, 10.
- γλῶσσα**, ἡ, *the tongue*, James, i. 26. iii. 5, 6, 8. 1 Cor. xiv. 9; *a language*, Acts, ii. 11. 1 Cor. xii. 10, 28.
- γλωσσόκομον**, τὸ, *a money-box, a purse*, Joh. xii. 6. xiii. 29.
- γναφεὺς**, ὁ, *a fuller*, Mrk. ix. 3.
- γνήσιος**, *sincere*; τὸ τῆς ἀγάπης γνήσιον, *the sincerity of your love*, 2 Cor. viii. 8; *true*, Philipp. iv. 3. 1 Tim. i. 2. Tit. i. 4.
- γνησίως**, *sincerely, faithfully*, Philipp. ii. 20.
- γνόφος**, ὁ, *gloom, blackness* Hebr. xii. 18.
- γνώμη**, ἡ, *opinion*, 1 Cor. vii. 25, 40. 2 Cor. viii. 10; *judgment*, 1 Cor. i. 10; *mind*, Rev. xvii. 17; *consent*, Phileni. 14; *determination*, Acts, xx. 3.
- γνωρίζω**, *to make known*, 1 Cor. xv. 1. Ephes. i. 9. Joh. xv. 15; *to know*, Philipp. i. 22; *pass., to be made known*, Acts, vii. 13. Rom. xvi. 26. Philipp. iv. 6.
- γνώσις**, ἡ, *knowledge*, Luke, i. 77. 2 Cor. ii. 14. iv. 6.
- γνώστης**, ὁ, *one who thoroughly understands, an expert*, Acts, xxvi. 3.
- γνωστὸς**, *known*, Acts, i. 19. ix. 42. Joh. xviii. 15; *notable*, Acts, iv. 16; τὸ γνωστὸν, *what is cognizable*, Rom. i. 19; οἱ γνωστοί, *acquaintance*, Luke, ii. 44. xxiii. 49.
- γογγύζω**, *to murmur*, 1 Cor. x. 10. Matt. xx. 11. Joh. vi. 41, 43, 61; *to privately discuss*, Joh. vii. 32.
- γογγυσμὸς**, ὁ, *a murmuring*, Philipp. ii. 14. 1 Pet. iv. 9. Act, vi. 1; *private discussion*, Joh. vii. 12.

- γογγυστής, ὁ, *a murmurer*, Jude, 16.
- γότης, ὁ, *an impostor*, 2 Tim. iii. 13.
- γόμος, ὁ, *the cargo of a ship*, Acts, xxi. 3; *merchandise*, Rev. xviii. 11.
- γονεὺς, ὁ, *a parent*, Luke, ii. 41, 43. Joh. ix. 2, 3, 20, 22.
- γόνυ, τὸ, *the knee*, Luke, v. 8. Hebr. xii. 12; τίθεναι τὰ γόνατα, *to kneel down*, Luke, xxii. 41. Acts, vii. 60; κάμπτεω γόνυ, *to bow the knee*, Rom. xi. 4. Philipp. ii. 10.
- γονυπετέω, *to fall on the knees, to kneel before one*, Matt. xvii. 14. xxvii. 29. Mrk. x. 17.
- γράμμα, τὸ, *a letter*, Gal. vi. 11; *a bill or bond*, Luke, xvi. 6; *an epistle*, Acts, xxviii. 21; τὰ λεγὰ γράμματα = *the Scriptures*, 2 Tim. iii. 15 (Westcott omits τὰ); *the letter*, i.e. *the written law*, Rom. ii. 27, 29. vii. 6. 2 Cor. iii. 6; γράμματα, *learning*, Acts, xxvi. 24. Joh. vii. 15.
- γραμματεὺς, ὁ, *a clerk*, Acts, xix. 35, (RV *town-clerk*); *one learned in the Mosaic law*, a scribe, Matt. xxiii. 34. 1 Cor. i. 20. Cf. Matt. ii. 4. xiii. 52.
- γραπτὸς, *written*, Rom. ii. 15.
- γραφὴ, ἡ, *a writing*; πᾶσα γραφὴ, *every Scripture*, 2 Tim. iii. 16; plur., γραφαὶ ἅγαι, *the Holy Scriptures*, Rom. i. 2. Cf. Rom. xvi. 26. Matt. xxvi. 56; so also ἡ γραφὴ, *the Scripture*, Rom. ix. 17. Gal. iv. 30.
- γράφω, *to write*, Joh. viii. 8. Gal. vi. 11; *to commit to writing, to record*, Rev. i. 11, 19. xvii. 8.
- γραῶδης, *old-womanish*, 1 Tim. iv. 7.
- γρηγορέω, *to watch*, Matt. xxiv. 43. xxvi. 38, 40; *to be cautious, to be watchful*, 1 Pet. v. 8. Rev. iii. 2. 1 Thess. v. 6. 1 Cor. xvi. 13; *to be alive, to live*, 1 Thess. v. 10.
- γυμνάζω, *to exercise*, 1 Tim. iv. 7; γυμνασμέσθαι, *exercised*, Hebr. v. 14. xii. 11; καρδίαν γυμνασμένην πλεονεξίας, *a heart trained in covetousness*, 2 Pet. ii. 14.
- γυμνασία, ἡ, *exercise*, 1 Tim. iv. 8.
- γυμνητεύω, *to be poorly clad*, 1 Cor. iv. 11.
- γυμνός, *naked*, Mrk. xiv. 52. Rev. xvi. 15; τὸ γυμνόν, *the naked body*, Mrk. xiv. 51; *poorly clad*, Matt. xxv. 38, 43, 44. James, ii. 15; *without the outer garment*, Joh. xxi. 7; of the soul, *without a body*, 2 Cor. v. 3; *uncovered*, Hebr. iv. 13; *mere, bare*, 1 Cor. xv. 37.
- γυμνότης, ἡ, *nakedness*, Rev. iii. 18; *want of clothing*, Rom. viii. 35. 2 Cor. xi. 27.
- γυναικάριον, *a silly woman*, 2 Tim. iii. 6.
- γυναικεῖος, *belonging to a woman, female*, 1 Pet. iii. 7.
- γυνή, ἡ, *a woman*, Matt. ix. 20. xiii. 33; *a wife*, 1 Cor. vii. 3, 10. Ephes. v. 22.
- γωνία, ἡ, *a corner*, Matt. vi. 5. xxi. 42. Luke, xx. 17; *an*

extreme limit, Rev. vii. 1. xx.
8; *a secret place*, Acts, xxvi.
26.

Δ.

δαιμονίζομαι, *to be possessed by an evil spirit*, Matt. iv. 24. viii. 16, 28, 33. Mrk. i. 32.

δαιμόνιον, τὸ, *a deity*, Acts, xvii. 18; *a demon, a devil*, Luke, iv. 33, 35. viii. 31, 33. 1 Cor. x. 20. Rev. xvi. 14 ("Ethnici non credebant diabolum esse; Socratis daemonium vel deum vel genium esse credebant," Scaliger's *Table-Talk*).

δαιμονιώδης, *demon-like, devilish*, James, iii. 15.

δαίμων, ὁ, = **δαίμονιον** (in all the passages cited by Thayer, Westcott gives **δαίμονιον**).

δάκνω, *to bite*; met., *to offend, to distress*, Gal. v. 15.

δάκρυ, τὸ, and **δάκρυον**, τὸ, *a tear*, Luke, vii. 38, 44. Rev. vii. 17. Hebr. v. 7.

δακρύω, *to weep*, Joh. xi. 25.

δακτύλιος, ὁ, *a ring*, Luke, xv. 22. Cf. James, ii. 2.

δάκτυλος, ὁ, *a finger*, Joh. viii. 6. Matt. xxiii. 4. Luke, xvi. 24; ἐν δακτύλῳ θεοῦ = *by the Holy Ghost*,—which words are explained in Matt. xii. 28 by ἐν πνεύματι θεοῦ.

δαμάζω, *to tame*, Mrk. v. 4. James, iii. 7; *to curb, to restrain*, James, iii. 8.

δάμαλις, ἡ, *a heifer*, Hebr. ix. 13.

δανείζω, *to lend*, Luke, vi. 34, 35; mid., *to borrow*, Matt. v. 42.

δάνειον, τὸ, and **δάνιον**, τὸ, *a loan, a debt*, Matt. xviii. 27.

δανειστής, ὁ, *a moneylender, a creditor*, Luke, vii. 41.

δαπανάω, *to spend*, Mrk. v. 26. 2 Cor. xii. 15; *to lay out money, to be at expense*, Acts, xxi. 24; *to waste, to consume*, James, iv. 3. Luke, xv. 14.

δαπάνη, ἡ, *expense, cost*, Luke, xiv. 28.

δὲ, *a disjunctive particle, but, on the other hand, and, now, etc.* (The reader is referred to his Greek Grammar.)

δέησις, ἡ, *supplication, prayer*, James, v. 16. 1 Pet. iii. 12. Philipp. i. 4.

δεῖ, impers., *it is necessary, it must be that, it behoves*, Matt. xxvi. 35. Joh. ii. 4. Acts, xxvii. 21 etc., etc.

δείγμα, τὸ, *an example*, Jude, 7. **δειγματίζω**, *to make an example of*, Matt. i. 19. Coloss. ii. 15. (It is a purely biblical word.)

δεικνύω, and **δείκνυμι**, *to shew*, Luke, iv. 5. Joh. ii. 18; *to demonstrate*, James, ii. 18. iii. 13; *to make known*, Acts, x. 28. Matt. xvi. 21.

δειλία, ἡ, *timidity, fear*, 2 Tim. i. 7.

δειλιάω, *to be timid, to be fearful*, Joh. xiv. 27.

δειλὸς, *timid, fearful*, Matt. viii. 26. Rev. xxi. 8. Mrk. iv. 40.

δεῖνα, ὁ, ἡ, τὸ, *a certain person, such a one*, Matt. xxvi. 18 (found nowhere else in the NT).

δεινῶς, adv., *terribly, grievously*, Matt. viii. 6; *urgently, vehemently*, Luke, xi. 53.

δειπνέω, *to sup*, Luke, xvii. 8.
1 Cor. xi. 25. Rev. iii. 20.

δείπνον, *τὸ, supper*, Joh. xiii.
2, 4. xxi. 20. Luke, xiv. 17,
24. (See ἀριστον.)

δεισιδαιμονία, ἡ, *superstition*;
religion, Acts, xxv. 19.

δεισιδαίμων, *superstitious, re-*
ligious, Acts, xvii. 22.

δέκα, *ten*, Matt. xx. 24; θλίψιν
ἡμερῶν δέκα, i.e. *to last only*
a short time, Rev. ii. 10.

δεκαδύο, *twelve*, a var. lect. for
δώδεκα ad Acts, xix. 7. xxiv.
11.

δεκαπέντε, *fifteen*, Joh. xi. 18.
Acts, xxvii. 28. Gal. i. 18.

δεκατέσσαρες, *fourteen*, Matt.
i. 17. Gal. ii. 1. 2 Cor. xii. 2.

δεκάτη, ἡ, *the tenth part of any-*
thing, a tithe, Hebr. vii. 2, 4,
8.

δέκατος, *the tenth*, Joh. i. 39.
Rev. xxi. 20; τὸ δέκατον, *the*
tenth part, Rev. xi. 13.

δεκατόω, *to receive tithes*, Hebr.
vii. 6; pass., *to pay tithes*,
Hebr. vii. 9.

δεκτὸς, *acceptable*, Luke, iv. 19,
24. 2 Cor. vi. 2. Acts, x. 35.

δελιάζω, *to ensnare, to beguile*,
2 Pet. ii. 14, 18. James, i.
14.

δένδρον, τὸ, *a tree*, Matt. vii.
17, 18. Luke, xiii. 19.

δεξιοβόλος, ὁ, *a slinger, a var.*
lect. ad Acts, xxiii. 23.

δεξιολάβος, ὁ, *a spearman*, Acts,
xxiii. 23. (In Pape rendered
"a slinger or archer".)

δεξιὸς, *right*, as opposed to left,
Matt. v. 29, 39; ἡ δεξιὰ (sc.
χείρ), *the right hand*, Matt.
vi. 3; ἐν τοῖς δεξιοῖς, *on the*

right side, Mrk. xvi. 5; ἐκ
δεξιῶν καθῆσθαι, *καθίζειν, ἐσ-*
τάναι, to sit or stand on one's
right hand, Matt. xxvi. 64.
Acts, vii. 55; τὰ ὅπλα τὰ
δεξιὰ, *armour on the right*
hand, 2 Cor. vi. 7; εἶναι ἐκ
δεξιῶν τινος, *to be on one's*
right hand, Acts, ii. 25.

δέομαι, *to pray, to beseech*, Acts,
viii. 34; *to pray to*, Acts, x.
2.

δέον, τὸ, *what is needful, what*
is proper; δέον ἐστὶ, *it is*
necessary, Acts, xix. 36; τὰ
μὴ δέοντα, *what is improper*,
1 Tim. v. 13.

δέος, τὸ, *fear*, Hebr. xii. 28.

δέρμα, τὸ, *a skin*, Hebr. xi. 37.

δερμάτινος, *leathern*, Mrk. i. 6.
Matt. iii. 4.

δέρω, *to beat, to smite*, Matt.
xxi. 35. Luke, xxii. 63. 2
Cor. xi. 20; δαρήσεται πολλὰς
(sc. πληγὰς), *shall be beaten*
with many stripes, Luke, xii.
47.

δεσμεύω, *to bind*, Luke, viii.
29; *to put in chains*, Acts,
xxii. 4.

δεσμέω, *to bind*, a var. lect. ad
Luke, viii. 29.

δεσμή, ἡ, *a bundle*, Matt.
xiii. 30.

δέσμιος, ὁ, *a prisoner*, Matt.
xxvii. 15. Acts, xvi. 25, 27.
Ephes. iii. 1.

δεσμός, ὁ, *a bond or band*,
Matt. vii. 35. Luke, xiii. 16;
τὰ δεσμά, *fetters, chains*,
Luke, viii. 29. Acts, xvi.
26.

δεσμοφύλαξ, ὁ, *a jailer*, Acts,
xvi. 23, 27, 36.

- δεσμωτήριον**, τὸ, *a prison*, Matt. xi. 2. Acts, v. 21, 23.
- δεσμώτης**, ὁ, *a prisoner*, Acts, xxvii. 1, 42.
- δεσπότης**, ὁ, *a master*, 1 Tim. vi. 1. 2 Tim. ii. 21. Tit. ii. 9; *Lord*, Luke, ii. 29. 2 Pet. ii. 1; *Jude*, 4, perhaps *God*.
- δεῦρο**, adv. *hither; come!* Joh. xi. 43. Mrk. x. 21. Acts, vii. 3; *ἄχρι δεῦρο*, *up to this time*, Rom. i. 13.
- δεῦτε**, interj., *come!* Matt. xi. 28. xxii. 4; often followed by an imperative, Joh. iv. 29. Matt. xxv. 34. xxviii. 6; sometimes by the subjunct. hortativus, Matt. xxi. 38. Mrk. xii. 7.
- δευτεραίος**, *on the second day*, Acts, xxviii. 13.
- δευτερόπρωτος**, *the second-first*, i.e. *the second after the feast of the Passover*, a doubtful reading ad Luke, vi. 1. (It is omitted by Westcott, the RV, and most editors, and does not appear at all in Pape's Lexicon.)
- δεύτερος**, *second*, Matt. xxii. 26. Joh. iv. 54; *δεύτερον*, as adv., *secondly*, 1 Cor. xii. 28; *a second time*, Joh. iii. 4. Rev. xix. 3; *πάλιν δεύτερον*, *again a second time*, Joh. xxi. 16; also τὸ δεύτερον, *the second time*, 2 Cor. xiii. 2. Jude, 5. (RV *afterward*); and, frequently, ἐκ δευτέρου, *the second time*, Matt. xiv. 72. Joh. ix. 24. etc.; ἐν τῷ δευτέρῳ, *at the second time*, Acts, vii. 13.
- δέχομαι**, *to receive*, Acts, iii. 21. viii. 14; *to take*, Ephes. vi. 17. Luke, xvi. 6. xxii. 17; *to bear with, to endure*, 2 Cor. xi. 16.
- δέω**, *to bind, to tie*, Matt. xiii. 30. Luke, xix. 30; *to prohibit*, Matt. xvi. 19. xviii. 18.
- δή**, adv., *indeed, therefore, then, now*; *δή που*, *doubtless*, Hebr. ii. 16.
- δηλανῶς**, *clearly*, a var. lect. ad Mrk. viii. 25.
- δηλος**, *manifest, evident*, Gal. iii. 11. Matt. xxvi. 73.
- δηλώω**, *to make manifest*, 1 Cor. iii. 13; *to make known, to declare*, Coloss. i. 8. 1 Cor. i. 11; *to signify*, Hebr. xii. 27. 2 Pet. i. 14; *to point unto*, 1 Pet. i. 11.
- δημηγορέω**, *to make a speech*, Acts, xii. 21.
- δημιουργός**, ὁ, *an artisan, a builder*, Hebr. xi. 10.
- ἴσχυος**, ὁ, *the people*, Acts, xii. 22. xix. 33.
- δημόσιος**, *belonging to the people, public*, Acts, v. 18; *publicly*, Acts, xvi. 37. xx. 20.
- δηνάριον**, τὸ, *a denarius, a Roman coin, about 8½d.*, Matt. xviii. 28. xx. 2, 9, 13; τὸ ἀνὰ δηνάριον, *the pay of a denarius apiece*, Matt. xx. 10 (Westcott omits the τὸ).
- δή που**; see *δή*.
- διά**, prepos., taking genit. and accus.; δι' ἄλλης ὁδοῦ, *by another way*, Matt. ii. 12; διὰ πυρὸς, *by fire*, 1 Cor. iii. 15; δι' ὅλου, *throughout*, Joh. xix. 23; διὰ πολλῶν δακρῶν, *with many tears*, 2 Cor. ii. 4; διὰ προσκόμματος, *with offence*,

Rom. xiv. 20; διὰ ὅλης νυκτὸς, *all night long*, Luke, v. 5; διὰ παντός, *continually, always*, Matt. xviii. 10; δι' ἐτῶν πλείονων, *after many years*, Acts, xxiv. 17; διὰ στόματος τῶν ἁγίων προφητῶν αὐτοῦ, *by the mouth of his holy prophets*, Luke, i. 70; δι' οὗ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας, *by whose agency he made the worlds*, Hebr. i. 2. Cf. Joh. i. 3. διὰ τοῦτο, *on account of this, for this cause*, Joh. vi. 65. Matt. xiii. 13; διὰ ταῦτα, *because of these things*, Ephes. v. 6; διὰ φθόνον, *for envy*, Matt. xxvii. 18; διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, *was made for man*, Mrk. ii. 27; διὰ Χριστὸν, *for Christ's sake*, 1 Cor. iv. 10; διὰ τὸ, *because that, for that*, Luke, ix. 7. Hebr. vii. 23.

διαβαίνω, *to pass through*; Hebr. xi. 29; *to cross over*, Luke, xvi. 26. Acts, xvi. 9.

διαβάλλω, *to calumniate*; *to accuse*, Luke, xvi. 1.

διαβεβαίνομαι, *to assert confidently*, 1 Tim. i. 7. Tit. iii. 8.

διαβλέπω, *to look steadfastly*, Mrk. viii. 25; *to see clearly*, Matt. vii. 5. Luke, vi. 42.

διάβολος, *as adj., prone to slander, slanderous*, 1 Tim. iii. 11. 2 Tim. iii. 3. Tit. ii. 3; *as subst., ὁ διάβολος=Σατανᾶς*, Matt. iv. 1, 5. Joh. xiii. 2.

διαγγέλλω, *to publish abroad*, Rom. ix. 17. Luke, ix. 60; *to notify, to declare*, Acts, xxi. 26.

διαγίγνομαι, *to intervene, to elapse*, Acts, xxv. 13. xxvii. 9. Mrk. xvi. 1.

διαγινώσκω, *to distinguish*; *to inquire into*, Acts, xxiii. 15; *to decide, to determine*, Acts, xxiv. 22.

διαγνωρίζω, *to make known*, Luke, ii. 17. [Westcott reads γνωρίζω.]

διάγνωσις, ἡ, *decision*, Acts, xxv. 21.

διαγογγύζω, *to murmur*, Luke, xv. 2. xix. 7.

διαγρηγορέω, *to watch through, to remain awake*, Luke, ix. 32.

διάγω, *to spend time, to live*, 1 Tim. ii. 2. Tit. iii. 3.

διαδέχομαι, *to receive by transmission, to succeed to*, Acts, vii. 45.

διάδημα, τὸ, *a diadem*, Rev. xii. 3. xiii. 1. xix. 12.

διαδίδωμι, *to distribute*, Luke, xviii. 22. Joh. vi. 11; *to divide*, Luke, xi. 22.

διάδοχος, ὁ, *a successor*, Acts, xxiv. 27.

διαζώννυμι, and διαζωννύω, *to gird*, Joh. xiii. 4; *pass., to be girded*, Joh. xiii. 5; *mid., to gird about oneself*, Joh. xxi. 7.

διαθήκη, ἡ, *a will, a testament*, Hebr. ix. 16, 17; *and, especially, ἡ καινὴ διαθήκη, the New Testament*, 1 Cor. xi. 25. 2 Cor. iii. 6; *a covenant*, Hebr. viii. 8, 10. x. 16. Acts, vii. 8.

διαίρεσις, ἡ, *a difference, a diversity*, 1 Cor. xii. 4, 5, 6.

διαίρῶ, *to divide, to distribute*, Luke, xv. 12. 1 Cor. xii. 11.

διακαθαίρω, *to thoroughly cleanse*, Luke, iii. 17.

διακαθαρίζω, to cleanse thoroughly, Matt. iii. 12.

διακαταλέγχωμαι, to confute thoroughly, Acts, xviii. 28. (It is thus rendered also in Pape's Lexicon. RV powerfully confuted. The word is found in no other passage or author.)

διακονέω, to serve, to minister unto, Joh. xii. 26. Acts, xix. 22. Matt. xx. 28. xxv. 44; to attend to, Acts, vi. 2; to serve as a deacon, 1 Tim. iii. 10, 13; to supply, to furnish, 1 Pet. i. 12; pass., to be ministered unto, Mrk. x. 45. Matt. xx. 28.

διακονία, ἡ, service, ministration, Hebr. i. 14. 2 Cor. iii. 7, 8; a serving, Luke, x. 40; relief, Acts, xi. 29; the office of a deacon, Rom. xii. 7.

διάκονος, ὁ, a servant, a minister, Joh. ii. 5, 9. Matt. xxii. 13. xxiii. 11. 2 Cor. xi. 23; a deacon, 1 Tim. iii. 8, 12. Philipp. i. 1; ἡ διάκονος, a deaconess, Rom. xvi. 1.

διακόσιοι, two hundred, Joh. vi. 7. Mrk. vi. 37.

διακούω, to hear fully, Acts, xxiii. 35.

διακρίνω, to make a distinction, Acts, xi. 12. xv. 9; to decide, 1 Cor. vi. 5; to examine, 1 Cor. xi. 31; to scrutinise, 1 Cor. xiv. 29; to discern, to recognise the presence of, 1 Cor. xi. 29; to dispute, to contend, Acts, xi. 2. Jude, 9; to doubt, Mrk. xi. 23. Matt. xxi. 21. James, i. 6; to hesitate, Rom. iv. 20.

διάκρισις, ἡ, a discerning, 1 Cor. xii. 10. Hebr. v. 14; a decision, Rom. xiv. 1.

διακωλύω, to hinder, Matt. iii. 14.

διαλαλέω, to talk with, to commune, Luke, vi. 11; pass., to be talked of, Luke, i. 65.

διαλέγομαι, to reason with, Hebr. xii. 5; to argue, Acts, xvii. 2, 17. xix. 8; to contend, to dispute, Mrk. ix. 34. Jude, 9.

διαλείπω, to leave off, to cease, Luke, vii. 45.

διάλεκτος, ἡ, a language, Acts, i. 19. ii. 6, 8. xxi. 40.

διαλλάσσω, to reconcile; pass., to be reconciled, Matt. v. 24.

διαλογίζομαι, to reason, to deliberate, Matt. xvi. 7, 8. Mrk. ii. 6, 8. Luke, i. 29.

διαλογισμός, ὁ, a reasoning, 1 Cor. iii. 20. Rom. i. 21; a thought, Matt. xv. 19. Luke, ii. 35. v. 22. vi. 8. James, ii. 4; a doubt, Rom. xiv. 1. Luke, xxiv. 38; a disputing, Philipp. ii. 14. 1 Tim. ii. 8.

διαλύω, to break up, to disperse, Acts, v. 36.

διαμαρτύρομαι, to solemnly charge, 1 Tim. v. 21. 2 Tim. ii. 14. iv. 1; to testify, Luke, xvi. 28. Acts, x. 42. xx. 21, 23. Hebr. ii. 6.

διαμάχομαι, to fight it out; to strenuously contend, Acts, xxiii. 9.

διαμένω, to continue, 2 Pet. iii. 4. Luke, i. 22. Hebr. i. 11. Gal. ii. 5.

διαμερίζω, to distribute, Acts, ii. 45; to divide, to share, Luke, xxii. 17; pass., to be

- at variance*, Luke, xi. 17. xii. 52, 53; *mid.*, to share among themselves, Luke, xxiii. 34. Matt. xxvii. 35. Mrk. xv. 24.
- διαμέρισμός**, ὁ, *distribution; disunion, dissension*, Luke, xii. 51.
- διανέμω**, to distribute; *pass.*, to be disseminated, to spread abroad, Acts, iv. 17.
- διανεύω**, to make signs, Luke, i. 22.
- διανόημα**, τὸ, a thought, Luke, xi. 17.
- διάνοια**, ἡ, the understanding, 1 Joh. v. 20. Ephes. iv. 18; the mind, Luke, x. 27. Ma t. xxii. 37. Ephes. ii. 3. Coloss. i. 21. 2 Pet. iii. 1; a thought, Luke, i. 51.
- διανοίγω**, to open, Luke, ii. 23. Mrk. vii. 34, 35. Acts, vii. 56; to explain, to expound, Luke, xxiv. 32. Acts, xvii. 3; to open, i.e. to enlighten, Luke, xxiv. 45. Acts, xvi. 14.
- διανυκτερεύω**, to pass the whole night, Luke, vi. 12.
- διανύω**, to finish, Acts, xxi. 7.
- διαπαρτριβή**, ἡ, contention, wrangling, 1 Tim. vi. 5.
- διαπεράω**, to cross over, Matt. ix. 1. xiv. 34. Luke, xvi. 26. Acts, xxi. 2.
- διαπλέω**, to sail across, Acts, xxvii. 5.
- διαπονέω**, to complete; *pass.*, to be vexed, Acts, iv. 2. xvi. 18.
- διαπορεύομαι**, to pass or go through, Luke, vi. 1. Mrk. ii. 23. Acts, xvi. 4; to pass by, Luke, xviii. 36.
- διαπορέω**, to be thoroughly perplexed, Acts, ii. 12. v. 24. x. 17. Luke, ix. 7.
- διαπραγματεύομαι**, to gain by trading, Luke, xix. 15. (Cf. *πραγματεύομαι*.)
- διαπρίω**, to saw through; *mid.*, to be vehemently enraged, Acts, v. 33. vii. 54. (See Pape's Lex. in voc.)
- διαρπάζω**, to plunder, Mrk. iii. 27.
- διαρρήγνυμι**, and **διαρρήσσω**, to break asunder, Luke, v. 6. viii. 29; to rend, Acts, xiv. 14. Matt. xxvii. 65. Mrk. xiv. 63.
- διασαφέω**, to make clear, to explain, Matt. xiii. 36; to make known, Matt. xviii. 31.
- διασεύω**, to extort from, Luke, iii. 14. (RV *do violence to*; but see Pape's Lex. in voc.)
- διασκορπίζω**, to scatter abroad, to disperse, Acts, v. 37. Joh. xi. 52. Luke, i. 51. Matt. xxvi. 31; to squander, to waste, Luke, xv. 13. xvi. 1; to scatter as seeds, Matt. xxv. 24, 26.
- διασπάω**, to break asunder, Mrk. v. 4; to tear in pieces, Acts, xxiii. 10.
- διασπείρω**, to disperse, Acts, viii. 1, 4. xi. 19.
- διασπορά**, ἡ, the dispersion, i.e. the Israelites who were dispersed, Joh. vii. 35. James, i. 1. 1 Pet. i. 1.
- διαστέλλω**, to order, to charge; *mid.*, to give a command or injunction, Acts, xv. 24. Matt. xvi. 20. Mrk. vii. 36.

- viii. 15. ix. 9; pass., τὸ δια-
 στελλόμενον, the injunction,
 Hebr. xii. 20.
- διάστημα**, τὸ, a space or inter-
 val, Acts, v. 7.
- διαστολή**, ἡ, a distinction, Rom.
 iii. 22. x. 12. 1 Cor. xiv.
 7.
- διαστρέφω**, to turn aside, to per-
 vert, Acts, xiii. 8, 10. Luke,
 xxiii. 2; pass., διαστραμμένος,
 perverse, corrupt, Matt.
 xvii. 17. Luke, ix. 41.
 Acts, xx. 30. Philipp. ii.
 15.
- διασώζω**, to save, i.e. to heal, Luke,
 vii. 3; to bring safe, Acts.
 xxiii. 24; pass., to be saved,
 1 Pet. iii. 20; to be healed,
 Matt. xiv. 36; to get safe,
 Acts, xxvii. 44; to escape,
 Acts, xxviii. 1, 4.
- διαταγή**, ἡ, a command, an or-
 dinance, Rom. xiii. 2. Acts,
 vii. 53 ("at the ministration
 of angels," Thayer).
- διάταγμα**, τὸ, an injunction, a
 mandate, Hebr. xi. 23.
- διαταράσσω**, to greatly trouble,
 Luke, i. 29.
- διατάσσω**, to give commands, to
 prescribe, Luke, viii. 55. 1
 Cor. ix. 14. xvi. 1. Matt. xi.
 1; pass., to be prescribed, to
 be ordained, Gal. iii. 19.
 Luke, iii. 13. xvii. 9. Acts,
 xxiii. 31; mid., to order, to
 prescribe, Tit. i. 5. 1 Cor. vii.
 17. xi. 34. Acts, vii. 44; so
 also, ὅτω ἦν διατεταγμένος,
 Acts, xx. 13 (RV so he had
 appointed).
- διατελέω**, to continue, Acts,
 xxvii. 33.
- διατηρέω**, to carefully keep,
 Luke, ii. 51; ἐαυτὸν ἐκ τινος,
 to carefully keep himself from,
 Acts, xv. 29.
- διατίεμαι**, to assign, Luke,
 xxii. 29; to make a will,
 Hebr. ix. 16; to conclude, to
 contract as a covenant, Acts,
 iii. 25. Hebr. viii. 10. x. 16
- διατρίβω**, to spend or pass (as
 χρόνον or ἡμέρας), Acts, xiv.
 3, 28. xvi. 12; absolutely, to
 stay, to tarry, Joh. iii. 22.
 Acts, xii. 19. xv. 35.
- διατροφή**, ἡ, sustenance, food,
 1 Tim. vi. 8.
- διαναγάζω**, to shine through, to
 dawn, 2 Pet. i. 19.
- διανγής**, transparent, Rev. xxi.
 21.
- διαφανής**, transparent, a var.
 lect. ad Rev. xxi. 21.
- διαφέρω**, to carry through, Mrk.
 xi. 16; intrans., to differ, 1
 Cor. xv. 41. Gal. iv. 1. Rom.
 ii. 18. Philipp. i. 10 (in these
 two last passages RV renders
 by things that are excellent);
 to excel, Luke, xii. 7, 24.
 Matt. vi. 26. x. 31; impers.,
 οὐδὲν διαφέρει, it makes no
 difference, it matters nothing,
 Gal. ii. 6; pass., to be carried
 hither and thither, to be driven
 to and fro, Acts, xxvii. 27;
 to be spread abroad, Acts,
 xiii. 49.
- διαφεύγω**, to escape, Acts, xxvii.
 42.
- διαφημίζω**, to publish, to spread
 abroad, Mrk. i. 45. Matt.
 xxviii. 15; διεφήμισαν αὐτὸν,
 they spread abroad his fame,
 Matt. ix. 31.

διαφθεῖρω, *to destroy*, Rev. xi. 18. Luke, xii. 33; pass., *to be destroyed*, Rev. viii. 9; *to be corrupted*, 1 Tim. vi. 5; *to waste away*, 2 Cor. iv. 16.

διαφθορά, ἡ, *corruption*, Acts, ii. 27, 31. xiii. 34, 35, 36.

διάφορος, *different, varying*, Rom. xii. 6. Hebr. ix. 10; *excellent*, Hebr. i. 4. viii. 6.

διαφυλάσσω, *to carefully guard*, Luke, iv. 10.

διαχειρίζω, *in mid., to slay*, Acts, v. 30. xxvi. 21.

διαχλευάζω, *to mock, to scoff*, Acts, ii. 13.

διαχωρίζομαι, *to part*, Luke, ix. 33.

διδασκικός, *apt to teach*, 1 Tim. iii. 2. 2 Tim. ii. 24.

διδασκὸς, *taught*, Joh. vi. 45. 1 Cor. ii. 13.

διδασκαλία, ἡ, *instruction, teaching*, 1 Tim. iv. 13, 16. v. 17. 2 Tim. iii. 10, 16; *doctrine*, Ephes. iv. 14. 1 Tim. iv. 6.

διδάσκαλος, ὁ, *a teacher*, Matt. xxiii. 8. 1 Tim. ii. 7. Acts, xiii. 1 etc., etc.

διδάσκω, *to teach*, Matt. iv. 23. v. 2. xxi. 23. xxii. 16.

διδαχή, ἡ, *doctrine*, Mrk. i. 27. Joh. vii. 16. Acts, xiii. 12.

δίδραχμον, τὸ, *a double drachma*, a silver coin equal to two Attic drachmæ, or half a shekel, Matt. xvii. 24.

δίδυμος, *twin*, Joh. xi. 16. xx. 24. xxi. 2.

δίδωμι, *to give*, Acts, xx. 35. Matt. vi. 11. xix. 21; *to grant*, Luke, i. 74. Acts, iv. 29; *to commit, to entrust*,

Joh. v. 22. Matt. xvi. 19; *to set before one*, Rev. iii. 8; ἐργασίαν διδόναι, *to endeavour, to do one's best*, Luke, xii. 58; ῥύπον διδόναι, *to give way to*, Luke, xiv. 9.

διεγείρω, *to awaken*, Luke, viii. 24; *to stir up, to rouse*, 2 Pet. i. 13. iii. 1; *intrans., to rise*, Joh. vi. 18.

διενθυμέομαι, *to reflect, to ponder*, Acts, x. 19.

διεξέρχομαι, *to come forth*, a var. lect. a. 1 Acts, xxviii. 3.

διέξοδος, ἡ, *a way out, an outlet*; τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, *the outlets of the country highways*, Matt. xxii. 9.

διερμηνεία, ἡ, *interpretation*, a var. lect. ad 1 Cor. xii. 10. (Not recognized in Pape's Lexicon.)

διερμηνευτής, ὁ, *an interpreter*, 1 Cor. xiv. 28.

διερμηνεύω, *to expound, to interpret*, Luke, xxiv. 27. 1 Cor. xii. 30. xiv. 5, 13, 27; *to translate*, Acts, ix. 36.

διέρχομαι, *to go or pass through*, Luke, iv. 30. Matt. xii. 43. Rom. v. 12; *with accus., to journey through, to pass through*, Luke, xix. 1. Acts, xii. 10; *to pierce*, Luke, ii. 35; *absolutely, with genit., to pass*, Luke, xix. 4; *to go about*, Acts, xx. 25. Luke, ix. 6; *to cross over*, Mrk. iv. 35. Luke, viii. 22; *to get spread abroad*, Luke, v. 15.

διερωτάω, *to inquire after*, Acts, x. 17.

διετής, *two years old*, Matt. ii. 16.

- διετία, ἡ, *a space of two years*, Acts, xxiv. 27. xxviii. 30.
- διηγέομαι, *to state at length, to declare*, Luke, viii. 39. ix. 10. Mrk. v. 16. Acts, ix. 27. xii. 17; *to divulge, to tell*, Mrk. ix. 9.
- διήγησις, ἡ, *a statement*, Luke, i. 1.
- διηκεῖς, *continuous; eis τὸ διηκεῖς, continually, for ever*, Hebr. vii. 3. x. 1, 12, 14.
- διθάλασσος, *between two seas*, Acts, xxvii. 41.
- διυκνέομαι, *to go through, to pierce*, Hebr. iv. 12.
- δίστημι, *to place asunder; intrans., to proceed*, Acts, xxvii. 28; *in mid. and perf. and 2nd aor. act., to part; διέστη ἀπ' αὐτῶν, he parted from them*, Luke, xxiv. 51; *διαστάσης ὥρας μίας, when one hour had intervened*, Luke, xxii. 59.
- δισχυρίζομαι, *to assert confidently*, Luke, xxii. 59. Acts, xii. 15.
- δικάζω, *to judge*, a var. lect. ad Luke, vi. 37.
- δικαιοκρισία, ἡ, *a righteous judgment*, Rom. ii. 5.
- δίκαιος, *upright, righteous*, Matt. ix. 13. x. 41. xiii. 43, 49; *just*, Matt. i. 19. v. 45. Acts, xxiv. 15; *right*, Ephes. vi. 1. 2 Pet. i. 13. Philipp. i. 7; *innocent*, Matt. xxiii. 35.
- δικαιοσύνη, ἡ, *righteousness*, Rom. iv. 11. Hebr. v. 13. vii. 2 etc.
- δικαιῶ, *to justify*, Luke, vii. 35. Matt. xi. 19. 1 Tim. iii. 16. 1 Cor. iv. 4; *to pronounce* *righteous*, Rom. iii. 26. iv. 5. viii. 30.
- δικαίωμα, τὸ, *an ordinance*, Luke, i. 6. Rom. i. 32. ii. 26. viii. 4; *a righteous act*, Rom. v. 18. Rev. xv. 4. xix. 8; *justification*, Rom. v. 16.
- δικαίως, *adv., justly*, Luke, xxiii. 41. 1 Pet. ii. 23; *as is right*, 1 Cor. xv. 34; *righteously*, 1 Thess. ii. 10. Tit. ii. 12.
- δικαίωσις, ἡ, *justification*, Rom. iv. 25. v. 18.
- δικαστής, ὁ, *a judge*, Luke, xii. 14. Acts, vii. 27, 35.
- δίκη, ἡ, *justice*, Acts, xxviii. 4; *punishment*, 2 Thess. i. 9. Jude, 7.
- δίκτυον, τὸ, *a net*, Joh. xxi. 6, 8, 11. Luke, v. 2, 4, 6. Matt. iv. 20.
- δίλογος, *double-tongued*, 1 Tim. iii. 8.
- διό, *wherefore, on which account*, Rom. i. 24. ii. 1. Matt. xxvii. 8 etc.
- διοδεύω, *to pass through*, Acts, xvii. 1; *to go about*, Luke, viii. 1.
- διόπερ, *wherefore*, 1 Cor. viii. 13. x. 14.
- διοπετής, *which fell down from Jupiter*, Acts, xix. 35.
- διόρθωμα, τὸ, *a reform*, Acts, xxiv. 2.
- διόρθωσις, ἡ, *reformation*, Hebr. ix. 10.
- διορίσσω, *to dig through, to break through*, Matt. vi. 19. xxiv. 43. Luke, xii. 39.
- Διόσκουροι, οἱ, *the Dioscuri, i.e. Castor and Pollux, the twin sons of Jupiter and Leda, and the patrons of sailors*, Acts, xxviii. 11.

διότι, properly = *δια τοῦτο*, *δι*; *because*, Luke, ii. 7. xxi. 28. Philipp. ii. 26 etc.

διπλός, *twofold, double*, 1 Tim. v. 17. Rev. xviii. 6; *διπλοτέρον ὑμῶν*, *twofold more than yourselves*, Matt. xxiii. 15.

διπλόω, *to double; to repay in double measure*, Rev. xviii. 6.

δισ, *adv., twice*, Luke, xviii. 12. Jude, 12. 1 Thess. ii. 18.

δισμυριάς, *ή, twenty thousand, a var. lect. ad Rev. ix. 16.*

διστάζω, *to doubt*, Matt. xiv. 31. xxviii. 17.

διστομος, *double-mouthed; two-edged*, Hebr. iv. 12. Rev. i. 16. ii. 12.

δισχίλιοι, *two thousand*, Mrk. v. 13.

διυλίζω, *to remove by filtering, to strain out*, Matt. xxiii. 24.

διχάζω, *to cut asunder; to set at variance*, Matt. x. 35.

διχοστασία, *ή, division, dissension*, Rom. xvi. 17. Gal. v. 20.

διχοτομέω, *to cut asunder*, Matt. xxiv. 51. Luke, xii. 46. ("Here the word is more fitly translated *scourge severely*," Thayer.)

διψάω, *to thirst*, Joh. iv. 13, 14, 15. xix. 28; with *accus.*, *to thirst after*, Matt. v. 6.

δίψος, *τό, thirst*, 2 Cor. xi. 27.

δίψυχος, *double-minded*, James, i. 8. iv. 8.

διωγμός, *ό, persecution*, Matt. xiii. 21. Acts, viii. 1. xiii. 50.

διώκτης, *ό, a persecutor*, 1 Tim. i. 13. (It is a purely ecclesiastical word.)

διώκω, *to pursue*, Matt. xxiii.

34. Acts, xxvi. 11; *to persecute*, Rev. xii. 13. Matt. v. 10, 12, 44; *to follow after*, Luke, xvii. 23; *to seek after, to cultivate*, Hebr. xii. 14. Rom. ix. 30. xii. 13. xiv. 19.

δόγμα, *τό, an opinion; a decree*, Luke, ii. 1. Acts, xvi. 4. xvii. 7; *an ordinance*, Coloss. ii. 14. Ephes. ii. 15.

δογματίζω, *to impose an ordinance; pass., to submit to ordinances*, Coloss. ii. 20. (Pape's Lexicon says "In ecclesiastical writers = *to teach*.")

δοκέω, *to think, to suppose*, Joh. v. 39. xvi. 2. Luke, xxiv. 37; *intrans., to seem*, Acts, xvii. 18. 1 Cor. xii. 22; *ἐδοξέ μοι*, *it seemed good to me*, Luke, i. 2; *κατά τό δοκοῦν αὐτοῖς*, *as seemed good to them*, Hebr. xii. 10; *to be accounted, to be reputed*, Luke, xxii. 24; *οἱ δοκοῦντες*, *those in repute*, Gal. ii. 2. 6.

δοκιμάζω, *to test, to prove*, 1 Cor. iii. 13. 2 Cor. viii. 8. Gal. vi. 4; *to try*, 1 Joh. iv. 1. Luke, xiv. 19; *to approve, to deem worthy*, 1 Cor. xvi. 3. Rom. xiv. 22. 1 Thess. ii. 4.

δοκιμασία, *ή, a proving, a testing*, Hebr. iii. 9.

δοκιμή, *ή, a trial*, 2 Cor. viii. 2. ix. 13; *a probation*, Rom. v. 4; *tried character, worth*, 2 Cor. ii. 9. Phil. ii. 22; *a proof*, 2 Cor. xiii. 3.

δοκίμιον, *τό, a trial*, James, i. 3. 1 Pet. i. 7.

- δόκιμος**, *approved*, Rom. xvi. 10. 1 Cor. xi. 19. 2 Tim. ii. 15. James, i. 12; *acceptable*, Rom. xiv. 18.
- δοκός**, ἡ, *a beam*, Luke, vi. 41. Matt. vii. 3, 5.
- δολίος**, *deceitful*, 2 Cor. xi. 13.
- δολιῶ**, *to use deceit*, Rom. iii. 13. (It is a purely ecclesiastical word.)
- δόλος**, ὁ, *deceit, guile*, Rom. i. 29. Acts, xiii. 10. Matt. xxvi. 4. Joh. i. 47; λαλεῖν δόλον, *to speak deceitfully*, 1 Pet. iii. 10.
- δολῶ**, *to ensnare; to corrupt*, 2 Cor. iv. 2.
- δόμα**, τὸ, *a gift*, Matt. vii. 11. Ephes. iv. 8. Philipp. iv. 17.
- δόξα**, ἡ, *opinion; glory*, Rev. v. 12. Joh. ix. 24. Luke, ii. 14. 2 Cor. vi. 8; *brightness*, Acts, xxii. 11. Rev. xviii. 1. 2 Cor. iii. 7; *magnificence, pomp*, Matt. iv. 8. vi. 29. Rev. xxi. 24, 26; *majesty*, Jude, 25. 2 Pet. i. 17. Coloss. i. 11; *dignity*, Jude, 8. 2 Pet. ii. 10; *a state of blessedness*, 2 Cor. iv. 17. Rom. viii. 21. Coloss. i. 27.
- δοξάζω**, *to glorify, to magnify*, Matt. v. 16. Luke. iv. 15. Joh. viii. 54. Acts, xiii. 48; *to honour*, 1 Cor. vi. 20. xii. 26; *to make glorious*, 2 Cor. iii. 10. 1 Pet. i. 8.
- δόσις**, ἡ, *a giving*, Philipp. iv. 15; *a gift*, James, i. 17.
- δότης**, ὁ, *a giver*, 2 Cor. ix. 7.
- δουλαγωγέω**, *to bring into subjection*, 1 Cor. ix. 27.
- δουλεία**, ἡ, *slavery, bondage*, Rom. viii. 15, 21. Gal. iv. 24.
- δουλεύω**, *to be a slave*, Joh. viii. 33. Acts, vii. 7; *to serve, to do service*, Ephes. vi. 7. 1 Tim. vi. 2. Matt. vi. 24; *to be in bondage*, Gal. iv. 8, 25; *to yield obedience, to obey*, Rom. vii. 25. Philipp. ii. 22.
- δούλος**, ὁ, *a slave, a servant*, 1 Cor. vii. 21. Philipp. ii. 7. Coloss. iii. 11. Matt. xviii. 23, 26; also δούλη, ἡ, *a female slave, a handmaid*, Luke, i. 38, 48. Acts, ii. 18; as adj., *subservient to*, Rom. vi. 19.
- δουλῶ**, *to enslave, to reduce to bondage*, 1 Cor. ix. 19. Acts, vii. 6. 2 Pet. ii. 19; pass., *to be enslaved to*, Tit. ii. 3; *to be under restraint*, 1 Cor. vii. 15; *to become obedient to*, Rom. vi. 18, 22.
- δοχή**, ἡ, *a feast*, Luke, v. 29. xiv. 13.
- δράκων**, ὁ, *a serpent, a dragon*, Rev. xii. 3, 4, 9, 17. xx. 2 etc.
- δράσσομαι**, *to grasp with the hand, to take*, 1 Cor. iii. 19.
- δραχμή**, ἡ, *a drachma, a silver coin nearly of the same weight as the Roman denarius, and in value about 8d.*, Luke, xv. 8.
- δρέπανον**, τὸ, *a sickle*, Mrk. iv. 29. Rev. xiv. 14, 15, 16, 18, 19.
- δρόμος**, ὁ, *a course of life or office*, Acts, xiii. 25. xx. 24. 2 Tim. iv. 7.

- δύναμαι**, *to have power, to be able*, Matt. vi. 24. ix. 15. xx. 22; with accus., *to be able to do*, Mrk. ix. 22. Luke, xii. 26. 2 Cor. xiii. 8.
- δύναμις**, ἡ, *strength, power*, Luke, i. 17. 2 Cor. xii. 9. Matt. xxii. 29; *authority*, Luke, iv. 36. ix. 1; *a miracle*, Acts, viii. 13. 2 Cor. xii. 12. Matt. xi. 20, 21; *meaning*, 1 Cor. xiv. 11.
- δυναμώω**, *to make strong*, Hebr. xi. 34. Coloss. i. 11.
- δυναστής**, ὁ, *a potentate*, 1 Tim. vi. 15. Luke, i. 52; *a person of great authority*, Acts, viii. 27.
- δυνατίω**, *to be powerful*, 2 Cor. xiii. 3; *to have power, to be able*, Rom. xiv. 4. 2 Cor. ix. 8. (It is a purely NT form.)
- δυνατός**, *able*, Rom. iv. 21. Luke, xiv. 31; *mighty*, Luke, xxiv. 19. Acts, vii. 22. xviii. 24. 1 Cor. i. 26; ὁ δυνατός, *the Almighty*, Luke, i. 49; οἱ δυνατοί, *the chief men*, Acts, xxv. 5; *strong*, Rom. xv. 1. 2 Cor. xii. 10. xiii. 9; δυνατὸν ἐστὶ, *it is possible*, Matt. xix. 26. xxiv. 24. xxvi. 39; τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, *his power*, Rom. ix. 22.
- δύνω**, *to sink, to go under; to set*, as the sun, Mrk. i. 32. Luke, iv. 40.
- δύο**, numer., *two*, Matt. xix. 6 etc.
- δυσβάστακτος**, *grievous to be borne, oppressive*, Luke, xi. 46; also as var. lect. ad Matt. xxiii. 4.
- δυσεντερία**, ἡ, *dysentery*, Acts, xxviii. 8.
- δυσεντέριον**, τὸ = δυσεντερία, as given in Westcott's text ad Acts, xxviii. 8.
- δυσερμηνευτος**, *hard to explain*, Hebr. v. 11.
- εἰσκόλος**, *pernicious, morose; difficult*, Mrk. x. 24.
- δυσκόλως**, *with difficulty, hardly, with distaste*, Luke, xviii. 24. Mrk. x. 23. Matt. xix. 23.
- δυσμή**, ἡ, but almost always in the plur., *δυσμαί, the West*, Rev. xxi. 13. Matt. viii. 11. xxiv. 27 etc.
- δυσνόητος**, *hard to understand*, 2 Pet. iii. 16.
- δυσφημέω**, *to defame*, 1 Cor. iv. 13.
- δυσφημία**, ἡ, *dejection, evil report*, 2 Cor. vi. 8.
- δώδεκα**, numer., *twelve*, Matt. ix. 20; οἱ δώδεκα, *the twelve Apostles*, Matt. xxvi. 14, 20 etc.
- δωδεκάτος**, numer. *twelfth*, Rev. xxi. 20.
- δωδεκάφυλον**, τὸ, *the twelve tribes*, used collectively of the whole people of Israel, Acts, xxvi. 7.
- δῶμα**, τὸ, *a building; in the NT the roof, the housetop*, Luke, v. 19. xvii. 31. Matt. xxiv. 17 etc.
- δωρεά**, ἡ, *a gift*, Joh. iv. 10. Acts, viii. 20; δωρεάν, as adv., *gratis, for nothing, freely*, Matt. x. 8. Rom. iii. 24. 2 Cor. xi. 7. 2 Thess. iii. 8; also *without just cause*, Joh. xv. 25. Gal. ii. 21.
- δωρέομαι**, *to present, to bestow*, Mrk. xv. 45. 2 Pet. i. 3, 4.

δώρημα, τὸ, *a gift*, Rom. v. 16. James, i. 17.

δῶρον, τὸ, *a present, a gift*, Ephes. ii. 8. Rev. xi. 10; *an offering, a sacrifice*, Matt. viii. 4. xxiii. 18.

δωροφορία, ἡ, *the offering of gifts*, a var. lect. ad Rom. xv. 31.

E

ἐα, interj., *ha!* Luke, iv. 34. Mrk. i. 24. (In this last passage it is omitted by Westcott.)

ἐάν, compounded of εἰ and ἄν, *if*, Matt. vi. 22 etc. ἐὰν μὴ, *unless, except*, Matt. x. 13 etc.; in good writers only with subjunctive. (For further information the reader is referred to his Greek Grammar.)

ἐαυτοῦ, or, with contraction, αὐτοῦ, *a reflexive pronoun, of himself*; ἐψώσκει ἐαυτὸν, *shall exalt himself*, Matt. xxiii. 12; δι' ἐαυτοῦ, *of itself*, Rom. xiv. 14; εἰς ἐαυτὸν ἐρχεσθαι, *to come to himself*, i.e. *to come to a better mind*, Luke, xv. 17; καθ' ἐαυτὸν, *by himself*, Acts, xxviii. 16; παρ' ἐαυτῷ, *at home*, 1 Cor. xvi. 2; as a reflexive of the first person, ἐαυτοὺς, *ourselves*, 1 Cor. xi. 31; of second do., ἐαυτοῖς, *to yourselves*, Matt. xxiii. 31; for corresponding cases of ἀλλήλων, Matt. xxi. 38 etc.

ἐάω, *to allow, to permit*, Matt. xxiv. 43; *to suffer, to let*

alone, Luke, xxii. 51; *to let go* (*cast off*, RV), Acts, xxvii. 40. ἑβδομήκοντα, numer., *seventy*, Luke, x. 1, 17.

ἑβδομηκοντάκις, numer., *seventy times*, Matt. xviii. 22.

ἑβδόμος, numer., *seventh*, Joh. iv. 52 etc.

Ἑβραῖς, ἡ, *the Hebrew language*; ("not that in which the OT was written, but the *Chaldee*," Thayer); τῇ Ἑβραϊκῇ διαλέκτῳ, *in the Hebrew dialect*, Acts, xxi. 40. xxii. 2.

Ἑβραϊστὶ, adv., *in Hebrew*, Joh. xix. 13, 17, 20.

ἐγγίζω, *to approach, to come near*, Matt. xxi. 34. Luke, xviii. 40. xxi. 8; with dat., *to draw nigh to*, James, iv. 8; μέχρι θανάτου ἤγγισε, *he came nigh unto death*, Philipp. ii. 30.

ἐγγράφω, *to write in*, 2 Cor. iii. 2, 3; *to record, to register*, Luke, x. 20.

ἐγγυος, ὁ and ἡ, *a surety*, Hebr. vii. 22.

ἐγγύς, adv., *near*, Joh. xix. 42; ἐγενήθητε ἐγγύς, *have been brought nigh*, i.e. *to God*, Ephes. ii. 13; of time, *nigh at hand*, Matt. xxiv. 32; ἐγγύς κατὰρας, *near to being cursed*, Hebr. vi. 8; ἐγγύς ἀφανισμού, *soon to vanish*, Hebr. viii. 13.

ἐγγύτερον, adv., *nearer*, Rom. xiii. 11.

ἐγείρω, *to raise up*, Matt. iii. 9; pass., *to arise*, Joh. xi. 29. xiii. 4. Matt. ix. 19; ἐγειρε, *arise!* Rev. xi. 1. Ephes. v. 4; *to raise, as from the dead*,

- Luke, vii. 22. xx. 37. 1 Cor. xv. 15, 16, 29, 32; *to rouse from sleep, to awaken*, Matt. viii. 25. Acts, xii. 7; *to cause to recover*, James, v. 15; *ἐγείρομαι, to appear*, Matt. xi. 11. xxiv. 11, 24.
- ἐγερσις, ἡ, *resurrection from the dead*, Matt. xxvii. 53.
- ἐγκάθετος, and ἐνκάθετος, *suborned*; as subst., *a spy*, Luke, xx. 20.
- ἐγκαίνια, τὰ, *the feast of dedication*, Joh. x. 22. ("An annual feast, celebrated eight days, beginning on the 25 of Chislev (middle of our December) and instituted by Judas Maccabæus, B.C. 164, in memory of the cleansing of the temple from the pollutions of Antiochus Epiphanes," Thayer.)
- ἐγκαινίζω, and ἐνκαινίζω, *to dedicate*, Hebr. ix. 18. x. 20. (It is a purely ecclesiastical word.)
- ἐγκακέω, and ἐνκακέω, *to be weary, to faint*, 2 Cor. iv. 1, 16. 2 Thess. iii. 13. Gal. vi. 9. Luke, xviii. 1.
- ἐγκαλέω, *to bring a charge*, Rom. viii. 33; *to accuse*, Acts, xix. 38. xxiii. 28; *pass., to be accused*, Acts, xix. 40. xxvi. 2, 7.
- ἐγκαταλείπω, *to leave in the lurch; to abandon, to forsake*, 2 Tim. iv. 10, 16. Matt. xxvii. 46. Mrk. xv. 34. Hebr. xiii. 5; *to leave*, Acts, ii. 27, 31. Rom. ix. 29; *to neglect*, Hebr. x. 25; *pass., to be forsaken*, 2 Cor. iv. 9.
- ἐγκατοικέω, and ἐνκατοικέω, *to dwell among*, 2 Pet. ii. 8.
- ἐγκαιχάομαι, and ἐνκαυχάομαι, *to glory in*, 2 Thess. i. 4.
- ἐγκεντρίζω, and ἐνκεντρίζω, *to ingraft, to graft in*, Rom. xi. 17, 19, 23.
- ἐγκλημα, τὸ, *an accusation*, Acts, xxv. 16; *ἐγκλημα ἔχειν, to be accused*, Acts, xxiii. 29.
- ἐγκομβόομαι, *to gird on*, 1 Pet. v. 5.
- ἐγκοπή, and ἐνκοπή, ἡ, *a hindrance*, 1 Cor. ix. 12.
- ἐγκόπτω, and ἐνκόπτω, *to impede, to hinder*, Gal. v. 7. 1 Thess. ii. 18; *to detain*, Acts, xxiv. 4 (RV *to be tedious*); *pass., to be hindered*, 1 Pet. iii. 7. Rom. xv. 22.
- ἐγκράτεια, ἡ, *continence*, Gal. v. 23. 2 Pet. i. 6. Acts, xxiv. 25.
- ἐγκρατεύομαι, *to have continence*, 1 Cor. vii. 9; *to be temperate*, 1 Cor. ix. 25.
- ἐγκρατής, *temperate, continent*, Tit. i. 8.
- ἐγκρίνω, and ἐνκρίνω, *to reckon amongst*, 2 Cor. x. 12.
- ἐγκρύπτω, *to hide in*, Matt. xiii. 33.
- ἐγκυος, and ἐνκυος, *pregnant*, Luke, ii. 5.
- ἐγχρίω, *to anoint*, Rev. iii. 18.
- ἐγὼ, pers. pron., *I*; ἰδοὺ ἐγὼ *here I am!* Acts, ix. 10; *τι ἐμοὶ καὶ σοί; what have I to do with thee?* Joh. ii. 4. Luke, viii. 28. Matt. viii. 29. Mrk. i. 24; *τί γάρ μοι; for what does it concern me?* 1 Cor. v. 12; also *ἐγωγε, a strengthened form, from the*

- Æolic *ἐγωνγα* (cf. the Lat. *egomet*), which has nothing to do with the enclitic *γέ*; otherwise, the accent would be *ἐγώγε*; for every enclitic draws the accent towards itself; as *ταῖος* (but *ταῖσδε*), *τόσος* (but *τοσσδε*) etc. etc. (See Pape's Lex. in voc. *ἐγώ*.)
- ἐδαφίζω*, to cast to the ground, Luke, xix. 44.
- ἐδαφος*, τὸ, the base, the ground, Acts, xxii. 7.
- ἐδραίος*, firm, stedfast, 1 Cor. vii. 37. xv. 58. Coloss. i. 23.
- ἐδραίωμα*, τὸ, the basis, the support, 1 Tim. iii. 15. (It is a purely ecclesiastical word.)
- ἐθελοθρησκεία*, and *ἐθελοθρησκία*, ἡ, voluntary worship, Col. ii. 23. (RV *will-worship*; Pape's Lex. renders it, a self-chosen form of worship.)
- ἐθέλω*, see *θέλω*, which latter is the only form used in the NT.
- ἐθίζω*, to accustom; pass., to be accustomed; τὸ *εἰθισμένον*, the custom, Luke, ii. 27.
- ἐθνάρχης*, ὁ, an *ethnarch*, one set over the people as ruler, but without the authority or name of king, 2 Cor. xi. 32 ("the governor of Damascus Syria, ruling in the name of King Aretas," Thayer.)
- ἐθνικὸς*, partaking of the nature of the Gentiles, heathenish; as subst., ὁ *ἐθνικὸς*, the pagan, the Gentile, Matt. v. 47. vi. 7. xviii. 17. 3 Joh. 7.
- ἐθνικῶς*, adv., like the Gentiles Gal. ii. 14.
- ἔθνος*, τὸ, a race, a nation, Matt. xxi. 43. Acts, x. 35. xvii. 26; τὰ *ἔθνη*, the Gentiles, Matt. iv. 15. vi. 32. Luke, ii. 32; used by S. Paul even of the Christian Gentiles, Rom. xi. 13. xv. 27. xvi. 4.
- ἔθος*, τὸ, a custom, Luke, xxii. 39; a usage prescribed by law, a prescription, Acts, xv. 1. xxi. 21. xxvi. 3. xxviii. 17.
- ἐθω*, to be accustomed, found only in Homer (Il. ix. 540. xvi. 260); perf., *εἴωθα*, to be accustomed; pluperf., *εἰάθει*, he was wont, Matt. xxvii. 15. Mrk. x. 1; κατὰ τὸ *εἰωθὸς*, as his custom was, Luke, iv. 16. Acts, xvii. 2.
- εἰ*, conj., *if*, Matt. xix. 10 etc.; as introducing a statement, = viz., Acts, xxvi. 23; *whether*, Acts, viii. 22. 1 Cor. i. 16.
- εἰδέα*, ἡ, = *ἰδέα*, ἡ, appearance, aspect, Matt. xxviii. 3.
- εἶδον* and *εἶδα*, 2nd aor. of *ὁράω*, to see, Acts, x. 17. Mrk. ii. 12; *ἰδὼν εἶδον*, I have surely seen, Acts, vii. 34; to experience, Acts, ii. 27, 31. xiii. 36, 37.
- εἶδος*, τὸ, form, shape, Luke, iii. 22; Joh. v. 37; kind, 1 Thess. v. 22.
- εἰδωλεῖον*, and *εἰδῶλιον*, τὸ, the temple of an idol, 1 Cor. viii. 10.
- εἰδωλόθυτος*, sacrificed to idols, Acts, xv. 29. xxi. 25. 1 Cor. viii. 1, 4, 10. ("τὸ *εἰδωλόθυτον* denotes the flesh left over from the heathen sacrifices," Thayer.)

εἰδωλολατρεία, and εἰδωλολατρία, ἡ, idolatry, Gal. v. 20. 1 Cor. x. 14. 1 Pet. iv. 3. (It is a purely ecclesiastical word, like the preceding and following.)

εἰδωλολάτρης, ὁ, an idolater, 1 Cor. v. 10. 11. vi. 9. x. 7. Ephes. v. 5.

εἰδωλον, τὸ, an image of a heathen god, an idol, Acts, vii. 41. xv. 20. 1 Cor. viii. 4. 7. x. 19. xii. 2.

εἰκῇ, adv., at random; without just cause, vainly, Coloss. ii. 18; to no purpose, in vain, Rom. xiii. 4. Gal. iii. 4. iv. 11. 1 Cor. xv. 2.

εἰκοσι, numer., twenty, Luke, xiv. 31. Acts, i. 15.

εἴκω, to yield, to give way, Gal. ii. 5.

εἴκω, not used in the present; perf., εἴοικα, to be like, James, i. 6, 23.

εἰκὼν, ἡ, a likeness, an image, Matt. xxii. 20. Rom. i. 23. 1 Cor. xi. 7. xv. 40.

εἰλικρίνεια, and εἰλικρινία, ἡ, purity, sincerity, 1 Cor. v. 8. 2 Cor. i. 12. ii. 17.

εἰλικρινής, pure, sincere, 2 Pet. iii. 1. Philipp. i. 10.

εἰλίσσω, to roll up; pass., to be rolled up, Rev. vi. 14 (here Westcott gives ἐλίσσόμενον).

εἶμι, to be, to exist, Hebr. xi. 6. Joh. i. 1. viii. 58; to be alive, Matt. ii. 18. xxiii. 30; ἔστιν, it is possible, Hebr. ix. 5.

εἶμι, to go, a var. lect. ad Joh. vii. 34, 36.

εἶπα, and εἶπον, 1 aor. act. and 2 aor. act. of λέγω, to say, to

speaking, Luke, viii. 4. Matt. xxii. 1; ὡς ἔπος εἰπεῖν, so to say, Hebr. vii. 9; τί εἶπω; what shall I say? Joh. xii. 27; to speak of, Joh. i. 15 (but see Westcott), Luke, vi. 26; to bid, to order, Luke, xii. 13. Mrk. v. 43; to style, to call, Joh. x. 35.

εἰρηνεύω, to live in peace, to be at peace, 2 Cor. xiii. 11. Rom. xii. 18. Mrk. ix. 50. 1 Thess. v. 13.

εἰρήνη, ἡ, peace, Acts, ix. 31. xii. 20; concord, harmony, Gal. v. 22. Ephes. iv. 3. 2 Pet. iii. 14; salvation, Luke, i. 79. Acts, x. 36. Rom. viii. 6.

εἰρηνικός, tending to peace, peaceful, Hebr. xii. 11; peaceable, James, iii. 17.

εἰρηνοποιέω, to make peace, Coloss. i. 20.

εἰρηνοποιός, peaceable, peaceful, Matt. v. 9. ("= εἰρηνικός," Pape's Lex.)

εἰς, prepos., into, to, towards; unto, Joh. xiii. 1; at, Matt. xii. 41. Acts, viii. 40; γενέσθαι (or εἶμι) εἰς, to amount to, to become, 1 Cor. iv. 3. Matt. xix. 5; εἰς τί; for what purpose? wherefore? Matt. xxvi. 8; μὴ δυναμένη εἰς τὸ παντελές, utterly unable, Luke, xiii. 11.

εἷς, μὴ, ἓν, numer., one; εἷς τις, a certain one, Luke, xxii. 50; εἷς ἕκαστος, each one, Acts, ii. 3. Luke, iv. 40; = τις, or α, εἷς γραμματεὺς, a scribe, Matt. viii. 19; μία παιδίσκη, a servant girl, Matt. xxvi. 69; = πρῶτος,

first, μία σαββάτων, the first day of the week, Matt. xxviii.

1. Mrk. xvi. 2. Luke, xxiv. 1; καθ' ἓν, *one by one*, Joh. xxi. 25. 1 Cor. xiv. 31. Acts, xxi. 19.

εἰσάγω, to lead in, to bring in, Hebr. i. 6. Luke, ii. 27. xxii. 54. Acts, xxi. 28, 29, 37.

εἰσακούω, to hearken unto, to obey, 1 Cor. xiv. 21; pass., to be heard favourably, to be accepted, Luke, i. 13. Acts, x. 31.

εἰσδέχομαι, to receive with favour, 2 Cor. vi. 17.

εἰσεμι, to go into, to enter, Acts, iii. 3. xxi. 18, 26. Hebr. ix. 6.

εἰσέρχομαι, to go or come into, Matt. viii. 5. x. 12. Acts, xxiii. 16. Hebr. x. 5; to arise, to spring up, Luke, ix. 46.

εἰσκαλέομαι, to call in, Acts, x. 23.

εἰσοδος, ἡ, an entrance, 2 Pet. i. 11. Hebr. x. 19; access, 1 Th. ss. i. 9; a coming, Acts, xiii. 24. 1 Thess. ii. 1.

εἰσπηδάω, to spring in, Acts, xvi. 29.

εἰσπορεύομαι, to enter, Mrk. i. 21. v. 40; κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, entering into every house, Acts, viii. 3; to visit, Acts, xxviii. 30.

εἰστρέχω, to run in, Acts, xii. 14.

εἰσφέρω, to bring in. Luke, v. 18. 1 Tim. vi. 7. Hebr. xiii. 11; to lead into, Matt. vi. 13. Luke, xi. 4.

εἶτα, adv., then, Mrk. viii. 25. Joh. xiii. 5; furthermore, Hebr. xii. 9.

εἶπεν = εἶτα, Mrk. iv. 28. (An Ionic form of the preceding.) εἶωθα, see ἔθω.

ἐκ, prepos., from, out of, of; ἐκ συμφώνου, by consent, 1 Cor. vii. 5; ἐξ ἀνάγκης, of necessity, 2 Cor. ix. 7; ἐκ μέρους, proportionately, 1 Cor. xii. 27.

ἐκαστος, each, every, Luke, vi. 44. Joh. xix. 23; εἰς ἕκαστος, each one, every one, Acts, ii. 6. xx. 31. Ephes. iv. 16.

ἐκάστοτε, adv., at every time, always, 2 Pet. i. 15.

ἐκατόν. a hundred, Matt. xviii. 12. Joh. xix. 39.

ἐκατονταετής, a hundred years old, Rom. iv. 19.

ἐκατονταπλάσιον. a hundred-fold, a hundred times as much, Mrk. x. 30. Luke, viii. 8.

ἐκατοντάρχης, ὁ, a centurion, Acts, x. 1, 22 etc.

ἐκατόνταρχος, ὁ, = ἐκατοντάρχης, Matt. viii. 5, 8.

ἐκβαίνω, to go out, Hebr. xi. 15.

ἐκβάλλω, to cast out, Mrk. vii. 26. ix. 18. Gal. iv. 30; to drive out, Matt. xxi. 12. Joh. ii. 15; to throw out, Acts, xxvii. 38; to send out, James, ii. 25. Acts, ix. 40. Mrk. i. 43; to send forth, Matt. xii. 20; to tear out, Mrk. ix. 47; to take out, Luke, vi. 42. Matt. vii. 5; to bring forth, Matt. xii. 35. xiii. 52; to leave out, to except, Rev. xi. 2.

ἐκβασίς, ἡ, egress, a way of escape, 1 Cor. x. 13; the end, the issue, Hebr. xiii. 7.

ἐκβολή, ἡ, *a throwing out*; ἐκβολὴν ποιῆσθαι, *to throw the cargo overboard*, Acts, xxvii. 18.

ἐγαμίζω, *to give in marriage*, and pass., *to be given in marriage*, a var. lect. ad 1 Cor. vii. 38. Matt. xxii. 30. (Found only in the NT.)

ἐγαμίσκω = ἐγαμίζω, a var. lect. ad Luke, xx. 34.

ἐγγονος, *descended from*; ἐγγονα, *grandchildren*, 1 Tim. v. 4.

ἐδαπανάω, *to expend wholly*; pass., *to be wholly spent*, 2 Cor. xii. 15.

ἐδέχομαι, *to expect, to wait for*, James, v. 7. Hebr. xi. 10. Acts, xvii. 16. 1 Cor. xi. 33.

ἐδηλος, *manifest, evident*, 2 Tim. iii. 9.

ἐδημιέω, *to go abroad*; *to be absent*, 2 Cor. v. 6, 8, 9.

ἐκδίδομαι, *to let out*, Matt. xxi. 33, 41. Luke, xx. 9. Mrk. xii. 1.

ἐκδιηγέομαι, *to narrate at length*; *to declare*, Acts, xiii. 41.

ἐκδικέω, *to avenge*, Luke, xviii. 3, 5. Rom. xii. 19; ἐκδικεῖν τὸ αἷμά τινος ἐκ τινος, *to avenge one's blood at the hand of*, Rev. vi. 10. xix. 2; *to punish*, 2 Cor. x. 6.

ἐκδίκησις, ἡ, *vengeance*, Rom. xii. 19. Hebr. x. 30. Luke, xxi. 22; ποιεῖν ἐκδικήσιν τινος, *to avenge a person*, Luke, xviii. 7. Cf. Acts, vii. 24; *punishment*, 1 Pet. ii. 14. 2 Thess. i. 8.

ἐκδικος, *unjust*; ὁ ἐκδικος, *the avenger*, Rom. xiii. 4. 1 Thess. iv. 6.

ἐκδιώκω, *to persecute*, 1 Thess. ii. 15. (RV *to drive out*.)

ἐκδοτος, *delivered up*, Acts, ii. 23.

ἐκδοχή, ἡ, *expectation*, Hebr. x. 27.

ἐκδύω, *to strip a person of his garments*, Luke, x. 30. Mrk. xv. 20. Matt. xxvii. 31; *mid.*, *to unclothe oneself*, 2 Cor. v. 4.

ἐκεῖ, adv., *there*, Matt. ii. 13, 15. v. 24; = ἐκεῖσε, Matt. ii. 22. xvii. 20. Joh. xi. 8; also pleonastically after a relative adverb, Rev. xii. 6.

ἐκεῖθεν, *thence, from that place*, Matt. iv. 21. Luke, ix. 4. Joh. iv. 43.

ἐκείνος, demonstr. pron., *that person*, Matt. x. 14. xvii. 27 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ἐκεῖσε, adv., *towards that place, thither*, Acts, xxi. 3; for ἐκεῖ, Acts, xxii. 5. (See Pape's Lex. in voc.)

ἐκζητέω, *to search out*; *to seek after*, Acts, xv. 17. Rom. iii. 11. Hebr. xi. 6; *to exact, to require*, Luke, xi. 50.

ἐκζήτησις, ἡ, *a subtle inquiry, an investigation*, 1 Tim. i. 4.

ἐκθαμβέω, *to greatly amaze*; pass., *to be greatly amazed*, Mrk. ix. 15. xvi. 5, 6; *to be greatly troubled*, Mrk. xiv. 33.

ἐκθαμβος, *greatly astonished*, Acts, iii. 11.

ἐκθαυμάζω, *to marvel greatly*, Mrk. xii. 17.

ἐκθετος, *cast out, exposed*; ποιεῖν ἐκθετα (τὰ βρέφη), *to expose*, Acts, vii. 19.

- ἐκκαθαίρω, *to cleanse thoroughly*, 2 Tim. ii. 21. 1 Cor. v. 7. (RV *purge out*.)
- ἐκκαίω, *to burn out, to burn up*; pass., *to be inflamed*, Rom. i. 27.
- ἐκκεντέω, *to pierce*, Joh. xix. 37. Rev. i. 7.
- ἐκκλάω, *to break off*, Rom. xi. 17, 19.
- ἐκκλείω, *to shut out*, Gal. iv. 17; *to exclude*, Rom. iii. 27.
- ἐκκλησία, ἡ, *an assembly*, Acts, xix. 32, 39, 41; *a congregation*, Hebr. ii. 12. Acts, vii. 38; *an assembly for worship, a church*, 1 Cor. xi. 18. xiv. 19, 35; *the whole body of Christian believers*, Acts, v. 11. viii. 3. Hebr. xii. 23. Matt. xvi. 18.
- ἐκκλίνω, *to turn aside from what is right*, Rom. iii. 12; *to turn away from, to shun*, 1 Pet. iii. 11. Rom. xvi. 17.
- ἐκκολυμβάω, *to swim out to land*, Acts, xxvii. 42.
- ἐκκομίζω, *to carry out for burial*, Luke, vii. 12.
- ἐκκοπή, ἡ, see ἐγκοπή.
- ἐκκόπτω, *to cut off or out*, Matt. v. 30. xviii. 8. Rom. xi. 22, 24; *to cut down*, Matt. iii. 10. vii. 19. Luke, iii. 9. xiii. 7, 9.
- ἐκκρέμαμαι, *to hang upon*, Luke, xix. 48.
- ἐκλαλέω, *to utter, to tell*, Acts, xxiii. 22.
- ἐκλάμπω, *to shine forth*, Matt. xiii. 43.
- ἐκλανθάνομαι, *to forget*, Hebr. xii. 5.
- ἐκλέγομαι, *to choose, to select*, Joh. vi. 70. xiii. 18. Acts, vi. 5; pass., ἐκλελεγμένος, *chosen*, Luke, ix. 35.
- ἐκλείπω, *to leave out*; intrans., *to fail*, Hebr. i. 12. Luke, xvi. 9. xxii. 32. xxiii. 45.
- ἐκλεκτός, *chosen*, Luke, xxiii. 35. 1 Pet. ii. 9. Matt. xxii. 14; *elect*, Matt. xxiv. 31. Mrk. xiii. 27; *select, excellent*, 2 Joh. 1. 13. 1 Pet. ii. 6.
- ἐκλογή, ἡ, *election, choice*, Rom. ix. 11. xi. 28; σκεῦος ἐκλογῆς, *a chosen vessel*, Acts, ix. 15; ἡ ἐκλογή = οἱ ἐκλεκτοί, Rom. xi. 7.
- ἐκλύω, *to unloose*; pass., *to be tired out, to be wearied*, Matt. xv. 32. Mrk. viii. 3. Gal. vi. 9. Hebr. xii. 3, 5.
- ἐκμάσσω, *to wipe*, Luke, vii. 38. Joh. xi. 2.
- ἐκμυκτηρίζω, *to scoff at*, Luke, xvi. 14. xxiii. 35.
- ἐκνεύω, *to withdraw*, Joh. v. 13.
- ἐκνέω, *to retire*, a var. lect. ad Joh. v. 13. (lit. *to swim away*).
- ἐκνήφω, *to return to soberness of mind*, 1 Cor. xv. 34.
- ἐκούσιος, *voluntary*; κατὰ ἐκούσιον, *of free will*, Philem. 14.
- ἐκουσίως, *voluntarily*, Hebr. x. 26. 1 Pet. v. 2.
- ἐκπαλαι, adv., *from of old*, 2 Pet. ii. 3. iii. 5.
- ἐκπειράζω, *to try thoroughly*; *to tempt*, Matt. iv. 7. Luke, iv. 12. x. 25. 1 Cor. x. 9.
- ἐκπέμπω, *to send forth, to send away*, Acts, xiii. 14. xvii. 10.
- ἐκπερισσῶς, *vehemently*, Mrk. xiv. 31. (Not found else where.)
- ἐκπετάννυμι, *to stretch out*, Rom. x. 21.

- ἐκπηδάω, *to spring forth*, Acts, xiv. 14.
- ἐκπίπτω, *to fall from, to fall off*, Acts, xii. 7. xxvii. 32; *to fall away from, to lose*, Gal. v. 4. 2 Pet. iii. 17; *to become fruitless, to be ineffectual*, Rom. ix. 6; *to be cast up*, Acts, xxvii. 26.
- ἐκπλέω, *to sail away*, Acts, xv. 39. xviii. 18. xx. 6.
- ἐκπληρώω, *to fulfil*, Acts, xiii. 33.
- ἐκπλήρωσις, ἡ, *fulfilment*, Acts, xxi. 26.
- ἐκπλήσσω, *to astonish, to amaze*, Matt. vii. 28. xiii. 54. xix. 25.
- ἐκπνέω, *to expire*, Mrk. xv. 37, 39. Luke, xxiii. 46.
- ἐκπορεύομαι, *to go forth, to depart*, Mrk. x. 46. xi. 19; *to come forth*, Joh. v. 29; *to proceed out of*, Matt. xv. 11, 18. Rev. iv. 5. ix. 17. xxii. 1; *to spread abroad*, Luke, iv. 37.
- ἐκπορνεύω, *to give up to fornication*, Jude, 7. ("A strengthened form of πορνεύω," Pape's Lex.)
- ἐκπτύω, *to spurn, to reject*, Gal. iv. 14.
- ἐκριζώω, *to root up, to tear up*, Matt. xiii. 29. xv. 13. Luke, xvii. 6. Jude, 12.
- ἐκστασις, ἡ, *amazement*, Luke, v. 26. Mrk. v. 42. xvi. 8; *a trance*, Acts, x. 10. xi. 5. xxii. 17.
- ἐκστρέφω, *to turn aside, to pervert*, Tit. iii. 11.
- ἐκσώζω, *to bring safe*, Acts, xxvii. 39.
- ἐκταράσσω, *to trouble greatly*, Acts, xvi. 20.
- ἐκτείνω, *to stretch forth*, Matt. viii. 3. xii. 13. Acts, xxvi. 1; *to cast out, as anchors*, Acts, xxvii. 30.
- ἐκτελέω, *to complete, to finish*, Luke, xiv. 29.
- ἐκτένεια, ἡ, *intentness*; ἐν ἐκτενείᾳ, *earnestly*, Acts, xxvi. 7.
- ἐκτενής, *intent, earnest*, 1 Pet. iv. 8; ἐκτενέστερον, *as adv., more earnestly*, Luke, xxii. 44.
- ἐκτενώς, *earnestly, fervently*, 1 Pet. i. 22. Acts, xii. 5.
- ἐκτίθημι, *to expose*; pass., *to be exposed*, Acts, vii. 21; mid., *to set forth, to expound*, Acts, xi. 4. xviii. 26. xxviii. 23.
- ἐκτινάσσω, *to shake off*, Matt. x. 14. Mrk. vi. 11; mid., *to shake off from himself*, Acts, xiii. 51; *to shake out*, Acts, xviii. 6.
- ἐκτος, numer., *the sixth*, Matt. xx. 5 etc.
- ἐκτός, adv., *outside, beyond*; ἐκτός τοῦ σώματος, *without the body*, 1 Cor. vi. 18. 2 Cor. xii. 2; *except*, Acts, xxvi. 22. 1 Cor. xv. 27; τὸ ἐκτός, *the outside*, Matt. xxiii. 26.
- ἐκτρέπω, *to turn aside*; pass., *to be turned aside*, 1 Tim. i. 6. v. 15. 2 Tim. iv. 4; met., *to be put out of joint, to be dislocated*, Hebr. xii. 13 ("as a medical term, *to be dislocated*," Pape's Lex.); mid., with accus., *to turn away from, to shun*, 1 Tim. vi. 20.
- ἐκτρέφω, *to nourish*, Ephes. v. 29; *to bring up*, Ephes. vi. 4.

- ἐκτρομος, *exceedingly afraid*, a var. lect. ad Hebr. xii. 21. (It is not recognized in Pape's Lexicon.)
- ἐκτρωμα, τὸ, *an abortive birth, an abortion*, 1 Cor. xv. 8. (The word is omitted in the Lexicons of Pape and Liddell, though used by both Hippocrates and Aristotle.)
- ἐκφέρω, *to carry out for burial*, Acts, v. 6, 9, 10; *to bring out*, Luke, xv. 22. 1 Tim. vi. 7. Acts, v. 15; *to bring forth, to produce*, Hebr. vi. 8; *to lead out*, Mrk. viii. 23.
- ἐκφεύγω, *to flee out*, Acts, xix. 16; *to escape*, 1 Thess. v. 3. Hebr. ii. 3. Luke, xxi. 36.
- ἐκφοβέω, *to frighten greatly*, 2 Cor. x. 9.
- ἐκφοβος, *exceedingly frightened*, Mrk. ix. 6. Hebr. xii. 21.
- ἐκφύω, *to put forth*, Matt. xxiv. 32. Mrk. xiii. 28.
- ἐκχέω, *to pour out, to spill*, Rev. xvi. 1, 2, 3, 4. Joh. ii. 15. Matt. ix. 17. Acts, ii. 17, 18, 33; *to shed*, as blood, Matt. xxvi. 28. Mrk. xiv. 24 (form ἐκχύνω); pass., *to gush out*, Acts, i. 18; *to be wholly given up to*, Jude, 11.
- ἐκχύνω=ἐκχέω.
- ἐκχωρέω, *to go out, to depart*, Luke, xxi. 21.
- ἐκψύχω, *to expire*, Acts, v. 5, 10. xii. 23.
- ἐκὼν, *willing*; mostly used adverbially, *of one's own accord, voluntarily*, Rom. viii. 20. 1 Cor. ix. 17.
- ἐλαία, ἡ, *an olive tree*, Rom. xi. 17, 24. Rev. xi. 4; the fruit of the olive tree, *an olive*, James, iii. 12.
- ἐλαιον, τὸ, *olive oil, oil*, Matt. xxv. 3, 4, 8. James, v. 14.
- ἐλαιῶν, ὁ, *an olive garden*, used for the "Mount of Olives," Acts, i. 12. Luke, xix. 29. xxi. 37 (but see text).
- ἐλάσσω, *less; younger*, Rom. ix. 12; *inferior*, Hebr. vii. 7; *worse*, Joh. ii. 10; ἑλαττον, as adv., *less, under*, 1 Tim v. 9.
- ἐλαττονέω, *to have less*, 2 Cor. viii. 15.
- ἐλαττώω, *to make less*, Hebr. ii. 7; pass., *to be made less*, Hebr. ii. 9; *to decrease*, Joh. iii. 30.
- ἐλαύνω, *to drive*, James, iii. 4. 2 Pet. ii. 17; *to row*, Joh. vi. 19. Mrk. vi. 48.
- ἐλαφρία, ἡ, *lightness, levity*, 2 Cor. i. 17.
- ἐλαφρὸς, *light*, Matt. xi. 30; τὸ ἐλαφρὸν, as subst., *lightness*; τὸ ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, *our light affliction*, 2 Cor. iv. 17.
- ἐλάχιστος, *smallest, least*, Matt. ii. 6. v. 19. Luke, xii. 26 etc.
- ἐλαχιστότερος, *a double comparative, less than the least, far inferior to*, Ephes. iii. 8.
- ἐλεάω, adopted by Westcott (Jude, 23. Rom. ix. 16) for the more common ἐλεέω, which see. (It is not recognized in Pape's Lexicon.)
- ἐλεγμος, ὁ, *correction, reproof*, 2 Tim. iii. 16.
- ἐλιγνίς, ἡ, *rebuke*, 2 Pet. ii. 16.

ἔλεγχος, ὁ, a proof; a conviction, a sure persuasion, Hebr. xi. 1.

ἐλέγχω, to refute, 1 Cor. xiv. 24. Tit. i. 9; to convict, James, ii. 9. Joh. viii. 46. xvi. 8. Jude, 15; to reprove, 1 Tim. v. 20. Joh. iii. 20.

ἐλεεινός, and ἔλεινός, wretched, miserable, 1 Cor. xv. 19. Rev. iii. 17.

ἐλέω, to have mercy on, Matt. ix. 27. xv. 22. Rom. ix. 15, 18. xi. 32; to shew mercy, Rom. xii. 8; pass., to obtain mercy, Matt. v. 7. Rom. xi. 30, 31. 1 Tim. i. 13, 16. 1 Pet. ii. 10.

ἐλεημοσύνη, ἡ, alms-giving; alms, Acts, iii. 2, 3, 10. x. 4, 31; ποιεῖν ἐλεημοσύνην, to bestow alms, Matt. vi. 4. Acts, ix. 36. x. 2; also διδόναι ἐλ., in the same sense, Luke, xi. 41. xii. 33.

ἐλεήμων, merciful, Matt. v. 7. Hebr. ii. 17.

ἐλεος, ὁ, and, in the NT, more commonly ἔλεος, τὸ, mercy, Tit. iii. 5. Hebr. iv. 16. Matt. ix. 13 etc.

ἐλευθερία, ἡ, freedom, liberty, Gal. ii. 4. 1 Pet. ii. 16. 1 Cor. x. 29; license, 2 Pet. ii. 19.

ἐλεύθερος, free, 1 Cor. ix. 1, 19. Rom. vii. 3; freeborn, 1 Cor. vii. 22. xii. 13. Joh. viii. 33; exempt, Matt. xvii. 26.

ἐλευθερώω, to set at liberty, to make free, Joh. viii. 32, 36.

ἐλευσις, ἡ, a coming, Acts, vii. 52.

ἐλεφάντινος, of ivory, Rev. xviii. 12.

ἐλιγμα, τὸ, a roll, Joh. xix. 39 (where other texts give μίγμα).

ἑλισσαῖος, ὁ, Elisha, Luke, iv. 27. ἐλίσσω, to roll up, to fold together, Heb. i. 12. Rev. vi. 14.

ἔλκος, τό, a wound; an ulcer, a sore, Rev. xvi. 2, 11. Luke xvi. 21.

ἐκόω, to wound; pass. ἠλκωμένος, full of sores, Luke, xvi. 20.

ἐλκω, to draw, Joh. xviii. 10. xxi. 6; to drag, Acts, xvi. 19. xxi. 30; met., to draw, i.e. to attract, Joh. xii. 32. Cf. Joh. vi. 44.

Ἑλληνίς, ἡ, a Greek (or Gentile) woman, Acts, xvii. 12. Mrk. vii. 26.

Ἑλληνιστής, ὁ, a Hellenist; "employed in the NT of Jews born in foreign lands and speaking Greek (Acts, xi. 20); the name adhered to them even after they had embraced Christianity (Acts, vi. 1)," Thayer.

Ἑλληνιστί, adv., in Greek, Joh. xix. 20; Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; dost thou understand Greek? Acts, xxi. 37. Cf. Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί.

ἐλλογέω, and ἐλλογάω, to set down to one's account, Philem. 18; to impute, Rom. 7. 13.

ἐλπίζω, to hope, Rom. viii. 25. 1 Cor. xiii. 7; to place hope in, Joh. v. 45. 1 Pet. iii. 5. 2 Cor. i. 10. 1 Tim. iv. 10; to trust in, Matt. xii. 21. Rom. xv. 12.

- ἐλπίς, *ἡ, hope*, Acts, xxiii. 6. xxvi. 7. Tit. i. 2 etc. ("In the NT always in a good sense, *expectation of good, hope*," Thayer.)
- Ἐλύμας = μάγος, Acts, xiii. 8, an Aramaic word.
- Ἐλῶι, *my God*, Mrk. xv. 34.
- ἐμαυτοῦ, reflex. pron., *of myself*, Matt. viii. 9 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- ἐμβαίνω, *to enter, to go on board*, Matt. viii. 23. etc.
- ἐμβάλλω, *to cast into*, Luke, xii. 5.
- ἐμβάπτω, *to dip*, Matt. xxvi. 23. Cf. Mrk. xiv. 20.
- ἐμβατεύω, *to enter; to search into, to speculate about*, Coloss. ii. 18 ("going into curious and subtle speculation about things which he has seen in visions granted him," Thayer).
- ἐμβιβάζω, *to put on board*, Acts, xxvii. 6.
- ἐμβλέπω, *to look*, Matt. vi. 26; *to look upon*, Mrk. x. 21, 27. xiv. 67; with accus., *to behold*, Mrk. viii. 25; *to see clearly*, Acts, xxii. 11.
- ἐμβριμάομαι, *to snort; to be moved with indignation*, Mrk. xiv. 5; *to groan*; Joh. xi. 33, 38; *to charge strictly*, Mrk. i. 43. Matt. ix. 30 (in this last passage Pape (in Lex.) renders it, *to be angry, to express his indignation*).
- ἐμέω, *to vomit forth*, Rev. iii. 16.
- ἐμμένω, *to rage against*, Acts, xxvi. 11.
- Ἐμμανουήλ, ὁ, indecl., *Immanuel*, Matt. i. 23. ("According to the orthodox interpretation, the name denotes the same as θεάνθρωπος, and has reference to the union of the human and the divine nature in Christ," Thayer.)
- ἐμμένω, *to continue in, to persevere in*, Acts, xiv. 22. Gal. iii. 10. Hebr. viii. 9.
- ἐμὲς, possess. pron., *my or mine*, Joh. xviii. 36 etc.
- ἐμπαιγμονή, ἡ, *mockery, derision*, 2 Pet. iii. 3. (The word is not found elsewhere.)
- ἐμπαιγμός, ὁ, *a mocking, a scoffing*, Hebr. xi. 36. (It is a purely ecclesiastical word.)
- ἐμπαίζω, *to mock*, Matt. xx. 19. xxvii. 41. Luke, xxiii. 11; pass., *to be deceived*, Matt. ii. 16.
- ἐμπαίκτης, ὁ, *a mocker*, 2 Pet. iii. 3. Jude, 18.
- ἐμπεριπατέω, and ἐνπεριπατέω, *to walk in*, 2 Cor. vi. 16.
- ἐμπλήρημι, and ἐμπιπλάω, *to fill*, Acts, xiv. 17; *to satisfy*, Luke, i. 53; pass., *to be filled, to be full*, Luke, vi. 25. Joh. vi. 12; with genit., *to be satisfied with*, Rom. xv. 24.
- ἐμπύρρειμι, and ἐμπρήθω, *to set on fire, to burn*, Matt. xxii. 7.
- ἐμπίπτω, *to fall into*, Matt. xii. 11. Luke, vi. 39. xiv. 5; *to fall among*, Luke, x. 36.
- ἐμπλέκω, *to entangle in, to involve in*; pass., *to be entangled in*, 2 Tim. ii. 4. 2 Pet. ii. 20.

- ἐμπλοκή, ἡ, *a braiding, a plaiting*, 1 Pet. iii. 3.
- ἐμπνέω, *to inhale, to breathe*, Acts, ix. 1.
- ἐμπορεύομαι, *to traffic, to trade; to use a person or thing for gain*, 2 Pet. ii. 3 (RV *make merchandise of you*).
- ἐμπορία, ἡ, *merchandise*, Matt. xxii. 5.
- ἐμπόριον, τὸ, *an emporium; οικον ἐμπορίου, a house of merchandise*, Joh. ii. 16.
- ἐμπορος, ὁ, *a merchant*, Matt. xiii. 45. Rev. xviii. 3, 11, 15, 23.
- ἐμπρήθω, *to burn up*, Matt. xxii. 7.
- ἐμπροσθεν, adv., *before*, Matt. vi. 2. Joh. iii. 28. x. 4; *in the presence of*, Matt. x. 32. xxvi. 70. Luke, xii. 8.
- ἐμπτύω, *to spit upon*, Mrk. x. 34. xiv. 65. xv. 19; *pass., to be spit upon*, Luke, xviii. 32.
- ἐμφανής, *manifest*, Acts, x. 40. Rom. x. 20.
- ἐμφανίζω, *to manifest*, Joh. xiv. 21, 22. Hebr. xi. 14; *to make known, to notify*, Acts, xxiii. 15, 22; *to lay an information, to inform*, Acts, xxiv. 1. xxv. 2, 15; *pass., to be manifested, to appear*, Matt. xxvii. 53. Hebr. ix. 24.
- ἐμφοβος, *terrified, frightened*, Luke, xxiv. 5. Acts, x. 4.
- ἐμφυσάω, *to breathe on*, Joh. xx. 22.
- ἐμφυτος, *implanted*, James, i. 21.
- ἐν, prepos., *in, among, by, during etc.*
- ἐναγκαλίζομαι, *to take into the arms*, Mrk. ix. 36. x. 16. Luke, ii. 28.
- ἐνάλιος, *marine*; τὰ ἐνάλια, *marine animals*, James, iii. 7.
- ἐναντι, a. l. v., *in the presence of, before*, Luke, i. 8. Acts, viii. 21. (It is a purely biblical word.)
- ἐναντίος, *over against, opposite*, Mrk. xv. 39; *contrary*, Acts, xxvii. 4. Matt. xiv. 24. Mrk. vi. 48; *adverse, hostile*, 1 Thess. ii. 15. Tit. ii. 8; ἐναντίον, *used adverbially, in the presence of*, Acts, vii. 10. Luke, xx. 26.
- ἐνάρχομαι, *to make a beginning, to begin*, Gal. iii. 3. Philipp. i. 6.
- ἐνατος, *see ἐννατος*.
- ἐνδεής, *in want*, Acts, iv. 34.
- ἐνδειγμα, τὸ, *a proof, a token*, 2 Thess. i. 5.
- ἐνδείκνυμαι, *to exhibit, to shew*, Rom. ii. 15. Tit. iii. 2. 2 Cor. viii. 24. Hebr. vi. 10, 11; *to put forth, to manifest*, 2 Tim. iv. 14.
- ἐνδειξις, ἡ, *a manifestation*, Rom. iii. 25; *a proof*, 2 Cor. viii. 24; *a sign, a token*, Philipp. i. 28.
- ἐνδεκα, numer., *eleven*; οἱ ἐνδεκα, *the eleven Apostles remaining after the death of Judas Iscariot*, Matt. xxviii. 16. Luke xxiv. 9, 33. Acts, i. 26.
- ἐνδέκατος, numer., *eleventh*, Matt. xx. 6, 9. Rev. xxi. 20.
- ἐνδέχομαι, *to admit; impers., ἐνδέχεται, it is possible*, Luke, xiii. 33.
- ἐνδημέω, *to be at home*, 2 Cor. v. 6, 8, 9.

- ἐνδιδύσκω, *to put upon one, to clothe in*, Mrk. xv. 17; mid., *to clothe one'self in, to put on, make*, xvi. 19. (It is not a classical word.)
- ἐνδικος, *righteous*, 1st Rom iii. 8. Hebr. ii. 2.
- ἐνδόμησις, ἡ, and ἐνδώμησις, ἡ, *what is built in; the material of a building, a structure*, Rev. xxi. 18.
- ἐνδοξάζομαι, *to be glorified in*, 2 Thess. i. 10, 12. (It is a purely NT form, ἐνδοξάζω appearing only in the Septuagint.)
- ἐνδοξος, *of high repute, highly esteemed*, 1 Cor. iv. 10; *splendid, glorious*, Luke, vii. 25; τὰ ἐνδοξα, *the glorious things*, Luke, xiii. 17; met., *free from sin*, Ephes. v. 27.
- ἐνδυμα, τὸ, *raiment*, Matt. vi. 25, 28. xxviii. 3; ἐνδυμα γάμου, *a wedding garment*, Matt. xxii. 11; ἐνδύματα προβάτων, *sheep's clothing*, Matt. vii. 15.
- ἐνδυναμόω, *to endue with strength, to strengthen*, Philipp. iv. 13. 1 Tim. i. 12. 2 Tim. iv. 17; pass., *to be strengthened, to increase in strength*, 2 Tim. ii. 1. Acts, ix. 22. Rom. iv. 20. Ephes. vi. 10.
- ἐνδύνω, and ἐνδύω, *to enter*, 2 Tim. iii. 6; *to put on a person, to array in*, Matt. xxvii. 31. Mrk. xv. 20. Luke, xv. 22; pass., *to be clothed in*, Matt. xxii. 11. Mrk. i. 6. Rev. i. 13; mid., *to put on oneself*, Matt. vi. 25. Luke, xii. 22. Mrk. vi. 9. Rom. xiii. 14. Acts, xii. 21 etc.
- ἐνδυσις, ἡ, *a putting on*, 1 Pet. iii. 3.
- ἐνέδρα, ἡ, *a lying in wait*, Acts, xviii. 16. xxv. 3.
- ἐνέδρευω, ὡς δι' ἡμῶν, *for*, Acts, xxiii. 21. Luke, xi. 54.
- ἐνεδρον, τὸ = ἐνέδρα, a var. lect. ad Acts, xxiii. 16.
- ἐνειλέω, *to wrap up in*, Mrk. xv. 46.
- ἐνεμι, *to be within; τὰ ἐνόντα, the things within your power*, Luke, xi. 41 [or = τὰ ἔσωθεν of verse 39].
- ἐνεκα, and ἐνεκεν, prepos., *on account of, for the sake of*, Matt. v. 10. xix. 29. Luke, vi. 22; ἐνεκα τούτου, *for this cause*, Matt. xix. 5; τίνος ἐνεκα, *for what cause*, Acts, xix. 32; οὐ εἵνεκεν, *because*, Luke, iv. 18.
- ἐνέργεια, ἡ, *working, efficiency*, Ephes. i. 19. iii. 7. Coloss. ii. 12; κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους, Ephes. iv. 16 ("according to the working which agrees with the measure of every single part," Thayer); cf. Philipp. iii. 21. ("In the NT used only of super-human power," Thayer).
- ἐνεργέω, *to be operative, to work*, Matt. xiv. 2. Mrk. vi. 14. Ephes. ii. 2; *to work for*, Gal. ii. 8; *to effect*, 1 Cor. xii. 6, 11. Philipp. ii. 13; mid., *to work*, Rom. vii. 5. 2 Cor. i. 6. iv. 12. Gal. v. 6; πολλὴ ἰσχύει ἐνεργουμένη, James, v. 16 (RV *availeth much in its working*).

- ἐνέργημα, τὸ, *operation, working*, 1 Cor. xii. 6, 10.
- ἐνεργής, *active, ejectual*, Hebr. iv. 12. 1 Cor. xvi. 9.
- ἐνευλογέω, *to bless*, Gal. iii. 8. (It is a purely ecclesiastical word, and in the NT found only in the passive.)
- ἐνέχω, *to have within; intrans., to be enraged with*, Mrk. vi. 19. Luke, xi. 53 (RV *press upon*); *pass., to be entangled*, Gal. v. i.
- ἐνθάδε, *adv., here*, Acts, xvi. 28. Luke, xxiv. 41; *hither*, Joh. iv. 15. Acts, xxv. 17.
- ἐνθεν, *adv., hence*, Matt. xvii 20. Luke, xvi. 26.
- ἐνθυμέομαι, *to revolve in mind, to ponder over*, Matt. i. 20; *to think*, Matt. ix. 4; *to reflect*, a var. lect. ad Acts, x. 19.
- ἐνθύμησις, ἡ, *a thought*, Matt. ix. 4. xii. 25; *a device*, Acts, xvii. 29.
- ἐνι=ἐνεστι, *there is in, there existeth*, Gal. iii. 28. 1 Cor. vi. 5. Coloss. iii. 11; *is possible*, James, i. 17. (See Pape's Lex. in voc.)
- ἐνιαυτός, ὁ, *a year*, Acts, xi. 26. xviii. 11; ποιεῖν ἐνιαυτὸν, *to spend a year*, James, iv. 13; κατ' ἐνιαυτὸν, *yearly*, Hebr. ix. 25. x. 1, 3; *period*, Luke, iv. 19.
- ἐνίστημι, *to place in; in perf. pluperf. and 2nd aor., to impend, to be at hand*, 2 Thess. ii. 2; *to be present*, 1 Cor. vii. 26. Hebr. ix. 9. Rom. viii. 38. 2 Tim. iii. 1.
- ἐνισχύω, *to strengthen; intr. pass., to be strengthened*, Acts, ix. 19.
- ἐννατος, and ἑνατος, *numer., ninth*, Matt. xx. 5 etc.
- ἐννέα, *num., nine*, Luke, xvii. 17.
- ἐννενήκοντα, *ninety*, Matt. xviii. 12.
- ἐνὸς, *speechless*, Acts, ix. 7.
- ἐννεύω, *to make signs*, Luke, i. 62. Cf. διανεύω.
- ἐννοια, ἡ, *way of thinking, mind*, 1 Pet. iv. 1; *intention*, Hebr. iv. 12.
- ἐννομος, *bound by the law*, 1 Cor. ix. 21; *lawful, regular*, Acts, xix. 39.
- ἐννυχος, *nightly; ἐννυχα, adverbially, in the night*, Mrk. i. 35.
- ἐνοικέω, *to dwell in*, Rom. viii. 11. 2 Tim. i. 14.
- ἐνορκίζω, *with two accus., to adjure*, 1 Thess. v. 27.
- ἐνότης, ἡ, *unity, unanimity*, Ephes. iv. 3, 13.
- ἐνοχλέω, *to trouble*, Luke, vi. 18. Hebr. xii. 15.
- ἐνοχος, *with dat. or genit., subject to, liable to*, Hebr. ii. 15. Matt. v. 21, 22; *guilty of*, 1 Cor. xi. 27. James, ii. 10. Mrk. iii. 29.
- ἐντάλμα, τὸ, *a precept*, Matt. xv. 9. Mrk. vii. 7. Coloss. ii. 22.
- ἐνταφιάζω, *to prepare a body for burial*, Joh. xix. 40. Matt. xxvi. 12.
- ἐνταφιασμός, ὁ, *preparation of a body for burial*, Mrk. xiv. 8. Joh. xii. 7.
- ἐντέλλομαι, *to give orders, to enjoin, to command*, Hebr. xi. 22. Acts, i. 2. xiii. 47. Matt. xvii. 9. xix. 7 etc.
- ἐντεῦθεν, *adv., from this place, hence*, Luke, iv. 9. xiii. 31;

- ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, *on the one side and on the other side*, Joh. xix. 18; *from this source*, James, iv. 1.
- ἐντευξίς, ἡ, *a meeting with, interview; supplication, prayer*, 1 Tim. iv. 5; *intercession*, 1 Tim. ii. 1.
- ἐντιμος, *honourable*, Luke, xiv. 8; *ἐντιμον ἔχειν, to hold in honour*, Philipp. ii. 29; *precious*, 1 Pet. ii. 4, 6; *dear*, Luke, vii. 2.
- ἐντολή, ἡ, *a command, an injunction*, Luke, xv. 29. Joh. x. 18. xii. 49 etc.; *τηρεῖν τὰς ἐντολάς, to keep the commandments*, Matt. xix. 17. Joh. xv. 10. 1 Joh. ii. 3. iii. 22.
- ἐντόπιος, *dwelling in a place; as subst., a resident*, Acts, xxi. 12.
- ἐντὸς, adv., *within*, Luke, xvii. 21 (or, *among*); *τὸ ἐντὸς, the inside*, Matt. xxiii. 26.
- ἐντρέπω, *to turn about; met., to shame*, 1 Cor. iv. 14; *pass., to be ashamed*, 2 Thess. iii. 14. Tit. ii. 8; *to reverence*, Matt. xxi. 37. Mrk. xii. 6. Luke, xx. 13; *to pay regard to*, Luke, xviii. 2, 4.
- ἐντρέφω, *to rear in, to educate in*, 1 Tim. iv. 6.
- ἐντρομος, *in fear*, Acts, vii. 32. xvi. 29. Hebr. xii. 21.
- ἐντροπή, ἡ, *shame*, 1 Cor. vi. 5. xv. 34.
- ἐντροφάω, *to revel in*, 2 Pet. ii. 13.
- ἐντυγχάνω, *to meet with; to make a petition to*, Acts, xxv. 24; *to intercede for*, Rom. viii. 27, 34. Hebr. vii. 25; *to plead*, Rom. xi. 2.
- ἐντυλίσσω, *to wrap in*, Matt. xxvii. 59. Luke, xxiii. 53; *pass., to be rolled up*, Joh. xx. 7.
- ἐντυπώω, *to engrave*, 2 Cor. iii. 7.
- ἐνυβρίζω, *to treat with contempt*, Hebr. x. 29.
- ἐνυπνιαζομαι, *to dream dreams*, Acts, ii. 17. Jude, 8.
- ἐνύπνιον, τὸ, *a vision*, Acts, ii. 17.
- ἐνώπιον, adv., *in the presence of, before*, Luke, v. 25 etc.
- ἐνωτίζομαι, *to give ear to*, Acts, ii. 14.
- ἑξ, numer., *six*, Matt. xvii. 1 etc.
- ἐξαγγέλλω, *to make known, to publish*, 1 Pet. ii. 9.
- ἐξαγοράζω, *to redeem*, Gal. iv. 5; *mid., to save from being wasted, to make the most of*, Coloss. iv. 5. Ephes. v. 16.
- ἐξάγω, *to lead out*, Joh. x. 3. Acts, vii. 36 etc.
- ἐξαιρέω, *to take out; to pluck out*, Matt. v. 29. xviii. 9; *mid., to choose out, to select*, Acts, xxvi. 17 (RV *delivering*); *to rescue, to deliver*, Acts, vii. 10, 34. xxiii. 27.
- ἐξάίρω, *to lift up; to remove*, 1 Cor. v. 13.
- ἐξαιτέω, *to demand of; mid., to ask for*, Luke, xxii. 31.
- ἐξαίφνης, adv., *suddenly*, Mrk. xiii. 36. Luke, ii. 13. ix. 39.
- ἐξακολουθέω, *to follow after*, 2 Pet. i. 16. ii. 15; *to imitate*, 2 Pet. ii. 2.
- ἑξακόσιοι, numer., *six hundred*, Rev. xiv. 20.

ἐξαλείφω, to blot out, to erase, Coloss. ii. 14. Rev. iii. 5. Acts, iii. 19; to wipe away, Rev. vii. 17.

ἐξάλλομαι, to leap up, Acts, iii. 8.

ἐξανάστασις, ἡ, a rising again, a resurrection, Philipp. iii. 11.

ἐξαντέλλω, to cause to spring up; intrans., to spring up, Matt. xiii. 5. Mrk. iv. 5.

ἐξανίστημι, to cause to arise, to raise up, Mrk. xii. 19. Luke, xx. 28; 2 aor. act., to rise up, Acts, xv. 5.

ἐξαπατάω, to thoroughly deceive, Rom. vii. 11. xvi. 18. 1 Cor. iii. 18 etc.

ἐξάπινα, adv., a late form for ἐξαπλινος, suddenly, Mrk. ix. 8.

ἐξαπορέω, to be thoroughly perplexed, to be in despair, 2 Cor. i. 8. iv. 8.

ἐξαποστέλλω, to send forth, Acts, vii. 12. xxii. 21. Gal. iv. 4. Luke, xxiv. 49; met., to impart, Gal. iv. 6. Acts, xiii. 26; to send away, to dismiss, Luke, i. 53. xx. 11.

ἐξαρτίζω, to completely furnish, 2 Tim. iii. 17; to complete, Acts, xxi. 5.

ἐξαστρίπτω, to shine as lightning, Luke, ix. 29.

ἐξαυτῆς, adv., forthwith, Acts, x. 33. xi. 11. xxi. 32 etc.

ἐξεγείρω, to raise up, 1 Cor. vi. 14. Rom. ix. 17.

ἐξέλκω, to draw away, to allure, James, i. 14.

ἐξέρχομαι, to come forth, to proceed, Matt. ii. 6. xv. 18. 1 Cor. xiv. 36. Hebr. vii. 5; to come out, Matt. v. 26. viii. 34. xv. 22; to go forth, 1 Joh. iv. 1. Matt. ix. 31; to depart, Luke, v. 8. Acts, xvi. 19; to escape, Joh. x. 39.

ἐξέρχομαι, to come forth, to proceed, Matt. ii. 6. xv. 18. 1 Cor. xiv. 36. Hebr. vii. 5; to come out, Matt. v. 26. viii. 34. xv. 22; to go forth, 1 Joh. iv. 1. Matt. ix. 31; to depart, Luke, v. 8. Acts, xvi. 19; to escape, Joh. x. 39.

ἐξέρχομαι, to come forth, to proceed, Matt. ii. 6. xv. 18. 1 Cor. xiv. 36. Hebr. vii. 5; to come out, Matt. v. 26. viii. 34. xv. 22; to go forth, 1 Joh. iv. 1. Matt. ix. 31; to depart, Luke, v. 8. Acts, xvi. 19; to escape, Joh. x. 39.

ἐξέρχομαι, to come forth, to proceed, Matt. ii. 6. xv. 18. 1 Cor. xiv. 36. Hebr. vii. 5; to come out, Matt. v. 26. viii. 34. xv. 22; to go forth, 1 Joh. iv. 1. Matt. ix. 31; to depart, Luke, v. 8. Acts, xvi. 19; to escape, Joh. x. 39.

ἐξεστι, impers. verb, it is permitted, it is lawful, Matt. xii. 2, 10. 1 Cor. vi. 12; ἐξόν, when it was permitted; but ἃ οὐκ ἐξόν λαλῆσαι, which it is not lawful to utter, sc. ἐξόν ἐστι, 2 Cor. xii. 4; so ὁ οὐκ ἐξόν ἦν (= οὐκ ἐξῆν) αὐτῷ φαγεῖν, which it was not lawful for him to eat, Matt. xii. 4.

ἐξετάζω, to search out, Matt. ii. 8; to inquire, Matt. x. 11; with accus. of pers., to ask, Joh. xxi. 12.

ἐξηγέομαι, to set forth, to recount, Luke, xxiv. 35. Acts, xv. 12, 14. xxi. 19; to reveal, to make known, Joh. i. 18.

ἐξήκοντα, numer., sixty, Matt., xiii. 8, 23 etc.

ἐξῆς, adv., in order, in succession; τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ, on the next day, Luke, ix. 37; so τῇ ἐξῆς (sc. ἡμέρᾳ), next day, Acts, xxi. 1. xxv. 17; ἐν τῷ ἐξῆς (sc. χρόνῳ), soon afterwards, Luke, vii. 11.

ἐξηχέω, to sound forth, to resound; pass., to be sounded forth, to be promulgated, 1 Thess. i. 8.

ἐξῆς, ἡ, a condition of body or mind; use, practice, Hebr. v. 14.

ἐξίστημι, and ἐξιστάνω, to astonish, to amaze, Luke, xxiv. 22. Acts, viii. 9, 11; in the perf. pluperf. 2 aor. and mid., to be astonished, to be amazed, Acts, ii. 7, 12. viii. 11, 13. x. 45. xii. 16. Matt. xii. 23. Mrk. v. 42. Luke, ii. 47. viii. 56; to be insane, 2 Cor. v. 13. Mrk. iii. 21.

ἐσχύω, to have full power, Ephes. iii. 18.

ἐξόδος, ἡ, exit, departure, Hebr. xi. 22; departure from life, decease, Luke, ix. 31. 2 Pet. i. 15.

ἐξολεθρεύω, to utterly destroy, Acts, iii. 23.

ἐξομολογέω, to promise, to agree, Luke, xxii. 6; mid., to confess, Matt. iii. 6. Mrk. i. 5. James, v. 16. Acts, xix. 18; to acknowledge openly, Philipp. ii. 11; with dat. of pers., to give praise to, Rom. xiv. 11. Matt. xi. 25. Luke, x. 21.

ἐξορκίζω, to adjure; ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, I adjure thee by the living God, Matt. xxvi. 63.

ἐξορκιστής, ὁ, an exorcist (one who expels devils by conjuration), Acts, xix. 13.

ἐξορύσσω, to dig through, Mrk. ii. 4; to pluck out, Gal. iv. 15.

ἐξουθενέω, to set at naught, Mrk. ix. 12.

ἐξουθενόω = ἐξουθενέω, a var. lect. ad Mrk. ix. 12.

ἐξουθενέω, to make of no account, to despise utterly, Luke, xviii. 9. Rom. xiv. 3, 10. Gal. iv. 14. 1 Thess. v. 20 etc.; to set at naught, Luke, xxiii. 11; ἐξουθενημένος, of no account, contemptible, 2 Cor. x. 10. Cf. 1 Cor. vi. 4; τὰ ἐξουθενημένα, things despised, 1 Cor. i. 28; ἐξουθενηθεῖς, set at naught, rejected, Acts, iv. 11. (All of the three above verbs are purely biblical forms.)

ἐξουσία, ἡ, power, Matt. ix. 6, 8. Joh. x. 18. xix. 10; authority, Luke, iv. 32. Matt. viii. 9. xxi. 23. xlviii. 18 etc.; liberty, 1 Cor. viii. 9. ix. 6; plur., authorities, potentates, Luke, xii. 11. Rom. xiii. 1. Tit. iii. 1. Coloss. i. 16.

ἐξουσιάζω, to have authority over, Luke, xxii. 25; to be master of, to have power over, 1 Cor. vii. 4; pass., to be brought under the power of, 1 Cor. vi. 12.

ἐξοχή, ἡ, eminence, Acts, xxv. 23.

ἐξυπνίζω, with accus., to awaken a person out of sleep, Joh. xi. 11.

ἐξυπνος, aroused from sleep, Acts, xvi. 27.

ἐξω, adv., out, Matt. v. 13. Joh. vi. 37. ix. 34; outside, without, Matt. xii. 46. Luke, xiii. 25. Joh. xviii. 16; away, Matt. xiii. 48. Luke, xiv. 35;

- οὐ ἐξω, *those that are outside our community*, Mrk. iv. 11. 1 Cor. v. 12, 13. Coloss. iv. 5. 1 Thess. iv. 12; ὁ ἐξω ἄνθρωπος, *the outer man*, i.e. the body, 2 Cor. iv. 16; αἱ ἐξω πόλεις, *foreign cities*, Acts, xxvi. 11.
- ἐξωθεν, *adv., from without*, Mrk. vii. 18; *outwardly*, Matt. xxiii. 27; *outside, without*, 2 Cor. vii. 5; *out*, Rev. xi. 2; ὁ ἐξωθεν κόσμος, *the outward adorning*, 1 Pet. iii. 3; τὸ ἐξωθεν, *the outside*, Matt. xxiii. 25. Luke, xi. 39; οἱ ἐξωθεν = οὐ ἐξω, 1 Tim. iii. 7; *as prepos. with genit., outside of*, Matt. vii. 15. Rev. xi. 2. xiv. 20.
- ἐξωθέω, *to thrust out, to expel*, Acts, vii. 45; *to propel, to drive*, a var. lect. ad Acts, xxvii. 39 (Westcott reads ἐκώσσαι).
- ἐξώτερος, *comparative of ἐξω, outer*; τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, *the outer darkness*, Matt. viii. 12. xxii. 13. xxv. 30.
- ἐοικα, *see εἶκω*.
- ἐορτάζω, *to keep a feast*, 1 Cor. v. 8.
- ἐορτή, ἡ, *a festival, a feast*, Coloss. ii. 16. Joh. vii. 37; κατὰ ἐορτήν, *at every feast*, Matt. xxvii. 15. Mrk. xv. 6; ἡ ἐορτή τοῦ πάσχα, *the feast of the Passover*, Luke, ii. 41. Joh. xiii. 1; = ἡ ἐορτή τῶν ἀζύμων, Luke, xxii. 1.
- ἐπαγγελία, ἡ, *a promise*, Rom. iv. 14. ix. 9. xv. 8. Acts, ii. 33 etc.
- ἐπαγγέλλω, *to announce*; *pass., to be promised*; ἡ ἐπαγγελία, *to whom the promise has been made*, Gal. iii. 19; *mid., to promise*, Hebr. vi. 13. x. 23. xi. 11. Tit. i. 2. James, i. 12 etc.; *to profess*, 1 Tim. ii. 10. vi. 21.
- ἐπάγγελμα, τὸ, *a promise*, 2 Pet. i. 4. iii. 13.
- ἐπάγω, *to bring upon a person*, 2 Pet. ii. 1, 5. Acts, v. 28.
- ἐπαγωνίζομαι, *with dat. of object, to contend for*, Jude, 3.
- ἐπαθροίζω, *to gather together*, Luke, xi. 29.
- ἐπαινέω, *to praise, to commend*, Luke, xvi. 8. 1 Cor. xi. 2, 17.
- ἐπαινος, ὁ, *praise, commendation*, Philipp. iv. 8. Rom. ii. 29. xiii. 3. 1 Cor. iv. 5. 2 Cor. viii. 18. Ephes. i. 12 etc.
- ἐπαίρω, *to lift up*, 1 Tim. ii. 8. Luke, xxiv. 50. Matt. xvii. 8; *to raise up, to hoist up*, Acts, xxvii. 40; *pass., to be taken up into heaven*, Acts, i. 9; *to be exalted*, 2 Cor. x. 5; *mid., to exalt himself*, 2 Cor. xi. 20.
- ἐπαισχύνομαι, *to be ashamed*, 2 Tim. i. 12; *to be ashamed of*, Hebr. xi. 16. Mrk. viii. 38. Luke, ix. 26.
- ἐπαιτέω, *to beg, to ask alms*, Luke, xvi. 3.
- ἐπακολουθεῖν, *to follow*, Mrk. xvi. 20; *to follow closely, to imitate*, 1 Pet. ii. 21; *to follow after*, i.e. *to be revealed at the day of Judgment*.

- ment, 1 Tim. v. 24; to pursue, 1 Tim. v. 10.
- ἐπακούω, to hearken to, 2 Cor. vi. 2.
- ἐπακροάμαι, to listen to, Acts, xvi. 25.
- ἐπὰν, conj., when, Luke, xi. 31 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- ἐπάναγκες, adv., of necessity, necessarily; τὰ ἐπάναγκες, necessary things, Acts, xv. 28.
- ἐπανάγω, to put out into deep water, Luke, v. 3, 4; intrans., to return, Matt. xxi. 18.
- ἐπαναμνησκώ, to remind one again, Rom. xv. 15.
- ἐπαναπαύομαι, with dat., to rest upon, to trust to, Rom. ii. 17; ἐπὶ τινα, to remain upon, to abide with, Luke, x. 6.
- ἐπανερχομαι, to come back again, Luke, x. 35. xix. 15.
- ἐπανίσταμαι, to rise up against, Matt. x. 21. Mrk. xiii. 12.
- ἐπανόρθωσις, ἡ, restoration to a right state, correction, 2 Tim. iii. 16.
- ἐπάνω, adv., over, Luke, xi. 44; above, more than, Mrk. xiv. 5. 1 Cor. xv. 6; as prepos. with genit., above, Joh. iii. 31; upon, Matt. v. 14. xxiii. 18, 20 etc.; over, Matt. ii. 9. xxvii. 37. Luke, iv. 39. xix. 17.
- ἐπάρατος, accursed, Joh. vii. 49.
- ἐπαρκέω, to assist, to relieve, 1 Tim. v. 10, 16.
- ἐπάρχειος, of or belonging to an ἐπαρχος; ἡ ἐπάρχειος (sc. ἐξουσία), a prefecture, Acts, xxv. 1.
- ἐπαρχία, and ἐπαρχεία, ἡ, a region subject to a prefect, a province, Acts, xxiii. 34.
- ἐπαυλις, ἡ, a dwelling, a habitation, Acts, i. 20.
- ἐπαύριον, adv., on the morrow; τῇ ἐπαύριον (sc. ἡμέρᾳ), the next day, on the morrow, Matt. xxvii. 62. Mrk. xi. 12. Joh. i. 29. Acts, x. 9.
- ἐπαφρίζω, to cast out as foam, to foam out, Jude, 13.
- ἐπεγείρω, to excite against, Acts, xiii. 50. xiv. 2.
- ἐπεί, conj., after, a var. lect. ad Luke, vii. 1; since, Matt. xxvii. 6. 1 Cor. xiv. 12; seeing that, Luke, i. 34. 2 Cor. xi. 18. xiii. 3; because, Mrk. xv. 42. Matt. xxi. 46; otherwise, Rom. xi. 6, 22. Hebr. ix. 26; before a question, for, Rom. iii. 6. 1 Cor. xv. 29.
- ἐπειδή, conj., after that, Luke, vii. 1; forasmuch as, Acts, xv. 24 etc.
- ἐπειδήπερ, conj., forasmuch as, Luke, i. 1.
- ἐπείδον, 2 aor. of ἐφοπάω, to look upon, Luke, i. 25; (like animadverto = punish), Acts, iv. 29.
- ἐπειμι, to come on; ὁ ἐπών, the next, the following, Acts, vii. 26. xvi. 11. xxiii. 11.
- ἐπείπερ, conj., since, a var. lect. ad Rom. iii. 30 (Westcott reads εἴπερ).
- ἐπεισαγωγή, ἡ, a bringing in besides, Hebr. vii. 19.

- ἐπαισέρχομαι, *to come in besides; to come in upon*, Luke, xxi. 35.
 ἔπειτα, *then, after that*, Luke, xvi. 7. Gal. i. 21 etc.
 ἐπέκεινα, *adv., on that side, beyond*, Acts, vii. 43.
 ἐπεκτείνομαι, *to stretch forward to*, Philipp. iii. 13.
 ἐπενδύτης, ὁ, *an upper garment*, Joh. xxi. 7.
 ἐπενδύω, *to put on besides; mid., to put on ourselves in addition*, 2 Cor. v. 2, 4. (RV *to be clothed upon*.)
 ἐπέρχομαι, *to arrive*, Acts, xiv. 19; *to come upon*, Acts, i. 8. Luke, i. 35; *to overtake, to come upon suddenly*, Acts, viii. 24. xiii. 40; *to be approaching; ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις, in the ages to come*, Ephes. ii. 7; *to come against, to attack*, Luke, xi. 22.
 ἐπερωτάω, *to inquire of, to ask*, Mrk. ix. 32. xiii. 3 etc.; *to inquire after, to desire to know*, Rom. x. 20; *to demand of a person*, Matt. xvi. 1.
 ἐπερώτημα, τὸ, *an inquiry, a question; an earnest desire (with obj. gen.)*, 1 Pet. iii. 21.
 ἐπέχω, *to hold out, to present*, Philipp. ii. 16; *to tarry, to remain*, Acts, xix. 22; ἐπέχειν (sc. τὸν νοῦν), *to give attention to*, Acts, iii. 5. 1 Tim. iv. 16; *to observe*, Luke, xiv. 7.
 ἐπηρεάζω, *to revile, to use despitely*, Luke, vi. 28.
 ἐπὶ, *prepos. with genit. dat. and accus., upon, in the presence of, over, against, to, etc.;* (of time), *during; towards*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
 ἐπιβαίνω, *to mount upon, to ride upon*, Matt. xxi. 5; *to go on board, to embark in*, Acts, xxvii. 2; *to go up*, Acts, xxi. 4; *to set foot in*, Acts, xx. 18; *to enter upon*, Acts, xxv. 1.
 ἐπιβάλλω, *to cast upon*, 1 Cor. vii. 35. Mrk. xi. 7; *to lay upon*, Matt. xxvi. 50. Luke, xxi. 12. Acts, v. 18; *to put upon*, Matt. ix. 16. Luke, v. 36; *to put to, to apply*, Luke, ix. 62; *intrans., to dash against*, Mrk. iv. 37; *to reflect upon*, Mrk. xiv. 72 (RV *called to mind*); *impers., to fall to one's lot*, Luke, xv. 12.
 ἐπιβαρέω, *with accus., to be burdensome to*, 1 Thess. ii. 9. 2 Thess. iii. 8; *to be too hard on, to censure too heavily*, 2 Cor. ii. 5.
 ἐπιβιβάζω, *to cause to mount, to place upon*, Luke, x. 34. xix. 35. Acts, xxiii. 24.
 ἐπιβλέπω, *to look upon, to shew respect to*, James, ii. 3; *to look upon in pity*, Luke, i. 48. ix. 38.
 ἐπίβλημα, τὸ, *an addition, a patch*, Matt. ix. 16. Mrk. ii. 21. Luke, v. 36.
 ἐπιβοάω, *to cry out, a var. lect. ad Acts*, xxv. 24.
 ἐπιβουλὴ, ἡ, *a plot*, Acts, ix. 24. xx. 3, 19. xxiii. 30.
 ἐπιγαμβρεύω, *to marry a deceased brother's wife*, Matt. xxii. 24. (Pape's Lexicon *to marry as a relative*.)

ἐπίγειος, *on the earth*, Philipp. ii. 10; *terrestrial, earthly*, 1 Cor. xv. 40. 2 Cor. v. 1. James, iii. 15; τὰ ἐπίγεια, *earthly things*, Philipp. iii. 19. Joh. iii. 12.

ἐπιγίνομαι, *to be born after; to arise, to spring up*, as a wind, Acts, xxviii. 13.

ἐπιγινώσκω, *to know fully*, 1 Cor. xiii. 12. Luke, i. 4; *to acknowledge*, 1 Cor. xiv. 37. xvi. 18. 2 Cor. i. 13; *to recognize*, Acts, xii. 14. Matt. xiv. 35. Mrk. vi. 54. Luke, xxiv. 16; *to be aware*, Acts, xxv. 10.

ἐπίγνωσις, ἡ, *accurate knowledge*, Philipp. i. 9. Rom. x. 2. Ephes. iv. 13.

ἐπιγραφή, ἡ, *an inscription, a title*, Luke, xxiii. 38. Mrk. xv. 26; *an inscription on a coin*, Matt. xxii. 20. Luke, xx. 24. Mrk. xii. 16.

ἐπιγράφω, *to write upon*, Acts, xvii. 23; *to write over*, Mrk. xv. 26. Rev. xxi. 12; *met., to imprint upon*, Hebr. viii. 10. x. 16.

ἐπιδείκνυμι, *to shew*, Matt. xvi. 1. xxii. 19; *to demonstrate, to prove*, Hebr. vi. 17. Acts, xviii. 28; *mid., to display*, Acts, ix. 39.

ἐπιδέχομαι, *to receive hospitably, to entertain*, 3 Joh. 10; *to approve of, to accept*, 3 Joh. 9.

ἐπιδημέω, *to be a sojourner, to be a foreign resident*, Acts, ii. 10. xvii. 21.

ἐπιδιατάσσομαι, *to ordain besides, to add to a previous*

ordinance, Gal. iii. 15. (Found nowhere else.)

ἐπιδίδωμι, *to give to*, Matt. vii. 9. Luke, xi. 11. xxiv. 30, 42; *to give up to the power of, to give way to*, Acts, xxvii. 15.

ἐπιδιορθόω, *to set in order afterwards*, Tit. i. 15.

ἐπιδύω, *to go down, to set*, as the sun, Ephes. iv. 26.

ἐπιείκεια, and ἐπιεκία, ἡ, *mildness, clemency*, 2 Cor. x. 1. Acts, xxiv. 4.

ἐπιεικής, *suitable; mild*, Tit. iii. 2. 1 Tim. iii. 3. James, iii. 17. 1 Pet. ii. 18; τὸ ἐπιεικὲς = ἐπιείκεια, *mildness*, Philipp. iv. 5.

ἐπιζητέω, *to seek for*, Acts, xii. 19; *to desire, to crave for*, Matt. vi. 32. Luke, xii. 30. Rom. xi. 7; *to make inquiry about*, Acts, xix. 39; *to demand*, Matt. xii. 39. xvi. 4.

ἐπιθανάτιος, *condemned to death*, 1 Cor. iv. 9.

ἐπίθεσις, ἡ, *a laying on, an imposition*, Acts, viii. 18. 1 Tim. iv. 14. 2 Tim. i. 6. Hebr. vi. 2.

ἐπιθυμέω, *to desire*, Matt. xiii. 17. Luke, xv. 16; *to lust after*, 1 Cor. x. 6. Matt. v. 28; *to covet*, Rom. vii. 7. xiii. 9; ἐπιθυμία ἐπεθύμησα, *I have greatly desired*, Luke, xxii. 15.

ἐπιθυμητής, ὁ, *a coveter*, 1 Cor. x. 6.

ἐπιθυμία, ἡ, *desire*, Luke, xxii. 15. Philipp. i. 23. 1 Thess. ii. 17; *lust, concupiscence*, James, i. 14. 2 Pet. i. 4. 1 Thess. iv. 5. Coloss. iii. 5.

- ἐπικαθίζω, to seat upon, to cause to sit upon; intr., to sit upon, Matt. xxi. 7.
- ἐπικαλέω, to call, Matt. x. 25; pass., to be surnamed, Acts, x. 18. xi. 13. xii. 12; to be called, Hebr. xi. 16. Acts, xv. 17; mid., to appeal to, Acts, xxv. 11, 25. xxvi. 32. xxviii. 19; to call upon, to invoke, Acts, ii. 21. vii. 59. ix. 14; to worship, to pray to, 2 Tim. ii. 22. Rom. x. 13.
- ἐπικάλυμμα, a covering, a veil; met., a pretext, a cloak, 1 Pet. ii. 16.
- ἐπικαλύπτωμαι, to be covered over, i.e. to be pardoned, Rom. iv. 7.
- ἐπικατάρατος, lying under God's curse, accursed, Gal. iii. 10.
- ἐπικείμει, to lie upon, to be placed upon, Joh. xi. 38. xxi. 9. 1 Cor. ix. 16; δικαιώματα ἐπικείμενα, ordinances imposed upon a person, Hebr. ix. 10; to press upon, to crowd upon, Luke, v. 1; to be urgent, Luke, xxiii. 23; of a tempest, to press heavily upon, Acts, xxvii. 20.
- ἐπικέλλω, to run a ship aground, Acts, xxvii. 41.
- ἐπικεφάλαιον, τὸ, tribute-money, a var. lect. ad Mrk. xii. 14. (Westcott reads κήρυον.)
- ἐπικουρία, ἡ, aid, succour, Acts, xxvi. 22.
- ἐπικρίνω, to decree, to give sentence, Luke, xxiii. 24.
- ἐπιλαμβάνομαι, to take hold of, Matt. xiv. 31. Acts, xvii. 19; to seize, Luke, xxiii. 26. Acts, xvi. 19; to lay hold of a person's words, Luke, xx. 20, 26; to keep fast hold of, 1 Tim. vi. 12, 19; met., to succour, Hebr. ii. 16.
- ἐπιλανθάνομαι, depon., to forget, Mrk. viii. 14. Matt. xvi. 5. Hebr. vi. 10. xiii. 2, 16; as a passive, ἐπιλησμένος, forgotten, uncared for, Luke, xii. 6.
- ἐπιλέγω, to call by a second name, Joh. v. 2; mid., to choose, Acts, xv. 40.
- ἐπιλείπω, to fail, Hebr. xi. 32.
- ἐπιλείχω, to lick, Luke, xvi. 21.
- ἐπιλησμονή, ἡ, forgetfulness; ἀκροατῆς ἐπιλησμονῆς, a forgetful hearer, James, i. 25.
- ἐπίλοιπος, remaining over; τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, the rest of your time, 1 Pet. iv. 2.
- ἐπίλυσις, ἡ, an unloosing; interpretation, 2 Pet. i. 20.
- ἐπιλύω, to unloose, to untie; to explain, Mrk. iv. 34; to settle, to decide, Acts, xix. 39.
- ἐπιμαρτυρέω, to testify, 1 Pet. v. 12.
- ἐπιμέλεια, ἡ, care, attention, Acts, xxvii. 3.
- ἐπιμελέομαι, to take care of, Luke, x. 34, 35.
- ἐπιμελῶς, adv., carefully, diligently, Luke, xv. 8.
- ἐπιμένω, to tarry, to remain, 1 Cor. xvi. 8. Philipp. i. 24. Acts, xxviii. 14; to continue in, to persevere in, Rom. vi. 1. xi. 23. Coloss. i. 23.
- ἐπινεύω, to nod to; to assent, Acts, xviii. 20.
- ἐπίνοια, ἡ, a thought, Acts, viii. 22.

ἐπιορκέω, to swear falsely, Matt. v. 33.

ἐπίορκος, swearing falsely; as subst., a false swearer, 1 Tim. i. 10.

ἐπιούσιος, a NT word, found only in Matt. vi. 11 and Luke, xi. 3, in the phrase ἄpros ἐπιούσιος. "ἐπιούσιος, for the following day, ἄpros, sufficient for the following day, or, bread (usually, daily) sufficient for sustenance(οὐσία)," Pape (in Lex.). (The old italic renders it panis quotidianus, and the RV our daily bread. The derivation also is uncertain.)

ἐπιπίπτω, to fall upon, Luke, xv. 20. Acts, xx. 37. Rom. xv. 3 etc.; met., to take possession of, Luke, i. 12. Acts, xix. 17. Rev. xi. 11; to press upon, Mrk. iii. 10.

ἐπιπλήσσω, to chide, to rebuke, 1 Tim. v. 1.

ἐπιποθέω, to desire, to long, Rom. i. 11. 2 Cor. v. 2. 2 Tim. i. 4 etc.; to long after, to pursue with love, Philipp. i. 8. ii. 26.

ἐπιπόθησις, ἡ, longing, 2 Cor. vii. 7, 11.

ἐπιπόθητος, longed for, Philipp. iv. 1.

ἐπιποθία, and ἐπιπόθεια, ἡ, a longing, Rom. xv. 23. (It is a purely NT word, and found only in this passage.)

ἐπιπορεύομαι, to journey towards, Luke, viii. 4.

ἐπιπράπτω, to sew on, Mrk. ii. 21.

ἐπιπρίπτω, to throw upon, to

place upon, Luke, xix. 35; to cast upon, to commit to, 1 Pet. v. 7.

ἐπίσημος, noted, of note, Rom. xvi. 7; notorious, Matt. xxvii. 16.

ἐπισιτισμός, ὁ, provisions, food, Luke, ix. 12.

ἐπισκέπτομαι, to inspect; to visit, Acts, vii. 23. xv. 36. Matt. xxv. 36. James, i. 27; to look upon, to have a care for, Acts, xv. 14. Luke. i. 68, 78; to look out, to select, Acts, vi. 3.

ἐπισκευάζομαι, to get ready one's baggage, Acts, xxi. 15.

ἐπισκηνώ, to fix a habitation upon; met., to rest upon, 2 Cor. xii. 9.

ἐπισκιάζω, to overshadow, Luke, i. 35. ix. 34. Matt. xvii. 5.

ἐπισκοπέω, to oversee; to look carefully, to take heed, Hebr. xii. 15.

ἐπισκοπή, ἡ, inspection, visitation, Luke, xix. 44. 1 Pet. ii. 12; superintendence, oversight, Acts, i. 20; the office of a bishop, 1 Tim. iii. 1.

ἐπίσκοπος, ὁ, an overseer, a superintendent; a guardian, 1 Pet. ii. 25; a bishop, Philipp. i. 1. 1 Tim. iii. 2. Tit. i. 7. Acts, xx. 25.

ἐπισπᾶω, to draw forwards the foreskin; μὴ ἐπισπᾶσθω, 1 Cor. vii. 18 (RV let him not become uncircumcised).

ἐπισπέρω, to sow in addition, Matt. xiii. 25.

ἐπίσταμαι, to understand, Mrk. xiv. 68. Jude, 10; to know, Hebr. xi. 8. Acts, xv. 7 etc.;

- to be acquainted with, Acts, xviii. 25. xix. 15.
- ἐπίσταςις, ἡ, oversight, 2 Cor. xi. 28 (or, the coming upon); a stirring up, Acts, xxiv. 12.
- ἐπιστάτης, ὁ, a superintendent; a master, Luke, xvii. 13. (Found only in Luke.)
- ἐπιστήμων, intelligent, experienced, James, iii. 13.
- ἐπιστηρίζω, to render more firm, to confirm, Acts, xiv. 22. xv. 32, 41.
- ἐπιστολή, ἡ, a letter, an epistle, Acts, xv. 30. Rom. xvi. 22. 1 Cor. v. 9 etc.; ἐπιστολαὶ συνστατικαί, letters of commendation, 2 Cor. iii. 1.
- ἐπιστομίζω, to stop the mouth of, to reduce to silence, Tit. i. 11.
- ἐπιστρέφω, to turn to, Acts, xxvi. 20. Luke, i. 16, 17; intrans., to turn to, Acts, ix. 35. xi. 21. xv. 19 etc.; to turn round, to turn about, Acts, xvi. 18. Mrk. v. 30. viii. 33. Joh. xxi. 20; to return, Acts, xv. 36. Luke, viii. 55. Matt. xii. 44; to reform, to be converted, Matt. xiii. 15. Mrk. iv. 12. Acts, iii. 19.
- ἐπιστροφή, ἡ, the conversion, Acts, xv. 3.
- ἐπισυνάγω, to collect in addition; to gather together, Matt. xxiii. 37. xxiv. 31. Luke, xiii. 34; pass., to be gathered together. Mrk. i. 33. Luke, xii. 1. xvii. 37.
- ἐπισυναγωγή, ἡ, a gathering together, 2 Thess. ii. 1; a meeting, Heb. x. 25.
- ἐπισυντρέχω, to run together in addition, Mrk. ix. 25.
- ἐπισφαλής, dangerous, Acts, xxvii. 9.
- ἐπισχύω, to be urgent, to insist, Luke, xxiii. 5.
- ἐπισωρεύω, to heap up, 2 Tim. iv. 3.
- ἐπιταγή, ἡ, a command, Rom. xvi. 26. Tit. i. 3; authority, Tit. ii. 15.
- ἐπιτάσσω, to enjoin, order, Luke, iv. 36. xiv. 22. Philem. 8.
- ἐπιτελέω, to accomplish, Rom. xv. 28. Phi. i. 6. Heb. viii. 5. 1 Pet. v. 9; to perform, Heb. ix. 6; mid. Gal. iii. 3, to finish up (or to be perfected).
- ἐπιτήδειος, needful; τὰ ἐπιτήδ., necessities, James, ii. 16.
- ἐπιτίθημι, to lay upon, Luke, xv. 2. Matt. ix. 18; to add to, Rev. xxii. 18; mid. to provide, Acts, xxviii. 10; to assault, to set upon, Acts, xviii. 10.
- ἐπιτιμάω, to censure, to rebuke, 2 Tim. iv. 2. Luke, xvii. 3; to admonish, Mrk. viii. 30. Luke, ix. 21. Matt. xii. 16.
- ἐπιτιμία, ἡ, punishment, 2 Cor. ii. 6.
- ἐπιτρέπω, to permit, to allow, 1 Cor. xvi. 7. Hebr. vi. 3. Joh. xix. 38; pass., ἐπιτρέπεται σοι, you are permitted, Acts, xxvi. 1. Cf. 1 Cor. xiv. 34.
- ἐπιτροπή, ἡ, commission, Acts, xxvi. 12.
- ἐπίτροπος, ὁ, a steward, Matt. xx. 8; a guardian, Gal. iv. 2.
- ἐπιτυγχάνω, to attain to, to obtain, Rom. xi. 7. Hebr. vi. 15.
- ἐπιφάνω, to give light to, Luke, i. 79; pass., to become visible, to appear, Acts, xxvii. 20 etc.
- ἐπιφάνεια, ἡ, an appearance;

- “in the NT, the advent of Christ,—past (2 Tim. i. 10), and future (1 Tim. vi. 14); *manifestation*, 2 Thess. ii. 8.
- ἐπιφανής**, *illustrious, glorious*, Acts, ii. 20 (RV notable).
- ἐπιφαύσκω**, *to shine upon, to give light to*, Ephes. v. 14.
- ἐπιφέρω**, *to bring forward*, Jude, 9; *to lay upon, to inflict*, Rom. iii. 5 (RV *who visiteth with wrath*).
- ἐπιφωνέω**, *to cry out, to shout*, Luke, xxiii. 21. Acts, xii. 22. xxi. 34. xxii. 24.
- ἐπιφώσκω**, *to begin to dawn*, Luke, xxiii. 54. Matt. xxviii. 1.
- ἐπιχειρέω**, *to take in hand, to attempt*, Luke, i. 1. Acts, ix. 29. xix. 13.
- ἐπιχέω**, *to pour upon*, Luke, x. 34.
- ἐπιχορηγέω**, *to supply, to furnish*, 2 Cor. ix. 10. Gal. iii. 5; *to add besides*, 2 Pet. i. 5; *pass., to be supplied*, Coloss. ii. 19. (An idea of magnificence attaches to the word.)
- ἐπιχορηγία**, *ή, supply*, Philipp. i. 19. Ephes. iv. 16. (It is a purely ecclesiastical word.)
- ἐπιχρίω**, *to anoint*, Joh. ix. 11.
- ἐποικοδομέω**, *to build upon, to build up*, 1 Cor. iii. 10, 12, 14. Jude, 20; *pass., to be built upon*, Ephes. ii. 20. Coloss. ii. 7.
- ἐποκέλλω**, *to run a ship aground*, a var. lect. ad Acts, xxvii. 41. (See ἐπικέλλω.)
- ἐπονομάζω**, *to name; pass., to be called, to bear the name of*, Rom. ii. 17.
- ἐποπτεύω**, *to look upon, to behold*, 1 Pet. ii. 12. iii. 2.
- ἐπόπτης**, *ὁ, an eye-witness*, 2 Pet. i. 16.
- ἔπος**, *τὸ, a word; ὡς ἔπος εἰπέν, so to speak*, Hebr. vii. 9.
- ἐπουράνιος**, *celestial, heavenly*, 1 Cor. xv. 40, 48. Joh. iii. 12. 2 Tim. iv. 18; *in heaven*, Philipp. ii. 10. Hebr. xii. 22; *τὰ ἐπουράνια, heavenly things*, Ephes. i. 3, 20. ii. 6. iii. 10.
- ἑπτὰ**, *numer., seven*, Matt. xii. 45 etc.
- ἑπτάκις**, *numer., seven times*, Matt. xviii. 21. Luke, xvii. 4.
- ἑπτακισχilioi**, *numer., seven thousand*, Rom. xi. 4.
- ἐραυνάω**, *a late form for ἐρευνάω, to search*, Joh. v. 39. vii. 52. Rom. viii. 27 etc. (It is not recognized in Pape's Lex.)
- ἐργάζομαι**, *to labour, to work*, 1 Cor. iv. 12. Luke, xiii. 14; *to do business, to trade*, Matt. xxv. 16; *to do, to perform*, Joh. vi. 28. ix. 4. 1 Cor. xvi. 10; *to produce*, 2 Cor. vii. 10. James, i. 20; *to work for, to strive after*, Joh. vi. 27; *to work upon, to be employed upon*, Rev. xviii. 17; *as pass., εἰργασμένος, wrought*, Joh. iii. 21.
- ἐργασία**, *ή, a working, a committing*, Ephes. iv. 19; *occupation, business*, Acts, xix. 25; *gain, profit*, Acts, xvi. 16, 19. xix. 24; *ἐργασίαν διδῆναι=operam dare*, Luke, xii. 58.
- ἐργάτης**, *ὁ, a worker, a perpetrator*, Luke, xiii. 27; *a workman*, Matt. ix. 37. x. 10.

ἐργον, τὸ, *a work*, Joh. iii. 21. Hebr. i. 10. 2 Cor. ix. 8; *a deed*, Luke, xxiv. 19. Rom. xv. 18. 2 Cor. x. 11.
 ἐρεθίζω, *to provoke*, Coloss. iii. 21; *to stir up, to instigate*, 2 Cor. ix. 2.
 ἐρείδω, *to stick fast*, Acts, xxvii. 41.
 ἐρεύγομαι, *to pour forth words, to utter*, Matt. xiii. 35.
 ἐρευνάω, see ἐπαννάω.
 ἐρημία, ἡ, *a solitary place, a desert*, Hebr. xi. 38. Matt. xv. 33. Mrk. viii. 4.
 ἐρημος, *solitary, lonely*, Matt. xiv. 13, 15. Mrk. i. 35. vi. 32; *deserted*, Gal. iv. 27; as subst., *a desert, a wilderness*, Matt. iii. 1. xxiv. 26.
 ἐρημώω, *to make desolate*; in the NT only in the pass., *to be made desolate, to be brought to naught*, Matt. xii. 25. Luke, xi. 17. Rev. xviii. 17.
 ἐρήμωσις, ἡ, *desolation*, Matt. xxiv. 15. Mrk. xiii. 14. Luke, xxi. 20. (See βδέλυγμα.)
 ἐρρίζω, *to strive, to wrangle*, Matt. xii. 19.
 ἐριθεία, and ἐριθία, ἡ, *a factious spirit, contention*, James, iii. 14. Philipp. i. 17. ii. 3. Rom. ii. 8. 2 Cor. xii. 20. Gal. v. 20.
 ἔριον, τὸ, *wool*, Hebr. ix. 19. Rev. i. 14.
 ἔρις, ἡ, *strife*, Rom. i. 29. xiii. 13. 1 Cor. i. 11.
 ἐρίφιον, τὸ, and ἐρίφος, ὁ, *a kid*, Luke, xv. 29. Matt. xxv. 32.
 ἐρμηνεία, and ἐρμηνία, ἡ, *interpretation*, 1 Cor. xii. 10. xiv. 26.

ἐρμηνευτής, ὁ, *an interpreter*, 1 Cor. xiv. 28.
 ἐρμηνεύω, *to interpret*, Joh. ix. 7. Hebr. vii. 2.
 ἐρπετόν, τὸ, *a creeping thing, a reptile*, Acts, x. 12. xi. 6. Rom. i. 23, James, iii. 7.
 ἐρυθρός, *red*; in the NT only in phrase ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, *the Red Sea*, Acts, vii. 36. Hebr. xi. 29.
 ἔρχομαι, *to go, to come*; ὁ ἐρχόμενος, *He that cometh, the coming one* = the Messiah, Matt. xi. 3. Rev. i. 4. iv. 8 etc.
 ἐρωτάω, *to ask, to question*, Joh. ix. 21. Luke, xxii. 68. xxiii. 3; *to beseech, to pray*, Joh. xiv. 16. Luke, iv. 38.
 ἐσθής, ἡ, *clothing, raiment*, Luke, xxiii. 11. xxiv. 4. Acts, x. 30. xii. 21. James, ii. 2.
 ἐσθησις, ἡ, *apparel, clothing*, Acts, i. 10.
 ἐσθίω, and ἔσθω, *to eat*, Matt. vi. 25. (aor. τί φάγητε), xiv. 20. 1 Cor. xi. 22; *to devour, to consume*, Hebr. x. 27. Rev. xvii. 16. James, v. 3.
 ἑσπετρον, τὸ, *a mirror*, 1 Cor. xiii. 12. James, i. 23.
 ἑσπέρα, ἡ, *evening, eventide*, Luke, xxiv. 29. Acts, iv. 3.
 ἔσχατος, *the most remote; the last*, Joh. vi. 39, 44. vii. 37. 1 Cor. xv. 52. Rev. i. 17; *the lowest*, Luke, xiv. 9; τὸ ἔσχατον τῆς γῆς, *the uttermost part of the earth*, Acts. i. 8. xiii. 47; τὰ ἔσχατα, *the last state*, Luke, xi. 26. Matt. xii. 45.

ἐσχάτως, adv., *extremely*; **ἐσχάτως ἔχειν**, to be at the last extremity, Mrk. v. 23.

ἔσω, adv., *within*, Joh. xx. 26. Acts, v. 23; ὁ ἔσω ἄνθρωπος, the inner man, 2 Cor. iv. 16; οἱ ἔσω, those within the Christian fold, 1 Cor. v. 12.

ἔσωθεν, adv., *from within*, Mrk. vii. 21, 23. Luke, xi. 7. 2 Cor. vii. 5; *inwardly, within*, Matt. vii. 15. xxiii. 25, 27, 28; τὸ ἔσωθεν, that which is within, the inside, Luke, xi. 39, 40.

ἐσώτερος, inner, Acts, xvi. 24; τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, the inner space which is behind the veil, i.e. the Holy of Holies, Hebr. vi. 19.

ἐταῖρος, ὁ, a companion; used as an address, friend, Matt. xx. 13. xxii. 12. xxvi. 50.

ἐτερόγλωσσος, using a foreign language, one who speaks in an unknown tongue, 1 Cor. xiv. 21.

ἐτεροδιδασκαλίω, to teach a different doctrine, 1 Tim. i. 3. vi. 3.

ἐτεροζυγίω, to be unequally yoked, 2 Cor. vi. 14.

ἕτερος, other, Ephes. iii. 5; ὁ ἕτερος, the other, Rom. ii. 1; τῇ ἐτέρᾳ (sc. ἡμέρᾳ), next day, Acts, xxvii. 3; ἕτερος, different, Rom. vii. 23. (In the NT it is often improperly used for ἄλλος.)

ἐτέρως, adv., *otherwise, differently*, Philipp. iii. 15.

ἔτι, adv., *yet, still*, Matt. xii. 46. xvii. 5; *further*, Rom. iii. 7; *longer*, Rom.

vi. 2; *ἐτι ἅπαξ*, yet once more, Hebr. xii. 26.

ἐτοιμάζω, to make ready, to prepare, Acts, xxiii. 23. Luke, xxii. 9, 12. Matt. iii. 3.

ἐτοιμασία, ἡ, preparedness, alacrity; ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου, Ephes. vi. 15 ("with the promptitude and alacrity which the gospel produces," Thayer).

ἔτοιμος, ready, Matt. xxii. 4, 8. 2 Cor. ix. 5. 1 Pet. i. 5 etc.; *done already by others, ready to hand*, 2 Cor. x. 16; ἐν ἐτοιμῷ ἔχειν = ἐτόιμως ἔχειν, to be ready, 2 Cor. x. 6.

ἐτόιμως, adv., *readily; ἐτόιμως ἔχειν*, to be ready, Acts, xxi. 13. 2 Cor. xii. 14.

ἔτος, τὸ, a year, Luke, iii. 1 etc.; πενήτηντα ἔτη ἔχειν, to be fifty years old, Joh. viii. 57; εἶναι, γεγονέναι ἐτῶν δώδεκα, etc., to be twelve years old, Mrk. v. 42. 1 Tim. v. 9; κατ' ἔτος, yearly, Luke, ii. 41.

εὖ, adv., *well*, Ephes. vi. 3 etc.; εὖ πράξετε, it will be well with you, Acts, xv. 29; in commendations, well done! Matt. xxv. 21, 23.

εὐαγγελίζω, to bring good tidings to, to evangelize, with accus. of person, Rev. x. 7; also ἐπὶ τοὺς καθημένους, to proclaim it unto them that sit, Rev. xiv. 6. (The active is found only in these two passages, and in two passages of very late writers); pass., πτωχοὶ εὐαγγελίζονται, the

- poor have the gospel preached unto them, Matt. xi. 5. Cf. Luke, vii. 22. Hebr. iv. 2, 6; mid., to preach the gospel, Luke, iv. 18. 1 Cor. xv. 2; with accus. of thing, to bring good tidings concerning, 1 Thess. iii. 6. Acts, x. 36.
- εὐαγγέλιον**, τὸ, good tidings; the gospel, Rom. i. 16. xi. 28. Acts, xv. 7.
- εὐαγγελιστής**, ὁ, a bringer of good tidings, an evangelist, Acts, xxi. 8. Ephes. iv. 11. 2 Tim. iv. 5. ("In the NT the name given to those heralds of salvation through Christ who are not apostles," Thayer. It is a purely ecclesiastical word.)
- εὐαρεστέω**, to be well pleasing to, Hebr. xi. 5; pass., to be well pleased with, Hebr. xiii. 16.
- εὐάριστος**, well pleasing, acceptable to, Rom. xii. 1, 2. xiv. 18. 2 Cor. v. 9; also with ἐν, Tit. ii. 9. Coloss. iii. 20.
- εὐάριστος**, adv., in a manner well pleasing to, acceptably, Hebr. xii. 28.
- εὐγε**, well done! Luke, xix. 17.
- εὐγενής**, of noble birth, Luke, xix. 12. 1 Cor. i. 26; noble-minded, Acts, xvii. 11.
- εὐδία**, ἡ, fair weather, Matt. xvi. 2. (This passage is bracketed in Westcott.)
- εὐδοκέω**, to be satisfied with; with infin., to be well pleased to do something, 1 Cor. i. 21. Gal. i. 15. Luke, xii. 32. 1 Thess. ii. 8. iii. 1; with ἐν τινι, to be well pleased with, Matt. iii. 17. xvii. 5. Mrk. i. 11; with accus., to take pleasure in, Matt. xii. 18. Hebr. x. 6, 8; also with dat. in the same sense, 2 Thess. ii. 12.
- εὐδοκία**, ἡ, good pleasure, Ephes. i. 5, 9. Philipp. ii. 13; desire, 2 Thess. i. 11. Rom. x. 1; good-will; ἄνθρωποι εὐδοκίας, men of good-will, i.e. of honest intentions, Luke, ii. 14 (Vulgate, *pax hominibus bonae voluntatis*). But see RV.
- εὐεργεσία**, ἡ, a good deed, Acts, iv. 9; a benefit, 1 Tim. vi. 2.
- εὐεργετέω**, to do good, Acts, x. 38.
- εὐεργέτης**, ὁ, a benefactor, Luke, xxii. 25. (A title of honour.)
- εὐθετος**, well placed; fit, Luke, ix. 62. xiv. 34; useful, serviceable, Hebr. vi. 7.
- εὐθέως**, adv., immediately, straightway, Matt. iv. 20, 22. viii. 3; shortly, presently, 3 Joh. 14.
- εὐθυδρομέω**, to run a straight course, Acts, xvi. 11. xxi. 1.
- εὐθυμέω**, to be of good cheer, Acts, xxvii. 22, 25. James, v. 13.
- εὐθυμος**, of good cheer, Acts, xxvii. 36.
- εὐθύμως**, adv., cheerfully, Acts, xxiv. 10.
- εὐθύνω**, to make straight, Joh. i. 23; to guide straight; ὁ εὐθύνων, the steersman, James, iii. 4.
- εὐθὺς**, straight, Luke, iii. 4. Acts, ix. 11; εἰθεὶα ὁδὸς, the right way, 2 Pet. ii. 15. Cf. Acts, xiii. 10; ἔσται εἰς

- εὐθείας (sc. ὁδοῦς), *shall become straight*, Luke, iii. 5; *upright, sincere*, Acts, viii. 21.
- εὐθὺς, *adv., immediately, straightway*, Matt. iii. 16. xiii. 20. Joh. xiii. 32.
- εὐθύτης, ἡ, *uprightness*, Hebr. i. 8.
- εὐκαιρέω, *to have opportunity*, 1 Cor. xvi. 12; *to have leisure to do something*, Mrk. vi. 31; *to give one's time to a thing*, Acts, xvii. 21.
- εὐκαιρία, ἡ, *seasonable time, opportunity*, Matt. xxvi. 16. Luke, xxii. 6.
- εὐκαιρος, *timely, opportune*, Hebr. iv. 16; *convenient*, Mrk. vi. 21.
- εὐκαιρως, *adv., conveniently, when the opportunity occurred*, Mrk. xiv. 11; *in season*, 2 Tim. iv. 2.
- εὐκοπος, *without trouble, easy to do*; in the NT only in the phrase εὐκοπώτερόν ἐστι, *it is easier*, Matt. ix. 5. xix. 24. Luke, xvi. 17 etc.
- εὐλάβεια, ἡ, *caution; godly fear, reverence*, Hebr. v. 7. xii. 28.
- εὐλαβέομαι, *to use forethought*, Hebr. xi. 7 (RV *moved with godly fear*).
- εὐλαβής, *cautious; reverential, devout*, Acts, ii. 5. viii. 2.
- εὐλογέω, *to praise*, Luke, i. 64. ii. 28 (RV *blessed* in both passages); *to bless*, Luke, vi. 28. xxiv. 51. Rom. xii. 14. 1 Cor. iv. 12 etc.; *pass., εὐλογημένος, blessed*, Luke, i. 42. Matt. xxi. 9. xxiii. 39. (See Pape's Lex. in voc.)
- εὐλογητὸς, *blessed*, Luke, i. 68. Rom. i. 25. ix. 5.
- εὐλογία, ἡ, *laudation, flattery*, Rom. xvi. 18; *benediction, blessing*, Hebr. xii. 17, James, iii. 10; *consecration; τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, the consecrated cup*, 1 Cor. x. 16; *bounty*, 2 Cor. ix. 5; *ἐπ' εὐλογίαις, bountifully*, 2 Cor. ix. 6.
- εὐμετάδοτος, *ready to give, liberal*, 1 Tim. vi. 18.
- εὐνέω, *to be well-disposed, to be of a peaceable spirit*, Matt. v. 25.
- εὐνοια, ἡ, *good will*, Ephes. vi. 7. (In 1 Cor. vii. 3 Westcott gives ὀφειλήν.)
- εὐνουχίζω, *to emasculate; εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, were made eunuchs by men*, Matt. xix. 12; *εὐνουχίζειν ἑαυτὸν, to make himself a eunuch, i.e. to abstain from marriage*, Matt. xix. 12.
- εὐνούχος, ὁ, *a eunuch*, Acts, viii. 27, 34, 36, 38. Matt. xix. 12.
- εὐδοῶ, *to cause to prosper; pass., to be successful, to prosper*, 3 Joh. 2; *εἰ πως εὐδοῶθήσομαι ἐλθεῖν, if haply I shall be so fortunate as to come*, Rom. i. 10; *ὃ τι ἂν εὐδῶται, whatever business shall have prospered, i.e. according to his gains*, 1 Cor. xvi. 2.
- εὐπάρεδρος, *persistent, assiduous; τὸ εὐπάρεδρον, assiduity, constant devotion*, 1 Cor. vii. 35. (A purely ecclesiastical form.)

εὐπειθής, *readily obeying, compliant*, James, iii. 17.
 εὐπερίστατος, *easily besetting*, Hebr. xii. 1. (The word is found nowhere else.)
 εὐποιία, ἡ, *well-doing, beneficence*, Hebr. xiii. 16.
 εὐπορέομαι, *to have means; καθὼς εὐπορεῖτο, according as he had means*, Acts, xi. 29.
 εὐπορία, ἡ, *wealth*, Acts, xix. 25.
 εὐπρέπεια, ἡ, *beauty, comeliness*, James, i. 11.
 εὐπρόσδεκτος, *acceptable*, 2 Cor. vi. 2. viii. 12. Rom. xv. 16, 31.
 εὐπρόσδετος, a var. lect. ad 1 Cor. vii. 35, for εὐπάρεδος, which see.
 εὐπροσωπῶ, *to make a fair shew*, Gal. vi. 12. (It is an ecclesiastical and Byzantine form.)
 εὐρακῶν, ὁ, *The Euraquilo, a NE wind*, Acts, xxvii. 14. (The older texts exhibit εὐροκλύδων.)
 εὐρίσκω, *to find*, Acts, xvii. 27. Luke, xxiii. 2, 4, 14; *to meet with*, Matt. xviii. 28. xxvii. 32; *to obtain*, Matt. xi. 29. Luke, ix. 12. Hebr. xii. 17; *pass.*, *to be found*, Rom. x. 20. Philipp. ii. 7. iii. 9 etc.
 εὐρύχωρος, *spacious, broad*, Matt. vii. 13.
 εὐροκλύδων, see εὐρακῶν.
 εὐσέβεια, ἡ, *piety, godliness*, Acts, iii. 12. 1 Tim. ii. 2. iv. 7. vi. 3, 5, 11. 2 Tim. iii. 5. 2 Pet. i. 3, 6. iii. 11. Tit. i. 1 (in all these passages *without the article*, except 1 Tim.

vi. 5 and 2 Pet. i. 6); but in 1 Tim. iii. 16 μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας (= τῆς θεότητος) μυστήριον, ὅς (reverting to the *natural* gender, ὁ Χριστός, in preference to the *grammatical* gender, εὐσέβεια) ἐφανερώθη ἐν σαρκί, *great is the mystery of the divine nature, which was made visible in flesh*. So Joh. i. 14 ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. (Or, *great is the mystery which we reverence*.)
 εὐσεβέω, *to shew piety*, 1 Tim. v. 4; *to worship*, Acts, xvii. 23.
 εὐσεβής, *pious, godly*, Acts, x. 2, 7. 2 Pet. ii. 9.
 εὐσεβῶς, adv., *piously, godly*, 2 Tim. iii. 12. Tit. ii. 12.
 εὐσημος, *distinct, intelligible*, 1 Cor. xiv. 9.
 εὐσπλαγχνος, *compassionate, tender-hearted*, Ephes. iv. 32. 1 Pet. iii. 8.
 εὐσχημόνως, *in a seemly manner, decently*, 1 Cor. xiv. 40. Rom. xiii. 13. 1 Thess. iv. 12.
 εὐσχημοσύνη, ἡ, *comeliness*, 1 Cor. xii. 23.
 εὐσχήμων, *comely*, 1 Cor. xii. 24; πρὸς τὸ εὐσχημον, *to promote decorum*, 1 Cor. vii. 35; *reputable*, Acts, xiii. 50. xvii. 12. Mrk. xv. 43.
 εὐτόνως, adv., *vehemently*, Luke, xxiii. 10; *powerfully*, Acts, xviii. 28.
 εὐτραπέλεια, ἡ, *low jesting, ribaldry*, Ephes. v. 4.
 εὐφημία, ἡ, *laudation, good report*, 2 Cor. vi. 8.

εύφημος, *speaking auspiciously* ;
 εύφημα, *things of good report*,
 Philipp. iv. 8. (See RV marg.)
 εύφορέω, *to bear well, to be*
fruitful, Luke, xii. 16.
 εύφραίνω, *to gladden*, 2 Cor. ii.
 2; *pass., to make merry, to*
rejoice, Acts, ii. 26. Rom.
 xv. 10. Gal. iv. 27. Luke,
 xii. 19. xv. 23, 29, 32;
 εύφραίνου ἐπ' αὐτῇ, *exult over*
her, Rev. xviii. 20; εύφραϊνό-
 μενος λαμπρῶς, *faring sumptu-*
ously, Luke, xvi. 19; *with*
ἐν τινι, to be delighted with,
to rejoice in, Acts, ii. 26.
 εύφροσύνη, *ή, cheerfulness, glad-*
ness, Acts, ii. 28. xiv. 17.
 εύχαριστώ, *to give thanks*,
 Luke, xvii. 16. Acts, xxvii.
 35. xxviii. 15 etc.; *pass., ἵνα*
τὸ χάρισμα εύχαριστηθῇ, that
thanks may be given for the
gift, 2 Cor. i. 11.
 εύχαριστία, *ή, a giving of thanks,*
thankfulness, 1 Cor. xiv. 16.
 Ephes. v. 4. 1 Tim. iv. 3.
 Acts, xxiv. 3 etc.; *plur., 1*
Tim. ii. 1. 2 Cor. ix. 12.
 εύχάριστος, *grateful, thankful*,
 Coloss. iii. 15.
 εύχη, *ή, a prayer*, James, v.
 15; *a vow*, Acts, xviii. 18.
 xxi. 23.
 εύχομαι, *to pray*, 2 Cor. xiii. 7.
 9; *to wish*, Acts, xxvii. 29.
 Rom. ix. 3.
 εύχρηστος, *useful*, 2 Tim. ii. 21.
 iv. 11; *serviceable*, Philem. 11.
 εύψυχέω, *to be of good courage,*
to be cheerful, Philipp. ii. 19.
 εύωδία, *ή, a sweet savour, fra-*
grance, Philipp. iv. 18. Ephes.
 v. 2. 2 Cor. ii. 15.

εύώνυμος, *of good omen; left*,
 Acts, xxi. 3. Matt. xx. 21.
 έβάλλομαι, *to spring upon*,
 Acts, xix. 19.
 έβάπαξ, *adv., once for all*,
 Hebr. vii. 27. ix. 12. x. 10.
 Rom. vi. 10; *at once*, 1 Cor.
 xv. 6.
 έφευρετής, *ὁ, a contriver, an*
inventor, Rom. i. 30.
 έφημερία, *ή, a course of daily*
priestly service, Luke, i. 5, 8.
 (It is a purely ecclesiastical
 word.)
 έφήμερος, *daily*, James, ii. 15.
 έφικνέομαι, *to come to, to reach*,
 2 Cor. x. 13, 14.
 έφίσταμαι, *to stand by*, Acts,
 xxii. 20. Luke, ii. 9. xxiv.
 4; *to come upon suddenly*,
 Acts, vi. 12; *of time, to ap-*
proach, to be at hand, 2 Tim.
 iv. 6; *to be present*, Acts,
 xxviii. 2; *to be urgent*, 2
 Tim. iv. 2.
 έφθαθα, *be thou opened*, Mrk.
 vii. 34. (Aramaic.)
 έχθρα, *ή, enmity*, Luke, xxiii.
 12. Ephes. ii. 14, 16. Rom.
 viii. 7.
 έχθρός, *hostile, inimical*, Matt.
 xiii. 28. Coloss. i. 21; *as*
subst., an enemy, 1 Cor. xv.
 25, 26. 2 Thess. iii. 15.
 έχιδια, *ή, a viper*, Acts, xxviii.
 3. Matt. iii. 7. xii. 34. xxiii.
 33. Luke, iii. 7.
 έχω, *to have*, Rev. i. 16. vi. 5;
ἐν γαστρὶ έχειν, to be pregnant,
 Matt. i. 18, 23; *to regard, to*
consider, Matt. xiv. 5. xxi.
 26; οὐ and μὴ έχειν, *to have*
not, to be poor, Matt. xiii.
 12. xxv. 29; *ήλικίαν έχειν, to*

be of age, Joh. ix. 21, 23; *ἔτη ἔχειν πεντήκοντα*, *to be fifty years old*, Joh. viii. 57; *τέσσαρας ἡμέρας ἔχειν ἐν τῷ μνημείῳ*, *to have been four days buried*, Joh. xi. 17. Cf. Acts, i. 12; *κοίτην ἐκ τινος ἔχειν*, *to conceive by*, Rom. ix. 10; *to be able*, Matt. xviii. 25. Acts, iv. 14; intrans., *ἐτοιμῶς ἔχειν*, *to be ready*, Acts, xxi. 13. 2 Cor. xii. 14; *τὸ νῦν ἔχον*, *for the present*, Acts, xxiv. 25; mid., *to be closely connected with*; *τὰ ἐχόμενα σωτηρίας*, *things that tend to salvation*, Hebr. vi. 9; *to be adjacent*, Mrk. i. 38; *ἡ ἐχόμενη ἡμέρα*, *the following day*, Acts. xx. 15.

ἕως, conj. and adverb, *while, up to, until, even to, unto*; used also as a prep. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

Z

ζῶω, *to live, to be alive*, Rom. vii. 1, 3. Acts, ix. 41. xvii. 28. Matt. ix. 18; met., *ἔδωκε ζῶν*, *living water*, Joh. iv. 10. vii. 38. Cf. 1 Pet. i. 3. Hebr. x. 20.

ζεστός, *fervent, hot*, Rev. iii. 15, 16.

ζεύγος, *τὸ*, *a yoke of draught-cattle*, Luke, xiv. 19; *a couple, a pair*, Luke, ii. 24.

ζευκτηρία, *ἡ*, *a fastening*, Acts, xxvii. 40. (Found nowhere else.)

ζέω, *to boil, to be hot*; met., *to be fervent*, Rom. xii. 11. Acts, xviii. 25.

ζηλεύω, *to be zealous*, Rev. iii. 19.

ζῆλος, *ὁ* and *τὸ*, *zeal*, 2 Cor. vii. 11. ix. 2; *jealousy*, Acts, v. 17. xiii. 45. Rom. xiii. 13; *fierceness*, Hebr. x. 27.

ζηλόω, *to be zealous*; *to envy*, 1 Cor. xiii. 4. James, iv. 2; *to be moved with jealousy*, Acts, vii. 9. xvii. 5; *to be jealous for*, 2 Cor. xi. 2; *to earnestly desire*, 1 Cor. xii. 31. xiv. 1, 39; *to zealously seek after*, Gal. iv. 17; pass., *to be zealously sought after*, Gal. iv. 18.

ζηλωτής, *ὁ*, *a zealot*; "from the time of the Maccabees there existed among the Jews a class of men, called *Zealots*, who rigorously adhered to the Mosaic law, and endeavoured even by resort to violence to prevent religion from being violated by others. To this class perhaps Simon the apostle had belonged, and hence got the surname *ὁ ζηλωτής* (Luke, vi. 15. Acts, i. 13)," Thayer; with genit. of thing, *zealous for*, Acts, xxi. 20. 1 Cor. xiv. 12. Tit. ii. 14.

ζημία, *ἡ*, *loss*, Philipp. iii. 7. Acts, xxvii. 10, 21.

ζημιόω, *to damage*; pass., *to incur damage, to suffer loss*, 1 Cor. iii. 15. 2 Cor. vii. 9; with accus. of thing lost, *to lose, to forfeit*, Philipp. iii. 8. Matt. xvi. 26. Mrk. viii. 36. Luke, ix. 25.

ζητέω, *to seek*, Matt. vii. 7. Luke, xi. 9; *to reason, to*

inquire, Joh. xvi. 19; *to seek for, to strive after*, Coloss. iii. 1. Matt. vi. 33. 1 Cor. vii. 27; *to desire*, Matt. xii. 46. Luke, v. 18. Mrk. xii. 12; *to require, to demand*, 2 Cor. xiii. 3. Mrk. viii. 12.

ζήτημα, τὸ, *a question*, Acts, xv. 2. xxvi. 3; νόμου, concerning their law, Acts, xxiii. 29; *περί τινος*, Acts, xviii. 15. xxv. 19.

ζήτησις, ἡ, *an inquiry, an investigation*, Acts, xxv. 20; *debate*, Acts, xv. 2, 7; *controversy*, Joh. iii. 25. 1 Tim. vi. 4. 2 Tim. ii. 23.

ζιζάνιον, τὸ, *tares, a kind of darnel, resembling wheat, except that the grains are black*, Matt. xiii. 25, 26 etc.

ζόφος, ὁ, *darkness, blackness*, Hebr. xii. 18. 2 Pet. ii. 4, 17. Jude, 6, 13.

ζυγός, ὁ, *a yoke*, Matt. xi. 29, 30; *met., a heavy burden, bondage*, Acts, xv. 10. 1 Tim. vi. 1. Gal. v. 1; *a balance, a pair of scales*, Rev. vi. 5.

ζύμη, ἡ, *leaven*, Matt. xiii. 33. Luke, xiii. 21. Gal. v. 9; (*morally*), Matt. xvi. 6, 11, 12. 1 Cor. v. 8.

ζυμόω, *to leaven*, Gal. v. 9. 1 Cor. v. 6; *pass., to be leavened*, Matt. xiii. 33. Luke, xiii. 21.

ζωγράφω, *to take alive; to catch, to capture*, Luke, v. 10. 2 Tim. ii. 26.

ζωή, ἡ, *life*, Acts, xvii. 25. Rev. xi. 11. Hebr. vii. 3; *life in*

Heaven, 1 Tim. vi. 19. Matt. vii. 14. Joh. vi. 40; *salvation*, Acts, v. 20. Joh. vi. 35, 48; *the author of life eternal*, Joh. xi. 25. Coloss. iii. 4.

ζώνη, ἡ, *a girdle*, Matt. iii. 4. Mrk. i. 6; *a purse*, Matt. x. 9. Mrk. vi. 8.

ζώννυμι, and **ζωννύω**, *to gird*, Joh. xxi. 18; *mid., to gird himself*, Acts, xii. 8.

ζωογονέω, with accus., *to give life to, to quicken*, 1 Tim. vi. 13; *to preserve alive*, Luke, xvii. 33; *pass., to be preserved alive*, Acts, vii. 19.

ζῶον, τὸ, *a living creature, an animal*, 2 Pet. ii. 12. Jude, 10. Rev. iv. 6, 7. Hebr. xiii. 11. ("The form ζῶον is more correct than ζῶον," Pape's Lexicon.)

ζωοποιέω, *to bring forth living creatures; to give life, to quicken*, Joh. v. 21. vi. 63. 1 Cor. xv. 45. 2 Cor. iii. 6. Gal. iii. 21; *pass., to be quickened*, 1 Pet. iii. 18. 1 Cor. xv. 22, 36.

H

ἢ, conj., *either, or, than*,
ἤ, *an affirmative particle, certainly*; in the NT appearing only in the formula *ἢ μὴν*, *most assuredly*, Hebr. vi. 14. (Westcott reads *εἰ μὴν*.)

ἡγεμονεύω, *to rule, to be a governor of*, Luke, ii. 2. iii. 1.

ἡγεμονία, ἡ, *sovereignty, reign*, Luke, iii. 1.

ἡγεμών, ὁ, *a governor*, Matt. xxvii. 2. Luke, xxi. 12. 1 Pet. ii. 14; *a chief town*, Matt. ii. 6.

ἡγέομαι, *to think, to consider, to deem*, Acts, xxvi. 2. 2 Cor. ix. 5. Philipp. ii. 3, 6. iii. 7; *to value, to esteem*, 1 Thess. v. 13; *to have authority over*; in this sense, in the NT, only in the present participle, ἡγούμενος=*a ruler, a governor*, Matt. ii. 6. Acts, vii. 10. Hebr. xiii. 7, 17, 24; *a chief*, Luke, xxii. 26; *ἀνδρας ἡγουμένους, leading men*, Acts, xv. 22; ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου, *the chief speaker*, Acts, xiv. 12.

ἡδέως, adv., *gladly*, 2 Cor. xi. 19. Mrk. vi. 20. xii. 37.

ἡδη, adv., *already, now*; ἡδη ποτε, *now at length*, Rom. i. 10.

ἡδιστα, adv., *most gladly*, 2 Cor. xii. 9, 15.

ἡδονή, ἡ, *pleasure*, Luke, viii. 14. 2 Pet. ii. 13; *lust*, James, iv. 1, 3.

ἡδύσμον, τὸ, *mint*, Luke, xi. 42. Matt. xxiii. 23.

ἡθος, τὸ, ὁ *a custom, a habit*; plur., *morals*, 1 Cor. xv. 33.

ἡκω, *to have come, to be present*, Mrk. viii. 3. Luke, xv. 27 etc.; but the imperf. ἤκον has the meaning of a pluperfect.

ἡλικία, ἡ, *adult age*; ἡλικίαν ἔχειν, *to be of age*, Joh. ix. 21; παρὰ καιρὸν ἡλικίας, *past the age for childbearing*, Hebr. xi. 11; *stature*, Luke, ii. 52. xix. 3. Ephes. iv. 13.

ἡλικος, *how great*, James, iii. 5. Coloss. ii. 1; *how small*, James, iii. 5.

ἡλιος, ὁ, *the sun*, Matt. xiii. 43. xvii. 2; *the light of the sun*, Acts, xiii. 11.

ἡλος, ὁ, *a nail*, Joh. xx. 25.

ἡμέρα, ἡ, *a day* according to Jewish reckoning, i.e. from sunrise to sunset, Luke, ii. 44. Matt. xii. 40; *the civil day*, i.e. a period of twenty-four hours, Matt. vi. 34. Luke, xiii. 14; ἡ κυριακή ἡμέρα, *the Lord's day*, Rev. i. 10; *the day of Judgment*, Acts, ii. 20. Luke, xvii. 30; ἡμέρας, *in the daytime*, Rev. xxi. 25; ἡμέρας μέσης, *at midday*, Acts, xxvi. 13; ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, *from day to day*, 2 Pet. ii. 8; καθ' ἡμέραν, *every day, daily*, Acts, xvii. 17. Hebr. iii. 13. Matt. xxvi. 55.

ἡμέτερος, οὗρ, Acts, ii. 11. xxvi. 5. Rom. xv. 4; οἱ ἡμέτεροι, *our brethren*, Tit. iii. 14.

ἡμιθανής, *half dead*, Luke, x. 30.

ἡμισυς, *half*; τὰ ἡμισία τῶν ὑπαρχόντων, *half of my property*, Luke, xix. 8; ἡμισυ, as subst., *a half*; τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ, *three days and a half*, Rev. xi. 9, 11. Cf. Rev. xii. 14; ἕως ἡμισίους τῆς βασιλείας μου, *unto half of my kingdom*, Mrk. vi. 23.

ἡμιώριον, and ἡμιώρον, τὸ, *half an hour*, Rev. viii. 1.

ἡνίκα, adv., *when, as often as, whenever, as soon as*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ἡπιος, *mild, gentle*, 2 Tim. ii. 24.

ἡρεμος, *quiet, tranquil*, 1 Tim. ii. 2.

Ἡρῳδιανοί, *oi, Herodians*, the partisans of Herod, Matt. xxii. 16. Mrk. iii. 6. xii. 13.

ἡσπάζομαι, *see ἡπτάομαι*.

ἡσυχάζω, *to rest*, Luke, xxiii. 56; *to lead a quiet life*, 1 Thess. iv. 11; *to be silent*, *to hold their peace*, Luke, xiv. 4. Acts, xi. 18. xxi. 14.

ἡσυχία, *ἡ, quietness*, 2 Thess. iii. 12; *silence*, Acts, xxii. 2. 1 Tim. ii. 11, 12.

ἡσύχιος, *quiet, peaceful*, 1 Tim. ii. 2. 1 Pet. iii. 4.

ἡττάομαι, and ἡσπάζομαι, *to be made inferior*, 2 Cor. xii. 13; *to be overcome*, 2 Pet. ii. 19, 20.

ἡττημα, *τὸ, failure*, Rom. xi. 12 (RV *loss*); *a defect*, 1 Cor. vi. 7.

ἡττων, and ἡσσων, *inferior*; ἡττον, and ἡσσον, *adverbially, less*, 2 Cor. xii. 15; *εἰς τὸ ἡσσον, for the worse*, 1 Cor. xi. 17.

ἡχέω, *to sound*, 1 Cor. xiii. 1.

ἡχος, *ὁ and τὸ, a sound*, Acts, ii. 2. Hebr. xii. 19; *the roaring of the sea*, Luke, xxi. 25; *a rumour, a report*, Luke, iv. 37.

Θ

θάλασσα, *ἡ, the sea*, Matt. xxiii. 15. Luke, xvii. 2, 6; *ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, the Red Sea*, Acts, vii. 36. Hebr. xi. 29.

θάλπω, *to warm*; *met., to cherish*, Ephes. v. 29. 1 Thess. ii. 7.

θαμβέω, *in pass., to be amazed*, Mrk. i. 27. x. 24, 32.

θάμβος, *τὸ, amazement*, Luke, iv. 36. v. 9. Acts, iii. 10.

θανάσιμος, *deadly*, Mrk. xvi. 18.

θανατηφόρος, *death-bringing, deadly*, James, iii. 8.

θάνατος, *ὁ, death*, Luke, ii. 26. Matt. x. 21; *πληγὴ θανάτου, a deadly wound*, Rev. xiii. 3, 12; *loss of salvation*, Rom. i. 32. vi. 16. Rev. ii. 11.

θανατώ, *to put to death*, Matt. xxvi. 59. Luke, xxi. 16; *to mortify*, Rom. viii. 13; *pass., to be in the state of persons being put to death*, Rom. viii. 36; *with dat. of thing, to be made dead in relation to*, Rom. vii. 4.

θάπτω, *to bury*, Matt. viii. 21, 22. 1 Cor. xv. 4.

θαρρέω, and θαρσέω, *to be of good courage*, Matt. ix. 2. 2 Cor. v. 6; *to be bold*, 2 Cor. x. 1, 2.

θάρσος, *τὸ, confidence, courage*, Acts, xxviii. 15.

θαῦμα, *τὸ, a wonder*, 2 Cor. xi. 14; *θαυμάζειν θαῦμα μέγα, to wonder exceedingly*, Rev. xvii. 6.

θαυμάζω, *to wonder, to wonder at*, Matt. viii. 10, 27. xv. 31. Luke, xxiv. 12; *to pay regard to*, Jude, 16; *pass., to be wondered at*, 2 Thess. i. 10; *ἐθαυμάσθη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, followed the beast in astonishment*, Rev. xiii. 3. (Other texts here exhibit *ἐθαύμασεν*.)

θαυμάσιος, *wonderful, marvellous*, Matt. xxi. 14.

- θαυμαστός**, *marvellous*, 1 Pet. ii. 9. Matt. xxi. 42.
θεὰ, ἡ, *a goddess*, Acts, xix. 27.
θεάομαι, *to view, to behold*, Matt. xxii. 11. Luke, vii. 24. Joh. i. 14; *to visit*, Rom. xv. 24.
θεατρίζομαι, *to be set forth as a spectacle, to be made a gazing-stock*, Hebr. x. 33.
θέατρον, τὸ, *a theatre*, Ac's, ix. 29, 31; *a public shew, a spectacle*, 1 Cor. iv. 9.
θείον, τὸ, *brimstone*, Luke, xvii. 29. Rev. ix. 17. xiv. 10.
θεῖος, *divine*, 2 Pet. i. 3; τὸ θεῖον, *the deity*, Acts, xvii. 29 (RV *the Godhead*).
θειότης, ἡ, *the divinity, the divine nature*, Rom. i. 20.
θειώδης, *of brimstone*, Rev. ix. 17.
θέλημα, τὸ, *the will*, Joh. i. 13. v. 30. Luke, xii. 47 etc.; plur., *commands*, Acts, xiii. 22. (With the exception of one passage in Aristotle, confined to the ecclesiastical writers.)
θέλησις, ἡ, *the will*, Hebr. ii. 4. (Perhaps a vulgarism.)
θέλω, *to will, to be willing*, Matt. ii. 18. xv. 32. Luke, xv. 28; *to desire*, Matt. xii. 38. xx. 21. Joh. xv. 7; *to prefer*, 1 Cor. xiv. 19; *to like, to love*, Luke, xx. 46. (This form alone appears in the NT; not ἐθέλω.)
θεμέλιος, ὁ, and **θεμέλιον**, τὸ, *a foundation*, Acts, xvi. 26. Ephes. ii. 20. Luke, vi. 48, 49 etc.; *the beginnings, the first principles*, Hebr. vi. 1. Rom. xv. 20.
θεμελιόω, *to lay the foundation, to found*, Hebr. i. 10. Matt. vii. 25. Luke, vi. 48; met., *to establish, to ground*, Ephes. iii. 17. Coloss. i. 23.
θεοδιδάκτος, *taught of God*, 1 Th. ss. iv. 9. (Found only in ecclesiastical writers.)
θεομαχέω, *to fight against God*, a var. lect. ad Acts, xxiii. 9. (Omitted by Westcott.)
θεομάχος, *fighting against God*, Acts, v. 39.
θεόπνευστος, *inspired by God*, 2 Tim. iii. 16.
θεός, ὁ, *God*, Matt. iii. 9. Luke, ii. 13. Acts, iii. 13. vii. 2. xiii. 17 etc.; also applied to Christ, Rom. ix. 5. 1 Joh. v. 20. Tit. ii. 13. Joh. i. 1. Philipp. ii. 6. Coloss. ii. 9. Hebr. i. 8; *the evil principle or thing that men serve*, 2 Cor. iv. 4. Philipp. iii. 19. In Acts, vii. 20. ἀσπεῖος τῷ Θεῷ = *in sight of God, or divinely*.
θεοσεβεία, ἡ, *reverence towards God, fear of God*, 1 Tim. ii. 10.
θεοσεβής, *godfearing*, Joh. ix. 31.
θεοστυγής, *hateful to God*, Rom. i. 30.
θεότης, ἡ, *Deity, Godhead*, Coloss. ii. 9.
θεραπεία, ἡ, *service, healing*, Luke, ix. 11. Rev. xxii. 2; met. (from the idea of attendance), *a household*, Luke, xii. 42.
θεραπεύω, *to serve*, Acts, xvii. 25; *to cure, to heal*, Matt. iv. 24. Mrk. vi. 5. Luke, vi. 7. etc.

- θεράπων, ὁ, *an attendant, a servant*, Hebr. iii. 5.
- θερίζω, *to reap*, Joh. iv. 36, 37. Matt. xxv. 24, 26. Gal. vi. 7.
- θερισμός, ὁ, *harvest*, Matt. xiii. 30, 39. Luke, x. 2. Mrk. iv. 29.
- θεριστής, ὁ, *a reaper*, Matt. xiii. 30, 39.
- θερμαίνω, *to warm; mid., to warm oneself*, Mrk. xiv. 54, 67. Joh. xviii. 18, 25; *pass., to be warmed*, Jam. s. ii. 16.
- θέρμη, ἡ, *heat*, Acts, xxviii. 3.
- θέρος, τὸ, *summer*, Matt. xxiv. 32. Mrk. xiii. 28. Luke, xxi. 30.
- θεωρέω, *to behold, to see*, Matt. xxvii. 55. xxviii. 1; *to experience*, Joh. viii. 51; *to perceive*, Acts, xvii. 22. Mrk. xvi. 4; *to consider*, Hebr. vii. 4; *to come to a knowledge of*, Joh. vi. 40.
- θεωρία, ἡ, *a spectacle, a sight*, Luke, xxiii. 48.
- θήκη, ἡ, *a receptacle; the sheath of a sword*, Joh. xviii. 11.
- θηλάζω, *to give suck, to suckle*, Matt. xxiv. 19. Luke, xxi. 23.
- θῆλυς, *of the female sex; ἡ θήλεια, the female, the woman*, Rom. i. 26, 27; also τὸ θῆλυ = ἡ θήλεια, Matt. xix. 4. Mrk. x. 6. Gal. iii. 28.
- θήρα, ἡ, *a hunting of wild beasts; met., a trap*, Rom. xi. 9.
- θηρεύω, *to hunt; to catch, to lay hold of*, Luke, xi. 54.
- θηριομαχέω, *to fight with wild beasts*, 1 Cor. xv. 32.
- θηρίον, τὸ, *a little beast; and, generally, a beast*, Acts, xxviii. 4, 5. Hebr. xii. 20. Rev. xi. 7. Tit. i. 12.
- θησαυρίζω, *to lay up, to store up*, James, v. 3. Matt. vi. 19. Luke, xii. 21. Rom. ii. 5 etc.
- θησαυρὸς, ὁ, *a treasure-chamber*, Luke, vi. 45; *a coffer, a casket*, Matt. ii. 11; *a treasure*, Matt. vi. 19, 21. xix. 21. Luke, xii. 33.
- θιγγάνω, *to touch*, Coloss. ii. 21. Hebr. xii. 20; *to injure*, Hebr. xi. 28.
- θλίβω, *to press, to crowd upon*, Mrk. iii. 9; ὁδὸς τεθλιμμένη, *a straitened way*, Matt. vii. 14; *met., to afflict, to distress*, 2 Thess. i. 6; *pass., to be afflicted*, Hebr. xi. 37. 2 Cor. i. 6. iv. 8. vii. 5.
- θλίψις, ἡ, *affliction, tribulation*, Matt. xiii. 21. xxiv. 21, 29. 2 Thess. i. 4. Philipp. i. 16. ("The ι in θλίβω is long by nature; therefore θλίψις is a false accentuation," Pape's Lexicon.)
- θνήσκω, *to die; in the NT appearing only in the perfect = to be dead*, 1 Tim. v. 6. Matt. ii. 20. Luke, viii. 49 etc.
- θνητὸς, *mortal*, Rom. vi. 12. viii. 11. 2 Cor. iv. 11 etc.
- θορυβάζω, *to trouble, to disturb; pass., to be troubled*, Luke, x. 41. (Found nowhere else in the NT.)
- θορυβέω, *to be turbulent; trans., to disturb, to throw into confusion*, Acts, xvii. 5; *pass., to make a disturbance*, Matt. ix. 23. Mrk. v. 39. Acts, xx. 10.

- θόρυβος**, ὁ, *uproar*, Acts, xx. 1. xxi. 34. Mrk. v. 38; *tumult*, Matt. xxvi. 5. xxvii. 24. Mrk. xiv. 2. Acts, xxiv. 18.
θραύω, *to break*; *τεθραυσμένοι*, *broken by ca/amity*, Luke, iv. 18 (RV *bruised*).
θρέμμα, τὸ, *a nurseling*; *θρέμματα*, *cattle*, Joh. iv. 12.
θρηνέω, *to lament*, Joh. xvi. 20; *to mourn, to wail*, Luke, vii. 32. Matt. xi. 17; *to bewail*, Luke, xxiii. 27.
θρήνος, ὁ, *lamentation*, a var. lect. ad Matt. ii. 18.
θρήσκεια, ἡ, *religious worship, religion*, James, i. 26, 27. Acts, xxvi. 5; *a worshipping*, Coloss. ii. 18.
θρήσκος, *Godfearing, religious*, James, i. 26.
θριαμβεύω, *to celebrate a triumph; to triumph over*, Coloss. ii. 15 (see Pape's Lexicon in voc.); *to cause one to triumph*, 2 Cor. ii. 14.
θρίξ, ἡ, *the hair of the head*, Matt. x. 30. Joh. xi. 2. xii. 3. Acts, xxvii. 34 etc.; also of camels, Mrk. i. 6. Matt. iii. 4.
θροέω, *to make an outcry*; pass. in the NT *to be frightened*, Mrk. xiii. 7. Matt. xxiv. 6. 2 Thess. ii. 2. (See Pape's Lex. in voc.)
θρόμβος, ὁ, *a large drop*, Luke, xxii. 44.
θρόνος, ὁ, *a throne*, Matt. v. 34. Acts, vii. 49. Rev. iii. 21; *kingly power*, Luke, i. 32, 52.
θυγάτηρ, ἡ, *a daughter*, Matt. ix. 18. x. 35, 37. 2 Cor. vi. 18 etc.; *a female descendant*, Luke, i. 5. xiii. 16.
θυγάτριον, τὸ, *a little daughter*, Mrk. v. 23. vii. 25.
θύελλα, ἡ, *a tempest*, Hebr. xii. 18.
θύϊνος, *thyine*, Rev. xviii. 12. (From *θύα*, the *citrus*, an odoriferous North African tree.)
θυμίαμα, τὸ, *incense*, Luke, i. 11. Rev. v. 8. viii. 3; ἡ ὥρα τοῦ θυμιάματος, *the time to offer incense*, Luke, i. 10.
θυμιατήριον, τὸ, *a censer*, (AV); or *altar of incense*, Hebr. ix. 4.
θυμιάω, *to burn incense*, Luke, i. 9.
θυμομαχέω, *to be very angry*, Acts, xii. 20.
θυμὸς, ὁ, *anger, wrath*, Luke, iv. 28. Ephes. iv. 31. etc.; *fierceness*, Rev. xvi. 19. xix. 15; *θυμοί*, *outbursts of wrath*, 2 Cor. xii. 20. Gal. v. 20.
θυμώω, *to provoke to anger*; pass., *to be wroth*, Matt. ii. 16.
θύρα, ἡ, *a door*, Mrk. i. 33. Matt. vi. 6 etc.; *an entrance*, Matt. xxvii. 60. Mrk. xv. 46. xvi. 3; *an opportunity*, Acts, xiv. 27. 1 Cor. xvi. 8. 2 Cor. ii. 12. Coloss. iv. 3; *access, means of entering*, Rev. iii. 8. iv. 1.
θυρεὸς, ὁ, *a shield* (Lat. *scutum*), Ephes. vi. 16.
θυρίς, ἡ, *a little door; a window*, Acts, xx. 9. 2 Cor. xi. 33.
θυρωρὸς, ὁ, and ἡ, *a doorkeeper*, Mrk. xiii. 34. Joh. x. 3. xviii. 16.

θυσία, ἡ, a sacrifice, Matt. ix. 13. xii. 7. Ephes. v. 2. Hebr. x. 5; an offering, Philipp. iv. 18. Hebr. xiii. 16.

θυσιαστήριον, τὸ, altar, Hebr. xiii. 10. 1 Cor. ix. 13. x. 18. Rom. xi. 3. James, ii. 21. (The pagan word for altar, viz. βωμός, appears only once in the NT, Acts, xviii. 23, and there its use was unavoidable.)

θύω, to sacrifice, Acts, xiv. 13, 18. 1 Cor. x. 20; to slay, to kill, Acts, x. 13. xi. 7. Joh. x. 10. Luke, xv. 23, 27, 30.

θώραξ, ὁ, a breastplate, Ephes. vi. 14. 1 Thess. v. 8. Rev. ix. 9, 17.

I

ἰαμα, τὸ, healing, 1 Cor. xii. 9, 28, 30.

ἰάομαι, to cure, to heal, Joh. iv. 47. Acts, ix. 34. x. 38; met., to restore to a spiritual tone of mind, Matt. xiii. 15. Joh. xii. 40. James, v. 16 etc.

ἰάσις, ἡ, a healing, a cure, Luke, xiii. 32. Acts, iv. 22, 30.

ἰασπις, ἡ, a precious stone, the jasper, Rev. iv. 3. xxi. 11. 18.

ἱατρός, ὁ, a physician, Coloss. iv. 14. Luke, iv. 23. Matt. ix. 12.

ἰδὲ, and ἰδε, imperat. of εἶδον, but used as an interjection, see! lo! behold! Matt. xxvi. 65. Joh. v. 14. Mrk. ii. 24.

ἰδέα, ἡ, outward form, appearance, a var. lect. ad Matt. xxviii. 3. (Westcott reads εἶδέα.)

ἰδιος, one's own, Joh. x. 3, 12.

Hebr. ix. 12. Acts, xxviii. 30. Rom. x. 3; of ἰδιοι, his own people, Joh. i. 11. Acts, iv. 23; thine own, Luke, vi. 41. Cf. 1 Cor. iv. 12; εἰς τὰ ἴδια, to his own land, i.e. the world which he himself had made, Joh. i. 11. Cf. xvi. 32; appropriate, fitting, 1 Tim. ii. 6. 1 Cor. iii. 8. Gal. vi. 9 (RV in due season); private, 2 Pet. i. 20; κατ' ἰδίαν, privately. Mrk. iv. 34. Gal. ii. 2; apart, Matt. xiv. 13. xvii. 19. xx. 17 etc.; ἰδία, privately; separately, severally, 1 Cor. xii. 11.

ἰδιώτης, ὁ, a private person; an ignorant or illiterate person, Acts, iv. 13. 1 Cor. xiv. 16, 23, 24. 2 Cor. xi. 6.

ἰδοῦ, adv., lo! behold! Matt. i. 23. Acts, viii. 36. Luke, i. 38 etc.

ἰδρῶς, ὁ, sweat, Luke, xxii. 44. (The passage is bracketed by Westcott.)

ἱερατεία, and ἱερατία, ἡ, the priesthood, the office of priest, Hebr. vii. 5.

ἱεράτευμα, τὸ, the priesthood, 1 Pet. ii. 5, 9. (It is a purely ecclesiastical word.)

ἱερατεύω, to discharge the office of priest, Luke, i. 8.

ἱερεὺς, ὁ, a priest, Acts, xiv. 13. Matt. viii. 4; applied to Christ, Hebr. v. 6. vii. 16, 17. x. 21; applied to Christians, Rev. i. 6. v. 10. xx. 6.

ἱερόθυτος, offered in sacrifice, 1 Cor. x. 28.

ἱερὸν, τὸ, *a temple*, Acts, xix 27. 1 Cor. ix. 13. Luke, iv. 9. Matt. xii. 6.

ἱεροπρεπής, *everent*, Tit. ii. 3. ἱερὸς, *sacred*, 2 Tim. iii. 15; τὰ ἱερὰ, *the holy things*, 1 Cor. ix. 13.

ἱεροσυλέω, *to commit sacrilege*, Rom. ii. 22.

ἱεροσυλος, ὁ, *a temple-robber*, Acts, xix. 37.

ἱερουργέω, *to minister in sacred things*; τὸς ὑαγγέλιον ἱερουργεῖν, *to minister in the gospel*, Rom. xv. 16.

ἱερωσύνη, ἡ, *the priestly office, the priesthood*, Hebr. vii. 24.

Ἰησοῦς, -οῦ, -οῦ, -οῦν, -οῦ, ὁ, *Jesus, the Son of God, the Saviour of mankind*, Matt. i. 21, 25 etc. (The word has no connexion with the verb ἰάομαι; for all the (non-Ionic) derivatives of that verb keep a throughout; as ἰατρός, ἰάσιμος, etc.)

ἱκανός, *sufficient*, 2 Cor. ii. 6; φῶς ἱκανόν, *a great light*, Acts, xxii. 6; ὄχλος ἱκανός, *a great multitude*, Mrk. x. 46. Acts, xi. 24; ἀργύρια ἱκανὰ, *a large sum of money*, Matt. xxviii. 12; ἱκανῶ χρόνῳ, *for a long time*, Acts, viii. 11. Cf. Luke, viii. 27. xxiii. 8. Rom. xv. 23; ἐφ' ἱκανόν, *for a long while*, Acts, xx. 11; ἡμέραι ἱκαναί, *many days*, Acts, ix. 23; ἱκανοί, *many people*, Acts, xii. 12; τὸ ἱκανόν, *security*, Acts, xvii. 9; *able*, 2 Tim. ii. 2; *worthy*, 1 Cor. xv. 9. Matt. viii. 8. Luke, iii. 16.

ἱκανότης, ἡ, *sufficiency, ability*, 2 Cor. iii. 5.

ἱκανόω, *to make competent, to qualify*, 2 Cor. iii. 6. Coloss. i. 12.

ἱκετηρία, ἡ, *supplication*, Hebr. v. 7. (See Pape's Lexicon in voc. ἱκετίσος.)

ἱκμός, ἡ, *moisture*, Luke, viii. 6. ἱλαρός, *cheerful*, 2 Cor. ix. 7.

ἱλαρότης, ἡ, *cheerfulness*, Rom. xii. 8.

ἱλάσκομαι, *to propitiate*; with accus. of thing, *to expiate, to make an atonement for*, Hebr. ii. 17; with dat. of person, ἱλάσθητί μοι, *be merciful to me*, Luke, xviii. 13.

ἱλάσμος, ὁ, *propitiation*, 1 Joh. ii. 2. iv. 10.

ἱλαστήριον, τὸ, *the propitiatory, the mercy-seat*, Hebr. ix. 5. Cf. Rom. iii. 25. (It is a purely ecclesiastical word.)

ἱλέως, *merciful*, Hebr. viii. 12; ἱλέως σοι = *God avert that from thee*, Matt. xvi. 22.

ἱμάς, ὁ, *a thong*, Acts, xxii. 25; *a shoe-latchet*, Luke, iii. 16. Joh. i. 27. Mrk. i. 7.

ἱματίω, *to clothe*, Luke, viii. 35. Mrk. v. 15. (Found only in the NT.)

ἱμάτιον, τὸ, *a garment*, Luke, v. 36. vii. 25. Matt. ix. 16; especially an upper garment, Mrk. v. 27. Matt. v. 24.

ἱματισμός, ὁ, *clothing, apparel*, Acts, xx. 33. 1 Tim. ii. 9. Luke, vii. 25.

ἱμέρω, *to long for*, var. lect. ad 1 Thess. ii. 8.

ἵνα, conj., *in order that, so that, that*; ἵνα μὴ, *lest*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ἵνα τι; for what purpose?

Wherefore? Why? Matt. ix.

4. xxvii. 46. Luke, xiii. 7.

ἰὸς, ὁ, poison, James, iii. 8.

Rom. iii. 13; rust, James, v.

3.

Ἰουδαῖζω, to imitate the Jews, to Judaize, Gal. ii. 14.

Ἰουδαϊκὸς, Jewish, Tit. i. 14.

Ἰουδαϊκῶς, Jewishly, after the manner of the Jews, Gal. ii. 14.

Ἰουδαῖος, Jewish, Acts, xvi. 1; as subst. a Jew, in Joh. often Jewish rulers, and all most opposed to Christ.

Ἰουδαϊσμός, ὁ, Judaism, the religion of the Jews, Gal. i. 13.

ἵππεύς, ὁ, a horseman, Acts, xxiii. 23, 32.

ἵππικὸς, equestrian; τὸ ἵππικόν, the cavalry, Rev. ix. 16.

ἵππος, ὁ, a horse, James, iii. 3. Rev. ix. 17. xix. 11 etc.

ἵρις, ἡ, a rainbow, Rev. iv. 3. x. 1.

ἰσάγγελος, like to the angels, Luke, xx. 36. (It is a purely ecclesiastical word.)

ἵστε, from οἶδα; ἵστε γινώσκοντες, ye know full well, Ephes. v. 5 ("ye know, understanding," Thayer).

ἴσος, equal, Matt. xx. 12. Joh.

v. 18; τὰ ἴσα ἀπολαβεῖν, to receive as much back, Luke, vi. 34; ἡ ἴση δωρεά, the same gift, Acts, xi. 17; ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν, their testimony agreed not together, Mrk. xiv. 56, 59; the neuters ἴσον and ἴσα are also used

adverbially; ἴσα εἶναι, to be

equal, Rev. xxi. 16; τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, his being equal with God, Philipp. ii. 6.

ἰσότης, ἡ, equality, 2 Cor. viii. 14; what is equitable, Coloss. iv. 1.

ἰσότημος, equally precious, 2 Pet. i. 1.

ἰσόψυχος, alike in soul, like-minded, Philipp. ii. 20.

Ἰσραὴλ, ὁ, indecl., Israel, a name given to the patriarch Jacob, Matt. x. 6; ὁ Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα, Israelites by birth, i.e. the Jews, 1 Cor. x. 18; ὁ Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ, i.e. Christians, Gal. vi. 16.

ἵστημι, and ἰστάνω, and ἰστάω, used transitively in the pres., imperf., fut., and 1 aor. act.; to place, to set, to set up, Matt. xviii. 2. Joh. viii. 4. Acts, iv. 7. vi. 13; to establish, Hebr. x. 9. Rom. iii. 31. x. 3; to verify, to confirm, Matt. xviii. 16. 2 Cor. xiii. 1; to appoint, Acts, xvii. 31. to weigh out, i.e. to pay, Matt. xxvi. 15; μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην, do not impute this sin unto them, Acts, vii. 60; but used intransitively in the perfect (ἕστηκα, I stand), pluperfect (εἰστήκειν, I was standing), 2 aorist (ἕστην, I stood), and in the passive (ἵσταμαι, σταθήσομαι, etc.); to continue, to persevere, Joh. viii. 44. 1 Cor. xv. 1.

ἱστορέω, to become acquainted with, Gal. i. 18.

ἰσχυρὸς, strong, 1 Cor. iv. 10. Luke, xi. 21, 22; mighty,

Matt. iii. 11. Mrk. i. 7. Rev. xviii. 8; *powerful*, 2 Cor. x. 10; *loud*, Rev. xviii. 2. Hebr. v. 7.
ἰσχύς, ἡ, *strength*, Mrk. xii. 30, 33. 1 Pet. iv. 11.
ἰσχύω, *to be strong*, Matt. ix. 12. Mrk. ii. 17; *to be able*, Matt. viii. 28. xxvi. 40; *to prevail*, Rev. xii. 8. Acts, xix. 16, 20; *to avail*, Hebr. i. ix. 17. Gal. v. 6; *to be serviceable*, Matt. v. 13.
ἴσως, adv., *perhaps, it may be*, Luke, xx. 13.
ἰχθύδιον, τὸ, *a little fish*, Matt. xv. 34. Mrk. viii. 7.
ἰχθύς, ὁ, *a fish*, Matt. vii. 10. Luke, v. 6. 1 Cor. xv. 39.
ἴχνος, τὸ, *a footprint*, Rom. iv. 12. 1 Pet. ii. 21.
ἰῶτα, τὸ, *iota*, used as an equivalent for the smallest letter in the Hebrew alphabet; therefore as an expression for the minutest part, a jot, Matt. v. 18.

K

καθά, adv., for καθ' ἃ, *according as, just as*, Matt. xxvii. 10.
καθαίρεις, ἡ, *a pulling down*, 2 Cor. x. 4; *a casting down*, 2 Cor. x. 8. xiii. 10.
καθαίρω, *to take down*, Matt. xv. 36, 46. Luke, xxiii. 53. Acts, xiii. 29; *to cast down*, Luke, i. 52; *to pull down*, Luke, xii. 18; *to refute*, 2 Cor. x. 4; *to destroy*, Acts, xiii. 19. xix. 27 ("τῆς μεγαλειότητος αὐτῆς must be taken as a partitive genitive, somewhat of her magnificence," Thayer).

καθαίρω, *to cleanse; to prune*, Joh. xv. 2.
καθάπερ, adv., *even as, just as, according as*, Rom. ix. 13. x. 15. xi. 8 etc.
καθάπτω, *to fasten on*, Acts, xxviii. 3.
καθαρίζω, *to cleanse*, Matt. xxiii. 25, 26. Mrk. vii. 19; *to heal*, Matt. viii. 2. x. 8. xi. 5; *to purify*, Acts, xv. 9. James, iv. 8. Tit. ii. 14 etc.; with ἀπό, *to cleanse or purify from*, 2 Cor. vii. 1. Hebr. ix. 14. 1 Joh. i. 7, 9.
καθαρισμός, ὁ, *a cleansing, a purification*, Luke, ii. 22. v. 14. Joh. iii. 25; κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, *in accordance with the Jews' manner of purification*, Joh. ii. 6; *purification from, i.e. expiation of*, Hebr. i. 3. 2 Pet. i. 9.
καθαρός, *pure*, Matt. xxiii. 26. Tit. i. 15. Hebr. x. 22; *clean*, Joh. xiii. 10. xv. 3; *blameless*, Acts, xviii. 6; with ἀπό, *guiltless of*, Acts, xx. 26.
καθαρότης, ἡ, *purity, cleanness*, Hebr. ix. 13.
καθέδρα, ἡ, *a chair, a seat*, Matt. xxi. 12. xxiii. 2.
καθέζομαι, *to seat one's self, to sit*, Joh. xi. 20. xx. 12. Matt. xxvi. 55 etc.
καθεῖς, "i.e. καθ' εἰς; also εἰς καθεῖς, *one after the other, one by one*, NT; an erroneous formation, for καθ' ἓνα," Pape's Lexicon. See Joh. viii. 9.
καθεξῆς, adv., *in order, successively*, Luke, i. 3. Acts, xi.

4. xviii. 23; *οι καθεξῆς, those that came after*, Acts, iii. 24; *ἐν τῷ καθεξῆς* (sc. χρόνῳ), *soon afterwards*, Luke, viii. 1.
- καθεύδω**, *to sleep*, Matt. ix. 24. xxv. 5 etc., *met., to be careless, to be indifferent*, Ephes. v. 14. 1 Thess. v. 6; *to be dead*, 1 Thess. v. 10.
- καθηγητής**, *ὁ, a guide, a master*, Matt. xxiii. 10.
- καθήκω**, *to come down, to reach to*; *impers., καθήκει, it is becoming, it is fitting*, Acts, xxii. 22; *τὰ μὴ καθήκοντα, things that are not fitting*, Rom. i. 28.
- κάθημαι**, *to sit down, to sit*, Rev. xx. 11. Matt. xx. 30. xxi. 44 etc.; *to dwell*, Luke, xxi. 35.
- καθημερινός**, *daily*, Acts, vi. 1.
- καθίζω**, *to make one sit down, to seat a person*, Acts, ii. 30. Ephes. i. 20. 1 Cor. vi. 4; *intrans., to sit down*, Matt. v. 1. xiii. 48. Joh. xix. 13; *to sit*, Matt. xx. 21, 23. xxiii. 2; *to sojourn, to dwell*, Acts, xviii. 11; *to tarry*, Luke, xxiv. 49.
- καθίημι**, *to send down; to let down*, Luke, v. 19. Acts, ix. 25; *καθιέμενος, let down*, Acts, x. 11. xi. 5.
- καθίστημι**, and **καθιστάω**, and **καθιστάνω**, *to set down; to place, to set*; with *ἐπὶ, to set over*, Matt. xxiv. 45. xxv. 21, 23. Luke, xii. 42; *to appoint*, Tit. i. 5. Hebr. v. 1. viii. 3; *to constitute, to make*, Luke, xii. 14. Acts, vii. 10, 27, 35. 2 Pet. i. 8; *to set down as* to declare to be, Rom. v. 19; *to conduct*, Acts, xvii. 15; *mid., to shew itself as*, James, iii. 6. iv. 4.
- καθὸ**, *adv., for καθ' ὅ, according as*, 2 Cor. viii. 12; *as*, Rom. viii. 26. (See καθά.)
- καθολικός**, *universal, catholic*; so *ἐπιστολαὶ καθολικαί, the Catholic Epistles*, in the title prefixed to the Epistles of S. James, S. Peter, S. John, and S. Jude, because addressed to the whole Catholic Church and not to one only.
- καθόλου**, *adv., for καθ' ὅλου, in general, altogether*; with a negative, *not at all*, Acts, iv. 18.
- καθοπλίζω**, *to arm completely*, Luke, xi. 21.
- καθοράω**, *to see thoroughly*; *pass., to be clearly perceived*, Rom. i. 20.
- καθότι**, *adv., for καθ' ὅτι, according as*, Acts, ii. 45. iv. 35; *because*, Acts, ii. 24. Luke, i. 7; *inasmuch as*, Acts, xvii. 31. Luke, xix. 9. ("Better written separately," Pape's Lexicon.)
- καθώς**, *adv., even as*, Luke, vi. 31. 1 Joh. ii. 27; *as*, Acts, xv. 15. 1 Thess. ii. 13. Joh. vi. 58; *according as*, 1 Pet. iv. 10. Acts, xi. 29; *how*, Acts, xv. 14. 3 Joh. 3; *καθὼς περ, exactly as*, Heb. v. 4.
- καί**, *conj., and, also, even*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- καινός**, *new*, Joh. xix. 41. Matt. ix. 17. xiii. 52; *novel, unheard of before*, Mrk. i. 27. Acts, xvii. 19. 2 Joh. 5.

- καινότης**, ἡ, *newness*, Rom. vi. 4. vii. 6.
- καίπερ**, conj., *although*, 2 Pet. i. 12. Philpp. iii. 4. Hebr. v. 8.
- καιρός**, ὁ, *time, season*, 1 Tim. iv. 1. 2 Tim. iv. 3. 1 Cor. vii. 5. Acts, i. 7; *a favourable opportunity*, Gal. vi. 10. Acts, xxiv. 25; *ἐν καιρῷ, in due season*, Matt. xxiv. 45. Luke, xii. 42; *πρὸς καιρὸν ὥρας, for a short season*, 1 Thess. ii. 17; *ἄχρι καιροῦ, for a season*, Luke, iv. 13; *πρὸς καιρὸν, for a short while*, Luke, viii. 13.
- καίτοι**, *and yet, although*, Hebr. iv. 3.
- καίω**, *to burn*, Luke, xii. 35. Joh. v. 35. xv. 6; *to kindle, to light*, Matt. 5. 15.
- κακία**, ἡ, *malice*, Ephes. iv. 31. Coloss. iii. 8. Tit. iii. 3; *wickedness*, Acts, viii. 22. 1 Pet. ii. 16; *evil*, Matt. vi. 34.
- κακοήθεια**, and **κακοηθία**, ἡ, *depravity, malignity*, Rom. i. 29.
- κακολογέω**, *to speak evil of*, Mrk. ix. 39. Acts, xix. 9; *to curse*, Matt. xv. 4.
- κακοπάθεια**, and **κακοπαθία**, ἡ, *suffering, affliction*, James, v. 10.
- κακοπαθῶ**, *to endure affliction, to be afflicted*, 2 Tim. ii. 9. 2 Tim. iv. 5. James, v. 13.
- κακοποιέω**, *to do harm*, Luke, vi. 9. Mrk. iii. 4; *to do wrong*, 1 Pet. iii. 17. 3 Joh. 11.
- κακοποιός**, *doing evil*; as subst., *an evil-doer*, 1 Pet. ii. 12. Joh. xviii. 30.
- κακός**, *evil, bad*, Matt. xxi. 41. xxiv. 48; *τὸ κακόν, wickedness, evil*, Rom. vii. 21. xiii. 4; *τὰ κακά, evil things*, Luke, xvi. 25.
- κακοῦργος**, ὁ, *a malefactor*, 2 Tim. ii. 9. Luke, xxiii. 32.
- κακουχέω**, *to ill-treat, to oppress; κακουχούμενος, maltreated*, Hebr. xi. 37. xiii. 3.
- κακῶ**, *to oppress, to afflict*, Acts, vii. 6, 19. xii. 1. xviii. 10; *to embitter, to render evil affected*, Acts, xiv. 2.
- κακῶς**, adv., *badly*; *κακῶς ἔχειν, to be sick*, Matt. iv. 24. viii. 16; *evilly, wrongly*, Joh. xviii. 23. James, iv. 3; *κακῶς εἰπεῖν τινα, to speak evil of*, Acts, xxiii. 5.
- κάκωσις**, ἡ, *ill-treatment, affliction*, Acts, vii. 34.
- καλάμη**, ἡ, *a stalk of grain, stubble*, 1 Cor. iii. 12.
- κάλαμος**, ὁ, *a reed*, Luke, vii. 24. Matt. xi. 7. Mrk. xv. 19, 36; *a measuring rod*, Rev. xi. 1. xxi. 15; *a pen*, 3 Joh. 13.
- καλέω**, *to call*, Matt. ix. 13. Gal. v. 8; *to invite*, Joh. ii. 1, 2. Luke, xiv. 16; *to name*, Luke, i. 31. Matt. x. 25; *to salute as*, Matt. xxiii. 9.
- καλλιέλαιος**, ἡ, *a cultivated olive-tree*, Rom. xi. 24.
- καλοδιδάσκαλος**, ὁ and ἡ, *a teacher of goodness*, Tit. ii. 3. (Found nowhere else.)
- καλοὶ λιμένες**, *Fair Havens, a harbour of Crete*, Acts, xxvii. 8.

καλοποιέω, *to do well*, 2 Thess. iii. 13.

καλὸς, *beautiful*, Luke, xxi. 5; *good*, Matt. xiii. 24, 27, 37, 48; *noble*, 1 Tim. i. 18. vi. 12; καλὸν ἐστίν, *it is good*, *it is expedient*, 1 Cor. vii. 1.

κάλυμμα, τὸ, *a covering, a veil*, 2 Cor. iii. 13, 14, 15, 16.

καλύπτω, *to cover*, Luke, viii. 16. xxiii. 30; *to hide*, Matt. x. 26. 2 Cor. iv. 7. *to procure pardon for*, James, v. 20. 1 Pet. iv. 8. Cf. Rom. iv. 7.

καλῶς, *adv., well*, Joh. iv. 17. Matt. xv. 7. Luke, xx. 39; *rightly*, Mrk. vii. 6; as a formula of approbation, *well!* Rom. xi. 20; *uprightly, honestly*, Hebr. xiii. 18; *met., in an honourable place*, James, ii. 3; καλῶς ποιεῖν, *to do well, to act rightly*, James, ii. 8, 19. 1 Cor. vii. 37, 38; καλῶς εἰπεῖν τινα, *to speak well of one*, Luke, vi. 26; καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος, *thou hast done well in coming*, Acts, x. 33. Cf. Philipp. iv. 14. 2 Pet. i. 19. 3 Joh. 6; *met., καλῶς ἔχειν, to recover health*, Mrk. xvi. 18.

κάμηλος, ὁ, *and, more frequently, ἡ, a camel*, Matt. xix. 24. Luke, xviii. 25. Mrk. x. 25. (See Pape's Lexicon in voc.)

κάμιλος, ὁ, *a cable*; ("the reading of certain Mss. in Matt. xix. 24 and Luke, xviii. 25," Thayer).

κάμινος, ὁ, *and ἡ, a furnace, an oven*, Matt. xiii. 42, 50. Rev. i. 15. ix. 2.

καμνύω, *to close the eyes*, Acts, xxviii. 27. Matt. xiii. 15.

κάμνω, *to grow weary*, Hebr. xii. 3; *to be ill*, James, v. 15.

κάμπτω, *to bend*; *trans., οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῷ Βάαλ, have not bowed the knee to Baal*, Rom. xi. 4. Cf. Ephes. iii. 14; *intrans., κάμψει πᾶν γόνυ ἐμοί, every knee shall bow to me*, Rom. xiv. 11. Cf. Philipp. ii. 10.

κἂν, *conj., for καὶ ἐὰν, and if; even if; if it were but, etc.*

κανὼν, ὁ, *a rule, a standard*, Gal. vi. 16. Cf. Philipp. iii. 16; *a limit*, 2 Cor. x. 13, 15.

καπηλεύω, *to be a petty retailer, to peddle*; with accus. of thing, *to adulterate, to corrupt*, 2 Cor. ii. 17. Cf. 2 Cor. iv. 2. (Thus also in Pape's Lexicon.)

καπνὸς, ὁ, *smoke*, Acts, ii. 19. Rev. viii. 4, etc.

καρδία, ἡ, *the heart*, Acts, viii. 21. Matt. v. 8. vi. 21; *the understanding*, Rom. i. 21. Acts, xxviii. 27.

καρδιογνώστης, ὁ, *the knower of hearts*, Acts, i. 24. xv. 8. (It is a purely ecclesiastical and NT form.)

καρπός, ὁ, *fruit*, Matt. xii. 33. xxi. 19. Luke, xii. 17; *work, operation*, Gal. v. 22. Philipp. i. 11. Rom. xv. 28; *result*, Philipp. i. 22. Hebr. xii. 11.

καρποφορέω, *to bear fruit*, Matt. xiii. 23. Mrk. iv. 20. Luke, viii. 15; *mid., to bear fruit of itself*, Coloss. i. 6.

καρποφόρος, *fruitbearing, fruitful*, Acts, xiv. 17.

καρτερῶ, *to hold out, to endure*, Hebr. xi. 27.

κάρφος, τὸ, *a dry fragment of straw, a mote*, Matt. vii. 3, 5. Luke, vi. 41. (See Pape's Lexicon.)

κατά, prep., taking genit. and accus.; with genit. denoting *motion in a vertical line—down from*; *κατὰ τῶν ὀρέων*, *down from the mountains*; but with accus. denoting *motion in a horizontal line*; *κατὰ τὴν ὁδὸν*, *along the road*, Luke, x. 4; also *time—about*; *κατὰ τὸ μεσονύκτιον*, *about midnight*, Acts, xvi. 25. Cf. Acts, xiv. 1; also *manner—according to*, Rom. xii. 6. Ephes. iv. 7; also serving to the formation of divers adverbial phrases; *κατ' ἀνάγκην*, *of necessity*, etc.

καταβαίνω, *to descend, to go down*, Luke, ii. 51. Rev. xii. 12.

καταβάλλω, *to cast down*, Rev. xii. 10. 2 Cor. iv. 9; *to lay*, as a foundation, Hebr. vi. 1.

καταβαρῶ, *to weigh down, to burden*, 2 Cor. xii. 16.

καταβαρύνω, *to weigh down*, pass., *to be weighed down, to be heavy with sleep*, Mrk. xiv. 40.

κατάβασις, ἡ, *the descent, the place of descent*, Luke, xix. 37.

καταβιβάζω, *to cause to go down; to cast down*, Luke, x. 15. Cf. Matt. xi. 23. (Westcott reads *καταβήσῃ* in both passages.)

καταβολή, ἡ, *a foundation*, Matt. xiii. 35. xxv. 34; *eis καταβολὴν σπέρματος*, *to found a posterity*, Hebr. xi. 11.

καταβραβεύω, *to decide against as judge; to condemn*, Coloss. ii. 18. (See Pape's Lexicon in voc.)

καταγγελεὺς, ὁ, *an announcer*, Acts, xvii. 18. (Only in the NT and ecclesiastical writers.)

καταγγέλλω, *to make known, to proclaim*, Acts, iv. 2. xiii. 5. xvii. 13. 1 Cor. xi. 26 etc.

καταγελάω, *to deride*, Matt. ix. 24. Luke, viii. 53. Mrk. v. 40.

καταγινώσκω, *to condemn*, 1 Joh. iii. 20, 21. Gal. ii. 11.

κατάγνυμι, *to break*, Matt. xii. 20. Joh. xix. 31, 32, 33.

καταγράφω, *to draw figures*, Joh. viii. 6.

κατάγω, *to lead down, to bring down*, Acts, ix. 30. xxii. 30. xxiii. 15; *to bring a ship to land, to touch at*, Acts, xxvii. 3. xxviii. 12. Cf. Luke, v. 11.

καταγωνίζομαι, *to conquer, to subdue*, Hebr. xi. 33.

καταδέω, *to bind up as a wound* Luke, x. 34.

κατάδηλος, *thoroughly evident*, Hebr. vii. 15.

καταδικάζω, *to give judgment against, to condemn*, Matt. xii. 7, 37. Luke, vi. 37. James, v. 6.

καταδίκη, ἡ, *a sentence of condemnation*, Acts, xxv. 15.

καταδιώκω, *to pursue; in a good sense, to follow*, Mrk. i. 36.

καταδουλόω, *to enslave completely; to enslave*, Gal. ii. 4. 2 Cor. xi. 20.

καταδυναστεύω, *to oppress*, Acts, x. 38. James, ii. 6.

κατάθεμα, τὸ, *a curse*, Rev. xxii. 3. ("=καταναθεμα, NT," Pape in Lexicon.)

καταθεματίζω, *to curse vehemently*, Matt. xxvi. 74.

καταισχύνω, *to dishonour*, 1 Cor. xi. 4, 5; *to put to shame*, 1 Cor. i. 27. xi. 22; pass., *to be ashamed*, Luke, xiii. 17. Rom. ix. 33. x. 11.

κατακαίω, *to burn up*, Matt. xiii. 30. xix. 19.

κατακαλύπτω, *to completely cover; mid., of women, to cover themselves, to be veiled*, 1 Cor. xi. 6, 7.

καταυχάομαι, *to glory over*, Rom. xi. 18. James, iii. 14; καταυχᾶται ἔλεος κρίσεως, *mercy exulteth over judgment*, James, ii. 13. ("Mercy boasts itself superior to judgment, i.e. full of glad confidence has no fear of judgment," Thayer. But?)

κατάκειμαι, *to lie down; to be sick*, Mrk. i. 30. Acts, xxviii. 8; *to recline at meals*, 1 Cor. viii. 10. Luke, vii. 37 etc.

κατακλάω, *to break*, Mrk. vi. 41. Luke, ix. 16.

κατακλείω, *to shut up*, Acts, xxvi. 10. Luke, iii. 20.

κατακληροδοτέω, *to distribute by lot*, a var. lect. ad Acts, xiii. 19. (Westcott reads κατακληρονόμω. The word is confined to ecclesiastical writers.)

κατακληρονομέω, *to distribute by lot*, Acts, xiii. 19. (Confined to ecclesiastical writers.)

κατακλίνω, *to make to recline*, Luke, ix. 14; pass., *to recline*, Luke xiv. 8. xxiv. 30.

κατακλύζω, *to overwhelm with water, to submerge*, 2 Pet. iii. 6.

κατακλυσμός, ὁ, *the deluge*, Matt. xxiv. 38. Luke, xvii. 27. 2 Pet. ii. 5.

κατακολουθέω, *to follow after*, Luke, xxiii. 55. Acts, xvi. 17.

κατακόπτω, *to cut to pieces; to gash, to cut*, Mrk. v. 5.

κατακρημνίζω, *to cast down headlong*, Luke, iv. 29.

κατάκριμα, τὸ, *condemnation*, Rom. v. 16.

κατακρίνω, *to condemn*, Matt. xx. 18. Rom. viii. 3; *by good example to make the sins of others more evident and more censurable*, Hebr. xi. 7. Matt. xii. 41. Luke, xi. 31.

κατάκρισις, ἡ, *condemnation*, 2 Cor. iii. 9. vii. 3. (It is a purely NT form.)

κατακυριεύω, *to overcome, to master*, Acts, xix. 16; *to hold in subjection, to exercise lordship over*, Matt. xx. 25. Mrk. x. 42.

καταλαλέω, *to speak against*, James, iv. 11. 1 Pet. ii. 12; pass., *to be spoken against*, 1 Pet. iii. 16.

καταλαλιά, ἡ, *evil speaking*, 2 Cor. xii. 20. 1 Pet. ii. 1. (It is a purely ecclesiastical word.)

κατάλαλος, ὁ, *an evil speaker, a defamer*, Rom. i. 30. (Found no where else.)

καταλαμβάνω, *to obtain, to attain to*, 1 Cor. ix. 24. Philipp. iii. 12. Rom. ix. 30; *to understand, to comprehend*, Acts, iv. 13. Joh. i. 5; *to overtake*, Joh. xii. 35. 1 Thess. v. 4; *to detect, to catch*, Joh. viii. 3, 4; *to perceive, to find*, Acts, xxv. 25.

καταλέγω, *to register, to enrol*, 1 Tim. v. 9.

κατάλειμμα, τὸ, *a remnant*, var. lect. ad Rom. ix. 27.

καταλείπω, *to leave behind at death*, Mrk. xii. 19; *to relinquish*, Mrk. xiv. 52; *to depart from, to leave*, Matt. iv. 13. xvi. 4; *to forsake*, 2 Pet. ii. 15; *to neglect*, Acts, vi. 2; *to leave alone*, Luke, x. 40; *to reserve*, Rom. xi. 4.

καταλιθάω, *to overwhelm with stones; to stone*, Luke, xx. 6. (Only in ecclesiastical writers.)

καταλλαγὴ, ἡ, *reconciliation*, 2 Cor. v. 18, 19. Rom. v. 11. xi. 15.

καταλλάσσω, *to reconcile; κόσμον καταλλάσσω ἑαυτῷ, reconciling the world to himself*, 2 Cor. v. 18; pass. with dat. of person, *to be reconciled to*, 2 Cor. v. 20. Rom. v. 10. 1 Cor. vii. 11.

κατάλοιπος, *left remaining; οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων, the residue of men*, Acts, xv. 17.

κατάλυμα, τὸ, *an inn*, Luke, ii. 7; *the guest-chamber*, Luke, xxii. 11. Mrk. xiv. 14.

καταλύω, *to destroy*, Matt. xxvi. 61. xxvii. 40; *to overthrow*, Acts, v. 39. Rom. xiv. 20; *to put up at, to lodge*, Luke, ix. 12. xix. 7; pass., *to be thrown down*, Mrk. xiii. 2. Matt. xxiv. 2. Luke, xxi. 6; *to be overthrown, to be brought to nought*, Acts, v. 38.

καταμανθάνω, *to learn thoroughly; to consider well*, Matt. vi. 28.

καταμαρτυρέω, *to testify against*, Matt. xxvi. 62. xxvii. 13.

καταμένω, *to abide*, Acts, i. 13.

καταμόνας, adv., *privately, alone*, Luke, ix. 18. Mrk. iv. 10. (But better written separately, κατὰ μόνας, as Westcott has done.)

καταναλίσκω, *to consume*, Hebr. xii. 29.

καταναρκάω, *to make numb; intrans. with genit., to be burdensome to*, 2 Cor. xi. 9. xii. 13, 14.

κατανεύω, *to make signs to*, Luke, v. 7.

κατανοέω, *to perceive*, Acts, xxvii. 39. Matt. vii. 3. Luke, xx. 23; *to observe, to consider*, Luke, xii. 24, 27. Acts, xi. 6. Rom. iv. 19.

καταντάω, *to arrive, to come*, Acts, xvi. 1. xviii. 19, 24. 1 Cor. xiv. 36; εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν, 1 Cor. x. 11 (RV upon whom the ends of the ages are come); *to reach, to attain*, Acts, xxvi. 7. Ephes. iv. 13. Philipp. iii. 11.

- κατάνυξις**, ἡ, *stupor*; *πνεῦμα κατανύξεως*, a spirit of stupor, Rom. xi. 8. (Found only in the NT and the Septuagint.)
- κατανύσσω**, to prick, to wound, *κατενύγησαν τὴν καρδίαν*, Acts, ii. 37 (RV *They were pricked in their heart.*)
- καταξιόω**, to account worthy, 2 Thess. i. 5. Acts, v. 41.
- καταπατέω**, to tread under foot, to trample on, Matt. v. 13. Luke, viii. 5. xii. 1; to treat with contempt, to spurn, Hebr. x. 29.
- κατάπανσις**, ἡ, a putting to rest; met., rest, Acts, vii. 49. Hebr. iii. 11, 18. iv. 10.
- καταπαύω**, to cause to cease; to give rest, Hebr. iv. 8; to restrain, Acts, xiv. 18; intrans., to rest, Hebr. iv. 4. 10.
- καταπέτασμα**, τὸ, a veil spread out, a curtain, — the name given in the Greek Scriptures to the two curtains in the temple at Jerusalem, one of them at the entrance of the temple, the other veiling the Holy of Holies. This latter, called pre-eminently τὸ καταπέτασμα, is the only one mentioned in the NT. See Hebr. ix. 3. Matt. xxvii. 51. Luke, xxiii. 45. Mrk. xv. 38.
- καταπίνω**, to swallow up, Rev. xii. 16. 2 Cor. v. 4; to swallow, Matt. xxiii. 24; met., to destroy, 1 Pet. v. 8. 1 Cor. xv. 54; pass., to be consumed, 2 Cor. ii. 7.
- καταπίπτω**, to fall down, Acts, xxvi. 14. xxviii. 6. Luke, viii. 6.
- καταπλέω**, to sail from the deep sea to the coast; to put in, Luke, viii. 26.
- καταπονέω**, to exhaust with labour; to afflict, to distress, Acts, vii. 24. 2 Pet. ii. 7.
- καταποντίζω**, to cast into the sea, to drown; pass., to be submerged, to be drowned, Matt. xviii. 6; to sink, Matt. xiv. 30.
- κατάρα**, ἡ, cursing, a curse, James, iii. 10. Gal. iii. 13; γῇ κατάρας ἐγγὺς, nigh to being cursed by God, i.e. given up unto barrenness, Hebr. vi. 8; ὑπὸ κατάραν εἶναι, to be under a curse, Gal. iii. 10; τέκνα κατάρας, accursed children, 2 Pet. ii. 14.
- καταράσμαι**, to curse, Rom. xii. 14. Luke, vi. 28. Mrk. xi. 21. James, iii. 9; pass., to be accursed, Matt. xxv. 41.
- καταργέω**, to make idle, to render inoperative; to bring to nought, Rom. iii. 3. 1 Cor. i. 28; to cause to cease, to abolish, 1 Cor. vi. 13. Rom. iii. 31. vi. 6; pass., to be brought to nought, 1 Cor. ii. 6. xv. 26; to pass away, to be done away, Gal. v. 4. 1 Cor. xiii. 8, 10. (The word occurs 25 times in S. Paul, but only twice, viz. Luke, xiii. 7 = make barren, Hebr. ii. 14, in the rest of the NT.)
- καταριθμέω**, to number with; pass., to be numbered among, Acts, i. 17.
- καταρτίζω**, to mend, to repair, Matt. iv. 21. Mrk. i. 19; to restore, Gal. vi. 1; to perfect, 1 Pet. v. 10. Hebr. xiii. 21;

- pass., *to be prepared*, Hebr. xi. 3. Rom. ix. 22; *to be perfected*, Luke, vi. 40. 1 Cor. i. 10. 2 Cor. xiii. 11; mid., *to prepare*, Hebr. x. 5. Matt. xxi. 16.
- κατάρτισις**, ἡ, *a restoration, a perfecting*, 2 Cor. xiii. 9.
- καταρτισμός**, ὁ, *a perfecting*, Ephes. iv. 12.
- κατασεῖω**, *to shake*; *κατασεῖω τὴν χεῖρα*, *to make signs with the hand*, Acts, xix. 33. But in Acts, xii. 17. xiii. 16. xxi. 40, τῇ χειρὶ, in the same sense.
- κατασκάπτω**, *to dig down, to destroy*, Rom. xi. 3.
- κατασκευάζω**, *to make ready, to prepare*, Matt. xi. 10. Luke, vii. 27; *to equip, to build*, Hebr. xi. 7. 1 Pet. iii. 20; pass., *to be prepared*, Luke, i. 17.
- κατασκηνώ**, *to pitch one's tent, to dwell*, Acts, ii. 26. Matt. xiii. 32. Luke, xiii. 19.
- κατασκήνωσις**, ἡ, *an abode, a roosting-place*, Matt. viii. 20. Luke, ix. 58.
- κατασκιάζω**, *to overshadow*, Hebr. ix. 5.
- κατασκοπέω**, *to spy out*, Gal. ii. 4.
- κατάσκοπος**, ὁ, *a spy*, Hebr. xi. 31.
- κατασοφίζομαι**, *to circumvent by fraud, to deal craftily with*, Acts, vii. 19.
- καταστέλλω**, *to restrain, to quiet*, Acts, xix. 35.
- κατάστημα**, τὸ, *deportment, demeanour*, Tit. ii. 3.
- καταστολή**, ἡ, *dress, attire*, 1 Tim. ii. 9.
- καταστρέφω**, *to throw down, to overthrow*, Matt. xxi. 12. Mrk. xi. 15; τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς, *its ruins*, Acts, xv. 16.
- καταστρηνιάω**, *to grow wanton against*, 1 Tim. v. 11.
- καταστροφὴ**, ἡ, *an overthrow; a subverting*, 2 Tim. ii. 14.
- καταστρώννυμι**, *to overthrow*, 1 Cor. x. 5.
- κατασύρω**, *to drag by force*, Luke, xii. 58.
- κατασφάζω**, *to slay*, Luke, xix. 27.
- κατασφραγίζω**, *to seal up*, Rev. v. 1.
- κατάσχεσις**, ἡ, *possession, and a possession*, Acts, vii. 5, 45.
- κατατίθημι**, *to deposit*; mid. *to lay up, to gain*, Acts, xxiv. 27. xxv. 9.
- κατατομή**, ἡ, *mutilation*, Philipp. iii. 2. (RV concision.) Cf. Gal. v. 12.
- κατατοξεύω**, *to shoot down, to pierce through*, a var. lect. ad Hebr. xii. 20.
- κατατρέχω**, *to run down*, Acts, xxi. 32.
- καταυγάζω**, *to shine upon*, a var. lect. ad 2 Cor. iv. 4.
- καταφέρω**, *to cast down*; ψῆφον *καταφέρειν*, *to give one's vote against*, Acts, xxvi. 10; *to bring against*, Acts, xxv. 7; pass., *to be borne down, to be overcome*, Acts, xx. 9.
- καταφεύγω**, *to flee for refuge*, Acts, xiv. 6. Hebr. vi. 18.
- καταφθείρω**, *to corrupt, to deprave*; κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, *corrupted in mind*, 2 Tim. iii. 8.

- καταφιλέω**, *to kiss*, Matt. xxvi. 49. Luke, vii. 38, 45. Acts, xx. 37.
- καταφρονέω**, *to despise*, Matt. vi. 24. xviii. 10. Luke, xvi. 13 *etc.*
- καταφρονητής**, *ὁ, a despiser*, Acts, xiii. 41.
- καταχέω**, *to pour upon*, Matt. xxvi. 7. Mrk. xiv. 3.
- καταχθόνιος**, *subterrestrial*, Philipp. ii. 10.
- καταχρῶμαι**, *to use to the full*, 1 Cor. vii. 31.
- καταψύχω**, *to cool*, Luke, xvi. 24.
- κατείδωλος**, *full of idols*, Acts, xvii. 16. (A purely NT and ecclesiastical word.)
- κατέναντι**, *adv., over against, opposite*, Matt. xxi. 2. Luke, xix. 30; *before*, Matt. xxvii. 24. Rom. iv. 17. 2 Cor. ii. 17.
- κατενώπιον**, *adv., before*, Jude, 24. 2 Cor. xii. 19. Ephes. i. 4. (An altogether unclassical form.)
- κατεξουσιάζω**, *to exercise authority over*, Matt. xx. 25. Mrk. x. 42. (A purely NT form.)
- κατεργάζομαι**, *to work, to accomplish*, Rom. iv. 15. vii. 15, 17, 20. 2 Cor. xii. 12; *to perpetrate*, Rom. ii. 9. 1 Cor. v. 3.
- κατέρχομαι**, *to come down*, James, iii. 15. Luke, iv. 31. ix. 37; *to arrive at*, Acts, xviii. 22. xxi. 3. xxvii. 5.
- κατεσθίω**, *to devour, to consume*, Matt. xiii. 4. Luke, viii. 5; *to squander*, Luke, xv. 30; *to rob, to plunder*, 2 Cor. xi. 20. Gal. v. 15.
- κατευθύνω**, *to guide, to direct*, Luke, i. 79. 1 Thess. iii. 11. 2. Thess. iii. 5.
- κατευλογέω**, *to greatly bless*, Mrk. x. 16. (In ancient Greek only in the sense of *praise highly*.)
- κατεφίστημι**, in 2 aor., *rose up against*, Acts, xviii. 12.
- κατέχω**, *to hinder, to restrain*, 2 Thess. ii. 6, 7. Rom. i. 18; *to guide, as a ship*, Acts, xxvii. 40; *to hold fast, to retain*, Luke, viii. 15. 1 Thess. v. 21; *to take*, Luke, xiv. 9; *to possess*, 1 Cor. vii. 30; *pass., to be held bound*, Rom. vii. 6.
- κατηγορέω**, *to accuse*, Matt. xii. 10. Luke, vi. 7. xxiii. 14; *pass., to be accused*, Matt. xxvii. 12. Acts, xxii. 30.
- κατηγορία**, *ἡ, an accusation*, Joh. xviii. 29. 1 Tim. v. 19.
- κατήγορος**, *ὁ, an accuser*, Acts, xxiii. 30, 35. xxv. 16, 18.
- κατήγωρ**, *ὁ, an accuser*, Rev. xii. 10. (An altogether unclassical and un-Greek form. It is not recognized in Pape's Lexicon.)
- κατήφεια**, *ἡ, dejection, heaviness*, James, iv. 9.
- κατηχέω**, *to instruct, to teach*, 1 Cor. xiv. 19. Gal. vi. 6; *pass., to be instructed*, Rom. ii. 18. Acts, xviii. 25. Gal. vi. 6; *to be instructed in*, Luke, i. 4; *to be informed by report*, Acts, xxi. 21.
- κατιώω**, *to cover with rust*, James, v. 3.
- κατισχύω**, *to have power, to be able*, Luke, xxi. 36; *to prevail against*, Matt. xvi. 18;

- to be overpowering, to prevail, Luke, xxiii. 23.
- κατοικέω**, to dwell, Acts, i. 20. vii. 2, 14, 48. Rev. iii. 10; trans. with accusative, to dwell in, to inhabit, Acts, i. 19. ii. 9, 14. Rev. xvii. 2 etc.
- κατοικῆσις**, ἡ, an abode, a dwelling, Mrk. v. 3.
- κατοικητήριον**, τὸ, a habitation, an abode, Ephes. ii. 22. Rev. xviii. 2. (A purely NT and ecclesiastical word.)
- κατοικία**, ἡ, a habitation, Acts, xvii. 26.
- κατοικίζω**, to cause to dwell, πνεῦμα δὲ κατώκισεν ἐν ἡμῖν, which he caused to dwell within us, James, iv. 5.
- κατοπτρίζω**, to mirror, to reflect; mid., to behold in a mirror, 2 Cor. iii. 18.
- κατόρθωμα**, τὸ, a successful achievement; a righteous measure, a var. lect. ad Acts, xxiv. 2.
- κάτω**, adv., downwards; down, Acts, xx. 9. Matt. iv. 6. Luke, iv. 9. Joh. viii. 6, 8; below, Mrk. xiv. 66; beneath, Acts, ii. 19; ἐκ τῶν κάτω, from beneath, Joh. viii. 23; ἕως κάτω, to the bottom, Matt. xxvii. 51. Mrk. xv. 38; ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, from two years old and under, Matt. ii. 16.
- κατώτερος**, comp. of κάτω, lower, Ephes. iv. 9.
- καῦμα**, τὸ, heat, Rev. vii. 16. xvi. 9.
- καυματίζω**, to burn with heat, to scorch, Rev. xvi. 8; pass., to be scorched, to be burned. Matt. xiii. 6. Mrk. iv. 6. Rev. xvi. 9.
- καῦσις**, ἡ, a burning; ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν, whose end is to be burned, Hebr. vi. 8.
- καυσώω**, to burn up, 2 Pet. iii. 10.
- καυστηριάζω**, to burn with a hot iron, to brand, 1 Tim. iv. 2. (In the NT not found elsewhere.)
- καύσων**, ὁ, burning heat, Matt. xx. 12. Luke, xii. 55; a scorching wind, James, i. 11. (See Pape's Lexicon in voc.)
- καυτηριάζω**, to brand, a var. lect. ad 1 Tim. iv. 2.
- καυχάομαι**, to boast, to glory, 1 Cor. i. 31. iv. 7. xiii. 3; with accus., to boast of, 2 Cor. vii. 14. ix. 2. xi. 30; with ἐν and dat., to glory in, 1 Cor. i. 31. Philipp. iii. 3. James, i. 9; with ὑπὲρ and genit., on behalf of, 2 Cor. xii. 5 etc. (Used 35 times by S. Paul and twice by S. James.)
- καύχημα**, τὸ, matter for glorying, Philipp. ii. 16. Rom. iv. 2. 1 Cor. ix. 15 etc.
- καύχησις**, ἡ, a glorying, Rom. iii. 27. 2 Cor. i. 12. vii. 4, 14.
- κέδρος**, ἡ, cedar, a var. lect. ad Joh. xviii. 1. (Westcott reads πέραν τοῦ Χειμάρρου τῶν Κέδρων. See next word.)
- Κεδρὼν**, indecl., Cedron, the name of a wintry torrent, rising near Jerusalem, and flowing through a valley of the same name.

κείμαι, *to lie*, Luke, ii. 12. Matt. xxviii. 6; *to be laid, to be applied*, Matt. iii. 10. Luke, iii. 9; *to be situated*, Matt. v. 14; *to be laid up*, Luke, xii. 19; *to be enacted*, 1 Tim. i. 9; *to be appointed*, 1 Thess. iii. 3. Luke, ii. 34.

κείρια, ἡ, *a girth, a bandage*, Joh. xi. 44.

κείρω, *to clip, to shear*, Acts, viii. 32; *mid., to get shorn*, Acts, xviii. 18. 1 Cor. xi. 6.

κέλευσμα, τὸ, *a command; a loud cry*, 1 Thess. iv. 16.

κελείω, *to order*, Matt. xiv. 19, 28. xviii. 25 etc. (It is never found with a dative in the NT.)

κενοδοξία, ἡ, *vainglory*, Philipp. ii. 3.

κενόδοξος, *vainglorious*, Gal. v. 26.

κενός, *empty, vain*, Ephes. v. 6. 1 Cor. xv. 14. Coloss. ii. 8; *empty-handed*, Luke, xx. 10. Mrk. xii. 3; *fruitless, ineffectual*, 1 Cor. xv. 10, 58. 1 Thess. ii. 1; *eis kenón, in vain*, Philipp. ii. 16. 2 Cor. vi. 1. Gal. ii. 2.

κενοφωνία, ἡ, *empty talking; babbling*, 1 Tim. vi. 20. 2 Tim. ii. 16.

κενώω, *to empty; εαυτὸν ἐκένωσεν, emptied himself, i.e. divested himself of such and such divine prerogatives*, Philipp. ii. 7. (Subsequent theology applied the term ἐκκένωσις to this act); *to make void*, 1 Cor. i. 17. ix. 15. Rom. iv. 14.

κέντρον, τὸ, *a sting*, Rev. ix. 10. 1 Cor. xv. 55, 56; *a goad*, Acts, xxvi. 14.

κεντυρίων, ὁ, *a centurion*, Acts, x. 1 etc.

κενῶς, adv., *in vain*, James, iv. 5. **κεράλα**, and **κερέα**, ἡ, *a point or tip (of a letter in Hebrew); the minutest part, a tittle*, Luke, xvi. 17. Matt. v. 18.

κεραμεύς, ὁ, *a potter*, Rom. ix. 21. Matt. xxvii. 7, 10.

κεραμικός, *of or belonging to a potter, of earthenware*, Rev. ii. 27.

κεράμιον, τὸ, *an earthen vessel, a pitcher*, Luke, xxii. 10. Mrk. xiv. 13.

κέραμος, ὁ, *a tile*, Luke, v. 19.

κεράννυμι, *to mix, to mingle*, Rev. xiv. 10 (RV prepared.) xviii. 6.

κέρας, τὸ, *a horn*, Rev. v. 6. xii. 3. xiii. 1, 11 etc.; *met., κέρας σωτηρίας, a horn of salvation, i.e. a mighty deliverer*, Luke, i. 69; *an extremity*, Rev. ix. 13.

κεράτιον, τὸ, *a little horn; the name of the fruit of the κεράτα, or carob tree, also called St. John's Bread. It was not only used for fattening swine, but also eaten by the poorer classes*, Luke, xv. 16.

κερδαίνω, *to gain, to acquire*, Matt. xvi. 26. Luke, ix. 25. Philipp. iii. 8; *to win over, to prevail upon*, 1 Pet. iii. 1. Matt. xviii. 15; *met., to get, to meet with*, Acts, xxvii. 21.

κέρδος, τὸ, *gain, advantage*, Philipp. i. 21. iii. 7. Tit. i. 11.

κερέα, ἡ, see *κεράλα*.

κέρμα, τὸ, *small coin, money*,
Joh. ii. 15.

κερματιστής, ὁ, *a money-changer*,
Joh. ii. 14.

κεφάλαιον, τὸ, *the main point*,
Hebr. viii. 1; *the capital*, as
distinguished from the in-
terest; *a sum of money*, Acts,
xxii. 28.

κεφαλαιῶ, *to sum up; to wound*
in the head, a var. lect. ad
Mrk. xii. 4. (Westcott reads
ἐκεφαλίσαν. See κεφαλίσω,
and Pape's Lex. in voc. κεφα-
λαίω).

κεφαλῇ, ἡ, *the head*, Matt. v.
36. Luke, vii. 38; *the chief*,
the master, Ephes. iv. 15.
v. 23. Coloss. i. 18.

κεφαλίσω, *to wound in the head*,
as read by Westcott in Mrk.
xii. 4.

κεφαλῖς, ἡ, *a roll, a volume*,
Hebr. x. 7.

κημόω, *to muzzle*, 1 Cor. ix. 9.
(Westcott reads φιμόω.)

κῆνσος, ὁ, *a tax or tribute*, Matt.
xvii. 25. xxii. 17. Mrk. xii.
14; τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου, *the*
tribute money, Matt. xxii. 19.

κῆπος, ὁ, *a garden*, Luke, xiii.
19. Joh. xviii. 1, 26. xix. 41.

κηπουρός, ὁ, *a gardener*, Joh.
xx. 15.

κηρίον, τὸ, *a honeycomb*, Luke,
xxiv. 42. (It is omitted in
Westcott's edition.)

κήρυγμα, τὸ, *a proclamation; a*
preaching, Matt. xii. 41.
Luke, xi. 32. 1 Cor. i. 21.

κήρυξ, ὁ, *a herald; a preacher*,
2 Pet. ii. 5. 1 Tim. ii. 7.
2 Tim. i. 11.

κηρύσσω, *to proclaim, to pub-*
lish, Luke, viii. 39; *to preach*,
Matt. iv. 23. xi. 1. 1 Cor. ix. 27.

κῆτος, τὸ, *a whale*, Matt. xii. 40.

κιβωτος, ἡ, *a chest; the ark of*
the covenant, Hebr. ix. 4.
Rev. xi. 19; *Noah's ark*,
Matt. xxiv. 38. Luke, xvii.
27. Hebr. xi. 7.

κιθάρα, ἡ, *a harp*, 1 Cor. xiv. 7.
Rev. v. 8. xv. 2.

κιθαρίζω, *to play upon the harp*,
to harp; καθαρίζοντων ἐν ταῖς
κιθάραις αὐτῶν, Rev. xiv. 2
(RV *harping with their harps*);
τὸ κιθαριζόμενον, *what is*
harped, 1 Cor. xiv. 7.

κινάμωμον, and κιννάμωμον, τὸ,
cinnamon, Rev. xviii. 13.

κινδυνεύω, *to be in danger*;
κινδυνεύει εἰς ἀπειλημὸν ἔλθεῖν,
is in danger of coming into
disrepute, Acts, xix. 27;
κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι, *we*
are in danger of being accused,
Acts, xix. 40.

κίνδυνος, ὁ, *danger, peril*, Rom.
viii. 35. 2 Cor. xi. 26, 27.

κινέω, transit., *to move*, Rev.
ii. 5. vi. 14. Matt. xxiii. 4;
to excite, to stir up, Acts,
xxiv. 5; pass. intransit., *to*
move, Acts, xvii. 28.

κίνησις, ἡ, *a moving, an agita-*
tion, Joh. v. 3. (It is omitted
by Westcott.)

κίχρημι, *to lend*, Luke, xi. 5.

κλάδος, ὁ, *a branch, a bough*,
Rom. xi. 16, 17, 18, 19, 21.
Matt. xiii. 32 etc.

κλαίω, and κλάω, *to weep, to*
mourn, Luke, vii. 13, 38.
Joh. xi. 31, 33; trans., *to*
weep for, to bewail, Matt. ii. 18.

κλάσις, ἡ, *a breaking*, Luke, xxiv. 35. Acts, ii. 42.
 κλάσμα, τὸ, *a broken piece, a fragment*, Matt. xiv. 20. xv. 37. Luke, ix. 17. Joh. vi. 12.
 κλαυθμός, ὁ, *a weeping, a lamentation*, Matt. ii. 18. xiii. 42, 50. Acts, xx. 37.
 κλάω, *to break*, Matt. xiv. 19. xv. 36. 1 Cor. xi. 24; τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους = *I broke and distributed amongst the five thousand*, Mrk. viii. 19.
 κλεῖς, ἡ, *a key*, Matt. xvi. 19. Luke, xi. 52. Rev. i. 18.
 κλείω, *to shut, to shut up*, Matt. vi. 6. xxv. 10. Rev. iii. 8.
 κλέμμα, τὸ, *a theft*, Rev. ix. 21.
 κλέος, τὸ, *glory*, 1 Pet. ii. 20.
 κλέπτῃς, ὁ, *a thief*, Joh. x. 1, 10. xii. 6.
 κλέπτω, *to steal*, Matt. vi. 19. xix. 18. Rom. ii. 21.
 κλήμα, τὸ, *a tender branch, a shoot*, Joh. xv. 2, 4, 6.
 κληρονομέω, *to inherit*, Matt. v. 5. xix. 29. xxv. 34.
 κληρονομία, ἡ, *an inheritance*, Matt. xxi. 38. Gal. iii. 18. Coloss. iii. 24.
 κληρονόμος, ὁ, *an heir*, Matt. xxi. 38. Gal. iv. 1. Hebr. i. 2. Rom. viii. 17.
 κλήρος, ὁ, *a lot*, Acts, i. 26. Matt. xxvii. 35; *a part allotted*, Acts, i. 17.
 κληρώω, *to cast lots; to make into a heritage*, Ephes. i. 11.
 κλήσις, ἡ, *a calling, an invitation*, Hebr. iii. 1. 2 Tim. i. 9. Rom. xi. 29. Ephes. i. 18.

κλητὸς, *called*, Rom. i. 6, 7. viii. 28. 1 Cor. i. 24.
 κλίβανος, ὁ, *an earthenware vessel for baking bread; an oven*, Luke, xii. 28; Matt. vi. 30.
 κλίμα, τὸ, *a slope, a declivity; a tract of land, a region*, Rom. xv. 23. 2 Cor. xi. 10. Gal. i. 21.
 κλινάριον, τὸ, *a small bed, a couch*, Acts, v. 15.
 κλίνη, ἡ, *a bed*, Mrk. vii. 30. Luke, xvii. 34.
 κλινίδιον, τὸ, *a small bed, a couch*, Luke, v. 19, 24.
 κλίνω, *to incline, to bow*, Joh. xix. 30. Luke, xxiv. 5; *to put to flight*, Hebr. xi. 34; *to recline*, Luke, ix. 58. Matt. viii. 20; *intrans., to wear away, to be far spent*, Luke, ix. 12. xxiv. 29.
 κλισία, ἡ, *a place where one can recline; a company*, Luke, ix. 14.
 κλοπή, ἡ, *theft*, Matt. xv. 19. Mrk. vii. 21.
 κλύδων, ὁ, *a violent agitation of the sea; a wave, a billow*, Luke, viii. 24. James, i. 6.
 κλυδωνίζομαι, *to be agitated like the waves of the sea*, Ephes. iv. 14 (RV *tossed to and fro*).
 κνήθω, *to scratch; mid., to have an itching; κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, having itching ears*, 2 Tim. iv. 3.
 κοδράντης, ὁ, *the Lat. quadrans, i.e. the fourth part of the Roman as, and equal to two λεπτά*, Matt. v. 26. Mrk. xii. 42.

κοιλία, ἡ, *the belly*, Matt. xii. 40. xv. 17. Mrk. vii. 19 etc.; *appetite, gluttony*, Philipp. iii. 19. Rom. xvi. 18; *the womb*, Luke, i. 15, 41, 44. Matt. xix. 12; *the innermost part of a man, the heart*, Joh. vii. 38.

κοιμάω, *to put to sleep; pass., to fall asleep, to sleep*, Matt. xxviii. 13. Luke, xxii. 45. Joh. xi. 12; *met., to die*, 1 Cor. vii. 31. Acts, vii. 60. xiii. 36. Matt. xxvii. 52.

κοίμησις, ἡ, *taking rest*, Joh. xi. 13.

κοινὸς, *common*, Acts, ii. 44. iv. 32. Tit. i. 4; *unhallowed, profane*, Acts, x. 14. Rev. xxi. 27. Rom. xiv. 14. Hebr. x. 29.

κοινῶω, *to make common; to render unclean, to profane*, Acts, xxi. 28. Matt. xv. 11, 18, 20; *to count unclean*, Acts, x. 15.

κοινωνέω, *to be partaker, to share*, 1 Pet. iv. 13. Hebr. ii. 14. Rom. xv. 27; *to take part in, to be associated in*, 1 Tim. v. 22. 2 Joh. 11; *to communicate to, to assist*, Rom. xii. 13. Philipp. iv. 15.

κοινωνία, ἡ, *association; participation, share*, Philipp. ii. 1. iii. 10. Philem. 6. 1 Cor. x. 16 etc.; *fellowship*, Gal. ii. 9. 2 Cor. vi. 14; *a contribution*, Rom. xv. 26. 2 Cor. ix. 13. Hebr. xiii. 16.

κοινωνικὸς, *sociable; liberal*, 1 Tim. vi. 18.

κοινωνός, ὁ, and ἡ, *a partner, an associate*, 2 Cor. viii. 23.

Luke, v. 10. Philem. 17; *a partaker, a sharer*, 1 Cor. x. 18, 20. 2 Cor. i. 7.

κοίτη, ἡ, *a bed*, Luke, xi. 7; *the marriage-bed*, Heb. xiii. 4; *sexual intercourse, lewdness*, Rom. xiii. 13; *κοίτην ἔχειν ἐκ τινος, to conceive by*, Rom. ix. 10.

κοιτῶν, ὁ, *a bed-chamber*, Acts, xii. 20.

κόκκινος, *scarlet-coloured*, Rev. xvii. 3. Matt. xxvii. 28. Hebr. ix. 19; *as subst., scarlet clothing*, Rev. xvii. 4. xviii. 12, 16.

κόκκος, ὁ, *a grain*, Matt. xiii. 31. xvii. 20. Mrk. iv. 31 etc.

κολάζω, *to punish*, 2 Pet. ii. 9. Acts, iv. 21.

κολακεία, and **κολακία**, ἡ, *flattery; λόγος κολακίας, flattering words*, 1 Thess. ii. 5.

κόλασις, ἡ, *punishment*, Matt. xxv. 46. 1 Joh. iv. 18 ("has connected with it the thought of punishment," Thayer).

κολαφίζω, *to strike with the fist; to buffet*, Matt. xxvi. 67. Mrk. xiv. 65. 2 Cor. xii. 7; *to ill-treat*, 1 Pet. ii. 20. 1 Cor. iv. 11.

κολλάω, *to join (with glue): pass., to cleave to*, Luke, x. 11. Rom. xii. 9; *ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ*, Rev. xviii. 5 (RV *her sins have reached even unto heaven*); *with dat. of thing, to join himself to, i.e. to approach*, Acts, viii. 29; *to be united to*, 1 Cor. vi. 16, 17; *to join another as his associate, to associate with*,

Acts, v. 13. ix. 26. x. 28; *to attach himself to a master*, Luke, xv. 15.
κολλούριον, τὸ, *eye-salve*, Rev. iii. 18.
κολλυβιστής, ὁ, *a money-changer*, Matt. xxi. 12. Mrk. xi. 15. Joh. ii. 15.
κολοβώω, *to cut off; to shorten, to abridge*, Matt. xxiv. 22. Mrk. xiii. 20.
κόλπος, ὁ, *the bosom*, Joh. i. 18. xiii. 23. Luke, xvi. 22, 23; *the lap*, Luke, vi. 38; *a bay*, Acts, xxvii. 39.
κολυμβάω, *to dive; to swim*, Acts, xxvii. 43.
κολυμβήθρα, ἡ, *a reservoir, a pool*, Joh. v. 2, 7. ix. 7.
κολωνία, ἡ, *a colony*, Acts, xvi. 12.
κομάω, *to let the hair grow long; to have long hair*, 1 Cor. xi. 14.
κόμη, ἡ, *the hair of the head*, 1 Cor. xi. 15.
κομίζω, *to bring*, Luke, vii. 37; *mid., to obtain*, Hebr. x. 36. xi. 39. 1 Pet. v. 4 etc.; *to get again, to receive back*, Hebr. xi. 19. Matt. xxv. 27. Coloss. iii. 25. Ephes. vi. 8.
κομψός, *neat; κομψότερον*, adverbially, *better; κομψότερον ἔχειν*, *to be better in health*, Joh. iv. 52.
κονιάω, *to whitewash*, Matt. xxiii. 27. Acts, xxiii. 3.
κονιορτός, ὁ, *dust*, Matt. x. 14. Luke, ix. 5. Acts, xiii. 51 etc.
κοπάζω, *to grow weary; met., to abate, to become still*, Matt. xiv. 32. Mrk. iv. 39. vi. 51.

κοπετός, ὁ, *lamentation*, Acts, viii. 2.
κοπή, ἡ, *slaughter*, Hebr. vii. 1.
κοπιάω, *to be weary*, Joh. iv. 6. Matt. xi. 28; *to toil, to labour*, Matt. vi. 28. Luke, v. 5. Joh. iv. 38 etc.
κόπος, ὁ, *labour, trouble*, Luke, xi. 7. xviii. 5. Matt. xxvi. 10. Gal. vi. 17; *toil*, 2 Cor. vi. 5. xi. 23, 27.
κοπρία, ἡ, *dung, manure*, Luke, xiv. 35.
κόπριον, τὸ, = *κοπρία*, Luke, xiii. 8.
κόπτω, *to cut; τὸ ἀπὸ οὗ ἐκ τινος*, *to cut off*, Mrk. xi. 8. Matt. xxi. 8; *mid., to lament*, Matt. xi. 17. xxiv. 30; *with accus., to bewail*, Luke, viii. 52. xxiii. 27.
κόραξ, ὁ, *a raven*, Luke. xii. 24.
κοράσιον, τὸ, *a damsel, a maiden*, Matt. ix. 24, 25. xiv. 11 etc.
κορβάν, indecl., *an offering, a gift (to God)*, Mrk. vii. 11.
κορβανᾶς, ὁ, *the treasury*, Matt. xxvii. 6.
κορέννυμι, *to satisfy*, Acts, xxvii. 38. 1 Cor. iv. 8.
κόρος, ὁ, *a cor*, a Hebrew dry measure, equal to ten Attic medimni, Luke, xvi. 7. (= 86 gall.)
κοσμέω, *to adorn*, Luke, xxi. 5. 1 Pet. iii. 5. Tit. ii. 10; *to decorate, to garnish*, Matt. xii. 44. xxiii. 29. Luke, xi. 25, *to trim (a lamp)*, Matt. xxv. 7.
κοσμικός, *belonging to the world; τὸ ἅγιον κοσμικόν*, *its sanctuary of this world*, Hebr. ix. 1. See ἅγιος; *worldly*, Tit. ii. 12.

κόσμιος, *orderly, modest*, 1 Tim. ii. 9. iii. 2.

κοσμίως, *decently*, a var. lect. ad 1 Tim. ii. 9.

κοσμοκράτωρ, ὁ, *the ruler of this world*, 2 Cor. iv. 4. Ephes. vi. 12. (Cf. Joh. xii. 31.)

κόσμος, ὁ, *a harmonious arrangement; decoration, adornment*, 1 Pet. iii. 3; *the world*, Acts, xvii. 24. Rom. iv. 13. 1 Cor. iii. 22; *the people of the world*, 2 Pet. ii. 5. 1 Cor. iv. 9. Matt. xviii. 7; *worldly affairs*, Gal. vi. 14. 1 Joh. ii. 15.

κοῦμ, a Hebrew imperative, *arise!* Mrk. v. 41. (Other texts exhibit κοῦμι.)

κουστωδία, ἡ, the Lat. *custodia*, *a guard*, Matt. xxvii. 65, 66. xxviii. 11. (It is merely a Latin word written in Greek letters.)

κουφίζω, *to lighten*, Acts, xxvii. 38.

κόφινος, ὁ, *a basket*, Matt. xiv. 20. Joh. vi. 13 etc.

κράβατος, κράβατος, and κράββατος, ὁ, *a bed*, Acts, v. 15. ix. 33.

κράζω, *to cry out*, Matt. xxvii. 50. Acts, vii. 57. Rev. vii. 2.

κραιπάλη, and κρεπάλη, ἡ, *sickness, surfeiting*, Luke xxi. 34.

κρανίον, τὸ, *a skull*, Matt. xxvii. 33. Joh. xix. 17.

κράσπεδον, τὸ, *the tassel, the hem*, Matt. ix. 20. xiv. 36. xxiii. 5 (RV border).

κραταίω, *to make strong; pass., to be strengthened, to grow strong*, Ephes. iii. 16. Luke, i. 80. ii. 40; *to be firm*, 1 Cor. xvi. 13.

κρατέω, *to get possession of, to obtain*, Acts, xxvii. 13; *to take hold of*, Matt. ix. 25. Mrk. ix. 27; *to seize*, Matt. xiv. 3. Acts, xxiv. 6 etc.; *to hold*, Rev. ii. 1; *to hold fast*, Mrk. vii. 3. 2 Thess. ii. 15. Rev. ii. 14; *to retain*, i.e. *not to remit*, Joh. xx. 23; *to hold in check, to restrain*, Luke, xxiv. 16. Rev. vii. 1.

κράτιστος, superl. of κρατός; in the NT a term of respect, *most excellent*, Acts, xxiii. 26. xxiv. 3. xxvi. 25.

κράτος, τὸ, *power, might*, Ephes. i. 19. vi. 10. Coloss. i. 11: κατὰ κράτος, *mightily*, Acts, xix. 20; *a mighty deed*, Luke. i. 51; *dominion*, Rev. i. 6. v. 13. 1 Pet. iv. 11. v. 11.

κραυγάζω, *to cry out, to cry aloud*, Matt. xii. 19. Joh. xi. 43.

κραυγή, ἡ, *a cry*, Matt. xxv. 6. Acts, xxiii. 9. Hebr. v. 7.

κρέας, τὸ, *flesh*, Rom. xiv. 21. 1 Cor. viii. 13.

κρείσσων and κρείττων, compar. of κρατός; *more excellent*, Hebr. i. 4. viii. 6 etc.; κρείττον ἐστι, *it is more advantageous*, 1 Cor. vii. 9. 2 Pet. ii. 21.

κρεμάννυμι, *to hang up, to suspend*, Matt. xviii. 6. Acts, v. 30. x. 39; mid., *to hang*, Acts, xxviii. 4. Gal. iii. 13; with ἐν τινι, *to depend upon*, Matt. xxii. 40. ("All the Law and the Prophets, i.e. the teaching of the OT on morality, is summed up in these two precepts," Thayer.)

- κρημνός**, ὁ, *a steep place, a precipice*, Matt. viii. 32. Mrk. v. 13. Luke, viii. 33.
- κριθή**, ἡ, *barley*, Rev. vi. 6.
- κρίβινος**, *of barley*, Joh. vi. 9, 13.
- κρίμα**, τὸ, *judgment*, Matt. vii. 1. Rom. ii. 2. xi. 33; *condemnation*, Rom. iii. 8. Luke, xxiv. 20. 1 Cor. xi. 29; *a lawsuit*, 1 Cor. vi. 7. (See Pape's Lexicon in voc.)
- κρίνον**, τὸ, *a lily*, Matt. vi. 28. Luke, xii. 27.
- κρίνω**, *to judge*, Luke, vii. 43. 1 Cor. xi. 13. Acts, xv. 19; *to approve, to esteem*, Rom. xiv. 5; *to resolve, to determine*, Acts, xx. 16. xxv. 25. 1 Cor. vii. 37. 2 Cor. ii. 1; *to go to law*, Matt. v. 40. 1 Cor. vi. 1.
- κρισίς**, ἡ, *judgment*, Joh. viii. 16. 1 Tim. v. 24. Hebr. ix. 27; *condemnation*, Matt. xxiii. 33. Joh. iii. 19. xii. 31.
- κριτήριον**, τὸ, *a tribunal*, James, ii. 6. 1 Cor. vi. 2, 4 (or *suits, cases*).
- κριτής**, ὁ, *a judge*, Hebr. xii. 23. James, iv. 12. Acts, x. 42.
- κριτικός**, *fit for judging, able to judge*, Hebr. iv. 12.
- κρούω**, *to knock*, Matt. vii. 7. Luke, xi. 9, 10. xii. 36; *to knock at*, Luke, xiii. 25. Acts, xii. 13.
- κρύπτη**, ἡ, *a vault, a cellar*, Luke, xi. 33. (See Pape's Lex. in voc.)
- κρυπτός**, *hidden, secret*, Matt. x. 26. Luke, viii. 17. xii. 2; *ἐν κρυπῶ, in secret*, Matt. vi. 4, 6, Joh. vii. 4, 10. xviii. 20.
- κρύπτω**, *to hide, to conceal*, Luke, xiii. 21. Rev. vi. 15. Joh. xii. 36. Ptcp. κεκρυμμένος, *hidden, i.e. stored*, Rev. ii. 17.
- κρυσταλλίζω**, *to shine like crystal*, Rev. xxi. 11. (Found nowhere else.)
- κρύσταλλος**, ὁ, *crystal*, Rev. iv. 6. xxii. 1.
- κρυφαίος**, *secret*, Matt. vi. 18.
- κρυφή**, adv., *secretly*, Ephes. v. 12.
- κτάομαι**, *to acquire, to get*, Acts, i. 18. viii. 20. xxii. 28. Luke, xviii. 12; *κέκτημαι, to possess*, does not appear in the NT.
- κτῆμα**, τὸ, *a possession*, Matt. xix. 22. Mrk. x. 22. Acts, ii. 45. v. 1.
- κτῆνος**, τὸ, *a beast of burden*, Luke, x. 34. Acts, xxiii. 24. Rev. xviii. 13.
- κτήτωρ**, ὁ, *a possessor*, Acts, iv. 34.
- κτίζω**, *to found; to create*, 1 Cor. xi. 9. Coloss. i. 16. Ephes. iii. 9 etc.
- κτίσις**, ἡ, *creation; πᾶσα ἡ κτίσις συνστενάζει, the whole creation groaneth together with us*, Rom. viii. 22. Cf. Mrk. x. 6. Rev. iii. 14; *the thing created*, Hebr. iv. 13. Rom. viii. 39; *a creature*, Rom. i. 25. viii. 20. 2 Cor. v. 17; *an ordinance*, 1 Pet. ii. 13; (πρωτότοκος πάσης κτίσεως, Coloss. i. 15. Here the AV gives the *firstborn of every creature*, and the RV the *firstborn of all creation*. But how will these fit in with the next verse (16) which

- immediately follows—"for by him were all things created." See also Joh. i. 3. Rev. iii. 14. Hebr. i. 2. There is, however, another interpretation, to which there is no theological objection, *πρωτοτόκος πάσης κτίσεως*, the *primæval creator of every created thing*. The only imaginable objection to this view is, that, while the ancient Greeks used *πρωτοτόκος*, with paroxytone accent, and in an active tense (= *bringing forth for the first time*), the later Greeks and the NT writers seem to have restricted themselves to the proparoxytone form *πρωτότοκος*, and in a passive sense. See Rom. viii. 29. Hebr. xii. 23. Coloss. i. 18).
- κτίσμα**, τὸ, *the thing created*, Rev. v. 13. viii. 9. 1 Tim. iv. 4.
- κτιστής**, ὁ, *a founder; a creator*, 1 Pet. iv. 19. ("More correctly written *κτιστὴς* than *κτίστης*," Pape's Lexicon.)
- κυβεία**, ἡ, *dicing; artifice*, Ephes. iv. 14. (Westcott reads *κυβία*.)
- κυβέρνησις**, ἡ, *government; met., a governor*, 1 Cor. xii. 28.
- κυβερνήτης**, ὁ, *a steersman; a shipmaster*, Acts, xxvii. 11. Rev. xviii. 17.
- κυκλεύω**, *to encircle, to surround*, Rev. xx. 9.
- κυκλόθεν**, *adv., round about, all round*, Rev. iv. 3, 8.
- κυκλώω**, *to surround, to encompass*, Joh. x. 24. Luke, xxi. 20. Acts, xiv. 20.
- κύκλω**, *dat. of κύκλος, used as adverb, around, round about*, Luke, ix. 12. Mrk. iii. 34.
- κύλισμα**, τὸ, *a wallowing place*, 2 Pet. ii. 22. ("= *κυλίστρα*, NT," Pape's Lexicon.)
- κυλισμός**, ὁ, *a wallowing*, a var. lect. ad 2 Pet. ii. 22.
- κυλίω**, *to roll; pass., to be rolled, to wallow*, Mrk. ix. 20.
- κυλλός**, *crooked; maimed*, Matt. xv. 30, 31. xviii. 8. Mrk. ix. 43.
- κύμα**, τὸ, *a wave*, Matt. viii. 24. xiv. 24. Jude, 13.
- κύμβαλον**, τὸ, *a cymbal*, 1 Cor. xiii. 1.
- κύνινον**, τὸ, *cumin*, Matt. xxiii. 23.
- κυνάριον**, τὸ, *a little dog*, Matt. xv. 26, 27. Mrk. vii. 27, 28.
- κύπτω**, *to stoop*, Mrk. i. 7. Joh. viii. 6.
- Κυρία**, ἡ, *a Christian woman, to whom S. John addresses his second Epistle*, vss. 1, 5. (Westcott reads *κυρία*, *lady*, in both places.)
- κυριακός**, *of or belonging to the Lord; κυριακὸν δεῖπνον, the supper of the Lord*, 1 Cor. xi. 20; *ἡ κυριακὴ ἡμέρα, the Lord's day*, Rev. i. 10.
- κυριεύω**, *to rule over, to have dominion over*, Rom. vi. 14. 2 Cor. i. 24. Luke, xxii. 25; *οἱ κυριεύοντες, those that rule*, 1 Tim. vi. 15.
- κύριος**, ὁ, *lord, master, owner*, Matt. xii. 8. xx. 8. Mrk. xiii. 35; *the Lord Christ*, 1 Cor. iv. 5. viii. 6. Luke, x. 1. Mrk. xvi. 19; *a prince, a sovereign*, Acts, xxv. 26; (in addresses) *Sir!* Joh. xii. 21.

κυριότης, ἡ, *dominion* (often of persons), Coloss. i. 16. Jude, 8. Ephes. i. 21.

κυρώ, *to make valid, to confirm*, Gal. iii. 15. 2 Cor. ii. 8.

κύων, ὁ and ἡ, *a dog*, Luke, xvi. 1. 2 Pet. ii. 22; *a reprobate*, Rev. xxii. 15. Philipp. iii. 2.

κῶλον, τὸ, *a limb*; *a carcase*, Hebr. iii. 17.

κωλύω, *to hinder, to forbid*, Acts, viii. 36. x. 47. Matt. xix. 14. Mrk. ix. 38.

κώμη, ἡ, *a village*, Matt. ix. 35. x. 11. Luke, v. 17.

κωμόπολις, ἡ, *a large village*, Mrk. i. 38.

κῶμος, ὁ, *a band of revellers*; in the plur., *revellings, revelries*, Rom. xiii. 13. 1 Pet. iv. 3. Gal. v. 21.

κῶνυψ, ὁ, *a gnat*, Matt. xxiii. 24.

κωφός, *dumb*, Matt. ix. 32, 33. xii. 22. xv. 30. Luke, i. 22. xi. 14; *deaf*, Matt. xi. 5. Mrk. vii. 32, 37. Luke, vii. 22.

Λ.

λαγχάνω, *to obtain by lot*, Luke, i. 9. Acts, i. 17. 2 Pet. i. 1; *to cast lots*, Joh. xix. 34.

λάθρα, adv., *secretly*, Matt. i. 19. ii. 7. Joh. xi. 28.

λαίλαψ, ἡ, *a storm*, Mrk. iv. 37. Luke, viii. 23.

λακτίζω, *to kick*, Acts, xxvi. 14.

λαλέω, *to chatter*; in the NT *to speak, to talk*, Matt. x. 20. xiii. 3 etc.; *to utter, to tell*, 2 Cor. xii. 4; *to speak to, to converse with*, Matt. xii. 46.

λαλιὰ, ἡ, *talkativeness*; *speaking*, Joh. iv. 42; *manner of speaking, dialect*, Matt. xxvi. 73.

λαμά, and λαμμὰ, *why?* doubtful forms ad Matt. xxvii. 46. Mrk. xv. 34. (Neither form is recognized in Pape's Lexicon.)

λαμβάνω, *to receive*, Matt. vii. 8. Joh. vii. 23; *to take*, Matt. xiii. 31, 33; *to get back*, Hebr. xi. 35.

λαμπάς, ἡ, *a torch, a lamp*, Matt. xxv. 1, 3, 7. Joh. xviii. 3.

λαμπρός, *bright*, Rev. xxii. 16; *clear*, Rev. xxii. 1; *splendid, gorgeous*, Luke, xxii. 11. Acts, x. 30. James, ii. 2; in neut. plural, *splendid things* (= luxuries), Rev. xviii. 14.

λαμπρότης, ἡ, *brightness*, Acts, xxvi. 13.

λαμπρῶς, *magnificently, sumptuously*, Luke, xvi. 19.

λάμπω, *to shine*, Matt. v. 15. xvii. 2 etc.

λανθάνω, *to be hidden*, Mrk. vii. 24. Luke, viii. 47; with accus. of person, *to be hidden from*, Acts, xxvi. 26. 2 Pet. iii. 5, 8; in construction with a participle, *unawares, without knowing*, Hebr. xiii. 2.

λαξευτός, *hewn out of the rock*, Luke, xxiii. 53. (It is a purely ecclesiastical form.)

λαός, ὁ, *a people, a nation*, Rom. ix. 26. Rev. v. 9. vii. 9; *a multitude*, Matt. xxvii. 25. Luke, viii. 47; *the people of Israel, the Israelites*, Luke, i. 68. ii. 40. vii. 16.

- λάρυγξ, *ó*, the throat, Rom. iii. 13.
 λάσκω, to emit a loud sound;
 to burst asunder, Acts, i. 18.
 λατομέω, to cut stones, to hew out,
 Matt. xxvii. 60. Mrk. xv. 46.
 λατρεία, *ή*, religious service,
 worship, Hebr. ix. 1, 6. Rom.
 ix. 4. xii. 1.
 λατρεύω, to render religious ser-
 vice; to worship, to serve, Matt.
 iv. 10. Acts, vii. 7. xxiv. 14.
 λάχανον, τὸ, a potherb, Matt.
 xiii. 32. Luke, xi. 42. Rom.
 xiv. 2.
 λεγεὼν, *ή*, Lat. legio, a legion,
 Matt. xxvi. 53.
 λέγω, to speak, Acts, xiii. 15.
 xxiv. 10; to say, Matt. ix.
 34. xii. 44; to declare, Luke,
 iv. 25. Joh. i. 51. iii. 11; to
 assert, to maintain, Matt.
 xxii. 23. Luke, xxiii. 2. Mrk.
 xii. 18; to mean, 1 Cor. i. 12.
 x. 29; to call, Mrk. x. 18.
 Luke, xviii. 19.
 λείμμα, τὸ, a remnant, Rom. xi.
 5. (Westcott gives λμμα.)
 λείος, smooth, level, Luke, iii. 5.
 λείπω, to leave; pass., to be left
 behind, so to want, James, i.
 4; intr. to fail, Luke, xviii.
 22. Tit. iii. 13.
 λειτουργέω, to render public
 service to the state at one's
 own expense; to do a service,
 to minister, Hebr. x. 11.
 Rom. xv. 27. Acts, xiii. 2.
 λειτουργία, *ή*, a public office
 undertaken at one's own ex-
 pense; the service or ministry
 of the priests to God, Luke,
 i. 23. Acts, viii. 6. ix. 21;
 charitable ministrations, Phi-
 lipp. ii. 30. 2 Cor. ix. 12.
 λειτουργικός, employed in minis-
 tering (i.e. worshipping),
 Hebr. i. 14.
 λειτουργός, *ó*, a servant of the
 state; a servant, a minister,
 Hebr. i. 7. viii. 2. Rom. xiii.
 6. xv. 16.
 λέντιον, τὸ, Lat. lintum, a
 towel, Joh. xiii. 4.
 λεπῖς, *ή*, a scale, Acts, ix. 18.
 λέπρα, *ή*, leprosy, Matt. viii. 3
 etc.
 λεπρός, afflicted with leprosy,
 leprous; as subst., a leper,
 Matt. viii. 2. x. 8. xi. 5.
 λεπτός, thin, small; τὸ λεπτόν,
 a small brass coin, equivalent
 to the eighth part of the Roman
 as, Mrk. xii. 42. Luke, xii.
 59. xxi. 2 (RV a mite).
 Δευέτης, *ó*, one of Levi's pos-
 terity; in a narrower sense,
 those were called Levites,
 who, though not of the race
 of Aaron, served as assis-
 tants to the priests, Luke, x.
 32. Joh. i. 19. Acts, iv. 36.
 λευκαίνω, to whiten, Mrk. ix. 3.
 Rev. vii. 14.
 λευκός, bright, Matt. xvii. 2;
 white, Mrk. ix. 3. xvi. 5.
 λέων, *ó*, a lion, Hebr. xi. 33. 1
 Pet. v. 8. Rev. iv. 7 etc.
 λήθη, *ή*, forgetfulness, 2 Pet. i.
 9.
 ληνός, *ή*, a winepress, Rev. xiv.
 20. xix. 15; the lower vat,
 Matt. xxi. 33. [= ὑπολήμιον.]
 λήρος, *ó*, idle talk, Luke, xxiv.
 11.
 ληστής, *ó*, a robber, Joh. x. 1,
 8. xviii. 40. Matt. xxi. 13 etc.
 λήψις, *ή*, a receiving, Philipp.
 iv. 15.

λίαν, *adv.*, *greatly, much*, Matt. ii. 16. Mrk. vi. 51 etc.

λίβανος, *ó*, and sometimes *ή*, *frankincense*, Matt. ii. 11. Rev. xviii. 13.

λιβανωτός, *ó*, *a censer*, Rev. viii. 3, 5.

λιβερτίνος, *ó*, Lat. *libertinus*; *λιβερτίνοι*, in the NT were probably Jews who had been taken captive by the Romans under Pompey, but afterwards manumitted, and, though residing in Rome, had built for themselves a synagogue at Jerusalem, Acts, vi. 9.

λίθάζω, *to stone*, Joh. x. 31. Acts, xiv. 19.

λίθινος, *of stone*, Joh. ii. 6. 2 Cor. iii. 3. Rev. ix. 20.

λιθοβολέω, *to stone*, Acts, vii. 58. xiv. 5. Matt. xxi. 35 etc.

λίθος, *ó*, *a stone*, Matt. iv. 6. vii. 9 etc.; *λίθος μυλικός*, *a millstone*, Luke, xvii. 2.

λιθόστρωτος, *paved with stone*; *τὸ λιθόστρωτον*, *The Pavement*, Joh. xix. 13.

λικμάω, *to clear away the chaff from the grain by winnowing; to grind to powder*, Matt. xxi. 44. Luke, xx. 18.

λιμὴν, *ó*, *a harbour*, Acts, xxvii. 8, 12.

λίμνη, *ή*, *a lake*, Luke, v. 1, 2. viii. 22, 33. Rev. xix. 20.

λιμός, *ó*, and *ή*, *famine*, Luke, xv. 14. Acts, xi. 28. Mrk. xiii. 8.

λίνον, *τὸ*, *flax (=wick)*, Matt. xii. 20.

λιπαρός, *fat*; *τὰ λιπαρά*, *what is dainty*, Rev. xviii. 14.

λίτρα, *ή*, Lat. *libra*, *a pound*, *a weight of 12 ounces*, Joh. xii. 3. xix. 39.

λιψ, *ó*, *the South-West wind; the quarter of the heavens whence the South-West wind blows*, Acts, xxvii. 12.

λογία, *ή*, *a collection for the relief of the poor*, 1 Cor. xvi. 1, 2. (Only in ecclesiastical writers.)

λογίζομαι, *to reckon*, Rom. iv. 3, 5, 6; *to number among*, Luke, xxii. 37; *to think upon*, Philipp. iv. 8; *to impute*, 1 Cor. xiii. 5. 2 Tim. iv. 16. Rom. iv. 8; *to account*, *εἰς οὐδὲν λογισθῆναι*, Acts, xix. 27 (RV *to be made of no account*); *to think, to judge*, 1 Cor. xiii. 11. 2 Cor. iii. 5; *to purpose*, 2 Cor. x. 2.

λογικός, *rational, reasonable*, Rom. xii. 1; *τὸ λογικὸν γάλα*, 1 Pet. ii. 2 (RV *the spiritual milk*, AV *the milk of the word*).

λόγιον, *τὸ*, *an oracle*, Acts, vii. 38. Rom. iii. 2.

λόγιος, *learned*, Acts, xviii. 24 (possibly, *eloquent*).

λογισμός, *ó*, *a reasoning*, 2 Cor. x. 15. Rom. ii. 15.

λογομαχέω, *to wrangle about words*, 2 Tim. ii. 14. (Only in the NT and late writers.)

λογομαχία, *ή*, *a dispute about words*, 1 Tim. vi. 4.

λόγος, *ó*, *a word*, Matt. xii. 32, 36, 37; *talk, speech*, Matt. xxii. 15. Luke, xx. 20; *a saying*, Mrk. vii. 29; *an announcement*, 2 Cor. v. 19:

- an account, a reason*, 1 Pet. iii. 15; *a report*, Matt. xxviii. 15. Joh. xxi. 23; *a narrative*, Acts, i. 1; *doctrine*, Joh. viii. 31, 37. 2 Tim. ii. 17; *affair, matter*, Acts, xv. 6; *a plea*, Matt. v. 32; ὁ λόγος, *the Divine Word, the second person of the Trinity*, Joh. i. 1, 14; κατὰ λόγον, *in all reason, justly*, Acts, xviii. 14; τίνι λόγῳ, *for what reason*, Acts, x. 29.
- λόγχη, ἡ, *a spear*, Joh. xix. 34.
- λοιδορέω, *to abuse, to rail at*, Joh. ix. 28. Acts, xxiii. 4. 1 Cor. iv. 12.
- λοιδορία, ἡ, *abuse, railing*, 1 Pet. iii. 9. 1 Tim. v. 14.
- λοιδορός, ὁ, *a railer, a reviler*, 1 Cor. v. 11. vi. 10. (The word is properly an adjective = *abusive*.)
- λοιμὸς, ὁ, *a pestilence*, Luke, xxi. 11; *met., a pestilent fellow*, Acts, xxiv. 5.
- λοιπὸς, *remaining*; οἱ λοιποὶ, *the rest*, Matt. xxii. 6. xxvii. 49; τὰ λοιπὰ, *the things that remain, the rest*, Luke, xii. 26. 1 Cor. xi. 34; λοιπὸν, *for the rest*, 1 Cor. i. 16; *at length*, Acts, xxvii. 20; τὸ λοιπὸν, *henceforward*, 1 Cor. vii. 29. Hebr. x. 13; *finally*, Ephes. vi. 10. Philipp. iii. 1. iv. 8; τοῦ λοιποῦ, *for the future*, Gal. vi. 17.
- λουτρὸν, τὸ, *a bath*; in the NT *baptism*, Tit. iii. 5. Ephes. v. 26 (— *baptism*, NT, Pape's Lexicon).
- λουώ, *to bathe*, Joh. xiii. 10; *to wash*, Acts, ix. 37. xvi. 33. Hebr. x. 23; *to cleanse*, a var. lect. ad Rev. i. 5.
- Λυκαονιστὶ, *adv., in the speech of Lycaonia*, Acts, xiv. 11.
- λύκος, ὁ, *a wolf*, Matt. x. 16. Joh. x. 12. Acts, xx. 29 etc.
- λυμαίνομαι, *to injure, to devastate*, Acts, viii. 3.
- λυπέω, *to grieve, to make sorrowful*, 2 Cor. ii. 2, 4, 5. vii. 8. Rom. xiv. 15; *to offend*, Ephes. iv. 30.
- λύπη, ἡ, *grief, sorrow*, Joh. xvi. 6, 20, 21; ἀπὸ τῆς λύπης, *for sorrow*, Luke, xxii. 45; ἐκ λύπης, *with sorrow*, 2 Cor. ix. 7 (RV *grudgingly*); ἡ κατὰ θεὸν λύπη, *godly sorrow*, 2 Cor. vii. 10; *anguish, affliction*, 1 Pet. ii. 19.
- λύσις, ἡ, *a release, a divorce*, 1 Cor. vii. 27.
- λυσιτελέω, *to be profitable*; *impers.*, λυσιτελεῖ αὐτῷ... ἡ, *it is better for him*, Luke, xvii. 2.
- λύτρον, τὸ, *a ransom*, Matt. xx. 28. Mrk. x. 45.
- λυτρόω, *to liberate on receipt of ransom*, 1 Pet. i. 18; *mid., to ransom, to redeem*, Luke, xxiv. 21. Tit. ii. 14.
- λύτρωσις, ἡ, *redemption, deliverance*, Luke, i. 68. ii. 38. Hebr. ix. 12.
- λυτρωτής, ὁ, *a redeemer, a deliverer*, Acts, vii. 35. (It is a purely ecclesiastical form.)
- λυχνία, ἡ, *a lampstand, a candlestick*, Matt. v. 15. Luke, viii. 16. Hebr. ix. 2.

λύχνος, ὁ, *a lamp*, Mrk. iv. 21. Luke, xii. 35. Rev. xxii. 5.
 λύω, *to loose*, Matt. xxi. 2. Luke, xix. 30, 33; *to untie*, Joh. i. 27. Luke, iii. 16. Acts, vii. 33; *to set free*, *to unbind*, Luke, xiii. 16. Joh. xi. 44; *to break up*, *dismiss*, Acts, xiii. 43; *to destroy*, *to break*, Matt. v. 19. Joh. v. 18. Acts, xxvii. 41. 1 Joh. iii. 8; *to allow*, *make lawful*, Matt. xvi. 19.

M

μαγεία, and μαγία, ἡ, *magic*, *sorcery*, Acts, viii. 11.
 μαγεύω, *to practise sorcery*, Acts, viii. 9.
 μάγος, ὁ, *one of the Magi*; *a wise man*, Matt. ii. 1, 7, 16; *a sorcerer*, Acts, xiii. 6, 8.
 μαῖζος, ὁ, *the breast*, var. lect. ad Rev. i. 13.
 μαθητεύω, with dat., *to be a disciple of*, Joh. xix. 38; trans., *to make one a disciple*, Matt. xxviii. 19. Acts, xiv. 21; pass., *to be made a disciple*, Matt. xiii. 52. xxvii. 57.
 μαθητής, ὁ, *a disciple*, Matt. x. 24. Luke, vi. 13, 17. vii. 11 etc.
 μαθήτρια, ἡ, *a female disciple*, Acts, ix. 36.
 μαίνομαι, *to be mad*, Joh. x. 20. Acts, xii. 15. xxvi. 24, 25. 1 Cor. xiv. 23.
 μακαρίζω, *to pronounce blessed*, Luke, i. 48. James, v. 11.
 μακάριος, *blessed*, *happy*, James, i. 12. Tit. ii. 13. Acts, xx. 35. xxvi. 2.
 μακαρισμός, ὁ, *a benediction*, *a blessing*, Rom. iv. 6, 9. Gal. iv. 15.

μάκελλον, τὸ, *a flesh-market*, 1 Cor. x. 25.
 μακράν, sc. ὁδόν, properly accus. fem. of μακρός, used adverbially, *far*, *far off*, Acts, xvii. 27. Luke, vii. 6. xv. 20. Matt. viii. 30; *far hence*, Acts, xxii. 21; *ol els μακράν*, *those that are afar off*, i.e. the Gentiles, Acts, ii. 39. Cf. Ephes. ii. 13.
 μακρόθεν, adv., *from afar*, *afar off*, Mrk. viii. 3. xi. 13. Luke, xviii. 13 etc.
 μακροθυμέω, *to be long suffering*, *to be patient with*, 2 Pet. iii. 9. Luke, xviii. 7. Matt. xviii. 26, 29; *to be patient in enduring*, Hebr. vi. 15. James, v. 8.
 μακροθυμία, ἡ, *patience*, James, v. 10. Hebr. vi. 12. Coloss. i. 11. 2 Tim. iii. 10; *long suffering*, 1 Tim. i. 16. Gal. v. 22. Ephes. iv. 2. 2 Cor. vi. 6 etc.
 μακροθύμως, adv., *patiently*, Acts, xxvi. 3.
 μακρός, *long*; μακρά προσεύχεται, *to make long prayers*, Mrk. xii. 40. Luke, xx. 47; *distant*, Luke, xv. 13. xix. 12.
 μακροχρόνιος, *long-lived*, Ephes. vi. 3.
 μαλακία, ἡ, *sickness*, Matt. iv. 23. ix. 35. x. 1.
 μαλακός, *soft*, Luke, vii. 25; τὰ μαλακά, *soft raiment*, Matt. xi. 8; *effeminate*, 1 Cor. vi. 9.
 μάλιστα, adv., *especially*, *most of all*, Gal. vi. 10. Philipp. iv. 22. Tit. i. 10 etc.

μᾶλλον, *adv.*, *more*, Matt. xviii.

13. Joh. v. 18; *rather*, Matt. xxvii. 24. Ephes. iv. 28; τοσούτω μᾶλλον, *by so much the more*, Hebr. x. 25.

μάμη, *ή, a mother; a grand-mother*, 2 Tim. i. 5. (This second meaning is found only in late writers.)

μαμωνᾶς, *ὁ, mammon, riches*, Luke, xvi. 9, 11, 13. Matt. vi. 24. (Apparently only in the NT.)

μαρθάνω, *to learn*, 1 Tim. ii. 11. 2 Tim. iii. 14; *to hear, to be informed*, Acts, xxiii. 27. Gal. iii. 2.

μανία, *ή, madness*, Acts, xxvi. 24.

μάννα, τὸ, *indecl., manna*, Joh. vi. 31, 49. Hebr. ix. 4. Rev. ii. 17.

μαντεύομαι, *to prophesy, to divine*, Acts, xvi. 16.

μαραίνω, *to waste away, to perish*, James, i. 11.

μαραναθά, and μαρὰν ἀθά, = *our Lord cometh*, 1 Cor. xvi. 22.

μαργαρίτης, *ὁ, a pearl*. Matt. vii. 6. xiii. 45, 46. 1 Tim. ii. 9 etc.

μάρμαρος, *ὁ, marble*, Rev. xviii. 12.

μαρτυρέω, *to testify, to bear witness of*, Joh. i. 7. iii. 11, 32. xviii. 23. xix. 35 etc.; *pass.*, *to be well reported of, to be of good report*, Acts, vi. 3. x. 22. 1 Tim. v. 10.

μαρτυρία, *ή, testimony*, Joh. v. 34. viii. 17. Rev. i. 2 etc.; *good report*, 1 Tim. iii. 7.

μαρτύριον, τὸ, *testimony*, 2 Cor. i. 12. Acts, iv. 33. 2 Thess. i. 10; μαρτύριον Χριστοῦ, *testimony concerning Christ*, 1 Cor. i. 6. So also Hebr. iii. 5. 2 Tim. i. 8.

μαρτύρομαι, *to call to witness; to declare solemnly*, Acts, xx. 26. Gal. v. 3; *to exhort solemnly*, Ephes. iv. 17. Acts, xxvi. 22.

μάρτυς, *ὁ, a witness*, Matt. xviii. 16. xxvi. 65. Acts, vi. 13; *a martyr*, Rev. xvii. 6. Acts, xxii. 20.

μαστός, *ὁ, the breast, a var. lect.* ad Rev. i. 13. (See μαστός.)

μασσάομαι, *to gnaw*, Rev. xvi. 10. μαστιγώ, *to scourge*, Matt. x. 17. xx. 19. xxiii. 34. Hebr. xii. 6.

μαστιγῶ = μαστιγώ, Acts, xxii. 25.

μάστιξ, *ή, a scourge*, Acts, xxii. 25. Hebr. xi. 36; *a plague, an affliction*, Luke, vii. 21. Mrk. iii. 10. v. 29, 34.

μαστός, *ὁ, the breast*, Rev. i. 13. Luke, xi. 27. xxiii. 29.

ματαιολογία, *ή, vain talking*, 1 Tim. i. 6.

ματαιολόγος, *a vain talker*, Tit. i. 10. (But the word is strictly an adjective.)

μάταιος, *vain, idle*, 1 Cor. iii. 20. xv. 17. Tit. iii. 9; τὰ μάταια, *what is vain, vanities*, Acts, xiv. 15.

ματαιότης, *ή, vanity*, 2 Pet. ii. 18. Ephes. iv. 17; *weakness, foolishness*, Rom. viii. 20. (See Pape's Lexicon in voc. It is a purely biblical and ecclesiastical word.)

ματαιώω, *to make foolish*, Rom. i. 21. (It is a purely biblical and ecclesiastical word.)

μάτην, *adv., in vain*, Matt. xv. 9. Mrk. vii. 7.

μάχαιρα, *ή, a sword*, Matt. xxvi. 47, 51, 52. Job. xviii. 10 etc.

μάχη, *ή, battle, contest, quarrel*, 2 Cor. vii. 5. James, iv. 1; μάχαι νομikai, *contentions about the law*, Tit. iii. 9.

μάχομαι, *to fight*, James, iv. 2; *to contend*, Acts, vii. 26; *to strive, to dispute*, 2 Tim. ii. 24. Joh. vi. 52.

μεγαλαυχέω, *to utter great boasts*, James, iii. 5. (Here Westcott reads μεγάλα αὔχεῖ.)

μεγαλῆος, *magnificent, wonderful*; τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ, *the wondrous works of God*, Acts, ii. 11.

μεγαλειότης, *ή, splendour, magnificence*, Acts, xix. 27; *majesty*, Luke, ix. 43; *glory*, 2 Pet. i. 16.

μεγαλοπρεπής, *magnificent, majestic*, 2 Pet. i. 17.

μεγαλύνω, *to magnify*, Acts, x. 46. xix. 17. 2 Cor. x. 15 etc.; *to exalt, to extol*, Luke, i. 46; *to enlarge*, Matt. xxiii. 5.

μεγάλως, *adv., greatly*, Philipp. iv. 10.

μεγαλωσύνη, *ή, majesty*, Hebr. i. 3. viii. 1. Jude, 25. (It is a purely biblical and ecclesiastical form.)

μέγας, *great*, Matt. xxvii. 60. xxviii. 1. Mrk. v. 11 etc.; *strong*, Joh. vi. 18. Mrk. iv. 37. Rev. xiv. 2; *loud*, Joh. xi. 43. Matt. xxvii. 46, 50.

Luke, xxiii. 23; οἱ μεγάλοι, *the leaders*, Mrk. x. 42. Matt. xx. 25.

μέγεθος, τὸ, *greatness*, Ephes. i. 19. μεγιστάνες, *ol, the nobles, the chief men*, Rev. vi. 15. xviii. 23. Mrk. vi. 21. (A very late form, and found only once in the singular.)

μεθερμηνεύω, *to interpret*, Matt. i. 23. Acts, iv. 36 etc.

μέθη, *ή, intoxication, drunkenness*, Luke, xxi. 34. Gal. v. 21. Rom. xiii. 13.

μεθίστημι, *to remove*, 1 Cor. xiii. 2. Luke, xvi. 4; *to transfer*, Coloss. i. 13; *to lead astray, to pervert*, Acts, xix. 26.

μεθοδία, *ή, wile, deceit*, Ephes. iv. 14. vi. 11. (A very late form.)

μεθόριον, τὸ, *in the plur., the confines, the borders*, a var. lect. ad Mrk. vii. 24.

μεθύσκω, *to make drunk*; *pass., to become intoxicated*, Rev. xvii. 2. Luke, xii. 45. 1 Thess. v. 7. Joh. ii. 10.

μέθυστος, *drunken*, 1 Cor. v. 11. vi. 10.

μεθύω, *to be drunken*, Acts, ii. 15. Matt. xxiv. 49. 1 Cor. xi. 21.

μέλας, *black*, Rev. vi. 5, 12; τὰ μέλαν, *ink*, 2 Cor. iii. 3. 2 Joh. 12. 3 Joh. 13.

μέλει, *verb impers., it is a care*; καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, *and thou carest not for any one*, Matt. xxii. 16; οὐδέν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν, *Gallio cared nought for these things*, Acts, xviii. 17; μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; 1 Cor. ix. 9 (RV *is it for the oxen that God careth*

μελετάω, *to practise, to attend to*, 1 Tim. iv. 15; *to devise*, Acts, iv. 25; *to premeditate*, Mrk. xiii. 11.

μέλι, τὸ, *honey*, Matt. iii. 4. Mrk. i. 6. Rev. x. 9, 10.

μέλισσιος, *of bees, made by bees*, a var. lect. ad Luke, xxiv. 42. (Found nowhere else; is not recognized in Pape's Lexicon.)

μέλλω, *to be about to do something*, Joh. iv. 47. Acts, xvi. 27; ἡ μέλλουσα ὀργή, *the wrath to come*, Matt. iii. 7. Cf. Coloss. ii. 17. 1 Tim. iv. 8; τὸ μέλλον, *the future*, Luke, xiii. 9; *to intend, to propose*, Matt. ii. 13. Acts, v. 35. xvii. 31; *to delay*, Acts, xxii. 16.

μέλος, τὸ, *a member, a limb*, Matt. v. 29. Rom. vi. 13, 19. 1 Cor. vi. 15. xii. 12, 22 etc.

μεμβράνα, ἡ, *parchment*, 2 Tim. iv. 13. (It is a purely biblical form.)

μέμφομαι, *to find fault, to blame*, Rom. ix. 19. Hebr. viii. 8.

μεμῆμικος, *discontented*, Jude, 16.

μέν, an affirmative particle, *indeed*, Luke, iii. 16; (followed always by δέ).

μενούγγε, *may rather*, Rom. ix. 20. x. 18.

μέντοι, *however*, Joh. iv. 27. 2 Tim. ii. 19. Jude, 8.

μένω, *to remain, to abide*, Matt. xxvi. 38. Joh. ii. 12. xix. 31; *to last, to endure*, Joh. vi. 27. 1 Cor. xiii. 13. Hebr. vii. 24; *to wait for, to await*, Acts, xx. 5, 23.

μερίζω, *to divide, to distribute*, Mrk. vi. 41. 1 Cor. vii. 17. Rom. xii. 3; pass., *to be divided*, 1 Cor. i. 13; *to be at variance*, Matt. xii. 25. Mrk. iii. 24, 26; *to differ*; μεμέρισται ἡ γυνή καὶ ἡ παρθένος, *there is a difference between* (Westcott puts the word in previous sentence = *is divided*), 1 Cor. vii. 33; mid., *to share, a thing with another*, Luke, xii. 13.

μέριμνα, ἡ, (distracting) *care, anxiety*, Matt. xiii. 22. Mrk. iv. 19. 2 Cor. xi. 28. 1 Pet. v. 7.

μεριμνάω, *to be anxious, to be troubled with cares*, Matt. vi. 25, 27, 31. Luke, xii. 25; μηδὲν μεριμᾶτε, *be ye anxious for nothing*, Philipp. iv. 6; *to care for*, 1 Cor. vii. 32, 34. xii. 25. Philipp. ii. 20.

μερίς, ἡ, *a division, a part*, Acts, xvi. 12; *a share, a portion*, 2 Cor. vi. 15. Acts, viii. 21.

μερισμός, ὁ, *a distribution, a gift*, Hebr. ii. 4; *a dividing, a partition*, Hebr. iv. 12.

μεριστής, ὁ, *a divider*, Luke, xii. 14.

μέρος, τὸ, *a part, a share*, Rev. xx. 6. xxii. 19. Joh. xix. 23; *lot, portion*, Matt. xxiv. 51. Luke, xii. 46; *a region, a district*, Matt. ii. 22. xv. 21. Acts, xix. 1. xx. 2; *a trade, a handicraft*, Acts, xix. 27; κατὰ μέρος, *severally, in detail*, Hebr. ix. 5; μέρος τι, *in some measure, partly*, 1 Cor. xi. 18; ἀπὸ μέρους, *in some degree*, 2 Cor. i. 14. ii. 5. Rom. xi. 25; ἐκ μέρους, *individually*, 1 Cor. xii. 27; *in part, im-*

- perfectly, 1 Cor. xiii. 9, 12. Cf. 2 Cor. i. 14; τὸ ἐκ μέρους, *that which is imperfect*, 1 Cor. xiii. 10; ἐν τῷ μέρει τούτῳ, *in this respect*, 2 Cor. iii. 10.
- μεσημβρία**, ἡ, noon, Acts, xxii. 6; *the South*, Acts, viii. 26.
- μεσιτεύω**, to act as mediator; met., to pledge one's self, to give surety, Hebr. vi. 17 (RV *interposed*).
- μεσίτης**, ὁ, a mediator, Hebr. viii. 6. ix. 15. xii. 24. 1 Tim. ii. 5. Gal. iii. 20. (See ἄνθρωπος.)
- μεσονύκτιος**, of midnight; τὸ μεσονύκτιον, midnight, Acts, xvi. 25. xx. 7; μεσονυκτίου, at midnight, Mrk. xiii. 35 (Here Westcott reads μεσονύκτιον.)
- μέσος**, central, in the middle; μέσης νυκτός, at midnight, Matt. xxv. 6; μέσης ἡμέρας, at midday, Acts, xxvi. 13; μέσος ὕμων, in the midst of you, Joh. i. 26; ἐσχίσθη μέσον, was rent in the midst, Luke, xxiii. 45; διὰ μέσου αὐτῶν, through the midst of them, Luke, iv. 30; ἐκ τοῦ μέσου, out of the way, out of sight, Coloss. ii. 14; γενέσθαι ἐκ μέσου, to be taken out of the way, 2 Thess. ii. 7; ἐκ μέσου τινῶν, from amongst, Matt. xiii. 49. Acts, xvii. 33. 1 Cor. v. 2.
- μεσότοιχον**, τὸ, a partition-wall, Ephes. ii. 14 (RV *the middle wall of partition*).
- μεσουράνημα**, -τὸ, mid-heaven, Rev. viii. 13.
- μεσῶω**, to be in the middle; τῆς ἐορτῆς μεσούσης, when it was the midst of the feast, Joh. vii. 14.
- μεστός**, full, Joh. xix. 29. xxi. 11. James, iii. 8.
- μεστόω**, to fill, Acts, ii. 13.
- μετὰ**, prepos., with genit., with, together with, in confederacy with; with accus., after. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- μεταβαίνω**, to pass from one place to another; to depart, Matt. viii. 34. xi. 1. Acts, xviii. 7 etc.; μετάβα, be thou removed, Matt. xvii. 20; μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, hath passed from death into life, Joh. v. 24. 1 Joh. iii. 14.
- μεταβάλλω**, to turn round; mid., to change one's mind, Acts, xxviii. 6.
- μετάγω**, to turn about, to direct, James, iii. 3.
- μεταδίδωμι**, to give a share to another; to impart of his substance, Rom. xii. 8. Ephes. iv. 28; and, generally, to impart, 1 Thess. ii. 8. Rom. i. 11. Luke, iii. 11.
- μετάθεσις**, ἡ, a change of place; a translation to heaven, Hebr. xi. 5; a change, Hebr. vii. 12; a removal, Hebr. xii. 27.
- μεταίρω**, to transfer; in the NT intrans., to depart, Matt. xiii. 53. xix. 1.
- μετακαλέω**, to call from one place to another; mid., to send for, Acts, vii. 14. xx. 17. xxiv. 25, 26.
- μετακινέω**, to move away; pass., to be moved away, Coloss. i. 23.

μεταλαμβάνω, *to partake of*, 2 Tim. ii. 6. Acts, xxvii. 33. Hebr. xii. 10; with accus., *to obtain, to get*, Acts, xxiv. 25.

μετάληψις, ἡ, *a participation, a receiving*; εἰς μετάληψιν, *to be received*, 1 Tim. iv. 3.

μεταλλάσσω, *to exchange*, τὸ ἐν τινι, *one thing for another*, Rom. i. 25; *to change*, τὸ εἰς τι, *one thing into another*, Rom. i. 26.

μεταμέλομαι, *to repent*, Matt. xxi. 30, 32. xxvii. 3. 2 Cor. vii. 8. Hebr. vii. 21.

μεταμορφόω, *to transform, to transfigure*, Matt. xvii. 2. Mrk. ix. 2; μεταμορφοῦσθε, *be ye transformed*, Rom. xii. 2; τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα, *we are transformed into the same image*, 2 Cor. iii. 18.

μετανοέω, *to change one's mind, to repent*, Mrk. i. 15. Matt. iii. 2. Luke, x. 13; with ἐπὶ τινι, *on account of something*, 2 Cor. xii. 21; with ἀπὸ, or ἐκ, *to withdraw from, to depart from*, Acts, viii. 22. Rev. ii. 21. ix. 20. xvi. 11.

μετάνοια, ἡ, *change of mind, repentance*, Matt. iii. 8. Luke, iii. 8. xv. 7 etc.

μεταξὺ, adv., *between*; ἐν τῷ μεταξὺ, *meanwhile, in the meantime*, Joh. iv. 31; with genit., *between*, Matt. xxiii. 35. Luke, xi. 51. xvi. 26; afterwards; τὸ μεταξὺ σαββατον, *the following sabbath*, Acts, xiii. 42.

μεταπέμπω, *to send after*; μεταπεμψεῖς, *sent for*, Acts, x. 29; mid., *to send for*, Acts, x. 5. xi. 13. xxiv. 24, 26.

μεταστρέφω, *to turn about*; *to turn*; τὸ εἰς τι, *to turn one thing into another*, Acts, ii. 20. James, iv. 9; *to pervert*, Gal. i. 7.

μετασχηματίζω, *to transfigure, to change*, Philipp. iii. 21; mid., *to transform*, 2 Cor. xi. 13, 14, 15; *to transfer*, 2 Cor. iv. 6.

μετατίθημι, *to transpose, to transfer*, Acts, vii. 16. Hebr. xi. 5; *to pervert*, Jude, 4; pass., *to be changed*, Hebr. vii. 12; mid., *to apostatize, to fall away*, Gal. i. 6.

μετατρέπω, *to change*, James, iv. 9. (A non-Attic word.)

μετέπειτα, adv., *afterwards, after that*, Hebr. xii. 17.

μετέχω, *to partake*, 1 Cor. ix. 12. x. 21, 30; met., *to belong to*, Hebr. vii. 13.

μετωρίζω, *to raise on high*; pass., *to be troubled with anxiety, to be in suspense*, Luke, xii. 29.

μετοικεσία, ἡ, *a removal from one abode to another, a migration*, Matt. i. 11, 12, 17.

μετοικίζω, *to remove inhabitants to another land*, Acts, vii. 4, 43.

μετοχή, ἡ, *communion, fellowship*, 2 Cor. vi. 14.

μέτοχος, ὁ, *a partaker*, Hebr. iii. 1, 14. xii. 8; *a partner, an associate*, Luke, v. 7. Hebr. i. 9.

- μετρέω, *to measure*, Rev. xi. 1, 2. xxi. 16, 17; *to mete out* to others, Luke, vi. 38. Matt. vii. 2. Mrk. iv. 24; *to estimate*, *to judge*, 2 Cor. x. 12.
- μετρητής, ὁ, *a measure* for liquids, containing somewhat less than 9 gallons, Joh. ii. 6.
- μετριοπαθῶ, *to be patient with*, *to bear with*, Hebr. v. 2.
- μετρίως, adv., *moderately*; οὐ μετρίως, *not a little, exceedingly*, Acts, xx. 12.
- μέτρον, τὸ, *a measure*, Matt. xxiii. 32. Ephes. iv. 13; ἐν μέτρῳ, *in due measure*, Ephes. iv. 16; ἐκ μέτρον, *sparingly*, Joh. iii. 34; *a measuring rod*, Rev. xxi. 15, 17; *a definite portion or measure*, 2 Cor. x. 13. Rom. xii. 3.
- μέτωπον, τὸ, *the forehead*, Rev. vii. 3. ix. 3. xvii. 5 etc.
- μέχρι, prepos., *with genit., until*, Luke, xvi. 16; *as conj.*, Ephes. iv. 13; *as far as, unto*, Hebr. iii. 6, 14. Rom. xv. 19. Philipp. ii. 8.
- μή, a particle of subjective negation, as distinguished from οὐ, *not, lest*; μηδαμῶς, *by no means*; μηδὲ, *neither, nor, not even, nor yet*; μηδὲς, *no one*; μηδέποτε, *never at any time*; μηδέπω, *not yet*; μηκέτι, *no longer*; μήτε, *neither, nor*. ἤντι, *whether at all*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- μήκος, τὸ, *length*, Rev. xxi. 16. Ephes. iii. 18.
- μηκύνω, *to lengthen*; pass., *to grow up*, Mrk. iv. 27.
- μηλωτή, ἡ, *a sheepskin*, Hebr. xi. 27.
- μήν, ὁ, *a month*, Luke, i. 24, 26. Acts, vii. 20; *new moon*, Gal. iv. 10.
- μηνύω, *to signify, to make known*, Joh. xi. 57. Luke, xx. 37.
- μηρός, ὁ, *the thigh*, Rev. xix. 16.
- μήτηρ, ἡ, *a mother*, Matt. i. 18. ii. 11. xii. 49 etc.
- μήτις, *much more*, 1 Cor. vi. 3.
- μήτρα, ἡ, *the womb*, Luke, ii. 23. Rom. iv. 19.
- μητραλῶας, and μητραλοίας, ὁ, *a matricide*, 1 Tim. i. 9.
- μαίνω, *to pollute, to defile*, Jude, 8. Tit. i. 15. Joh. xviii. 28.
- μίασμα, τὸ, *a defilement*, 2 Pet. ii. 20.
- μασμός, ὁ, *a defiling, a defilement*, 2 Pet. ii. 10.
- μίγμα, τὸ, *a mixture*, a var. lect. ad Joh. xix. 39. (Westcott reads ἔλιγμα.)
- μίγνυμι, *to mix, to mingle*, Rev. viii. 7. xv. 2; also μετὰ τινος, Luke, xiii. 1. Matt. xxvii. 34.
- μικρὸς, *small, little*, Luke, xix. 3. Matt. xiii. 32; μετὰ μικρόν, *after a little while*, Matt. xxvi. 73.
- μῖλιον, τὸ, Lat. miliarium, a Roman mile, i.e. a thousand paces, Matt. v. 41.
- μιμέομαι, *to imitate*, 2 Thess. iii. 7, 9. Hebr. xiii. 7. 3 Joh. 11.
- μιμητής, ὁ, *an imitator*, 1 Cor. iv. 16. xi. 1. 1 Thess. i. 6 etc.
- μιμνήσκω, *to remind*; pass., *to remember*, Acts, xi. 16. Matt.

xxvi. 75. Luke, xxiv. 8; to be remembered, Acts, x. 31.
μισέω, to hate, Matt. v. 43. vi. 24. Luke, vi. 22, 27 etc.
μισθαποδοσία, ἡ, payment of wages, recompense, Hebr. ii. 2. x. 35. xi. 26.
μισθαποδότης, ὁ, a recompenser, a rewarder, Hebr. xi. 6. (This and the preceding are purely ecclesiastical words.)
μισθιος, hired; as subst., a hired servant, Luke, xv. 17, 19.
μισθός, ὁ, hire, wages, reward, Matt. xx. 8. Luke, x. 7. Rom. iv. 4 etc.
μισθόω, to let out for hire; mid., to hire, Matt. xx. 1, 7.
μισθωμα, τὸ, the price for which anything is either let out or hired; a hired dwelling, lodgings, Acts, xxviii. 30.
μισθωτός, hired; as subst., a hired servant, a hireling, Mrk. i. 20. Joh. x. 12.
μνᾶ, ἡ, a mina, a sum of money equal to 100 drachmae, Luke, xix. 13, 16, 18, 20. (According to Pape = 22½ thalers, i.e. £3 7s. 6d.)
μνεία, ἡ, remembrance, 2 Tim. i. 3. 1 Thess. iii. 6; ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν, in all my remembrance of you, Philipp. i. 3; mention; μνείαν ὑμῶν ποιεῖν, I make mention of you, Rom. i. 9. Cf. Ephes. i. 16. 1 Thess. i. 2.
μνήμα, τὸ, a memorial; a tomb, a sepulchre, Luke, viii. 27. xxiii. 53. Acts, ii. 29 etc.
μνημεῖον, τὸ, a monument; a sepulchre, a tomb, Matt. xxiii. 29. xxviii. 8. Luke, xi. 47.

μνήμη, ἡ, memory, remembrance; μνήμην ποιεῖσθαι τινος, to recollect, 2 Pet. i. 15.
μνημονεύω, to remember, to call to mind, Matt. xvi. 9. Luke, xvii. 32. Acts, xx. 31; to be mindful of, Gal. ii. 10. Hebr. xi. 15; to make mention of, Hebr. xi. 22; perhaps also Hebr. xi. 15.
μνημόσυνον, τὸ, a memorial, Acts, x. 4. Matt. xxvi. 13. Mrk. xiv. 9.
μνηστεύω, to ask in marriage; pass., to be betrothed, Matt. i. 18.
μογιλάλος, speaking with difficulty, having an impediment in his speech, Mrk. vii. 32.
μόγισ, adv., with difficulty, hardly, Luke, ix. 39. (Here Westcott reads μόλις, which see.)
μόδιος, ὁ, Lat. modius, a dry measure, containing 16 sextarii, i.e. about a peck, Matt. v. 15. Luke, xi. 33. Mrk. iv. 21.
μοιχαλὶς, ἡ, an adulteress, Rom. vii. 3. James, iv. 4; met., adultery, lustfulness, 2 Pet. ii. 14; as adj., faithless, apostate, Matt. xii. 39. xvi. 4. Mrk. viii. 38.
μοιχάω, to seduce; mid., to commit adultery, Matt. v. 32. Mrk. x. 11, 12.
μοιχεία, ἡ, adultery, Joh. viii. 3. Matt. xv. 19. Mrk. vii. 21.
μοιχεύω, to commit adultery, Matt. v. 27, 28. Luke, xvi. 18. xviii. 20 etc.
μοιχὸς, ὁ, an adulterer, Luke, xviii. 11. 1 Cor. vi. 9.

- μόλις, *adv., with difficulty, hardly, scarcely*, Acts, xiv. 18. xxvii. 7, 16. Rom. v. 7.
- μολύνω, *to defile, to pollute*, Rev. iii. 4. xiv. 4. 1 Cor. viii. 7.
- μολυσμός, *ó, defilement*, 2 Cor. vii. 1.
- μομφή, *ή, blame, complaint*, Coloss. iii. 13.
- μονή, *ή, a dwelling, an abode*, Joh. xiv. 2, 23.
- μονογενής, *only begotten*, Joh. iii. 16, 18. Luke, ix. 38. Hebr. xi. 17 etc. (In Joh. i. 18 it is hard to see why *μονογενής υἱός*, the reading of some editors, must be translated *the only begotten Son*, while *μονογενής θεός*, which is given by Westcott and Tregelles after the very oldest mss, must not be translated *the only begotten God*, but *God only begotten*.)
- μόνος, *alone, only*, Joh. v. 44. xvii. 3. Rom. xvi. 27. Jude, 4; *deserted, forsaken*, Joh. xvi. 32.
- μονόφθαλμος, *having only one eye, one-eyed*, Matt. xviii. 9. Mrk. ix. 47.
- μονόω, *to leave alone*, 1 Tim. v. 5.
- μορφή, *ή, form*, Philipp. ii. 7. Mrk. xvi. 12; *ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων*, Philipp. ii. 6. (Here, perhaps, = *essence*, the *forma* of the Schoolmen. See Ast's *Lexicon Platonicum* in voc. *μορφή*.)
- μορφώω, *to form*, Gal. iv. 19.
- μόρφωσις, *ή, a semblance*, 2 Tim. iii. 5; *the true form*, Rom. ii. 20.
- μοσχοποιέω, *to make an image of a calf*, Acts, vii. 41. (It is a purely ecclesiastical form.)
- μόσχος, *ó, a calf*, Luke, xv. 23, 27, 30. Hebr. ix. 12, 19.
- μουσικός, *skilled in music, a minstrel*, Rev. xviii. 22.
- μόχθος, *ó, toil, travail*, 2 Cor. xi. 27. 1 Thess. ii. 9. 2 Thess. iii. 8.
- μυελός, *ó, marrow*, Hebr. iv. 12.
- μυνέω, *to initiate, to teach; pass., to be instructed, to learn; μεμύημαι, I have learned*, Philipp. iv. 12.
- μῦθος, *ó, a fable*, 2 Pet. i. 16. 1 Tim. i. 4. 2 Tim. iv. 4.
- μυκάομαι, *to bellow; to roar, as a lion*, Rev. x. 3.
- μυκτηρίζω, *to sneer at; to mock*, Gal. vi. 7.
- μυλικός, *of or belonging to a mill*, Luke, xvii. 2.
- μύλινος, *ó, a millstone*, Rev. xviii. 21.
- μύλος, *ó, a mill*, Matt. xxiv. 41; *φωνή μύλου, the sound of a mill*, Rev. xviii. 22; *a millstone*, Mrk. ix. 42. Matt. xviii. 6.
- μυλῶν, *ó, a mill-house, a var.* lect. ad Matt. xxiv. 41.
- μυριάς, *ή, ten thousand*, Acts, xix. 19; *an infinite number*, Luke, xii. 1. Hebr. xii. 22.
- μυρίζω, *to anoint*, Mrk. xiv. 8.
- μυρίος, *innumerable*, 1 Cor. iv. 15. xiv. 19; *μύριοι, ten thousand*, Matt. xviii. 24. (But this change of meaning according to change of accent is merely a fanciful refine-

ment of the grammarians. See Pape's Lex. in voc.)
μύρον, τὸ, *ointment*, Matt. xxvi. 7, 12. Luke, vii. 37 etc.
μυστήριον, τὸ, *a secret, a mystery*, Matt. xiii. 11. Coloss. i. 26. Rom. xi. 25; *the hidden meaning*, Rev. i. 20. xvii. 7; *the secret purpose*, 2 Thess. ii. 7.
μυωπάζω, *to be dim-sighted*, 2 Pet. i. 9.
μώλωψ, ὁ, *a wale; a wound, a stripe*, 1 Pet. ii. 24
μωμάομαι, *to blame*, 2 Cor. vi. 3. viii. 20.
μῶμος, ὁ, *mockery; met., a blemish*, 2 Pet. ii. 13.
μωραίνω, *to play the fool; trans., to make foolish*, 1 Cor. i. 20. Rom. i. 22; *pass., to become tasteless*, Matt. v. 13. Luke, xiv. 34.
μωρία, ἡ, *foolishness*, 1 Cor. i. 18, 21, 23 etc.
μωρολογία, ἡ, *foolish talking*, Ephes. v. 4.
μωρός, *foolish*, Matt. vii. 26. xxiii. 17; *impious*, Matt. v. 22.

N

Ναζαρέτ, and **Ναζαρά**, ἡ, *Nazareth*, a town of lower Galilee, where the Saviour lived from his childhood until he made his public appearance, Mrk. i. 9. Luke, ii. 39. iv. 16. Matt. iv. 13.
Ναζαρηνός, ὁ, *a Nazarene*, a name applied to Jesus Christ, because he had lived at Nazareth, Mrk. i. 24. x. 47. xiv. 67. xvi. 6. Luke, iv. 34.

Ναζωραῖος, ὁ, *a Nazarene*, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, Acts, xxii. 8. Cf. Luke, xviii. 37. Joh. xix. 19. Acts, xxiv. 5. Matt. xxvi. 72.
ναί, an affirmative particle, *yea, verily, even so*, Matt. xi. 26. Luke, x. 21. Philem. 20. Rev. xiv. 13 etc.
ναὸς, ὁ, *a temple*, Matt. xxiii. 16, 17, 35. Joh. ii. 19 etc.
νάρδος, ἡ, *nard, oil of spikenard*, obtained from a fragrant East Indian plant, Joh. xii. 3. Mrk. xiv. 3.
ναυαγέω, *to suffer shipwreck*, 2 Cor. xi. 25. 1 Tim. i. 19.
ναύκληρος, ὁ, *a shipmaster*, Acts, xxvii. 11.
ναῦς, ἡ, *a ship*, Acts, xxvii. 41.
ναύτης, ὁ, *a sailor*, Acts, xxvii. 27, 30. Rev. xviii. 17.
νεανίας, ὁ, *a young man, a youth*, Acts, vii. 58. xx. 9.
νεανίσκος, ὁ, *a young man, a youth*, Matt. xix. 20, 22. Luke, vii. 14. Acts, ii. 17 etc.; *an attendant*, Acts, v. 10.
νεκρὸς, ὁ, *a corpse*, Rev. xvi. 3; *dead*, 2 Tim. iv. 1. Matt. viii. 22 etc.
νεκρώω, *to put to death, to kill; to mortify*, Coloss. iii. 5; *to render effete*, Rom. iv. 19. Hebr. xi. 12.
νέκρωσις, ἡ, *a dying*, 2 Cor. iv. 10; *deadness*, Rom. iv. 19.
νεομηνία, ἡ, *the new moon*, Coloss. ii. 16.
νέος, *young*, Tit. ii. 4; *new*, Matt. ix. 17. 1 Cor. v. 7. Coloss. iii. 10.

- νεοσσός, ὁ, *a youngling*, Luke, ii. 24.
- νεότης, ἡ, *youth*, Mrk. x. 20. Acts, xxvi. 4. 1 Tim. iv. 12.
- νεόφυτος, *newly planted; a neophyte, a novice*, 1 Tim. iii. 6.
- νεύω, *to nod; with dat., to beckon to, to make signs*, Joh. xiii. 24. Acts, xxiv. 10.
- νεφέλη, ἡ, *a cloud*, Matt. xxiv. 30. Mrk. ix. 7. Luke, ix. 34 etc.
- νέφος, τὸ, *a cloud; met., a multitude*, Hebr. xii. 1.
- νεφρός, ὁ, *a kidney; pl., the secret thoughts*, Rev. ii. 23.
- νεωκόρος, ὁ, *Lat. aedituus, the caretaker of a temple; a worshipper, a devotee*, Acts, xix. 35.
- νεωτερικὸς, *peculiar to youth, youthful*, 2 Tim. ii. 22.
- νεώτερος, *compar. of νέος, younger*, Joh. xxi. 18. Tit. ii. 6. 1 Tim. v. 1; *an attendant*, Acts, v. 6; *an inferior*, Luke, xxii. 26.
- νή, *a particle employed in affirmations and oaths, by, Lat. per*, 1 Cor. xv. 31.
- νήθω, *to spin*, Matt. vi. 28. Luke, xii. 27.
- νηπιάζω, *to be a babe*, 1 Cor. xiv. 20.
- νήπιος, ὁ, *a babe, a child*, Matt. xxi. 16. 1 Cor. xiii. 11; *a minor*, Gal. iv. 1; *a babe in knowledge*, Matt. xi. 25. Rom. ii. 20.
- νήσιον, τὸ, *a small island*, Acts, xxvii. 16.
- νήσος, ἡ, *an island*, Acts, xiii. 6. xxvii. 26 etc.
- νηστεία, ἡ, *fasting*, Luke, ii. 37. Acts, xiv. 23; *the public fast of the Jews*, Acts, xxvii. 9; *want of food*, 2 Cor. vi. 5. xi. 27.
- νηστεύω, *to fast*, Matt. iv. 2. vi. 16, 17, 18. Mrk. ii. 18 etc.
- νήστις, *without food, fasting*, Matt. xv. 32. Mrk. viii. 3.
- νηφάλιος, *temperate*, 1 Tim. iii. 2, 11. Tit. ii. 2.
- νήφω, *to be sober; to be circum-spect*, 1 Pet. i. 13. iv. 7. v. 8. 1 Thess. v. 6, 8. 2 Tim. iv. 5. (RV uniformly *to be sober*.)
- νικάω, *to conquer, to overcome*, Joh. xvi. 33. Luke, xi. 22; *to prevail*, Rev. v. 5; *to come off superior in a suit or contest*, Rom. iii. 4. Cf. Rev. xv. 2.
- νίκη, ἡ, *victory*, 1 Joh. v. 4.
- νίκος, τὸ, *a later form for νίκη*, 1 Cor. xv. 54, 55, 57.
- νιπτήρ, ὁ, *a basin*, Joh. xiii. 5. (A NT form.)
- νίπτω, *to wash*, 1 Tim. v. 10. Joh. xiii. 5, 8, 12, 14.
- νοέω, *to understand*, Joh. xii. 40. Matt. xv. 17; *to reflect upon, to consider*, Matt. xxiv. 15. Mrk. xiii. 14.
- νόημα, τὸ, *a thought*, 2 Cor. x. 5. Philipp. iv. 7; *the mind*, 2 Cor. iii. 14. iv. 4.
- νόθος, *illegitimate; a bastard*, Hebr. xii. 8.
- νομή, ἡ, *pasturage*, Joh. x. 9; *met., growth, increase*, νομῇ ἐξει, *shall spread*, 2 Tim. ii. 17.

νομίζω, *to think, to suppose*, Acts, vii. 23. viii. 20. xiv. 19; *νομίζεσθαι*, *to be customary*, Acts, xvi. 13. (Here Westcott reads οὐ ἐνομίζομεν προσευχὴν εἶναι, *where we supposed there was a place of prayer*.)

νομικός, *of or about the law*, Tit. iii. 9; as subst., *an interpreter or teacher of the law*, Matt. xxii. 35. Luke, x. 25. Cf. γραμματεῖς.

νομίμως, *according to law, lawfully*, 1 Tim. i. 8. 2 Tim. ii. 5.

νόμισμα, τὸ, *money, coin*, Matt. xxii. 19.

νομοδιδάσκαλος, ὁ, *a teacher of the law*, Acts, v. 34. Luke, v. 17; applied also to those among Christians who went about as champions of the Mosaic law, 1 Tim. i. 7. (Confined to ecclesiastical writers.)

νομοθεσία, ἡ, *law-giving, legislation*, Rom. ix. 4.

νομοθετέω, *to give laws; pass., to be legislated for, to be furnished with laws; νενομοθέτηται ἐπ' αὐτῆς, received the law upon the foundation of the priesthood*, Hebr. vii. 11; *to be enacted*, Hebr. viii. 6.

νομοθετής, ὁ, *a lawgiver, a legislator*, James, iv. 12.

νόμος, ὁ, *a law*, Rom. iii. 27. ix. 31; *the Mosaic law*, Matt. v. 18. xii. 5. xxii. 36. Rom. ii. 17, 18; τὰ τοῦ νόμου, *the moral requirements of the law*, Rom. ii. 14; *the Old Testament Scriptures*, Joh. xii. 34. Acts, xxiv. 14.

νοσέω, *to be sick; met., to have depraved desires, to dote*, 1 Tim. vi. 4.

νόσημα, τὸ, *sickness, disease*, Joh. v. 4. (Omitted by Westcott.)

νόσος, ἡ, *disease*, Matt. iv. 23. viii. 17 etc.

νοσσία, ἡ, *later form for νεοσσία, a brood of young birds*, Luke, xiii. 34.

νοσσίον, τὸ, *a brood of young birds*, Matt. xxiii. 37.

νοσσοῦς, ὁ, *see νεοσσοῦς*.

νοσφίζω, *to remove; mid., to purloin*, Tit. ii. 10; *to withhold, to keep back*, Acts, v. 2, 3.

νότος, ὁ, *the south wind*, Luke, xii. 55. Acts, xxvii. 13; *the southern quarter of the heavens, the South*, Matt. xii. 42. Luke, xi. 31. xiii. 29.

νουθεσία, ἡ, *admonition*, Tit. iii. 10. 1 Cor. x. 11. Ephes. vi. 4.

νουθετέω, *to admonish*, Acts, xx. 31. 1 Cor. iv. 14 etc.

νουμηνία, ἡ, *the newmoon*, Coloss. ii. 16. (See νεομηνία.)

νουνεχῶς, adv., *wisely, discreetly*, Mrk. xii. 34.

νοῦς, ὁ, *mind, understanding*, 1 Cor. ii. 16. Rev. xvii. 9. Luke, xxiv. 45; *calculation*, Philipp. iv. 7; *opinion*, 1 Cor. i. 10; *concupiscence, desire*, Coloss. ii. 18.

νύμφη, ἡ, *a bride*, Joh. iii. 29. Rev. xviii. 23; *a daughter-in-law*, Matt. x. 35. Luke, xii. 53.

νυμφίος, ὁ, *a bridegroom*, Joh. ii. 9. iii. 29. Luke, v. 34.

νυμφών, ὁ, *the bride-chamber*, Mrk. ii. 19. Luke, v. 34; *the room in which the marriage ceremonies were held*, Matt. xxii. 10.

νύν, and νυνί, *adv. of time*, now, Joh. iv. 18. ix. 21. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

νύξ, ἡ, *night*, Joh. iii. 2. Matt. ii. 14. 1 Thess. v. 7; *death*, Joh. ix. 4.

νύσσω, *to pierce*, Joh. xix. 34.

νυστάζω, *to nod; to become drowsy*, Matt. xxv. 5; *met., to linger*, 2 Pet. ii. 3.

νυχθήμερον, τὸ, *a night and a day, the space of 24 hours*, 2 Cor. xi. 25. (Confined to the NT and very late writers.)

νωθρὸς, *sluggish, dull*, Hebr. v. 11. vi. 12.

νώτος, ὁ, *but in the plur. τὰ νῶτα, the back*, Rom. xi. 10.

Ξ

ξενία, ἡ, *hospitality; a lodging-place, lodgings*, Acts, xxviii. 23.

ξενίζω, *to receive as a guest, to entertain*, Acts, x. 23. xxviii. 7; *to surprise, to astonish*, Acts, xvii. 20; *pass., to lodge*, Acts, x. 6, 18, 32. xxi. 16; *to be surprised*, 1 Pet. iv. 4, 12.

ξενοδοχέω, *to exercise hospitality*, 1 Tim. v. 10.

ξένος, ὁ, *a guest-friend; a foreigner, a stranger*, Matt. xxv. 35, 38, 43, 44. 3 Joh. 5; *an alien*, Ephes. ii. 12; *one who entertains guests, a host*, Rom. xvi. 23; *as adj., new*,

novel, Acts, xvii. 18. Hebr. xiii. 9. 1 Pet. iv. 12.

ξέστης, ὁ, *a vessel for measuring liquids, and holding about a pint, a sextarius; a wooden vessel or cup*, Mrk. vii. 4.

ξηραίνω, *to dry up, to wither*, James, i. 11; *pass., to be withered*, Mrk. xi. 21. Matt. xiii. 6. xxi. 19; *to be dried, up*, Mrk. v. 29. Rev. xvi. 12; *to be ripened, to be ripe*, Rev. xiv. 15; *to waste away, to pine away*, Mrk. ix. 18.

ξηρὸς, *dry*, Luke, xxiii. 31 ("If the good be treated so, what will be done to the wicked?" Thayer); ἡ ξηρά (*sc. γῆ*), *dry land, land*, Matt. xxiii. 15. Hebr. xi. 29; *withered, wasted*, Matt. xii. 10. Mrk. iii. 3. Luke, vi. 6, 8. Cf. Mrk. iii. 1.

ξύλινος, *wooden, made of wood*, 2 Tim. ii. 20. Rev. ix. 20.

ξύλον, τὸ, *wood*, 1 Cor. iii. 12. Rev. xviii. 12; *the stocks*, Acts, xvi. 24; *the cross*, Acts, v. 30. x. 39. xiii. 29; *a tree*, Luke, xxiii. 31; *a bludgeon, a staff*, Matt. xxvi. 47, 55. Luke, xxii. 52.

ξυράω, *to shave*, Acts, xxi. 24. 1 Cor. xi. 5, 6.

Ο

ὁ, ἡ, τὸ, *originally a demonstrative pronoun, he, she, it; subsequently as a definitive article, the*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ὀγδοήκοντα, *numer., eighty*, Luke, ii. 37. xvi. 7.

ὄγδοος, numer., *the eighth*, Acts, vii. 8. Luke, i. 59.

ὄγκος, ὁ, *weight, encumbrance*, Hebr. xii. 1.

ὄδε, ἥδε, τόδε, a demonstrative pronoun, *this*, Luke, x. 39 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ὀδεύω, *to journey*, Luke, x. 33.

ὀδηγέω, *to guide*, Matt. xv. 14. Luke, vi. 39. Rev. vii. 17 etc.

ὀδηγός, ὁ, *a guide*, Acts, i. 16. Matt. xv. 14. xxiii. 16, 24.

ὀδονοπέω, *to journey*, Acts, x. 9. Cf. xxvi. 12.

ὀδονοπρία, ἡ, *a journey, a journeying*, Joh. iv. 6. 2 Cor. xi. 26.

ὀδοποιέω, *to construct a road; to journey*, Mrk. ii. 23. (Here Westcott reads ὀδὸν ποιεῖν.)

ὀδὸς, ἡ, *a way*, Matt. ii. 12. vii. 13, 14. Luke, x. 4 etc.; σαββάτου ὀδὸν, *a sabbath day's journey*, Acts, i. 12; ὀδὸν ἐθνῶν, *a road that leads to the Gentiles*, Matt. x. 5; ὀδὸν ἁγίων, Hebr. ix. 8 (RV *the way into the holy place*); ἡ ὀδὸς, *the Christian religion*, Acts, ix. 2. xix. 9, 23. xxiv. 22.

ὀδούς, ὁ, *a tooth*, Matt. v. 38. Acts, vii. 54. Rev. ix. 8.

ὀδυνάω, *to cause pain; pass., to be tormented*, Luke, xvi. 24, 25; mid., *to feel pain, to sorrow*, Luke, ii. 48. Acts, xx. 38.

ὀδύνη, ἡ, *pain, sorrow*, Rom. ix. 2. 1 Tim. vi. 10.

ὀδυρμός, ὁ, *lamentation, mourning*, Matt. ii. 18. 2 Cor. vii. 7.

ὀζω, *to smell, to emit a smell*, Joh. xi. 39.

ὅθεν, adv., *whence*, Matt. xii. 44. Acts, xiv. 26; *from the place where*, Matt. xxv. 24, 26; *wherefore*, Acts, xxvi. 19. Matt. xiv. 7. Hebr. ii. 17. iii. 1 etc.; *whereby*, 1 Joh. ii. 18.

ὀθόνη, ἡ, *a linen cloth*, Acts, x. 11. xi. 5.

ὀθόνιον, τὸ, *a linen bandage*, Joh. xix. 40. xx. 5, 6, 7.

οἶδα, οἶσθα, (οἶδας), οἶδεν, etc., *to know—a perfect strictly = I have perceived*, from εἶδω.

οἰκειακός, see οἰκιακός.

οἰκεῖος, *belonging to the family, kindred*, 1 Tim. v. 8 (RV *his own household*); οἰκεῖα τοῦ θεοῦ, *of the household of God*, Ephes. ii. 19; τοὺς οἰκεῖους τῆς πίστεως, *those that are well-disposed towards the faith*, Gal. vi. 10. (See Pape's Lex. in voc.)

οἰκετεία, ἡ, *servants, household*, Matt. xxiv. 45.

οἰκέτης, ὁ, *a domestic, a servant*, Luke, xvi. 13. Acts, x. 7. Rom. xiv. 4. 1 Pet. ii. 18.

οἰκέω, *to dwell*, 1 Tim. vi. 16. Rom. vii. 17, 20 etc.

οἰκημα, τὸ, *a habitation; a prison*, Acts, xii. 7. (See Pape's Lex. in voc. οἰκημα, fin.)

οἰκητήριον, τὸ, *a dwelling place, a habitation*, Jude, 6; met., *the boay*, 2 Cor. v. 2.

- οἶκλα**, ἡ, *a house*, Matt. ii. 11. v. 15. Luke, xv. 8 etc.; *a household*, Matt. xii. 25. Joh. iv. 53; *goods, property*, Mrk. xii. 40. Luke, xx. 47. (See Shilleto ad Dem. Fals. Leg. § 279.)
- οἰκιακός**, *belonging to the household*, Matt. x. 25, 36. ("In opposition to οἰκοδεσπότης, Matt. x. 25," Pape in Lex.)
- οἰκοδεσποτέω**, *to be master of a house, to rule the household*, 1 Tim. v. 14.
- οἰκοδεσπότης**, ὁ, *the master of the house*, Matt. x. 25. xiii. 27. Luke, xiv. 21 etc.
- οἰκοδομέω**, *to build a house; to build*, Matt. vii. 24. Luke, xiv. 30 etc.; *to found*, Matt. xvi. 18; *to restore, to repair*, Matt. xxiii. 29. xxvi. 61. Luke, xi. 47; *to edify*, 1 Cor. viii. 1. xiv. 4; *pass.*, *to be encouraged, to be emboldened*, 1 Cor. viii. 10.
- οἰκοδομή**, ἡ, *a building, a structure*, Matt. xxiv. 1. 1 Cor. iii. 9. Mrk. xiii. 1; *edification*, 1 Cor. xiv. 3. Rom. xiv. 19. xv. 2 etc.
- οἰκοδομία**, ἡ, *the act of building; advancement*, a var. lect. ad 1 Tim. i. 4.
- οἰκοδόμος**, ὁ, *a builder, an architect*, Acts, iv. 11.
- οἰκονομέω**, *to be a steward*, Luke, xvi. 2.
- οἰκονομία**, ἡ, *a stewardship*, Luke, xvi. 2, 3, 4; *a dispensation*, Ephes. i. 10. iii. 2, 9. 1 Tim. i. 4. Coloss. i. 25.
- οἰκονόμος**, ὁ, *a steward*, Luke, xii. 42. 1 Cor. iv. 2. Gal. iv. 2. 1 Pet. iv. 10 etc.; *a treasurer*, Rom. xvi. 23.
- οἶκος**, ὁ, *a house*, Luke, i. 23, 40, 56 etc.; *κατ' οἴκους*, *from house to house*, Acts, viii. 3. xx. 20; *race, lineage*, Luke, i. 27. ii. 4; *household*, Luke, x. 5. 1 Tim. iii. 4 ("οἶκλα invariably means the dwelling house, or the house in the sense in which we say *House of Stuart, House of Brunswick*," Shilleto ad Dem. Fals. Leg. § 279.)
- οἰκουμένη**, ἡ, *the whole inhabited earth, the world*, Matt. xxiv. 14. Acts, xi. 28. Luke, xxi. 26; *the universe*, Hebr. ii. 5; *the Roman world*, Luke, ii. 1.
- οἰκουργός**, *occupied in household affairs, domestic*, Tit. ii. 5. (Found no where else.)
- οἰκουρὸς**, *domestic*, a var. lect. ad Tit. ii. 5.
- οἰκτείρω**, *to have compassion on*, Rom. ix. 15.
- οἰκτιρμός**, *compassion*, Coloss. iii. 12. Philipp. ii. 1; *plur.*, *mercies*, Rom. xii. 1. Hebr. x. 28.
- οἰκτίρμων**, *compassionate, merciful*, Luke, vi. 36. James, vii. 11.
- οἶνοπότης**, ὁ, *a drinker of wine, a wine-bibber*, Matt. xi. 19. Luke, vii. 34.
- οἶνος**, ὁ, *wine*, Matt. ix. 17. Joh. ii. 3, 9, 10 etc.; *οἶνος τοῦ θυμοῦ*, *the wine of the wrath of God*, Rev. xiv. 10. xix. 15.
- οἶνοφλυγία**, ἡ, *drunkenness*, 1 Pet. iv. 3.

οἶμαι, *to think, to suppose*, Joh. xxi. 25. Philipp. i. 17. James, i. 7.

οἶος, *such as*, Matt. xxiv. 21. Mrk. ix. 3. xiii. 19 etc.; *ὡς δὴ ποτ' οὖν νοσήματι, with whatsoever disease*, Joh. v. 4; *ὅχι οἶον δὲ ὅτι ἐκπέτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, but not as though the word of God hath come to nought*, Rom. ix. 6.

ὀκνέω, *to be loath, to hesitate*, Acts, ix. 38.

ὀκνηρός, *slothful*, Matt. xxv. 26. Rom. xii. 11; *οὐκ ὀκνηρόν μοί ἐστι, I am not reluctant*, Philipp. iii. 1.

ὀκταήμερος, *on the eighth day*, Philipp. iii. 5. (A purely NT form.)

ὀκτώ, numer., *eight*, Luke, ii. 21. Joh. xx. 26 etc.

ὀλέθριος, *destructive*, a var. lect. ad 2 Thess. i. 9.

ὀλεθρος, ὁ, *destruction*, 1 Thess. v. 3. 2 Thess. i. 9. 1 Tim. vi. 9. 1 Cor. v. 5.

ὀλιγοπιστία, ἡ, *littleness of faith*, Matt. xvii. 20. (An ecclesiastical form, but found nowhere else in the NT.)

ὀλιγόπιστος, *of little faith*, Matt. vi. 30. viii. 25 etc. (Found only in the NT.)

ὀλίγος, *little, few*, 1 Tim. v. 23. Acts, xiv. 28. Luke, xii. 48. Matt. ix. 37; *ὀλίγον, for a short while*, Mrk. vi. 31. Cf. James, iv. 14; *for little*, 1 Tim. iv. 8; *ἐν ὀλίγῳ, in few words, briefly*, Ephes. iii. 3; *“ἐν ὀλίγῳ, almost*, Acts, xxvi. 28, 29. (But the

passage is rather to the effect that Agrippa says to Paul, “with a little trouble thou wouldest fain make me a Christian.” The phrase contrasted with ἐν ὀλίγῳ is ἐν μεγάλῳ.) δι’ ὀλίγων, *briefly*, 1 Pet. v. 12; ἐπ’ ὀλίγα, *over a few things*, Matt. xxv. 21, 23.

ὀλιγόψυχος, *feinthearted*, 1 Thess. v. 14.

ὀλιγωρέω, *to make light of, to disregard*, Hebr. xii. 5.

ὀλίγως, adv., *scarcely*, 2 Pet. ii. 18.

ὀλοθρευτής, ὁ, *a destroyer*, 1 Cor. x. 10. (Found only in this passage.)

ὀλοθρεῖω, *to destroy*, Hebr. xi. 28.

ὀλοκαύτωμα, τὸ, Lat. *holocaustum*, *a whole burnt offering*, Hebr. x. 6, 8. Mrk. xii. 33.

ὀλοκληρία, ἡ, *perfect soundness*, Acts, iii. 16.

ὀλόκληρος, *complete in all its parts; entire, sound*, 1 Thess. v. 23. James, i. 4.

ὀλολύϊω, *to wail, to lament*, James, v. 1.

ὅλος, *whole*, Matt. xxii. 40. Joh. vii. 23. Acts, xi. 26.

ὀλοτελής, *complete in all respects*, 1 Thess. v. 23.

ὀλυνθος, ἡ, *an unripe fig*, Rev. vi. 13.

ὅλως, adv., *wholly, altogether*, 1 Cor. vi. 7; *μὴ ὅλως, and οὐκ ὅλως, not at all*, Matt. v. 34. 1 Cor. xv. 29.

- ὄμβρος, ὁ, *a shower*, Luke, xii. 54.
- ὀμείρομαι, *a late form for ὀμείρομαι, with genit., to strongly desire, to have a strong affection for*, 1 Thess. ii. 8.
- ὀμιλέω, *to associate with; to converse with*, Acts, xx. 11. xxiv. 26. Luke, xxiv. 14.
- ὀμιλία, ἡ, *companionship; communion*, 1 Cor. xv. 33.
- ὄμιλος, ὁ, *a crowd, a multitude*, a var. lect. ad Rev. xviii. 17.
- ὀμίχλη, ἡ, *a cloud, a mist*, 2 Pet. ii. 17.
- ὄμμα, τὸ, *an eye*, Matt. xx. 34. Mrk. viii. 23.
- ὀμνυμι, and ὀμνύω, *to swear*, James, v. 12. Matt. v. 34.
- ὀμοθυμαδόν, *with one accord*, Acts, i. 14. ii. 46. iv. 24 etc.
- ὀμοιάζω, *to be like*, a var. lect. ad Matt. xxiii. 27.
- ὀμοιοπαθής, *of like feelings*, Acts, xiv. 15. James, v. 17.
- ὀμοιος, *like, similar*, Joh. ix. 9. Acts, xvii. 29. Jude, 7; *equal*, Rev. xiii. 4. xviii. 18.
- ὀμοιότης, ἡ, *likeness*, Hebr. iv. 15. vii. 15.
- ὀμοιόω, *to make like; to liken, to compare*, Matt. xi. 16. Mrk. iv. 30. Luke, vii. 31; *pass., to be likened to, to resemble*, Matt. vi. 8. vii. 24. xviii. 23.
- ὀμοίωμα, τὸ, *likeness*, Rom. i. 23. vi. 5. viii. 3; *figure*, Rev. ix. 7.
- ὀμοίως, *adv., in like manner, likewise*, Mrk. iv. 16. Joh. v. 19. Luke, iii. 11. x. 37.
- ὀμοίωσις, ἡ, *likeness*, James, iii. 9.
- ὀμολογέω, *to confess*, Joh. i. 20. 1 Joh. i. 9 etc.; *to promise*, Matt. xiv. 7. Acts, vii. 17.
- ὀμολογία, ἡ, *confession*, 1 Tim. vi. 12, 13; *profession*, Hebr. iv. 14. x. 23.
- ὀμολογουμένως, *confessedly, without controversy*, 1 Tim. iii. 16.
- ὀμότεχνος, *of the same handicraft*, Acts, xviii. 3.
- ὀμοῦ, *adv., together*, Acts, ii. 1. Joh. iv. 36. xx. 4.
- ὀμόφρων, *of the same mind, like-minded*, 1 Pet. iii. 8.
- ὀμως, *nevertheless, yet*, Gal. iii. 15; *ὀμως μέντοι, yet however*, Joh. xii. 42.
- ὄναρ, τὸ, *a dream*, Matt. i. 20. ii. 12, 13, 19 etc. ("Used only in the nomin. and accus.," Pape's Lex. in voc.)
- ὀνάριον, τὸ, *a little ass*, Joh. xii. 14.
- ὀνειδίζω, *to upbraid, to reproach*, James, i. 5. Matt. v. 11. xi. 20; *to revile*, Mrk. xv. 32.
- ὀνειδισμός, ὁ, *a reproach*, Rom. xv. 3. Hebr. xi. 26. xiii. 13.
- ὀνειδος, τὸ, *reproach, disgrace*, Luke, i. 25.
- ὀνικὸς, *for an ass; μύλος ὀνικὸς, a millstone*, Matt. xviii. 6. Mrk. ix. 42.
- ὀνίνημι, *to profit, to help; σου ὀνάλμην, may I have joy in thee*, Philem. 20.
- ὄνομα, τὸ, *a name*, Philipp. ii. 10. Luke, i. 26, 27. ii. 25.
- ὀνομάζω, *to name*, Luke, vi. 13, 14. 2 Tim. ii. 19. Rom. xv. 20.

- ὄνος, ὁ and ἡ, *an ass*, Luke, xiii. 15. Matt. xxi. 7 etc.
- ὄντως, adv., *truly, really*, Luke, xxiii. 47. Mrk. xi. 32.
- ὄξος, τὸ, *vinegar, sour wine*, Joh. xix. 29. Luke, xxiii. 36.
- ὄξυς, *sharp*, Rev. i. 16. xiv. 17; *swift, quick*, Rom. iii. 15.
- ὄπη, ἡ, *a hole*, Hebr. xi. 38; *an opening, a fissure*, James, iii. 11.
- ὀπισθεν, adv., *from behind; behind, after*, Matt. ix. 20. xv. 23. Luke, xxiii. 26 etc.
- ὀπίσω, adv. *back*, Matt. xxiv. 18; *behind*, Luke, vii. 38; τὰ ὀπίσω, *the things that are behind*, Philipp. iii. 13; εἰς τὰ ὀπίσω ἀπέρχεσθαι, *to go backwards, to retreat*, Joh. xviii. 6; ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, *she turned back*, Joh. xx. 14. Cf. Mrk. xiii. 16. Luke, xvii. 31; βλέπειν εἰς τὰ ὀπίσω, *to look back*, Luke, ix. 62; as prepos. with genit., *after; ὀπίσω τινὸς ἐρχεσθαι, to follow any one*, Matt. xvi. 24. Luke, ix. 23; of time, *after*, Joh. i. 15, 27, 30. Matt. iii. 11.
- ὀπλιζω, *to arm; mid., to furnish oneself with*, 1 Pet. iv. 1.
- ὄπλον, τὸ, *an implement, an instrument*, Rom. vi. 13; in plur., *weapons, armour*, Rom. xiii. 12. 2 Cor. x. 4.
- ὀποίος, *of what sort*, 1 Cor. iii. 13; *what manner of*, James, i. 24. 1 Thess. i. 9; τοιοῦτος ὀποίος, *such as*, Acts, xxvi. 29.
- ὀπότε, *when*, Luke, vi. 3. [Westcott has ὅτε.]
- ὀπου, adv., *where*, Matt. vi. 19, 20, 21; for ὅπου, *whither*, Joh. viii. 21. xiv. 4. Cf. Matt. viii. 19; *where, i.e. in which state*, Coloss. iii. 11. 1 Cor. iii. 3. 2 Pet. ii. 11. (RV in these two last passages *whereas*.)
- ὀπτάνω, *to see; mid., to appear*, Acts, i. 3. ("ὀπτάνω = ὀπταίνω, NT." Pape's Lex.)
- ὀπτασία, ἡ, *a vision*, 2 Cor. xii. 1. Acts, xxvi. 19. Luke, i. 22.
- ὀπτὸς, *broiled*, Luke, xxiv. 42.
- ὀπώρα, ἡ, *autumn; fruits*, Rev. xviii. 14.
- ὀπως, *how, in what manner*, Matt. xxii. 15; *that, in order that*, Acts, ix. 2. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- ὄραμα, τὸ, *that which is seen; a sight*, Acts, vii. 31; *a vision*, Acts, ix. 10. x. 3. xii. 9 etc.
- ὄρασις, ἡ, *the act of seeing; appearance*, Rev. iv. 3; *a vision*, Rev. ix. 17. Acts, ii. 17.
- ὄρατος, *visible*, Coloss. i. 16.
- ὀράω, *to see*, Joh. viii. 57. xiv. 7, 9; *to perceive*, Acts, viii. 23. James, ii. 24; with εἰς τινα, *to look upon*, Joh. xix. 37; *to take heed, to beware*, Matt. viii. 4. xviii. 10; pass., *to appear*, Acts, xxvi. 16. Luke, i. 11. ix. 31.
- ὀργή, ἡ, *anger, wrath*, Rom. ii. 5. Ephes. v. 6. Matt. iii. 7; *impulse*, Ephes. ii. 3.
- ὀργίζω, *to provoke, to irritate; pass., to be angry, to be wroth*, Matt. v. 22. xviii. 34. Ephes. iv. 26 etc.
- ὀργιλος, *prone to anger, irritable*, Tit. i. 7.

δργυά, ἡ, *a fathom*, Acts, xxvii. 28.

δρέγω, *to stretch forth*; mid., *to desire*, 1 Tim. iii. 1. Hebr. xi. 16; *to indulge in*, 1 Tim. vi. 10.

δρεινός, *mountainous, hilly*, Luke, i. 39, 65. (Supply χώρα.)

δρεψις, ἡ, *desire, lust*, Rom. i. 27.

δρθοποδέω, *to walk in a straight course*; *to act uprightly*, Gal. ii. 14. (Not found elsewhere.)

δρθός, *straight*, Hebr. xii. 13; *upright, erect*, Acts, xiv. 10.

δρθοτομέω, *to cut straight*; met., *to handle aright*, i.e. *to teach correctly*, 2 Tim. ii. 15. (See Pape's Lexicon in voc. Found only in this passage and in ecclesiastical writers.)

δρθρίζω, *to rise early in the morning*; with πρὸς τινα, *to come early in the morning to a person*, Luke, xxi. 38. ("= δρθρεύω," Pape's Lex.)

δρθρινός, *early*, Luke, xxiv. 22.

δρθριος, *early*, a var. lect. ad Luke, xxiv. 22.

δρθρος, ὁ, *daybreak, dawn*; δρθρου βαθέως, *at early dawn*, Luke, xxiv. 1. (See βαθέως and βαθύς); δρθρου, *at dawn*, Joh. viii. 2; ὑπὸ τὸν δρθρον, *at the approach of dawn*, Acts, v. 21. (Cf. Lat. sub lucem.)

δρθῶς, adv., *rightly*, Luke, vii. 43. x. 28. xx. 21.

δρίζω, *to define*; *to determine*, Acts, xi. 29. xvii. 26; *to appoint*, Hebr. iv. 7. Acts, x. 42; ὁρισμένος, *determinate*,

settled, Acts, ii. 23; κατὰ τὸ ὁρισμένον, *as hath been determined*, Luke, xxii. 22; τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ θεοῦ, *who was declared to be the son of God*, Rom. i. 4.

δρινός, see δρεινός.

δριον, τὸ, *a limit, a border*; in the NT always in the plural, Matt. ii. 16. iv. 13. viii. 34 etc.

δρκίζω, with accus. of person, *to administer an oath to*; with two accusatives, δρκίζω σε τὸν θεόν, *I adjure thee by God*, Mrk. v. 7. So also Acts, xix. 13. Cf. Matt. xxvi. 63.

δρκος, ὁ, *an oath*, Matt. xxvi. 72. Luke, i. 73 etc.; plur., *vows*, Matt. v. 33.

δρκωμοσία, ἡ, *the taking of an oath*; *an oath*, Hebr. vii. 20, 21, 28.

δρμάω, *to urge on*; intrans., *to rush*, Matt. viii. 32. Acts, vii. 57. xix. 29 etc.

δρμή, ἡ, *an impulse*, James, iii. 4; *a hostile movement, an onset*, Acts, xiv. 5.

δρμημα, τὸ, *an impulse, impetus*, Rev. xviii. 21.

δρνεον, τὸ, *a bird*, Rev. xviii. 2. xix. 17, 21.

δρνιξ, ὁ and ἡ, *a bird*, a var. lect. for δρνις ad Luke, xiii. 34. (Not found in the nominative.)

δρνις, ὁ and ἡ, *a bird*; *a hen*, Matt. xxiii. 37. Luke, xiii. 34.

δρθεσία, ἡ, *a fixing of limits*; plur., *bounds*, Acts, xvii. 26. (A purely ecclesiastical word.)

ὄρος, τὸ, *a mountain*, Matt. v. 1, 14. viii. 1. xvii. 20.

ὀρύσσω, *to dig*, Matt. xxi. 33. xxv. 18. Mrk. xii. 1.

ὀρφανός, *deprived of parents; an orphan*, James, i. 27; *deserted, desolate*, Joh. xiv. 18.

ὀρχέομαι, *to dance*, Matt. xi. 17. xiv. 6. Luke, vii. 32.

ὅς, ἢ, δ, Lat. *qui, quae, quod, who, which*, Matt. i. 16. xxvii. 57 etc.; ὅς μὲν, ὅς δέ, *for ὁ μὲν, ὁ δέ, the one, the other*, Matt. xxi. 35. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ὅσakis, *as often as*, 1 Cor. xi. 25. Rev. xi. 6.

ὅσιος, *pious, holy*, Tit. i. 8. Hebr. vii. 26. Acts, ii. 27; τὰ ὅσια, *the promised blessings*, Acts, xiii. 34.

ὁσιότης, ἡ, *holiness*, Luke, i. 75. Ephes. iv. 24.

ὁσίως, adv., *piously*, 1 Thess. ii. 10.

ὁσμή, ἡ, *smell, odour*, Joh. xii. 3. Ephes. v. 2. Philipp. iv. 18; *savour*, 2 Cor. ii. 14, 16.

ὅσος, *as much as*, Joh. vi. 11; ὅσοι, *as many as*, Matt. xiv. 36. Acts, iv. 6, 34; ἐφ' ὅσον, *inasmuch as*, Matt. xxv. 40, 45. Rom. xi. 13; ἐφ' ὅσον χρόνον, *as long as*, Rom. vii. 1. Cf. Matt. ix. 15. Mrk. ii. 19; μικρόν ὅσον ὅσον, *for a very little while*, Hebr. x. 37; καθ' ὅσον, *by as much as*, Hebr. iii. 3; *inasmuch as*, Hebr. vii. 20. ix. 27; τοσούτω, ὅσῳ, *by so much, as*, Hebr. i. 4 etc.

ὀστέον, τὸ, *a bone*, Joh. xix. 36. Luke, xxiv. 39. Matt. xxiii. 27 etc.

ὅστις, ἥτις, ὅ τι, *whoever, whatever*, Matt. v. 39, 41; ἕως ὅρου, *until*, Luke, xiii. 8; *whilst*, Matt. v. 25.

ὀστράκινος, *of earthenware*, 2 Cor. iv. 7. 2 Tim. ii. 20.

ὀσφρησις, ἡ, *the sense of smelling*, 1 Cor. xii. 17.

ὀσφύς, and ὀσφύς, ἡ, *the hip, the loins*. Matt. iii. 4. Luke, xii. 35. Ephes. vi. 14 etc.

ὅταν, *whenever*, Matt. vi. 5; ὅτε, *when*, Joh. ix. 4. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

ὅτι, *that*, Matt. ii. 16; *because*, Matt. ii. 18.

οὐ, adv., *where*, Matt. ii. 9; *for οἱ, whither*, Luke, x. i. xxiv. 28 etc.

οὐ, οὐκ, and οὐχ, *a negative particle, not, no*, Matt. v. 37. xii. 43. Joh. i. 20, 21.

οὐά, *an interjection of derision, aha!* Mrk. xv. 29.

οὐαί, *an interjection of denunciation, woe!* Matt. xi. 21. xviii. 7 etc.; ἡ οὐαί, *as subst., the woe*, Rev. ix. 12. xi. 14.

οὐδαμῶς, adv., *by no means*, Matt. ii. 6.

οὐδέ, *neither, nor, not even, and not*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

οὐδεὶς, *no one*, Matt. vi. 24; οὐδέν, *nothing*, Matt. v. 13. Joh. viii. 54.

οὐδέποτε, adv., *never at any time, never*, Matt. vii. 23. Luke, xv. 29; οὐδέποτε ἀνέ-

- γινώτε; *did ye never read?* Matt. xxi. 16, 42.
- οὐδέπω, adv., *not yet*, Joh. xx. 9; *never yet*, Joh. xix. 41.
- οὐθεις, later and Macedonian Greek, for οὐδεις, 1 Cor. xiii. 2.
- οὐκέτι, adv., *no longer*, Matt. xix. 6. Luke, xv. 19, 21 etc.
- οὐκοῦν, *therefore*; but οὐκουν; = *nonne ergo?* Joh. xviii. 37, (See Hermann, *Vig. n.* 261.)
- οὖν, conj., *therefore*, Matt. xviii. 4. Luke, iii. 9. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- οὐπω, adv., *not yet*, Mrk. xiii. 7. Joh. ii. 4; οὐπω νοεῖτε; *do ye not yet perceive?* Matt. xvi. 9.
- οὐρά, ἡ, *a tail*, Rev. ix. 10, 19. xii. 4.
- οὐράνιος, *heavenly*, Matt. vi. 14, 26, 32. xv. 13.
- οὐρανόθεν, adv., *from heaven*, Acts, xiv. 17. xxvi. 13.
- οὐρανός, ὁ, and plur. οὐρανοί, *heaven, the heavens*, Matt. v. 34, 45. xix. 14. xxi. 25.
- οὖς, ὠτός, τὸ, and plur. ὠτα, *the ear*, Matt. x. 27. xiii. 9. Acts, vii. 57.
- οὐσία, ἡ, *substance, property*, Luke, xv. 12, 13.
- οὔτε, conj., *neither*; οὔτε, οὔτε, *neither, nor*, Luke, xx. 35.
- οὗτος, *this person, he*, always referring to the person last mentioned, 1 Joh. v. 21; καὶ ταῦτα, and καὶ τοῦτο, *and that too*, 1 Cor. vi. 6, 8; τοῦτο μὲν, τοῦτο δέ, *partly, partly*, Hebr. x. 33; αὐτὸ τοῦτο, *this very thing*, 2 Cor. ii. 3; εἰς αὐτὸ τοῦτο, *for this very purpose*, Ephes. vi. 22. 2 Pet. i. 5.
- οὕτω, and οὕτως, *thus, in this manner*, Matt. vi. 9; ὅς μὲν οὕτως, ὅς δὲ οὕτως, *one after this manner, another after that*, 1 Cor. vii. 7. (Here Westcott reads ὁ μὲν ... ὁ δέ).
- ὀφειλέτης, ὁ, *a debtor*, Matt. xviii. 24. Rom. xv. 27; *a sinner*, Luke, xiii. 4.
- ὀφειλή, ἡ, *a debt*, Matt. xviii. 32; plur., *dues*, Rom. xiii. 7.
- ὀφείλημα, τὸ, *what is owed, a debt*, Rom. iv. 4; *sin, offence*, Matt. vi. 12.
- ὀφείλω, *to owe*, Matt. xviii. 28. Luke, xvi. 5; *to be indebted*, Luke, xi. 4; τὸ ὀφειλόμενον, *the debt*, Matt. xviii. 30; *one ought*, Acts, xvii. 29. Rom. xv. 1.
- ὀφελον, properly written ἄφελον, the 2nd aor. of ἔφειλω, but in late Greek appearing as a mere interjection = *would that* (see Hermann, *Vig. n.* 190); ὀφελον ψυχρὸς ἦς, *would that thou wast cold*, Rev. iii. 15; ὀφελον ἐβασιλεύσατε, *would that ye did reign*, 1 Cor. iv. 8; ὀφελον καὶ ἀποκόψονται, *would that they would even mutilate themselves*, Gal. v. 12. Cf. 2 Cor. xi. 1. (See Pape's Lex. in voc. ὀφείλω.)
- ὀφελος, τὸ, *profit*, James, ii. 14, 16. 1 Cor. xv. 32.
- ὀφθαλμοδουλεία, and ὀφθαλμοδουλία, ἡ, *eye-service*, Ephes. vi. 6. Coloss. iii. 22. (Found only in these two passages.)

ὀφθαλμός, ὁ, *an eye*, Matt. v. 29, 38. vi. 22, 23 etc.

ὄφης, ὁ, *a serpent*, Matt. vii. 10. x. 16; said of Satan, Rev. xii. 9. xx. 2.

ὀφρὺς, ἡ, *the eye-brow; the brow of a precipice*, Luke, iv. 29.

ὀχλέω, *to trouble, to vex; pass., to be vexed*, Acts, v. 16. Cf. Luke, vi. 18.

ὀχλοποιέω, *to collect a crowd*, Acts, xvii. 5. (Found nowhere else.)

ὄχλος, ὁ, *a crowd, a multitude*, Matt. iv. 25. v. 1; *the populace*, Joh. vii. 49; *disturbance, uproar*, Acts, xxiv. 18. Luke, xxii. 6.

ὀχύρωμα, τὸ, *a stronghold*, 2 Cor. x. 4.

ὀψάριον, τὸ, *a little fish*, Joh. vi. 9, 11 etc.

ὀψέ, adv., *late*, Mrk. xi. 19. xiii. 35; ὀψὲ σαββάτων, *late on the sabbath*, Matt. xxviii. 1.

ὀψιμος, latter, James, v. 7.

ὀψιος, *late*, a var. lect. ad Mrk. xi. 11; ὀψία, as subst., *evening*, Matt. viii. 16. xiv. 15, 23. xx. 8 etc.

ὄψις, ἡ, *the sight; face, countenance*, Joh. xi. 44. Rev. i. 16; *appearance*, Joh. vii. 24.

ὀψώνιον, τὸ, *whatever is eaten with bread*, as fish etc.; *rations, wages*, Luke, iii. 14; ἰδίοις ὀψωνίοις, 1 Cor. ix. 7 (RV *at his own charges*); *re-compense, wages*, Rom. vi. 23. 2 Cor. xi. 8.

Π

παγιδεύω, *to ensnare, to entrap*, Matt. xxii. 15. (A purely

ecclesiastical word, and altogether unknown to the Greeks.)

παγίς, ἡ, *a trap, a snare; ὡς παγίς, as a snare*, Luke, xxi. 34. Cf. 1 Tim. vi. 9. Rom. xi. 9. 2 Tim. ii. 26.

πάθημα, τὸ, *a suffering, an affliction*, Rom. viii. 18. 2 Cor. i. 5, 6, 7. Philipp. iii. 10; *passion*, Rom. vii. 5. Gal. v. 24; *an undergoing, an enduring*, Hebr. ii. 9.

παθητὸς, *destined to suffer*, Acts, xxvi. 23.

πάθος, τὸ, *passion*, Coloss. iii. 5; *πάθη ἀτιμίας, vile passions*, Rom. i. 26; *ἐν πάθει ἐπιθυμίας, in the passion of lust*, 1 Thess. iv. 5.

παιδαγωγός, ὁ, *a pedagogue, a tutor*, 1 Cor. iv. 15. Gal. iii. 24, 25.

παιδάριον, τὸ, *a little boy, a lad, a child*, Matt. xi. 16 (Westcott gives παιδίος), Joh. vi. 9.

παιδεία, ἡ, *education, training*, Ephes. vi. 4; *instruction*, 2 Tim. iii. 16; *chastisement, chastising*, Hebr. xii. 5, 6, 8.

παιδευτής, ὁ, *an instructor*, Rom. ii. 20; *a chastiser*, Hebr. xii. 9.

παιδεύω, *to instruct, to admonish*, 2 Tim. ii. 25; *to chasten*, Hebr. xii. 7, 10; *to chastise*, Luke, xxiii. 16, 22; *pass., to be instructed, to be brought up*, Acts, vii. 22; *to be chastened*, 1 Cor. xi. 32. 2 Cor. vi. 9.

παιδόθεν, adv., *from childhood, from a child*, Mrk. ix. 21. (Here Westcott reads παιδὶςθεν.)

- παιδίον**, τὸ, *a little boy, a young child*, Matt. ii. 8, 11, 13, 14, 20; *παῖδια*, as an affectionate address, *children*, Joh. xxi. 5. 1 Joh. ii. 13, 18.
- παιδίσκη**, ἡ, *a damsel, a maid-servant*, Matt. xxvi. 69. Mrk. xiv. 66, 69.
- παίζω**, *to play*, 1 Cor. x. 7.
- παῖς**, ὁ and ἡ, *a child, a boy or girl*, Matt. xvii. 18. Luke, ii. 43. viii. 51, 54; *a servant, a slave*, Matt. viii. 6, 8, 13. Luke, vii. 7. xii. 45. xv. 26.
- παίω**, *to strike, to smite*, Matt. xxvi. 68. Luke, xxii. 64; *to sting*, Rev. ix. 5.
- πάλαι**, adv., *long ago*, Matt. xi. 21. Luke, x. 13; *for some time past*, 2 Cor. xii. 19 (RV *all this time*); *in olden time*, Hebr. i. 1; ὁ *πάλαι*, *the former*, 2 Pet. i. 9.
- παλαιός**, *old, ancient*, Matt. ix. 16, 17. xiii. 52. Mrk. ii. 21, 22.
- παλαιότης**, ἡ, *oldness, obsolescence*, Rom. vii. 6.
- παιαίω**, *to make old; to abrogate*, Hebr. viii. 13; *pass., to grow old*, Luke, xii. 33. Hebr. i. 11. viii. 13.
- πάλη**, ἡ, *a wrestling*, Ephes. vi. 12.
- παλιγγενεσία**, and **παλιγγενεσία**, ἡ, *new birth, regeneration*, Tit. iii. 5; *the restoration of the perfect state of things, the new age*, Matt. xix. 28 (here Pape renders it *the resurrection*).
- πάλιν**, adv., *back; again*, Matt. iv. 8. xx. 5. xxi. 36. Acts, xi. 10; *ἐς τὸ πάλιν*, *the second time*, 2 Cor. xiii. 2; *further, moreover*, Matt. v. 33. xiii. 45, 47. xix. 24. Luke, xiii. 20; *on the other hand*, Luke, vi. 43. 1 Cor. xii. 21.
- παμπληθὲς**, adv., *all together*, Luke, xxiii. 18.
- πάμπολυς**, *very great*, Mrk. viii. 1 (here Westcott reads *πάλιν πολλοῦ*).
- πανδοκίον**, τὸ, and **πανδοκεὺς**, ὁ, see **πανδοχεῖον**, and **πανδοχεὺς**.
- πανδοχεῖον**, τὸ, *an inn*, Luke, x. 34.
- πανδοχεὺς**, ὁ, *the innkeeper, the host*, Luke, x. 35.
- πανήγυρις**, ἡ, *a general festival assembly*, Hebr. xii. 23.
- πανοικί**, and **πανοικί**, adv., *with all his house, with all his family*, Acts, xvi. 34.
- πανοπλία**, ἡ, *the whole armour*, Ephes. vi. 11, 13. Luke, xi. 22.
- πανουργία**, ἡ, *craftiness, cunning*, Luke, xx. 23. 2 Cor. iv. 2. xi. 3. Ephes. iv. 14; *false wisdom*, 1 Cor. iii. 19.
- πανούργος**, *crafty*, 2 Cor. xii. 16.
- πανταχῇ**, and **πανταχῇ**, adv., *everywhere*, Acts, xxi. 28 (where some read **πανταχοῦ**).
- πανταχόθεν**, adv., *from all sides, from every quarter*, a var. lect. ad Mrk. i. 45 (here Westcott reads **πάντοθεν**).
- πανταχοῦ**, adv., *everywhere*, Luke, ix. 6. Acts, xvii. 30 etc.
- παντελής**, *complete, perfect*; *ἐς τὸ παντελές*, as an adverb, *completely*, Hebr. vii. 25 (RV *to*

- the uttermost); *μη εἰς τὸ παντελές*, not at all, Luke, xiii. 11.
- πάντη**, and **πάντη**, adv., *everywhere*; *in every way*, Acts, xxiv. 3.
- πάντοθεν**, adv., *from all sides*, *from every quarter*, Mrk. i. 45. Luke, xix. 43. Hebr. ix. 4.
- παντοκράτωρ**, ὁ, *the ruler of all*, *the Almighty*, Rev. i. 8. iv. 8. 2 Cor. vi. 18 etc.
- πάντοτε**, adv., *at all times*, *always*, Matt. xxvi. 11. Luke, xv. 31. xviii. 1 etc.
- πάντως**, adv., *altogether*; *assuredly*, *doubtless*, Luke, iv. 23. Acts, xxi. 22. xxviii. 4; *οὐ πάντως*, not altogether, not at all, in no wise, Rom. iii. 9. 1 Cor. v. 10.
- παρά**, prepos., with genit., accus., and dative; with genit., *from*, Gal. i. 12; *παρά θεοῦ*, from God, Joh. ix. 16, 33; with accus., *along side of*, Matt. iv. 18. Mrk. i. 16; *with the exception of*, 2 Cor. xi. 24; *contrary to*, Acts, xviii. 13. Rom. i. 26; with dat., *near*, *beside*, Joh. xix. 25. Luke, ix. 47; *with*, Acts, x. 6. 1 Pet. ii. 20. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- παραβαίνω**, *to transgress*, *to violate*, Matt. xv. 2, 3.
- παραβάλλω**, *to compare*, *to liken*, a var. lect. ad Mrk. iv. 30; of sailors, *to put in at*, Acts, xx. 15.
- παράβασις**, ἡ, *a transgression*, Rom. ii. 23. iv. 15. v. 14. Gal. iii. 19. 1 Tim. ii. 14.
- παραβάτης**, ὁ, *a transgressor*, Rom. ii. 25, 27. James, ii. 11. Gal. ii. 18.
- παραβιάζομαι**, *to constrain by entreaties*, Acts, xvi. 15. Luke, xxiv. 29. (Confined to the later writers.)
- παραβολεύομαι**, with ψυχῇ, *to expose himself to danger with regard to his life*, Philipp. ii. 30.
- παραβολή**, ἡ, *a comparison*, Mrk. iv. 30. xiii. 28. Matt. xxiv. 32; *ἐν παραβολῇ*, in a figure, Hebr. xi. 19; *a fictitious narrative with a heavenly meaning*, *a parable*, Matt. xiii. 3, 10, 13, 24, 33, 34; *a proverb*, Luke, iv. 23; *a precept*, Luke, xiv. 7; *an enigmatical saying*, Matt. xiii. 35. Mrk. vii. 17.
- παραβουλεύομαι**, *to consult aimlessly*; *to be reckless*, a var. lect. ad Philipp. ii. 30. ("= παραβολεύομαι, NT and late writers," Pape's Lex. in voc.)
- παραγγελία**, ἡ, *a charge*, *a command*, Acts, xvi. 24. 1 Tim. i. 5. 1 Thess. iv. 2.
- παραγγέλλω**, *to charge*, *to command*, Matt. x. 5. xv. 35. Luke, v. 14 etc.; *παραγγέλια παραγγέλλειν*, *to charge strictly*, Acts, v. 28.
- παραγίνομαι**, *to be present*, *to come*, Matt. ii. 1. iii. 13. Luke, xix. 16. Joh. iii. 23; *to make one's public appearance*, Hebr. ix. 11. Matt. iii. 1; *to stand by one*, *to assist*, 2 Tim. iv. 16.

- παράγω**, *to lead past*; in the NT intrans., *to pass by*, Matt. xx. 30. Mrk. ii. 14. Joh. ix. 1; *to depart*, Matt. ix. 9, 27; *to pass away*, 1 Cor. vii. 31. 1 Joh. ii. 8, 17.
- παραδειγματίζω**, *to make a public example of, to put to open shame*, Hebr. vi. 6; also as a var. lect. ad Matt. i. 19.
- παράδεισος**, ὁ, a Persian word, *a large enclosure, a park; the heavenly Paradise*, Luke, xxiii. 43. 2 Cor. xii. 4. Rev. ii. 7.
- παραδέχομαι**, *to accept, to receive*, Mrk. iv. 20. Acts, xvi. 21. xxii. 18. 1 Tim. v. 19; *to acknowledge*, Hebr. xii. 6.
- παραδιатριβή**, ἡ, *a useless occupation*, a var. lect. ad 1 Tim. vi. 5 (here Westcott reads διαπατριβαί).
- παράδιδωμι**, *to deliver*, Matt. xi. 27. Luke, x. 22; *to give up*, Matt. xxvi. 45. Gal. ii. 20. Rom. i. 24; *to yield up*, Joh. xix. 30; *to commit, to commend*, Acts, xiv. 26. xv. 40; *to deliver up*, Rom. iv. 25. Matt. iv. 12. xxvi. 15; *to deliver verbally*, Acts, vi. 14. 1 Cor. xi. 2. Jude, 3; *to permit, to allow*, Mrk. iv. 29.
- παράδοξος**, *uncommon, wonderful*, Luke, v. 26.
- παράδοσις**, ἡ, *a transmitting; what is transmitted, doctrine, precept*, 1 Cor. xi. 2. 2 Thess. ii. 15. iii. 6; *tradition*, Matt. xv. 2, 3, 6. Coloss. ii. 8.
- παραζηλώω**, *to provoke to rivalry*, Rom. x. 19. xi. 11, 14; *to provoke to anger*, 1 Cor. x. 22. (See Pape's Lexicon in voc.)
- παραθαλάσσιος**, *by the sea*, Matt. iv. 13.
- παραθεωρέω**, *to overlook, to neglect*, Acts, vi. 1.
- παραθήκη**, ἡ, *what is committed unto one*, 1 Tim. vi. 20. 2 Tim. i. 14; *a deposit*, 2 Tim. i. 12.
- παραινέω**, *to exhort, to admonish*, Acts, xxvii. 9, 22.
- παραιτέομαι**, *to offer excuses*, Luke, xiv. 18; *to excuse*, Luke, xiv. 19; *to deprecate*, Hebr. xii. 19. Acts, xxv. 11; *to refuse, to reject*, 1 Tim. v. 11. Tit. iii. 10. Hebr. xii. 25; *to avoid, to shun*, 1 Tim. iv. 7. 2 Tim. ii. 23.
- παρακαθέζομαι**, *to seat one's self*, Luke, x. 39.
- παρακαθίζω**, intrans., *to sit down*, a var. lect. ad Luke, x. 39.
- παρακαλέω**, *to call for, to summon*, Acts, xxviii. 20; *to exhort, to admonish*, Luke, iii. 18. Hebr. x. 25. Rom. xii. 8. 2 Tim. iv. 2; *to entreat, to beseech*, Matt. viii. 5, 31. xviii. 29, 32. Mrk. v. 23; *to console, to comfort*, 2 Cor. i. 4. ii. 7. vii. 6. Ephes. vi. 22; *pass., to be comforted*, 2 Cor. i. 6. vii. 7, 13. Acts, xx. 12. Matt. v. 4 etc.
- παρακαλύπτω**, *to hide, to conceal*, Luke, ix. 45.
- παρακαταθήκη**, ἡ, *a deposit*, a var. lect. ad 2 Tim. i. 12.
- παρακείμεαι**, *to lie beside; to be present*, Rom. vii. 18, 21.

παράκλησις, ἡ, *supplication, entreaty*, 2 Cor. viii. 4; *exhortation*, Rom. xii. 8. Acts, xiii. 15. 1 Thess. ii. 3. 2 Cor. viii. 17; *consolation, comfort*, Luke, ii. 25. Acts, xv. 31. 2 Cor. i. 4, 7. Rom. xv. 5.

παράκλητος, ὁ, *an advocate, an intercessor*, 1 Joh. ii. 1; *the Comforter, the Paraclete*, Joh. xiv. 16, 26. xv. 26. xvi. 7.

παρακοή, ἡ, *a hearing amiss; disobedience*, Rom. v. 19. 2 Cor. x. 6. Hebr. ii. 2.

παρακολουθεῖν, *to investigate, to trace*, Luke, i. 3; *to follow, to conform to*, 1 Tim. iv. 6. 2 Tim. iii. 10.

παρακούω, *to hear amiss; to refuse to hear, to disregard*, Matt. xviii. 17. Mrk. v. 36.

παρακύπτω, *to stoop and look into*, Luke, xxiv. 12. Joh. xx. 5, 11; *to look carefully into*, James, i. 25. 1 Pet. i. 12.

παραλαμβάνω, *to take to one's self, to take with one*, Matt. iv. 5, 8. xvii. 1. xxvi. 37. Luke, ix. 10, 28; *to receive, to accept*, Joh. i. 11; *to receive by transmission*, Coloss. iv. 17. Hebr. xii. 28; *to receive by instruction*, 1 Cor. xv. 1, 3. Gal. i. 9, 12. Philipp. iv. 9; *pass., to be taken away, to be carried off*, Matt. xxiv. 40, 41. Luke, xvii. 34, 35.

παραλέγομαι, *to sail past, to coast along*, Acts, xxvii. 8, 13. (See Pape's Lex. in voc.)

παράλιος, *by the sea, maritime; ἡ παράλιος*, sc. χώρα, *the sea coast*, Luke, vi. 17.

παράλλαγή, ἡ, *variation, change*, James, i. 17.

παράλογίζομαι, *to make a miscalculation; to delude, to deceive*, Coloss. ii. 4. James, i. 22.

παρालυτικός, *afflicted with paralysis, paralytic*, Matt. iv. 24. viii. 6. ix. 2, 6.

παράλυνω, *to weaken, to enfeeble; παραλελυμένος*, *walsied*, Luke, v. 18. Acts, viii. 7. ix. 33; *παραλελυμένα γόνατα*, *feeble knees*, Hebr. xii. 12.

παραμένω, *to remain beside; to abide, to continue*, James, i. 25. Hebr. vii. 23. 1 Cor. xvi. 6. Philipp. i. 25.

παραμύθεομαι, *to speak to; to encourage, to console*, Joh. xi. 19, 31. 1 Thess. ii. 11. v. 14.

παραμύθια, ἡ, *consolation, comfort*, 1 Cor. xiv. 3.

παραμύθιον, τὸ, *consolation*, Philipp. ii. 1.

παράνομέω, *to act contrary to the law, to violate the law*, Acts, xxiii. 3.

παρανομία, ἡ, *transgression*, 2 Pet. ii. 16.

παραπικραίνω, *to provoke*, Hebr. iii. 16.

παραπικρασμός, ὁ, *provocation*, Hebr. iii. 8, 15. (This and the preceding word are confined to ecclesiastical writers.)
παραπίπτω, *to deviate from the right path; to fall away*, Hebr. vi. 6.

παραπλέω, *to sail past*, Acts, xx. 16.

παραπλήσιον, adv., *nigh to, almost*, Philipp. ii. 27.

παραπλήσως, adv., *similarly, in like manner*, Hebr. ii. 14.

παραπορεύομαι, *to pass by*, Matt. xxvii. 39. Mrk. xi. 20. xv. 29.

παράπτωμα, τὸ, *a trespass, a sin*, Matt. vi. 14. Mrk. xi. 25. Rom. iv. 25 etc.

παράρρῳ, *to flow past; pass, to be carried past, to drift away*, Hebr. ii. 1.

παράσημος, *marked; ἐν πλοίῳ παρασήμῳ Διοσκούρις, in a ship marked with the figure-head of the Dioscuri*, Acts, xxviii. 11.

παρασκευάζω, *to prepare*, Acts, x. 10; *pass., to be prepared*, 2 Cor. ix. 2, 3; *mid., to prepare one's self, to get ready*, 1 Cor. xiv. 8.

παρασκευή, ἡ, *a making ready; in the NT, the day of preparation, on which the Jews made preparation to celebrate a sabbath or a feast*, Matt. xxvii. 62. Mrk. xv. 42. Luke, xxiii. 54. Joh. xix. 31.

παρατείνω, *to stretch out; to extend, to prolong*, Acts, xx. 7.

παρατηρέω, *to watch*, Luke, xx. 20. Mrk. iii. 2; *mid., to watch*, Luke, vi. 7. xiv. 1. Acts, ix. 24; *to keep scrupulously, to observe*, Gal. iv. 10.

παρατήρησις, ἡ, *observation*, Luke, xvii. 20. ("In such a manner that it can be watched with the eyes, i.e. in a visible manner," Thayer.)

παρατίθημι, *to set before*, Mrk. vi. 41. viii. 6, 7. Luke, ix. 16. Acts, xvi. 34; *to lay*

before, to propound, Matt. xiii. 24, 31; *mid., to set forth, to affirm*, Acts, xvii. 3; *to commit, to intrust*, Luke, xii. 48. 1 Tim. i. 18. 2 Tim. ii. 2; *to commend*, Luke, xxiii. 46. Acts, xiv. 23. xx. 32 etc.

παρατυγχάνω, *to meet with*, Acts, xvii. 17.

παραντίκα, adv., *immediately; ὁ, ἡ, τὸ παραντίκα, that which is at present or momentary; τὸ γὰρ παραντίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, for our momentary light affliction*, 2 Cor. iv. 17.

παραφέρω, *to lead aside, to carry away*, Jude, 12. Hebr. xiii. 9; *to remove*, Luke, xxii. 42. Mrk. xiv. 36.

παραφρονέω, *to be beside one's self*, 2 Cor. xi. 23.

παραφρονία, ἡ, *madness*, 2 Pet. ii. 16. (The word is found in no other author.)

παραχειμάζω, *to pass the winter at, to winter in*, Acts, xxvii. 12. xxviii. 11. 1 Cor. xvi. 6. Tit. iii. 12.

παραχειμασία, ἡ, *a wintering*, Acts, xxvii. 12.

παραχρῆμα, adv., *immediately, forthwith*, Matt. xxi. 19, 20. Luke, i. 64. iv. 39 etc.

πάρδαλις, ἡ, *a panther*, Rev. xiii. 2.

παραδρέω, *to wait upon, to attend to*, 1 Cor. ix. 13.

πάρεμι, *to be present*, Luke, xiii. 1. Joh. xi. 28 etc.; *πρὸς τὸ παρὸν, for the present*, Hebr. xii. 11; *τὰ παρόντα, what one has, one's property*, Hebr. xiii. 5.

πάρεισαγω, to bring in secretly, 2 Pet. ii. 1.

παρείσακτος, secretly brought in, Gal. ii. 4.

παρισδύνω, to enter secretly, to steal in, Jude, 4.

παρισέρχομαι, to come in by stealth, to creep in privily, Gal. ii. 4; to enter in addition, to come in beside, Rom. v. 20.

παρισφέρω, to contribute besides, 2 Pet. i. 5.

παρεκτός, prepos., with genit., with the exception of, except, Matt. v. 32. Acts, xxvi. 29; as adv., besides; χωρὶς τῶν παρεκτός, independent of those things that come upon me besides, 2 Cor. xi. 28.

παρεμβάλλω, to cast in by the side of; as a military term, to cast up; παρεμβалоῦσιν οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι, thy enemies shall cast up an intrenchment against thee, Luke, xix. 43.

παρεμβολή, ἡ, an encampment, Hebr. xiii. 11, 13; an army, Hebr. xi. 34. Rev. xx. 9; a fortress, a castle, used as the barracks of the Roman garrison in Jerusalem, Acts, xxi. 34, 37. xxii. 24. xxiii. 10, 16, 32.

παρενοχλέω, to trouble, to disturb, Acts, xv. 19.

παρεπίδημος, residing in a foreign land; as subst., a stranger, a sojourner, Hebr. xi. 13. 1 Pet. i. 1. ii. 11.

παρέρχομαι, to pass by, Luke, xviii. 37. Mrk. vi. 48; ὁ παρελθυῶς χρόνος, time past,

1 Pet. iv. 3; to pass away, James, i. 10. Matt. xxiv. 35 etc.; to pass over, to neglect, Luke, xi. 42. xv. 29; to be removed, to be averted, Matt. xxvi. 39, 42. Mrk. xiv. 35; to come, Luke, xii. 37. xvii. 7.

πάρεσις, ἡ, a passing over, a remission, Rom. iii. 25. (See Pape's Lexicon in voc.)

παρέχω, to present, to offer, Luke, vi. 29; to shew, to give, Acts, xxii. 2. xxviii. 2. 1 Tim. vi. 17; to cause, to occasion, Luke, xi. 7. Gal. vi. 17. Matt. xxvi. 10; to shew, to exhibit, Tit. ii. 7; to render, to offer, Coloss. iv. 1. Luke, vii. 4.

παρηγορία, ἡ, consolation, comfort, Coloss. iv. 11.

παρθενία, ἡ, virginity, Luke, ii. 36.

παρθένος, ἡ, a virgin, Matt. i. 23. xxv. 1, 11 etc.; a marriageable daughter, 1 Cor. vii. 36; a man of pure life, Rev. xiv. 4.

παρίημι, to let pass; to omit, to neglect, Luke, xi. 42; to relax, to loosen; παρειμένος, relaxed, weakened, Hebr. xii. 12.

παρίστημι, and **παριστάνω**, to provide, Acts, xxiii. 24; to furnish one with, to give, Matt. xxvi. 53; to set before one, Acts, xxiii. 33; to present, Rom. vi. 13. xii. 1 etc; to shew, Acts, i. 3; to commend, 1 Cor. viii. 8; to prove, Acts, xxiv. 13; in the mid. perf. pluperf. and 2nd aor. it

- is intrans., *to stand by*, Acts, i. 10. ix. 39. xxvii. 23; *to stand before a person, to appear*, Acts, iv. 10. xxvii. 24. Luke, i. 19; *to aid, to assist*, Rom. xvi. 2. 2 Tim. iv. 17; *to be present, to have come*, Mrk. iv. 29.
- πάροδος**, ἡ, *a passing by; ἐν παρόδῳ, in passing by*, 1 Cor. xvi. 7.
- παροικέω**, *to dwell beside; to dwell as a stranger, to sojourn*, Luke, xxiv. 18; *to go as a stranger, to migrate*, Hebr. xi. 9.
- παροικία**, ἡ, *a dwelling in a strange land; a sojourning*, Acts, xiii. 17. 1 Pet. i. 17. (A very late word.)
- παρόικος**, *dwelling in a foreign land; as subst., a stranger, a sojourner*, Acts, vii. 6, 29. Ephes. ii. 19. 1 Pet. ii. 11.
- παροιμία**, ἡ, *a proverb; τὸ τῆς παροιμίας, according to the proverb*, 2 Pet. ii. 22; *ἐν παροιμαῖς λέγειν, to speak in proverbs*, Joh. xvi. 25. Cf. Joh. x. 6. xvi. 29.
- παρόινος**, *given to wine, quarrelsome*, 1 Tim. iii. 3. Tit. i. 7.
- παροίχομαι**, *to go by; παρωχήμενος, past*, Acts, xiv. 16.
- παρομοιάζω**, *to be like*, Matt. xxiii. 27. (It is a purely ecclesiastical word.)
- παρόμοιος**, *like, similar*, Mrk. vii. 13.
- παροξύνω**, *to irritate, to provoke*, 1 Cor. xiii. 5. Acts, xvii. 16.
- παροξυσμός**, ὁ, *an incitement; εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης*, Hebr. x. 24 (RV *to provoke unto love*); *strife, contention*, Acts, xv. 39.
- παροργίζω**, *to provoke*, Rom. x. 19. Ephes. vi. 4.
- παροργισμός**, ὁ, *exasperation, wrath*, Ephes. iv. 26. (It is a purely biblical form.)
- παροτρύνω**, *to incite, to stir up*, Acts, xiii. 50.
- παρουσία**, ἡ, *presence*, Philipp. ii. 12. 2 Cor. x. 10; *the arrival, the coming*, 1 Cor. xvi. 17. 2 Cor. vii. 6, 7; *the future Advent of Christ*, Matt. xxiv. 3, 37, 39. 2 Pet. i. 16. 1 Cor. xv. 23 etc.
- παροψίς**, ἡ, *a side-dish, a dish of delicacies; a platter, a dish*, Matt. xxiii. 25, 26. (See Pape's Lexicon in voc.)
- παρησία**, ἡ, *freedom of speech*, 2 Cor. iii. 12; *παρησία, ἐν παρησίᾳ and μετὰ παρησίας, adverbially, boldly, freely, openly*, Joh. vii. 4, 13, 26. xi. 54. xvi. 25. Acts, ii. 29. iv. 29, 31; *boldness*, 1 Tim. iii. 13. Acts, iv. 13. Hebr. x. 19. Philem. 8.
- παρησιαζομαι**, *to speak boldly*, Acts, ix. 27, 28. xiv. 3. xviii. 26; *to have boldness, to grow confident*, 1 Thess. ii. 2.
- πᾶς, πᾶσα, πᾶν, every**; "πᾶς has an attributive position, when it signifies collectively, *the whole*; as, τὸ πᾶν πλῆθος, *the whole multitude*; ὁ πᾶς ἀριθμός, *the sum total*; πᾶς stands before its substantive without the article in the sense of *every*; as, πᾶν δένδρον, *every tree*; with numerals ὁ πᾶς and οἱ πάντες signify in

- all*; as, *τριήρεσι ταῖς πάσαις* *τριάκοντα καὶ ἑκατὸν*, with a hundred and thirty triremes in all; when *pās* signifies nothing but, wholly, the substantive is without the article, as it is strictly predicative; as, *φρουρεῖται ὑπὸ πάντων πολεμίων = πάντες, ὅφ' ὧν φρουρεῖται, πολέμοι εἰσιν*," Koch. *οὐ pās = nullus*, 2 Pet. i. 20. Luke, i. 37. Mrk. xiii. 20. 1 Cor. i. 29. Ephes. v. 5. Rev. xxii. 3.
- πάσχα**, τὸ, indecl., the paschal lamb, which the Israelites were commanded to slay and eat on the fourteenth day of the month Nisan, the first month of their year, Luke, xxii. 7. Mrk. xiv. 12; the paschal supper, Matt. xxvi. 19; the feast of the Passover, extending from the fourteenth day of the month Nisan to the twentieth, Matt. xxvi. 2. Luke, ii. 41; referred to Christ himself, as being the true paschal lamb, 1 Cor. v. 7.
- πάσχω**, to suffer, Luke, xxii. 15. xxiv. 46; *πάσχειν ὑπὸ τινος*, to suffer at their hands, Matt. xvii. 12. 1 Thess. ii. 14. Mrk. v. 26.
- πατάσσω**, to smite, to strike, Luke, xxii. 49. Matt. xxvi. 51; to afflict, Rev. xi. 6.
- πατέω**, to tread, Rev. xiv. 20. xix. 15; to tread upon, Luke, x. 19; to trample on, Luke, xxi. 24. Rev. xi. 2.
- πατήρ**, ὁ, a father, Matt. ii. 22. iv. 21; Our Heavenly Father, Matt. v. 45, 48. vi. 14, 26; a forefather, Matt. iii. 9. xxiii. 30, 32; source, author, Joh. viii. 44.
- πατραφῶς**, and **πατραλοίας**, ὁ, a parricide, 1 Tim. i. 9.
- πατριὰ**, ἡ, family, Luke, ii. 4. Acts, iii. 25. Ephes. iii. 15.
- πατριάρχης**, ὁ, a progenitor, a patriarch, Acts, ii. 29. vii. 8, 9. Hebr. vii. 4.
- πατρικὸς**, ancestral, Gal. i. 14.
- πατρίς**, ἡ, a man's native country, Joh. iv. 44. Matt. xiii. 54, 57; a home, Hebr. xi. 14.
- πατροπαράδοτος**, handed down from one's ancestors, 1 Pet. i. 18.
- πατρῶος**, received from the fathers, Acts, xxii. 3. xxiv. 14. xxviii. 17.
- παύω**, to cause to cease, to restrain, 1 Pet. iii. 10; mid., to cease, 1 Cor. xiii. 8. Luke, viii. 24. Acts, xx. 1; pass., to get release, to cease, 1 Pet. iv. 1.
- παχύνω**, to make thick, to make fat; pass., to wax gross, Matt. xiii. 15. Acts, xxviii. 27.
- πέδη**, ἡ, a fether, Luke, viii. 29. Mrk. v. 4.
- πεδινὸς**, level, Luke, vi. 17.
- πεζεύω**, to travel on foot, to go by land, Acts, xx. 13.
- πεζῇ**, adv., on foot, by land, Matt. xiv. 13. Mrk. vi. 33.
- πεζὸς**, on foot, a var. lect. ad Matt. xiv. 13.
- πειθαρχέω**, to be obedient, to obey, Acts, v. 29, 32. xxvii. 21.

πειθός, and *πιθός*, *persuasive*, 1 Cor. ii. 4. (Not found elsewhere.)

Πειθώ, ἡ, *Persuasion*, a var. lect. ad 1 Cor. ii. 4. (Properly the name of a heathen goddess.)

πειθω, *to persuade*, Acts, xviii. 4. xix. 8; *to quiet, to tranquilize*, 1 Joh. iii. 19 (RV *to assure*); *to pacify*, Matt. xxviii. 14; *to gain over*, Acts, xii. 20; *πέποιθα, to be confident, to have confidence*, Philipp. i. 6. Rom. ii. 19. 2 Cor. ii. 3; *to trust*, Matt. xxvii. 43; *pass., to be persuaded*, Luke, xx. 6. Acts, xxi. 14; *to obey*, Acts, v. 36, 37; *to assent to*, Acts, v. 40.

πεινάω, *to be hungry, to hunger*, Matt. iv. 2. xii. 1, 3. Luke, vi. 21 etc.; *to be in want*, Philipp. iv. 12. 1 Cor. xi. 21; *to long for, to desire eagerly*, Matt. v. 6.

πείρα, ἡ, *a trial, an attempt*, Hebr. xi. 29, 36.

πειράζω, *to try, to attempt*, Acts, ix. 26. xvi. 7. xxiv. 6; *to make trial of, to test*, Joh. vi. 6. Rev. ii. 2; *to tempt*, Matt. iv. 1. 1 Cor. x. 13.

πειρασμός, ὁ, *a trial, a proving, a temptation*, Luke, iv. 13. viii. 13. James, i. 12. 1 Cor. x. 13; *affliction*, Luke, xxii. 28. James, i. 2. 1 Pet. i. 6. (Almost exclusively confined to the NT.)

πειράω, and *πειράσμαι, to make trial, to attempt*, Acts, xxvi. 21.

πεισμονή, ἡ, *conviction, confidence*, Gal. v. 8. (So translated in Pape's Lexicon. RV *persuasion*.)

πέλαγος, τὸ, *the sea*, Acts, xxvii. 5; but properly = *the high sea*; τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης, *the depth of the sea*, Matt. xviii. 6.

πελεκίζω, *to behead*, Rev. xx. 4.

πέμπτος, numer., *fifth*, Rev. vi. 9. ix. 1. xvi. 10. xxi. 20.

πέμπω, *to send*, Matt. xxii. 7. Luke, vii. 19. Joh. xiv. 26.

πένης, *poor*, 2 Cor. ix. 9.

πενθερά, ἡ, *a mother-in-law*, Matt. viii. 14. x. 35. Luke, iv. 38. xii. 53.

πενθερός, ὁ, *a father-in-law*, Joh. xviii. 13.

πενθέω, intrans., *to mourn*, Matt. v. 4. ix. 15. 1 Cor. v. 2; trans., with accus., *to mourn for, to lament over*, 2 Cor. xii. 21.

πένθος, τὸ, *mourning*, James, iv. 9. Rev. xviii. 7. xxi. 4.

πενιχρός, *poor*, Luke, xxi. 2.

πεντάκις, numer., *five times*, 2 Cor. xi. 24.

πεντακισχίλιοι, numer., *five thousand*, Matt. xiv. 21. xvi. 9. Luke, ix. 14.

πεντακόσιοι, numer., *five hundred*, Luke, vii. 41. 1 Cor. xv. 6.

πέντε, numer., *five*, Matt. xiv. 17, 19. xvi. 9 etc.

πεντεκαίδεκατος, numer., *the fifteenth*, Luke, iii. 1.

πεντήκοντα, numer., *fifty*, Luke, vii. 41. xvi. 6 etc.

- πεντηκοστή**, sc. *ἡμέρα*, the fiftieth day after the Passover, Pentecost, Acts, ii. 1. xx. 16., 1 Cor. xvi. 8. (See Pape's Lexicon in voc. *πεντηκοστής*.)
- πεποίθις**, *ἡ*, trust, confidence, 2 Cor. i. 15. iii. 4. Ephes. iii. 12 etc. (A very late form.)
- πέρ**, "an enclitic particle, which gives to the word to which it refers, and which it usually follows, a strong emphasis; therefore appears to be merely a weakened *πέρυ*, very," Pape. (In the NT appearing most frequently in the forms *ὥσπερ*, *καίπερ*, *εἴπερ*, *καθάπερ*, *ἐπείπερ*, *ἐπειδήπερ* etc.)
- περαιτέρω**, adv., further, besides, Acts, xix. 39.
- πέραν**, adv., beyond; τὸ πέραν, the other side, Matt. viii. 18, 28. Mrk. iv. 35; as prepos., πέραν τῆς θαλάσσης, on the other side of the sea, Joh. vi. 22, 25 etc.; τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, the other side of the sea, Mrk. v. 1. Cf. Luke, viii. 22.
- πέρας**, τὸ, extremity, bound, end, Matt. xii. 42. Luke, xi. 31. Rom. x. 18; termination, Hebr. vi. 16.
- περὶ**, prepos., in the NT only with the genitive, about, concerning, and with the accusative, about, touching etc.; of time, near, about. (See Greek Grammar.)
- περιάγω**, to lead about, 1 Cor. ix. 5; intrans., to go about, Acts, xiii. 11. Matt. ix. 35. Mrk. vi. 6 etc.
- περιαίρώ**, to take away, Hebr. x. 11. 2 Cor. iii. 16. Acts, xxvii. 20, 40 (RV casting off.)
- περιάπτω**, to bind around; to kindle, Luke, xxii. 55.
- περιαστράπτω**, to shine round about, Acts, ix. 3. xxii. 6.
- περιβάλλω**, to put around, a var. lect. ad Luke, xix. 43 (see *παρεμβάλλω*); to clothe a person, Matt. xxv. 36, 38, 43; to put on, to clothe a person with, Luke, xxiii. 11. Joh. xix. 2. Rev. vii. 9, 13. x. 1 etc.; mid., to put on, Acts, xii. 8. Matt. vi. 31. Luke, xii. 27.
- περιβλέπω**, to look around; in the NT only in the mid., to look round about, Mrk. ix. 8. x. 23. Luke, vi. 10.
- περιβόλαιον**, τὸ, a wrapper; a mantle, Hebr. i. 12; a covering, 1 Cor. xi. 15.
- περιδέω**, to bind round about, Joh. xi. 44.
- περιεργάζομαι**, to make one's self too busy, to be a busy-body, 2 Thess. iii. 11.
- περίεργος**, over-officious; a busy-body, 1 Tim. v. 13; τὰ περίεργα, curious arts, sorcery, Acts, xix. 19.
- περιέρχομαι**, to go about, to rove, Acts, xix. 13. Hebr. xi. 37; περιέρχεσθαι τὰς οἰκίας, to go about from house to house, 1 Tim. v. 13; to make a circuit, Acts, xxviii. 13. (Not read by Westcott.)
- περιέχω**, to contain, Acts, xxiii. 25 (Westcott reads *ἐχουσιν*); to take possession of, to seize, Luke, v. 9; intrans., περιέχει

- ἐν γραφῇ, 1 Pet. ii. 6 (RV it is contained in Scripture. This latter usage is frequent in the Septuagint.)
- περιζώννυμι**, and **περιζωννύω**, to gird round; pass., to be girded, Luke, xii. 35; mid., to gird one's self, Luke, xii. 37. xvii. 8; met., τὴν ὀσφίν, to gird one's loins, Ephes. vi. 14; with accus. of thing, to gird on, Rev. i. 13. xv. 6.
- περίθεσις**, ἡ, a putting around, a wearing, 1 Pet. iii. 3.
- περιίστημι**, in the pres. imperf. fut. and 1 aor., to place around; in the perf., plurperf., 2 aor., and tenses of the mid., to stand around, Joh. xi. 42. Acts, xxv. 7; with accus. of thing, to avoid, to shun, 2 Tim. ii. 16. Tit. iii. 9.
- περικάθαρμα**, τὸ, offscouring, refuse; in plur., the offscourings, the outcasts, 1 Cor. iv. 13.
- περικαθίζω**, to invest, to besiege; intrans., to sit around, a var. lect. ad Luke, xxii. 55. (Westcott reads συνκαθισάντων).
- περικαλύπτω**, to cover up, to cover over, Hebr. ix. 4. Mrk. xiv. 65. Luke, xxii. 64 (RV they blindfolded him).
- περίκειμαι**, to lie around, to be placed around, Mrk. ix. 42. Luke, xvii. 2. Hebr. xii. 1 (RV compassed about with so great a cloud of witnesses); passively, to be encompassed with, Hebr. v. 2. Acts, xxviii. 20.
- περικεφαλαία**, ἡ, a helmet, 1 Thess. v. 8. Ephes. vi. 17.
- περικρατῆς**, having full powers; περικρατῆς γενέσθαι, with genit., to get possession of, Acts, xxvii. 16.
- περικρύπτω**, to hide, to seclude, Luke, i. 24.
- περικυκλώω**, to encircle, to compass round about, Luke, xix. 43.
- περιλάμπω**, to shine round about, Luke, ii. 9. Acts, xxvi. 13.
- περιλείπω**, to leave remaining; οἱ περιλειπόμενοι, those who remain over, those who survive, 1 Thess. iv. 15, 17.
- περίλυπος**, very sorrowful, Luke, xviii. 23. Mrk. vi. 26. xiv. 34. Matt. xxvi. 38.
- περιμένω**, to wait for, Acts, i. 4.
- πέριξ**, adv., round about; αἱ πέριξ πόλεις, the cities round about, the circumjacent cities, Acts, v. 16.
- περιουικέω**, to dwell round about, Luke, i. 65.
- περίουικος**, dwelling around; a neighbour, Luke, i. 58.
- περιούσιος**, superabundant, rich; select, special; λαὸς περιούσιος, Tit. ii. 14 (RV a people for his own possession).
- περιοχή**, ἡ, a section, a passage in a book, Acts, viii. 32.
- περιπατέω**, to walk about, Joh. vii. 1. 1 Pet. v. 8. Rev. xvi. 15; to conduct one's self in a certain manner, to live, Ephes. iv. 1. Coloss. i. 10. 1 Cor. iii. 3. Acts, xxi. 21 etc.; to make due use of one's opportunities, Joh. xii. 35.

περιπείρω, to pierce through, 1 Tim. vi. 10.

περιπίπτω, to fall into, James, i. 2; to fall in with, to fall amongst, Luke, x. 30; to light upon, Acts, xxvii. 41.

περιποιέω, to cause to remain over; mid., to preserve, Luke, xvii. 33; to gain, to acquire, 1 Tim. iii. 13; to purchase, Acts, xx. 28.

περιποίησις, ἡ, a preservation, a saving, Hebr. x. 39; an obtaining, 1 Thess. v. 9. 2 Thess. ii. 14; a possession, Ephes. i. 14. 1 Pet. ii. 9.

περιρραίνω, to besprinkle, Rev. xix. 13 (Westcott reads ῥεραντισμένον, and some editors βεβαμμένον. See ῥαντίζω).

περιρρήγνυμι, to tear off, Acts, xvi. 22.

περισπάω, to draw around; pass., to be distracted, to be over-occupied, Luke, x. 40.

περισσειά, ἡ, abundance, Rom. v. 17. 2 Cor. viii. 2; περισσεῖαν, adverbially, over-abundantly, out of measure, 2 Cor. x. 15 (Westcott reads eis περισσεῖαν); residue, remains, James, i. 21 (RV overflowing).

περίσσειμα, τὸ, abundance, 2 Cor. viii. 14. Matt. xii. 34. Luke, vi. 45; in the plur., the remains, what remained over, Mrk. viii. 8.

περισσεύω, to remain over, Joh. vi. 12, 13. Matt. xiv. 20. xv. 37; to be over and above, to be a superfluity; τὸ περισσεῖον, their superfluity, Mrk. xii.

44. Luke, xxi. 4; to be in abundance, to abound, Luke, xii. 15. 2 Cor. i. 5. ix. 12. Philipp. i. 26. Rom. v. 15 etc.; to be rich, 1 Cor. xiv. 12; to increase, Acts, xvi. 5; to excel, Matt. v. 20. 1 Cor. xv. 58. 2 Cor. iii. 9. viii. 7; trans., to cause to abound, 2 Cor. iv. 15. ix. 8. Ephes. i. 8. 1 Thess. iii. 12.

περισσός, over and above, exceeding, more than a certain number or quantity; τὸ περισσὸν τούτων, what is more than this, Matt. v. 37; ἐκ περισσοῦ, with vehemence, Mrk. xiv. 31 (Westcott reads ἐκπερισσῶς); ὑπὲρ ἐκ περισσοῦ, exceedingly, 1 Thess. iii. 10. v. 13. Ephes. iii. 20 (in these three passages Westcott reads ὑπερεκπερισσοῦ, as one word); περισσόν μοι ἐστίν, it is superfluous for me, 2 Cor. ix. 1; περισσὸν ἔχειν, to have abundance, Joh. x. 10; περισσότερόν τι, anything more, Luke, xii. 4; (but in 2 Cor. x. 8, somewhat above measure); περισσότερον αὐτῶν πάντων, more abundantly than they all, 1 Cor. xv. 19. Cf. Mrk. xii. 33; μᾶλλον περισσότερον, much more abundantly, Mrk. vii. 36; περισσότερον ἐτι καταδηλόν, still more abundantly evident, Hebr. vii. 15; περισσότερον προφήτου, much more than a prophet, Matt. xi. 9. Luke, vii. 26; περισσότερον κρίμα, greater condemnation, Mrk. xii. 40. Luke, xx. 47; τιμὴν περισσότεραν, greater

- honour, 1 Cor. xii. 23. Cf. 2 Cor. ii. 7; τι περισσὸν ποιεῖτε; *what do ye more than others?* Matt. v. 47; τὸ περισσὸν, *the superiority, the advantage*, Rom. iii. 1.
- περισσotέρως**, adv., *more abundantly*, 2 Cor. i. 12. ii. 4. xi. 23. Philipp. i. 14; *more exceedingly*, Gal. i. 14. 1 Thess. ii. 17; *more earnestly*, Hebr. ii. 1. xiii. 19; *more vehemently*, Mrk. xv. 14 (here Westcott reads περισσῶς); περισσotέρως μᾶλλον, *the more exceedingly*, 2 Cor. vii. 13.
- περισσῶς**, adv., *beyond measure, exceedingly*, Acts, xxvi. 11. Mrk. x. 26. Matt. xxvii. 23; *vehemently*, Mrk. xv. 14. (See περισσotέρως.)
- περισotερά**, ἡ, *a dove*, Matt. iii. 16. x. 16. xxi. 12 etc.
- περιtέννω**, *to circumcise*, Luke, i. 59. ii. 21. Joh. vii. 22. Acts, vii. 8; pass., *to be circumcised*, 1 Cor. vii. 18. Gal. ii. 3. v. 2, 3. vi. 12, 13. Coloss. ii. 11.
- περιtιθῆμι**, *to place around, to set about*, Matt. xxi. 33. Mrk. xii. 1; *to put on a person*, Matt. xxvii. 28. Mrk. xv. 17; *to place one thing on another*, Joh. xix. 29. Matt. xxvii. 48; *to bestow, to confer*, 1 Cor. xii. 23.
- περιtομή**, ἡ, *circumcision*, Acts, vii. 8. Rom. iv. 11. Gal. v. 11; = *the circumcised*, Rom. iii. 30. iv. 9. Gal. ii. 9. Ephes. ii. 11; *the removal of spiritual impurity*, Rom. ii. 29. Coloss. ii. 11.
- περιtρέπω**, *to turn about; to turn a person into a certain state; σε εἰς μανίαν περιtρέπει, is turning thee mad*, Acts, xxvi. 24.
- περιtρέχω**, *to run round about*, Mrk. vi. 55.
- περιtφέρω**, *to carry about*, Mrk. vi. 55. 2 Cor. iv. 10; pass., *to be carried about*, Ephes. iv. 14.
- περιtφρονέω**, *to consider carefully; μεt., to condemn, to despise*, Tit. ii. 15.
- περιtχωρος**, *lying round about; ἡ περιtχωρος* (sc. γῆ), *the region round about*, Matt. xiv. 35. Mrk. i. 28. Luke, iv. 14 etc.; met., *the inhabitants*, Matt. iii. 5.
- περιtψημα**, τὸ, *what is rubbed off; offscourings, refuse*, 1 Cor. iv. 13. (A very late form.)
- περιtπερεύομαι**, *to boast, to vaunt one's self*, 1 Cor. xiii. 4. (See Pape's Lexicon in voc.)
- πέρυσσι**, adv., *last year; ἀπὸ πέρυσσι, a year ago*, 2 Cor. viii. 10. ix. 2.
- “**πεtάομαι**, *to fly*, a doubtful later Greek form for the earlier πέtομαι. See Lobeck ad Phryn. p. 581,” Thayer; appears as a var. lect. ad Rev. iv. 7. viii. 13. xiv. 6. Westcott reads πεtόμενος in all such passages.
- πεtεινός**, *flying, winged*; in the NT found only in the neuter plural, πεtεινὰ and τὰ πεtεινὰ, as subst., *winged animals, birds*, Matt. vi. 26. xiii. 4. Luke, xii. 24. Rom. i. 23 etc.

- πέτομαι, *to fly*, Rev. iv. 7. viii. 13. xii. 14. xiv. 6. xix. 17. (See πετάομαι.)
- πέτρα, ἡ, *a cliff, a rock*, Luke, vi. 48. Mrk. xv. 46. Matt. vii. 24. 1 Cor. x. 4; *rocky ground*, Luke, viii. 6, 13. (In Matt. xvi. 18 some have attached importance to the classical distinction between πέτρα, *a fixed, living rock*, and πέτρος, *a stone, a detached rock*; but this appears to be merely a fanciful refinement, and the interchange of words in Matt. xvi. 18 to be due to the *personal* reference in the first clause, and to the *material* reference in the second.)
- πέτρος, ὁ, *a stone, a rock*, Matt. xvi. 18; also the name given by the Saviour to the apostle Peter, Joh. i. 42. Cf. Matt. x. 2. Acts, x. 5, 18, 32. xi. 13.
- πετρώδης, *rocky, stony*; τὸ πετρώδες, and τὰ πετρώδη, *stony ground*, Mrk. iv. 5, 16. Matt. xiii. 5, 20.
- πήγανον, τὸ, *rue*, Luke, xi. 42.
- πηγή, ἡ, *a fountain, a spring, a well*, James, iii. 11. Joh. iv. 6, 14. Rev. vii. 17. Mrk. v. 29 etc.
- πήγνυμι, *to fasten; to pitch a tent*, Hebr. viii. 2.
- πηδάλιον, τὸ, *a rudder*, James, iii. 4. Acts, xxvii. 40.
- πηλίκος, *how great, how large*, Gal. vi. 11; *how distinguished*, Hebr. vii. 4.
- πηλὸς, ὁ, *clay*, Rom. ix. 21. Joh. ix. 6, 11, 14.
- πήρα, ἡ, *a wallet*, Matt. x. 10. Mrk. vi. 8 etc.
- πήχυς, ὁ, *a cubit*, Matt. vi. 27. Luke, xii. 25. Joh. xxi. 8. Rev. xxi. 17; "a measure of length equal to the distance from the joint of the elbow to the tip of the middle finger, i.e. about one foot and a half; but its precise length varied and is disputed," Thayer.
- πιάζω, *to take hold of*, Acts, iii. 7; *to catch, to take*, Joh. xxi. 3, 10. Rev. xix. 20; *to seize, to apprehend*, Joh. vii. 30, 32, 44. viii. 20. x. 39. Acts, xii. 4 etc. (It is the Doric form for πιάζω.)
- πιέζω, *to press hard; to press together*, Luke, vi. 38.
- πιθανολογία, ἡ, *persuasive discourse; specious discourse*, Coloss. ii. 4 (RV *persuasiveness of speech*).
- πικραίνω, *to make bitter*, Rev. viii. 11. x. 9, 10; *pass. met., to be embittered, to be exasperated*, Coloss. iii. 19.
- πικρία, ἡ, *bitterness*, Acts, viii. 23. Hebr. xii. 15; *rancour, bitter hatred*, Ephes. iv. 31. Rom. iii. 14.
- πικρὸς, *bitter*, James, iii. 11, 14.
- πικρῶς, *adv., bitterly*, Matt. xxvi. 75. Luke, xxii. 62.
- πῖμπλημι, *to fill*, Matt. xxii. 10. xxvii. 48. Luke, v. 7. vi. 11 etc.; *pass., to be fulfilled, to be confirmed by the event*, Luke, xxi. 22; *of time, to be completed*, Luke, i. 23, 57. ii. 6, 21, 22.

- πίμπρημι**, and **πιπράω**, to burn; in the NT in the pass., to become swollen, to swell, Acts, xxviii. 6.
- πινακίδιον**, τὸ, a writing tablet, Luke, i. 63.
- πίναξ**, ὁ, a dish, a platter, Matt. xiv. 8, 11. Luke, xi. 39. Mrk. vi. 25, 28.
- πίνω**, to drink, Luke, xii. 19. Joh. iv. 7, 10. 1 Cor. xi. 25, 27, 28; met., to imbibe, to absorb, Hebr. vi. 7.
- πίότης**, ἡ, fatness, Rom. xi. 17.
- πιπράσκω**, to sell, Acts, ii. 45. iv. 34. Matt. xiii. 46. xviii. 25; πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, sold under sin, i.e. a slave to sin, Rom. vii. 14.
- πίπτω**, to fall, Matt. x. 29. xiii. 5, 8. xv. 14, 27. Acts, i. 26; to fail, to come to nought, 1 Cor. xiii. 8. Luke, xvi. 17.
- πιστεύω**, to place confidence in, to believe, Matt. viii. 13. Joh. iv. 50. Mrk. i. 15. [xvi. 13.] Luke, xxiv. 25; to trust, Rom. iv. 3, 17. Gal. iii. 6; to intrust a thing to a person, Luke, xvi. 11. Joh. ii. 24. Rom. iii. 2.
- πιστικὸς**, that can be relied on, faithful; genuine, unadulterated; νάρδου πιστικῆς, Mrk. xiv. 3 (RV of spikenard); νάρδου πιστικῆς, Joh. xii. 3 ("for nard was often adulterated," Thayer. Pape makes it a form distinct from πιστικὸς, faithful, and, deriving it from πίνω, translates it, potable, fluid, restricting its usage, in this sense, to the NT).
- πίστις**, ἡ, faith, belief, Hebr. xi. 1, 6. xii. 2. 1 Thess. i. 8. Coloss. ii. 5; persuasion, conviction, Rom. xiv. 22, 23; assurance, Acts, xvii. 31; faithfulness, honesty, Gal. v. 23.
- πιστὸς**, faithful, Matt. xxiv. 45. 1 Cor. i. 9; worthy belief, that can be relied on, 1 Tim. iii. 1. 2 Tim. ii. 2, 11; having Christian faith, a believer, Acts, x. 45. xvi. 1.
- πιστώω**, pass., to be assured of, 2 Tim. iii. 14.
- πλανάω**, to lead astray, to deceive, Matt. xxiv. 4, 5, 11, 24. Joh. vii. 12. 2 Tim. iii. 13; pass., to be led astray, Luke, xxi. 8. Joh. vii. 47 etc.; to err, Matt. xxii. 29. Mrk. xii. 24, 27.
- πλάνη**, ἡ, a wandering; error, Ephes. iv. 14. 1 Thess. ii. 3. James, v. 20; deceit, fraud, Matt. xxvii. 64.
- πλανήτης**, ὁ, a wanderer, wandering; ἀστέρες πλανῆται, wandering stars, Jude, 13.
- πλάνος**, wandering; met., misleading, 1 Tim. iv. 1; as subst., a deceiver, Matt. xxvii. 63. 2 Cor. vi. 8. 2 Joh. 7.
- πλάξ**, ἡ, a broad, level surface; a tablet, 2 Cor. iii. 3.
- πλάσμα**, τὸ, that which has been formed, Rom. ix. 20.
- πλάσσω**, to mould, to form, Rom. ix. 20. 1 Tim. ii. 13.
- πλαστὸς**, moulded, formed; met., feigned, 2 Pet. ii. 3.
- πλατεία**, ἡ, (sc. ὁδός), a broad way, a street, Matt. vi. 5. xii. 19. Luke, x. 10. xiii. 26

- xiv. 21. Acts, v. 15 etc. (Properly fem. of πλατός.)
- πλάτος**, τὸ, *breadth*, Ephes. iii. 18; τὸ πλάτος τῆς γῆς, *the whole extent of the earth*, Rev. xx. 9.
- πλατύνω**, *to make broad, to enlarge*, Matt. xxiii. 5. 2 Cor. vi. 11, 13.
- πλατύς**, *broad, wide*, Matt. vii. 13.
- πλέγμα**, τὸ, *that which is plaited; braided hair*, 1 Tim. ii. 9. Cf. 1 Pet. iii. 3.
- πλείστος**, (superl. of πολὺς), *most*, Matt. xi. 20; *very great*, Mrk. iv. 1; ὁ πλείστος ὄχλος, *the greater part of the multitude*, Matt. xxi. 8; τὸ πλείστον, *adverbially, at the most*, 1 Cor. xiv. 27.
- πλείων**, (compar. of πολὺς), *more*, Matt. xxi. 36. Joh. xxi. 15. Luke, xxi. 3; *greater, more excellent*, Matt. vi. 25. xii. 41, 42. Luke, xi. 31, 32; ἐπὶ πλείον, *more widely, further*, Acts, iv. 17. 2 Tim. ii. 16. iii. 9; οἱ πλείονες, *the greater part, the majority*, Acts, xix. 32. xxvii. 12.
- πλέκω**, *to weave together, to plait*, Matt. xxvii. 29. Joh. xix. 2.
- πλεονάζω**, *intrans., of persons, to have a superfluity*, 2 Cor. viii. 15; *of things, to abound*, Rom. v. 20. vi. 1. 2 Cor. iv. 15; *to be augmented, to increase*, 2 Thess. i. 3. Philipp. iv. 17. 2 Pet. i. 8; *trans., to cause to increase*, 1 Thess. iii. 12.
- πλεονεκτέω**, *intrans., to have a greater share, to have an advantage over; trans., to*
- gain an advantage over, to overreach*, 2 Cor. vii. 2. xii. 17, 18. 1 Thess. iv. 6; *pass., 2 Cor. ii. 11.*
- πλεονέκτης**, *greedy of gain, covetous*, 1 Cor. v. 10, 11. vi. 10. Ephes. v. 5.
- πλεονεξία**, ἡ, *covetousness*, Luke, xii. 15. Rom. i. 29. Ephes. iv. 19. v. 3 etc.; ὡς πλεονεξίαν, *as a matter of covetousness*, 2 Cor. ix. 5; *plur., covetings*, Mrk. vii. 22.
- πλευρά**, ἡ, *the side of the body*, Joh. xix. 34. xx. 20, 25, 27. Acts, xii. 7.
- πλέω**, *to sail*, Luke, viii. 23. Acts, xxi. 3. xxvii. 6, 24.
- πληγή**, ἡ, *a blow, a stripe*, Luke, x. 30. xii. 48. Acts, xvi. 23, 33. 2 Cor. vi. 5. xi. 23; *a wound; ἡ πληγή τοῦ θανάτου, the deadly wound*, Rev. xiii. 3, 12; τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας, *the sword-stroke*, Rev. xiii. 14; *an affliction, a plague*, Rev. ix. 18, 20. xi. 6 etc.
- πλήθος**, τὸ, *a multitude, a great number*, Hebr. xi. 12. Luke, ii. 13. Joh. xxi. 6; *with the article, the assemblage*, Acts, xxiii. 7 etc.
- πληθύνω**, *trans., to increase, to multiply*, 2 Cor. ix. 10. Hebr. vi. 14; *intrans., to be increased, to multiply*, Acts, vi. 1; *pass., to be multiplied*, 1 Pet. i. 2. Matt. xxiv. 12. Acts, ix. 31. xii. 24.
- πλήκτης**, ὁ, *a bruiser, a quarrelsome person*, 1 Tim. iii. 3. Tit. i. 7.

- πλήμμυρα**, ἡ, *a flood*, Luke, vi. 48. ("It ought not to be written *πλημύρα*, as the *α* is short," Pape's Lexicon.)
- πλήν**, adv., *at the beginning of a sentence, nevertheless, howbeit, however*, Matt. xi. 22, 24. xxvi. 39, 64 etc.; *πλήν ὅτι, except that, save that*, Acts, xx. 23. Philipp. i. 18; as prepos., *except, but*, Mrk. xii. 32. Acts, viii. 1. xv. 28. xxvii. 22.
- πλήρης**, *full*, Joh. i. 14. Matt. xiv. 20. xv. 37; *complete, perfect*, 2 Joh. 8. Mrk. iv. 28.
- πληροφορέω**, *to carry through to the end, to accomplish*, Luke, i. 1; *to fulfil*, 2 Tim. iv. 5; *pass., to be fully convinced*, Rom. iv. 21. Coloss. iv. 12.
- πληροφορία**, ἡ, *fulness, abundance*, Hebr. vi. 11. x. 22; *full assurance*, Coloss. ii. 2. 1 Thess. i. 5. (Found only in the NT and ecclesiastical writers.)
- πληρώω**, *to fill completely*, Matt. xiii. 48. Joh. xii. 3. Acts, ii. 2; *to supply liberally*, Philipp. i. 11. iv. 18. Coloss. i. 9; *to complete, as to number*, Rev. vi. 11. Luke, xxi. 24; *to render perfect*, Joh. iii. 29. Philipp. ii. 2; *to fulfil*, Matt. i. 22. ii. 15, 17, 23. v. 17.
- πλήρωμα**, τὸ, *fulness*, Ephes. iii. 19. iv. 13. Coloss. ii. 9. Rom. xi. 12; *a filling up; κοφίνων (or σφυρίδων) πλήρωματα, basketfuls*, Mrk. vi. 43. viii. 20; *a complement, a patch*, Matt. ix. 16. Mrk. ii. 21; *of time, completeness, fulness*, Gal. iv. 4; *abundance*, Joh. i. 16. Coloss. i. 19; *a fulfilling, a keeping*, Rom. xiii. 10; *inhabitants (what fills the earth)*, 1 Cor. x. 26.
- πλησίον**, adv., *near*, Joh. iv. 5; ὁ πλησίον, *one's neighbour*, Matt. v. 43. xix. 19. xxii. 39. Luke, x. 36.
- πλησμονή**, ἡ, *satiety; gratification, indulgence*, Coloss. ii. 23.
- πλήσσω**, *to smite*, Rev. viii. 12.
- πλοιάριον**, τὸ, *a little vessel, a boat*, Mrk. iii. 9. Joh. vi. 22. xxi. 8.
- πλοῖον**, τὸ, *a vessel, a ship*, Matt. iv. 21, 22. Acts, xx. 13 etc.
- πλόος**, πλοῦς, ὁ, *a voyage*, Acts, xxi. 7. xxvii. 9, 10.
- πλούσιος**, *rich*, 2 Cor. viii. 9. Matt. xix. 23, 24. Luke, vi. 24 etc.
- πλουσίως**, adv., *richly*, Coloss. iii. 16. 1 Tim. vi. 17. Tit. iii. 6. 2 Pet. i. 11.
- πλουτέω**, *to be rich, to have abundance*, Luke, i. 53. 1 Tim. vi. 9; ἐπλούτησα, *I have been enriched*, Rev. xviii. 15. 1 Cor. iv. 8. 2 Cor. viii. 8.
- πλουτίζω**, *to make rich, to enrich*, 2 Cor. vi. 10. ix. 11 etc.
- πλοῦτος**, ὁ, *wealth, riches*, Ephes. iii. 8. Matt. xiii. 22. 1 Tim. vi. 17; *abundance, fulness*, Rom. xi. 33. 2 Cor. viii. 2. Ephes. i. 7; *a good, an advantage*, Hebr. xi. 26. Rom. xi. 12.

πλύνω, *to wash*, Luke, v. 2. Rev. vii. 14. xxii. 14.

πνεῦμα, τὸ, *wind*, Joh. iii. 8. Hebr. i. 7; *breath*, 2 Thess. ii. 8. Rev. xi. 11; *spirit*, Luke, xxiii. 46. Acts, vii. 59. Joh. iv. 24. vi. 63. James, ii. 26 etc.; *a disembodied spirit, a ghost*, Luke, xxiv. 37, 39. Acts, xxiii. 8, 9; *a human soul*, Rev. xxii. 6. 1 Cor. vii. 34. Hebr. xii. 23. James, ii. 26; *with the article*, τὸ πνεῦμα, τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, *the Holy Ghost*, Matt. xxviii. 19. Joh. xx. 22. Acts, v. 3. viii. 19. x. 44. xiii. 2, 4. xv. 28. Hebr. iii. 7 etc. (See also πνευματικός, ψυχὴ, ψυχικός.)

πνευματικός, *pertaining to the spirit, spiritual*; τὰ πνευματικά, *spiritual gifts*, 1 Cor. xii. 1. xiv. 1; τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, *evil spirits*, Ephes. vi. 12; *spiritual*, as opposed to ψυχικός (*carnal, sensual*), 1 Cor. ii. 14. James, iii. 15. Jude, 19), 1 Cor. xv. 44, 46. Cf. Rom. vii. 14. xv. 27; "σῶμα πνευματικόν, the body which is animated and controlled by the rational soul, opposed to σῶμα ψυχικόν, 1 Cor. xv. 44," Thayer. Cf. 1 Pet. ii. 5; *divinely inspired*, Coloss. iii. 16. 1 Cor. xiv. 37.

πνευματικῶς, *adv., spiritually*, 1 Cor. ii. 14. Rev. xi. 8.

πνέω, *of the wind, to blow*, Matt. vii. 25, 27. Luke, xii. 55. Joh. iii. 8. vi. 18 etc.

πνίγω, *to choke*, Matt. xiii. 7 (Westcott reads ἀπέπνιξαν); *to seize by the throat*, Matt. xviii. 28; *pass., to be drowned*, Mrk. v. 13.

πνικτός, *strangled*, Acts, xv. 20, 29. xxi. 25.

πνοή, ἡ, *wind*, Acts, ii. 2; *breath*, Acts, xvii. 25.

ποδῆρης, *reaching to the feet*, Rev. i. 13.

πόθεν, *adv., whence? from what place?* Matt. xv. 33. Luke, xiii. 25, 27 etc.; *from what source?* Matt. xiii. 54, 56. xxi. 25. Luke, xx. 7 etc.; *by what means?* Joh. i. 48. Mrk. viii. 4; *how?* Luke, i. 43. Mrk. xii. 37. Joh. iv. 11.

πόα, ἡ, *grass*, James, iv. 14 ("but there ποία is more correctly taken as the fem. of ποῖος, *of what sort?*" Thayer).

ποιέω, *to make*, Joh. ii. 15. Matt. xvii. 4 etc.; *to create*, Acts, iv. 24. Matt. xix. 4; *to establish*, Hebr. viii. 9; *to cause*, Matt. v. 32. Joh. xi. 37; *to gain, to acquire*, Luke, xix. 18; *to get, to procure*, Luke, xii. 33; *to appoint*, Mrk. iii. 14; *to commit*, Matt. xiii. 41. xxvii. 23. 1 Joh. iii. 8; *to practise, to adhere to*, Joh. iii. 21. Rom. iii. 12; *to observe, to keep*, Matt. v. 19. vii. 21, 24, 26 etc.; *to celebrate, to keep*, as a feast, Matt. xxvi. 18. Hebr. xi. 28; *to spend*, as time, James, iv. 13. Matt. xx. 12. Acts, xv. 33; *to produce, to bring forth*,

- Matt. iii. 8, 10. vii. 17, 18, 19; δῆλον ποιεῖν, *to make manifest, to betray*, Matt. xxvi. 73; ἐκδικεῖν ποιεῖν, *to avenge*, Luke, xviii. 7, 8; ἐκθετον ποιεῖν, *to expose, as infants*, Acts, vii. 19; ἐνέδραν ποιεῖν, *to lie in wait*, Acts, xxv. 3; ἐξουσίαν ποιεῖν, *to exercise authority*, Rev. xiii. 12; ἔξω ποιεῖν, *to cause to depart, to put forth*, Acts, v. 34; κρίσιν ποιεῖν, *to act as judge*, Joh. v. 27; λύτρωσιν ποιεῖν, *to procure deliverance*, Luke, i. 68; μὲν ποιεῖσθαι, *to dwell*, Joh. xiv. 23; πόλεμον ποιεῖν, *to make war, to fight*, Rev. xi. 7; συμβούλιον ποιεῖν, *to consult*, Mrk. iii. 6 (but here Westcott reads ἐδίδουν); φανερόν ποιεῖν, *to make known*, Matt. xii. 16; ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιεῖσθαι, *to make no delay*, Acts, xxv. 17; συστροφὴν ποιεῖσθαι, *to band together*, Acts, xxiii. 12; δεήσεις ποιεῖσθαι, *to offer prayers*, Luke, v. 33; ἐκβολὴν ποιεῖσθαι, *to throw the cargo overboard*, Acts, xxvii. 18; οὐδενὸς λόγου ποιεῖσθαι, *to make of no account, to set no value on*, Acts, xx. 24; μείαν ποιεῖσθαι, *to make mention of*, Rom. i. 9; μνήμην ποιεῖσθαι, *to remember*, 2 Pet. i. 15; πρόνοιαν ποιεῖσθαι, *to provide for*, Rom. xiii. 14; σπουδὴν ποιεῖσθαι, *to act diligently*, Jude, 3.
- ποίημα**, τὸ, *that which has been made; a work*, Rom. i. 20; *workmanship*, Ephes. ii. 10.
- ποίησις**, ἡ, *a performance, a doing*, James, i. 25.
- ποιητὴς**, ὁ, *a poet*, Acts, xvii. 28; *a performer, a doer*, Rom. ii. 13. James, i. 22, 23. iv. 11.
- ποικίλος**, *of divers sorts, various*, Matt. iv. 24. Luke, iv. 40; *manifold*, 1 Pet. i. 6. iv. 10.
- ποιμαίνω**, *to keep sheep*, Luke, xvii. 7; *to feed*, Joh. xxi. 16. Acts, xx. 28. 1 Cor. ix. 7. Jude, 12; *to rule, to govern*, Rev. ii. 27. xii. 5. xix. 15.
- ποιμήν**, ὁ, *a shepherd*, Matt. ix. 36. xxv. 32. xxvi. 31. Joh. x. 2, 12 etc.; *a pastor*, Ephes. iv. 11. 1 Pet. ii. 25.
- ποίμνη**, ἡ, *a flock*, Matt. xxvi. 31. Luke, ii. 8. Joh. x. 16.
- ποίμνιον**, τὸ, *a flock*, Luke, xii. 32. 1 Pet. v. 2, 3.
- ποῖος**, interrog. pronoun, *of what sort*, Luke, xxiv. 19. Matt. xxi. 23. xxii. 36.
- πολεμέω**, *to carry on war, to fight*, Rev. ii. 16. xii. 7. xix. 11; *to wrangle, to quarrel*, James, iv. 2.
- πόλεμος**, ὁ, *war*, Matt. xxiv. 6. Luke, xiv. 31 etc.; *battle*, Hebr. xi. 34. Rev. ix. 9. xvi. 14; *strife, quarrel*, James, iv. 1.
- πόλις**, ἡ, *a city*, Matt. ii. 23. Mrk. i. 45. Luke, iv. 29 etc.; *the inhabitants of a city*, Matt. viii. 34. x. 15. Acts, xiv. 21; with the article, = *Jerusalem*, Matt. xxi. 18. xxviii. 11; *an abode, a home*, Hebr. xi. 16. xiii. 14.

πολιάρχης, ὁ, *a ruler of a city*, Acts, xvii. 6, 8. (Confined to the NT and late Inscriptions.)

πολιτεία, ἡ, *the commonwealth*, Ephes. ii. 11; *the rights of a citizen, citizenship*, Acts, xxii. 28.

πολίτευμα, τὸ, *the administration of civil affairs; a commonwealth*, Philipp. iii. 20.

πολιτεύω, *to live as a citizen*, Acts, xxiii. 1. Philipp. i. 27.

πολίτης, ὁ, *a citizen*, Acts, xxi. 39. Luke, xv. 15; *a fellow-citizen*, Hebr. viii. 11. Luke, xix. 14.

πολλάκις, adv., *oftentimes, frequently*, Matt. xvii. 15. Joh. xviii. 2 etc.

πολλαπλασίον, *many times as much, much more*, Matt. xix. 29. Luke, xviii. 39.

πολύςπλαγχνος, *very merciful*, a var. lect. ad James, v. 11. (Here Westcott reads *πολύςπλαγχνος*. The other form is not recognized in Pape's Lexicon.)

πολυλογία, ἡ, *much speaking*, Matt. vi. 7.

πολυμερῶς, adv., *in many parts*, Hebr. i. 1. (The word is not recognized in Pape's Lexicon, and Westcott omits it.)

πολυπόικιλος, *much variegated; manifold*, Ephes. iii. 10.

πολύς, *much*, Joh. xii. 24. xv. 5, 8; *great*, Mrk. v. 24. Acts, xi. 21; *abundant, plenteous*, Matt. ix. 37. Luke, x. 2; *of time, long*, Joh. v. 6. Matt. xxv. 19; ἐπὶ πολὺ, *for a long time*, Acts, xxviii. 6; μετ' οὐ

πολὺ, *not long after*, Acts, xxvii. 14; πολὺ, *adverbially, much*, Rom. iii. 2. Luke, vii. 47; πολλοῦ, *at a great price*, Matt. xxvi. 9; πολλοί, *many*, Luke, x. 24. 1 Cor. i. 26; οἱ πολλοί, *the greater part, most of them, the majority*, Matt. xxiv. 12. 1 Cor. x. 33; τὰ πολλὰ, *for the most part*, Rom. xv. 22.

πολύςπλαγχνος, *very merciful*, James, v. 11. (Confined to the NT and ecclesiastical writers.)

πολυτέλης, *very costly*, Mrk. xiv. 3. 1 Tim. ii. 9; *of great value*, 1 Pet. iii. 4.

πολύτιμος, *of great price, very precious*, Matt. xiii. 46. Joh. xii. 3. 1 Pet. i. 7.

πολυτρόπως, adv., *in divers manners*, Hebr. i. 1.

πόμα, τὸ, *the un-Attic form for πῶμα, a drink*, 1 Cor. x. 4.

πονηρία, ἡ, *wickedness, iniquity*, Ephes. vi. 12. Luke, xi. 39 etc.; plur., *iniquities*, Acts, iii. 26. Mrk. vii. 22.

πονηρὸς, *wicked*, Matt. xiii. 49. 1 Cor. v. 13 etc.; *evil*, Ephes. v. 16. vi. 13. Matt. xii. 45; *diseased*, Matt. vi. 43; *grudging*, Matt. xx. 15; *grievous*, Rev. xvi. 2; ὁ πονηρὸς, *the evil one*, Matt. v. 37. xiii. 19, 38; τὸ πονηρὸν, *that which is wicked, wickedness, evil*, Luke, vi. 45. Rom. xii. 9. Matt. vi. 13. 1 Thess. v. 22. 2 Thess. iii. 3. Cf. Acts, xxviii. 21.

πόνος, ὁ, *labour; anxiousness*, Coloss. iv. 13; *pain*, Rev. xvi. 10.

πορεία, ἡ, *a journey*, Luke, xiii. 22; *a pursuit*, James, i. 11.

πορεύομαι, *to go*, Luke, xxii. 33. Acts, xxiii. 23 etc.; *to depart*, Matt. xix. 15. Acts, xvi. 36 etc.; *to depart from life, to die*, Luke, xxii. 22; *πορεύεσθαι ὀπίσω τινός, to follow one, to become his adherent*, Luke, xxi. 8; *to pursue a course of life, to walk*, 1 Pet. iv. 3. 2 Pet. ii. 10. Jude, 16, 18.

πορθέω, *to lay waste; to destroy*, Gal. i. 13, 23. Acts, ix. 21.

πορισμός, ὁ, *a source of gain*, 1 Tim. vi. 5, 6.

πορνεία, ἡ, *fornication*, Matt. xv. 19. Acts, xv. 20, 29. 1 Cor. vi. 18; *met., idolatry*, Rev. ii. 21. xiv. 8. xvii. 2, 4.

πορνεύω, *to commit fornication*, 1 Cor. vi. 18. x. 8; *met., to practise idolatry*, Rev. xvii. 2. xviii. 3, 9.

πόρνη, ἡ, *a harlot*, Luke, xv. 30. James, ii. 25 etc.; *met., an idolatress*, Rev. xvii. 1, 5. xix. 2.

πόρνος, ὁ, *a male prostitute; and, generally, a fornicator*, 1 Cor. v. 9, 11. Ephes. v. 5. 1 Tim. i. 10. Hebr. xii. 16 etc.

πόρρω, *adv., at a distance, a great way off*, Luke, xiv. 32; *far*, Matt. xv. 8. Mrk. vii. 6; *πορρώτερον, further*, Luke, xxiv. 28. (Here other texts give *πορρωτέρω*.)

πόρρωθεν, *adv., from afar*, Luke, xvii. 12. Hebr. xi. 13.

πορφύρα, ἡ, *a purple garment*, Mrk. xv. 17, 20. Luke, xvi. 19 etc.

πορφύρεος, πορφυροῦς, *of purple, dyed of a purple colour*, Joh. xix. 2, 5; *πορφυροῦν, sc. ἐνδυμα, a purple garment*, Rev. xvii. 4. xviii. 16.

πορφυρόπωλις, ἡ, *a female seller of purple*, Acts, xvi. 14.

ποσάκις, *adv., how often*, Matt. xviii. 21. xxiii. 37. Luke, xiii. 34.

πόσις, ἡ, *drink*, Joh. vi. 55. Coloss. ii. 16; *drinking*, Rom. xiv. 17.

ποσός, *how great*, Matt. vi. 23. 2 Cor. vii. 11; *πόσος χρόνος; how long a time?* Mrk. ix.

21; *πόσων; how much?* Luke, xvi. 5, 7; *πόσῳ; by how much?* Matt. xii. 12; *πόσῳ μᾶλλον; by how much more?* Matt. vii. 11. x. 25; *πόσοι; how many?* Matt. xv. 34. Luke, xv. 17; *πόσα, how great things*, Matt. xxvii. 13. Mrk. xv. 4.

ποταμός, ὁ, *a river*, Matt. iii. 6. 2 Cor. xi. 26. Acts, xvi. 13 etc.; *a flood*, Matt. vii. 25, 27. Rev. xii. 15, 16 etc.; *plur. met., streams*, Joh. vii. 38.

ποταμοφόρητος, *carried away by the stream*, Rev. xii. 15. (Found only in this place, and in Hesychius.)

ποταπός, *a later form for ποδαπός, of what country? In the NT of what sort?* Matt. viii. 27. Luke, i. 29. vii. 39. 2 Pet. iii. 11. Mrk. xiii. 1.

πότε, *an interrogative particle, when? at what time?* Matt. xxv. 37, 38, 39. Luke, xxi.

7. Joh. vi. 25; ἕως πότε; *how long?* Matt. xvii. 17. Luke, ix. 41. Joh. x. 24; and, according to late Greek usage, in indirect questions, for ὅποτε, Mrk. xiii. 33, 35.
- ποτέ, an enclitic particle, referring either to the past, or to the future, *once, aforesaid, formerly*, Rom. vii. 9. xi. 30. Gal. i. 13, 23. Joh. ix. 13; ἤδη ποτε, *now at length*, Rom. i. 10. Philipp. iv. 10; after negatives, as in οὐδέποτε, *ever*, Ephes. v. 29. 2 Pet. i. 10; similarly, τίς ποτε, *who at any time?* 1 Cor. ix. 7. Hebr. i. 5, 13; ὅποιοι τινες, *of whatever sort*, Gal. ii. 6.
- πότερος, *whether of the two; πότερον ... ἢ, whether ... or*, Joh. vii. 17.
- ποτήριον, τὸ, *a cup*, Matt. xxiii. 25, 26. xxvi. 27. 1 Cor. xi. 25; *a person's lot, or dispensation*, Matt. xxvi. 39. Joh. xviii. 11. Mrk. xiv. 36. Luke, xxii. 42 etc.
- ποτίζω, with accus., *to give drink to*, Matt. xxv. 35, 37, 42. Luke, xiii. 15 etc.; γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρώμα, 1 Cor. iii. 2 (RV *I fed you with milk, not with meat*); *to irrigate, to water*, 1 Cor. iii. 6, 8; ἐν πνεύμα ἐποτίσθημεν, *were made to drink of one spirit, i.e. were imbued with one spirit*, 1 Cor. xii. 13.
- πότος, ὁ, *a drinking, a carousing*, 1 Pet. iv. 3.
- ποῦ, an interrogative particle, *where? in what place?* Matt. ii. 2. xxvi. 17 etc.; in indirect questions, Joh. xi. 57. Matt. ii. 4.
- ποῦ, an enclitic particle, *some where*, Hebr. ii. 6. iv. 4; with numerals, *about, nearly*, Rom. iv. 19.
- ποῦς, *a foot*, Matt. iv. 6. xxii. 13. Luke, i. 79 etc.
- πράγμα, τὸ, *a deed*, James, iii. 16; *a matter*, Rom. xvi. 2. Luke, i. 1. Acts, v. 4; *a thing*, Hebr. x. 1. xi. 1; *a case, a lawsuit*, 1 Cor. vi. 1.
- πραγματεία, and πραγματία, ἡ, *an affair, a pursuit*, 2 Tim. ii. 4.
- πραγματεύομαι, *to carry on business, to trade*, Luke, xix. 13.
- πραιτώριον, τὸ, Lat. praetorium, *the general's tent; the palace in which the governor of a province resided*, Matt. xxvii. 27. Mrk. xv. 16. Acts, xxiii. 35; *the emperor's palace at Rome*, Philipp. i. 13 (more probably, *praetorian guard*).
- πράκτωρ, ὁ, an exactor of penalties; and, generally, the officer of a magistrate's court, Luke, xii. 58.
- πράξις, ἡ, an act, a transaction, the title of the "Acts of the Apostles"; *a deed, conduct, behaviour*, Acts, xix. 18. Matt. xvi. 27. Rom. viii. 13; *office, occupation*, Rom. xii. 4.
- πρᾶος, and πραῦς, *mild, gentle, and, of animals, tame; gentle*, Matt. v. 5 (here AV and RV render it *meek*; but the words never did, at any time, or in any passage of

any author signify *meek*. Further, the virtue of *meekness* is already commended in the first Beatitude—"the poor, i.e. the lowly in spirit." Add that, the Beatitudes are admittedly ranged in an ascending order, so that a higher place is given to gentleness than to meekness, as being a much rarer virtue. Moreover, *πραότης*, and *πραΰτης*, = gentleness, 1 Cor. iv. 21, though here also AV and RV render it *meekness*. See Pape's Lexicon in voc. *πραότης*). For *πρᾶος*, and *πραῦς*, see also Matt. xi. 29. xxi. 5. 1 Pet. iii. 4.

πραότης (or *πραΰτης*), ἡ, Gal. v. 23. vi. 1. Ephes. iv. 2. 2 Cor. x. 1. Coloss. iii. 12. 2 Tim. ii. 25. Tit. iii. 2. James, i. 21.

πρασιά, ἡ, a garden-bed; "in the NT, metaphorically, a division, Mrk. vi. 40," Iape in Lex.; "ἀνέκτιστον πρᾶσιον (a Hebraism), they reclined in ranks or divisions, Mrk. vi. 40," Thayer.

πράσσω, to practise, Acts, xix. 19; to attend to, 1 Thess. iv. 11; to do, to perform, 1 Cor. ix. 17. Acts, xix. 36. xxvi. 26. Rom. ix. 11; to observe, to keep, Rom. ii. 25; to commit, to perpetrate, 1 Cor. v. 2. 2 Cor. xii. 21. Rom. i. 32; to exact, as tribute, Luke, iii. 13. xix. 23; intrans., to act, Acts, xvii. 7; to be in a certain state, to fare, Acts, xv. 29. Ephes. vi. 21.

πραῦπάθεια, and *πραῦπαθία*, ἡ, 1 Tim. vi. 11, "mildness," Pape in Lex.

πραῦς, and *πραΐτης*, see *πρᾶος*. *πρέπω*, to be conspicuous; *πρέπειν τινι*, to besit a person or thing, Hebr. vii. 26. Tit. ii. 1. 1 Tim. ii. 10; impers., *πρέπει*, or *πρέπον ἐστίν*, it is fitting, it befitteeth, Ephes. v. 3. Matt. iii. 15. Hebr. ii. 10. *πρεσβεία*, ἡ, an embassy, Luke, xiv. 32. xix. 14.

πρεσβύω, to be an ambassador, Ephes. vi. 20. 2 Cor. v. 20.

πρεσβυτέριον, τὸ, an assembly of the elders, i.e. the Jewish Sanhedrin, Luke, xxii. 66. Acts, xxii. 5; the council of the Christian Church, 1 Tim. iv. 14.

πρεσβύτερος, where two are mentioned, the elder, Luke, xv. 25; an elder, 1 Tim. v. 1; οἱ πρεσβύτεροι, the elders, Hebr. xi. 2. Matt. xv. 2. Mrk. vii. 3, 5; the members of the Jewish Sanhedrin, Luke, ix. 22. Acts, xxv. 15. Matt. xxi. 23. xxvi. 3; the members of the heavenly Sanhedrin, Rev. iv. 4, 17. v. 8 etc.

πρεσβύτες, ὁ, an aged man, Luke, i. 18. Tit. ii. 2. Philem. 9.

πρεσβυτίς, ἡ, an aged woman, Tit. ii. 3.

πρηγής, headlong, Acts, i. 18.

πρίω, to saw in two, to saw asunder, Hebr. xi. 37.

πρὶν, adv., before, Mrk. xiv. 72 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

πρὸ, prepos. with genit., *before*, Acts, xii. 14. Matt. viii. 29 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

προάγω, trans., *to bring out, to bring forth*, Acts. xvi. 30. xvii. 5. xxv. 26; intrans., *to go before*, Matt. xiv. 22. 1 Tim. v. 24. Luke xviii. 39. Mrk. vi. 45; in a bad sense, *to proceed, to go forward*, 2 Joh. 9 ("to transgress the limits of true doctrine," Thayer.)

προαιρέομαι, *to prefer; to propose*, 2 Cor. ix. 7.

προαιτιόομαι, *to bring a charge against previously*, Rom. iii. 9. (Not found in any other author, or in any other passage of the NT.)

προακούω, *to hear of before*, Coloss. i. 5.

προαμαρτάνω, *to sin before* (i.e. before being a Christian), 2 Cor. xii. 21. xiii. 2.

προαύλιον, τὸ, *a forecourt, a porch*, Mrk. xiv. 68. (Cf. Matt. xxvi. 71.)

προβαίνω, *to go forwards*, Matt. iv. 21. Mrk. i. 19; *προβεβηκὼς ἐν ταῖς ἡμέραις*, *advanced in years*, Luke, i. 7, 18. ii. 36.

προβάλλω, *to throw forward; to put forth*, as leaves, Luke, xxi. 30; *to put forward*, Acts, xix. 33.

προβατικὸς, *pertaining to sheep; ἡ προβατικὴ*, sc. πύλη, *the sheep-gate*, Joh. v. 2.

προβάτιον, τὸ, *a lamb*, Joh. xxi. 16.

προβάτον, τὸ, *a sheep*, Matt. vii. 15. x. 16. Luke, xv. 4, 6 etc.

προβιβάζω, *to urge forward, to induce*, Matt. xiv. 8.

προβλέπομαι, *to provide*, Hebr. xi. 40.

προγίνομαι, *to happen before; προγεγονότα ἁμαρτήματα*, *sins previously committed*, Rom. iii. 25.

προγινώσκω, *to know beforehand, to foreknow*, 1 Pet. i. 20. 2 Pet. iii. 17. Rom. viii. 29. xi. 2. Acts, xxvi. 5.

προγνώσις, ἡ, *foreknowledge, pre-arrangement*, 1 Pet. i. 2. Acts, ii. 23.

πρόγονος, ὁ, *an ancestor*, 2 Tim. i. 3; *a progenitor, a parent*, 1 Tim. v. 4.

προγράφω, *to write before*, Rom. xv. 4. Ephes. iii. 3; *to set forth or designate beforehand*, Jude, 4; *to depict or portray openly*, Gal. iii. 1.

πρόδηλος, *plainly manifest*, Hebr. vii. 14. 1 Tim. v. 24, 25.

προδίδωμι, *to give before, to give first*, Rom. xi. 35.

προδότης, ὁ, *a betrayer, a traitor*, Luke, vi. 16. Acts, vii. 32. 2 Tim. iii. 4.

προδρομος, *running before; as substantive, a forerunner*, Hebr. vi. 20.

προεῖδον, 2 aor. of προοράω, *to foresee*, Acts, ii. 31. Gal. iii. 8.

προεῖπα (and *ον*), *to say or mention before*, Rom. ix. 29. 2 Cor. vii. 3. Acts, i. 16. 2 Pet. iii. 2 etc.; *to tell beforehand*, Mrk. xiii. 23. Matt. xxiv. 25. 2 Cor. xiii. 2. Gal. v. 21.

προελπίζω, *to hope before*, Ephes. i. 12.

- προενάρχομαι, *to make a beginning previously*, 2 Cor. viii. 6; *to be the first to make a beginning*, 2 Cor. viii. 10. (Not found in any other author.)
- προεπαγγέλλω, *to announce beforehand; to promise before*, Rom. i. 2. 2 Cor. ix. 5.
- προέρχομαι, *to go before, to go in advance*, 2 Cor. ix. 5; *to go forward*, Mrk. xiv. 35. Acts, xii. 10; *to go before, to precede*, Luke, i. 17. xxii. 47; *to outstrip*, Mrk. vi. 33.
- προετοιμάζω, *to prepare beforehand*, Rom. ix. 23. Ephes. ii. 10.
- προευαγγελίζομαι, *to preach the gospel beforehand*, Gal. iii. 8.
- προέχομαι, *to surpass, to have an advantage*, Rom. iii. 9.
- προηγέομαι, *with accus., to prefer*, Rom. xii. 10 [lit. *to go before deferentially*].
- προθεσις, ἡ, *a setting forth; oi ἄρτοι τῆς προθέσεως*, and ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, *the shew-bread*, Matt. xii. 4. Mrk. ii. 26. Luke, vi. 4. Heb. ix. 2; *a purpose*, Acts, xi. 23. xxvii. 13. Rom. viii. 28. ix. 11. Ephes. i. 11. iii. 11 etc.
- προθεσμία, ἡ, sc. ἡμέρα, *the day pre-determined*, Gal. iv. 2. (Properly, it is an Attic law-term.)
- προθυμία, ἡ, *readiness*, Acts, xvii. 11. 2 Cor. viii. 11, 19. ix. 2.
- πρόθυμος, *ready, willing*, Matt. xxvi. 41. Mrk. xiv. 38; τὸ πρόθυμον = ἡ προθυμία, Rom. i. 15.
- προθύμως, *adv., willingly*, 1 Pet. v. 2.
- πρόμιος, see πρόμιος.
- προϊστέμει, *trans., to set over; intrans., to be over, to rule, to superintend*, 1 Tim. iii. 4, 12. v. 17. 1 Thess. v. 12. Rom. xii. 8; προϊστασθαι, *to care for, to give attention to*, Tit. iii. 8, 14 (RV *to maintain good works*).
- προκαλέομαι, *to challenge, to provoke*, Gal. v. 26.
- προκαταγγέλλω, *to foretell, to predict*, Acts, iii. 18. vii. 52; *to promise*, var. lect. ad 2 Cor. ix. 5.
- προκαταρτίζω, *to prepare beforehand*, 2 Cor. ix. 5.
- πρόκειμαι, *to be placed before one, to be set forth*, Jude, 7; *to be offered, to be set before one*, Hebr. vi. 18. xii. 1, 2; *to be present*, 2 Cor. viii. 12.
- προκηρύσσω, *to announce beforehand*, Acts, xiii. 24.
- προκοπή, ἡ, *progress, advancement*, Philipp. i. 12, 25. 1 Tim. iv. 15.
- προκόπτω, *to go forward; to advance*, Rom. xiii. 12; *to make progress, to increase*, Luke, ii. 52. Gal. i. 14. 2 Tim. ii. 16. iii. 9, 13.
- πρόκριμα, τὸ, *prejudgment, prejudice*, 1 Tim. v. 21. (A very late form.)
- προκυρώω, *to ratify beforehand*, Gal. iii. 17. (Confined to the NT and eccles. writers.)
- προλαμβάνω, *to take before*, 1 Cor. xi. 21; *to anticipate; προέλαβε μύρισαι, hath anointed beforehand*, Mrk. xiv.

8; pass., *to be surprised, to be overtaken*, Gal. vi. 1.
προλέγω, *to forewarn, to say or tell beforehand*, 2 Cor. xiii. 2. Gal. v. 21.
προμαρτυρομαι, *to testify beforehand*, 1 Pet. i. 11.
προμελετάω, *to meditate beforehand*, Luke, xxi. 14.
προμεριμνάω, *to be anxious beforehand*, Mrk. xiii. 11.
προνοέω, *to provide beforehand*, 2 Cor. viii. 21; *to provide for*, 1 Tim. v. 8; *προνοεῖσθαι*, *to take thought for*, Rom. xii. 17.
πρόνοια, ἡ, *forethought, provident care*, Acts, xxiv. 3; *πρόνοιαν ποιεῖσθαι τινος*, *to make provision for*, Rom. xiii. 14.
προοράω, *to see previously*, Acts, xxi. 29; *προορᾶσθαι*, *to keep before one's eyes, to be ever mindful of*, Acts, ii. 25.
προορίζω, *to predetermine*, 1 Cor. ii. 7. Acts, iv. 28; *to appoint beforehand, to fore-ordain*, Rom. viii. 29. Ephes. i. 5, 11.
προπάσχω, *to suffer before*, 1 Thess. ii. 2.
προπάτωρ, ὁ, *a forefather*, Rom. iv. 1.
προπέμπω, *to send before; to send on his way, to escort*, Acts, xx. 38. xxi. 5. 1 Cor. xvi. 6, 11. Rom. xv. 24; *to set a person forward, to equip him for his journey*, Acts, xv. 3. Tit. iii. 13. 2 Cor. i. 16. 3 Joh. 6.
προπετής, *precipitate, rash*, Acts, xix. 36. 2 Tim. iii. 4 (RV *headstrong*).

προπορεύομαι, with genit., *to go before one*, Acts, vii. 40. Luke, i. 76.
πρός, prepos., with genitive, dative, and accusative. In the NT it is seldom used with the genitive (*on the side of*); somewhat more frequently with the dative (*near*); but often appears with the accusative (*to, towards etc.*). (The reader is referred to his Greek Grammar.)
προσάββατον, τὸ, *the day before the sabbath*, Mrk. xv. 42.
προσαγορεύω, *to address; to name, to style*, Hebr. v. 10.
προσάγω, trans., *to lead to, to bring*, 1 Pet. iii. 18. Luke, ix. 41. Matt. xviii. 24 etc.; *to bring before the court, to summon*, Acts, xii. 6; intrans., *to approach*, Acts, xxvii. 27.
προσαγωγή, ἡ, *approach, access*, Rom. v. 2, Ephes. ii. 18. iii. 12. ("=access, especially in later writings, as the NT," Pape's Lex. in voc.)
προσαιτέω, *to ask alms, to beg*, Joh. ix. 8, var. lect. ad Luke, xviii. 35.
προσαίτης, ὁ, *a beggar*, Mrk. ix. 46. Joh. ix. 8.
προσαναβαίνω, *to go up higher*, Luke, xiv. 10.
προσαναλίσκω, *to expend besides*, a var. lect. ad Luke, viii. 43. (Cf. Luke, x. 35.)
προσαναπληρώω, *to fill up, to supply*, 2 Cor. ix. 12. xi. 9.

προσανατίθμαι, with dat. of person, *to confer with, to consult*, Gal. i. 16; *to communicate, to impart*, Gal. ii. 6.

προσανέχω, *to rise up towards, to approach*, a doubtful var. lect. ad Acts, xxvii. 27. (Westcott reads *προσάγειν*. See Pape's Lexicon in voc. *προσανέχω*.)

προσαπειλέω, *to add threats, to threaten besides*, Acts, iv. 21.

προσδαπανάω, *to spend besides*, Luke, x. 35.

προσδέομαι, *to need in addition*, Acts, xvii. 25.

προσδέχομαι, *to give access to, to receive*, Luke, xv. 2. Rom. xvi. 2. Philipp. ii. 29; *to accept*, Hebr. x. 34. xi. 35; *to look for, to expect*, Luke, ii. 25, 38. xii. 36.

προσδοκάω, *to expect*, Matt. xxiv. 50. Luke, xii. 46. Acts, iii. 5 etc.

προσδοκία, ἡ, *expectation*, Acts, xii. 11. Luke, xxi. 26.

προσεάω, *to permit one to approach*, Acts, xxvii. 7. (RV *suffer further*. It is a ἀπαξ λεγόμενον, being found nowhere else.)

προσεγγίζω, *to approach nigh to*, a var. lect. ad Mrk. ii. 4. (Westcott reads *προσενέγκαι*.)

προσεδρεύω, *to sit near; assiduously to attend to*, 1 Cor. ix. 13. (Westcott *παρεδρεύω*.)

προσεργάζομαι, *to gain besides by trading*, Luke, xix. 16.

προσέρχομαι, *to come to*, Matt. iv. 3, 11. Luke, xiii. 31; *to*

draw near to, Hebr. iv. 16. x. 1, 22; *to assent to*, 1 Tim. vi. 3.

προσευχῇ, ἡ, *a prayer addressed to God*, Matt. xxi. 22. Luke, xxii. 45. Acts, iii. 1 etc.; *a place set apart for prayer*, Acts, xvi. 13, 16.

προσεύχομαι, *to pray, to offer prayers*, Matt. vi. 5, 7, 9. xiv. 23 etc. (Everywhere of prayers offered to God.)

προσέχω, *to give heed to, to pay attention to*, Acts, viii. 6, 10, 11. xvi. 14. xx. 28 etc.; *to take care*, Matt. vi. 1; with ἀπὸ, *to beware of*, Matt. vii. 15. Luke, xii. 1; *to addict oneself to*, 1 Tim. iii. 8.

προσηλόω, *to nail to*, Coloss. ii. 14.

προσῆλυτος, *a new comer, a stranger*; "in the language of the NT, a convert from paganism to Judaism; therefore our *proselyte*," Pape in Lex. See Matt. xxiii. 15. Acts, ii. 10. vi. 5. xiii. 43. Some have divided them into two classes, (1) *proselytes of righteousness*, who accepted the whole of the Mosaic law, including circumcision, and (2) *proselytes of the gate*, who accepted only the seven precepts of Noah,—against idolatry, blasphemy, homicide, unchastity, rebellion against God, theft, and the use of flesh with the blood, but remained uncircumcised. (It is an adjective, and not a substantive, as some have made it.)

πρόσκαιρος, *continuing only for a time, temporary*, Matt. xiii. 21. Mrk. iv. 17. 2 Cor. iv. 18. Hebr. xi. 25.

προσκαλέομαι, *to call to oneself, to summon*, Matt. x. 1. xv. 10, 32. Acts, ii. 39. xvi. 10; *to call to an office, to appoint*, Acts, xiii. 2. (The form *προσκαλέω* does not appear in the NT.)

προσκαρτέρειν, *to persevere, to continue steadfastly in*, Acts, i. 14. ii. 42. vi. 4. Rom. xii. 12. Coloss. iv. 2; *to adhere to a person, to attend upon*, Acts, viii. 13. x. 7; *to give constant attention to*, Rom. xiii. 6; *with ἐν, to continue in*, Acts, ii. 46; *to be in attendance on, to wait on*, Mrk. iii. 9.

προσκαρτέρησις, ἡ, *perseverance*, Ephes. vi. 18. ("A late form," Pape in Lex. "Nowhere else," Thayer.)

προσκεφάλαιον, τὸ, *a pillow, a cushion*, Mrk. iv. 38.

προσκληρύνω, *to allot*, Acts, xvii. 4.

πρόσκλησις, ἡ, *an invitation*, a var. lect. ad 1 Tim. v. 21. (Westcott reads κατὰ πρόσκλησιν.)

προσκλίνω, *to cause to lean against; pass., to incline towards a person*, Acts, v. 36.

πρόσκλησις, ἡ, *inclination to one party rather than to the other*, 1 Tim. v. 21 (RV *partiality*. See *προσκλησις*).

προσκολλάω, *to glue to; pass., to give oneself to, to cleave to*, Ephes. v. 31.

πρόσκομμα, τὸ, *a stumbling-block*, 1 Cor. viii. 9. Rom. xiv. 13; *a stumbling*; λίθος προσκόμματος, *a stone of stumbling*, Rom. ix. 32, 33. 1 Pet. ii. 8; *an offence against the conscience*; ἐσθίων διὰ προσκόμματος, *eating with offence*, Rom. xiv. 20.

προσκοπή, ἡ, *an occasion of stumbling*, 2 Cor. vi. 3. ("= πρόσκομμα, *an offence*," Pape in Lex.)

προσκόπτω, *to stumble against; to stumble*, Rom. ix. 32. xiv. 21. Joh. xi. 9, 10; τὸν πῶδα πρὸς λίθον προσκόπτειν, *to dash the foot against a stone*, Matt. iv. 6. Luke, iv. 11.

προσκυλίω, *to roll to*, Matt. xxvii. 60. Mrk. xv. 46.

προσκυνέω, *to do reverence to, to worship*, Matt. ii. 2, 8. xiv. 33. xv. 25. 1 Cor. xiv. 25. Joh. iv. 23 etc.

προσκυνητής, ὁ, *a worshipper*, Joh. iv. 23.

προσλαλέω, *to speak to*, Acts, xiii. 43. xxviii. 20.

προσλαμβάνομαι, *to take as an associate*, Acts, xvii. 5. xviii. 26; *to receive with kindness or hospitality*, Acts, xxviii. 2. Rom. xv. 7. Philem. 17; *to take, as food*, Acts, xxvii. 33, 36; *to accept*, Rom. xiv. 3. xv. 7. (The active form is not used in the NT.)

πρόσληψις, ἡ, *a receiving*, Rom. xi. 15. (Westcott reads *πρόσληψις*.)

προσμένω, *to tarry*, Acts, xviii. 18. 1 Tim. i. 3; *to continue in, to persevere in*, Acts, xiii.

43. 1 Tim. v. 5; *to cleave to*, Acts, xi. 23.
προσπορῶ, *to moor a ship*; pass., *to come to anchor*, Mrk. vi. 53.
προσποφείλω, *to owe besides*, Philem. 19.
προσποχθίζω, *to be displeased with*, Hebr. iii. 10.
προσπαίω, *to beat against*, a var. lect. ad Matt. vii. 25. (Westcott reads *προσέπασαν*.)
πρόσπεινος, *very hungry*, Acts, x. 10. ("Not found elsewhere," Thayer.)
προσπῆγνυμι, *to fasten to the cross*; *to crucify*, Acts, ii. 23.
προσπίπτω, *to fall down before*, Mrk. iii. 11. v. 33. Luke, viii. 28, 47. Acts, xvi. 29 etc.; *to beat against*, Matt. vii. 25. See *προσπαίω*.
προσποιούμαι, *to pretend*, *to affect*, Luke, xxiv. 28.
προσπορεύομαι, *to approach*, Mrk. x. 35.
προσρήγνυμι, intrans., *to break against*, *to dash against*, Luke, vi. 48, 49.
προστάσσω, *to prescribe*, *to command*, Matt. i. 24. viii. 4. Luke, v. 14 etc.; pass., *to be appointed*, Acts, x. 33. xvii. 26.
προστάτις, ἡ, *a female guardian*; *a protector*, Rom. xvi. 2 (RV *a succourer*).
προστίθημι, *to add to*, Matt. vi. 27. Luke, xii. 25; pass., *to be added*, Acts, ii. 41. v. 14. xi. 24. Matt. vi. 33; *προσετέθη πρὸς πατέρας αὐτοῦ*, *was gathered to his fathers*, Acts, xiii. 36.

προστρέχω, *to run to*, Mrk. ix. 15. Acts, viii. 30.
προσφάγιον, τό, = *δύον*, *anything eaten with bread as a relish*; and, generally, *viaticals, food*, Joh. xxi. 5. See *δύσιμον*.
πρόσφατος, new, Hebr. x. 20.
προσφάτως, adv., *lately*, *recently*, Acts, xviii. 2.
προσφέρω, *to bring to*, Matt. iv. 24. viii. 16. ix. 2, 32 etc.; *to offer*, Matt. ii. 11. Acts, vii. 42. viii. 18. Hebr. xi. 4; pass. with dative, *to conduct oneself, to deal with*, Hebr. xii. 7.
προσφιλής, *pleasing, acceptable*, Philipp. iv. 8 (RV *lovely*. See Pape's Lexicon in voc.)
προσφορά, ἡ, *an offering, a sacrifice*, Acts, xxi. 26. xxiv. 17. Hebr. x. 5, 8, 10, 14, 18; ἡ *προσφορά τῶν ἔθνων*, Rom. xv. 16 ("the sacrifice which I offer in turning the Gentiles to God," Thayer).
προσφωνέω, *to call to*, *to address*, Luke, xiii. 12. Matt. xi. 16. Acts, xxii. 2; *to summon*, Luke, vi. 13.
πρόσχυσις, ἡ, *a sprinkling*, Hebr. xi. 28. (It is confined to the NT and very late writers.)
προσψάύω, *to touch*, Luke, xi. 46.
προσωποληπτέω, and **προσωπολημπτέω**, *to have respect of persons*, James, ii. 9.
προσωπολήπτης, and **προσωπολήμπτης**, ὁ, *a respecter of persons*, Acts, x. 34. (This and the preceding word are very unclassical forms.)

προσωποληψία, and **προσωποληψία**, ἡ, *respect of persons*, Rom. ii. 11. Ephes. vi. 9. Coloss. iii. 25. James, ii. 1. (Confined to the NT and ecclesiastical writers.)

πρόσωπον, τὸ, *the face, the countenance*, Matt. vi. 16, 17. xvii. 2, 6; *πρόσωπον πρὸς πρόσωπον*, *face to face*, i.e. *clearly*, 1 Cor. xiii. 12; *appearance*, Matt. xvi. 3. Luke, xii. 56; *the person of any one*, Matt. xxii. 16. Mrk. xii. 14. Luke, xx. 21; *eis πρόσωπὸν τινος*, *in the presence of*, 2 Cor. viii. 24.

προτάσσω, *to assign beforehand*, Acts, xvii. 26. (Westcott reads *προσσεταγμένους*.)

προτείνω, *to extend, to stretch out for the purpose of scourging*, Acts, xxii. 25 ("For it appears from vs. 25 that he had already been bound," Thayer).

πρότερος, *former, prior*; *πρότερον*, *before, in time past*, Joh. vii. 50; *τὸ πρότερον*, *previously, before*, Joh. vi. 32; *the first time*, Gal. iv. 13; *αἱ πρότερον ἡμέραι*, *the former days*, Hebr. x. 32.

προτίθημι, *to set before, to expose to public view*; *mid., to propose, to determine*, Ephes. i. 9. Rom. i. 13; *to set forth*, Rom. iii. 25.

προτρέπω, *to urge forwards*; *mid., to exhort, to encourage*, Acts, xviii. 27.

προτρέχω, *to run before, to outrun*, Luke, xix. 4. Joh. xx. 4.

προϋπάρχω, *to be before, to be previously*, Luke, xxiii. 12. Acts, viii. 9.

πρόφασις, ἡ, *a pretext*, 1 Thess. ii. 5 (RV *a cloak of covetousness*); *an excuse*, Joh. xv. 22; *a pretence*, Acts, xxvii. 30. Luke, xx. 47. Philipp. i. 18.

προφέρω, *to bring forth*, Luke, vi. 45.

προφητεία, ἡ, *prophecy*, Matt. xiii. 14. 2 Pet. i. 20, 21. Rom. xii. 6. 1 Cor. xii. 10. xiii. 8 etc. [= "*prediction*" and "*teaching*."]]

προφητεύω, *to predict, to prophesy*, Matt. xi. 13. xv. 7. Acts, ii. 17, 18. Luke, i. 67 etc.

προφήτης, ὁ, *a prophet*, Matt. i. 22. Luke, xvi. 29 etc.

προφητικὸς, *proceeding from a prophet, prophetic*, Rom. xvi. 26. 2 Pet. i. 19.

προφήτις, ἡ, *a prophetess*, Luke, ii. 36. Rev. ii. 20.

προφθάνω, *to anticipate*, Matt. xvii. 25.

προχειρίζομαι, *to appoint*, Acts, xxii. 14. xxvi. 16; *pass., to be appointed*, Acts, iii. 20.

προχειροτονέω, *to fore-appoint, to choose previously*, Acts, x. 41.

πρύμνα, ἡ, *the stern of a ship*, Mrk. iv. 38. Acts, xxvii. 29, 41.

πρῶτ, *adv., early*, Joh. xviii. 23. Acts, xxviii. 23 etc.

πρῶτα, see *πρῶτος*.

πρώϊμος, and **πρόϊμος**, *early*, James, v. 7.

πρωϊνός, *of the morning*, Rev. ii. 28. xxii. 16.

πρώτος, *early*; ἡ πρωτα, sc. ὥρα, *morning*, Matt. xxvii. 1. Joh. xxi. 4.

πρῶρα, ἡ, *the prow of a vessel*, Acts, xxvii. 30, 41.

πρωτεύω, *to have the pre-eminence*, Coloss. i. 18.

πρωτοκαθεδρία, ἡ, *a sitting in the first seat, the chief seat*, Matt. xxiii. 6. Mrk. xii. 39. Luke, xi. 43. xx. 46.

πρωτοκλισία, ἡ, *the chief place at table*, Matt. xxiii. 6. See also the other passages cited under πρωτοκαθεδρία.

πρώτος, *first*; τὸ πρῶτον, *at first*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)

πρωτοστάτης, ὁ, *a chief, a leader*, Acts, xxiv. 5.

πρωτοτόκια, τὰ, *right of primogeniture, birthright*, Hebr. xii. 16. (But see Pape's Lexicon on πρωτοτοκία and πρωτοτοκία, the first of which he renders *the right of primogeniture*, and the second *the first bringing forth*.)

πρωτοτόκος, *bearing for the first time*, and πρωτότοκος, *first born*; see these forms discussed under κτλς.

πρώτως, *adv., first*, Acts, xi. 26.

πταίω, *to stumble; to err, to sin*, James, ii. 10. iii. 2. Rom. xi. 11. 2 Pet. i. 10.

πτέρνα, ἡ, *the heel of the foot*; τὴν πτέρναν ἐπαλπει ἐπὶ τινα, *to lift up the heel against one*, Joh. xiii. 18.

πετερύγιον, τὸ, *a little wing; any pointed extremity, the top or pinnacle of a building, an aisle*, Matt. iv. 5. Luke, iv. 9.

πτέρυξ, ἡ, *a wing of a bird*, Matt. xxiii. 37. Luke, xiii. 34. Rev. xii. 14 etc.

πτηνός, *winged*; τὰ πτηνὰ, *birds*, 1 Cor. xv. 39.

πτοέω, *to scare; pass., to be terrified*, Luke, xxi. 9. xxiv. 37.

πτόησις, ἡ, *terror*; φοβεῖσθαι πτόησιν, *to be frightened with terror*, 1 Pet. iii. 6.

πτύον, τὸ, *a winnowing-shovel, a fan*, Matt. iii. 12. Luke, iii. 17.

πτύρω, *to frighten*; pass., *to be frightened*, Philipp. i. 28.

πτύσμα, τὸ, *spittle*, Joh. ix. 6.

πτύσσω, *to fold up, to close*, Luke, iv. 20.

πτύω, *to spit*, Joh. ix. 6. Mrk. vii. 33. viii. 23.

πτῶμα, τὸ, *that which has fallen; a corpse*, Matt. xiv. 12. Mrk. vi. 29. xv. 45; *a carcase*, Matt. xxiv. 28. Rev. xi. 8, 9.

πτῶσις, ἡ, *a falling, a fall*, Matt. vii. 27. Luke, ii. 34.

πτωχεύω, ἡ, *beggary; poverty*, 2 Cor. viii. 9. Rev. ii. 9; ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν, *their deep poverty*, 2 Cor. viii. 2.

πτωχεύω, *to beg; to become poor*, 2 Cor. viii. 9.

πτωχός, ὁ, *a beggar*, Luke, xvi. 20, 22; as adjective, *poor*, James, ii. 5. Luke, vi. 20. xiv. 13, 21 etc.; *lowly*, Matt. v. 3; *beggarly, sorry*, Gal. iv. 9.

πυγμή, ἡ, *the fist*; πυγμῇ νίπτεσθαι τὰς χεῖρας, Mrk. vii. 3 ("to wash the hands with the fist, i.e. so that one hand is

rubbed with the clenched fist of the other," Thayer. RV *diligently*).

Πύθων, ὁ, *Python*, the name of the Pythian serpent that guarded the oracle at Delphi, and was slain by Apollo; πνεῦμα πύθωνα, *a divining spirit, a spirit of divination*, Acts, xvi. 16.

πυκνός, *dense; frequent*, 1 Tim. v. 23; πυκνά, *as adverb, often, frequently*, Luke, v. 33; πυκνότερον, *more frequently*, Acts, xxiv. 26.

πυκτεύω, *to box; to fight*, 1 Cor. ix. 26.

πύλη, ἡ, *a gate, entrance*, Luke, vii. 12. Acts, ix. 24. xvi. 13.

πύλων, ὁ, *a gate*, Luke, xvi. 20. Acts, x. 17. xiv. 13. Rev. xxi. 12, 13 etc.; *a porch*, Matt. xxvi. 71. Acts, xii. 13.

πυνθάνομαι, *to ask, to enquire*, Acts, iv. 7. xxi. 33. Joh. iv. 52 etc.; *to ascertain*, Acts, xxiii. 34.

πῦρ, τὸ, *fire*, Matt. iii. 10. vii. 19 etc.; *the fire of hell*, τὸ πῦρ, Matt. v. 22. xviii. 8, 9. xxv. 41. Rev. xix. 20 etc.; φλόξ πυρός, *a fiery flame*, Acts, vii. 30. Hebr. i. 7. Rev. i. 14.

πυρά, ἡ, *a fire, a pile of burning fuel*, Acts, xxviii. 2, 3.

πύργος, ὁ, *a tower*, Luke, xiii. 4. xiv. 28. Matt. xxi. 33.

πυρέσσω, *to be ill of a fever*, Matt. viii. 14. Mrk. i. 30.

πυρετός, ὁ, *a fever*, Matt. viii. 15. Luke, iv. 38, 39. Joh. iv. 52 etc.

πύρινος, *of fire*, Rev. ix. 17.

πυρόω, *to set on fire, to kindle*, in the NT used only in the passive, *to be on fire*, 2 Pet. iii. 12; *to be fiery*, Ephes. vi. 16; *to burn, to be incensed*, 2 Cor. xi. 29; *to be inflamed with lust*, 1 Cor. vii. 9; *to be melted, to be refined*, Rev. i. 15. iii. 18.

πυρράζω, *to be fiery red*, Matt. xvi. 2. ("Confined to the NT and late writers," Pape in Lex.)

πυρρός, *red*, Rev. vi. 4. xii. 3. πύρωσις, ἡ, *a burning*, Rev. xviii. 9, 18; *a fiery trial*, 1 Pet. iv. 12.

πωλέω, *to sell*, Matt. xiii. 44. xix. 21. xxi. 12 etc.

πῶλος, ὁ, *an ass's colt*, Matt. xxi. 2, 5, 7. Joh. xii. 15. Luke, xix. 30, 33, 35.

πῶποτε, *adv., ever at any time*, Joh. i. 18. v. 37. viii. 33 etc.

πωρόω, *to harden*, Joh. xii. 40; *pass., to grow hard, to be hardened*, 2 Cor. iii. 14. Rom. xi. 7. Mrk. vi. 52. viii. 17.

πώρωσις, ἡ, *hardening* (of mind or heart), Mrk. iii. 5. Rom. xi. 25.

πῶς, *adv., how? in what way?* Luke, i. 24. x. 26. Also πως, *enclitic, in some way, in any way*. (See Greek Grammar.)

P

ράββι, and ραββί, indecl., *Rabbi*, a title of respect, a teacher, Joh. iii. 26. Matt. xxvi. 25, 49. Mrk. ix. 5. xi. 21 etc.

ράββονι, and ραββουνι, indecl., *Rabboni, master, teacher*, Joh. xx. 16. Mrk. x. 51.

ῥαβδίξω, *to beat with rods*, Acts, xvi. 22. 2 Cor. xi. 25.

ῥάβδος, ἡ, *a rod*, Hebr. iv. 4. 1 Cor. iv. 21; *a walking-stick, a staff*, Matt. x. 10. Luke, ix. 3. Hebr. xi. 21; ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, *with a rod of iron*, Rev. ii. 27 ("indicates the severest, most rigorous rule," Thayer); *a sceptre*, Hebr. i. 8.

ῥαβδοῦχος, ὁ, *a lictor*, Acts, xvi. 35, 36.

ῥαδιούργημα, τὸ, *a careless action; villany*, Acts, xviii. 14.

ῥαδιουργία, ἡ, *levity in acting; wickedness*, Acts, xiii. 10.

ῥακά, and ῥαχά, indecl., *a senseless fellow*, Matt. v. 22.

ῥάκος, τὸ, *a torn garment*; and, generally, *cloth*, Mrk. ii. 21. Matt. ix. 16.

ῥαντίζω, *to sprinkle*, Hebr. ix. 13, 21; met., *to purify*; ῥεπαντισμένος τὰς καρδίας, *purified as to our hearts*, Hebr. x. 22.

ῥαντισμός, ὁ, *a sprinkling*; αἷματι ῥαντισμοῦ, *the blood of sprinkling*, Hebr. xii. 24 ("appointed for sprinkling," Thayer); εἰς ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, 1 Pet. i. 2 ("that they may be purified from the guilt of their sins by the blood of Christ," Thayer).

ῥαπίζω, *to smite with a rod*; and, generally, *to smite*, Matt. v. 39. xxvi. 67.

ῥάπισμα, τὸ, *a blow with a rod; a slap with the hand*, Mrk. xiv. 65. Joh. xviii. 22. xix. 3.

ῥαφίς, ἡ, *a needle*, Matt. xix. 24. Mrk. x. 25.

ῥέδη, ἡ, Lat. *rheda*, *a chariot*, Rev. xviii. 13.

ῥεμφάν, or ῥομφά, indecl., *Remphan*, a Coptic name of the pagan deity *Saturn*, Acts, vii. 43.

ῥέω, *to flow*, Joh. vii. 38.

ῥήγμα, τὸ, *a fracture; a fall, a ruin*, Luke, vi. 49.

ῥήγνυμι, *to rend, to burst*, Luke, v. 37. Mrk. ii. 22. Matt. ix. 17; *to tear in pieces, to rend*, Matt. vii. 6; *to cast down*, Mrk. ix. 18. Luke, ix. 42; *to utter a loud voice*, Gal. iv. 27.

ῥῆμα, τὸ, *a word*, Hebr. xii. 19. 2 Cor. xii. 4; *a saying*, Luke, ii. 50. ix. 45. xviii. 34 etc.; *a promise*, Hebr. vi. 5; *a command*, Luke, v. 5; *a thing*, Luke, ii. 15. Acts, x. 37.

ῥήτωρ, ὁ, *an orator*, Acts, xxiv. 1.

ῥητῶς, adv., *expressly*, 1 Tim. iv. 1.

ῥίζα, ἡ, *a root*, Matt. iii. 10. Luke, iii. 9; ῥίζα πικρίας, *a root of bitterness*, Hebr. xii. 15 ("of a person disposed to apostatize, and to induce others to commit the same offence," Thayer); *a cause, a source*, 1 Tim. vi. 10; *a descendant*, Rom. xv. 12. Rev. v. 5. xxii. 16.

ρίζω, *to cause to strike root*; pass., *to be firmly rooted*, Ephes. iii. 17. Coloss. ii. 7.

ῥιπή, ἡ, *a rapid movement*; ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, *in the twinkling of an eye*, 1 Cor. xv. 52.

(See Pape's Lexicon in voc. ῥιπή.)
ῥιπίζομαι, *to be tossed to and fro*, James, i. 6.
ῥιπρέω, and **ῥίπτω**, *to cast*, Luke, iv. 35. xvii. 2; *to throw out*, Acts, xxvii. 19, 29; *to cast down*, Matt. xxvii. 5; *to throw off*, Acts, xxii. 23; *to deposit*, Matt. xv. 30; *pass.*, *to be scattered*, Matt. ix. 36 ("to be prostrated," Thayer).
ῥοιζήδον, *adv.*, *with a loud noise*, 2 Pet. iii. 10.
ῥομφαία, ἡ, *a large sword*; and, generally, *a sword*, Rev. i. 16. ii. 12. vi. 8; *met.*, *anguish*, Luke, ii. 35.
ῥύμη, ἡ, *a street, a lane*, Matt. vi. 2. Luke, xiv. 21. Acts, ix. 11. xii. 10.
ῥύομαι, *to deliver*, Matt. vi. 13. xxvii. 43. 2 Pet. ii. 7; ὁ ῥύόμενος, *the deliverer*, Rom. xi. 26; *pass.*, *to be delivered*, Rom. xv. 31. Luke, i. 74.
ῥυπαίνω, *to make foul*; *pass.*, *to be made filthy*, Rev. xxii. 11.
ῥυπαρεύομαι = **ῥυπαίνομαι**, a var. lect. ad Rev. xxii. 11.
ῥυπαρία, ἡ, *filthiness*, James, i. 21.
ῥυπαρὸς, *dirty, mean*, James, ii. 2; *filthy*, Rev. xxii. 11.
ῥύπος, ὁ, *filth*, 1 Pet. iii. 21.
ῥύσις, ἡ, *a flowing, an issue*, Mrk. v. 25. Luke, viii. 43.
ῥυτίς, ἡ, *a wrinkle*, Ephes. v. 27.
Ῥωμαϊστὶ, *adv.*, *in Latin*, Joh. xix. 20.

ῥώννυμι, *to strengthen*; hence the imperatives ἐρρωσο, *farewell*, and ἐρρωσθε, *fare ye well*, as a formula in closing a letter, Acts, xv. 29.

Σ

σαβαχθανὶ, and **σαβαχθανεὶ**, *thou hast forsaken me*, Matt. xxvii. 46. Mrk. xv. 34.
σαβαῶθ, a Hebrew plural, *hosts, armies*, Rom. ix. 29. James, v. 4.
σαββατισμός, ὁ, *a day of rest*, Hebr. iv. 9.
σάββατον, τὸ, (and in plural) the Jewish sabbath, Matt. xii. 2, 5, 8 etc.; ὁδὸς σαββάτου, *a sabbath day's journey*, Acts, i. 12 ("according to the Talmud, the distance is two thousand cubits, according to Epiphanius, six stadia," Thayer); *a week*, Mrk. xvi. 9. Luke, xviii. 12. 1 Cor. xvi. 2.
σαγῆνη, ἡ, *a drag net*, Matt. xiii. 47.
Σαδδουκαῖος, ὁ, *a Sadducee*, one belonging to the sect of the Sadducees, who derived their name from Zadok, who was high priest in the time of David, Matt. xxii. 23. Mrk. xii. 18. Acts, xxiii. 8.
σαίνω, *to fawn upon, to flatter*; *pass.*, *to be disturbed, to be troubled*, 1 Thess. iii. 3.
σάκκος, ὁ, *a sort of dark, coarse cloth, made of the hair of animals, sackcloth*, Rev. vi. 12. xi. 3. Matt. xi. 21. Luke, x. 13.
σαλεύω, *to agitate, to shake*, Matt. xi. 7. Luke, vii. 24;

to cause to totter, to shake, Matt. xxiv. 29. Luke, vi. 48. xxi. 26. Hebr. xii. 26; τὰ μὴ σαλευόμενα, *things that are not shaken*, Hebr. xii. 27; to shake together, Luke, vi. 38; to cast down, to overthrow, Acts, ii. 25; to disturb, 2 Thess. ii. 2; to stir up, to excite, Acts, xvii. 13.

σάλος, ὁ, *the tossing of the waves*, Luke, xxi. 25.

σάλπιγξ, ἡ, *a trumpet*, Matt. xxiv. 31. 1 Cor. xiv. 8. xv. 52. Hebr. xii. 19 etc.

σαλπίζω, *to sound with a trumpet*, Rev. viii. 6, 7, 8 etc.

σαλπιστής, ὁ, *a later form for σαλπικτής, a trumpeter*, Rev. xviii. 22.

Σαμαρείτης, and Σαμαρίτης, ὁ, *a Samaritan*, Luke, x. 33 etc.

Σαμαρίτις, and Σαμαρίτις, ἡ, *a Samaritan woman*, Joh. iv. 9.

σανδάλιον, τὸ, *a sandal*, Mrk. vi. 9. Acts, xii. 8.

σανίς, ἡ, *a plank*, Acts, xxvii. 44.

σαπρὸς, *rotten; bad, worthless*, Matt. vii. 17, 18. xii. 33. xiii. 48. Luke, vi. 43 etc.

σάπφειρος, ἡ, *a precious stone, the sapphire*, Rev. xxi. 19.

σαργίνη, ἡ, *a basket*, 2 Cor. xi. 33.

σάρδινος, ὁ, = σάρδιον, *a var. lect. ad Rev. iv. 3.*

σάρδιον, τὸ, *a precious stone, the cornelian*, Rev. iv. 3. xxi. 20.

σαρδινύς, ὁ, = σαρδόνυξ, *a var. lect. ad Rev. xxi. 20.*

σαρδόνυξ, ὁ, *a precious stone, exhibiting the red colours of the cornelian and the white of the onyx in alternate layers, the sardonyx*, Rev. xxi. 20. (See Pape's Lexicon in voc.)

σαρκικός, *of the flesh, carnal*, 1 Cor. iii. 1, 3. (In the first passage Westcott reads σαρκίνοις.) 1 Pet. ii. 11; *belonging to the flesh, human*, 2 Cor. i. 12. x. 4; *pertaining to the body, worldly*, Rom. xv. 27. 1 Cor. ix. 11.

σάρκινος, *pertaining to the flesh, fleshly*, 2 Cor. iii. 3; *carnal*, Rom. vii. 14. 1 Cor. iii. 1; *earthly*, Hebr. vii. 16.

σὰρξ, ἡ, *flesh*, 1 Cor. xv. 39. Luke, xxiv. 39. Joh. vi. 52, 53; *the body*, Gal. iv. 13, 14. Jude, 8. Acts, ii. 31; *the animal nature*, Rom. vii. 18. 1 Joh. ii. 16. 2 Pet. ii. 18; *a living creature*, 1 Pet. i. 24. Luke, iii. 6. Matt. xxiv. 22; *impure desire, carnality*, Rom. vii. 5.

σαρώω, *a later form for σαίρω, to sweep*, Luke, xi. 25. xv. 8. Matt. xii. 44.

σάτον, τὸ, *a dry measure, about a peck and a half*, Matt. xiii. 33. Luke, xiii. 21.

σβέννυμι, *to extinguish, to quench*, Matt. xii. 20. Ephes. vi. 16. Hebr. xi. 34; *to suppress, to stifle*, 1 Thess. v. 19; *pass., to be extinguished, to go out*, Matt. xxv. 8.

σεαυτοῦ, *a reflexive pronoun of the 2d person; σεαυτοῦ, of thyself*, Joh. viii. 13; σεαυτῆ

- to *thyself*, Acts, xvi. 28; *σεαυτὸν, thyself*, Joh. viii. 53.
- σεβάζομαι**, to *worship*, Rom. i. 25.
- σεβασμα**, τὸ, an *object of worship*, 2 Thess. ii. 4. Acts, xvii. 23. (A late form.)
- σεβαστὸς**, *revered*; ὁ σεβαστὸς, Lat. *Augustus*, the title of the Roman Emperors, Acts, xv. 21, 25; *Augustan*, i.e. taking its name from the Emperor, a title of honour given to certain legions, or cohorts; σπεῖρα σεβαστῇ, the *Augustan band*, Acts, xxvii. 1.
- σεβόμαι**, to *revere, to worship*, Matt. xv. 9. Acts, xviii. 13. xix. 27; σεβόμενοι, *devout*, a term applied to certain proselytes, Acts, xiii. 43; and to certain Greek converts, Acts, xvii. 4; and to certain pious women, Acts, xiii. 50. Cf. Acts, xvii. 17.
- σειρά**, ἡ, a *chain*, 2 Pet. ii. 4. (Here Westcott reads *σειροῖς*. See *σειρός*.)
- σειρὸς**, ὁ, and **σιρὸς**, a *pit*; *σειροῖς ζόφου, to pits of darkness*, 2 Pet. ii. 4. (Here the usual reading was *σειραῖς*. See the preceding word.)
- σεισμός**, ὁ, an *earthquake*, Luke, xxi. 11. Acts, xvi. 26. Matt. xxvii. 54 etc.; a *commotion*, Matt. viii. 24 (RV a *tempest*).
- σεῖω**, to *shake*, Hebr. xii. 26. Rev. vi. 13. Matt. xxvii. 51; *σεισθῆναι ἀπὸ φόβου, to quake for fear*, Matt. xxviii. 4; *ἐσεισθη, was agitated*, Matt. xxi. 10.
- σελήνη**, ἡ, the *moon*, Matt. xxiv. 29. Luke, xxi. 25. Acts, ii. 20 etc.
- σεληνιάζομαι**, to be *epileptic*, Matt. iv. 24. xvii. 15.
- σεμίδαλις**, ἡ, the *finest wheaten flour*, Rev. xviii. 13. (See Pape's Lex. in voc.)
- σεμνός**, *august, venerable, honourable*, 1 Tim. iii. 8, 11. Tit. ii. 2. Philipp. iv. 8.
- σεμνότης**, ἡ, *gravity*, 1 Tim. ii. 2. iii. 4. Tit. ii. 7.
- σημαίνω**, to *give a sign, to indicate*, Joh. xii. 33. xviii. 32. xxi. 19; to *make known*, Acts, xi. 28. Rev. i. 1.
- σημεῖον**, τὸ, a *mark, a token*, 2 Cor. xii. 12; a *sign*, Mrk. xiii. 4. Luke, xxi. 7, 25. Matt. xxiv. 30 etc.; a *portent*, Acts, ii. 19. Rev. xii. 1, 3. xv. 1. Mrk. xiii. 22; a *miracle*, Acts, iv. 16, 22. xiv. 3. xv. 12.
- σημειοῦμαι**, to *mark, to note*, 2 Thess. iii. 14.
- σήμερον**, adv., *to-day, this day*, Matt. vi. 11. Luke, iv. 21. xix. 5. xxiii. 43 etc.; ἡ σήμερον ἡμέρα, *this very day*, Acts, xx. 26.
- σήπω**, to *make corrupt*; pass., to *become corrupt*; 2d perf., to *be corrupt*; ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, James, v. 2 (RV *your riches are corrupted*).
- σηρικὸς**, pertaining to the *Seres*; τὰ σηρικὸν, *silken garments*, Rev. xviii. 12. (Here Westcott reads *σιρικοῦ*.)
- σῆς**, ὁ, a *moth*, Matt. vi. 19. Luke, xii. 33.

- σητόβρωτος, *moth-eaten*, James, v. 2. (A very late form.)
- σθενόω, *to strengthen*, 1 Pet. v. 10.
- σιαγών, ἡ, *the jaw, the cheek*, Matt. v. 39. Luke, vi. 29.
- σιγάω, *to be silent, to keep one's peace*, Luke, ix. 36. xviii. 39. Acts, xii. 17 etc.; *pass.*, *to be kept in silence, to be concealed*, Rom. xvi. 25.
- σιγή, ἡ, *silence*, Acts, xxi. 40. Rev. viii. 1.
- σιδήρεος, *of iron*, Acts, xii. 10. Rev. ii. 27. xii. 5. xix. 15.
- σιδηρος, ὁ, *iron*, Rev. xviii. 12.
- σικάριος, ὁ, *an assassin, a cut-throat*, Acts, xxi. 38 [a Latin word].
- σίκερα, τὸ, *intoxicating drink*, Luke, i. 15.
- Σίλας, ὁ, *Silas, a Roman citizen, the companion and associate of S. Paul in preaching the gospel*, Acts, xvi. 19, 25, 37 etc.
- σιμικίνθιον, τὸ, *an apron*, Acts, xix. 12. (Pape in Lex. says it is a false reading for σημικίνθιον, which latter he translates *a pocket-handkerchief*. See σουδάριον.)
- σίναπι, τὸ, *mustard*, Matt. xiii. 31. xvii. 20. Luke, xiii. 19 etc.
- σινδών, ἡ, *fine linen*, Matt. xxvii. 59. Luke, xxiii. 53. Mrk. xiv. 51, 52. xv. 46. ("The word is either of Egyptian origin, or to be derived from Σινδός = 'Ινδός," Pape in Lex.)
- σινιάζω, *to sift*, Luke, xxii. 31.
- σιτευτός, *fattened, fatted*, Luke, xv. 23, 27, 30.
- σιτόν, τὸ, *corn, grain*, Acts, vii. 12.
- σιτιστός, *fattened*; τὰ σιτιστά, *fatlings*, Matt. xxii. 4.
- σιτομέτρον, τὸ, *a measured portion of food*, Luke, xii. 42.
- σίτος, ὁ, *wheat, corn*, Matt. iii. 12. xiii. 25, 29, 30. Luke, iii. 17.
- σιωπάω, *to be silent, to hold one's peace*, Matt. xx. 31. xxvi. 63. Luke, xix. 40 etc.
- σκανδαλίζω, *to cause offence*, Joh. vi. 61; *to cause to stumble*, Matt. xvii. 27; *to cause to sin*, Matt. v. 29, 30. xviii. 6, 8. 1 Cor. viii. 13 etc.; *pass.*, *to be offended*, Matt. xi. 6. xiii. 21. xxvi. 33. (Confined to the NT and ecclesiastical writers.)
- σκάνδαλον, τὸ, *a stumbling block*, 1 Cor. i. 23. Rom. xiv. 13. Gal. v. 11. (It is a purely biblical form for σκανδάληθρον.)
- σκάπτω, *to dig*, Luke, vi. 48. xiii. 8. xvi. 3.
- σκάφη, ἡ, *a hollow vessel; a boat*, Acts, xxvii. 16, 30, 32.
- σκέλος, τὸ, *the leg*, Joh. xix. 31, 32, 33.
- σκέπασμα, τὸ, *a covering; clothing*, 1 Tim. vi. 8.
- σκευή, ἡ, *furniture; the tackling of a ship*, Acts, xxvii. 19. (See σκεῦος.)
- σκεῦος, τὸ, *a vessel*, Mrk. xi. 16. Joh. xix. 29. 2 Cor. iv. 7. Acts, ix. 15; *the tackling of a ship*, Acts, xxvii. 17; *household furniture, goods*, Matt. xii. 29. Mrk. iii. 27. Luke, xvii. 31.

σκηνή, ἡ, *a tent; a tabernacle*, Matt. xvii. 4. Hebr. viii. 2. Acts, vii. 43; *an abode, a habitation*, Luke, xvi. 9. Rev. xiii. 6.

σκηνοπηγία, ἡ, *the feast of tabernacles*, Joh. vii. 2. This the Jews observed, partly in remembrance of their dwelling in tents while passing through the wilderness, and partly in gratitude for the ingathering of the harvest and the vintage; hence called also "the feast of ingathering." It was observed yearly for seven days, beginning with the 15th of the month Tisri; and the Jews were accustomed to construct booths of the branches of trees in the courts of their dwellings, or in the streets and squares, and to adorn them with flowers and fruits.

σκηνοποιός, ὁ, *a tentmaker*, Acts, xviii. 3. (Found only in Julius Pollux and the NT.)

σκήνος, τὸ, *a tabernacle*, 2 Cor. v. 1, 4.

σκηνώ, *to pitch a tent or tabernacle; to dwell in a tent or tabernacle; and, generally, to dwell; ἐν ἡμῖν, amongst us*, Joh. i. 14. Rev. xii. 12. xiii. 6; μετ' αὐτῶν, *with them*, Rev. xxi. 3; σκηνώσει ἐπ' αὐτοὺς, *shall spread his tabernacle over them, i.e. shall keep them in perfect security*, Rev. vii. 15.

σκήνωμα, τὸ, = σκήνος; *a habitation*, Acts, vii. 46; *a taber-*

nacle, i.e. the human body, 2 Pet. i. 13, 14.

σκιὰ, ἡ, *a shadow*, Mrk. iv. 32. Acts, v. 15; *darkness*, Matt. iv. 16. Similarly σκιά θανάτου, *the shadow of death = the thickest darkness*, Luke, i. 79; *a mere adumbration*, Coloss. ii. 17. Hebr. viii. 5. x. 1.

σκιρτάω, *to leap*, Luke, i. 41, 44. vi. 23.

σκληροκαρδία, ἡ, *hardness of heart*, Matt. xix. 8. Mrk. x. 5. xvi. 14. (It is a purely biblical form.)

σκληρός, *hard*, Matt. xxv. 24. Joh. vi. 60. Jude, 15. Acts, xxvi. 14; *violent*, James, iii. 4.

σκληρότης, ἡ, *hardness*, Rom. ii. 5.

σκληροτράχηλος, *stiffnecked, obstinate*, Acts, vii. 51. (It is a purely biblical form.)

σκληρύνω, *to harden*, Rom. ix. 18. Hebr. iii. 8, 15. iv. 7; *pass., to be hardened*, Acts, xix. 9. Hebr. iii. 13.

σκολιός, *crooked*, Luke, iii. 5; *met., perverse, wicked*, Acts, ii. 40. Philipp. ii. 15; *harsh, unjust*, 1 Pet. ii. 18.

σκόλοψ, ὁ, *a stake; a thorn*, 2 Cor. xii. 7. (See Pape's Lexicon in voc.)

σκοπέω, *to look at, to consider*, 2 Cor. iv. 18. Philipp. ii. 4; *to note, to mark*, Rom. xvi. 17. Philipp. iii. 17; *to look to, to take heed to*, Gal. vi. 1.

σκοπός, ὁ, *the mark or goal*, Philipp. iii. 14.

σκορπίζω, *to scatter*, Matt. xii. 30. Luke, xi. 23. Joh. x. 12.

- xvi. 32; met., to scatter abroad, i.e. to distribute liberally, 2 Cor. ix. 9.
- σκορπίος**, ὁ, a scorpion, Luke, x. 19. xi. 12. Rev. ix. 3, 5, 10.
- σκοτεινός**, full of darkness, Matt. vi. 23. Luke, xi. 34; dark, Luke, xi. 36.
- σκοτία**, ἡ, darkness, Joh. vi. 17. xx. 1; spiritual darkness, Matt. iv. 16. Joh. i. 5. viii. 12. xii. 35, 46 etc.; privacy, secrecy, Matt. x. 27. Luke, xii. 3.
- σκοτίζω**, to darken; pass., to be darkened, Matt. xxiv. 29. Mrk. xiii. 24. Rev. viii. 12.
- σκότος**, ὁ, darkness, a var. lect. ad Hebr. xii. 18.
- σκότος**, τὸ, darkness, Matt. xxvii. 45. Mrk. xv. 33. Luke, xxiii. 44. Acts, ii. 20; met., a dark place, Matt. viii. 12. xxii. 13. xxv. 30; spiritual darkness, Joh. iii. 19. Acts, xxvi. 18. Coloss. i. 13. 2 Cor. vi. 14; met., persons enslaved to sin, Ephes. v. 8.
- σκοτώω**, to darken; pass., to be darkened, Rev. ix. 2. xvi. 10. Ephes. iv. 18.
- σκύβαλον**, τὸ, refuse; dung, Philipp. iii. 8.
- σκυθρωπός**, of a sad countenance, Matt. vi. 16; with sad face, Luke, xxiv. 17.
- σκύλλω**, to skin, to flay; met., to vex, to trouble, Mrk. v. 35. Luke, viii. 49. Matt. ix. 36 (RV distressed); mid., to trouble one's self, Luke, vii. 6.
- σκῦλον**, τὸ, a skin stripped off from a slaughtered animal; plur., the spoils taken from an enemy, Luke, xi. 22.
- σκληγκόβρωτος**, eaten by worms, Acts, xii. 23.
- σκώληξ**, ὁ, a worm, Mrk. ix. 48. (In vss. 44, 46, where older editions give the word, it is omitted by Westcott.)
- σμαράγδινος**, of the colour of an emerald, Rev. iv. 3.
- σμάραγδος**, ὁ, and ἡ, the emerald, Rev. xxi. 19.
- σμύρνα**, ἡ, myrrh, Matt. ii. 11. Joh. xix. 39.
- σμυρνίζω**, to mingle with myrrh, Mrk. xv. 23.
- σορός**, ἡ, a funeral urn; a bier, Luke, vii. 14.
- σός**, thy, thine, Matt. vii. 3, 22 etc.; οἱ σοί, thy disciples, Luke, v. 33; οἱ σοί, thy relatives, Mrk. v. 19; τὸ σόν, what is thine, Matt. xx. 14; τὰ σά, thy goods, Luke, vi. 30.
- σουδάριον**, τὸ, a napkin, Acts, xix. 12. Joh. xi. 44. xx. 7. Luke, xix. 20. (See σημερινιον.) A Latin word.
- σοφία**, ἡ, wisdom, Luke, xi. 49. Rom. xi. 33 etc.
- σοφίζω**, to make wise, 2 Tim. iii. 15; pass., to be cunningly devised, 2 Pet. i. 16.
- σοφός**, wise, Rom. xvi. 19. Ephes. v. 15. 1 Cor. i. 25 etc.
- σπαράσσω**, to tear, to convulse, Mrk. i. 26. Luke, ix. 39.
- σπαργανώω**, to wrap in swaddling clothes, Luke, ii. 7, 12.

σπαταλάω, *to live luxuriously*, James, v. 5. 1 Tim. v. 6. (It is a late form.)

σπάω, *to draw*, Mrk. xiv. 47. Acts, xvi. 27.

σπείρα, ἡ, *a band of soldiers*, Matt. xxvii. 27. Acts, x. 1. Joh. xviii. 3, 12 etc.

σπείρω, *to sow*, Matt. vi. 26. xiii. 3. Gal. vi. 7, 8. 1 Cor. ix. 11.

σπεκουλάτωρ, ὁ, Lat. *speculator*, *a spy, a scout*; "under the Emperors an attendant and member of the bodyguard, employed as messenger, and executioner," Thayer; *an attendant*, Mrk. vi. 27. (It is an utterly un-Greek word, and is omitted in Pape's Lexicon.)

σπένδω, *to make a libation*; "in the NT σπένδωσθαι, *to be offered as a libation*, is figuratively used of one whose blood is poured out in a violent death for the cause of God, Philipp. ii. 17. 2 Tim. iv. 6," Thayer.

σπέρμα, τό, *seed*, Matt. xiii. 24, 27, 37. 1 Cor. xv. 38; *children, offspring*, Luke, xx. 28. Rom. ix. 7; *a residue*, Rom. ix. 29.

σπερμολόγος, *picking up seeds*; as subst., *a babbler*, Acts, xvii. 18.

σπεύδω, *to hasten, to make haste*, Luke, ii. 16. xix. 5, 6. Acts, xx. 16. xxii. 18; *to desire earnestly*, 2 Pet. iii. 12.

σπήλαιον, τό, *a cave, a den*, Hebr. xi. 38. Mrk. xi. 17. Matt. xxi. 17 etc.

σπιλάς, ἡ, *a rock in the sea, a reef*, Jude, 12 (RV *hidden rocks*).

σπίλος, ἡ, "= σπιλάς, *a rock*; the accentuation σπιλος is false, for the ι is short," Pape in Lex.; met., *a moral blemish, a spot*, Ephes. v. 27. 2 Pet. ii. 13.

σπιλώω, *to defile*, James, iii. 6. Jude, 23.

σπλαγχνίζομαι, *to be moved with compassion*, Luke, x. 33. xv. 20. Matt. xx. 34. Mrk. i. 41 etc.

σπλάγχνον, τό, plur., σπλάγχνα, *bowels*, Acts, i. 18. Coloss. iii. 12; *tender mercies*, Philipp. i. 8. 2 Cor. vii. 15. Luke, i. 78.

σπόγγος, ὁ, *a sponge*, Matt. xxvii. 48. Mrk. xv. 36. Joh. xix. 29.

σποδός, ἡ, *ashes*, Matt. xi. 21. Luke, x. 13.

σπορά, ἡ, *a sowing; seed*, 1 Pet. i. 23.

σπόριμος, *to be sown*; τὰ σπόριμα, *the cornfields*, Matt. xii. 1. Luke, vi. 1. Mrk. ii. 23.

σπόρος, ὁ, *a sowing; seed*, Mrk. iv. 26. Luke, viii. 5, 11. 2 Cor. ix. 10.

σπουδάζω, *to give diligence, to endeavour*, 2 Tim. iv. 9, 21. Tit. iii. 12. Ephes. iv. 3. 1 Thess. ii. 17 etc.; *to be eager, to be anxious*, Gal. ii. 10.

σπουδαῖος, *diligent, earnest*, 2 Cor. viii. 17, 22.

σπουδαίως, adv., *diligently*, 2 Tim. i. 17. Tit. iii. 13; *earnestly*, Luke, vii. 4.

- σπουδή**, ἡ, *haste*, Mrk. vi. 25. Luke, i. 39; *earnestness, diligence*, Rom. xii. 11. 2 Cor. vii. 11, 12. viii. 7, 8, 16; *πάσαν σπουδὴν ποιέσθαι, to give all diligence*, Jude, 3.
- σπυρίς**, ἡ, *a basket*, Matt. xv. 37. Mrk. viii. 8, 20. Acts, ix. 25. (In all these passages Westcott reads *σφυρίς*.)
- στάδιον**, τὸ, plur. τὰ στάδια, and οἱ στάδιοι, *a stadium, a measure of length, one eighth of a Roman mile, or 606½ English feet*, Matt. xiv. 24. Luke, xxiv. 13. Joh. vi. 19. xi. 18 etc.; (RV *a furlong*); *a racecourse, a race*, 1 Cor. ix. 24.
- στάμνος**, ὁ and ἡ, *an earthenware vessel, a jar*, Hebr. ix. 4.
- στασιαστής**, ὁ, *a late form for στασιώτης, the author of an insurrection*, Mrk. xv. 7.
- στάσις**, ἡ, *a standing*; *ἐτι ἔχειν στάσιω, to be yet standing*, Hebr. ix. 8; *an insurrection*, Mrk. xv. 7. Luke, xxiii. 19, 25. Acts, xxiv. 5; *a riot*, Acts, xix. 40; *strife, dissension*, Acts, xv. 2. xxiii. 7, 10.
- στατήρ**, ὁ, *a stater, a silver coin, equal to 4 Attic drachmæ, or to the Jewish shekel, and somewhat less than 3 shillings*, Matt. xvii. 27.
- σταυρός**, ὁ, *the cross*, Matt. xxvii. 32, 40, 42 etc.; *the crucifixion*, 1 Cor. i. 17. Ephes. ii. 16; *τὸν σταυρὸν ἄρειν, λαμβάνειν, βαστάζειν, to bear with patience per-*
- secutions, troubles and distresses*, Matt. x. 38. xvi. 24. Luke, ix. 23. xiv. 27 etc.
- σταυρόω**, *to crucify*, Matt. xx. 19. xxiii. 34. xxvii. 35. Mrk. xv. 24. Luke, xxiii. 33. Joh. xix. 18; *to mortify, to deaden*, Gal. v. 24; *pass., to become dead to*, Gal. vi. 14.
- σταφυλή**, ἡ, *a cluster of grapes; grapes*, Matt. vii. 16. Luke, vi. 44. Rev. xiv. 18.
- στάχυς**, ὁ, *an ear of corn*, Matt. xii. 1. Luke, vi. 1. Mrk. ii. 23. iv. 28.
- στέγη**, ἡ, *the roof*, Luke, vii. 6. Matt. viii. 8. Mrk. ii. 4.
- στέγω**, *to bear, to endure*, 1 Cor. ix. 12. xiii. 7 [or *to cover up, excuse*]; *to forbear*, 1 Thess. iii. 1, 5.
- στérpos**, = *stérpos*, *barren*, Luke, i. 7, 36. xxiii. 29. Gal. iv. 27.
- στέλλω**, *to place; mid., to withdraw oneself*, 2 Thess. iii. 6; *with μή, to avoid*, 2 Cor. viii. 20.
- στέμμα**, τὸ, *a garland*, Acts, xiv. 13.
- στεναγμός**, ὁ, *a groaning*, Acts, vii. 34. Rom. viii. 26.
- στενάζω**, *to groan*, 2 Cor. v. 2, 4. Rom. viii. 23. Hebr. xiii. 17; *to sigh*, Mrk. vii. 34; *to complain, to murmur*, James, v. 9.
- στενός**, *narrow*, Luke, xiii. 24. Matt. vii. 13, 14.
- στενοχωρέω**, *to be narrow; pass., to be straitened*, 2 Cor. iv. 8. vi. 12.
- στενοχωρία**, ἡ, *a narrow space, met., embarrassment, distress*, Rom. ii. 9. viii. 35. 2 Cor.

- vi. 4. xii. 10. (See Pape's Lexicon in voc.)
- στερεός**, *solid, firm*, Hebr. v. 12, 14. 2 Tim. ii. 19; *steadfast*, 1 Pet. v. 9.
- στερεώω**, *to make strong*, Acts, iii. 7, 16; *pass.*, *to be straightened*, Acts, xvi. 5.
- στερέωμα**, *τὸ, a foundation; firmness, steadfastness*, Coloss. ii. 5.
- στέφανος**, *ὁ, a crown*, Matt. xxvii. 29. Joh. xix. 2, 5. 2 Tim. iv. 8. James, i. 12.
- στεφανόω**, *to crown*, 2 Tim. ii. 5. Hebr. ii. 7.
- στήθος**, *τὸ, the breast*, Luke, xviii. 13. xxiii. 48. Joh. xiii. 25. xxi. 20.
- στήκω**, a barbarous form for *ἑστηκα*, *to stand*, Mrk. iii. 31; *to stand fast, to persevere*, 2 Thess. ii. 15. Philipp. iv. 1; *to stand erect*, i.e. not to fall into sin, Rom. xiv. 4. (It is omitted in Pape's Lexicon.)
- στηριγμός**, *ὁ, steadfastness*, 2 Pet. iii. 17.
- στηρίζω**, *to fix, to place firmly*, Luke, xvi. 26; *στηρίζειν τὸ πρόσωπον*, *to set one's face steadfastly*, Luke, ix. 51; *to confirm*, Luke, xxii. 32. Rom. i. 11. xvi. 25 etc.
- στιβάς**, *ἡ, branches of trees*, Mrk. xi. 8.
- στίγμα**, *τὸ, a mark, a brand*, Gal. vi. 17. ("The marks are the traces left by the perils, hardships, imprisonments, and scourgings endured for the cause of Christ," Thayer.)
- στιγμή**, *ἡ, a point or moment of time*, Luke, iv. 5.
- στόλβω**, *to shine, to glisten*, Mrk. ix. 3.
- στοὰ**, *ἡ, a portico or porch*, Joh. v. 2. x. 23. Acts, iii. 11. v. 12.
- στοιχείον**, *τὸ, an element or first principle*, Hebr. v. 12. Coloss. ii. 8, 20. Gal. iv. 3, 9; *the heavenly bodies*, 2 Pet. iii. 10, 12.
- στοιχείω**, *to stand in order; to follow*, Rom. iv. 12; *to walk, to direct one's life*, Gal. v. 25. vi. 16. Philipp. iii. 16. Acts, xxi. 24.
- στολή**, *ἡ, a robe, a garment*, Mrk. xii. 38. xvi. 5. Luke, xv. 22. xx. 46 etc.
- στόμα**, *τὸ, the mouth*, Joh. xix. 29. Acts, xi. 8. Matt. xvii. 27 etc.; *στόμα πρὸς στόμα*, *face to face*, 2 Joh. 12. 3 Joh. 14; *στόμα μαχαίρας*, *the edge of the sword*, Luke, xxi. 24. Hebr. xi. 34.
- στόμαχος**, *ὁ, the stomach*, 1 Tim. v. 23.
- στρατεία**, *ἡ, a military expedition; warfare*, 2 Cor. x. 4. 1 Tim. i. 18.
- στράτευμα**, *τὸ, an army*, Matt. xxii. 7. Rev. ix. 16. xix. 14; *a band of soldiers*, Acts, xxiii. 10, 27; *soldiers*, Luke, xxiii. 11.
- στρατεύομαι**, *to be a soldier, to serve as a soldier*, Luke, iii. 14. 1 Cor. ix. 7. 2 Tim. ii. 4; *to carry on war*, 1 Pet. ii. 11. James, iv. 1. 2 Cor. x. 3. 1 Tim. i. 18.
- στρατηγός**, *ὁ, a general; in the NT a governor, a provincial*

- magistrate*, Acts, xvi. 20, 22, 35, 38; ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, *the captain of the temple*, Acts, iv. 1. v. 24. Luke, xxii. 52 etc.
- στρατιά*, ἡ, *an army*; οὐράνιος στρατιά, *the heavenly host*, i.e. angels, Luke, ii. 13; ἡ στρατιά τοῦ οὐρανοῦ = *the stars*, Acts, vii. 42.
- στρατιώτης*, ὁ, *a soldier*, Matt. viii. 9. Joh. xix. 2. Luke, xxiii. 36. 2 Tim. ii. 3 etc.
- στρατολογέω*, *to enlist soldiers*; ὁ στρατολογήσας, *the person who enlisted him*, 2 Tim. ii. 4.
- στρατοπεδάρχης*, ὁ, *the commander of the praetorian cohorts, the prefect of the praetorian guard*, a var. lect. ad Acts, xxviii. 16.
- στρατοπέδον*, τὸ, *a camp; an army*, Luke, xxi. 20.
- στρεβλόω*, *to put to the rack, to torture*; met., *to twist, to pervert*, 2 Pet. iii. 16.
- στρέφω*, *to turn*, Matt. v. 39. Rev. xi. 6. Acts, vii. 42; pass., *to turn about*, Matt. xvi. 23. Luke, vii. 9; *to be converted*, Matt. xviii. 3. Joh. xii. 40; *to turn back*, Acts, vii. 39. Cf. Joh. xx. 14.
- στρηνίαιω*, *to be wanton, to live luxuriously*, Rev. xviii. 7, 9.
- στρήνος*, τὸ, *luxury, wantonness*, Rev. xviii. 3.
- στρουθίον*, τὸ, *a sparrow*, Matt. x. 29, 31. Luke, xii. 6, 7.
- στρώννυμι*, and *στρωννύω*, *to strew, to spread*, Mrk. xi. 8. Matt. xxi. 8; στρώσον σουτῶ, *make thy own bed*, Acts, ix. 34; pass., *to be spread with couches*, Matt. xiv. 15. Luke, xxii. 12.
- στυγητὸς*, *hateful*, Tit. iii. 3.
- στυγνάω*, *to be gloomy, to be sorrowful*, Mrk. x. 22; *of the sky, to be overcast*, Matt. xvi. 3 (Westcott brackets this verse).
- στυλος*, ὁ, *a pillar*, Rev. iii. 12. x. 1. Gal. ii. 9; *a prop, a support*, 1 Tim. iii. 15.
- σύ*, pronoun of the 2nd person, *thou*, Matt. ii. 6. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- συγγένεια*, ἡ, *relationship, kinship; kindred, relatives*, Luke, i. 61. Acts, vii. 3, 14.
- συγγενής*, *related to, akin to*, Joh. xviii. 26. Acts, x. 24. Rom. xvi. 7, 11, 21 etc.; *of the same race, a fellow-countryman*, Rom. ix. 3.
- συγγενὶς*, ἡ, *a kinswoman*, Luke, i. 36. (A late form.)
- συγγνώμη*, ἡ, *pardon*; κατὰ συγγνώμην, *by way of permission*, i.e. *Christi veniā*, *1 Cor. vii. 6.
- συγκάθημαι*, *to sit together*, Mrk. xiv. 54. Acts, xxvi. 30.
- συγκαθίζω*, *to cause to sit with*, Ephes. ii. 6; *intrans., to sit down together*, Luke, xxii. 55.
- συγκακοπαθέω*, *to suffer hardships with*, 2 Tim. i. 8. ii. 3. (Only in late writers.)
- συγκακουχέομαι*, *to suffer ill-treatment in company with*, Hebr. xi. 25. (Found no where else.)

συγαλέω, to call together, to assemble, Luke, xv. 6. xxiii. 13. Mrk. xv. 16 etc.

συγκαλύπτω, to conceal, to cover up, Luke, xii. 2.

συγκάμπω, to bend together; to bow down, Rom. xi. 10.

συγκαταβαίνω, to go down with, Acts, xxv. 5.

συγκατάθεσις, ἡ, agreement, 2 Cor. vi. 16.

συγκατατίθημι, to deposit a vote with; συγκατατίθεμαι, to agree with, Luke, xxiii. 51.

συγκαταψηφίζω, to vote along with; pass., to be elected, Acts, i. 26. (A late and unusual form.)

συγκεράννυμι, to mingle together, to blend, 1 Cor. xii. 24; pass., to be united, Hebr. iv. 2 (RV because they were not united by faith with those that heard).

συγκινέω, to excite, to stir up, Acts, vi. 12.

συγκλείω, to enclose, Luke, v. 6; with εἰς or ὑπὸ, to include in or under, Rom. xi. 32. Gal. iii. 22, 23.

συγκληρονόμος, a fellow-heir, a joint-heir, Rom. viii. 17; a fellow-participant, Ephes. iii. 6. Hebr. xi. 9. 1 Pet. iii. 7. (Confined to the NT.)

συγκοινωνέω, with dative of object, to have fellowship with, Ephes. v. 11. Rev. xviii. 4. Philipp. iv. 14.

συγκοινωνός, partaking with others; as subst., a joint partaker, Rom. xi. 17. 1 Cor. ix. 23. Philipp. i. 7. Rev. i. 9. (Confined to the NT.)

συγκομίζω, to help in carrying; to help to bury, Acts, viii. 2. (See Pape's Lex. in voc. fin.)

συγκρίνω, to join together, to combine; πνευματικῶς, combining spiritual things with spiritual things, 1 Cor. ii. 13; to compare, 2 Cor. x. 12.

συγκύπτω, to bend together; to be bent double; ἦν συγκύπτουσα, Luke, xiii. 11 (RV she was bowed together).

συγκυρία, ἡ, chance, accident; κατὰ συγκυρίαν, by chance, Luke, x. 31. ("An unusual form for συγκύρησις," Pape in Lex.)

συγχαίρω, to rejoice with, Luke, i. 58. xv. 6, 9. Philipp. ii. 17, 18; to sympathise with, 1 Cor. xii. 26.

συγχέω, to mingle together; to confound, Acts, ii. 6. ix. 22; to stir up, Acts, xxi. 27; to throw into confusion, Acts, xix. 32. xxi. 31.

συγχεράομαι, to associate with, to have dealings with, Joh. iv. 9.

σύγχυσις, ἡ, disturbance, confusion, Acts, xix. 29.

συσζάω, to live with, 2 Tim. ii. 11. Rom. vi. 8; to live together, 2 Cor. vii. 3.

συνεύγνυμι, to yoke together; to join together, to unite in marriage, Matt. xix. 6. Mrk. x. 9.

συζητέω, to discuss, to debate, Mrk. i. 27. ix. 10, 14, 16; to argue, to dispute, Acts, vi. 9. Mrk. viii. 11. xii. 28.

- συζήτησις**, ἡ, *disputation, discussion*, Acts, xxviii. 29 (Westcott omits this verse).
- συζητητής**, ὁ, *a disputer*, 1 Cor. i. 20.
- σύνυγος**, *yoked together; a yoke-fellow, a fellow labourer*, Philipp. iv. 3. (But here many take it as a proper name.)
- συνωποποιέω**, *to make alive together with*, Ephes. ii. 5. Coloss. ii. 13. (Confined to the NT.)
- συκάμινος**, ἡ, *the sycamine*, Luke, xvii. 6. ("A tree having the form and foliage of the mulberry, but fruit resembling that of the fig-tree," Thayer.)
- σύκη**, ἡ, *the fig-tree*, Matt. xxi. 19, 20, 21. xxiv. 32. Luke, xiii. 6, 7 etc.
- συκομορέα**, ἡ, and **συκομορία**, ἡ, ("=συκόμορος," Pape in Lex.), Luke, xix. 4. (Thayer renders it *the sycamore tree*.)
- σῦκον**, τὸ, *a fig*, Matt. vii. 16. Mrk. xi. 13 etc.
- συκοφαντέω**, *to accuse wrongfully; wrongfully to exact money from any one*, Luke, iii. 14. xix. 8.
- συλαγωγέω**, with accus. of person, *to make spoil of*, Coloss. ii. 8.
- συνάω** *to rob, to despoil*, 2 Cor. xi. 8.
- συνλαλέω**, *to talk with*, Mrk. ix. 4. Luke, ix. 30 etc.; *to speak with one another*, Luke, iv. 36.
- συνλαμβάνω**, *to seize, to take a person prisoner*, Joh. xviii. 12. Luke, xxii. 54. Matt. xxvi. 55; *to catch*, Luke, v. 9; of a woman, *to conceive*, Luke, i. 24, 31. ii. 21; met. of lust, James, i. 15; mid., *to make a prisoner of*, Acts, xxvi. 21; with dat. of person, *to assist, to help*, Luke, v. 7. Philipp. iv. 3.
- συνλέγω**, *to gather, to collect*, Matt. vii. 16. xiii. 28, 29, 30, 41. Luke, vi. 44.
- συλλογίζομαι**, *to reason with oneself*, Luke, xx. 5.
- συνλυνέω**, *to grieve at the same time; pass., to be grieved*, Mrk. iii. 5.
- συμβαίνω**, *to befall, to happen*, Mrk. x. 32. Acts, xx. 19. 1 Cor. x. 11. Luke, xxiv. 14.
- συμβάλλω**, *to dispute with*, Acts, xvii. 18; *to confer with one another, to deliberate*, Acts, iv. 15; *to consider, to ponder*, Luke, ii. 19; *to meet*, Acts, xx. 14; with εἰς πόλεμον, *to encounter in war*, Luke, xiv. 31; mid., *to contribute to, to help*, Acts, xviii. 27.
- συμβασιλεύω**, *to reign together*, 1 Cor. iv. 8. 2 Tim. ii. 12.
- συμβιβάζω**, *to bring together, to conclude, to infer*, Acts, xvi. 10; *to prove*, Acts, ix. 22; *to instruct*, 1 Cor. ii. 16. Acts, xix. 32 (RV *they brought out*); pass., *to be knit together*, Ephes. iv. 16. Coloss. ii. 2, 19.
- συμβουλευέω**, *to advise, to give counsel to*, Joh. xviii. 14. Rev. iii. 18; mid., *to consult, to deliberate*, Matt. xxvi. 4. Acts, ix. 23.

συμβούλιον, τὸ, *counsel*, Matt. xii. 14. xxii. 15. Mrk. iii. 6 etc.; *a council*, Acts, xxv. 12.
 σύμβουλος, ὁ, *a counsellor, an adviser*, Rom. xi. 34.
 συμμαθητής, ὁ, *a fellow-disciple*, Joh. xi. 16.
 συμμαρτυρέω, *to bear witness with*, Rom. ii. 15. viii. 16. ix. 1.
 συμμερίζομαι, *to have a portion with, to share with*, 1 Cor. ix. 13.
 συμμετοχος, *having a share with*; as subst., *a fellow-partaker*, Ephes. iii. 6. v. 7.
 συμιμητής, ὁ, *an imitator with others of a person*, Philipp. iii. 17. (Not found elsewhere.)
 συμμορφίζω, *to make like*; pass., *to be conformed unto*, Philipp. iii. 10. (Not found elsewhere.)
 σύμμορφος, *conformed unto*, Rom. viii. 29. Philipp. iii. 21.
 συμμορφόω = συμμορφίζω, a var. lect. ad Philipp. iii. 10. (See Pape's Lex. in voc.)
 συμπαθέω, *to sympathise with, to have compassion on*, Hebr. iv. 15. x. 34.
 συμπαθής, *compassionate*, 1 Pet. iii. 8.
 συμπαραγίνομαι, *to come together*, Luke, xxiii. 48.
 συμπαρακαλέω, *to exhort with others*; pass., *to be comforted with another*, Rom. i. 12.
 συμπαραλαμβάνω, *to take with one*, Acts, xii. 25. xv. 37, 38. Gal. ii. 1.

συμπαραμένω, *to abide with*, Philipp. i. 25.
 συμπάρεμι, *to be present with one*, Acts, xxv. 24.
 συμπάσχω, *to suffer with*, 1 Cor. xii. 26. Rom. viii. 17.
 συμπέμπω, *to send with*, 2 Cor. viii. 18, 22.
 συμπεριλαμβάνω, *to embrace*, Acts, xx. 10.
 συμπίνω, *to drink with*, Acts, x. 41.
 συμπίπτω, *to fall in, to collapse*, Luke, vi. 49.
 συμπληρώ, *to fill up*; pass., *to become full*, Luke, viii. 23, of time, *to be completed, to be fully come*, Luke, ix. 51. Acts, ii. 1.
 συμπνίγω, *to choke utterly*, Matt. xiii. 22. Mrk. iv. 7, 19. Luke, viii. 14; *to crowd upon*, Luke, viii. 42.
 συμπολίτης, ὁ, *a fellow-citizen*, Ephes. ii. 19.
 συμπορεύομαι, *to go with one*, Luke, vii. 11. xiv. 25; *to journey along with*, Luke, xxiv. 15; *to come together, to assemble*, Mrk. x. 1.
 συμπόσιον, τὸ, *a drinking party*; plur., συμπόσια συμπόσια, (as Hebraism), *in companies*, Mrk. vi. 39. See πρασιά.
 συμπρεσβύτερος, ὁ, *a fellow-elder*, 1 Pet. v. 1.
 συμφέρω, *to bring together*, Acts, xix. 19; intrans., *to be expedient, to be profitable*, 1 Cor. vi. 12. x. 23. 2 Cor. viii. 10; συμφέρι, *it is profitable, it is expedient*, Matt. v. 29, 30. Joh. xi. 50. xvi. 7 etc.; τὸ συμφέρον, *what is profitable*,

- Acts, xx. 20. 1 Cor. xii. 7 etc.
- σύμφημι**, *to consent*, Rom. vii. 16.
- σύμφορος**, *suitable, fit*; τὸ σύμφορον, *advantage, profit*, 1 Cor. vii. 35. x. 33.
- συμφυλῆτης**, ὁ, *of the same tribe, a fellow-countryman*, 1 Thess. ii. 14. (Confined to the NT and ecclesiastical writers.)
- σύμφυτος**, *congenital*; *met., united with*, Rom. vi. 5.
- συμφύω**, *to let grow together*; *pass., to grow together with*, Luke, viii. 7.
- συμφωνέω**, *to be in accord, to harmonise*; *to agree together*, περὶ, *about*, Matt. xviii. 19; *to be in harmony with, to agree*, Luke, v. 36 etc.
- συμφώνησις**, ἡ, *concord, agreement*, 2 Cor. vi. 15.
- συμφωνία**, ἡ, *music*, Luke, xv. 25.
- σύμφωνος**, *harmonious, agreeing*; τὸ σύμφωνον, *agreement*; ἐκ συμφώνου, *by mutual consent*, 1 Cor. vii. 5.
- συμψηφίζω**, *to compute, to reckon up*, Acts, xix. 19.
- σύμψυχος**, *of the same mind*, Philipp. ii. 2.
- σύν**, *prepos. governing the dative, with, together with*, Matt. xxvi. 35 etc. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- συνάγω**, *to gather together, to gather*, Matt. ii. 4. Luke, xv. 13. Joh. vi. 12. xv. 6; *to bring together, to collect*, Joh. xi. 52; *pass., to be gathered together*, Acts, iv. 27, 31. xi. 26.
- συναγωγή**, ἡ, *a synagogue*, Luke xii. 11. Acts, ix. 2. xiii. 43.
- συναγωνίζομαι**, *to strive together with a person in something, to co-operate with*, Rom. xv. 30. Cf. Rom. viii. 26, 27.
- συναθλέω**, *to co-operate with*, Philipp. iv. 3; *to strive for*, Philipp. i. 27.
- συναθροίζω**, *to gather together, to assemble*, Acts, xix. 25; *pass., to be gathered together*, Acts, xii. 12.
- συναίρω**, *to raise along with*; συναίρειν λόγον, *to settle accounts*, Matt. xviii. 23, 24. xxv. 19.
- συναίχμαλτος**, *a fellow-prisoner*, Rom. xvi. 7. Coloss. iv. 10. Philem. 23.
- συνακολουθέω**, *to follow together with, to accompany*, Mrk. v. 37. xiv. 51. Luke, xxiii. 49.
- συναλίζω**, *to bring together*; *pass., to be assembled together with*, Acts, i. 4 ("where αὐτοῖς is to be supplied," Thayer. Others connect with ἄλς, and render *eating with*).
- συναλλάσσω**, *to change something with another*; *met., to unite, to reconcile*, Acts, vii. 26.
- συναναβαίνω**, *to come up with*, Mrk. xv. 41. Acts, xiii. 31.
- συνανάκειμαι**, *to sit at meat with*, Matt. ix. 10. xiv. 9. Luke, vii. 49. xiv. 10, 15 etc.
- συναναμίγνυμι**, *to mix up together*; *pass., to associate with*, 1 Cor. v. 9, 11. 2 Thess. iii. 14.

συναναπαύομαι, to find rest in company with, Rom. xv. 32.

συναντάω, with dat. of person, to meet, Luke, ix. 37. xxii. 10. Acts, x. 25; to happen to, to befall, Acts, xx. 22.

συνάντησις, ἡ, a meeting, Matt. viii. 34. (Here Westcott reads εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ.)

συναντιλαμβάνομαι, with dat., to help, Luke, x. 40. Rom. viii. 26.

συναπάγω, to lead away along with; pass., to be led astray, 2 Pet. iii. 17. Gal. ii. 13; to be conformed to, to condescend to, Rom. xii. 16.

συναποθνήσκω, to die with a person, Mrk. xiv. 31; to die together, 2 Cor. vii. 3; to die after the manner of another, 2 Tim. ii. 11 ("to meet death as Christ did, for the cause of God," Thayer).

συναπόλλυμι, to destroy together; mid., to perish along with, Hebr. xi. 31.

συναποστέλλω, to send with, 2 Cor. xii. 18.

συναρμολογέω, to fit together; pass., to be framed together, Ephes. ii. 21. iv. 16. (It is a purely NT form. "συναρμολογέω = συναρμόζω, NT," Pape in Lex.)

συναρπάζω, to seize by force, Acts, vi. 12. xix. 29. Luke, viii. 29; pass., to be violently seized, Acts, xxvii. 15.

συναυξάνω, to cause to increase together; pass., to grow together, Matt. xiii. 30.

σύνδεσμος, ὁ, a bond, Coloss. iii. 14. Ephes. iv. 3. Acts,

viii. 23; a ligature, a band, Coloss. ii. 19.

συνδέω, to bind together; pass., to be fellow-prisoners; ὡς συνδεδεμένοι, as being bound with them, Hebr. xiii. 3.

συνδοξάζω, to glorify together; pass., to be glorified with a person, Rom. viii. 17.

σύνδουλος, ὁ, a fellow-servant, Matt. xviii. 28, 29, 31, 33 etc.; a fellow-worker, Coloss. i. 7. iv. 7.

συνδρομή, ἡ, a concourse, Acts, xxi. 30.

συνεγείρω, to raise up with another, Ephes. ii. 6. Coloss. ii. 12. iii. 1.

συνέδριον, τὸ, an assembly; in the NT especially used of the Jewish Sanhedrin, which consisted of 71 persons, Matt. xxvi. 59.

συνείδησις, ἡ, consciousness, Hebr. x. 2; the moral instinct, the conscience, Rom. ii. 15. ix. 1. xiii. 5. 1 Pet. iii. 21 etc.

συνεῖδον, to perceive, to understand; συνιδῶν, when he had considered, Acts, xii. 12; σύνιδα, to be conscious of, 1 Cor. iv. 4; to be privy to a matter, Acts, v. 2.

σύνειμι, to be with, Acts, xxii. 11. Luke, ix. 18.

σύνειμι, to go with; to come together, Luke, viii. 4.

συναισέρχομαι, to enter into along with, Joh. vi. 22. xviii. 15.

συνέκδημος, going abroad with; as subst., a fellow-traveller, Acts, xix. 29. 2 Cor. viii. 19.

συνεκλεκτός, *elected together with*, 1 Pet. v. 13. (A purely NT form.)

συνελαύνω, *to drive together*; met., *to urge*, a var. lect. ad Acts, vii. 26.

συνεπιμαρτυρέω, *to bear witness with*, Hebr. ii. 4.

συνεπιτίθεμαι, *to join in charging a person*, Acts, xxiv. 9.

συνέπομαι, *to follow with, to accompany*, Acts, xx. 4.

συνεργέω, *to work together with, to help in the work*, 1 Cor. xvi. 16. 2 Cor. vi. 1. Mrk. xvi. 20; *to co-operate*, Rom. viii. 28. James, ii. 22.

συνεργός, *working with*; as subst., *a fellow-worker*, Rom. xvi. 3, 9, 21. 2 Cor. i. 24. Philipp. ii. 25 etc.

συνέρχομαι, *to come together, to assemble*, Mrk. iii. 20. xiv. 53; *to accompany*, Luke, xxiii. 55. Acts, x. 23; *to associate with*, Acts, i. 21.

συνεσθίω, *to eat with*, Luke, xv. 2. Acts, x. 41. xi. 3 etc.

σύνεσις, ἡ, *understanding*, Luke, ii. 47. Coloss. i. 9. ii. 2.

συνετός, *intelligent, prudent*, Matt. xi. 25. Luke, x. 21. 1 Cor. i. 19. Acts, xiii. 7.

συνευδοκέω, *to consent unto, to approve of*, Acts, viii. 1. xxii. 20. Luke, xi. 48. Rom. i. 32; with infin., *to agree, to consent*, 1 Cor. vii. 12.

συνευχαίεσθαι, *to feast sumptuously with, to banquet*, 2 Pet. ii. 13. Jude, 12.

συνεφύστημι, 2 aor. συνεπέστην, *to rise up together*, Acts, xvi. 22.

συνέχω, *to hold together; to close, to stop*, Acts, vii. 57; *to keep in, to confine*, Luke, xix. 43; *to hold in custody*, Luke, xxii. 63; *to press upon*, Luke, viii. 45; *to impel, to constrain*, 2 Cor. v. 14; pass., *to be compelled, to be urged*, Acts, xviii. 5; *to be afflicted with*, Matt. iv. 24. Luke, iv. 38; *to be hard pressed*, Luke, xii. 50. Philipp. i. 23.

συνζ, see συζ.

συνήδομαι, *to rejoice with; to take delight in*, Rom. vii. 22.

συνήθεια, ἡ, *custom*, Joh. xviii. 39. 1 Cor. xi. 16.

συνηλικιώτης, ὁ, *of the same age*, Gal. i. 14.

συνθάπτω, *to bury together with*; pass., *to be buried with*, Rom. vi. 4. Coloss. ii. 12.

συνθλάω, *to break in pieces, to shatter*, Luke, xx. 18. Matt. xxi. 44.

συνθλίβω, *to press on all sides, to crowd upon*, Mrk. v. 24, 31.

συνθρύπτω, *to crush, to break*, Acts, xxi. 13.

συνίημι, *to understand*, Matt. xiii. 23, 51. Luke, ii. 50. xviii. 34; (morally), Rom. iii. 11.

συνίστημι, *to place together; to commend*, 2 Cor. iii. 1. vi. 4. x. 12, 18; *to show*, Rom. v. 8. Gal. ii. 18. 2 Cor. vii. 11; in the 2nd aor. perf. and pluperf., intransitive, *to stand with*, Luke, ix. 32; *to consist, to be compacted*, 2 Pet. iii. 5. Coloss. i. 17.

συνοδεύω, *to travel with*, Acts, ix. 7.

συνοδία, ἡ, *a company of travellers, a company*, Luke, ii. 44.

συνοικέω, *to dwell together*, 1 Pet. iii. 7.

συνοικοδομέω, *to build up together*, Ephes. ii. 22.

συνομιλέω, *to associate with; to talk with*, Acts, x. 27. (Confined to the NT and late writers.)

συνομορέω, *to be contiguous to*, Acts, xviii. 7.

συνοχή, ἡ, *a narrowing, a strait; met., anguish, distress*, 2 Cor. ii. 4. Luke, xxi. 25.

συντάσσω, *to arrange together; to appoint*, Matt. xxi. 6. xxvi. 19. xxvii. 10.

συντέλεια, ἡ, *the completion, the end*, Matt. xiii. 39, 40 Hebr. ix. 26.

συντελέω, *to complete, to finish*, Luke, iv. 2, 13. Acts, xxi. 27; *to accomplish*, Rom. ix. 28; *to conclude, to make*, Hebr. viii. 8; *pass., to be accomplished, to come to pass*, Mrk. xiii. 4; *to be finished, to be consumed*, Joh. ii. 3.

συντέμνω, *to cut short*, Rom. ix. 28.

συντηρέω, *to preserve*, Matt. ix. 17. Mrk. vi. 20 (RV *kept him safe*); *to keep in mind, to remember*, Luke, ii. 19.

συντίθημι, *to put together; mid., to agree together, to determine*, Acts, xxiii. 20; *to bargain, to covenant*, Luke, xxii. 5.

συντόμως, adv., *concisely; briefly, in few words*, Acts, xxiv. 4.

συντρέχω, *of a multitude of people, to run together*, Acts, iii. 11. Mrk. vi. 33; *to run with others*, 1 Pet. iv. 4.

συντρέβω, *to break*, Matt. xii. 20. Mrk. xiv. 3. Joh. xix. 36; *to break in pieces*, Rev. ii. 27. Mrk. v. 4; *to bruise*, Luke, ix. 39. Rom. xvi. 20; *pass., to be broken in heart*, Luke, iv. 18 (RV *bruised*). [Westcott omits the clause.]

σύντριμμα, τὸ, *a fracture; met., ruin, destruction*, Rom. iii. 16. (Confined to the NT and late writers.)

σύντροφος, *brought up with; as subst., a foster-brother*, Acts, xiii. 1.

συντυγχάνω, *to meet with, to get to*, Luke, viii. 19.

συνυποκρίνομαι, *to dissemble along with*, Gal. ii. 13.

συνυπουργέω, *to help together*, 2 Cor. i. 11.

συνωδίνω, *to be in travail together*, Rom. viii. 22.

συνωμοσία, ἡ, *a conspiracy*, Acts, xxiii. 13.

Συροφονίσσα, and Συροφονίσκισσα, ἡ, *a Syrophenician woman*, Mrk. vii. 26.

Σύρτις, ἡ, *quicksand*, esp. two on the coast of N. Africa, Acts, xxvii. 17.

σύρω, *to drag*, Joh. xxi. 8. Acts, xiv. 19. xvii. 6 etc.

συσπαράσσω, *to convulse at the same time*, Luke, ix. 42. Mrk. ix. 20. (Confined to the NT and late writers.)

σίσσημον, τὸ, *a sign agreed upon*, Mrk. xiv. 44. (A late form.)

σύσσωμος, of the same body; as subst., a fellow-member, Ephes. iii. 6. (Confined to the NT.)

συστασιωτής, ὁ, a companion in resurrection, a var. lect. ad Mrk. xv. 7. (Westcott reads στασιαστῶν.)

συστατικός, commendatory; ἐπιστολαὶ συστατικαί, letters of recommendation, 2 Cor. iii. 1.

συσταυρόω, to crucify with another, Matt. xxvii. 44. Joh. xix. 32. Mrk. xv. 32; met., ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, sc. τῷ Χριστῷ, Rom. vi. 6 ("the death of Christ upon the cross has wrought the extinction of our former corruption," Thayer); Χριστῷ συνεσταύρωμαι, Gal. ii. 19 ("by the death of Christ upon the cross I have become utterly dead to my former habits of feeling and action," Thayer).

συστέλλω, to contract; to wrap round, to enshroud, Acts, v. 6; pass., to be shortened, 1 Cor. vii. 29.

συστενάζω, to groan together, Rom. viii. 22. (See συνωδίνω.)

συστοιχέω, to stand in the same row; met., to answer to, to correspond to, Gal. iv. 25.

συστρατιώτης, ὁ, a fellow-soldier, Philipp. ii. 25. Philem. 2.

συστρέφω, to roll together, to gather, Acts, xxviii. 3; pass., to be gathered together, to assemble, Matt. xvii. 22.

συστροφή, ἡ, a conspiracy, Acts, xxiii. 12; a riotous assembly, Acts, xix. 40.

συσχηματίζω, to conform; mid., to conform one's self, Rom. xii. 2 (RV be ye transformed); 1 Pet. i. 14.

σφαγή, ἡ, slaughter; πρόβατα σφαγῆς, sheep destined for slaughter, Rom. viii. 36; ἡμέρα σφαγῆς, a day of destruction, James, v. 5 [or, day of feasting].

σφάγιον, τὸ, a victim, Acts, vii. 42.

σφάζω, to slaughter, to slay, 1 Joh. iii. 12. Rev. v. 6, 9, 12. vi. 4, 9 etc.; κεφαλὴ ἐσφαγμένη εἰς θάνατον, mortally wounded, Rev. xiii. 3 (RV smitten unto death).

σφόδρα, adv., exceedingly, greatly, Luke, xviii. 23. Matt. ii. 10. xvii. 6, 23 etc.

σφοδρῶς, adv., exceedingly, Acts, xxvii. 18.

σφραγίζω, to seal, Matt. xxvii. 66. Rev. vii. 3. xx. 3; to keep silence about, Rev. x. 4; to confirm, to prove, Joh. iii. 33. vi. 27; mid., to assure, Rom. xv. 28. 2 Cor. i. 22; pass., to be marked by God as his, Ephes. i. 13. iv. 30.

σφραγίς, ἡ, a seal, Rev. v. 1. vi. 1, 3, 5, 7, 9, 12 etc.; a signet-ring, Rev. vii. 2; the impression or mark made by a seal, Rev. ix. 4. 2 Tim. ii. 19; a token, Rom. iv. 11. 1 Cor. ix. 2.

σφυδρὸν, τὸ, the ancle, Acts, iii. 7. (The word is not recognized in Pape's Lex.)

σφυρίς, ἡ, and σπυρίς, a basket, Matt. xvi. 10. Mrk. viii. 8. (See σπυρίς.)

σφυρὸν, τὸ, *the ancle, a var.*
lect. ad Acts, iii. 7.

σχεδόν, adv., *nearly, almost,*
Acts, xiii. 44. xix. 26. Hebr.
ix. 22.

σχῆμα, τὸ, *the fashion, 1 Cor.*
vii. 31; *appearance, Philipp.*
ii. 7.

σχίζω, *to split; to rend, Luke,*
v. 36. xxiii. 45. Matt. xxvii.
51. Mrk. i. 10; pass., *to be*
split up into opposite parties,
to be divided, Acts, xiv. 4.
xxiii. 7.

σχίσμα, τὸ, *a rent, Matt. ix.*
16. Mrk. ii. 21; *a division,*
a dissension, 1 Cor. i. 10. xi.
18. xii. 25. Joh. vii. 43 etc.

σχοινίον, τὸ, *a rope, Joh. ii. 15.*
Acts, xxvii. 32.

σχολάζω, *to have leisure, 1 Cor.*
vii. 5; *to be unoccupied, to*
be empty, Matt. xii. 44.

σχολή, ἡ, *a school, Acts, xix.*
9.

σώζω, *to save, Matt. viii. 25.*
Luke, viii. 50; *to restore to*
health, to heal, Matt. ix. 22.
Mrk. v. 34. x. 52; *to save*
from eternal death, Rom. v.
9. James, v. 20; τοὺς σωζο-
μένους, *those in the way of*
salvation, Acts, ii. 47. Cf.
1 Cor. i. 18. 2 Cor. ii. 15.

σῶμα, τὸ, *the body, Luke, xi.*
34. xii. 23 etc.; *a dead body,*
a corpse, Matt. xiv. 12 (here
Westcott reads πτώμα), xxvii.
58. Luke, xxiii. 55; τὸ σῶμα
τῆς σαρκὸς, *his physical body,*
Coloss. i. 22; τὸ σῶμα τοῦ
θανάτου, *the body given over*
to death, Rom. vii. 24. Cf.
Rom. viii. 23. Coloss. ii. 11.

Rom. vi. 6; *a slave, Rev.*
xviii. 13; *a society of men*
united into one body, the
church, Rom. xii. 5. 1 Cor.
xii. 13. Ephes. iv. 16. Coloss.
i. 18; *the thing itself, the*
reality, as distinguished from
the shadow, Coloss. ii. 17.

σωματικὸς, *bodily, Luke, iii.*
22. 1 Tim. iv. 8.

σωματικῶς, adv., *bodily, Coloss.*
ii. 9.

σωρεύω, *to heap up, Rom. xii.*
20; pass., met., *to be laden*
with, 2 Tim. iii. 6.

σωτήρ, ὁ, *a saviour; and (1)*
applied to God the Father,
Luke, i. 47. 1 Tim. i. 1. Tit.
i. 3. Jude, 25 etc.; (2) *to*
Christ, Philipp. iii. 20.
("The title is confined—
with the exception of the
writings of S. Luke—to the
later writings of the NT,"
Westcott.)

σωτηρία, ἡ, *deliverance, preser-*
vation, salvation, Acts, vii.
25. xxvii. 34. Joh. iv. 22.
Acts, iv. 12 etc.

σωτήριος, *imparting salvation,*
Tit. ii. 11; τὸ σωτήριον=ἡ
σωτηρία, Luke, ii. 30. iii. 6.
Acts, xxviii. 28. Ephes. vi.
17.

σωφρονέω, *to be of sound mind;*
to be soberminded, Tit. ii. 6.
1 Pet. iv. 7; *to be in one's*
right mind, Mrk. v. 15. Luke,
viii. 35. 2 Cor. v. 13; *to*
think of one's self soberly,
Rom. xii. 3.

σωφρονίζω, *to bring to a sound*
mind; to admonish, Tit. ii.
4.

σωφρονισμός, ὁ, *self-control; sober-mindedness*, 2 Tim. i. 7 [more probably, *discipline*.]
σωφρόνως, adv., *with sound mind; soberly*, Tit. ii. 12.
σωφροσύνη, ἡ, *soundness of mind, sanity*, Acts, xxvi. 25; *sobriety*, 1 Tim. ii. 9, 15.
σώφρων, *sane; under self-control, sober-minded*, 1 Tim. iii. 2. Tit. i. 8. ii. 2, 5.

T

ταβέρναι, αἱ, Lat. *tabernae, taverns*, τρεῖς ταβέρναι (Acts, xxviii. 15), *The Three Taverns*, the name of an inn or halting-place on the Appian Way, between Rome and the Appii Forum, about 10 Roman miles from the latter place and 33 from Rome.
τάγμα, τὸ, *settled-order*, 1 Cor. xv. 23.
τακτός, *arranged, fixed, set*, Acts, xii. 21.
ταλαιπωρέω, *to endure hardships, to be afflicted*, James, iv. 9.
ταλαιπωρία, ἡ, *hardship, misery*, James, v. 1. Rom. iii. 16.
ταλαίπωρος, *afflicted, wretched*, Rom. vii. 24. Rev. iii. 17.
ταλαντιαῖος, *of the weight of a talent*, Rev. xvi. 21.
τάλαντον, τὸ, the name of a weight, varying at different places and different times; a sum of money weighing a talent, but varying in the different states; the *Attic Talent* was equal to 60 Attic minae, or 6000 drachmae, and, according to Pape,

worth £206 5s.; "but in the NT probably the *Syrian Talent* is referred to, which was equal to about 237 dollars, Matt. xviii. 24. xxv. 15, 16, 20, 22, 24, 25, 28," Thayer.
ταλιθά, or ταλειθά, indecl., a *damsel*, Mrk. v. 41 [a Chaldee word].
ταμείον, and **ταμείον**, τὸ, *a store-chamber*, Luke, xii. 24; *a chamber, a secret room*, Matt. vi. 6. xxiv. 26. Luke, xii. 3 (RV in all three passages *inner chamber*).
τάξις, ἡ, *arrangement; order*, Luke, i. 8. Coloss. ii. 5; κατὰ τάξιν, *in order*, 1 Cor. xiv. 40; *the position, or rank* a person holds, Hebr. v. 6, 10. vi. 20. vii. 11, 17.
ταπεινός, *low; of low degree*, James, i. 9; *lowly* in mind, 2 Cor. vii. 6. Matt. xi. 29. Rom. xii. 16; *humble*, James, iv. 6. 1 Pet. v. 5.
ταπεινοφροσύνη, ἡ, *lowliness of mind, humility*, Acts, xx. 19. Ephes. iv. 2. Philipp. ii. 3 etc. (Not found in classical authors.)
ταπεινόφρων, *humble-minded*, 1 Pet. iii. 8. (A late form.)
ταπεινώνω, *to make low; ταπεινῶ ἑμαυτὸν, to humble myself*, 2 Cor. xi. 7. Philipp. ii. 8. iv. 12; pass., *to be humbled*, James, iv. 10.
ταπεινώσις, ἡ, *lowliness, low estate*, Luke, i. 48. Philipp. iii. 21; *humiliation*, Acts, viii. 33. James, i. 10.
ταράσσω, *to agitate, to trouble*, Joh. v. 4; *to disquiet, to*

- trouble, Acts, xv. 24. xvii. 8, 13. Gal. v. 10 etc.; pass., *to be troubled*, Matt. ii. 3. xiv. 26. Joh. xii. 27. Luke, i. 12.
- ταραχή**, ἡ, *disturbance*, Joh. v. 4; plur., *troubles*, a var. lect. ad Mrk. xiii. 8.
- τάραχος**, ὁ, *commotion*, Acts, xii. 18; *disturbance*, Acts, xix. 23.
- Ταρσεύς**, of Tarsus, Acts, ix. 11. xxi. 39.
- ταρταρόω**, *to cast down to Tartarus*, or *Gehenna*, 2 Pet. ii. 4. (A purely NT form.)
- τάσσω**, *to appoint, to order*, Acts, xv. 2.; pass., *to be appointed, to be ordained*, Rom. xiii. 1. Acts, xiii. 48 (unless it is to be taken in a middle sense), xxii. 10; *to be set*, Matt. viii. 9. Luke, vii. 8; mid., *to appoint*, Matt. xxviii. 17. Acts, xxviii. 23.
- αὔρος**, ὁ, *a bull, an ox*, Hebr. ix. 13. x. 4. Matt. xxii. 4. Acts, xiv. 13.
- ταφῇ**, ἡ, *a burial*, Matt. xxvii. 7.
- τάφος**, ὁ, *a grave, a sepulchre*, Matt. xxiii. 27, 29. xxvii. 61, 64, 66. Rom. iii. 13 etc.
- τάχα**, adv., *quickly*, Matt. xxviii. 7, 8. But Westcott reads ταχὺ in both places; perhaps, peradventure, Rom. v. 7. Philem. 15.
- ταχέως**, adv., *quickly, soon*, 2 Thess. ii. 2. Luke, xiv. 21. xvi. 6 etc.; *hastily*, 1 Tim. v. 22.
- ταχυὸς**, *swift, quick*, 2 Pet. i. 14. ii. 1.
- τάχιον**, and ἄχειον, adv., *more quickly, more swiftly*, Joh. xiii. 27. x. 4. Hebr. xiii. 19, 23.
- τάχιστα**, superlative adverb, *very quickly; ὡς τάχιστα, as soon as possible*, Acts, xvii. 15.
- τάχος**, τὸ, *speed, quickness*, ἐν τάχει, *quickly, soon*, Luke, xviii. 8. Acts, xii. 7. xxii. 1 etc.
- ταχὺ**, adv., *quickly, speedily*, Matt. v. 25. xxviii. 7. Joh. xi. 29 etc.
- ταχύς**, *quick, swift*, James, i. 19.
- τὲ**, a copulative enclitic particle, *and*; τὲ . . . καί, *both . . . and*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- τείχος**, τὸ, *a wall*, Acts, ix. 25. 2 Cor. xi. 33. Hebr. xi. 30.
- τεκμήριον**, τὸ, *a sign; an indubitable evidence, a proof*, Acts, i. 3.
- τέκνιον**, τὸ, *a diminutive of τέκνον, a little child*; in the NT used as a term of kindly address by teachers to their disciples, and always in the plural, *little children*, Joh. xiii. 33. 1 Joh. ii. 1, 12, 28. iii. 18. iv. 4. (Found only in the NT and the Anthology.)
- τεκνογονέω**, *to beget children*, 1 Tim. v. 14 (RV *bear children*).
- τεκνογονία**, ἡ, *the begetting of children*, 1 Tim. ii. 15 (RV *childbearing*).
- τέκνον**, τὸ, *a child*, Mrk. xiii. 12. Luke, i. 7; as a term of affection to converts, Philem. 10. 2 Tim. i. 2. 3 Joh. 4;

- τέκνα, *the children of a city*, i.e. its inhabitants, Matt. xxiii. 37. Luke, xiii. 34. Gal. iv. 25; *κατάρας τέκνα*, children exposed to the curse of God, 2 Pet. ii. 14. Cf. Ephes. ii. 3.
- τεκνοτροφέω, *to bring up children*, 1 Tim. v. 10.
- τέκτων, *ō*, a worker in wood, a carpenter, Matt. xiii. 55. Mrk. vi. 3.
- τέλειος, *complete, perfect*, James, i. 4, 25. 1 Joh. iv. 18. 1 Cor. xiii. 10; *full-grown, adult*, Hebr. v. 14; *eis āndra tēleion*, Ephes. iv. 13 ("until we rise to the same level of knowledge which we ascribe to a full-grown man," Thayer); *oi tēleioi, the perfect*. 1 Cor. ii. 6 ("i.e. the more intelligent to apprehend divine things," Thayer). Cf. Matt. v. 48. James, iii. 2. Coloss. iv. 12.
- τελειότης, *h*, *completeness, perfectness*, Coloss. iii. 14; *perfection*, Hebr. vi. 1.
- τελειόω, *to accomplish, to fulfil*, Joh. iv. 34. v. 36. xix. 28. Acts, xx. 24; *to make perfect*, Hebr. ii. 10. vii. 19; *pass., to be perfected*, Luke, xiii. 32. 1 Joh. ii. 5. iv. 12, 17, 18. Philip. iii. 12.
- τελειώς, *adv., completely, perfectly*, 1 Pet. i. 13.
- τελείωσις, *h*, *a fulfilment*, Luke, i. 45; *completion, finality*, Hebr. vii. 11.
- τέλειωτής, *ō*, *the perfecter*, Hebr. xii. 2. ("The word occurs nowhere else," Thayer.)
- τελεισφορέω, *to bring anything to perfection*, Luke, viii. 14.
- τελευτάω *to come to an end, to die*, Matt. ii. 19. ix. 18. xxii. 25. Luke, vii. 2; *θανάτω τελευτάω*, Matt. xv. 4 ("let him surely die," Thayer).
- τελευτή, *h*, *the end, death*, Matt. ii. 15.
- τελέω, *to finish, to end*, Matt. vii. 28. xi. 1. xix. 1; *οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις, ye shall not have gone through the cities*, Matt. x. 23; *to pay*, Matt. xvii. 24. Rom. xiii. 6; *pass., to be finished*, Joh. xix. 30. Rev. xv. 1. xx. 3, 5, 7.
- τέλος, *τὸ*, *the end*, Luke, i. 33. Hebr. iii. 6. vii. 3; *eis τέλος, unto the end*, Joh. xiii. 1; *continually*, Luke, xviii. 5; *completely, to the uttermost*, 1 Thess. ii. 16; *τέλος ἔχειν, to be finished, to be fulfilled*, Luke, xxii. 37; *τὸ δὲ τέλος, and finally*, 1 Pet. iii. 8; *a tax, a toll*, Matt. xvii. 25. Rom. xiii. 7.
- τελώνης. *ō*, *a farmer of taxes*; also, and commonly, *a collector of taxes, a publican*, Matt. v. 46. ix. 10. xxi. 31. Luke, iii. 12.
- τελώνιον, *τὸ*, *the toll-house, the collector's office*, Matt. ix. 9. Luke, v. 27. Mrk. ii. 14.
- τέρας, *τὸ*, *a portent, a wonder*, Acts, ii. 19, 43. Joh. iv. 48. ("In the NT it is found only in the plural, and joined with σημεῖα," Thayer.)
- τεσσαράκοντα, *numer., forty*, Matt. iv. 2. Joh. ii. 20.
- τεσσαρακονταετής, *forty years old*, Acts, vii. 23.

τέσσαρες, and τέσσαρες, numer., *four*, Matt. xxiv. 31. Luke, ii. 37. Joh. xi. 17 etc.

τεσσαρεσκαιδέκατος, numer., *the fourteenth*, Acts, xxvii. 27, 33.

τεταρταῖος, numer., *four days ago*; τεταρταῖός ἐστιν, *he hath been dead four days*, Joh. xi. 39.

τέταρτος, numer., *the fourth*, Matt. xiv. 25. Mrk. vi. 48. Acts, x. 30 etc.

τετράγωνος, *four-square, quadrangular*, Rev. xxi. 16.

τετραδῖον, and τετραδείον, τὸ, *a guard consisting of four soldiers, a quaternion*, Acts, xii. 4. (Confined to the NT and very late writers.)

τετρακισχίλιοι, numer., *four thousand*, Matt. xv. 38. xvi. 10. Acts, xxi. 38.

τετρακόσιοι, numer., *four hundred*, Acts, v. 36. vii. 6. xiii. 20 etc.

τετράμηνος, *of four months*; ἐτι τετράμηνός ἐστιν, sc. χρόνος, *there is still a space of four months*, Joh. iv. 35.

τετραπλόος, *four-fold*, Luke, xix. 8.

τετράπους, *four-footed*, Acts, x. 12. xi. 6. Rom. i. 23.

τετραρχέω, *to be a tetrarch*, Luke, iii. 1.

τετράρχης, ὁ, *a tetrarch, i.e. the ruler of the fourth part of any region*, Matt. xiv. 1. Luke, iii. 19. ix. 7. Acts, xiii. 1.

τεφρώω, *to reduce to ashes*, 2 Pet. ii. 6.

τέχνη, ἡ, *an art; a trade, a handicraft*, Acts, xvii. 29. xviii. 3. Rev. xviii. 22.

τεχνίτης, ὁ, *an artificer, a craftsman*, Acts, xix. 24, 38. Rev. xviii. 22; *an architect*, Hebr. xi. 10.

τήκω, trans., *to melt*; pass., *to be melted*, 2 Pet. iii. 12.

τηλαυγῶς, adv., *clearly, distinctly*, Mrk. viii. 25.

τηλικούτος, *of so great a size*, James, iii. 4; met., *so great*, Hebr. ii. 3. 2 Cor. i. 10. Rev. xvi. 18.

τήρέω, *to guard*, Matt. xxvii. 54. Acts, xvi. 23. xxv. 4, 21; *to keep*, 1 Tim. v. 22. James, i. 27. Joh. xvii. 15; *to maintain, to hold firmly*, 2 Tim. iv. 7. Ephes. iv. 3. Rev. xiv. 12; *to observe, to keep*, Acts, xv. 5. James, ii. 10. Joh. ix. 16. Matt. xix. 17; *to reserve*, 2 Pet. ii. 9. iii. 7. Acts, xxv. 21; pass., *to be kept, to be preserved*, 1 Thess. v. 23. Jude, 1.

τήρησις, ἡ, *a keeping, an observing*, 1 Cor. vii. 19; met., *prison*, Acts, iv. 3. v. 18.

τίθημι, *to place, to lay*, 1 Cor. iii. 10. Rom. ix. 33 etc.; *to serve up*, Joh. ii. 10; *to lay aside, to put off*, Joh. xiii. 4; *to lay down*, Luke, xix. 21, 22; *to assign*, Matt. xxiv. 51; *to make*, Rom. iv. 17; τιθέναι τὰ γόνατα, *to kneel down*, Luke, xxii. 41. Acts, vii. 60. xx. 36 etc.; mid., *to cause to be put*, Acts, v. 25. xii. 4; *to put, to set*, Acts, i. 7. 1 Cor. xii. 18; *to place, i.e. to entrust to*, 2 Cor. v. 19; *to appoint*, Acts, xx-28. 1 Thess. v. 9. 1 Tim.

- ι. 13; *τίθεσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ*, to lay up in their hearts, Luke, i. 66; also, to determine on, to purpose, Acts, v. 4. xix. 21; so *τίθεσθαι εἰς καρδίας*, to settle, to determine, Luke, xxi. 14 [Westcott reads *θέρε*]; *τίθεσθαι εἰς τὰ ὦτα*, to listen attentively to, Luke, ix. 44.
- τίκτω**, to bring forth, to bear, Matt. i. 21, 23, 25. Luke, ii. 7 etc.; met., to cause, to bring forth, James, i. 15.
- τίλλω**, to pluck, Matt. xii. 1. Luke, vi. 1. Mrk. ii. 23.
- τιμάω**, to honour, Matt. xv. 8. xix. 19. Joh. v. 23 etc.; mid., to fix the value of, to price, Matt. xxvii. 9.
- τιμῇ**, ἡ, honour, Rom. ix. 21. 1 Pet. iii. 7. Hebr. v. 4; the price, Matt. xxvii. 6, 9. Acts, v. 2: *τιμῆς*, at a price, 1 Cor. vi. 20. vii. 23; value, Coloss. ii. 23; preciousness, 1 Pet. ii. 7.
- τίμιος**, valuable, precious, Rev. xvii. 4. xviii. 12, 16. 1 Cor. iii. 12; held in honour, esteemed, Hebr. xiii. 4. Acts, v. 34.
- τιμιότης**, ἡ, costliness, Rev. xviii. 19.
- τιμωρέω**, with accus., to take vengeance on, to punish, Acts, xxii. 5. xxvi. 11.
- τιμωρία**, ἡ, vengeance, punishment, Hebr. x. 29.
- τίνω**, to pay as a penalty; to suffer, 2 Thess. i. 9.
- τίς**, τί, interrogative pronoun, quis? quid? and *τις*, τι, indefinite pronoun, a certain
- person, some one. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- τίτλος**, ὁ, Lat. *titulus*, an inscription, giving the accusation under which the condemned person suffered, Joh. xix. 19, 20.
- τοιγαροῦν**, a strengthened form of the enclitic particle *τοί*, wherefore, Hebr. xii. 1. 1 Thess. iv. 8.
- τοίνυν**, therefore, Luke, xx. 25. (Here it stands at the beginning of the sentence, which is contrary to established custom.)
- τοιόςδε**, a demonstrative pronoun, answering to the interrogative *ποῖος*, such a one, such, 2 Pet. i. 17.
- τοιούτος**, a strengthened demonstrative pronoun, such; ὁ τοιούτος, such as the above-mentioned. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- τοῖχος**, ὁ, a wall, Acts, xxiii. 3.
- τόκος**, ὁ, interest on money, Luke, xix. 23. Matt. xxv. 27.
- τολμάω**, to dare, Luke, xx. 40. Matt. xxii. 56; to endure, Rom. v. 7. 1 Cor. vi. 1; to be bold, 2 Cor. x. 2. xi. 21.
- τολμηρότερον**, adverbially, more boldly, Rom. xv. 15. (Here Westcott reads *τολμηροτέρως*.)
- τολμητής**, ὁ, an audacious man, 2 Pet. ii. 10.
- τομώτερος**, comparative of *τομός*, sharper, Hebr. iv. 12.
- τόξον**, τὸ, a bow, Rev. vi. 2.

τοπάzion, τὸ, "the topaz, a transparent gold-gleaming precious stone, to be distinguished from the opaque, green topaz of Pliny," Pape in Lex., Rev. xxi. 20.

τόπος, ὁ, a place, Matt. xxiv. 15. Luke, vi. 17. Joh. xiv. 3; passage (in a book), Luke, iv. 17; an opportunity, Acts, xxv. 16. Hebr. xii. 17.

τοσοῦτος, so great, Matt. viii. 10; of time, so long, Joh. xiv. 9; in the plural, so many, Matt. xv. 33. Joh. vi. 9.

τότε, adv. of time, then, at that time, Matt. ii. 17. xi. 20; ἀπὸ τότε, from that time, Matt. iv. 17. xvi. 21.

τράγος, ὁ, a he-goat, a goat, Hebr. ix. 12. x. 4.

τράπεζα, ἡ, a table, Matt. xv. 27. Hebr. ix. 2; τράπεζα Κυρίου, the table of the Lord, 1 Cor. x. 21; met., food, Acts, xvi. 34; the counter of a money-changer, Matt. xxi. 12. Mrk. xi. 15. Joh. ii. 15; a bank, Luke, xix. 23.

τραπέζιτης, and **τραπέζειτης**, ὁ, a money-changer, a banker, Matt. xxv. 27.

τραῦμα, τὸ, a wound, Luke, x. 34.

τραυματίζω, to wound, Luke, xx. 12. Acts, xix. 16.

τραχηλίζω, to bend back the neck; met., to lay bare, to make manifest, Hebr. iv. 13.

τράχηλος, ὁ, the neck, Acts, xv. 10. Luke, xvii. 2 etc.; τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, laid down their own necks, i.e.

exposed themselves to imminent peril, Rom. xvi. 4.

τραχὺς, rough, Luke, iii. 5; rocky, Acts, xxvii. 29.

τρεῖς, numer., three, Matt. xii. 40. Mrk. viii. 2 etc.

τρέμω, to tremble, Mrk. v. 33. Luke, viii. 47; to be afraid, to fear, 2 Pet. ii. 10.

τρέφω, to nourish, to feed, Matt. vi. 26. xxv. 37; to bring up, Luke, iv. 16; to give suck, Luke, xxiii. 29.

τρέχω, to run, Joh. xx. 2, 4. Mrk. v. 6; to exert oneself, Gal. ii. 2. v. 7; to make progress, 2 Thess. iii. 1.

τρήμα, τὸ, a perforation; the eye of a needle, Matt. xix. 24. Luke, xviii. 25.

τριάκοντα, numer., thirty, Mrk. iv. 8. Luke, iii. 23 etc.

τριακόσιοι, numer., three hundred, Joh. xii. 5. Mrk. xiv. 5.

τρίβολος, ὁ, a thistle, Matt. vii. 16. Hebr. vi. 8.

τρίβος, ἡ, also ὁ, a trodden road, a path, Matt. iii. 3. Mrk. i. 3. Luke, iii. 4.

τριετία, ἡ, a space of three years, Acts, xx. 31.

τρίβω, to make a shrill noise; met., τρίβειν τοὺς ὀδόντας, to grind the teeth, Mrk. ix. 18.

τρίμηνος, of three months; τρίμηνον, the space of three months, Hebr. xi. 23.

τρὶς, adv., thrice, Matt. xxvi. 34, 75 etc.; ἐπὶ τρὶς, three times, Acts, x. 16. xi. 10.

τρίστεγος, having three stories; τὸ τρίστεγον, the third story, Acts, xx. 9.

- τρισχιλιοι**, numer., *three thousand*, Acts, ii. 41.
- τρίτος**, numer., *the third*, Acts, ii. 15. Luke, xxiv. 21; τὸ τρίτον, *the third part*, Rev. viii. 7, 8, 9, 10, 11, 12; also τὸ τρίτον, *the third time*, Mrk. xiv. 41. Joh. xxi. 17; also τρίτον, *a third time*, Luke, xxiii. 22; τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς, *this is now the third time that Jesus was manifested*, Joh. xxi. 14. Cf. 2 Cor. xii. 14. xiii. 1; τρίτον, *thirdly*, 1 Cor. xii. 28; ἐκ τρίτου, *a third time*, Matt. xxvi. 44.
- τρίχινος**, *made of hair*, Rev. vi. 12.
- τρόμος**, ὁ, *a trembling*, 2 Cor. vii. 15. Ephes. vi. 5 etc.
- τροπή**, ἡ, *a turning*, James, i. 17.
- τρόπος**, ὁ, *manner, way*; ὁν τρόπον, *in the same manner as*, Matt. xxiii. 37. Acts, i. 11. vii. 28. 2 Tim. iii. 8; τὸν ὁμοιον τρόπον τοῖτοις, *in like manner as these*, Jude, 7; καθ' ὃν τρόπον, *even as*, Acts, xv. 11. xxvii. 25; κατὰ πάντα τρόπον, *in every way*, Rom. iii. 2; so also παντὶ τρόπῳ, Philipp. i. 18; κατὰ μηδένα τρόπον, *in no wise*, 2 Thess. ii. 3; *disposition, character*, Hebr. xiii. 5.
- τροποφορέω**, with accus. of person, *to bear with the manners of*, Acts, xiii. 18. (See Pape's Lexicon in voc.)
- τροφή**, ἡ, *food, nourishment*, Matt. iii. 4. vi. 25. Luke, xii. 23. Joh. iv. 8 etc.; met., *doctrine*, Hebr. v. 12, 14.
- τροφὸς**, ἡ, *a nurse*, 1 Thess. ii. 7.
- τροφοφορέω**, *to bear with as a nurse*, a var. lect. ad Acts, xiii. 18.
- τροχιά**, ἡ, *the track of a wheel; a path*, Hebr. xii. 13.
- τροχὸς**, ὁ, *a wheel*, James, iii. 6. (But perhaps, τὸν τρόχον, *the course*.)
- τρύβλιον**, τὸ, *a dish*, Matt. xxvi. 23. Mrk. xiv. 20. ("It is no diminutive, and therefore not to be accented τρυβλιον," Pape in Lex.)
- τρυγάω**, *to gather in the vintage*, Rev. xiv. 18, 19. Luke, vi. 44.
- τρυγὼν**, ἡ, *a turtle dove*, Luke, ii. 24.
- τρυμαλιὰ**, ἡ, *the eye of a needle*, Mrk. x. 25.
- τρήπημα**, τὸ, *the eye of a needle*, Matt. xix. 24. (Here Westcott reads διὰ τρήματος.)
- τρυφάω**, *to live luxuriously*, James, v. 5.
- τρυφή**, ἡ, *luxury*, Luke, vii. 25. 2 Pet. ii. 13.
- τρώγω**, *to eat*, Matt. xxiv. 38. Joh. vi. 54, 56, 58. xiii. 18.
- τυγχάνω**, *to strike, to hit the mark; to attain, to obtain*, Luke, xx. 35. Acts, xxiv. 2. xxvi. 22. 2 Tim. ii. 10 etc.; *to happen*; εἰ τύχοι, *it may be, perchance*, 1 Cor. xiv. 10. xv. 37; οὐ τυχὼν, *no common, no ordinary*, person or thing, Acts, xix. 11. xxviii. 2; τυχὼν, *adverbially, perhaps*, 1 Cor. xvi. 6.

τυμπανίζω, *to beat the timbrel* ;
pass., *to be tortured*, Hebr.
xi. 35.

τυπικῶς, *adv., figuratively* ; *by*
way of example, 1 Cor. x. 11.

τύπος, ὁ, *a mark, a print*, Joh.
xx. 25 ; *a figure, an image*,
Acts, vii. 43 ; *a form*, Rom.
vi. 17. Acts, xxiii. 25 ; *an*
example, 2 Thess. iii. 9. Tit.
ii. 7 ; *a warning*, 1 Cor. x.
6 ; *a pattern*, Hebr. viii. 5.
Acts, vii. 44 ; *a type*, Rom.
v. 14.

τύπτω, *to smite*, Luke, xviii.
13. xxiii. 48 ; *to disquiet*, 1
Cor. viii. 12 ; *to punish*, Acts,
xxiii. 3.

τυρβάζω, *to trouble, to disturb* ;
pass., *to be troubled in mind,*
to be disquieted, Luke, x. 41.
(Here Westcott reads *θορυ-*
βάζω.)

τυφλός, *blind*, Matt. ix. 27, 28.
xi. 5 etc.

τυφλάω, *to make blind* ; met.,
to darken the moral percep-
tion, to darken, 2 Cor. iv. 4.
Joh. xii. 40. 1 Joh. ii. 11.

τυφώω, *to puff up with pride* ;
pass., *to be puffed up with*
pride, 1 Tim. iii. 6. vi. 4.
2 Tim. iii. 4.

τύφω, *to cause a smoke* ; pass.,
to smoke, Matt. xii. 20.

τυφωνικός, *tempestuous*, Acts,
xxvii. 14.

T

ὑακίνθινος, *of hyacinth, of the*
colour of hyacinth, Rev. ix.
17.

ὑάκινθος, ὁ, also ἡ, *the hyacinth,*
the name of a flower ; “ ἡ

ὑάκινθος, *a precious stone, of*
the colour of the flower,—
perhaps our sapphire,” Pape
in Lexicon, Rev. xxi. 20.

ὑάλινος, *of glass, glassy*, Rev.
iv. 6. xv. 2.

ὑαλος, ὁ, *glass*, Rev. xxi. 18,
21.

ὑβρίζω, *to insult, to maltreat*,
Matt. xxii. 6. Luke, xviii.
32. Acts, xiv. 5.

ὑβρις, ἡ, *insolence* ; *an injury*,
2 Cor. xii. 10 ; *damage*, Acts,
xxvii. 10, 21.

ὑβριστής, *insolent, injurious*,
Rom. i. 30. 1 Tim. i. 13.

ὑγιαίνω, *to be in sound health*,
Luke, v. 31. vii. 10. xv. 27 ;
“ the phrase *ὑγιαίνειν ἐν τῇ*
πίστει is used of one whose
Christian opinions are free
from any admixture of error,
Tit. i. 13,” Thayer ; cf. Tit.
ii. 2. 1 Tim. i. 10. 2 Tim. iv.
3 ; so λόγοι *ὑγιαίνοντες*, *sound*
words, 1 Tim. vi. 3. 2 Tim.
i. 13.

ὑγιής, *sound in health*, Joh.
v. 11, 15 ; *sound in doctrine*,
Tit. ii. 8.

ὑγρός, *moist* ; of trees, *full of*
sap, green, Luke, xxiii. 31.

ὑδρία, ἡ, *a water-pot*, Joh. ii.
6. iv. 28.

ὑδροποτέω, *to drink water*, 1
Tim. v. 23.

ὑδρωπικός, *afflicted with dropsy*,
Luke, xiv. 2.

ὑδωρ, τὸ, *water*, Joh. iv. 7. v.
3. Matt. iii. 16 etc. ; plur.
τὰ ὕδατα, *the waves*, Matt.
xiv. 28, 29 ; πολλά *ὑδατα*,
many springs or fountains,
Joh. iii. 23.

- ύετος, *ο*, rain, Acts, xiv. 17. xxviii. 2.
- υιοθεσία, *ή*, adoption, Rom. ix. 4. Gal. iv. 5. Ephes. i. 5; υιοθεσίαν άπεκδεχόμενοι, Rom. viii. 23 ("waiting for adoption", i.e. the consummate condition of the sons of God, which will render it evident that they are the sons of God," Thayer. It is a purely NT form).
- υιός, *ο*, a son, Matt. i. 21, 25. vii. 9 etc.; *ο υιός του ανθρώπου*, a term frequently used by Christ of himself, Matt. viii. 20. ix. 6 etc.; *ο υιός του θεού*, a title of the Messiah, Matt. xxvi. 63. Joh. i. 34, 50 etc.
- ύλη, *ή*, wood, James, iii. 5.
- ύμέτερος, possessive pronoun, your, Joh. viii. 17. Acts, xxvii. 34.
- ύμνέω, to sing, Matt. xxvi. 30. Mrk. xiv. 26.
- ύμνος, *ο*, a hymn, Ephes. v. 19. Coloss. iii. 16.
- ύπάγω, to lead under; in the NT always intrans., to go away, to depart, Joh. viii. 21. xiv. 5, 28. Matt. xxvi. 24.
- ύπακοή, *ή*, a hearkening to; obedience, Rom. v. 19. vi. 16. xvi. 19. (It is a purely NT word. Pape in Lex. assigns it only one meaning, viz., obedience.)
- ύπακούω, to hearken; to answer the knock at the door, Acts, xii. 13; to obey, Philipp. ii. 12. Acts, vi. 7.
- ύπανδρος, subject to a husband, married, Rom. vii. 2.
- ύπαντάω, to meet, Matt. viii. 28. Joh. xi. 20, 30; to encounter in arms, Luke, xiv. 31.
- ύπάντησις, *ή*, a meeting; *εἰς ύπάντησιν αὐτῷ*, to meet him, Joh. xii. 13. Matt. viii. 34.
- ύπαρξις, *ή*, goods, possessions, Acts, ii. 45. Hebr. x. 34.
- ύπάρχω, to begin; to be, Philipp. ii. 6. Acts, xix. 40. xxvii. 12; *ύπάρχει μοι*, I possess, Acts, iii. 6. iv. 36; *τὰ ύπάρχοντα*, their substance, their property, Luke, viii. 3. xii. 15. Matt. xix. 21.
- ύπέκω, to yield, to submit, Hebr. xiii. 17.
- ύπεναντίος, opposite to; contrary to, Coloss. ii. 14; *ο ύπ.*, the adversary, Hebr. x. 27.
- ύπερ, prepos., with genitive, for, on behalf of, Matt. v. 44 etc.; with accusative, beyond, above, Philipp. ii. 9; as adv., more, ύπερ ἐγώ, 2 Cor. xi. 23. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- ύπεραίρω, to raise above; mid., to exalt oneself above measure, 2 Cor. xii. 7; with ἐπί τινα, to exalt himself against, 2 Thess. ii. 4.
- ύπέρακμος, beyond the prime of life, 1 Cor. vii. 36. (It is a purely NT form.)
- ύπεράνω, adv., above, Ephes. i. 21. iv. 10. Hebr. ix. 5.
- ύπεραυξάνω, to increase beyond measure, 2 Thess. i. 3.
- ύπερβαίνω, to go beyond; met., to overreach, to defraud, 1 Thess. iv. 6.

ὑπερβαλλόντως, adv., above measure, 2 Cor. xi. 23.

ὑπερβάλλω, to show beyond; to surpass; ὑπερβάλλον, as adjective, excelling, pre-eminent, 2 Cor. iii. 10. ix. 14. Ephes. i. 19. ii. 7; ἡ ὑπερβάλλουσα τῆς γνώσεως ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, Ephes. iii. 19 (RV the love of Christ which passeth knowledge).

ὑπερβολή, ἡ, the crossing of a river or mountain; excellence, preeminence, 2 Cor. iv. 7. xii. 7; καθ' ὑπερβολὴν, exceedingly, Rom. vii. 13. 2 Cor. i. 8 etc.; καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν, 2 Cor. iv. 17 (RV more and more exceedingly).

ὑπερεῖδον, to overlook, to take no notice of, Acts, xvii. 30.

ὑπερέκεινα, adv., beyond, 2 Cor. x. 16. (It is a very late form.)

ὑπερεκπερισσοῦ, adv., super-abundantly, exceedingly, 1 Thess. 5. 13. Ephes. iii. 20. (Only in the NT.)

ὑπερεκπερισσῶς, adv., beyond measure, a var. lect. ad 1 Thess. v. 13. (This form is not recognized in Pape's Lexicon.)

ὑπερεκτείνω, to stretch out over-much, 2 Cor. x. 14.

ὑπερεκχύνω, and ὑπερεκχύννω, to pour out above measure; pass., to overflow, to run over, Luke, vi. 38.

ὑπερεντυγχάνω, to intercede for, Rom. viii. 26. (A purely NT form.)

ὑπερέχω, to hold over; intrans., to be superior, to be supreme,

1 Pet. ii. 13; ἐξουσίαι ὑπερέχουσαι, higher powers, Rom. xiii. 1; τὸ ὑπερέχον, as a substantive, the surpassing value, the excellency, Philipp. iii. 8; with genitive, to be superior to, Philipp. ii. 3; with accusative, to surpass, 1 Philipp. iv. 7.

ὑπερηφάνια, ἡ, haughtiness, pride, Mrk. vii. 22.

ὑπερήφανος, haughty, Rom. i. 30. Luke, i. 51. James, iv. 6. 1 Pet. v. 5.

ὑπερλίαν, adv., preeminently; τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, 2 Cor. xi. 5. xii. 11 ("the most eminent apostles," Thayer).

ὑπερνικάω, to be more than a conqueror, Rom. viii. 37. (Confined to the NT and ecclesiastical writers.)

ὑπέρογκος, overswollen; im-moderate; λαλεῖν ὑπέρογκα, Jude, 16 (RV to speak great swelling words); cf. 2 Pet. ii. 18.

ὑπεροχή, ἡ, superiority, excellence, 1 Cor. ii. 1; high position, 1 Tim. ii. 2.

ὑπερπερισσεύω, to abound exceedingly, Rom. v. 20; depon. mid., to overflow, 2 Cor. vii. 4. (See Pape's Lexicon in voc.)

ὑπερπερισσῶς, adv., beyond measure, Mrk. vii. 37.

ὑπερπλεονάζω, to be exceedingly abundant, 1 Tim. i. 14.

ὑπερυψόω, to exalt preeminently, Philipp. ii. 9. (Confined to ecclesiastical writers.)

ὑπερφρονέω, to have high thoughts, Rom. xii. 3.

- ὑπερῶον, τὸ, *an upper chamber*, Acts, i. 13. ix. 37, 39. xx. 8.
- ὑπέχω, *to hold under*; met., *ὑπέχειν δίκην, to suffer punishment*, Jude, 7.
- ὑπήκοος, *obedient*, Philipp. ii. 8. 2 Cor. ii. 9. Acts, vii. 39.
- ὑπηρέτω, *to serve*, Acts, xiii. 35; *to minister to*, Acts, xx. 34. xxiv. 23.
- ὑπηρέτης, ὁ, *a servant, an attendant, an officer*, Joh. xviii. 36. Matt. xxvi. 58. Acts, v. 22, 26 etc.; *an assistant, a minister*, Acts, xxvi. 16. 1 Cor. iv. 1. Luke, i. 2.
- ὑπνος, ὁ, *sleep*, Matt. i. 24. Joh. xi. 13 etc.
- ὑπό, prepos., with genit., *by*, Matt. i. 22; with accus., *under*, Matt. v. 15; with dative, *beneath*. (The reader is referred to his Greek Grammar.)
- ὑποβάλλω, *to cast under*; *to instigate, to suborn*, Acts, vi. 11.
- ὑπογραμμὸς, ὁ, *a writing-copy*; *an example*, 1 Pet. ii. 21.
- ὑπόδειγμα, τὸ, *a copy*, Hebr. viii. 5. ix. 23; *an example*, Joh. xiii. 15. James, v. 10. 2 Pet. ii. 6.
- ὑποδείκνυμι, *to warn*, Matt. iii. 7. Luke, iii. 7; *to shew*, Luke, vi. 47. xii. 5. Acts, ix. 16. xx. 35.
- ὑποδέχομαι, *to receive as a guest*, Luke, x. 38. xix. 6. Acts, xvii. 7. James, ii. 25.
- ὑποδέω, *to bind under*; mid., *to put on, to bind on*, Acts, xii. 8; *to shoe*, Ephes. vi. 15; pass., *to be shod*, Mrk. vi. 9.
- ὑπόδημα, τὸ, *a sandal*, Matt. iii. 11. x. 10. Luke, iii. 16 etc.
- ὑπόδικος, *guilty*; ὑπόδικος τῷ θεῷ, *under the sentence of God*, Rom. iii. 19.
- ὑποζύγιος, *under the yoke*; τὸ ὑποζύγιον, *a beast of burden, an ass*, Matt. xxi. 5. 2 Pet. ii. 16.
- ὑποζώννυμι, *to under-gird a ship*, Acts, xxvii. 17. ("To bind a ship together with girths or cables, to enable it to survive the force of waves and tempest," Thayer.)
- ὑποκάτω, adv., *underneath*, Mrk. vi. 11. vii. 28 etc.
- ὑποκρίνομαι, *to play a part on the stage*; met., *to give oneself out to be, to pretend to be*, Luke, xx. 20.
- ὑπόκρισις, ἡ, *pretence, hypocrisy*, Matt. xxiii. 28. Mrk. xii. 15. Luke, xii. 1.
- ὑποκριτής, ὁ, *a play-actor*; *a pretender, a hypocrite*, Matt. vi. 2, 5, 16. Luke, vi. 42 etc.
- ὑπολαμβάνω, *to receive, to carry away*, Acts, i. 9; *to receive hospitably, to welcome*, 3 Joh. 8; *to take up a discourse, to answer*, Luke, x. 30; *to suppose*, Acts, ii. 15. Luke, vii. 43.
- ὑπόλειμμα, and ὑπόλιμμα, τὸ, *a remnant*, Rom. ix. 27.
- ὑπολείπω, *to leave behind*; pass., *to be left behind, to be left remaining*, Rom. xi. 3.
- ὑπολήνιον, τὸ, *a pit underneath the press to receive the juice of the grapes, a wine press or vat*, Mrk. xii. 1.

ὑπολιμπάνω, a late form of *ὑπολείπω*, to leave behind, 1 Pet. ii. 21.

ὑπομένω, to remain behind, Luke, ii. 43. Acts, xvii. 14; to persevere, to endure, Matt. x. 22. xxiv. 13. 2 Tim. ii. 12; to be patient, Rom. xii. 12; to bear a thing patiently, 1 Pet. ii. 20; to hold out, Hebr. xii. 7.

ὑπομνήσκω, to remind a person, Joh. xiv. 26. 2 Tim. ii. 14. Tit. iii. 1; pass., to recollect, Luke, xxii. 61.

ὑπομνήσις, ἡ, a reminding; ἐν ὑπομνήσει, by putting you in remembrance, 2 Pet. i. 13. iii. 1; a remembrance, 2 Tim. i. 5.

ὑπομονή, ἡ, steadfastness, patience, Luke, viii. 15. xxi. 19. Rom. v. 3. viii. 25 etc.; the patient waiting for, 2 Thess. iii. 5; a patient enduring, 2 Cor. i. 6.

ὑπονοέω, to surmise, to suppose, Acts, xiii. 25. xxv. 18. xxvii. 27.

ὑπόνοια, ἡ, a surmising, 1 Tim. vi. 4.

ὑποπιάζω, Doric form of *ὑποπιέζω*, to depress or keep under a little, 1 Cor. ix. 27 (see Pape's Lexicon in voc. Westcott reads *ὑπωπιάζω* here, which see).

ὑποπλέω, to sail close by, Acts, xxvii. 4, 7.

ὑποπνέω, to blow gently, Acts, xxvii. 13.

ὑποπόδιον, τὸ, a footstool, Matt. v. 35. (cf. xxii. 44.) Acts, ii. 35 etc.

ὑπόστασις, ἡ, actual nature, substance, Hebr. i. 3; confidence, 2 Cor. ix. 4. xi. 17. Hebr. iii. 14. xi. 1 (but in this last passage the word is open to doubt).

ὑποστέλλω, to draw down; to draw back, Gal. ii. 12; mid., to shrink back, Hebr. x. 38. Acts, xx. 27; with accus. of thing, to withhold, Acts, xx. 20.

ὑποστολή, ἡ, timidity, a shrinking back; ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς, Hebr. x. 39 (RV we are not of them that shrink back into perdition).

ὑποστρέφω, intrans., to turn back, Luke, ii. 20. iv. 1 etc.

ὑποστρώννυμι, to strew, to spread, Luke, xix. 36.

ὑποταγή, ἡ, obedience, 2 Cor. ix. 13; subjection, 1 Tim. ii. 11. iii. 4. Gal. ii. 5.

ὑποτάσσω, to place beneath; to subject, to put in subjection, 1 Cor. xv. 27. Philipp. iii. 21. Hebr. ii. 5 etc.; pass., to be subject, to submit, Rom. viii. 7. xiii. 5. 1 Cor. xiv. 34.

ὑποτίθηναι, to place under; to lay down, to imperil, Rom. xvi. 4; mid., with dat. of person and accus. of thing, to suggest, 1 Tim. iv. 6.

ὑποτρέχω, to run under, Acts, xxvii. 16.

ὑποτύπωσις, ἡ, pattern, example, 1 Tim. i. 16. 2 Tim. i. 13.

ὑποφέρω, to bear patiently, to endure, 1 Cor. x. 13. 2 Tim. iii. 11. 1 Pet. ii. 19.

ὑποχωρέω, to retire, to withdraw, Luke, v. 16. ix. 10.

ἰπωπιάζω, *to distress, to wear one out*, Luke, xviii. 5. (It is also given by some editors in 1 Cor. ix. 27. But see ὑποπιάζω.)

ὕς, ὁ and ἡ, *a swine*, 2 Pet. ii. 22.

ὕσσωπος, ἡ, *hyssop*, a plant, a bunch of which was used by the Jews in their ritual sprinklings, Hebr. ix. 19. Joh. xix. 29.

ὕστερέω, *to be behindhand, to come short of a thing*, Hebr. iv. 1. xii. 15; *to be deficient, to lack*, Matt. xix. 20; with οὐδὲν or μηδὲν, *to be inferior to another in nothing*, 2 Cor. xi. 5. xii. 11; *to be wanting*, Mrk. x. 21. Joh. ii. 3; with genitive of thing, *to be in want of*, Luke, xxii. 35; pass., *to suffer want*, 2 Cor. xi. 9. Luke, xv. 14. Hebr. xi. 37; *to come short of*, Rom. iii. 23. 1 Cor. i. 7; *to be in a worse position*, 1 Cor. viii. 8.

ὕστέρημα, τὸ, *deficiency; want, poverty*, Luke, xxi. 4. 2 Cor. viii. 14. ix. 12. xi. 9; *what is lacking*, Coloss. i. 24. Philipp. ii. 30. 1 Cor. xvi. 17.

ὕστέρησις, ἡ, *want, poverty*, Mrk. xii. 44; καθ' ὑστέρησιν, *on account of want*, Philipp. iv. 11.

ὕστερος, *later, subsequent*, 1 Tim. iv. 1; ὁ ὕστερος, *the second*, Matt. xxi. 31; ὕστερον, *as adverb, afterwards*, Matt. iv. 2. xxi. 29, 32, 37.

ὕφαίνω, *to weave*, a var. lect. ad Luke, xii. 27.

ὑφαντός, *woven*, Joh. xix. 23.

ὑψηλός, *high, lofty*, Matt. iv. 8. xvii. 1 etc.; ἐν ὑψηλοῖς, *on high*, Hebr. i. 3; ὑψηλότερος, *more exalted*, Hebr. vii. 26. Cf. Luke, xvi. 15; ὑψηλά φρονεῖν, *to be highminded*, Rom. xi. 20. xii. 16. 1 Tim. vi. 17. (Here Westcott's text gives ὑψηλοφρονεῖν.)

ὑψηλοφρονέω, *to be highminded*, Rom. xi. 20. (Here Westcott's text gives μὴ ὑψηλά φρόνει, but in 1 Tim. vi. 17 ὑψηλοφρονεῖν.)

ὑψιστος, *superlative of the adverb ὕψι, highest, most high*, Matt. xxi. 9. Luke, ii. 14 etc.; ὁ θεὸς ὁ ὑψιστος, *the most High God*, Mrk. v. 7. Acts, xvi. 17 etc.; and simply ὁ ὑψιστος, *the most High*, Acts, vii. 48; and without the article, ὑψιστος, Luke, i. 32, 35, 76. vi. 35.

ὕψος, τὸ, *height*, Ephes. iii. 18. Rev. xxi. 16; εἰς ὕψος, *on high*, Ephes. iv. 8; ἐξ ὕψους, *from on high*, Luke, i. 78. xxiv. 49; *high station*, James, i. 9.

ὑψόω, *to lift up*, Joh. iii. 14. viii. 28; *to exalt*, Matt. xi. 23. xxiii. 12. Luke, i. 52.

ὑψωμα, τὸ, *height*, Rom. viii. 39; *a barrier, a bulwark*, 2 Cor. x. 5.

Φ

φάγος, ὁ, *a glutton*, Matt. xi. 19. Luke, vii. 34.

φαιλόνης, ὁ, and φαινόλης, Lat. *paenula*, *a thick travelling cloak*, 2 Tim. iv. 13. (West-

- cott reads *φελόνης*, while Pape recognizes *φαινόλης* only.)
- φαίνω**, *to make visible*; pass., *to shine, to appear*, Matt. xxiv. 27; in the NT also *φαίνω* often appears for *φαίνομαι*, Joh. i. 5. v. 35. 2 Pet. i. 19. Rev. viii. 12.
- φανερὸς**, *manifest, evident*, Gal. v. 19. Rom. i. 19. Acts. iv. 16. vii. 13; *eis phaneron êltheîn*, *to come to light*, Luke, viii. 17; *ên tō phanērō*, *openly*, a var. lect. ad Matt. vi. 4; *visibly, outwardly*, Rom. ii. 28.
- φανερῶ**, *to make manifest or visible*, Joh. ii. 11. Mrk. iv. 22 etc.; *to make known*, Coloss. iv. 4. Tit. i. 3.
- φανερῶς**, *manifestly, clearly*, Acts, x. 3; *openly*, Mrk. i. 45.
- φανέρωσις**, *ή, manifestation*, 1 Cor. xii. 7. 2 Cor. iv. 2 ("a late, and especially ecclesiastical form," Pape in Lex.)
- φάνος**, *ὁ, a light, a lantern*, Joh. xviii. 3.
- φαντάζω**, *to make visible*; pass., *to be made visible*; *τὸ φανταζόμενον*, *the appearance, the sight*, Hebr. xii. 21.
- φαντασία**, *ή, showy display, pomp*, Acts, xxv. 23.
- φάντασμα**, *τὸ, a spectral appearance, an apparition*, Matt. xiv. 26. Mrk. vi. 49.
- φάραγξ**, *ή, a ravine*, Luke, iii. 5.
- Φαρισαῖος**, *ὁ, a Pharisee, a member of the sect of the Pharisees.*
- φαρμακεία**, and **φαρμακία**, *ή, the practice of magical arts, sorcery*, Gal. v. 20. Rev. xviii. 23.
- φαρμακεύς**, *ὁ, a sorcerer, a var. lect. ad Rev. xxi. 8.*
- φάρμακον**, *τὸ, a drug*; plur., *sorceries*, Rev. ix. 21.
- φαρμακὸς**, as subst., *a sorcerer*, Rev. xxi. 8. xxii. 15.
- φάσις**, *ή, information, report*, Acts, xxi. 31.
- φάσκω**, *to allege, to affirm*, Acts, xxiv. 9. xxv. 19; *to profess*, Rom. i. 22.
- φάτνη**, *ή, a manger*, Luke, ii. 7, 12, 16. xiii. 15.
- φαῦλος**, *evil, bad*, Tit. ii. 8. James, iii. 16. Joh. iii. 20. v. 29.
- φέγγος**, *τὸ, light*, Matt. xxiv. 29. Mrk. xiii. 24.
- φείδομαι**, *to spare*, Rom. viii. 32. xi. 21. 2 Cor. i. 23; *to forbear*, 2 Cor. xii. 6.
- φειδομένως**, adv., *sparingly*, 2 Cor. ix. 6.
- φελόνης**, see *φαιλόνης*.
- φέρω**, *to carry, to bear*, Luke, xxiii. 26. Mrk. ii. 3; *to endure*, Rom. ix. 22. Hebr. xii. 20; *to bring forth, to produce*, Joh. xii. 24. xv. 2; of a gate or road, *to lead*; Acts, xii. 10; pass., *to be brought in, to be offered*, 1 Pet. i. 13; *to be introduced, to be mentioned*, Hebr. ix. 16; *to be moved or influenced*, 2 Pet. i. 21; *to be borne along*, Acts, xxvii. 15, 17; mid., *to press forward*, Hebr. vi. 1.

φεύγω, *to flee away*, Matt. viii. 33. xxvi. 56. Acts, xxvii. 30; *to shun or avoid*, 1 Cor. vi. 18. 1 Tim. vi. 11. 2 Tim. ii. 22; *to escape*, Hebr. xi. 34.

φήμη, *η, report, fame*, Matt. ix. 26. Luke, iv. 14.

φημι, *to say, to declare*, Luke, xxii. 58. Acts, viii. 36 etc.; *to allege, to affirm*, Rom. iii. 8.

φημίζω, *to spread abroad as a report*, a var. lect. ad Matt. xxviii. 15. (Westcott reads διεφημίσθη.)

φθάνω, *to anticipate*; ἡμεῖς οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας, *we shall not get the start of those who have fallen asleep*, 1 Thess. iv. 15; ἔφθασεν ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργή, *God's wrath came upon them unexpectedly*, 1 Thess. ii. 16; ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, *the kingdom of God has come upon you sooner than you expected*, Matt. xii. 28. Luke, xi. 20; *to attain unto*, Rom. ix. 31. Philipp. iii. 16; *to reach*, 2 Cor. x. 14.

φθαρτός, *perishable, corruptible*, 1 Pet. i. 18. Rom. i. 23. 1 Cor. ix. 25 etc.

φθέγγομαι, *to speak, to utter*, Acts, iv. 18. 2 Pet. ii. 16, 18.

φθείρω, *to corrupt, to destroy*, 1 Cor. iii. 17. xv. 33; *pass., to be destroyed, to perish*, Jude, 10; *to become corrupt*, Ephes. iv. 22.

φθινοπωρινός, *autumnal; withered, worthless*, Jude, 12

φθόγγος, ὁ, *a sound*, 1 Cor. xiv. 7. Rom. x. 18.

φθονέω, *to envy*, Gal. v. 26.

φθόνος, ὁ, *envy*, Matt. xxvii. 18. Mrk. xv. 10. Rom. i. 29; πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα δ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν, James, iv. 5 ("doth the Holy Spirit which took up its abode within us long *enviously*," Thayer).

φθορά, ἡ, *corruption*, Rom. viii. 21. 2 Pet. i. 4. 1 Cor. xv. 42; *met., what is perishable*, 1 Cor. xv. 50; *loss of salvation*, Gal. vi. 8.

φιάλη, ἡ, *a cup, a bowl*, Rev. v. 8. xv. 7 etc.

φιλάγαθος, *loving goodness*, Tit. i. 8.

φιλαδελφία, ἡ, *brotherly love*, Rom. xii. 10. 1 Thess. iv. 9. 1 Pet. i. 22 etc.

φιλάδελφος, *loving as brethren*, 1 Pet. iii. 8.

φίλανδρος, *loving their husbands*, Tit. ii. 4.

φιλανθρωπία, ἡ, *benevolence, kindness*, Acts, xxviii. 2. Tit. iii. 4.

φιλανθρώπως, *adv., humanely, kindly*, Acts, xxvii. 3.

φιλαργυρία, ἡ, *love of money, covetousness*, 1 Tim. vi. 10.

φιλάργυρος, *fond of money, covetous*, Luke, xvi. 14. 2 Tim. iii. 2.

φίλαυτος, *loving himself, selfish*, 2 Tim. iii. 2.

φιλέω, *to love*, Joh. v. 20. Matt. x. 37; *to kiss*, Matt. xxvi. 48. Luke, xxii. 47. Mrk. xiv. 44; *to set a great value on*, Joh. xii. 25.

φιλήδονος, *loving pleasure*, 2 Tim. iii. 4.

φιλημα, τὸ, *a kiss*, Luke, vii. 45. xxii. 48. Rom. xvi. 16 etc.

φιλία, ἡ, *friendship*, James, iv. 4.

φιλόθεος, *loving God*, 2 Tim. iii. 4.

φιλονεκία, ἡ, *love of strife; a dispute*, Luke, xxii. 24.

φιλόνεκος, *fond of strife, contentious*, 1 Cor. xi. 16.

φιλοξενία, ἡ, *love towards guests; hospitality*, Rom. xii. 13. Hebr. xiii. 2.

φιλόξενος, *loving towards guests; hospitable*, 1 Tim. iii. 2. Tit. i. 8. 1 Pet. iv. 9.

φιλοπρωτεύω, *to be emulational of preeminence*, 3 Joh. 9.

φίλος, *friendly*; as subst., *a friend*, Luke, vii. 6. xi. 5, 6, 8; τοὺς ἀναγκαίους φίλους, Acts, x. 24 (RV *his near friends*); *an associate*, Matt. xi. 19. Luke, vii. 34; ἡ φίλη, *a female friend*, Luke, xv. 9.

φιλοσοφία, ἡ, *the love of wisdom, philosophy*, Coloss. ii. 8.

φιλόσοφος, ὁ, *a philosopher*, Acts, xvii. 18.

φιλόστοργος, *affectionate*, Rom. xii. 10.

φιλότικνος, *loving their children*, Tit. ii. 4.

φιλοτιμέομαι, *to be emulational of honour; to strive earnestly, to make it one's aim*, 2 Cor. v. 9. Rom. xv. 20. 1 Thess. iv. 11.

φιλοφρόνως, adv., *kindly, courteously*, Acts, xxviii. 7.

φιλόφρων, *friendly*, a var. lect. ad 1 Pet. iii. 8.

φιμόω, *to muzzle*, 1 Cor. ix. 9. 1 Tim. v. 18; met., *to put to silence*, Matt. xxii. 34; pass., *to be silent, to be speechless*, Mrk. i. 25. Matt. xxii. 12; of the winds, *to be hushed*, Mrk. iv. 39.

φλογίζω, *to set on fire*, James, iii. 6.

φλόξ, ἡ, *a flame*, Luke, xvi. 24.

φλυαρέω, *to talk folly; with accus., to prate against*, 3 Joh. 10.

φλύαρος, *indulging in foolish jests; babbling, tattling*, 1 Tim. v. 13.

φοβερός, *formidable; fearful*, Hebr. x. 27, 31. xii. 21.

φοβέω, *to terrify, to frighten; pass., to fear*, Matt. x. 31. xxv. 25. Mrk. v. 33, 36 etc.; also with accus. of object, *to fear*, Matt. x. 26. xiv. 5. xxi. 26, 46 etc.; with ἀπό, Matt. x. 28; followed by μή, *to fear lest*, Acts, xxiii. 10. Hebr. iv. 1; *revere, espec. in phrase used of proselytes, οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν*, Acts, xiii. 16, 26.

φόβητρον, τὸ, *that which causes fright; a terror*, Luke, xxi. 11.

φόβος, ὁ, *fear*, Joh. vii. 13. xix. 38. Hebr. ii. 15. Rev. xviii. 10, 15; *due respect, reverence*, Rom. xiii. 7. 1 Pet. ii. 18. iii. 2.

φοίνιξ, ὁ, *a palm-tree*, Joh. xii. 13; φοίνικες, *palm-branches*, Rev. vii. 9; also as a proper name, *Phoenix*, a city and haven of Crete, Acts, xxvii. 12.

φονεύς, *ὁ*, a murderer, Matt. xxii. 7. Acts, iii. 14. vii. 52. xxviii. 4. 1 Pet. iv. 15 etc.

φονεύω, to slay, to kill, Matt. xxiii. 31. 35; to commit murder, Matt. v. 21. xix. 18. Rom. xiii. 9 etc.

φόνος, *ὁ*, slaughter, murder, Mrk. xv. 7. Luke, xxiii. 19. 25. Acts, ix. 1; φόνοι, murders, Matt. xv. 19. Mrk. vii. 21. Gal. v. 21.

φορέω, of clothing etc., to wear, James, ii. 3. Matt. xi. 8. Joh. xix. 5; of weapons, to carry, Rom. xiii. 4.

φόρον, τὸ, Lat. forum, the forum, Acts, xxviii. 15.

φόρος, *ὁ*, an annual tax levied upon lands, houses, and persons, tribute; φόρον, or φόρους διδόναι Καίσαρι, Luke, xx. 22. xxiii. 2. Cf. Rom. xiii. 6, 7.

φορτίζω, to place a burden upon, to load; φορτίζειν τινὰ φορτίον, to load one with a burden, Luke, xi. 46; πεφορτισμένους, heavy laden, Matt. xi. 28.

φορτίον, τὸ, the lading or cargo of a ship, Acts, xxvii. 10; a load, a burden, Luke, xi. 46. Matt. xi. 30. Gal. vi. 5.

φόρτος, *ὁ*, the lading, a var. lect. ad Acts, xxvii. 10.

φραγέλλιον, τὸ, a scourge, Joh. ii. 15. (Lat. flagellum.)

φραγελλώω, to scourge, Matt. xxvii. 26. Mrk. xv. 15 ("NT and ecclesiastical writers.")

φραγμὸς, *ὁ*, a fence, a hedge, Matt. xxi. 33. Mrk. xii. 1. Luke, xiv. 23; met., a separating fence, a partition, Ephes. ii. 14.

φράζω, to set forth plainly; to explain, Matt. xv. 15.

φράσσω, to fence in, to shut, to close, Hebr. xi. 33; to put to silence, Rom. iii. 19. 2 Cor. xi. 10.

φρέαρ, τὸ, a well, Joh. iv. 11, 12. Luke, xiv. 5; τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, the pit of the abyss, Rev. ix. 1, 2.

φρεναπατάω, to deceive, Gal. vi. 3.

φρεναπάτης, *ὁ*, a deceiver, Tit. i. 10. ("Several times in ecclesiastical writers," Thayer.)

φρήν, ἡ, the mind, 1 Cor. xiv. 20. φρίσσω, to be rough, to stand erect, as the bristles of a boar; met., to shudder, James, ii. 19.

φρονέω, to think, 1 Cor. xiii. 11. Rom. xii. 3. Acts, xxviii. 22; to have thought for, Philipp. iv. 10; φρονεῖν τὸ αὐτὸ, to be of the same mind, 2 Cor. xiii. 11. Philipp. ii. 2. Rom. xii. 16; to have a mind towards, to seek after, Matt. xvi. 23. Rom. viii. 5. Philipp. iii. 19; to regard (ἡμέραν), Rom. xiv. 6.

φρόνημα, τὸ, thought, mind, Rom. viii. 6, 7, 27.

φρόνησις, ἡ, understanding, wisdom, Luke, i. 17. Ephes. i. 8.

φρόνιμος, prudent, wise, Matt. vii. 24. x. 16. xxiv. 45. Rom. xi. 25. 2 Cor. xi. 19 etc.

φρονίμως, adv., prudently, wisely, Luke, xvi. 8.

φροντίζω, to be careful, to be anxious, Tit. iii. 8.

φρουρέω, to guard, 2 Cor. xi. 32; to keep, Philipp. iv. 7; pass., to be kept under guard, Gal. iii. 23; to be guarded, 1 Pet. i. 5.

φρυάσσω, to act tumultuously, to rage, Acts, iv. 25. (This form is found only in the LXX. and NT; the Deponent form, φρυάσσομαι, to stamp, to snort, as unruly horses, is Classical.)

φρύγανον, τὸ, fuel, firewood, Acts, xxviii. 3.

φύγη, ἡ, flight, Matt. xxiv. 20.

φυλακή, ἡ, a guard, a watch; φυλάσσειν φυλακὰς, to keep watch, Luke, ii. 8; persons keeping watch, a guard, Acts, xii. 10; prison, Matt. xiv. 10. xxv. 36, 39; imprisonment, 2 Cor. vi. 5. 1 Pet. iii. 19. Hebr. xi. 36; a watch or division of the night, which the Jews, after their subjection to the Romans, divided into four periods of three hours each, called the first, second, third, fourth watch of the night, Matt. xxiv. 43. Luke, xii. 38. Mrk. vi. 48.

φυλακίζω, to imprison, Acts, xxii. 19.

φυλακτήριον, τὸ, a preservative, amulet, a phylactery, Matt. xxiii. 5 (with the Jews a strip of parchment on which texts were written).

φύλαξ, ὁ, a guard, a keeper, Acts, v. 23. xii. 6, 19.

φυλάσσω, to keep watch, Luke, ii. 8; to protect, to guard, Joh. xvii. 12. 2 Thess. iii. 3. 2 Pet. ii. 5; mid., to guard

oneself against, to beware, Luke, xii. 15. 2 Pet. iii. 17.

φυλή, a tribe, Matt. xix. 28. Luke, ii. 36; a nation, a race, Matt. xxiv. 30. Rev. i. 7. v. 9. vii. 9 etc.

φύλλον, τὸ, a leaf, Matt. xxi. 19. xxiv. 32 etc.

φύραμα, τὸ, any substance that is mixed with water and kneaded; a mass, a lump, Rom. ix. 21. xi. 16. 1 Cor. v. 16. Gal. v. 9.

φυσικὸς, natural, Rom. i. 26, 27; subject to animal appetites, 2 Pet. ii. 12.

φυσικῶς, adv., naturally, Jude, 10.

φυσιώω, in the NT as equivalent to φυσιάω, to inflate, to puff up with pride, 1 Cor. viii. 1; pass., to be puffed up, 1 Cor. iv. 6, 19. v. 2. xiii. 4.

φύσις, ἡ, nature, Rom. xi. 21, 24. Ephes. ii. 3; use, custom, 1 Cor. xi. 14.

φυσίωσις, ἡ, a puffing up, pride, 2 Cor. xii. 20 (RV swellings. Confined to the NT and ecclesiastical writers).

φυτεία, ἡ, a plant, Matt. xv. 13.

φυτεύω, to plant, Matt. xv. 13. xxi. 33. 1 Cor. iii. 6, 8.

φύω, to produce; pass., to grow, Luke, viii. 6, 8; to shoot forth, to spring up, Hebr. xii. 15.

φωλεὸς, ὁ, a den, a lair, Matt. viii. 20. Luke, ix. 58.

φωνέω, to cry out, Luke, viii. 8. xvi. 24. xxiii. 46; to call to, to invoke, Matt. xxvii. 47; of the cock, to crow, Matt.

xxvi. 34, 74, 75; *to call, to entitle*, Joh. xiii. 13; *to invite*, Luke, xiv. 12; *send for*, Luke, xvi. 2. Joh. xii. 17.
 φωνή, ἡ, *a sound*, Matt. xxiv. 31. Joh. iii. 8; *a voice*, Matt. iii. 17. xvii. 5. xxvii. 46, 50; *a language*, 1 Cor. xiv. 10.
 φῶς, τὸ, *light*, Matt. xvii. 2. 2 Cor. iv. 6; *a candle, a light* (in plur.), Acts, xvi. 29; (of stars etc.), James, i. 17; *a fire*, Luke, xxii. 56. Mrk. xiv. 54.
 φωστήρ, ὁ, *a cause of light, a luminary*, Philipp. ii. 15; *radiance*, Rev. xxi. 11.
 φωσφόρος, ὁ, *the morning star*, 2 Pet. i. 19.
 φωτεινός, *bright*, Matt. xvii. 5; *full of light*, Luke, xi. 34, 36. Matt. vi. 22.
 φωτίζω, *to illuminate*, Luke, xi. 36. Rev. xviii. 1; *to enlighten*, Joh. i. 9. Ephes. i. 18. iii. 9.
 φωτισμός, ὁ, *enlightening, light*, 2 Cor. iv. 4, 6.

X

χαίρω, *to rejoice, to be glad*, Luke, xv. 5. Matt. v. 12. xviii. 13. Mrk. xiv. 11 etc.; *χαίρειν ἀπὸ τίνος, to derive joy from*, 2 Cor. ii. 3; *imperat.*, χαίρε, and χαίρετε, *hail!* Matt. xxvi. 49. xxviii. 9; λέγω χαίρειν, *to greet*, 2 Joh. 10, 11; χαίρειν, as an epistolary formula, *greeting*, Acts, xv. 23. xxiii. 26. James, i. 1.
 χάλασα, ἡ, *hail*, Rev. viii. 7. xi. 19. xvi. 21.

χαλάω, *to slacken, to relax; to let down, to lower*, Acts, ix. 25. xxvii. 17, 30. Mrk. ii. 4. Luke, v. 4.
 χαλεπός, *difficult, hard*, 2 Tim. iii. 1 (RV *grievous*); *fierce*, Matt. viii. 28.
 χαλιναγωγέω, *to bridle, to restrain*, James, i. 26. iii. 2.
 χαλινός, ὁ, *a bridle*, James, iii. 3. Rev. xiv. 20.
 χάλκεος, *brazen, of brass*, Rev. ix. 20.
 χαλκεύς, ὁ, *a coppersmith*, 2 Tim. iv. 14.
 χαλκηδών, ὁ, *the chalcedony*, Rev. xxi. 19.
 χαλκίον, τὸ, *a brazen vessel*, Mrk. vii. 4.
 χαλκολίβανον, τὸ,—more correctly χαλκολίβανος, ἡ, a word of doubtful meaning, found only in Rev. i. 15 and ii. 18; Vulg. *aurichalum* or *orichalcum*, in the RV *burnished brass*. "The sense of the passages in Rev. compel us to understand some metal, like gold if not more precious, a metal compounded of gold and silver; and this interpretation is confirmed by the gloss. of Suidas," Thayer. (The word is omitted in Pape's Lexicon.)
 χαλκός, ὁ, *brass*, Rev. xviii. 12. 1 Cor. xiii. 1; *money*, Mrk. vi. 8. xii. 41. Matt. x. 9.
 χαμαί, adv., *on the ground*, Joh. ix. 6. xviii. 6.
 Χαναναῖος, *Canaanitish* (i.e. Phoenician), Matt. xv. 22.

χάρα, ἡ, *joy, gladness*, Luke, i. 14. xv. 7, 10. Joh. xv. 11. Acts, viii. 8.

χάραγμα, τὸ, *a stamp, a mark*, Rev. xiii. 16, 17. xvi. 2. xix. 20 etc.; *graven work, image*, Acts, xvii. 29.

χαρακτήρ, ὁ, *an exact expression, an exact reproduction*, Hebr. i. 3. (See Pape's Lexicon in voc.)

χάραξ, ὁ, *a stake, a palisade; an entrenchment* (RV bank), Luke, xix. 43.

χαρίζομαι, *to be kind to*, Gal. iii. 18; *to gratify; to bestow*, Luke, vii. 21. Acts, xxv. 11; *to forgive*, 2 Cor. ii. 7, 10. xii. 13; *to give up a person who is still on his trial to the demands of his adversaries*, Acts, xxv. 11, 16.

χάριν, the accus. of χάρις, but used absolutely as a preposition with the genitive, *for the sake of, on account of; τούτου χάριν, on this account*, Ephes. iii. 1, 14; *οὗ χάριν, for which reason*, Luke, vii. 47; everywhere in the NT, except in 1 Joh. iii. 12, χάριν is placed *after the genitive*, as usually in Classical Greek.

χάρις, ἡ, *pleasantness, charm; graciousness*, Luke, iv. 22. Coloss. iv. 6; *that spiritual condition which God has bestowed, as a perfectly free gift, on those that are His, to enable them to do his will and to keep his commandments, which free gift, or χάρισμα, Ernest Naville has well defined as "The power of a*

holy life," i.e. the implanted power to lead such a life: so we have τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, Rom. v. 2. *ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*, 2 Tim. ii. 1. Cf. 1 Pet. v. 12. 2 Pet. iii. 18; in this sense also it is used by the Apostles at the close of their Epistles, Rom. xvi. 20. 1 Cor. xvi. 23. 2 Cor. xiii. 13. Gal. vi. 18. Ephes. vi. 24 etc.; *thanks* (cf. "saying grace"), Luke, xvii. 9. 1 Tim. i. 12. 2 Tim. i. 3; *recompense, reward*, Luke, vi. 32, 33, 34. Cf. Matt. v. 46; *favour* (in plur.), Acts, xxiv. 27; *so of alms*, 2 Cor. viii. 19.

χάρισμα, τὸ, *that which is bestowed as a free gift*, Rom. v. 15, 16; *a gift* (of a spiritual kind), Rom. xii. 6. 1 Cor. xii. 9, 28, 30 etc.

χαριτώ, with accus. of person, *to freely bestow upon, bless*, Ephes. i. 6; pass., *κεχαριτωμένη, full of grace*, Luke, i. 28 (RV, in margin, *endued with grace*); *so ἐλκωμένος, full of sores*, Luke, xvi. 20.

χάρτης, ὁ, *paper*, 2 Joh. 12. (See Pape's Lexicon in voc.)

χάσμα, τὸ, *a chasm, a gulf*, Luke, xvi. 26.

χείλος, τὸ, *the lip; the mouth*, Matt. xv. 8. Mrk. vii. 6. Rom. iii. 13. 1 Cor. xiv. 21; *χείλος τῆς θαλάσσης, the sea-shore*, Hebr. xi. 12.

χειμάζω, *to afflict with a storm; pass., to be tempest-tossed*, Acts, xxvii. 18.

χείμαρρος, ὁ, a winter-flowing stream, a brook, Joh. xviii. 1.

χειμῶν, ὁ, tempest, Acts, xxvii. 20; winter, Joh. x. 22; χειμῶνος, in the winter, Matt. xxiv. 20. Mrk. xiii. 18.

χεῖρ, ἡ, the hand, Matt. iii. 12. iv. 6 etc.; χεῖρ Κυρίου, the help of the Lord, Acts, xi. 21.

χειραγωγέω, to lead by the hand, Acts, ix. 8. xxii. 11.

χειραγωγός, leading by the hand; as subst., a guide, Acts, xiii. 11.

χειρόγραφον, τὸ, what is written with the hand, handwriting; a bond, Coloss. ii. 14.

χειροποίητος, done or made with hands, Mrk. xiv. 58. Acts, vii. 48. xvii. 24. Hebr. ix. 11, 24. Ephes. ii. 11.

χειροτονέω, to elect, to appoint, Acts, xiv. 23. 2 Cor. viii. 19.

χείρων, compar. form, worse, Matt. ix. 16. xii. 45.

Χερουβὶμ and Χερουβείν, τὰ, Cherubim and Cherubin, Hebr. ix. 5.

χήρα, ἡ, (widowed and so) a widow, Mrk. xii. 40, 42. Luke, xviii. 3, 5. 1 Cor. vii. 8. 1 Tim. v. 3, 4, 5; figuratively, Rev. xviii. 7.

χθῆς, see ἐχθῆς.

χιλίαρχος, ὁ, an officer over a thousand; perhaps a military tribune (commanding a cohort), Joh. xviii. 12. Acts, xxii. 24. xxiii. 10; generally a chief captain, Mrk. vi. 21. Rev. vi. 15.

χιλίας, ἡ, a thousand, plur., Luke, xiv. 31. Acts, iv. 4. Rev. v. 11 etc.

χilioi, a thousand, 2 Pet. iii. 8. Rev. xi. 3.

χιτῶν, ὁ, a garment, Mrk. xiv. 63; espec. an under garment, a tunic, opp. to ἱμάτιον, Matt. v. 40. Luke, vi. 29. Acts, ix. 39.

χιών, ἡ, snow, Matt. xxviii. 3. Mrk. ix. 3. Rev. i. 14.

χλαμύς, ἡ, a cloak (AV robe) worn by generals, kings, emperors, Matt. xxvii. 28, 31.

χλευάζω, to mock, to jeer, Acts, xvii. 32. (Cf. διαχλευάζω.)

χλιαρός, lukewarm, Rev. iii. 16.

χλωρός, green, Mrk. vi. 39. Rev. viii. 7; pale, Rev. vi. 8.

χοικὸς, made of earth, earthy, 1 Cor. xv. 47, 48, 49.

χοῖνιξ, ἡ, a measure (holding less than a quart), Rev. vi. 6.

χοῖρος, ὁ, a swine, Matt. vii. 6. Mrk. v. 11, 12, 13. Luke, xv. 15 etc.

χολάω, to be angry, Joh. vii. 23. (Classical form is χολοῦμαι.)

χολή, ἡ, gall, Matt. xxvii. 34. Acts, viii. 23.

χορηγέω, to equip, to furnish sumptuously (strictly of one who pays the expense of providing a chorus), 2 Cor. ix. 10. 1 Pet. iv. 11.

χορός, ὁ, a dance, dancing, Luke, xv. 25.

χορτάζω, to pasture, to feed, to fatten, pass., Luke, xv. 16.

- xvi. 21. Rev. xix. 21; opp. to *πεινάω*, Philipp. iv. 12. Matt. v. 6.
- χόρτασμα**, τὸ, *fodder, food*, Acts, vii. 11.
- χόρτος**, ὁ, *grass*, Matt. vi. 30. Luke, xii. 28. Joh. vi. 10. James, i. 10; applied to green blade of corn, Matt. xiii. 26; *hay*, 1 Cor. iii. 12.
- χοῦς**, ὁ, *an earth-heap; dust*, Mrk. vi. 11. Rev. xviii. 19.
- χράομαι**, *to use*, Acts, xxvii. 17. 1 Cor. vii. 31. ix. 12, 15; *to deal with* (of persons), Acts, xxvii. 3 (RV *treat*).
- χρεία**, ἡ, *need, necessity*, Hebr. vii. 11. Matt. vi. 8. Mrk. xi. 3. Joh. xiii. 29; τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν (or τὰς χρεῖας), *the necessities for the journey*, 1 Thess. iv. 12 etc.; *want*, Philipp. ii. 25. iv. 19; *business*, Acts, vi. 3.
- χρεοφειλέτης** and **χρεωφειλέτης**, ὁ, *a debtor*, Luke, vii. 41. xvi. 5.
- χρῆ**, *it is necessary; with inf. should, ought*, James, iii. 10.
- χρῆζω**, *to be in want of*, Luke, xi. 8. xii. 30. 2 Cor. iii. 1 etc.
- χρήμα**, τὸ, (lit. *what is needful*, so) *money*, Acts, iv. 37; in plur., *money, possessions, riches*, Mrk. x. 23. Luke, xviii. 24. Acts, viii. 18, 20.
- χρηματίζω**, *to answer or speak as an oracle*, Hebr. xii. 25; in pass., *to be warned, advised* (as by an oracle), Luke, ii. 26. Matt. ii. 12, 22; *to get a name* (strictly from some business), Acts, xi. 26. Rom. vii. 3.
- χρηματισμός**, ὁ, *an oracle*, Rom. xi. 4.
- χρήσιμος**, *useful, serviceable*, 2 Tim. ii. 14.
- χρήσις**, ἡ, *use*, Rom. i. 26.
- χρηστεύομαι**, *to be kind*, 1 Cor. xiii. 4.
- χρηστολογία**, ἡ, *plausibility, fair speech*, Rom. xvi. 18.
- χρηστός**, *useful, good*, 1 Cor. xv. 33; *mild, kind*, 1 Pet. ii. 3; *easy* (AV), of Christ's yoke, Matt. xi. 30; (of wine) *mellow*, Luke, v. 39.
- χρηστότης**, ἡ, *goodness*, Rom. iii. 12; *kindness*, Rom. ii. 4. xi. 2. 2 Cor. vi. 6. Gal. v. 22.
- χρίσμα**, τὸ, *an unction*, 1 Joh. ii. 20, 27.
- Χριστιανός**, ὁ, *a Christian*, Acts, xi. 26. xxvi. 28. 1 Pet. iv. 16.
- Χριστός**, ὁ, *the anointed one. the Messiah or Christ; Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός*, Matt. xxvii. 22 etc. (The name is used to denote the office of Jesus.)
- χρίω**, *to anoint*, Luke, iv. 18. Hebr. i. 9. Acts, iv. 27. x. 38. 2 Cor. i. 21.
- χρονίζω**, *to linger, to tarry*, Matt. xxv. 5. Luke, i. 21. xii. 45.
- χρόνος**, ὁ, *time*, Hebr. xi. 32. Rev. x. 6. Acts, vii. 17. 1 Pet. iv. 3; διὰ τὸν χρόνον, *because of the (long) time*, Hebr. v. 12; ἐπὶ χρόνον, *for a time*, Luke, xviii. 4. Acts, xviii. 20 etc.; *κατ'ὸν χρόνον*, *for a long time*, Luke, viii. 27. Acts, viii. 11; *χρόνον*, *for*

a while, Acts, xix. 22. 1 Cor. xvi. 7. Acts, xiv. 3.

χρονοτριβέω, to spend time, Acts, xx. 16.

χρύσεος, of gold, overlaid with gold, 2 Tim. ii. 20. Hebr. ix. 4. Rev. i. 12, 20 etc.

χρυσίον, τὸ, gold, Rev. iii. 18. xxi. 18, 21; objects made of gold, 1 Tim. ii. 9. 1 Pet. iii. 3. Rev. xvii. 4.

χρυσόδακτύλιος, with a gold ring, James, ii. 2.

χρυσόλιθος, ὁ, chrysolite, a topaz, Rev. xxi. 20.

χρυσόπρασος, ὁ, a chrysoprasus (coloured like a leek, πράσον), Rev. xxi. 20.

χρυσός, ὁ, gold, Matt. ii. 11. Rev. ix. 7; gold coin, Matt. x. 9; a gold image, Acts, xvii. 29; objects made of gold, Matt. xxiii. 16.

χρυσώ, to deck with gold, Rev. xvii. 4. xviii. 16.

χρῶς, ὁ, the skin, Acts, xix. 12.

χωλός, lame, Matt. xi. 5. Luke, vii. 22; τὸ χωλόν, Hebr. xii. 13; halt, Matt. xviii. 8. Mrk. ix. 45.

χώρα, ἡ, a tract, a region, Joh. xi. 54; a province, country, Mrk. v. 10. vi. 55. Luke, iii. 1. Acts, x. 39; land (as opp. to sea), Acts, xxvii. 27; ground, Luke, xii. 16. xxi. 21. Joh. iv. 35. James, v. 4.

χωρέω, to go away, to pass, Matt. xv. 17; to turn oneself, 2 Pet. iii. 9; to advance, to make progress, Joh. viii. 37; to have room for, Mrk. ii. 2; to hold (of measures), Joh. ii. 6; (of a thought or word)

to make room for, 2 Cor. vii. 2. Matt. xix. 11.

χωρίζω, to separate, Matt. xix. 6. Mrk. x. 9. Rom. viii. 35, 39; in mid. and pass., to be divorced, 1 Cor. vii. 11, 15; go away, Philem. 15. Acts, i. 4. xviii. 1.

χωρίον, τὸ, a place (as a field, garden, etc.), Matt. xxvi. 36 (of Gethsemane), Joh. iv. 5. Acts, i. 18; an estate, Acts, xxviii. 7.

χωρίς, apart, Joh. xx. 7; (as prep.) apart from, outside of, Joh. xv. 5. Ephes. ii. 12. Philem. 14; besides, Matt. xiv. 21. 2 Cor. xi. 28.

χώρος, ὁ, the north-west wind, Acts, xxvii. 12.

Ψ

ψάλλω, to strike a musical instrument; to sing hymns, James, v. 13. Ephes. v. 19. Rom. xv. 9. 1 Cor. xiv. 15.

ψαλμός, ὁ, a psalm, Ephes. v. 19. Coloss. iii. 16; plur., the Psalms, Luke, xxiv. 44 (cf. Luke, xx. 42. Acts, i. 20).

ψευδάδελφος, ὁ, a false brother, 2 Cor. xi. 26. Gal. ii. 4.

ψευδαπόστολος, ὁ, a false apostle, 2 Cor. xi. 13.

ψευδής, false, lying, Rev. ii. 2. Acts, vi. 13; subst., a liar, Rev. xxi. 8.

ψευδοδιδάσκαλος, ὁ, a false teacher, 2 Pet. ii. 1.

ψευδολόγος, speaking lies, 1 Tim. iv. 2.

ψεύδομαι, to lie, Hebr. vi. 18. 1 Joh. i. 6. 1 Tim. ii. 7; to deceive, Acts, v. 3.

ψευδομάρτυρ or ψευδόμαρτυς, *ὁ*, a false witness, 1 Cor. xv. 15.

ψευδομαρτυρέω, to bear false witness, Matt. xix. 18. Mrk. xiv. 56 etc.

ψευδομαρτυρία, *ἡ*, false witness, Matt. xv. 19. xxvi. 59.

ψευδοπροφήτης, *ὁ*, a false prophet, Matt. vii. 15. Luke, vi. 26. Acts. xiii. 6. 2 Pet. ii. 1. 1 Joh. iv. 1 etc. (In classical Greek ψευδομαντις.)

ψεύδος, τὸ, falsehood, a lie, Joh. viii. 44. Ephes. iv. 25; τέρατα ψεύδους, marvels to deceive, 2 Thess. ii. 9.

ψευδόχριστος, *ὁ*, a false Christ, Matt. xxiv. 24. Mrk. xiii. 22.

ψευδώνυμος, falsely called, 1 Tim. vi. 20.

ψεῦσμα, τὸ, a lie, Rom. iii. 7.

ψεύστης, *ὁ*, a liar, Joh. viii. 44, 55. 1 Joh. i. 10. Tit. i. 12. Rom. iii. 4.

ψηλαφάω, to handle, to feel, Luke, xxiv. 39. 1 Joh. i. 1; feel for, grope for, Hebr. xii. 18. Acts, xvii. 27.

ψηφίζω, to calculate, Luke, xiv. 28. Rev. xiii. 18.

ψῆφος, *ἡ*, a pebble, Rev. ii. 17; a vote, Acts, xxvi. 10.

ψιθυρισμός, *ὁ*, a whispering (against character), 2 Cor. xii. 20.

ψιθυριστής, *ὁ*, a whisperer (against character), Rom. i. 30.

ψυχίον, τὸ, a crumb, a morsel, Matt. xv. 27. Luke, xvi. 21.

ψυχὴ, *ἡ*, animal life, the breath, Rev. viii. 9. Acts, xx. 10. 1 Thess. v. 23. Hebr. iv. 12; the earthly life and the blessed or eternal life, set side by

side, Matt. x. 39. Luke, ix. 24. xvii. 23; a living thing, Rev. xvi. 3; in plur., souls (cf. capita), i.e. persons, Acts, ii. 41. 1 Pet. iii. 20; ψυχὰν ἀνθρώπων, souls or lives of men (of slaves), Rev. xviii. 13. Luke, xii. 19 (where a man addresses his own soul); the soul (including the emotions, affections, and intellect), Luke, i. 46. Acts, xiv. 2, 22. Hebr. vi. 19. 2 Pet. ii. 8, 14; the soul (as equivalent to the spirit), 3 Joh. 2. Hebr. xiii. 17. 1 Pet. ii. 11. James, i. 21; (as contrasted with σῶμα), Matt. x. 28. Acts, ii. 27. Rev. vi. 9.

ψυχικός, natural (lit. with animal nature), 1 Cor. xv. 44; sensuous, sensual, 1 Cor. ii. 14. James, iii. 15. Jude, 19.

ψύχος or ψυχος, τὸ, cold, Joh. xviii. 18. Acts, xxviii. 2. 2 Cor. xi. 27.

ψυχρὸς, cold; neut., cold water, Matt. x. 42; met., Rev. iii. 15.

ψύχω, to cool; pass., to grow cold, Matt. xxiv. 12.

ψωμίζω, to feed by morsels; gen., to feed, Rom. xii. 20; give in small portions, 1 Cor. xiii. 3.

ψωμίον, τὸ, a morsel (sop), Joh. xiii. 26, 30.

ψάχω, to rub, Luke, vi. 1.

Ω

Ω, omega, the last letter of the Greek alphabet, so τὸ Ω = τὸ τέλος, the End or the Last;

- applied to Christ, Rev. i. 8. xxi. 6. xxi. 13.
- ὦ, O, in exclamations, Matt. xv. 28; as a marked reproof, James, ii. 20. Luke, xxiv. 25; in simple addresses, Acts, i. 1. xviii. 14. Rom. ii. 3 etc.
- ὥδε, thus, this being so, 1 Cor. iv. 2; here, hither, in this place, Matt. viii. 29. xii. 6. Joh. vi. 9; (in this city), Acts, ix. 14; (in one place and in another place), Hebr. vii. 8; ὥδε ἢ ὥδε, here or there, Matt. xxiv. 23; in this thing, Rev. xiii. 10, 18. xiv. 12. xvii. 9.
- ὦδῆ, ἡ, a song, Rev. xv. 3; plur., Ephes. v. 19. Coloss. iii. 16.
- ὠδιν, ἡ, birth-pang, 1 Thess. v. 3; generally, pangs, anguish, Acts, ii. 24. Matt. xxiv. 8.
- ὠδίνω, to travail, Gal. iv. 19, 27. Rev. xii. 2.
- ὠμος, ὁ, the shoulder, Matt. xxiii. 4. Luke, xv. 5.
- ὠνέομαι, to buy, Acts, vii. 16.
- ὠόν, τὸ, an egg, Luke, xi. 12.
- ὥρα, ἡ, a season, πρὸς ὥραν, for a season, Joh. v. 35. 2 Cor. vii. 8; a day, Matt. xiv. 15; in phrases, ἡδὴ ὥρας πολλῆς γενομένης, Mrk. vi. 35; ὀψίας ... οὔσης τῆς ὥρας, Mrk. xi. 11; an hour, Joh. xi. 9. xix. 14; metaph., one's hour (i.e. time of death or of some crisis), Joh. xii. 27. xvii. 1.
- ὠραῖος, blooming, beautiful, Acts, iii. 2, 10. Rom. x. 15.
- ὠρύομαι, to roar, 1 Pet. v. 8.
- ὥς, (1) (of time) when, since, Luke, i. 23, 41, 44. Acts, i. 10. v. 24; while (in sense of in place where), ὡς λέγει, where he says, Luke, xx. 37; with ἂν, whensoever, Rom. xv. 24. 1 Cor. xi. 34. Philipp. ii. 23. (2) As a final particle, to, in order to (with inf.), Luke, ix. 52. Acts, xx. 24; ὡς ἔπος εἰπεῖν, so to say. (3) In comparisons, as, just as, like, as it were, 1 Cor. iii. 15. iv. 1. 2 Cor. xiii. 2. Rev. i. 15. iv. 6; as though, as if, Rom. iii. 7. Acts, iii. 12. Hebr. xi. 27. Gal. iii. 16; almost equivalent to ὅτι after words of saying, explaining, Luke, viii. 47. xxiv. 35. (4) With numbers, about, Mrk. v. 13. viii. 9. Joh. i. 39. iv. 6. Rev. viii. 1. (5) how, ὡς ὥραῖοι, Rom. x. 15; ὡς τάχιστα, as quickly as possible, Acts, xvii. 15.
- ὠσαννά, hosanna (lit. save us, or save them), Matt. xxi. 9, 15. Mrk. xi. 9. Joh. xii. 13.
- ὠσαύτως, likewise, Matt. xx. 5. Mrk. xiv. 31. Rom. viii. 26. Tit. ii. 3, 6.
- ὥσελ, as, as though, Matt. iii. 16. Rom. vi. 13. Hebr. i. 12; about (of numbers), Luke, iii. 23. Acts, ii. 41; (of space) ὥσελ λίθου βολὴν, about a stone's cast, Luke, xxii. 41.
- Ὡσηέ, ὁ, Hosea, the prophet, Rom. ix. 25.
- ὥσπερ, as, ὥσπερ γέγραπται, 1 Cor. x. 7; like to, even as, Matt. xviii. 17. Acts, ii. 2; followed often by οὕτως or οὕτως καὶ, Luke, xvii. 24. 1 Cor. xi. 12. xv. 22. Gal. iv. 29.

ὥσπερ, *as it were*, 1 Cor. xv. 8.

ὥστε, *so that* (with indic.), Joh. iii. 16. Gal. ii. 3; *therefore, and so* (with indic.), Mrk. ii. 28. 1 Cor. iii. 7. Gal. iii. 9, 24 etc.; *so that* (with inf.), with or without some such word as οὕτως, τοσοῦτος preceding, Matt. xv. 33. Acts, xiv. 1. 1 Pet. i. 21 etc.; *so as to* (of design), Matt. xxiv. 24. Luke, xx. 20.

ὠτᾶριον, τὸ, *the ear*, Mrk. xiv. 47. Joh. xviii. 10.

ὠτίον, τὸ, *the ear*, Matt. xxvi. 51. Luke, xxii. 51.

ὠφέλεια, ἡ, *profit*, Rom. iii. 1. Jude, 16.

ὠφελέω, *to profit*, Rom. ii. 25. Mrk. viii. 36. Joh. vi. 63; pass., *to be profited*, Matt. xv. 5. 1 Cor. xiii. 3 etc.

ὠφέλιμος, *profitable*, Tit. iii. 8. 2 Tim. iii. 16.

BS1965

1928

Bible. N. T. Greek. 1925

AUTHOR

TITLE

The New Testament in the
original Greek.

DATE DUE

BORROWER'S NAME

MAY 5 1958

T. C. Lindberg

OCT 8 '58

C. Olson

OCT 22 '58

Re

JAN 6 '60

KONDAD

3232

WAG

JAN 20 '60

S

APR 6

MAY 2

BS

1965

1928

